Bibliothèque numérique
medic@

Cocchi, Antonio (éd.) / Soranos d'Ephèse / Oribase. Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de Fractis et de Luxatis e Collectione Nicetae ab antiquissimo et optimo codice Florentino descripti conversi atque editi ab Antonio Cocchio anatomes professore publico et antiquario Caesaris.

Florence : imprimerie impériale, 1754.
Cote : 254

BIUM

(c) Bibliothèque interuniversitaire de médecine (Paris)
Adresse permanente : http://www.bium.univ-paris5.fr/histmed/medica/cote?00254

©BIUM

VETERVM MEDICORVM CHIRVRGICA

QVAEDAM ANTEHAC DESIDERATA

GRAECA ET LATINA

acheté 12 # 5 s à la vente des livres
de H. Petit le onze nivose, an 5e
ou le 30 decembre 1796 (ere vulg.)

©BIUM

©BIUM

EXTRAIT

DONNÉ PAR LE JOURNAL

DES SÇAVANS

Mars 1755.

Veterum Medicorum Chirurgica Opera quaedam, &c.

Græcorum Chirurgici Libri.

LE Manuſcrit précieux dont M. Cocchi a tiré les ouvrages que nous annonçons, n'étoit pas inconnu à pluſieurs ſçavans du ſiecle paſſé; Lucas Holstenius, Jacques Sponius, l'avoient déja vus à la Bibliotheque de Florence, & en avoient parlé ainſi que Gaſpard Bartholin, comme d'un tréſor litteraire, qu'on ne pouvoit trop s'empreſſer de communiquer au Public. Ce Manuſcrit avoit été apporté en fort mauvais état de Conſtantinople à Florence par Jean Laſcaris, qui travailla enſuite par ordre du Pape Clement VII. à le retablir dans la forme ou il eſt aujourd'hui. C'eſt une Collection faite par Nicetas Médecin qui vivoit à Conſtantinople vers la fin du onzieme ſiecle ou au commencement du douzieme, de quelques ouvrages de Chirurgie tirés de huit Auteurs Grecs. *Savoir*, 1.° Les Livres d'Hippocrat, de *Officina Medici de Fractis, de Articulis, & de Vulneribus Capitis.*

2.° Trois Commentaires d'Appollinius de Citie addreſſé au Roi de Chypre Ptolemée ſur le livre d'Hippocrate de *Articulis*, avec des Figures.

3.° Un Livre de Soranus d'Epheſe ſur les Bandages, & un autre ſur les ſignes des Fractures.

4.° Un Livre de Rufus Epheſius ſur les Noms des parties du corps humain, & ſur les os.

©BIUM

5°. Les Traités de Galien, ſur les Fractures, les os & les bandages.

6°. La Collection d'Oribaſe ſur les Fractures, les Luxations, les Bandages, les Lacqs & autres machines.

7°. Un Livre de Paul Eginete ſur les Fractures.

8°. Des Commentaires de Palladius ſur le Livre des Fractures d'Hippocrate.

On voit d'abord qu'il y a trois ſortes d'avantages à tirer de ce Manuſcrit.

Premierement la publication des Ouvrages qui n'avoient jamais été imprimés, tels que le petit Livre de Soranus ſur les ſignes des Fractures; les deux Livres d'Oribaſe ſur les Fractures & les Luxations, & les Commentaires d'Appolonius ſur le Livre d'Hippocrate *De Articulis*. Secondement, l'Edition du Texte Grec des Livres d'Oribaſe, ſur les Lacqs & les Machines, qui ne ſont connus que par la Traduction latine qu'en publia Vidius à Paris en 1544. d'après un Manuſcrit de la Bibliotheque du Roi, que M. Cocchi croit être très ſemblable à celui-ci. Troiſiemement. Enfin, la correction du texte de tous les autres ouvrages déja imprimés, qui d'ailleurs pourroient encore recevoir quelqu'ecclerciſſement des diverſes notes marginales qui ſe trouvent dans ce Manuſcrit. Le célebre Éditeur ne publie aujourd'hui que Le Livre de Soranus ſur les ſignes des Fractures. Et ceux d'Oribaſe ſur les Fractures & les Luxations, dont il donne une Traduction Latine auſſi exacte qu'élégante. Le texte Grec eſt imprimé avec le plus grand ſoin, & enrichi de Notes très ſçavantes. Il ſe propoſe de publier dans la ſuite les trois Commentaires d'Appollonius ſur le Livre d'Hppocrate, *De Articulis*, Et le texte Grec des Livres d'Oribaſe ſur les Lacqs & les Machines, dont nous n'avons qu'une traduction Latine ſuſceptible de bien des corrections. M. Cocchi a été encouragé à entreprendre ce pénible Ouvrage par MM. Salvini, Bonarotti & Maffei, & ſur-tout par feu MM. Boerrhaave & Mead qu'il a conſultés à ce ſujet dans un voyage qu'il fit en Hollande & en Angleterre des l'année 1727. Et même le Docteur Mead pour contribuer plus efficacement à l'exécution de ce qu'il conſeilloit eut la généroſité de ſouſcrire pour cinquante exemplaires. Auſſi l'Editeur fait-il obſerver que ſi le public retire quelque utilité de ſon travail, la gloire en eſt due à ce fameux Medecin, dont la perte doit exciter les regrets de tous ceux qui s'intéreſſent aux progrès des Sciences & des Lettres.

M. Cocchi donne d'abord une idée de ce Manuſcrit qui paroit-être du on-

©BIUM

zieme ſiecle, il eſt ſur velin, il a 405. feuillets, & il eſt en lettres rondes fort élégantes avec des Ornements en peintures & en dorure. L'Editeur fait une Enumération exacte de tous les Titres qui s'y trouvent & qui forment 518. articles. Après quoi il rapporte trois épigrames en vers Jambiques faits à l'honneur de Nicetas, la ſeconde deſquelles il croit pouvoir attribuer à l'Empereur Michel lui-même, à cauſe du ton majeſtueux qui y regne. Ces trois pieces de Vers paroiſſent écrites de la main propre des Auteurs, les Caracteres de ces Écritures ſe trouvant auſſi differents entre eux qu'ils le ſont de celui du Corps du Manuſcrit, ce qui peut ſervir à conſtater l'ancienneté de ce Manuſcrit.

Le Livre de Soranus De *Signis Fracturarum*, eſt très court, mais très concis. C'eſt ce même Soranus d'Epheſe ſi fameux parmi les Medecins de la Secte méthodique, qui vivoit à Rome ſous les Regnes de Trajan & d'Adrien, & dont Caelius Aurelianus nous a tranſmis la Doctrine, la plus grande partie de ſes Écrits ayant été perdue.

Les deux Livres d'Oribaſe de Pergame ſont le quarante ſixieme, & le quarante ſeptieme des ſoixante & dix, dont il avoit formé une Collection de Médecine par ordre de l'Empereur Julien. Nous n'avions de cette collection que les quinze premiers Livres avec deux Livres ſur l'Anatomie qu'õ croit être le vingt-quatrieme & le vingt-cinquieme. Quoi que ce grand ouvrage d'Oribaſe qui comme l'on ſçait, vivoit dans le quatrieme ſiecle, ne ſoit pas un Livre original, & qu'il ſoit principalement tiré des Ecrits de Galien; il ſeroit toujours très précieux pour nous ſi nous l'avions en entier, en ce qu'il nous conſerveroit des monumens de pluſieurs auteurs excellents qui ne ſont pas parvenus juſqu'à nous. Les deux Livres ſur les Fractures & les Luxations, dont il s'agit ici, & dont nous ſommes redevable au zèle & à l'érudition de M. Cocchi, ſont tirés de Galiens principalement enſuite des matieres d'Heliodore ſur les Playes de Tête, ſur les Fractures, ſur les Trépan du Crâne &c. de ceux d'Archigene, de ceux d'Antyllas, & de ceux d'Aſclepiade de Bithynie.

Le ſçavant Editeur avertit dans ſa Préface, qu'on ne doit pas s'attendre à trouver des découvertes frappantes, ni des choſes abſolument neuves dans les ouvrages qu'il publie : *Aequos autem*, dit-il, *rerum æſtimatores ſuccenſuros mihi eſſe confido, ſi nulla Hic nova & præclara artis inventa aut mirabilia*

©BIUM

Facta aut eloquentia lumina reperiant. Il ne faut pas croire cependant qu'on ne puiſſe en retirer beaucoup de fruit, tant par les lumieres qui en reſultent pour l'Hiſtoire de la Médecine, que par les grandes idées qui s'y trouvent ſur la pratique de la Chirurgie, ſur l'art de connoître les maladies, d'en fixer le caractere, & d'en prédire l'évenement; Art que les Médecins de l'antiquité ont porté à un ſi haut point de perfection. Auſſi M. Cocchi ajoute-t-il, *Sunt tamen non nulla quæ græci ſermonis fines propagant quæ Hiſtoriam Medecinæ & excellentium artificum notitiam augent, tum quæ ad vitia corporis quædam obſcuriora dignoſcenda opitulantur.*

Archigene qui étoit de Sirie, vivoit à Rome ſous Trajan, & il étoit de la Secte nommée ecclectique, c'eſt-à-dire, choiſiſſante. C'eſt de lui que parle Juvenal dans pluſieurs de ſes Satyres: *Si non eget Antycira nec Archigene*, Et ailleurs. *Tum Corpore ſano advocat Archigenem.* Galien qui n'étoit pas prodigue de louanges, le cite avec beaucoup d'éloge, & nous apprend qu'il avoit laiſſé un grand nombre d'Écrits très eſtimés; il s'agit dans l'article que nous venons de citer, des Playes de Tête, & des Signes qui en annoncent l'évenement heureux ou malheureux, c'eſt à la page 128.

On voit avec quelle ſagacité Archigene a raſſemblé dans ce Tableau tous les traits qui ſervent à caractériſer l'Etat des Malades dont il parle, c'eſt par cet Eſprit d'obſervation que les anciens ont ſi bien réuſſi à diſtinguer les ſimptomes de la Nature ſaine, de ceux de la Nature malade; auſſi ne peut on lire les ouvrages qui nous reſtent d'Arétée de Capadoce. Et les monumens de la Médecine ancienne qui ſe trouvent dans Aetius, & dans Cœlius Aurelianus ſans être ſenſiblement affecté de la vérité des Portraits que ces Auteurs nous ont tranſmis, & c'eſt en combinant de pareilles Obſervations, en examinant la ſuite & l'enchainement de ces Simptomes que l'on s'éleve juſqu'à la prédiction de l'avenir, qui eſt comme le ſceau des Maîtres de l'Art.

Telle eſt l'impreſſion qui reſte de la lecture des Traités de Chirurgie, dont M. Cocchi enrichit le public, & ſi on eſt ſurpris de ce que dans cette Collection de Nicolas, il ne s'agit preſque que des Fractures & des Luxations, il faut faire attention au tems ou vivoient les Auteurs & ſe rappeller que tous les exercices de la Gymnaſtique ont été dans toute leur vigueur juſqu'au quatrieme ſiecle, d'où l'on pourra conclure que

les Fractures & les Luxations des os devoient être les maladies Chirurgicale les plus fréquentes, la guerre d'ailleurs se faisant alors avec des frondes & des Massues autant qu'avec des Fleches & des Épées.

M.r Cocchi publie à la fin de son Livre, des variantes du Livre VIII. de Celse, où il s'agit de la partie de chirurgie qui concerne les os. Ces Variantes sont tirées d'un Manuscrit de la Bibliotheque de Florence qui paroit être du douzieme siecle & qui contient plusieurs autres Livres de Médecine écrits de la même main. M. Cocchi juge que ce Manuscrit qui d'ailleurs est plein de fautes, est d'une grande authenticité à l'égard de Celse en ce qu'il semble avoir été transcrit d'un Exemplaire des Livres de ce même Auteur en lettres majuscules beaucoup plus ancien que celui qui a servi d'Original à tous les manuscrits connus, & à toutes les Editions qu'on nous a données ; la Lacune qui se trouve au Livre IV. chap. 20. *De Vulvae morbo*, qu'on estime être la valeur de deux feuillets du Manuscrit & qui dans les Editions de Vanderlinden & d'Almeloveen, est indiquée par Asterisque, se trouve beaucoup plus considerable dans le Manuscrit dont nous parlons, ce qui confirme encore M. Cocchi dans l'opinion où il est sur le degré d'ancienneté de celui qui lui a servi d'Original. On voit à la fin de ce Manuscrit, qu'il appartenoit dans le quinzieme siecle à un Chancelier de la republique de Bologne, en faveur duquel le Marquis Palavicinni Evêque de Reggio, dit l'avoir vu & corrigé en le comparant avec son Exemplaire. Notre Editeur avoue qu'il ne sçait sur quelle autorité étoient fondées les corrections de cet Evêque, ni quel peut être l'exemplaire qu'il nomme le sien, quoi qu'il en soit, il rapporte les variantes du Livre VIII. de Celse, tant celles† qui ont été écrites à la marge du Palavicinni, & qu'il distingue des premieres avec soin ; ces différentes leçons en les comparant à l'imprimé ne nous ont pas paru fort importantes, mais elles peuvent toujours être très utiles à ceux qui publieront dans la suite de nouvelles Editions de Celse. Il seroit fort à souhaiter que le zele avec lequel M. Cocchi s'est livré à un travail si penible, encourageat quelques sçavans Medecins à faire des recherches sur un autre Manuscrit grec de Nicetas qui doit se trouver à la Biliotheque du Roi, & qui au rapport de Vidius, dans sa chirurgie publiée à Paris en 1544, a

† Qui sont tirées du Manuscrit même, que celles qui ont été écrites

©BIUM

été envoyé au Roi François premier par le Cardinal Rudolphe de Florence. Il eſt auſſi fait mention de ce Manuſcrit ou d'un ſemblable par le Pere Labbe. *Nova Bibliothec, manuſcriptorum. pag.* 125. Et par le Pere Montfaucon dans ſa *Bibliotheca Bibliothecarum Manuſcript.* pp. 385. & 729. Peut-être y trouveroit on quelques autres recherches litteraires propres à contribuer au progrès de la Medecine.

EXTRAIT

DONNÉ PAR LE JOURNAL DE VERDUN.

Mars 1755.

ON vantoit depuis longtems une Collection Manuſcrite d'anciens Ecrivains de Chirurgie, laquelle ſe conſerve dans la Bibliotheque des Grands Ducs de Florence. Cette Collection faite dans le onzieme ou douzieme ſiecle, a pour auteur Nicetas qu'on croit avoir exercé la Médecine à C. p. On voit dans ce Manuſcrit des morceaux d'Hippocrate, de Galien, d'Oribaſe, de Soranus, de Paul Aeginete, de Palladius, d'Appollonius de Citium, de Rufus d'Epheſe; Morceaux dont les uns n'ont jamais été imprimés, d'autres n'ont paru que dans des traductions Latines, d'autres enfin, pourroient ſervir à corriger les Editions Grecques qu'on nous a données de ces Auteurs.

Tous les Curieux qui alloient à Florence ne manquoient point de voir le Manuſcrit de Nicetas, & les gens du métier deſiroient que quelqu'habile homme voulut prendre la peine de le donner au public; il y a d'ordinaire beaucoup de travail & d'ennui, peu de gloire & encore moins de profit dans ces ſortes d'entrepriſes: Les Lecteurs ingrats ou injuſtes n'apprécient point ce qu'il en coute pour tranſcrire avec juſteſſe, traduire avec exactitude, commenter, expliquer, diſcuter avec gout, ils croient qu'une Edition ne demande que des yeux & des doigt, que cela s'arrange méchaniquement & que tout eſprit fut il du dernier ordre, eſt toujours bon pour des ouvrages de cette eſpece.

©BIUM

Quoique très instruit de ces façons de penser, M. Cocchi célebre professeur d'Anatomie à Florence & Garde des Antiques de l'Empereur, a eu le courage d'attaquer le Manuscrit, mais il ne l'a pas emporté d'Emblée, des distractions des voyages ont traversé son entreprise, il y est revenu jusqu'à trois ou quatre reprise, & enfin vers la fin de 1749. encouragé principalement par M. Mead premier Medecin du Roi d'Angleterre, il s'est totalement livré à cette opération, qui fait sans doute l'eloge de sa patience & de son zèle, nous verrons bientôt que c'est aussi un Ouvrage de critique & d'érudition. Ce n'est pas toute la collection de Nicetas que nous donne actuellement M. Cocchi, il se contente de trois morceaux qui n'avoient jamais paru, sçavoir le petit traité de Soranus sur les signes des Fractures, avec deux Livres d'Oribase, l'un concernant les Fractures, l'autre les Luxations : Tous deux paroissẽt avec la Traduction latine & des Notes dont plusieurs rapportent les opinions des autres anciens Maîtres de l'Art, quelques unes servent à éclaircir le Texte, toutes manifestent l'attention de l'Éditeur.

Avant que d'insister plus particulierement sur le mérite du présent qu'il fait au public, disons quelque chose d'un doute qu'il a eu & qu'il indique dans sa préface au sujet de la même Collection de Nicetas qu'on dit être conservée dans la Bibliotheque du Roi de France. Il y a bien 200. ans qu'on a parlé pour la premiere fois de cette rareté littéraire, mais ce qu'on en a dit étoit trop peu exact pour éclaircir les idées de M. Cocchi. Voici ce que nous pouvons assurer.

Il y a chez le Roi deux Manuscrits de la Collection de Nicetas, l'un (N.° 2247.) est la copie d'un Manuscrit du Cardinal Ridolfi qui en fit présent au Roi François I.r on nomme le Copiste qui étoit Christophe Aciverus, & l'on a dans ce volume toutes les pieces qu'annonce M. Cocchi, comme formant toutes ensemble le Manuscrit de Florence. L'autre Manuscrit gardé chez le Roi (N.° 2248.) est une seconde Copie du Manuscrit de ce même Cardinal Ridolfi, laquelle contient toutes les articles compris dans le Manuscrit du N.° 2247. mais le Copiste de cette seconde piece s'appelloit Nicolas Balsamont, & il est marqué que ce fut Pierre Strossi qui l'apporta en France.

Le Manuscrit du Grand Duc ou de l'empereur, présente d'abord la Liste

©BIUM

de tous les Chapitres qui font la Diviſion des Livres de Chirurgie que cette Collection renferme. Ces Chapitres ſont au nombre de 518. & c'eſt abſolument la même liſte, la même diviſion, le même nombre dans les deux Manuſcrits du Roi. Enſuite l'Exemplaire de Florence eſt orné de quelques pieces de vers à l'honneur de Nicetas & de ſa Collection; les Exemplaires du Roi ſont décorés de même. En un mot rien de plus ſemblable que ces trois Manuſcrits, excepté que dans la deuxieme copie de la Bibliotheque du Roi, il y a de plus quelques Figures groſſieres de bandages, d'inſtruments & d'opérations de Chirurgie, dont un Rhodien nommé Jean Sauturineus étoit l'auteur.

On a donc pu faire en France une Edition pareille à celle de M. Cocchi, il ne falloit pour cela que tranſcrire, traduire, faire des Notes comme lui, mais cela même n'eſt point une choſe médiocre: quoi qu'on ne nous nous donne ici qu'une très petite partie de la Collection de Nicetas, il a toujours fallu beaucoup de travail pour cette tache, & d'abord le petit traité de Soranus d'Epheſe * tout ſimple qu'il eſt avoit encore toutes ſes difficultés; outres les termes propres de l'art ſur leſquels il étoit aiſé de ſe tromper ſi l'on avoit manqué d'attention, il ſe trouve là des phraſes fort ſerrées & qui reſſemblent plus à des Aphoriſmes qu'à des Inſtructions ſuivies. Or, il eſt toujours dangereux de traduire les Livres écrits dans ce ſtile, on s'y trompe aiſément, parce qu'on n'eſt aidé ni de ce qui precede ni de ce qui ſuit, il n'y a qu'une route qu'il faut prendre, ſans quoi l'on s'égare. M. Cocchi traduit preſque litteralement; ſon Latin à moins d'énergie que le Grec de Soranus; ſes Phraſes ſont moins claires que celles de l'Original; mais c'eſt beaucoup que de ne point mettre de contre-ſens, nous n'en avons point remarqué dans ce premier ouvrage, qui n'occupe que quatre pages d'impreſſion.

Viennent les deux Livres d'Oribaſe ** l'un ſur les Fractures, l'autre ſur les Luxations, le ſtile en eſt plus ſuivi que celui de Soranus; & nous le trouvons ſi aiſé en ſon genre, qu'il n'y a pas d'apparence que le traducteur ſe ſoit écarté du vrai ſens d'Oribaſe. Nous avons ſuivi long-temps le Latin vis-à-vis du Grec; & toute la Critique que nous avons pu faire, c'eſt que M. Cocchi ne ſe ſert pas toujours des termes les plus propres & les plus claires,

* Cet Auteur a vecu ſous Trajan & ſous Adrien: c'eſt probablement le même dont on a une vie d'Hippocrate inſerée au 1.er Tom. de la Bibliotheque Grecque de Fabricius.

** Cet Auteur étoit de Pergame, Et fut premier Medecin de Julien l'Apoſtat, & Idolatre comme lui. On peut voir ſur ſes ouvrages Fabricius (Bibliotheque Grecque) Tom. 9, 12. & 13. de M. de Tillemont Tom. 4. des Empereurs (Art. Julien.)

©BIUM

qu'il charge quelque fois ſes Phraſes de Mots incidents & inutiles : mais ces défauts ſont legers, ils ne paroiſſent même que dans le concours du Texte original qui eſt d'une préciſion admirable.

C'en eſt aſſés pour le commun de nos Lecteurs qui probablement ne s'interreſſent pas beaucoup à ce Livre. On a mis au dernier feuillet la liſte des ſouſcripteurs répandus dans toute l'Europe, & nous n'en avons compté que vingt-quatre, du nombre deſquels, trois ſont de France, ſçavoir le Roi pour ſa Bibliotheque, M. Moraud de l'Academie Royale des ſciences & Chirurgien major des Invalides, M de St. Palaye, de l'Académie Royale des belles Lettres. Nous ſouhaitons que cet Article de nos Mémoires pique la curioſité, & groſſiſſe le Catalogue des Amateurs.

Le Projet de cet ouvrage l'annonçoit pour devoir être de ſix cent pages en cent vingt cinq feuillets, tiré à cinq cent Exemplaires, dont cent en grand papier.

Le Prix { 54 l. en grand papier. / 42 liv. en petit.

Souſcription { 42 en grand / 30 en petit } Payable moitié d'avance.

©BIUM

©BIUM

©BIUM

©BIUM

GRAECORVM

CHIRVRGICI LIBRI

SORANI

VNVS DE FRACTVRARVM SIGNIS

ORIBASII

DVO DE FRACTIS ET DE LVXATIS

E COLLECTIONE

NICETAE

AB ANTIQVISSIMO ET OPTIMO CODICE

FLORENTINO

DESCRIPTI CONVERSI ATQVE EDITI

AB ANTONIO COCCHIO

ANATOMES PROFESSORE PVBLICO

ET ANTIQVARIO

CAESARIS

FLORENTIAE ANNO MDCCLIV.
EX TYPOGRAPHIO IMPERIALI
PRAESIDVM PERMISSV.

©BIUM

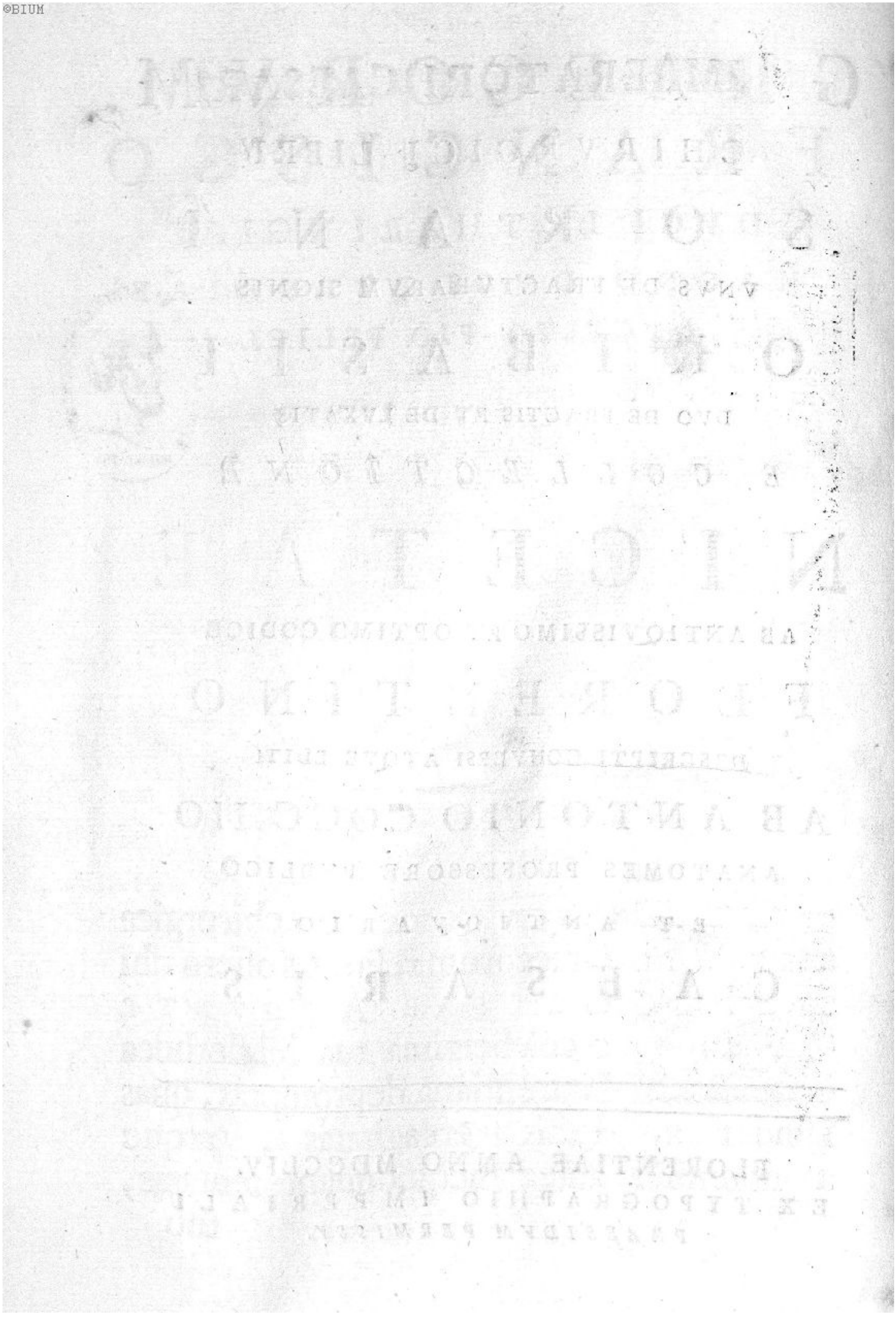

©BIUM

IMPERATORI CAESARI
FRANCISCO
DVCI LOTHARINGIAE
MAGNO DVCI ETRVRIAE
AVGVSTO PIO FELICI.

ANTONIVS COCCHIVS

MEDICVS FLORENTINVS

NTIQVAS de re chirurgica Graecorum reliquias offero tibi CAESAR AVGVSTE e celeberrima tua bibliotheca Laurentiana depromptas, quas iamdiu a doctis efflagitatas, atque a nonnullis antea nequidquam tentatas, tuo

©BIUM

tuo permiſsu tuaque munificentia bono otio abundans adornare ad uſus publicos ac proferre tandem aliquando potui.

Cumque hos ipſos veterum libellos de praeſtantiſſima medicinae parte, regum et imperatorum iuſſu conſcriptos, vel iis dedicatos fuiſſe viderim, auſus ſum novam hanc eorundem editionem AVGVSTO TVO NOMINI conſecrare: Debetur enim tibi quodcunque hoc munuſculi eſt e nobiliſſima tua omnis eruditionis ſupellectile erutum, a famulo tuo multis beneficiis tibi devincto, et cui ſtudia rei anatomicae et chirurgicae, in celebri hoc tuo Florentino gymnaſio pro viribus excitare mandaſti.

Neque ingratum id TVAE MAIESTATI futurum eſſe confido, quod cum bonarum omnium rerum fautor maximus atque adiutor ſis, tum raro ac mirabili exemplo ipſe inter regni negotia, in ſcientia naturae, et diligenti contemplatione corporum omnis generis undique conquiſitorum, relaxationem et oblectamentum quaeras, ac noſtrae praeſertim artis ſalutaris auxilia tibi curae eſſe oſtenderis,

bal-

balneis Piſanis ſplendide inſtauratis, ampliſſimique huius urbis publici valetudinarii aedibus, inſtrumento, penu, pecunia, adminiſtratione, diſciplina, ſcholis, et operibus optime ac ſapientiſſime conſtitutis.

Quae quidem ſingularis de re non exigui momenti ſolicitudo, ab eadem oritur eximia magnificentia, qua res imperii maximas ſumma cum pietate, abſtinentia, manſuetudine, providenter adminiſtras, ETRVRIAM que tuam uſque pergis virtute tueri, opibus et commerciis augere, atque novis aedificiis viiſque munitis latioribus ac planioribus ornatam, moribus etiam et inſtitutis et legibus ſanctioribus emendare.

TE igitur obſecro OPTIME IMPERATOR librum hunc benigne accipias, et me devotum numini maieſtatique tuae clementer tuteris, tuoque favore adnuas inceptis quibuſdam a me praeterea operibus, quorum eſt et deſcriptio numiſmatum locupletiſſimi atque omnium ſermone celebrati theſauri tui Florentini, cuius me cuſtodem eſse voluiſti. Sunt ibi quamplurima praeclara Graecis literis in-

©BIUM

inſcripta, ad veterem hiſtoriam, variamque eruditionem apprime iuvantia, cum praeſertim noviſsima inſignis acceſſio a te adiuncta fuerit, non modo recentibus quibuſdam ſelectis nummis a Germania miſſis, ſed multis quoque vetuſtis iiſque rarioribus, aureis, argenteis, aereis, regum et populorum, tum liberorum tum Romano imperio parentium, ex Africa nuper tuo iuſſu coemptis et in eandem gazam collatis.

DEVS te ſoſpitem incolumemque praeſtet publicum patrem ad aeternitatem imperii, atque ad ETRVRIAE tuae ſalutem et felicitatem.

FLORENTIAE Calendis Maiis MDCCLIIII.

©BIUM

ANTONII COCCHII

DE VETERVM CHIRVRGORVM SCRIPTIS A SE EDITIS

PRAEFATIO.

MEDICINAE partem quae manu curat apud omnes gentes ſemper fuiſſe credibile eſt, verumtamen apud Graecos multo magis quam in ceteris nationibus excultam ſcimus, ex quo ſapientia univerſa, et praecipue rerum naturae contemplatio, utiliumque artium ſtudia ab illis agitari coepere, et adeo proba inventa literis mandari, ut noſtris quoque temporibus ipſi vetuſtiſſimi ac longe optimi auctores omnis humanitatis habeantur.

Nonnulla de rebus chirurgicis ſcripta ab illo medicinae parente HIPPOCRATE ad nos pervenere, poſteaque diſciplinam admodum increviſſe conſentaneum eſt, a multis ſcilicet egregiis viris luculenter traditam, et per quingentos aut amplius annos in opulentis populis, celeberrimiſque gymnaſiis tractatam ſub locupletiſſimis et plerumque eruditis regibus Macedoniae, Syriae, atque Aegypti, et Romanis imperatoribus uſque ad ANTONINVM, quibuſdam in melius mutatis fere perfectam fuiſſe. Sed nobis infeliciter uſu venit, ut illa Graeca volumina quibus tota ars chirurgica diligentiſſime comprehenſa fuerat, et quae plurima fuiſſe ex CELSO aliiſque novimus, omnia funditus perierint.

Cum enim deinde naturalis ac ſolidioris doctrinae voluptas in orbe Romano, quo omnis quoque Graecia continebatur, ab ingeniis eruditorum hominum pene migraſſet ad Aſiaticam loquacitatem, et ad vana plerunque et ſpinoſa atque ex trivio arrepta argumenta, maximo quoque medicinae damno de alienis ſcriptis recte iudicandi facultas interiit. Quo factum fuit ut GALENVS, qui tamen doctiſſimus fortaſſe Graecorum ſuae aetatis fuit, in veteres fere omnes non mediocres viros, qui poſt HIPPOCRATEM ei praeiverunt, paulo iniquiorem ſe oſtenderit, et qui ſecuti ſunt illo uno contenti, reliquos fere neglexerint. Quare et legi et deſcribi rarius illorum libri coepere, et qui per ſaecularia quaedam intervalla arte et facundia praeſtabant, nihil de certis propriiſque experimentis promere, ſed collectiones facere, a GALENO plurima repetentes, ab aliis vetuſtioribus ac melioribus perpauca excerpere conſueverunt.

Huiuſmodi antiquiſſima fuit ORIBASII collectio facta paulo poſt

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 21 sur 207

©BIUM

medium Christianum saeculum quartum iussu imperatoris IVLIANI, cuius insuper acri iudicio et eximiae eruditioni debemus, quod placitis GALENI, quibus solis ORIBASIVS contentus fuerat, aliorum quoque illustrium medicorm praecepta adiicerentur, ut ipse in illius operis dedicatione testatur. Similes deinde medicae collectiones consecutae sunt extremo saeculo quinto AETII, sexto vero ALEXANDRI, cuius chirurgica periere, ac septimo PAVLI, in quibus omnibus posterior quisque pleraque a prioribus exscripsit.

Duorum insequentium saeculorum octavi et noni nulli fuisse videntur magni nominis libri medicinales e multis multorum dictis compositi, vel propter nimium afflictas Graecorum res, vel quod omnes infuscaverat infeliciſſimis illis temporibus summa rerum naturae ignoratio atque barbaries. Decimi saeculi vel undecimi putatur esse quae NONI nomine fertur praeceptionum medicarum epitome CONSTANTINO imperatori dicata, cuius iussu conscripta dicitur. In ea perpauca occurrunt chirurgiam spectantia, cum totus praeterea liber exigui momenti sit, et e trium superiorum sententiis verbisque, suppresso tamen nomine, coagmentatus.

Sed longe nobilior NICETAE collectio, eaque tota chirurgica fuit, quae undecimo saeculo exeunte vel sequentis initio prodiit, et cuius nunc praecipuam partem edere decrevi, ab antiquo celebrato splendidoque libro descriptam. Is in bibliotheca nobiliſſima FRANCISCI CAESARIS AVGVSTI domini nostri quae Florentiae est ad aedem D. LAVRENTII, pluteo LXXIV. loco VII. servatur. Ianus LASCARIS iam Constantinopoli a se Florentiam advectum, turbatum et alicubi temporum iniuria depravatum, in eam quam nunc habet formam restituit, iussu CLEMENTIS VII. PONT. MAX. qui bibliothecam illam ad ornamentum patriae ac civium suorum utilitatem anno MDXXXII. dedicaverat. Huius rei testem habeo Ferdinandum BALAMIVM in epistola ad PAVLVM III. P. M. qua GALENI libellum de ossibus ei dicat a se CLEMENTIS iussu ex illo vetusto codice Florentino conversum.

Scripturae forma nitida rotunda, mendis scatens, apicibus notisque raris, ac plerunque perperam collocatis male interpuncta, ipse literarum ac membranarum color evanidus ac flavescens, picturaeque rudes et languidae, intelligentibus indicia sunt aetatis ad saeculi undecimi finem vel duodecimi initium referendae.

Epigrammata vero in laudem NICETAE collectoris apposita, et interpretamenta quaedam margini adiecta, cum eandem aetatem praeferant, alia tamen manu, et emendatiſſime scripta sint, tum ipsius codicis amplitudo et elegantia, et picturae, et plagularum limbi

an-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 22 sur 207

©BIUM

antiquitus inaurati, aliaeque huiusmodi notae ac vestigia, archetypum fuisse librum indicare videntur, et in instrumento ac supellectili principis alicuius viri aut collegii numeratum.

Neque absurdum fortasse quis putaverit suspicari hunc olim fuisse in bibliotheca celeberrimi illius *Orphanotrophii* ab ALEXIO imperatore extremo saeculo undecimo vel duodecimo ineunte Constantinopoli magnificentissime extructo aut instaurato, in quo non modo pueri paterno praesidio carentes alebantur, sed et pauperum diversoria erant, et hominum debilium et morbis aut vulneribus et iniuriis quibuscunque labefactorum vel mutilorum receptus, et ludi quoque literarii, ut neque libros illic neque medicorum scholas defuisse credibile sit, ubi tot corpora medicinae auxilio indigentia curabantur, quod egregium factum ANNA ipsius imperatoris filia philosophiae et eloquentiae studiis, omnibusque artibus erudita, historiae suae *Alexiadis* libro XV. explicate enarravit.

Sunt quidem in codicis extrema pagina literae quaedam intricato continuoque ductu exaratae quae ad *Nosocomium* aliquod eum attinuisse demonstrent. Sed cum eiusdem plane aetatis cum reliqua scriptura eae literae censendae non videantur, neque illi ALEXII *Orphanotrophio* nosocomii nomen unquam fuisse sciamus, etsi eo aegroti omnis generis reciperentur, arbitrari potius licet librum ea quidem aetate scriptum, sed postea alii cuidam publico valetudinario adquisitum, quale occurrit celebre illud quadraginta martyrum, quod ISACIVS imperator extremo saeculo duodecimo Constantinopoli condidit. Verumtamen hoc nihil obstat quo minus firma coniectura nostra maneat collectionem hanc veterum chirurgorum post medium saeculum undecimum factam fuisse, vel sub imperatore CONSTANTINO Duca, aut MICHAELE eius filio, vel sub eodem ALEXIO Comneno, quibus temporibus NICETAS quidam clarus imperatoris medicus in epistolis THEOPHYLACTI scriptoris aequalis memoratur. Comprobare id videntur et primi epigrammatis iambi, qui a viro quopiam auctoritate praedito scripti apparent, ut non male ad aliquem illorum principum referantur, quos versus quoque facere in deliciis habuisse constat.

Quae quidem NICETAE collectio ab aliis medicinae partibus diducta, iisque tantummodo selectis constans, quae ad curationes quae manu fiunt, et ad ossa praecipue pertinent, omnium huius generis quae adhuc innotuere vetustissima, ex octo hisce illustrium scriptorum libellis inordinate positis conflata est.

I. HIPPOCRATIS insunt *De officina medici*, *De fractis*, *De articulis*, *De vulneribus capitis*, inerantque et *Vectiarius* et *De*

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 23 sur 207

©BIUM

ossium natura antequam viginti membranae eo loco e codice noſtro intercidiſſent.

II. APOLLONII Citienſis ad regem Cypri PTOLEMAEVM *Commentarii* tres in librum HIPPOCRATIS *De articulis*. Cum picturis.

III. SORANI Epheſii *De faſciis* cum picturis, et *De fracturarum ſignis*.

IV. RVFI Epheſii *De partium corporis humani appellationibus, et de oſſibus*.

V. GALENI *De fractis*, nempe libri VI. Methodi *caput* V. *et* VI. *De oſſibus*, *De faſciis* HIPPOCRATIS, DIOCLIS, GLAVCIAE, PERIGENIS, MOLPIAEAE, AMYNTAE, MENECRATIS, SOSTRATI, APOLLONII *iunioris*, APOLLONII *Feri*. *In* HIPPOCRATIS *librum De articulis commentarii quatuor*.

VI. ORIBASII *De laqueis ex* HERACLA, qui liber hoc ipſo codice indicatur quadrageſimus tertius fuiſſe magnae illius collectionis ſeptuaginta librorum ad imperatorem IVLIANVM. *De faſciis ex* GALENO *et* HELIODORO, qui quadrageſimus quartus. *De machinamentis ex* GALENO *et* HELIODORO, NILEI, NYMPHODORI, APELLIDIS, ARCHIMEDIS, RVFI, HIPPOCRATIS, quadrageſimus quintus. *De fracturis* quadrageſimus ſextus *ex* GALENO, HELIODORO, ARHIGENE, ANTYLLO. *De luxatis* quadrageſimus ſeptimus *ex* GALENO, ASCLEPIADE, ARCHIGENE, HELIODORO

VII. PAVLI Aeginetae *De fracturis*, e libro ſcilicet VI. operis de univerſa medicina capita XXXIV. ab LXXXIX. ad CXXII.

VIII. PALLADII *Interpretamenta in librum* HIPPOCRATIS *de fractis*.

Neque ſolum hoc noſtrum NICETAE exemplar e Graeciae ruinis ſuperfuiſſe opinor, cum et aliorum factam aliquam mentionem inveniam. Laudatur praecipue Graecum volumen FRANCISCI regis Francorum dono ei Roma miſsum a cardinali RODVLFIO Florentino, quod *unicum in eius bibliotheca legebatur* ut ſcribit VIDIVS in Chirurgia edita Pariſiis anno MDXLIV. Gabriel FALLOPPIVS idem exemplar, quod fortaſſe viderat Pariſiis, indicavit capite V. commentarii ſui in HIPPOCRATIS librum de vulneribus capitis, codicem Graecum memorans Cardinalis Florentini, *quem donavit Gallorum* REGI *maiuſculis literis manuſcriptum*. Cuiuſmodi codex ille fuerit me latet, et an per omnia ad noſtrum reſponderit, eundem enim fuiſſe ſuſpicari nequeo, ſed mirum fortaſſe videri poterit non VIDIVM neque alios protuliſſe no-

©BIUM

nomen collectoris NICETAE, neque inter ibi delitescentes libros indicavisse APOLLONII Citiensis commentarium in HIPPOCRATIS articulos, et ORIBASII magnae collectionis duos illos non levis momenti de fractis et loco motis ossibus, qui iamdiu deperditi putabantur.

An vero ulli postea scriptori codex hic noster memoratus fuerit nondum comperi, sed a medio fere saeculo XVII. cum Lucas HOLSTENIVS Florentiae advena breves quasdam animadversiones in codices praestantiores bibliothecae Laurentianae conscripsisset, in quibus magnis laudibus librum hunc chirurgicum extulit, et collectoris NICETAE nomen elicuit, eoque clarorum aliquot medicorum opuscula desiderata eo contineri indicasset, crevit deinde ipsius apud eruditos aestimatio, postea quam praesertim Casparus BARTHOLINIVS anno MDCLXXVII. scribens de tibiis veterum libro III. cap. III. iudicium illud HOLSTENII, acceptum ut videtur a MAGLIABECHIO, iisdem omnino verbis, tacito tamen nomine publicasset, et insequenti anno Iacobus SPONIVS in itinerario suo, ubi de Florentia loquitur, mira quaedam de hoc codice praedicasset, unicum in tota Europa, magnumque thesaurum vocans, et scripta quaedam continere autumans quae revera non habet. Decennio post, Iacobum TOLLIVM de ea collectione e nostro codice describenda atque edenda consilium cepisse aiunt, et magnam eius operis spem omnibus iniecisse, quae quidem illico evanuit, sed haesit doctorum animis bona eius incepti opinio, et levis quaedam cupiditas, ut id ab aliquo demum perficeretur.

Memini saepius id ab Antoniomaria SALVINIO, Philippo BONARROTIO, et Scipione MAFFEIO viris optimis atque doctissimis me ad studium laudis cohortantibus audivisse, et cum iam animum ad medicinam appulissem, quae tota Graeca est, Graecorum de ea libros mihi tum cognoscendos putavi, adeoque non modo pervulgatos et impressos, sed scriptos et reconditos perquirens, huius ipsius codicis chirurgici primas paginas, quibus enumeratio capitum et collectoris laudes continentur exscripsi, mense Aprili MDCCXXII. Continuo intellexi quaedam inde haberi posse prorsus inedita, aliorumque iam Latine tantummodo editorum Graecum contextum, ac demum eorum quae tum Graece tum Latine iamdiu vulgata sunt, emendationes fortasse nonnullas et interpretamenta, a notationibus antiquis quibusdam non malis margini adscriptis.

Deprehendi igitur primi ordinis, nondum scilicet vulgata, esse a tribus duntaxat scriptoribus, nempe antiquior est APOLLONII Citiensis commentarius in HIPPOCRATIS librum de articulis, cuius no-

©BIUM

notiſſima verba referuntur, ut non maxima certe libri pars, ſit ipſa interpretatio, deinde SORANI libellus brevior de ſignis fracturarum, ac poſtremo duo longiores ORIBASII libri de oſſibus fractis atque prolapſis. Alterius vero ordinis quorum Graeca nativa verba deſiderantur, duo ſunt eiuſdem ORIBASII libri de laqueis et de machinamentis, quos VIDIVS a ſe Latine verſos primus edidit Pariſiis anno MDXLIV. e codice illo regio huic noſtro ſimili depromptos, ac deinde CHARTERIVS ibidem anno MDCLXXIX. in magnifica illa operum HIPPOCRATIS, et GALENI editione comparatis undique Graecis exemplaribus adornata Graeco pariter contextu carentes iterum exhibuit, unde fortaſſe quis coniectare audeat codicem illum quo VIDIVS uſus fuerat a regia tunc bibliotheca abfuiſſe. Tertii denique ordinis ſunt quae quamvis ſaepe a viris doctis edita, emendari tamen locis aliquot poſſunt, huius codicis auxilio, HIPPOCRATIS officina, fracturae, articuli, vulnera capitis, SORANI faſciae, RVFI appellationes partium, GALENI methodi particulae de fractis, et oſſa, et faſciae, ORIBASII faſciae, PAVLI fracta, PALLADII ſcholia in HIPPOCRATIS fracturas. Conſtat enim ſaepe repetito experimento, vetuſtiſſimi cuiuſque exemplaris auctoritatem, ad veram ſcripturam indagandam plus plerunque valere quam acuti quantum libet ingenii coniecturam.

Cum igitur evaneſcere magnifica illa nomina viderem, quorum revera non niſi paucas diſiectaſque particulas ORIBASIVS in duos illos libros coniecit, aliquandiu ceſſavi, atque interea iter ad Gallos et Britannos Batavoſque ſuſcepi, ut mihi paulo plus artis adiicerem. Doctorum hominum plerique quos convenire mihi obtigit, ac de veterum libris ut iis mos eſt iucunde diſſerentes audire, auctores mihi fuere, ut in incepto permanerem, maximeque omnium Londini MEADIVS ac Leidae BOERHAAVIVS.

A reditu ubi primum per alia negotia potui quam celerrime a die XXVI. Iunii ad XXIII. Septembris eiuſdem anni MDCCXXVII. deſcripſi folia codicis CXXII. quibus omnia nondum quod ſciam vulgata continentur, in Britanniam enim iterum cogitabam. Sed cum res tulerit ut Florentiae manerem, pluteum iuſsi ſchedas illas ſervare, editioni quippe obfuit tum difficultas nummaria, tum metus ne nimis haec ieiuna et inutilia pleriſque viderentur.

Sed anno demum MDCCXLIX. idem Richardus MEADIVS vir doctrina et humanitate clariſſimus epiſtolis de hac re ſaepe datis, et ſollicitationibus amicorum pervicit ut opus adgrederer et ut ſuam

alio-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 26 sur 207

©BIUM

aliorumque opem ad ſumptum poſtularem, perſuadente praeſertim viro literatiſſimo Antonio ASKEVIO, qui tum Graecia perluſtrata Britanniam ſuam repetens apud nos dies aliquot reſtitit. Vnde factum eſt ut etſi poſtmodum extenuari meam ſpem viderem, omnibus tamen viribus incumberem, ut iis qui mihi ſe benignos facileſque praebuerant omnino non deeſſem.

Nunc igitur edere decrevi totius collectionis NICETAE proſpectum, et SORANI libellum de ſignis fracturarum, duoſque ORIBASII libros de fracturis, et de motis articulis, omnia Graece ac Latine, notationibus ornata, atque inſuper aucta CELSI libri VIII. eiuſdem argumenti, collati cum vetuſto codice Florentino varietatibus ſcripturae, et ſpecimine reliquarum partium alias edendarum.

Qua quidem in re ſi qua laus incepto debetur ea tota erit ipſius MEADII qui eo me pene nolentem perduxit. Sed vehementer me dolet haec illi maturius exhibere non potuiſſe, quae nunc ſaltem inter alia monumenta extare gratus exopto, quibus egregii viri nuper extincti beneficentiae in literas et ſtudia quaeque praeſtantiora memoria ac fama celebretur. Aequos autem rerum aeſtimatores non ſuccenſuros mihi eſſe confido, ſi nulla hic nova et praeclara artis inventa, aut mirabilia facta, aut eloquentiae lumina reperiant. Sunt tamen nonnulla quae Graeci ſermonis fines propagant, quae hiſtoriam medicinae, et excellentium artificum notitiam augent, tum quae ad vitia quaedam corporis obſcuriora dignoſcenda opitulantur, et ſunt hic certa ac ſelecta, non vana non barbara magiſteria ad iniurias quae oſſibus accidunt amovendas.

Quod vero ab ingenii mei exigua vena eſt, id a bonis lenitatem ſaltem merebitur, niſi gratiam habere velint, facinus enim non omnino voluntarium fuit, multaque obſtiterunt ne hoc qualecumque opus paulo nitidius et enucleatius et promptius perficeretur. In quibus et ipſa difficultas aliquando fuit interpretandi ſententias quae mendoſiſſime ſcriptae in magnifico illo codice occurrunt, ut BALAMIVS iampridem animadverterat, cum librarius qui literas illas eleganter efformavit, plerunque ſe prodat veteris Graeci ſermonis adeo imperitum, ut vel hinc poſt rectam illius ſtructuram vulgo deperditam concinnatus ille liber appareat. Res certe chirurgicas perpaulum noviſſe videtur, ut qui alicubi pro ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΙΣ monſtroſe ſcripſerit ΚΗΡΘΡΑΓΟΙϹ.

Quae quidem nimia et creberrima verae ſcripturae depravatio aliis fortaſſe cauſſis acceſsit, quamobrem tot medici, ut ceteros praeteream, qui cum peritiſsimi Graecarum literarum fuerint et celebrem hunc codicem attrectaverint, totum tamen per-

©BIUM

percenſere atque inde plauſibilia quaeque exſcribere adhuc neglexerint.

Quod ſi haec noſtra docti probique homines aequo animo faventes excipiant, ſpes eſt non modo reliqua eruenda ex eadem collectione poſthac de integro promere, ſed alia quoque eiuſdem generis, ac fortaſſe gratiora e vetuſtis itidem membranis cum talium deliciarum cupidis communicare. Commodiſsime enim haec fieri poterunt, cum praeſertim hoc tempore bona omnia ſtudia utileſque artes Florentiae alat ac foveat vir nobilis et ampliſſimus COMES EMMANVEL RICHECOVRTIVS, qui dum ſumma auctoritate ab OPTIMO IMPERATORE FRANCISCO CAESARE AVGVSTO Etruſcos populos regit mira iuſtitia facilitate prudentia, ſimul et mores ſuaviores exhibet, atque otia muſis amica atris curis exempta ſapientiae cultoribus parat.

Sunt mihi praeterea iamdiu confectae veterum codicum omnium ad medicinam pertinentium eiuſdem Laurentianae bibliothecae deſcriptiones, cum cuiuſque ſpecimine aliquo et ſcripturae ab impreſsis varietate. Quae quidem omnia colligere mihi iucundiſsimum a neceſſariis occupationibus vacanti negotium ſemper fuit, adiuvante maxime eximia comitate Cl. V. Antoniimariae BISCIONII eiuſdem bibliothecae Caeſarei praefecti, et illius eccleſiae canonici, et nuper quoque perhumaniter libereque me quandocunque libuit adire in auguſtum illud muſarum penetrale admittente eius vicario eiuſdemque collegii ſacerdote Cyrillo MARTINIO iuvene Latinis Graeciſque literis et criticae cognitione librariaeque antiquitatis uſu mirabiliter inſtructo. Nec defuit mihi ſedula Raimundi filii mei opera optimae ſpei adoleſcentis, cui vetuſta utriuſque linguae exemplaria verſare, et cum vulgatis conferre iam nunc voluptas eſt, ad longae artis diſciplinam prout noſtrae vires tulerunt non indiligenter inſtituto.

Sed et gratum me hic profiteri publice decet illuſtri viro Horatio MANNIO a Rege magnae Britanniae ad CAESAREM miſſo Florentiae reſidenti, qui cum me ſibi medicum et amicum eſſe non dedignetur, ſuaviſſima atque humaniſsima ſua conſuetudine ac liberalitate effecit, ut me tollere humo, et ſtudia ſapientiae colere, dulcique patria frui facillime poſſem, adeoque et hoc quidquid operis eſt elaborare.

IN-

©BIUM

INDEX CAPITVM

I. ENumeratio titulorum omnium collectionis NICETAE Pag. 3.
II. Epigrammata vetera tria in laudem NICETAE 35.
III. SORANI Ephesii de signis fracturarum 45.
De Fissione 45.
De Incisione 45.
De Cameratione 47.
De Subgrundatione 47.
De Impactione ubi DEMETRIVM citat 47.
De Dedolatione 47.
De Resonantia 47.
De Impressione 47.
De Aliorum locorum fracturis 47.
De Naso 48.
De Maxilla 48.
De Iugulo 48.
De Scapula 48.
De Spina 48.
De Pectore 48.
De Costa 51.
De Coxarum ossibus 51.
De Humero et femore 51.
De Brachio et crure 51.
De Patella 51.
De Palmae et plantae ossibus 51.
De Talo 51.
IV. ORIBASII De fracturis 51.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 29 sur 207

©BIUM

Ex GALENO pag. 55.
De Naſo fracto 82.
De Maxilla fracta 82.
De Iugulo fracto 85.
De Coſtarum fracturis 85.
De Abruptione 86.
Ex HELIODORO *De vulneribus capitis* 86.
Curatio vulnerum 89.
De Oſſe nudato 90.
HELIODORI *de fractis* 90.
De Fiſſuris ubi ARCHIBIVM *citat et* MENODORVM 93.
De Inciſione 97.
De Cameratione 98.
De Impactione 98.
De Subgrundatione 98.
De Oſſibus purulentis 98.
De Colliſione 101.
De Diſiunctione ſuturarum 101.
Curatio terebratorum 101.
De Cerebri membranae inflammatione 105.
Ex GALENO *de fracturis in capite* 105.
Ex HELIODORO *de calvariae teredine* 113.
Ex ARCHIGENE *de ſanguine ſubtercurrente* 117.
De Nigritie 117.
De Carne ſupercreſcente 118.
Ex ARCHIGENE *de ſuturarum diſtantia, aliter de ſignis* 118.
Ex ANTYLLO *de hydrocephalis* 121.
Ex HELIODORO *de oſſe excreſcente* 124.
Ex HELIODORO *de alopecia* 124.
V. ORIBASII *de articulis qui exciderunt* 130.
Ex GALENO 130.

De

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 30 sur 207

©BIUM

De Maxilla pag. 133.
De Summo proceſsu oſſis ſcapularum diducto 133.
De Humero excidente 135.
De Iis quae in cubito 141.
De Radii diſtractione 145.
De Iis quae ad coxam 146.
De Cruris articulo ad pedem 149.
De Iis quae ad calcem 149.
De Oſſibus quae in extremis membris loco moventur 151.
De Vertebris 153.
ASCLEPIADIS *de articulis longo morbo excidentibus* 154.
ARCHIGENIS *de amputandis partibus* 154.
HELIODORI *de extremis membris abſcindendis* 157.
Ex HELIODORO *de iis quae digitis accidunt* 158.
De Digitorum gangraena et putri ulcere 158.
De Anulis obſtructis 161.
VI. CELSI *libri* VIII. *varietates ſcripturae e codice* LAVRENTIANO *a pag.* 161. *ad* 171.
APOLLONII *Citienſis Commentarii in librum* HIPPOCRATIS *de articulis ſpecimen, quo* ZOPYRVS *et* POSIDONIVS *citantur* 171.
ORIBASII *librorum de laqueis et de machinamentis Graeci contextus ſpecimina* 172.

©BIUM

©BIUM

ΝΙΚΗΤΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΕΚ ΠΟΛΛΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΙΑΤΡΩΝ

NICETAE

COLLECTIO ARTIS CHIRVRGICAE
E PLVRIVM VETERVM
MEDICORVM LIBRIS

CVIVS QVAE NONDVM EDITA ET PRAESTANTIORA
VISA SVNT

EXSCRIPSIT
EX MEMBRANIS
MEDICEIS FLORENTINIS

ET INTERPRETATVS EST

A. COCCHIVS MVCELLANVS

©BIUM

HAEC SVNT IN HOC LIBRO [1]

I HIPPOCRATIS *de officina medici* [2]
II HIPPOCRATIS *de fractis* [3]
III *De brachio fracto*
IV *De pede*
V *De his quae ad calcem*
VI *De crure*
VII *De femore fracto*
VIII *De fractura capitis cubiti et brachii*
IX HIPPOCRATIS *de articulorum repositione* [4]
X *De summo humero*
XI *De clavicula*
XII *De cubiti flexu*
XIII *De manus articulo*
XIV *De digitis*
XV *De maxillae prolapsu*
XVI *De maxillae ex utraque parte prolapsu*
XVII *De inferiore maxilla fracta*
XVIII *De diffractis inferioris maxillae ossibus*
XIX *De diductione iuncturae quae ad mentum est*
XX *De naso fracto*
XXI *De naso a latere fracto*
XXII *De naso ad cartilaginem fracto*
XXIII *De naso fracto cum ulceribus*
XXIV *De aure fracta*
XXV *De prolapsu vertebrarum*
XXVI *De vertebrarum in interiorem partem prolapsu*
XXVII *De costis fractis*
XXVIII *De femoris prolapsu*
XXIX *De capitis femoris in exteriorem partem prolapsu*

XXX

(1) Codex est membraneus magnus in bibliotheca MEDICEA Florentina ad aedem D. Laurentii plut. LXXIV n. VII, foliis constans CCCCV, literis colligatis rotundis concinnis scriptus saeculo ut videtur Christi XI, cum picturis coloratis & alicubi auro illitis non prorsus inelegantibus.

(2) Quae hic recensentur HIPPOCRATIS chirurgica prodiere in omnium ipsius operum editione Latina M. Fabii CALVI Romae anno MDXXV, quem librum non vidisse videtur FABRICIVS cum ait *Bibl. Gr. vol. I p.* 858. *Calvum convertisse Hippocratem circa annum* 1530. *licet editum demum Romae anno* 1549. In meo certe illius editionis exemplari integerrimo leguntur haec ad calcem impressa maioribus literis *M. Fabius Calvus Rhavennas cum caeteris Hippocratis voluminibus Romae*

ver

©BIUM

ΤΑΔΕ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ, ΔΕ ΤΗ, ΒΙΒΛΩ,

Α Ἱ'ΠΠΟΚΡΑ'ΤΟΥΣ κατ' ἰητρεῖον
Β Ἱ'ΠΠΟΚΡΑ'ΤΟΥΣ περὶ ἀγμῶν
Γ Περὶ βραχίονος καταγέντος
Δ Περὶ ποδός
Ε Περὶ τῶν κατὰ πτέρναν
ϛ Περὶ κνήμης
Ζ Περὶ μηρῦ καταγέντος
Η Περὶ κατήγματος κεφαλῆς τήχεος καὶ βραχίονος
Θ Ἱ'ΠΠΟΚΡΑ'ΤΟΥΣ περὶ ἄρθρων ἐμβολῆς
Ι Περὶ ἀκρωμίου
ΙΑ Περὶ κλειθρόυ
ΙΒ Περὶ ἀγκῶνος
Γ Περὶ χειρὸς ἄρθρων
ΙΔ Περὶ δακτύλων
ΙΕ Περὶ γνάθου ἐξαρθρήσεων
Ιϛ Περὶ ἀμφοτέρων γνάθων ἐξαρθρήσεων
ΙΖ Περὶ τῆς κάτω γνάθου καταγείσης
ΙΗ Περὶ ἀποκαυλισθέντος ὀστέου τῆς κάτω γνάθου
ΙΘ Περὶ διαϛάσεως τῆς κατὰ τὸ γένειον γενομένης συμφύσεως
Κ Περὶ ῥινὸς καταγείσης
ΚΑ Περὶ ῥινὸς εἰς τὸ πλάγιον καταγείσης
ΚΒ Περὶ ῥινὸς καταγείσης κατὰ τὸν χόνδρον
ΚΓ Περὶ ῥινὸς καταγείσης σὺν ἕλκεσιν
ΚΔ Περὶ ὠτὸς καταγέντος
ΚΕ Περὶ ἐξαρθρήσεως σπονδύλων
Κϛ Περὶ τῆς ἔσωθεν τῶν σπονδύλων ἐξαρθρήσεως
ΚΖ Περὶ πλευρῶν καταγέντων
ΚΗ Περὶ τῆς τῦ μηρῦ ἐξαρθρήσεως
ΚΘ Περὶ τῆς ἔξωθεν ἐξαρθρήσεως τῆς τῦ μηρῦ κεφαλῆς

vertebat XIX Calen. Septemb. milleſimo quingenteſimo ac inſuper quinto & decimo, & in omnium poſtrema pagina Romae ex aedibus Franciſci Minitii Calvi Novocomenſis anno a partu virginis MDXXV Deinde prodiere in editione Graeca quam primus fecit ALDVS Venetiis inſequenti anno MDXXVI qui & animadvertit CALVVM plura peccaviſſe. Sunt quoque & in aliis quae deinceps conſecutae ſunt. In Graeca & Latina quam curavit LINDENIVS Lugduni Batavorum anno MDCLXV libellus hic habetur ordine XLVI.

(3) In editione LINDENII numero LXXXII.

(4) In editione LINDENII n. LXXXIII.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 35 sur 207

©BIUM

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Α Περὶ τῆς ὄπισθεν ἐξαρθρήσεως τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς

ΑΑ Περὶ τῆς εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἐξαρθρήσεως τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς

ΑΒ Περὶ ἐξαρθρήσεων ὀστέων κνήμης ἑλκοποιησαμένων

ΑΓ Περὶ κνήμης ὀστέων ἑλκοθέντων

ΑΔ Περὶ ἐξαρθρήσεως ἄρθρων δακτύλων ποδὸς τε καὶ χειρὸς ἑλκοθέντων

ΑΕ Περὶ τῶν ἀποκοπτομένων ὀστῶν

ΑϚ Περὶ καταρτισμοῦ τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς ἣν εἰς τὰ ἔσω μέρος ὀλισθῇ

ΑΖ Περὶ καταρτισμοῦ τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς ἣν εἰς τὸ ἔξω μέρος ὀλισθῇ

ΑΗ Περὶ καταρτισμοῦ τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς ἣν εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος ὀλισθῇ

ΑΘ Περὶ καταρτισμοῦ τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς ἣν εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος ὀλισθῇ

Μ Περὶ γόνατος ἐξαρθρήσιος

ΜΑ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων [1]

ΜΒ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ μοχλικόν

ΜΓ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ περὶ ὀστέων φύσιος

ΜΔ ΓΑΛΗΝΟΥ περὶ καταγμάτων [2]

ΜΕ Περὶ τῶν καταμηκῶν καταγμάτων

ΜϚ Περὶ τῶν σωλήνων

ΜΖ Περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ καταγμάτων

ΜΗ Τίς ἡ μετὰ τὴν ἀνάτρησιν ἐπιμέλεια

ΜΘ „ ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ ἐκ τῶν ΓΑΛΗΝΟΥ περὶ καταγμάτων [3]

Ν „ Περὶ ῥινὸς καταγείσης

ΝΑ „ Περὶ γένυος καταγείσης

ΝΒ „ Περὶ κλειδὸς καταγείσης

ΝΓ „ Περὶ τῶν ὠμοπλευροῖς καταγμάτων

ΝΔ „ Περὶ ἀπάγματος

ΝΕ „ Ἐκ τῶν ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τραυμάτων

ΝϚ „ Θεράπεια τραυμάτων

ΝΖ „ Περὶ τῷ ἐπὶ μεγάλῳ τραύματι ἐπίπλειον ψιλουμένῳ ὀστέῳ

ΝΗ „ ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ καταγμάτων

ΝΘ „ Περὶ ῥωγμῶν

Ξ „ Περὶ ἐκκοπῆς

ΞΑ „ Περὶ καμαρώσεως

ΞΒ „ Περὶ ἐμπιέσματος

ΞΓ „ Περὶ ἐγγισώματος

ΞΔ „ Περὶ ὑποπύων ὀστέων

ΞΕ „ Περὶ θλάσματος

ΞϚ

(1) In editione LINDENII est numero LXXXI. cuius extrema desiderantur in hisce membranis post haec verba ἔδρης τι ἴδιον τῷ βίλῳ ἐν τῷ ὀστέῳ quae sunt sect. XXIII Intercidernnt enim viginti folia, quo infortunio & sequentes duo HIPPOCRATIS libri *Vectiarius* & *De ossium natura* in nostro codice periere, qui in LINDENII editione sunt LXXXIV. & XXIII.

(2) Desumpta haec e libro VI. Θεραπευτικῆς μεθόδου Cap. V. & VI. quae occurrunt in editione Graeca omnium GALENI operum ab Aldo facta Venetiis MDXXV. parte IV. & in editione Latina Iuntarum Classe VII

(3) Sic scriptum semper est in his membranis non Ὀριβασίου. Hunc vero librum esse autumo XLVI magni illius

©BIUM

XXX *De capitis femoris in posteriorem partem prolapsu*
XXXI *De capitis femoris in priorem partem prolapsu*
XXXII *De ossibus cruris cum vulnere luxatis*
XXXIII *De cruris osse vulnerato*
XXXIV *De luxatis articulis digitorum pedis et manus cum vulnere*
XXXV *De ossibus abscissis*
XXXVI *De restitutione capitis femoris si in interiorem partem excidat*
XXXVII *De restitutione capitis femoris si in exteriorem partem excidat*
XXVIII *De restitutione capitis femoris si in posteriorem partem excidat*
XXXIX *De restitutione capitis femoris si in priorem partem excidat*
XL *De genu luxato*
XLI HIPPOCRATIS *de vulneribus capitis*
XLII HIPPOCRATIS *vectiarius*
XLIII HIPPOCRATIS *de ossium natura*
XLIV GALENI *de fractis*
XLV *De fractis per longitudinem*
XLVI *De canalibus*
XLVII *De capitis fractura*
XLVIII *Quae cura sit in terebratione adhibenda*
XLIX „ ORIBASII *e libris* GALENI *de fracturis*
L „ *De naso fracto*
LI „ *De mento fracto*
LII „ *De clavicula fracta*
LIII „ *De fracturis in costis*
LIV „ *De abductione*
LV „ *Ex* HELIODORI *libris de capitis vulneribus*
LVI „ *Vulnerum curatio*
LVII „ *De nudato ut plurimum osse in magno vulnere*
LVIII „ HELIODORI *de fracturis*
LIX „ *De fissionibus*
LX „ *De excisione*
LXI „ *De cameratione*
LXII „ *De impressione*
LXIII „ *De appropinquatione*
LXIV „ *De pure sub ossibus*
LXV „ *De contusione*

illius operis *Collectionum medicarum* quod ORIBASIVS vir ad omnia egregius medicus & quaestor sacri palatii IVLIANO Augusto inscripsit in LXX libros digestum, & cuius XVII tantum supersunt Latine duntaxat editi. Id licet coniicere ex hoc ipso codice, in quo is qui consequitur liber notam habet numeri XLVII. Non antea vero doctis innotuisse argumento fuerit vel FABRICII de illo silentium *Bibl. Gr. Vol. IX. pag. 451 & seq. & Vol. XII. p. 640 & seq.* & FREINDII querela *Hist. Medic. vol. I p. 13 ed. Lond.* nihil fere quod chirurgiam spectet ORIBASII supersesse Quae nos inedita putamus Graece & Latine duplici lineola in hac enumeratione distinximus.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 37 sur 207

©BIUM

LXVI „ *De futurarum disiunctione*
LXVII „ *Curatio terebratorum*
LXVIII „ *De cerebri membranae inflammatione*
LXIX „ *E* GALENI *libris de fracturis in capite*
LXX „ *Ex* HELIODORI *libris de cranii carie*
LXXI „ *Ex* ARCHIGENIS *libris de sanguine subter currente*
LXXII „ *De nigredine*
LXXIII „ *De carne excrescente*
LXXIV „ *Ex* ARCHIGENIS *libris de futurarum disiunctione*
LXXV „ *Ex* ANTYLLI *libris de hydrocephalis*
LXXVI „ *Ex* HELIODORI *libris de osse excrescente*
LXXVII „ *Ex* HELIODORI *libris de capillis fluentibus*
LXXVIII „ ORIBASII *e* GALENI *libris de luxatis* [1]
LXXIX „ *De mento*
LXXX „ *De summo humero avulso*
LXXXI „ *De humero luxato*
LXXXII „ *De cubito*
LXXXIII „ *De radii distractione*
LXXXIV „ *De femore*
LXXXV „ *De cruris ad pedem articulatione*
LXXXVI „ *De his quae ad calcem*
LXXXVII „ *De motis extremorum artuum ossibus*
LXXXVIII „ *De spinae vertebris*
LXXXIX „ ASCLEPIADIS *Bithyni quod diuturno morbo quibusdam articuli prolabantur*
XC „ ARCHIGENIS *de amputandis partibus*
XCI „ HELIODORI *de mutilatione*
XCII „ *Ex* HELIODORI *libris de his quae digitis accidunt*
XCIII „ *De digitorum gangraena et putredine*
XCIV „ *De obfirmatis anulis*
XCV, ORIBASII *ex* HERACLE *quomodo laqueus plicetur quem nexum vocant* [2]
XCVI, *Quomodo plicetur laqueus quem nauticum vocant*
XCVII, *Quomodo plicetur laqueus quem sciſſum vocant*
XCVIII, *Quomodo laqueus plicetur bucolicus dictus, qui & sandalius*
XCIX, *Quomodo laqueus plicetur draco dictus*

(1) Membranae hic habent in margine ΛΟΓ MZ manu eadem qua cetera, unde opinari liceat hunc esse magnae ORIBASII collectionis librum XLVII nec Graece nec Latine editum quod quidem ego noverim. In aliis cod.-cibus antiquis huiusmet bibliothecae Mediceae ORIBASII Libri *Sermonum* titulo occurrunt, imo in cod. XVIII plutei LXXIV legere est τέλος τῆ πρώτη βιβλίῳ correctum eadem manu γρ. λόγῳ.

(2) ORIBASII *De laqueis* usque ad num. CXII edita fuere Latine Parisiis anno MDXLIV a Vido VIDIO

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 38 sur 207

©BIUM

ΞΣ „ Περὶ τῆς τῶν ῥαφῶν διασάσεως

ΞΖ „ Θεράπεια ἀνατετρημένων

ΞΗ „ Περὶ φλεγμονῆς μήνιγγος

ΞΘ „ Ἐκ τῶν ΓΑΛΗΝΟΥ περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ καταγμάτων

Ο „ Ἐκ τῶν ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ τερηδονισμοῦ κρανίου

ΟΑ „ Ἐκ τῶν ΑΡΧΙΓΕΝΟΥΣ περὶ ὑποῤῥαμόντος αἵματος

ΟΒ „ Περὶ μελανίας

ΟΓ „ Περὶ ὑπερσαρκώσεως

ΟΔ „ Ἐκ τῶν ΑΡΧΙΓΕΝΟΥΣ περὶ τῆς τῶν ῥαφῶν διασάσεως

ΟΕ „ Ἐκ τῶν ΑΝΤΥΛΛΟΥ περὶ ὑδροκεφάλων

ΟΣ „ Ἐκ τῶν ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ ὀστέου ἐπιφύσεως

ΟΖ „ Ἐκ τῶν ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ ἀλωπεκίας

ΟΗ „ ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ ἐκ τῶν ΓΑΛΗΝΟΥ περὶ ἐξαρθρημάτων

ΟΘ „ Περὶ γένους

Π „ Περὶ ἀκρωμίου ἀποσπασθέντος

ΠΑ „ Περὶ τῶν κατ' ὦμον ἐξαρθρημάτων

ΠΒ „ Περὶ τῶν κατ' ἀγκῶνα

ΠΓ „ Περὶ διασάσεως κερκίδος

ΠΔ „ Περὶ τῶν κατ' ἰσχίον

ΠΕ „ Περὶ τῆς πρὸς τὸν πόδα διαρθρώσεως τῆς κνήμης

ΠΣ „ Περὶ τῶν κατὰ τὴν πτέρναν

ΠΖ „ Περὶ τῶν ἐν ἄκροις τοῖς κώλοις κινηθέντων ὀστῶν

ΠΗ „ Περὶ τῶν κατὰ ῥάχιν σπονδύλων

ΠΘ „ ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥ τοῦ Βιθυνοῦ ὅτι κατὰ διὰ νόσον χρονίαν ἐξαρθροῦνται τινες γίγνονται

Ϙ „ ΑΡΧΙΓΕΝΟΥΣ περὶ τῶν ἀφαιρεθησομένων μερῶν

ϘΑ „ ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ ἀκρωτηριασμοῦ

ϘΒ „ Ἐκ τῶν ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ τῶν κατὰ τοὺς δακτύλους συμβαινόντων

ϘΓ „ Περὶ τῆς κατὰ τοὺς δακτύλους γαγγραίνης καὶ σηπεδόνος

ϘΔ „ Περὶ τῶν ἐσφηνωμένων δακτυλιδίων

ϘΕ „ ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ ἐκ τῶν ΗΡΑΚΛΑ πῶς πλέκεται βρόχος ὁ ἑρτός [a]

Ϙς „ Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος ναυτικός

Ϙζ „ Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος σχιστός

ϘΗ „ Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος βουκολικὸς ὃ καὶ σανδάλιος

Ϙθ „ Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος δράκων

[a] Mucellano in eius *Chirurgia e Graeco in Latinum conversa* p. 467 & *seq* & Latina duntaxat a CHARTERIO adiecta operum HIP. & GAL. tomo XII Parisiis an. 1679 excuso p. 553. ex eadem ipsa VIDII interpretatione illius tamen nomine non indicato. Quae Graece tantum inedita esse videntur nos hic simplici lineola notavimus Incertum an haec περὶ βρόχων integrum librum faciant seiuncta ab sequentibus περὶ ἐπιδέσμων.

©BIUM

Ρ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος ἁπλῶν ἄμμα

ΡΑ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος λυκος

ΡΒ , Πῶς πλέκεται Ἡρακλεωτικὸν ἄμμα

ΡΓ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ ἁπλῶς καρχήσιος

ΡΔ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ διπλῶς καρχήσιος

ΡΕ , Πῶς ἐκ τοῦ ἁπλοῦ διπλῶς πλέκεται καρχήσιος

ΡϚ , Πῶς ἐκ περιθέσεως ὁ διπλῶς καρχήσιος γίνεται

ΡΖ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος πλύνθιος ὁ καὶ τετράκυκλος

ΡΗ , Πῶς πλέκεται ἐπαγκύλωτος βρόχος

ΡΘ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος ὦτα

ΡΙ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος διάγκυλος ὃν τινες καταχρηςικῶς καλοῦσιν ἄγχοντα

ΡΙΑ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος κυρίως ἄγχων

ΡΙΒ , Πῶς πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος ὑπέρβατος

ΡΙΓ Ἐκ τῶν ΓΑΛΗΝΟΥ περὶ ἐπιδέσμων [1]

ΡΙΔ Ἐκ τῶν ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ ἐπιδέσμων [1]

ΡΙΕ Σχιςὸς ὀκτασκελὴς ἐπὶ κεφαλῆς

ΡΙϚ Σχιςὸς ἑξασκελὴς ἐπὶ κορυφῆς

ΡΙΖ Σχιςὸς τετρασκελὴς ἐπὶ μετώπου

ΡΙΗ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ῥόμβος

ΡΙΘ ΔΙΟΚΛΕΟΥΣ σκαφεῖον ἢ θόλος

ΡΚ Λαγωὸς χωρὶς ὤτων

ΡΚΑ Λαγωὸς σὺν ὤτοις

ΡΚΒ Σχιςὸς ἐπίδεσμος ὁ ἐπὶ ὀφθαλμοῦ

ΡΚΓ Ἁπλῶς ὀφθαλμὸς οἱ δ' ἔφασαν ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ὀφθαλμόν

ΡΚΔ Διπλῶς ὀφθαλμός

ΡΚΕ ΑΜΥΝΤΟΥ χάραξ

ΡΚϚ Σχιςὸς περὶ ῥινός [1]

ΡΚΖ Μεταγωγεὺς ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ

ΡΚΗ Κράτημα ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ

ΡΚΘ Χειλοφύλαξ ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ

ΡΛ Σχιςὸς ἐπὶ γενείου

ΡΛΑ Σχιςὸς ἐπὶ σιαγόνος ἀνθρεῶνος παρειῶν

ΡΛΒ Φορβαία ἐπὶ γένυος καθ' ἓν μέρος ἐξηρθρηκυίας καὶ ἐπὶ τῶν κυνικῶς σπωμένων

(1) In editione CHARTERII tomo XII pag. 500 ad 504 extant Graece, & Latine sine auctoris nomine, ex hoc vero codice apparet esse ipsius ORIBASII excerpta & cum praecedentibus *De laqueis* unum fortasse librum conficere, sequentibus saltem continua sunt usque ad num. CLXII Quae omnia apud CHARTERIVM item occurrunt Graeca & Latina tom. XII p. 518 ad 531 hoc titulo ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ *περὶ ἐπιδέσμων*. Nonnulla ex hoc ORIBASII libro capita desumta fuere a VIDIO tanquam si essent HELIODORI, & libro GALENI de fasciis addita suis locis inserta in editione Latina an. 1544. Ea se exscripsisse praefatur e Graeco volumine quod Cardinalis RODVLPHVS Roma donum miserat e sua amplissima bibliotheca ad FRANCISCVM Galliarum regem. Il-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 40 sur 207

©BIUM

C, *Quomodo laqueus plicetur quem ſimplicem nodum vocant*
CI, *Quomodo laqueus plicetur lupus dictus*
CII, *Quomodo plicetur Herculeus nodus*
CIII, *Quomodo plicetur ſimplex carchefius*
CIV, *Quomodo plicetur duplex carchefius*
CV, *Quomodo e ſimplici duplex plicetur carchefius*
CVI, *Quomodo circumpoſitione duplex fiat carchefius*
CVII, *Quomodo plicetur laqueus quem plinthium ſeu laterculum vocant & quatuor circulos habentem*
CVIII, *Quomodo plicetur laqueus epancylotus*
CIX, *Quomodo plicetur laqueus quem aures vocant*
CX, *Quomodo plicetur laqueus dictus diancylus quem nonnulli minus proprie ſtrangulantem vocant*
CXI, *Quomodo plicetur laqueus proprie dictus ſtrangulans*
CXII, *Quomodo plicetur laqueus dictus traiectus*
CXIII *E* GALENI *libris de faſciis*
CXIV *Ex* HELIODORI *libris de faſciis*
CXV *Sciſſa octo crurum ad caput*
CXVI *Sciſſa ſex crurum ad verticem*
CXVII *Sciſſa quatuor crurum ad frontem*
CXVIII HIPPOCRATIS *rhombus*
CXIX DIOCLIS *ſcaphula vel tholus*
CXX *Lepus ſine auribus*
CXXI *Lepus auritus*
CXXII *Faſcia ſciſſa ad oculos*
CXXIII *Oculus ſimplex quem alii* HIPPOCRATIS *oculum vocant*
CXXIV *Oculus duplex*
CXXV AMYNTAE *vallum*
CXXVI *Sciſſa ad naſum*
CXXVII HELIODORI *adducens*
CXXVIII HELIODORI *retinaculum*
CXXIX HELIODORI *cuſtos labiorum*
CXXX *Sciſſa ad mentum*
CXXXI *Sciſſa ad mandibulam mentum & genas*
CXXXII *Capiſtrum ad mandibulam ab una parte prolapſam, & ad cynice convulſos*

Illud VIDIVS exemplar eſſe unicum credidit, libroſque *de faſciis*, *de laqueis*, *de machinamentis* nonniſi in eo codice, quod ſciret, reperiri. Id indicio eſſe poteſt codicem illum noſtro huic MEDICEO ſimilem fuiſſe, mirum tamen videri poſſit VIDIVM non attendiſſe ad ORIBASII nomen quod tractatui *de laqueis* praefigitur, & haec ipſa *de faſciis* continua eſſe, & variorum

auctorum nomina praeferre e quibus ſunt decerpta. Qui modus conſcribendi libros ORIBASIO uſitatus, eius aetate & aliquot deinceps ſaeculis invaluit in medicina praeſertim pertractanda.

(2) CHART περίβρινος.

(3) Membranae habent in hoc indice φορβέα & in ipſo opere φορβαία, CHART. ubique φορβειά.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 41 sur 207

©BIUM

CXXXIII *Capiſtrum quod proprie a duobus principiis implicatur*
CXXXIV *Diſiuncta*
CXXXV APOLLONII *Ferae unoculus*
CXXXVI *Dimidium ſecta*
CXXXVII *Relaxatio*
CXXXVIII *Phalerae*
CXXXIX CEII *rhombus*
CXL *Spica*
CXLI *Grus*
CXLII *Thorax*
CXLIII *Pectoris vinculum*
CXLIV *Aſſuta faſcia ad mammam* [1]
CXLV *Glomerata faſcia ad mammam*
CXLVI *Ad cubitum*
CXLVII MENECRITI *vinculum ad partes extremas*
CXLVIII *Cancer*
CXLIX *Vinculum ad alterum inguen quod nonnulli dixerunt cancrum pro inguine* [2]
CL *Ad utrumque inguen*
CLI *Ad inguen tuendum*
CLII *Aſſuta ad anum*
CLIII *Sciſſa ad ſcrotum*
CLIV *Rotunda quidam adiiciunt* HIPPOCRATIS [3]
CLV *Rhombus aequalium crurum*
CLVI *Rhombus inaequalium crurum*
CLVII *Aſcia*
CLVIII *Obliqua decuſſatio*
CLIX *Teſtudo*
CLX *Ad calcem*
CLXI *Ad talos*
CLXII *Spica ad plantam* [4]
CLXIII, ORIBASII *ex* HELIODORI *libris de differentia repoſitionum* [5]
CLXIV, *De machinarum differentia*
CLXV, *E quibus rebus machinae parandae ſint*

CLXVI

(1) Haec duo capita edita fuere a VIDIO ut HELIODORI *pag.* 453 & aliis GALENI inſerta.

(2) VIDIVS *pag.* 457 quaſi ex HELIODORO haec quinque capita uſque ad CLIII aliis GALENI adiecit.

(3) VIDIVS *pag.* 460 caput hoc & p. 463 reliqua uſque ad CLXII quaſi ex HELIODORO aliis GALENI admiſcuit.

(4) In editione CHARTERII p. 535 brevis additur hic peroratio capite diſtincto περὶ τῶν ἐμπλάστων *De mollibus* quae in noſtris membranis huic ipſi capiti CLXII iungitur & cuius poſtrema verba ſunt τελειῶται μοι δι' ἃ τοσούτων τὸ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΙΔΕΣΜΩΝ ὑπόμνημα. *Tam multis abſolvitur mihi* de faſciis *commentarius*.

(5) Edidit VIDIVS Latine Pariſiis a. MDXLIV cum titulo *ORIBASII EX HELIODORO de machinamentis* ornata picturis ligno impreſſis affabre delineatis. Latina duntaxat item occurrunt in editione CHARTERII cuius

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 42 sur 207

©BIUM

ΡΛΡ Φορβαία ἡ κυρίως ἀπὸ δύο ἀρχῶν πλεκομένη

ΡΛΔ Διεξευγμένος

ΡΛΕ Α'ΠΟΛΛΩΝΙΟΥ Θηρὸς μόνωψ

ΡΛς Η'μίτομος

ΡΛΖ Ε'πάνεσις

ΡΛΗ Φάλαρα

ΡΛΘ ΚΕΙΟΥ ῥόμβος φάλαρα

ΡΜ Στάχυς

ΡΜΑ Γερανίς

ΡΜΒ Θώραξ

ΡΜΓ Στηθόδεσμος

ΡΜΔ Ρ'απτὸς ἀνάδεσμος ἐπὶ μαζοῦ

ΡΜΕ Εἰλητὸς ἐπίδεσμος ὁ ἐπὶ μαζῶν

ΡΜς Ε'πὶ τῦ ἀγκῶνος

ΡΜΖ Ε''ξακρος ΜΕΝΕΚΡΙΤΟΥ

ΡΜΗ Καρκῖνος

ΡΜΘ Α'πλῦς βυβονίσκος ὅν τινες καρκῖνον ἐπὶ βυβῶνος προσηγόρευσαν

ΡΝ Διπλῦς βυβωνίσκος

ΡΝΑ Βυβωνοφύλαξ

ΡΝΒ Ρ'απτὸς ἐπὶ ἕδρας

ΡΝΓ Σχισὸς ἐπὶ ἀσχέου

ΡΝΔ Εὔκυκλος οἱδὲ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ εὔκυκλον

ΡΝΕ Ι'σοσκελὴς ῥόμβος

ΡΝς Α'νισόσκελος ῥόμβος

ΡΝΖ Σκέπαρνον

ΡΝΗ Πλάγιος χιασμός

ΡΝΘ Χελώνη

ΡΞ Περιπτερυίς

ΡΞΑ Περισφυρίς

ΡΞΒ Στάχυς ἐπὶ ἴχνυς

ΡΞΓ , Ο'ΡΙΒΑΣΙΟΥ ἐκ τῶν ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ διαφορᾶς καταρτισμῶν

ΡΞΔ , Περὶ διαφορᾶς τῶν ὀργάνων

ΡΞΕ , Ε'ξ ὧν ὀφείλει τὰ ὄργανα κατασκευάζεσθαι

cuius volumen XII claudunt a *pag.* 557 ad 575 ex eadem interpretatione, sed tacito, ut in aliis, interpretis nomine. Graeca ni fallor nondum prodiere. Videtur autem fuisse liber XLV illorum LXX quibus totum ORIBASII *collectionum* opus constabat, definit enim in haec verba τὸς δὲ τρόπους τῶν μοχλειῶν τούτων ἐπιμελέστερον ὑμῖν ἐκθήσομαι ἐν τῇ περὶ ὀλισθημάτων πραγματείᾳ. *Modos vero harum molitionum diligentius vobis exponam in libro de luxatis*, qui liber praecedit illum *de fractis*, cui apposita nota est numeri XLVII ut superius innuimus. Atque hinc fortasse ordo elici potest horum omnium ORIBASII librorum de re chirurgica qui hoc codice continentur, ut sint scilicet XLIII περὶ βρόχων *De laqueis*, XLIV. περὶ ἐπιδέσμων *De fasciis*, si tamen seperatim censeri debeant, XLV περὶ μοχλευμάτων *De machinamentis*, XLVI περὶ καταγμάτων *De fractis*, XLVII περὶ ἐξαρθρημάτων *De luxatis*.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 43 sur 207

ΡΕς, Ἐκ τίνων κατεσκεύασαι τὰ ὄργανα, καὶ τίνες αὐτῶν αἱ χρεῖαι
ΡΕΖ, Πῶς τετράγωνος κοχλίας κινεῖ χελώνην
ΡΕΗ, Ἐκ τῶν ΓΑΛΗΝΟΥ περὶ μηχανημάτων
ΡΕΘ, Περὶ τῆς μηχανικῆς γλωττοκομείου
ΡΟ, Ἐκ τῶν ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ, ΝΕΙΛΕΩΣ πλίνθιον
ΡΟΑ, Περὶ κινήσεως τονίων
ΡΟΒ, Περὶ τῆς ἔμπροσθεν καὶ τῆς ὀπίσω τῆς ὤμου διαφορᾶς
ΡΟΓ, Περὶ ἀγκῶνος
ΡΟΔ, Περὶ πήχεος καὶ κερκίδος
ΡΟΕ, Πῶς κεκλιμένον τὸν πάσχοντα δεῖ καταρτίζειν
ΡΟς, Περὶ ὤμου διαφορᾶς
ΡΟΖ, Περὶ διαφορᾶς ἀγκῶνος
ΡΟΗ, Περὶ καρπῆς
ΡΟΘ, Περὶ ῥάχεως
ΡΠ, Περὶ μηρῆς
ΡΠΑ, Περὶ γόνατος
ΡΠΒ, Περὶ σφυρῆς
ΡΠΓ, ΝΥΜΦΟΔΩΡΟΥ γλωσσόκομον
ΡΠΔ, Περὶ κινήσεως τῆς ὀργάνου
ΡΠΕ, ΑΠΕΛΛΙΔΟΣ ἢ ΑΡΧΙΜΗΔΟΥΣ τρίσπαστον
ΡΠς, Περὶ κατασκευῆς τῆς τέκτονος ὀνομαζομένου ὀργάνου
ΡΠΖ, Κίνησις τῆς ὀργάνου
ΡΠΗ, Περὶ τῶν τριῶν τῆς ἀγκῶνος διαφορῶν
ΡΠΘ, Ἐκ τῶν ΓΟΥΦΟΥ τὸ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ βάθρον
ΡΡ, Περὶ γένυος
ΡΡΑ, Περὶ ὤμου
ΡΡΒ, Περὶ ἐξαρθρήματος βραχίονος καὶ κατάγματος
ΡΡΓ, Περὶ ἀγκῶνος
ΡΡΔ, Περὶ καρπῆς
ΡΡΕ, Περὶ ὑβώματος
ΡΡς, Περὶ τῶν τῆς μηρῆς ἐξαρθρημάτων
ΡΡΖ, Περὶ γόνατος
ΡΡΗ, Περὶ σφυρῶν
ΡΡΘ „ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ Κιτιέως τῆς περὶ ἄρθρων πραγματείας τὸ Α. [1]
Σ „ Ἐμβολὴ ὤμου ἡ διὰ τῶν δακτύλων τῆς ἰατρῆς γινομένη, καὶ τῆς ἀκρωμίου ἀντερείσιος
ΣΑ „ Ἐμβολὴ ὤμου ἡ διὰ τῆς πύγμης τῆς ἰατρῆς γινομένη

(1) Sunt commentarii tres in librum HIPPOCRATIS *de articulis* quorum mentio habetur in EROTIANI *collectione vocum quae apud HIPPOCRATEM* edit. Graeca Henr. STEPH. a. MDLXIV p. 18 in voce Ἀμβών. & in editione Latina Barth. EVSTACHII a. MDLXVI p. 23 aversa. Obscure hos indicat FABRICIVS in

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 44 sur 207

©BIUM

CLXVI, *E quibus rebus machinae parantur & qui earum usus*
CLXVII, *Quomodo quadrata cochlea testudinem moveat*
CLXVIII, *E libris* GALENI *de machinamentis*
CLXIX, *De arcula mechanica*
CLXX, *Ex* HELIODORI *libris*, NILEI *laterculus*
CLXXI, *De motu fasciarum distendentium*
CLXXII, *De humeri prolapsu in priorem & posteriorem partem*
CLXXIII, *De cubito*
CLXXIV, *De cubito & radio*
CLXXV, *Quo modo iacentem aegrotum componere oporteat*
CLXXVI, *De humeri prolapsu*
CLXXVII, *De cubiti prolapsu*
CLXXVIII, *De carpo*
CLXXIX, *De spina*
CLXXX, *De femore*
CLXXXI, *De genu*
CLXXXII, *De talo*
CLXXXIII, NYMPHODORI *arca*
CLXXXIV, *De organi motu*
CLXXXV, APELLIDIS *vel* ARCHIMEDIS *tractorium triplex*
CLXXXVI, *De organi structura, quod fabri vocatur*
CLXXXVII, *Motus organi*
CLXXXVIII, *De tribus cubiti prolapsi modis*
CLXXXIX, *E libris* RVFI *scamnum* HIPPOCRATIS
CXC, *De maxilla*
CXCI, *De humero*
CXCII, *De brachio luxato & fracto*
CXCIII, *De cubito*
CXCIV, *De carpo*
CXCV, *De gibbere spinae*
CXCVI, *De femoris multiplici prolapsu*
CXCVII, *De genu*
CXCVIII, *De talis*
CXCIX, „APOLLONII *Citiensis tractatus de articulis* Lib. I.
CC, „*Repositio humeri ope digitorum medici facta, & summi humeri contrario nisu*
CCI, „*Repositio humeri, quae fit pugno medici*

CCII

in *Bibl. Gr. vol.* XII p. 779 aitque *constare necdum esse vulgatos*. APOLLONIVS hic magni nominis medicus e Citio Cypri oppido laudatus a STRABONE, & saepe AVRELIANO & EROTIANO memoratus, vixit ni fallor, circa annum LXX ante Christum, & hosce *Commentarios* dicavit PTOLEMAEO Cypri regi PTOLEMAEI Auletae regis Aegypti fratri ut ex ipsiusmet verborum contextu coniicere me posse reor.

©BIUM

CCII „ *Repoſitio humeri ope calcanei*
CCIII „ *Repoſitio humeri ope hominis aegrotum humero ſuſtollentis*
CCIV „ *Repoſitio humeri per lignum piſtilli formam habens*
CCV „ *Repoſitio humeri per ſcalam*
CCVI „ *Repoſitio humeri per umbonem*
CCVII „ *Repoſitio humeri per ſcammum*
CCVIII „ *Repoſitio humeri per valvam bipartitam*
CCIX „ APOLLONII *Citienſis de articulis* Lib. II.
CCX „ *Repoſitio cubiti*
CCXI „ *Repoſitio cubiti alia*
CCXII „ *Repoſitio articulorum manus quae fit vola medici & menſa*
CCXIII „ *Repoſitio articulorum manus quae fit calcaneo medici & menſa*
CCXIV „ *De digitis*
CCXV „ *De maxilla*
CCXVI „ *Repoſitio maxillae*
CCXVII „ *De vertebris*
CCXVIII „ *Repoſitio vertebrarum quae fit per ſcalam in caput*
CCXIX „ *Repoſitio alia vertebrarum quae fit per ſcalam in pedes*
CCXX „ *Repoſitio vertebrarum, quae fit vola medici & ope aſellorum ſeu ſucularum*
CCXXI „ *Repoſitio vertebrarum, quae per ſellam fit*
CCXXII „ *Repoſitio vertebrarum quae fit per calcaneum & aſellos*
CCXXIII „ *Repoſitio vertebrarum quae tabula fit & aſellis*
CCXXIV „ APOLLONII *Citienſis de articulis* Lib. III.
CCXXV „ *Repoſitio femoris, quae fit in caput ulna medici ad perinaeum adacta, ſi in interiorem partem prolapſum fuerit*
CCXXVI „ *Repoſitio femoris per utrem ſi in interiorem partem prolapſum fuerit*
CCXXVII „ *Repoſitio femoris per ſcalam & vas fictile ſi in interiorem partem prolapſum fuerit*
CCXXVIII „ *Repoſitio femoris quae fit ope tigilli & ponderis cruris ſi in interiorem partem prolapſum fuerit*
CCXXIX „ *Structura organi quod dicitur ſcammum* HIPPOCRATIS
CCXXX „ *Repoſitio femoris quae fit tabula organica & aſello ſi in interiorem partem prolapſum fuerit*
CCXXXI „ *Repoſitio femoris quae fit organica tabula & aſellis & vecte ſi in exſteriorem partem prolapſum fuerit*
CCXXXII „ *Repoſitio femoris quae fit organica tabula & aſellis ſi in poſteriorem partem exciderit*
CCXXXIII „ *Repoſitio femoris quae fit organica tabula & aſellis, & ſella medici*
CCXXXIV

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 46 sur 207

©BIUM

ΣΒ „ Ἐμβολὴ ὤμου ἡ διὰ τῆς πτέρνης
ΣΓ „ Ἐμβολὴ ὤμου ἡ διὰ τοῦ κατωμίζοντος
ΣΔ „ Ἐμβολὴ ὤμου ἡ διὰ τοῦ ὑπεροειδοῦς ξύλου
ΣΕ „ Ἐμβολὴ ὤμου ἡ διὰ τῆς κλίμακος
ΣϚ „ Ἐμβολὴ ὤμου ἡ διὰ τῆς ἄμβης
ΣΖ „ Ἐμβολὴ ὤμου ἡ διὰ τοῦ δίφρου
ΣΗ „ Εμβολὴ ὤμου ἡ διὰ τῆς δικλείδος θύρας
ΣΘ „ ΑΠΟΛΛΩΝΙΌΥ Κιτιέως τῆς περὶ ἄρθρων πραγματείας τὸ Β.
ΣΙ „ Ἐμβολὴ ἀγκῶνος
ΣΙΑ „ Ἑτέρα ἐμβολὴ ἀγκῶνος
ΣΙΒ „ Ἐμβολὴ χειρὸς ἄρθρου ἡ διὰ τοῦ θέναρος τοῦ ἰατροῦ γινομένη
ΣΙΓ „ Ἐμβολὴ χειρὸς ἄρθρου ἡ διὰ τῆς πτέρνης τοῦ ἰατροῦ καὶ τῆς τραπέζης γινομένη
ΣΙΔ „ Περὶ δακτύλων
ΣΙΕ „ Περὶ γνάθου
ΣΙϚ „ Ἐμβολὴ γνάθου
ΣΙΖ „ Περὶ σπονδύλων
ΣΙΗ „ Ἐμβολὴ σπονδύλων ἡ διὰ τῆς κλίμακος ἐπὶ κεφαλῆς γινομένη
ΣΙΘ „ Ἑτέρα ἐμβολὴ σπονδύλων ἡ διὰ τῆς κλίμακος ἐπὶ πόδας γινομένη
ΣΚ „ Ἐμβολὴ σπονδύλων ἡ διὰ τοῦ θέναρος τοῦ ἰατροῦ γινομένη καὶ τῶν ὀνίσκων
ΣΚΑ „ Ἐμβολὴ σπονδύλων ἡ διὰ τῆς καθέδρας γινομένη
ΣΚΒ „ Ἐμβολὴ σπονδύλων ἡ διὰ τῆς πτέρνης καὶ τῶν ὀνίσκων
ΣΚΓ „ Ἐμβολὴ σπονδύλων ἡ διὰ τῆς σανίδος καὶ τῶν ὀνίσκων γινομένη
ΣΚΔ „ ΑΠΟΛΛΩΝΙΌΥ Κιτιέως τῆς περὶ ἄρθρων πραγματείας τὸ Γ.
ΣΚΕ „ Ἐμβολὴ μηροῦ ἡ ἐπὶ κεφαλῆς καὶ τοῦ πήχεος τοῦ ἰατροῦ παρὰ τὸν περίναιον γινομένη, ἣν εἰς τὸ ἔσω μέρος ὀλισθῇ
ΣΚϚ „ Ἐμβολὴ μηροῦ ἡ διὰ τοῦ ἀσκοῦ γινομένη, ἣν εἰς τὸ ἔσω μέρος ὀλισθῇ
ΣΚΖ „ Ἐμβολὴ μηροῦ ἡ διὰ τῆς κλίμακος καὶ τοῦ κεραμίου γινομένη, ἣν εἰς τὸ ἔσω μέρος ὀλισθῇ
ΣΚΗ „ Ἐμβολὴ μηροῦ ἡ διὰ τοῦ στρωτῆρος καὶ τοῦ βάρους τοῦ σκέλους γινομένη, ἣν εἰς τὸ ἔσω μέρος ὀλισθῇ
ΣΚΘ „ Ἡ τοῦ ὀργάνου κατασκευὴ ἤτοι βάθρον τοῦ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΣΛ „ Ἐμβολὴ μηροῦ ἡ διὰ τῆς ὀργανικῆς σανίδος καὶ τοῦ ὀνίσκου γενομένη, ἣν εἰς τὸ ἔσω μέρος ὀλισθῇ
ΣΛΑ „ Ἐμβολὴ μηροῦ ἡ διὰ τῆς ὀργανικῆς σανίδος καὶ τῶν ὀνίσκων καὶ τοῦ μοχλοῦ γινομένη, ἣν εἰς τὸ ἔξω μέρος ὀλισθῇ
ΣΛΒ „ Ἐμβολὴ μηροῦ ἡ διὰ τῆς ὀργανικῆς σανίδος καὶ τῶν ὀνίσκων γινομένη ἣν εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος ὀλισθῇ
ΣΛΓ „ Ἐμβολὴ μηροῦ ἡ διὰ τῆς ὀργανικῆς σανίδος ἢ τῶν ὀνίσκων καὶ τῆς καθέδρας τοῦ ἰατροῦ γινομένη

ΣΛΔ

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 47 sur 207

©BIUM

ΣΛΔ „Ἐμβολὴ μηρῦ ἡ διὰ τῆς ὀργανικῆς σανίδ@, ἢ τῶν ὀνίσκων τε καὶ τῦ θέναρος τῦ ἰατρῦ γινομένη, ἣν εἰς τὸ ἔμπρ@ μέρ@ ὀλισθῆ

ΣΛΕ „Ἐμβολὴ μηρῦ ἡ διὰ τῦ κρεμασμῦ ἐπὶ κεφαλῆς καὶ τῷ πήχει τῦ ἰατρῦ κατὰ τὸ μέσον τῦ περινάϊου καὶ τῦ ἱερῦ ὀστέου γινομένη, ἣν εἰς τὸ ἔμπρ@ μέρ@ ὀλισθῆ

ΣΛϛ „ΣΩΡΆΝΟΥ περὶ σημείων καταγμάτων ἐπὶ κρανίου [1]

ΣΛΖ „Περὶ ῥωγμῆς

ΣΛΗ „Περὶ ἐγκοπῆς

ΣΛΘ „Περὶ καμαρώσεως

ΣΜ „Περὶ ἐγγισώματ@

ΣΜΑ „Περὶ ἐμπιέσματ@

ΣΜΒ „Περὶ ἀποσκεπαρνισμῦ

ΣΜΓ „Περὶ ἀπηχήματ@

ΣΜΔ „Περὶ ῥλάσματ@

ΣΜΕ „Περὶ τῶν ἐν ἄλλοις τόποις καταγμάτων γινομένων

ΣΜϛ „Περὶ ῥινὸς

ΣΜΖ „Περὶ γένυος

ΣΜΗ „Περὶ κλειδὸς

ΣΜΘ „Περὶ ὠμοπλάτης

ΣΝ „Περὶ ῥάχεως

ΣΝΑ „Περὶ στέρνυ

ΣΝΒ „Περὶ πλευρᾶς

ΣΝΓ „Περὶ ἰσχίων

ΣΝΔ „Περὶ βραχί̓ον@ καὶ μηρῦ

ΣΝΕ „Περὶ πήχεως καὶ κνήμης

ΣΝϛ „Περὶ ἐπιγονατίδ@

ΣΝΖ „Περὶ καρπῦ καὶ μετακαρπίυ σκυταλίδων καὶ ταρσῦ καὶ δακτύλων

ΣΝΗ „Περὶ ἀστραγάλυ

ΣΝΘ ΣΩΡΆΝΟΥ περὶ ἐπιδέσμων [2]

ΣΞ Διάκρισις

ΣΞΑ Πιλίον [3]

ΣΞΒ Σκάφιον

ΣΞΓ Μίτρα

ΣΞΔ Θωΐς

ΣΞΕ Ἡμίρομβος

ΣΞϛ Λαγωὸς σὺν ὠτοις

(1) Haec de fracturarum signis usque ad n. CCLVIII. videntur esse SORANI illius Ephesii qui temporibus TRAIANI & HADRIANI Alexandriae & Romae floruit medicinae gloria, scripsitque plurima & optima ut auctor est SVIDAS. Cum eius scripta perierint haec iactura aliquanto sarcitur a Coelio AVRELIANO, qui eius vestigia plerumque premit, nihil tamen de chirurgia memorans. Aliorum silentium & quae praesertim FABRICIVS *Bibl. Gr. Vol. XII pag.* 779 de his ipsis obscure indicat in nostra collectione latentibus argumento sunt ea nunquam antea prodiisse neque Graece neque Latine licet de illa parte disciplinae sint quae maxime ad rem pertineat.

(2)

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 48 sur 207

©BIUM

CCXXXIV „ *Repoſitio femoris quae ſit organica tabula et aſellis et vola medici ſi in anticam partem prolapſum fuerit*
CCXXXV „ *Repoſitio femoris quae ſit ſuſpenſione in caput et cubito medici inter perinaeum et os ſacrum iniecto ſi in anticam partem prolapſum fuerit*
CCXXXVI „ SORANI *de fracturarum ſignis in cranio*
CCXXXVII „ *De rima*
CCXXXVIII „ *De inciſione*
CCXXXIX „ *De cameratione*
CCXL „ *De appropinquatione*
CCXLI „ *De impreſſione*
CCXLII „ *De dedolatione*
CCXLIII „ *De reſonantia*
CCXLIV „ *De illiſu*
CCXLV „ *De fracturis quae aliis in locis fiunt*
CCXLVI „ *De naſo*
CCXLVII „ *De mento*
CCXLVIII „ *De clavicula*
CCXLIX „ *De ſcapula*
CCL „ *De ſpina*
CCLI „ *De ſterno*
CCLII „ *De coſta*
CCLIII „ *De coxarum oſſibus*
CCLIV „ *De brachio et femore*
CCLV „ *De cubito et tibia*
CCLVI „ *De patella*
CCLVII „ *De palmae prima et altera parte ſcutulis planta ac digitis*
CCLVIII „ *De talo*
CCLIX SORANI *de faſciis*
CCLX *Diſcrimen*
CCLXI *Pileolus*
CCLXII *Scaphium*
CCLXIII *Mitra*
CCLXIV *Thais*
CCLXV *Dimidius rhombus*
CCLXVI *Lepus auritus*

(2) Exſtant omnia haec uſque ad CCCXIX Graece et Latine in edit. CHART. oper. HIP. & GAL. *tom.* XII *p.* 505 *ad* 517. Pauca tantum capita antea prodierant Latine a VIDIO ad ſupplendum GALENVM de eodem argumento. In noſtris membranis huic duntaxat SORANI libro appoſitae ſunt deligationum picturae, GALENI vero et ORIBASII libri de faſciis ibidem nullas habent. Ab iis nonnihil differunt quas VIDIVS protulit et omnes deinde tranſtulere.

(3) Membranae habent Παλίω errore ſcribentis alias frequentiſſimo ob ſimilem ſonum literarum H et I. CHARTERIVS quonam errore ductus admiſerit Παλίω ego non perſpicio.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 49 sur 207

©BIUM

CCLXVII *Regulus* [1]
CCLXVIII *Alterius oculi deligatio*
CCLXIX *Vtriusque oculi deligatio*
CCLXX *Nasus*
CCLXXI *Accipiter vel aquila*
CCLXXII *Dimidius rhombus ad nasum*
CCLXXIII *Capistrum ad alteram partem*
CCLXXIV *Capistrum ad utramque partem*
CCLXXV *Oculus alterius partis*
CCLXXVI *Vallum*
CCLXXVII *Phalerae*
CCLXXVIII *Mista*
CCLXXIX *Rhombus phalerae*
CCLXXX *Oculus utriusque partis*
CCLXXXI *Cuspis*
CCLXXXII *Rhombus multiplex*
CCLXXXIII *Galea*
CCLXXXIV *Ad malas*
CCLXXXV *Ad mentum*
CCLXXXVI *Rhombus*
CCLXXXVII *Grus ad utramque partem*
CCLXXXVIII *Grus ad alteram partem*
CCLXXXIX *Grus prima ad utramque partem*
CCXC *Catena ad alteram partem*
CCXCI *Catena ad utramque partem*
CCXCII *Thorax*
CCXCIII *Alius thorax*
CCXCIV *Thorax sursum trahens*
CCXCV *Thorax cum feminalibus*
CCXCVI *Fulminea*
CCXCVII *Simplex aurigaria* [2]
CCXCVIII *Duplex aurigaria*
CCXCIX *Quadruplex aurigaria*
CCC *Suspendens quatuor crurum* [3]
CCCI *Suspendens sex crurum*
CCCII *Ad alterum inguen*
CCCIII *Ad utrumque inguen*

(1) Membranae habent & in hac enumeratione capitum, et in ipso contextu ΒΑΣΙΛΕΙΣΚΟΣ ob similem sonum literae I et diphthongi EI, unde quamplurima in illis huiusmodi peccata. CHARTERIO est Βασιλικός *Regius*, sed altera lectio magis consona videtur festivitati horunce scriptorum in confingendis fasciarum nominibus.

(2) Membranae in indice habent ἑρμαλατικός at in con-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 50 sur 207

©BIUM

ΣΕΖ Βασιλίσκος
ΣΕΗ Μονομερὴς ὀμμάτωσις
ΣΕΘ Διμερὴς ὀμμάτωσις
ΣΟ Ρ῾ίν
ΣΟΑ Γέραξ ἢ ἀετός
ΣΟΒ Η῾μίρομβος ἐπὶ μνᾶς
ΣΟΓ Μονομερὴς φορβαία
ΣΟΔ Διμερὴς φορβαία
ΣΟΕ Μονομερὴς ὀφθαλμός
ΣΟϛ Χάραξ
ΣΟΖ Φάλαρα
ΣΟΗ Συμμιγής
ΣΟΘ Ρ῾όμβος φάλαρα
ΣΠ Διμερὴς ὀφθαλμός
ΣΠΑ Πλήξ
ΣΠΒ Πολύρομβος
ΣΠΓ Περικεφάλαια
ΣΠΔ Παρειάς
ΣΠΕ Γενειάς
ΣΠϛ Ρ῾όμβος
ΣΠΖ Διμερὴς γερανίς
ΣΠΗ Μονομερὴς γερανίς
ΣΠΘ Πρώτη διμερὴς γερανίς
ΣϘ Μονομερὴς σειρά
ΣϘΑ Διμερὴς σειρά
ΣϘΒ Θώραξ
ΣϘΓ Ε῾τερος θώραξ
ΣϘΔ Θώραξ ἀναλημπτός
ΣϘΕ Θώραξ μετὰ περισκελῶν
ΣϘϛ Κεραύνιος
ΣϘΖ Μονομερὴς ἁρματηλατικός
ΣϘΗ Διμερὴς ἁρματηλατικός
ΓϘΘ Τεταρτομερὴς ἁρματηλατικός
Τ Α῾ναλημπτρὶς τετρασκελής
ΤΑ Α῾ναλημπτρὶς ἑξασκελής
ΤΒ Μονομερὴς βυβωνίσκος
ΤΓ Διμερὴς βυβωνίσκος

contextu ἁρματηλατικός, et Βυβωνιακός utrobique, sed cum infra cap. CCCCLXXXIX et XC scriptum sit Βουβωνίσκος id rectius esse putavimus.

(3) Hoc et sequens caput GALENO suo VIDIVS adiecit num. CIII & CIV primi titulo sic mutato.

Duplex in utramque partem ducta a superiori parte deorsum. Vnde liquet eius Graecum exemplar nostri non omnia adeo exquisite repraesentasse ut fecit illud quo CHARTERIVS usus est.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 51 sur 207

©BIUM

ΤΔ Κτεὶς τρισκελής

ΤΕ Κτεὶς τετρασκελής

ΤϚ Κτεὶς ἑξασκελής

ΤΖ Σφενδόνη ἐπὶ αἰδοίῳ

ΤΗ Σφενδόνη χειρός

ΤΘ Καρποδέσμος [1]

ΤΙ Παλαιστρικὸς ἀγόμφιος

ΤΙΑ Ἀντικείμφιος

ΤΙΒ Σκέπαρνος [2]

ΤΙΓ Ἐγκύκλιος

ΤΙΔ Ῥόμβος ἐπὶ μεσοκώλῳ

ΤΙΕ Χελώνη

ΤΙϚ Πολύρομβος ἐπὶ μονοκώλῳ

ΤΙΖ Φοινιξ σειρά [3]

ΤΙΗ Κρηπὶς [4]

ΤΙΘ Πτερνίς

ΤΚ ΠΑΥΛΟΥ Αἰγινήτου περὶ καταγμάτων καὶ τίνες αὐτῶν αἱ διαφοραί [5]

ΤΚΑ Περὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ καταγμάτων

ΤΚΒ Περὶ χειρουργίας

ΤΚΓ Περὶ φλεγμονῆς μήνιγγος

ΤΚΔ Περὶ μελανθείσης μήνιγγος

ΤΚΕ Περὶ ῥινὸς καταγείσης τε καὶ θλασθείσης

ΤΚϚ Περὶ τῆς κάτω γένυος καὶ ὠτὸς θλασθέντος

ΤΚΖ Περὶ ὠτός

ΤΚΗ Περὶ κλειδὸς καταγείσης

ΤΚΘ Περὶ ὠμοπλάτης καταγείσης

ΤΛ Περὶ στέρνου καταγέντος

ΤΛΑ Περὶ πλευρῶν καταγέντων

ΤΛΒ Περὶ ἰσχίων καὶ τῶν τῆς ἤβης ὀστέων καταγέντων

ΤΛΓ Περὶ σπονδύλων καὶ ἀκάνθης ῥάχεως καὶ ἱερᾶ ὀστέου

ΤΛΔ Περὶ βραχίονος καταγέντος

ΤΛΕ Περὶ πήχεως καὶ κερκίδος καταγείσης

ΤΛϚ Περὶ ἄκρας χειρὸς καὶ τῶν ταύτης δακτύλων

ΤΛΖ Περὶ μηροῦ καταγέντος

(1) Hoc et sequentia duo capita VIDIVS inseruit GALENO n. CXXIII CXXIV CXXV ordine paulum turbato.

(2) Sic habent membranae non σκέπαρνον, quod est apud HESYCHIVM ἐπιδέσμου ἰατρικοῦ ὄνομα, unde sumptum fortasse mendosum illud in interpretatione CHARTERII *Separnon ascia*. Recte tamen et ipse edidit Σκέπαρνος, quod probatum video GALENO in *Glossario Hippocratico* scribenti ut est in edit H. STEPH. p. 94 Ὁ σκέπαρνος αὐτὸς ἐπίδεσμος ἀπὸ τῶν τεκτονικῶν ὠνομάσθαι σκεπάρνων δοκεῖ.

(3) Hoc et CCCXVI cum CCCXVII a VIDIO inserta n. CXXVI CXXVII CXXVIII Cuius postremi titulus in nostro codice legitur φοινιξιρασειρά manifesto errore a bis prolata voce σειρά. CHARTERIVS cuius exemplar vel hinc patet a nostro deductum fuisse unicum fecit monstrum nominis φοινιξιρασειρά p. 516 quod interpretatus est *Phoenix admirandum vinculum*.

Acu-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 52 sur 207

©BIUM

CCCIV *Pecten trium crurum*
CCCV *Pecten quatuor crurum*
CCCVI *Pecten sex crurum*
CCCVII *Funda ad colem*
CCCVIII *Funda manus*
CCCIX *Ad primam palmae partem*
CCCX *Palaestrica ducta*
CCCXI *Opposita*
CCCXII *Ascia*
CCCXIII *Circumducta*
CCCXIV *Rhombus ad medium membrum*
CCCXV *Testudo*
CCCXVI *Rhombus multiplex ad unicum membrum*
CCCXVII *Palma catena*
CCCXVIII *Crepida*
CCCXIX *Ad calcem*
CCCXX PAVLI *Aeginetae de fracturis et quae sint earum differentiae*
CCCXXI *De capitis fracturis*
CCCXXII *De chirurgia*
CCCXXIII *De cerebri membranae inflammatione*
CCCXXIV *De cerebri membrana nigrescente*
CCCXXV *De naso fracto contusoque*
CCCXXVI *De maxilla inferiore et aure contusa*
CCCXXVII *De aure*
CCCXXVIII *De iugulo fracto*
CCCXXIX *De scapula fracta*
CCCXXX *De osse pectoris fracto*
CCCXXXI *De costis fractis*
CCCXXXII *De coxarum et pubis ossibus fractis*
CCCXXXIII *De vertebris et spina dorsi et osse sacro*
CCCXXXIV *De brachio fracto*
CCCXXXV *De cubito et radio fractis*
CCCXXXVI *De summa manu et eius digitis*
CCCXXXVII *De femore fracto*

Acutius rem perspexerat VIDIVS cui est *Palma habena*.

(4) Haec duo postrema VIDIVS inseruit n. CXXXVII et CXXXVIII iisque GALENI *de fasciis* librum clausit, cuius omissa vel deperdita supplevit petitis ex SORANO et HELIODORO vel potius ORIBASIO capitibus quae notavimus.

(5) Capita haec XL usque ad CCCLIX sunt e PAVLI Aeginetae libro VI cuius integrum opus de medicina VII constans libris editum Graece fuit ex ALDI officina Venetiis anno MDXXVIII, iterumque Basileae an. MDXXXVIII curante GEMVSAEO, in cuius editionis exemplaribus haec occurrunt *pag.* 210 ad 227 a capite scilicet LXXXIX ad CXII Quae XXXIV capita respondent XL nostri codicis sectione in aliquibus varia. Latine vero primum prodiere Parisiis an. MDXXXII interprete GVINTERIO cum reliquo opere, saepius deinde repetita in aliis editionibus aliisque interpretibus.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 53 sur 207

©BIUM

CCCXXXVIII *De patella fracta*
CCCXXXIX *De tibia fracta*
CCCXL *De ſummo pede fracto*
CCCXLI *De cruris repoſitione*
CCCXLII *De fracturis cum vulnere coniunctis*
CCCXLIII *De fracturaram callo*
CCCXLIV *De fracturis diſtorte callo obductis*
CCCXLV *De fracturis callum non inducentibus*
CCCXLVI PAVLI *Aeginetae de articulorum luxationibus*
CCCXLVII *De inferioris maxillae luxatione*
CCCXLVIII *De iuguli ſummique humeri luxatione*
CCCXLIX *De humero luxato*
CCCL *De humeri uſtione* [1]
CCCLI *De cubiti luxatione*
CCCLII *De luxationibus carpi ac digitorum*
CCCLIII *De luxatione vertebrarum dorſi*
CCCLIV *De coxendicis luxatione*
CCCLV *De uſtione coxendicis* [2]
CCCLVI *De genu luxatione*
CCCLVII *De tali luxatione ubi et de digitis pedis agitur*
CCCLVIII *De luxationibus cum ulcere*
CCCLIX *De luxatione cum fractura facta*
CCCLX GALENI *de oſſibus ad tirones* [3]
CCCLXI *De capitis oſſibus*
CCCLXII *De oſſe iugali*
CCCLXIII *De oſſe maxillae ſuperioris*
CCCLXIV *De naſo*
CCCLXV *De dentibus*
CCCLXVI *De oſſibus maxillae inferioris*
CCCLXVII *De ſpina*
CCCLXVIII *De vertebris colli*
CCCLXIX *De vertebris dorſi*
CCCLXX *De lumborum vertebris*
CCCLXXI *De oſſe ſacro*

(1) Eſt caput XLII libri VI quod in impreſſis inſcribitur περὶ καύσεως μασχαλῶν vel μασχάλης, loco motum et ob rei cognationem huic de luxato humero capiti adiunctum a collectore NICETA ut videtur.

(2) Sic habent membranae in indice at in contextu περὶ καύσεως ἰσχιαδικῶν eſtque caput LXXVI ipſius VI libri huc traductum.

(3) GALENI libellus hic *de oſſibus* uſque ad num. CCCLXXXV prodiit primum Latine Romae impreſſus an. MDXXXV interprete Ferdinando BALAMIO Siculo, qui de eo ſic praefatur. *Extant* GALENI *de anatome libri* IX, *deerat cum nonnullis aliis de oſſibus liber, cumque ſuperioribus menſibus* FLORENTIAE *in* MEDICEA *bibliotheca plures de luxationibus, deque aliis quae ad rem chirurgicam faciunt reperirentur auctores uno contenti codice eoque vetuſtiſſimo, hunc negligenter ſcriptum multiſque mendis et temporum iniuria depravatum* CLEMENS VII *Pont. Max. Iano* LASCARI *viro doctiſſimo tradidit, qui ut iam pridem hunc librum e Graeciae ruinis erutum ſervaverat ſic ſum-*

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 54 sur 207

©BIUM

ΤΛΗ Περὶ ἐπιγονατίδ(ος) καταγείσης

ΤΛΘ Περὶ κνήμης καταγείσης

ΤΜ Περὶ ποδὸς ἄκρου καταγέντος

ΤΜΑ Περὶ τοῦ σκέλους ἀποθέσεως

ΤΜΒ Περὶ τῶν ἅμα τραύματι συνισαμένων καταγμάτων

ΤΜΓ Περὶ ὑπερπωρώσεως καταγμάτων

ΤΜΔ Περὶ τῶν ἐν διαφορῇ πωρωθέντων καταγμάτων

ΤΜΕ Περὶ τῶν ἐν ἀπωρωσίᾳ διαμενόντων καταγμάτων

ΤΜϚ ΠΑΥΛΟΥ Αἰγινήτου περὶ ἐξαρθρημάτων ἄρθρων

ΤΜΖ Περὶ ἐξαρθρήσεως τῆς κάτω γένυος

ΤΜΗ Περὶ ἐξαρθρήσεως κλειδὸς καὶ ἀπρωμίου

ΤΜΘ Περὶ ὤμου ἐξαρθρήσαντος

ΤΝ Περὶ καύσεως ὤμου

ΤΝΑ Περὶ ἐξαρθρήσεως ἀγκῶνος

ΤΝΒ Περὶ τῶν κατὰ τὸν καρπὸν καὶ τοὺς δακτύλους ἐξαρθρημάτων

ΤΝΓ Περὶ ἐξαρθρήσεως σπονδύλων ῥάχεως

ΤΝΔ Περὶ τῆς κατ' ἰσχίον ἐξαρθρήσεως

ΤΝΕ Περὶ καύσεως ἰσχίου

ΤΝϚ Περὶ τῆς κατὰ τὸ γόνυ ἐξαρθρήσεως

ΤΝΖ Περὶ τῆς κατὰ τὰ σφύρον ἐξαρθρήσεως ἐν ᾧ καὶ περὶ δακτύλων ποδός

ΤΝΗ Περὶ τῶν μεθ' ἑλκώσεως ἐξαρθρημάτων

ΤΝΘ Περὶ τῆς σὺν κατάγματι γινομένης τῆς ἐξαρθρήσεως

ΤΞ ΓΑΛΗΝΟΥ περὶ ὀϛῶν τοῖς εἰσαγομένοις

ΤΞΑ Περὶ τῶν τῆς κεφαλῆς ὀϛῶν

ΤΞΒ Περὶ τοῦ ζυγώματος

ΤΞΓ Περὶ τοῦ τῆς ἄνω γένυος ὀϛοῦ

ΤΞΔ Περὶ ῥινὸς

ΤΞΕ Περὶ ὀδόντων

ΤΞϚ Περὶ τῶν τῆς κάτω γένυος ὀϛῶν

ΤΞΖ Περὶ ῥάχεως

ΤΞΗ Περὶ τῶν κατὰ τὸν τράχηλον σπονδύλων

ΤΞΘ Περὶ τῶν κατὰ τὸν νῶτον σπονδύλων

ΤΟ Περὶ τῶν κατ' ὀσφῦν σπονδύλων

ΤΟΑ Περὶ τοῦ ἱεροῦ ὀϛοῦ

ΤΟΒ

summo cum studio curaque innumeris purgatum vitiis in pristinam prope formam eum restituit. Inter eos auctores GALENVS *de ossibus inerat, quem cum a plerisque* CLEMENS *desiderari animadverteret mihi praecepit ut illum ad studiosorum usum transferrem.* Quae BALAMII verba eo libentius retuli quod fuerint ab omnibus qui eius interpretationem denuo ediderunt praetermissa, tum quod praeclarum de nostro codice testimonium contineant. Graecam editionem antiquiorem non vidi ea quam ab exemplari Venetiis descripto a Martino GREGORIO fieri curavit Iacobus SYLVIVS Parisiis an. MDXLIII ex officina VASCOSANI *in quarto* indictam FABRICIO *Biblioth. Gr. vol. III. p.* 542. Addenda est recensitis ibi et alia Latina Parisiensis anni MDLXI in octavo cum commentario SYLVII, cui accedunt in meo exemplari Graeca pagellis XLVIII comprehensa nitide impressa fortasse a TVRNEBO, nullus enim adest officinae indicium.

©BIUM

ΤΟΒ Περὶ τοῦ κόκκυγος

ΤΟΓ Περὶ τῶν τοῦ θώρακος ὀστῶν

ΤΟΔ Περὶ ὠμοπλατῶν

ΤΟΕ Περὶ κλειδῶν

ΤΟϚ Περὶ βραχίονος

ΤΟΖ Περὶ πήχεως

ΤΟΗ Περὶ καρποῦ

ΤΟΘ Περὶ μετακαρπίου καὶ δακτύλων

ΤΠ Περὶ τῶν τῷ ἱερῷ ὀστῷ συντεταγμένων

ΤΠΑ Περὶ μηροῦ

ΤΠΒ Περὶ κνήμης

ΤΠΓ Περὶ ἐπιγονατίδος

ΤΠΔ Περὶ τῶν κατὰ τὸν πόδα ὀστῶν

ΤΠΕ Περὶ τῶν τοῦ πεδίου ὀστῶν

ΤΠϚ ΡΟΥΦΟΥ Ἐφεσίου ὀνομασίαι τῶν κατὰ ἄνθρωπον [1]

ΤΠΖ Τοῦ αὐτοῦ περὶ ὀστῶν

ΤΠΗ ΓΑΛΗΝΟΥ περὶ ἐπιδέσμων [2]

ΤΠΘ Σχισὸς ὁ ἐπὶ κορυφῆς καὶ τῶν πλησίον τόπων

ΤϘ Σχισὸς ἐπὶ μετώπου καὶ τῶν πλησίον τόπων

ΤϘΑ Σχισὸς ἐφ' ὅλης τῆς κεφαλῆς

ΤϘΒ Καρκῖνος ἢ κεφαλοδέσμος, ἢ σκέπασρα ἐπὶ κεφαλῆς ἐξ ὀκτασκελοῦς

ΤϘΓ Σκέπασρα ἐκ ταινίας πλαγίας τετρασκελοῦς καὶ κατόχου καὶ καθελκώσεως

ΤϘΔ Ἁπλοῖ ἐπίδεσμοι

ΤϘΕ Ῥόμβος ὁ μὲν ἁπλοῦς ὁ δὲ ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΣ

ΤϘϚ Ἡμίρομβος ἢ χωρὶς ὤτων λαγωός

ΤϘΖ Ἐπεγκρανὶς ἢ σκάφιον ἢ θόλος ΔΙΟΚΛΕΟΥΣ ἢ ΓΑΛΥΚΙΟΥ

ΤϘΗ Θαῖς ΠΕΡΙΓΕΝΟΥΣ οἱ δὲ εἰς ΜΟΛΠΙΑΙΑΝ ἀναφέρουσι

ΤϘΘ Ἄλλη Θαῖς ἀδέσποτος

ΥΤ Διάκρισις

ΥΑ Σκάφιον ἢ θόλος ΔΙΟΚΛΕΟΥΣ

ΥΒ Θαῖς ἀδέσποτος

ΥΓ Ἐπάνεσις ἢ ἐπιπροσθέτησις ΓΑΛΥΚΙΟΥ

ΥΔ Βασιλικός [3]

ΥΕ Φορβαία ἣν ἡμίτομον Θαΐδα ἢ μονομερῆ καλοῦσιν [4]

ΥϚ

(1) Prodiere hi duo RVFI libelli primum Latine Venetiis an. MDLII. Iunio Paulo CRASSO interprete additi ARETAEO, Graece vero Parisiis MDLIV. Primus hic respondet ei qui CRASSO item primus est, alter vero hic inscriptus περὶ ὀστῶν illi est tertius, noster enim codex non habet neque alterum librum primum neque secundum, quos reperio et in illa CRASSI et in Henr. STEPHANI editione *Med. Art. Princ.* a. 1567. *vol. I. col.* 111 *ad* 119 et in Graeca et Latina CLINCHII Londini MDCCXXVI τῶν ΓΟΥΦΟΥ ἁπάντων *pag.* 46 *ad* 65.

(2) GALENI haec omnia de fasciis usque ad n. CCCCXCVI edita fuere primum Latine Parisiis a VIDIO an. MDXLIV. in *Chirurgia e Graeco in Latinum conversa pag.* 415 *ad* 466 desumta e libro manuscripto quem Cardinalis RODVLPHVS regi Galliarum FRANCISCO miserat, non alibi ut ille opinabatur reperienda. Graeca demum protulit CHARTERII editio Pa-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 56 sur 207

©BIUM

CCCLXXII *De coccyge*
CCCLXXIII *De thoracis ossibus*
CCCLXXIV *De scapulis*
CCCLXXV *De iugulis*
CCCLXXVI *De humero*
CCCLXXVII *De cubito*
CCCLXXVIII *De prima palmae parte seu carpo*
CCCLXXIX *De altera palmae parte ac digitis*
CCCLXXX *De ossibus quae cum osse sacro committuntur*
CCCLXXXI *De femore*
CCCLXXXII *De tibia*
CCCLXXXIII *De patella*
CCCLXXXIV *De pedis ossibus*
CCCLXXXV *De ossibus plantae*
CCCLXXXVI RVFI *Ephesii corporis humani partium appellationes*
CCCLXXXVII *Eiusdem de ossibus*
CCCLXXXVIII GALENI *de fasciis*
CCCLXXXIX *Scissa ad verticem vicinosque locos*
CCCXC *Scissa ad frontem vicinosque locos*
CCCXCI *Scissa ad universum caput*
CCCXCII *Cancer seu capitis fascia vel operculum e linteo octo crurum*
CCCXCIII *Operculum ex fascia transversa quatuor crurum et ex continente aliaque deorsum trahente*
CCCXCIV *Simplices fasciae*
CCCXCV *Rhombus alter simplex alter* HIPPOCRATIS
CCCXCVI *Dimidius rhombus vel lepus sine auribus*
CCCXCVII *Ad calvariam vel scaphula vel tholus* DIOCLIS *sive* GLAVCII
CCCXCVIII *Thais* PERIGENIS, *alii ad* MOLPIAEAM *referunt*
CCCXCIX *Alia Thais sine auctore*
CCCC *Discrimen*
CCCCI *Scaphula vel tholus* DIOCLIS
CCCCII *Thais sine auctore*
CCCCIII *Superiniecta vel superaddita* GLAVCII
CCCCIV *Regia*
CCCCV *Capistrum quod dimidiatam vel unius partis Thaidem vocant*

Parisina an. MDCLXXIX tomi XII operum HIP. et GAL. *pag* 469 *ad* 499 ab interpretatione VIDII et a scriptura nostri codicis leviter aut mendose differentia.

(3) Membranae habent *βαστιλικὴς* ideſt *βασιλικὴς* sed scribendum fortasse *βασιλίσκος* ut supra cap CCLXVI.

(4) In membranis est ΦΟΡΒΕΑ ΗΜΙΤΟΜΟΥ ΘΑΙΑ ΗΝ *μ. κ.* CHART. retinet *Θαΐδα*, VIDIVS omittit, nos *Θαΐδα* restituimus, certum enim est ut animadvertit SALMASIVS *Plin. exercit. pag.* 759 faciam quandam a medicis *Θαΐδα* vocatam fuisse *quod eo genere* THAÏS *caput ornaret* Illa fuerit vel quae magnorum regum insanis amoribus claruit, de qua ATHENAEVS lib. XIII, vel potius comica persona a MENANDRO ficta et in Graecorum theatris vulgo spectata, quam cultu matronali et pudico prodiisse nos docet VARRO apud NONIVM *voc. demittere*. Capitis certe deligatio quae SORANO *Θαΐς* vocatur, in nostro codice pingitur habitu perquam verecundo magisque obnubente quam quae delineatur a VIDIO n. IX. et X ad GALENVM de fasciis.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 57 sur 207

©BIUM

CCCCVI *Capiſtrum ad utramque partem*
CCCCVII *Idem ab inferiori parte ſurſum*
CCCCVIII *Idem duplici capite a ſuperiori parte deorſum*
CCCCIX *Idem aliter*
CCCCX *Aliter*
CCCCXI *Capiſtrum obliquum unius partis vinciens quae prope aurem ſunt et ad roſtrum maxillae inferioris*
CCCCXII *Duarum partium, quod nonnulli leporem ſine auribus vocant alii dimidium parvum rhombum vel laterculum, deligat vero ad frontem vel loca ſincipitis*
CCCCXIII *Idem a duobus capitibus ſuperne deorſum*
CCCCXIV *Idem inferne ſurſum*
CCCCXV *Faſcia reducta*
CCCCXVI *Faſcia diducta* GLAVCII
CCCCXVII PERIGENIS *galea in gladiatioriis certaminibus* [2]
CCCCXVIII *Aliter galea ad eadem*
CCCCXIX *Lepus auritus*
CCCCXX *Alius ad tempora*
CCCCXXI *Simplex oculus vel oculi deligatio tenuis*
CCCCXXII *Eadem deſuper deorſum*
CCCCXXIII *Duplex oculus deſuper reductiones habens*
CCCCXXIV *Duplex a duobus capitibus deſuper deorſum*
CCCCXXV *Aliter*
CCCCXXVI *Oculus rectus unicus*
CCCCXXVII *Duplex ex eo*
CCCCXXVIII *Idem ab inferiori parte*
CCCCXXIX *Idem a duobus capitibus*
CCCCXXX *Sciſſa ad naſum cuius utraque taenia adeo lata eſſe debet ut naſum tegat, longa vero ut duplum ſpatii a naſo recta ad occipitium capere valeat*
CCCCXXXI *Funda ad naſum e linteo quatuor capitum*
CCCCXXXII *Eadem e tribus taeniolis*
CCCCXXXIII *Eadem ex duabus taeniolis*
CCCCXXXIV *Naſus e binis taeniolis*
CCCCXXXV *Accipiter ad naſum ex tribus taeniolis*
CCCCXXXVI *Idem e binis taeniolis*
CCCCXXXVII *Convoluta ad eundem*

CCCCXXXVIII

(1) Membranae habent in hoc indice et in contextu ΕΠΕΙΔΗ δὲ πρὸς μέτυπον κ. μ. β. quae mendoſa ſcriptura prodiit a non intellecta ſimilis ſoni voce ἐπιδεῖ ſenſui aptiſſima. CHARTERIVS hoc mendum ut pleraque alia noſtri codicis in hoc libro retinuit, unde ſuſpicari licet eius exemplum hinc fortaſſe exſcriptum fuiſſe. VIDIVS legiſſe videtur ἐπιτηδὲς π. μ. et πλοῖον vel πλοιάριον ubi eſt πλινθίον. An eius quoque exemplar a noſtro manaverit nondum liquet.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 58 sur 207

ΥΣ Φορβαία διμερής
ΥΖ Η᾽ αὐτὴ κάτωθεν ἄνω
ΥΗ Η᾽ αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν ἄνωθεν κάτω
ΥΘ Η᾽ αὐτὴ ἄλλως
Υ Α᾽λλως
ΥΙΑ Λοξὴ φορβαία μονομερὴς ἐπιδέουσα τὰ πλησίον ὠτὸς καὶ κατὰ κόρωνα τῆς κάτω γένυος
ΥΙΒ Διμερὴς, ἣν τινες λαγωὸν χωρὶς ὤτων καλοῦσιν, οἱ δὲ ἡμίρομβον ἢ πλινθίον, ἐπιδεῖ δὲ πρὸς μέτωπον ἢ μέρη βρέγματος
ΥΙΓ Η᾽ αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν ἄνωθεν κάτω
ΥΙΔ Η᾽ αὐτὴ κάτωθεν ἄνω
ΥΙΕ Α᾽νεζευγμένος
ΥΙΣ Διεζευγμένος ΓΛΑΥΚΙΟΥ
ΥΙΖ ΠΕΡΙΓΕ᾽ΝΟΥΣ περικεφάλαια ἐν μονομαχίαις
ΥΙΗ Α᾽λλως περικεφάλαια ἐπὶ τῶν αὐτῶν
ΥΙΘ Λαγωὸς μετ᾽ ὤτων
ΥΚ Α᾽λλος πρὸς τὰς κροτάφους
ΥΚΑ Α᾽πλοῦς ὀφθαλμὸς ἢ ὀμμάτωσις λεπτή
ΥΚΒ Η᾽ αὐτὴ ἄνωθεν κάτω
ΥΚΓ Διπλοῦς ὀφθαλμὸς ἄνωθεν τὰς ἐπαγωγὰς ἔχων
ΥΚΔ Διπλοῦς ἀπὸ δύο ἀρχῶν. ἄνωθεν κάτω
ΥΚΕ Α᾽λλως
ΥΚΣ Ο᾽φθαλμὸς εὐθὺς μονομερής
ΥΚΖ Διπλοῦς ἐξ αὐτοῦ
ΥΚΗ Ο᾽ αὐτὸς κάτωθεν
ΥΚΘ Ο᾽ αὐτὸς ἀπὸ δύο ἀρχῶν
ΥΛ Σχισὸς ἐπὶ ῥινὸς, πλάτος ἕκας τελαμῶν ὅσω σκεπάσαι τὴν ῥῖνα, μήκει δὲ ὡς διπλοῦν ἀπὸ ῥινὸς ἐπ᾽ εὐθείας ἐπὶ ἰνίον δύνασθαι χωρῆσαι
ΥΛΑ Σφενδόνη ἐπὶ ῥινὸς ἐκ τετράσκελοῦς
ΥΛΒ Η᾽ αὐτὴ ἐκ τριῶν ταινιδίων
ΥΛΓ Η᾽ αὐτὴ ἐκ δύο ταινιδίων
ΥΛΔ Ρ᾽ὶς ἐκ δύο ταινιδίων
ΥΛΕ Ι᾽έραξ ἐπὶ ῥινὸς ἐκ τριῶν ταινιδίων
ΥΛΣ Η᾽ αὐτὴ ἐκ δύο ταινιδίων
ΥΛΖ Εἱλητὸς ἐπὶ τῆς αὐτῆς

(2) In membranis ſcriptum eſt ΠΕΡΙΓΕΝΥΟΣ mendo leviſſimo, ſed rem prorſus immutante. CHARTERII p. 483 eadem ſcriptura, atque inde minus proba interpretatio *Galea gladiatoriae genas tegens*. VIDIVS bene legerat ac verterat non male *PERIGENIS galea gladiatoria*.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 59 sur 207

©BIUM

ΥΛΗ Σφενδόνη
ΥΛΘ Η᾽ αὐτὴ ἄλλως
ΥΜ Α᾽ΜΥ᾽ΝΤΟΥ χάραξ
ΥΜΑ Φάλαρα ἢ χάραξ
ΥΜΒ ΜΕΝΕΚΡΑ᾽ΤΟΥΣ ἴέραξ
ΥΜΓ Χάραξ Α᾽ΜΥ᾽ΝΤΟΥ ἐπὶ ἴνὸς εἰς τὰ πλάγια διαςρεφομένης
ΥΜΔ Μεταγωγεὺς Ἱ᾽ΠΠΟΚΡΑ᾽ΤΟΥΣ
ΥΜΕ Ε᾽πωτὶς ἐκ τετρασκελοῦς [1]
ΥΜς Οὖς δι᾽ εἰλητοῦ
ΥΜΖ Α᾽λλως
ΥΜΗ Τετρασκελὴς ἐπὶ παρωτίδος
ΥΜΘ Παραγναθίδες ἐκ τριῶν ταινιδίων
ΥΝ Μακρὰ ἐπὶ μετώπου καὶ μεσοφρύου ἐξ εἰλητοῦ
ΥΝΑ Σφενδόνη χειλολάβος ἐπὶ τοῦ κάτω χείλους ἐκ τετρασκελοῦς
ΥΝΒ Η᾽ αὐτὴ ἐπὶ τοῦ ἄνω χείλους
ΥΝΓ Η᾽ αὐτὴ χειλολάβος ἐπὶ τοῦ κάτω χείλους δι᾽ εἰλητοῦ
ΥΝΔ Η᾽ αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν
ΥΝΕ Α᾽λλη
ΥΝς Ε᾽πὶ τοῦ ἄνω χείλους
ΥΝΖ Η᾽ αὐτὴ ἐκ δύο ἀρχῶν
ΥΝΗ Σφενδόνη γενειολάβος ἐκ τετρασκελοῦς [2]
ΥΝΘ ΓΛΑΥΚΙ᾽ΟΥ ςάχυς
ΥΞ Η᾽ αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν
ΥΞΑ Η᾽ αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν
ΥΞΒ Ἱ᾽ΠΠΟΚΡΑ᾽ΤΟΥΣ γερανὶς ὡς δέ τινες ΠΕΡΙΓΕ᾽ΝΟΥΣ
ΥΞΓ Σφενδόνη ἡ βραχιολάβος ἁμίζει καὶ ἐφ᾽ ὧν ἡ γερανὶς
ΥΞΔ Η᾽ αὐτὴ ἄλλως
ΥΞΕ Α᾽λλως
ΥΞς Διπλῆ ςάχυς ἣν τινες τετράορου καλοῦσιν [3]
ΥΞΖ Καταφράκτης
ΥΞΗ Η᾽ αὐτὴ ἀπὸ δύο ἀρχῶν
ΥΞΘ Ο᾽ρθὶς μασχαλιςὴρ ςηθοδεσμὶς ὀρθία ΣΩΣΤΡΑ᾽ΤΟΥ
ΥΟ Χιαςὶς μασχαλιςὴρ ςηθοδεσμίς
ΥΟΑ Α᾽ΜΥ᾽ΝΤΟΥ θώραξ ἐπὶ τῶν αὐτῶν
ΥΟΒ Χιαςὸς θώραξ ἐπὶ τῶν αὐτῶν
ΥΟΓ Α᾽ςὴρ

(1) CHART. male legit Σπωτὶς ac peſſime vertit *Spotis* bonam deferens VIDII interpretationem cui eſt *Ad aures linteum &c.*

(2) CHARTERIO eſt γνιολάβος *occiput comprehendens* quae mendoſa ſcriptura eſt a vulgari Graecorum pronunciatione vocis γνησιολάβος quibus *litera* Γ *ante* Ε *profertur quaſi eſſet in* Ι *converſa* ut animadvertit THOMAS PARISINVS *Meth. L. Gr. vulg. pag.* 13. Inde pro

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 60 sur 207

©BIUM

CCCCXXXVIII *Funda*
CCCCXXXIX *Eadem aliter*
CCCCXL AMYNTAE *vallum*
CCCCXLI *Phalerae ſeu vallum*
CCCCXLII MENECRATIS *accipiter*
CCCCXLIII *Vallum* AMYNTAE *ad naſum in obliquum diſtortum*
CCCCXLIV *Deducens* HIPPOCRATIS
CCCCXLV *Ad aurem e linteo quatuor crurum*
CCCCXLVI *Auris e convoluta*
CCCCXLVII *Aliter*
CCCCXLVIII *Faſcia quatuor crurum ad parotidem*
CCCCXLIX *Ad malas e tribus taeniolis*
CCCCL *Longa ad frontem et locum inter ſupercilia ex linteo convoluto*
CCCCLI *Funda labium prehendens ad labium inferius e linteo quatuor crurum*
CCCCLII *Eadem ad labium ſuperius*
CCCCLIII *Eadem labium prehendens ad labium inferius e linteo convoluto*
CCCCLIV *Eadem duorum capitum*
CCCCLV *Alia*
CCCCLVI *Ad labrum ſuperius*
CCCCLVII *Eadem duorum capitum*
CCCCLVIII *Funda mentum prehendens quatuor crurum*
CCCCLIX GLAVCII *ſpica*
CCCCLX *Eadem duorum capitum*
CCCCLXI *Eadem duorum capitum*
CCCCLXII HIPPOCRATIS *grus ut vero alii putant* PERIGENIS
CCCCLXIII *Funda humerum complectens convenit et iis quibus grus*
CCCCLXIV *Eadem aliter*
CCCCLXV *Aliter*
CCCCLXVI *Duplex ſpica quam alii quadrigam vocant*
CCCCLXVII *Cataphracta*
CCCCLXVIII *Eadem duorum capitum*
CCCCLXIX *Recta axillaris pectus vinciens recta* SOSTRATI
CCCCLXX *Decuſſata axillaris pectus vinciens*
CCCCLXXI AMYNTAE *thorax*
CCCCLXXII *Decuſſatus thorax ad eadem*
CCCCLXXIII *Stella*

CCCCLXXIV

pro mento factum fuit occipitium et tota ſententia turbata. Idem mendum et VIDIVM fefellit *pag.* 443, qui tamen ſagaciter aliquod hic vitium ſenſiſſe videtur, appoſuit enim aſteriſcum ac picturam omiſit, et adducta ex SORANO *iunctura ad mentum* ſupplevit. Ea eſt Γενειάς dicta ſupra cap CCLXXXV.

(3) CHART. τετράϊππον.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 61 sur 207

©BIUM

CCCCLXXIV *Grus fiſcellae ſpecie*
CCCCLXXV *Stella a tergo apparens*
CCCCLXXVI *Fulminea*
CCCCLXXVII *Simplex ad cervicem*
CCCCLXXVIII *Duplex*
CCCCLXXIX *Spiculum vel hamus*
CCCCLXXX *Rhombus ſimplex*
CCCCLXXXI *Rhombus duplex ad eadem*
CCCCLXXXII SOSTRATI *fulminea*
CCCCLXXXIII *Dimidia fulminea* APOLLONII *iunioris*
CCCCLXXXIV *Ara parva* SOSTRATI
CCCCLXXXV *Aedicula eiuſdem*
CCCCLXXXVI APOLLONII *Ferae aedicula*
CCCCLXXXVII *Grus ab anteriori parte apparens fiſcellae ſpecie*
CCCCLXXXVIII *Auriga*
CCCCLXXXIX *Dimidiata inguinaria*
CCCCXC *Duplex inguinaria*
CCCCXCI *Eadem duorum capitum*
CCCCXCII *Aliter ſimplex*
CCCCXCIII *Aliter duplex*
CCCCXCIV *Pecten ſeu ſuſpendens ad colem*
CCCCXCV *Aliter*
CCCCXCVI *Eadem e linteo ſciſſo et zona*
CCCCXCVII PALLADII *explicationes favente deo in libros de fracturis* [1]
CCCCXCVIII GALENI *in librum de articulis, commentarius I.* [2]
CCCCXCIX *De prolapſibus quos* HIPPOCRATES *non vidit*
D *De ſummo humero diſtracto*
DI *De iugulo fracto*
DII GALENI *in librum de articulis comm. II. de maxilla*
DIII *De naſo fracto*
DIV *De aure fracta*
DV *De ſpinae vertebris*
DVI *De coſtis*
DVII GALENI *in librum de articulis comment. III.*
DVIII *De articulo oſſis coxarum*
DIX *De prolapſu capitis femoris in exteriorem partem*

DX

(1) Haec PALLADII ſcholia edita primum fuere a FOESIO Graece et Latine Francofurti a. MDXCV ad calcem ſectionis VI operum HIPPOCRATIS vol. I. *p.* 917 *ad* 932. Habuerat illa e bibliotheca MEDICEA Pariſienſi deſcripta a Petro LAPHILEO ac Latina fecta brevibuſque notis illuſtrata a Iacobo SANTALBINO. Occurrunt et in repetitis FOESII editionibus et in CHARTERII tomo XII *pag.* 270 *ad* 286.

PALLADII huius medici σοφιστοῦ ideſt profeſſoris vel magiſtri, quo nomine ſequiori aetate artifices doctrina et eloquentia inſignes ornari mos fuit ſcripta quaedam alia recenſentur a FABRICIO *Bibl. Gr. vol. IX*

©BIUM

ΥΟΔ Γερανὶς καλαφοειδής

ΥΟΕ Α'ετὸς ὀπισθοφανής

ΥΟς Κεραύνι@

ΥΟΖ Α'πλοῦς τραχηλιστήρ

ΥΟΗ Διπλοῦς

ΥΟΘ Α'κὶς ἡ ἄγκιστρος

ΥΠ Ρ'όμβ@ ἁπλοῦς

ΥΠΑ Ρ'όμβ@ διμερὴς ἐπὶ τῶν αὐτῶν

ΥΠΒ ΣΩΣΤΡΑ'ΤΟΥ κεραύνι@

ΥΠΓ Η'μικεραύνι@ Α'ΠΟΛΛΩΝΙ'ΟΥ νεωτέρου

ΥΠΔ Βωμίσκος ΣΩΣΤΡΑ'ΤΟΥ

ΥΠΕ Ναΐσκιον τὸ αὐτὸ

ΥΠς Α'ΠΟΛΛΩΝΙ'ΟΥ Θηρὸς ναΐσκιον

ΥΠΖ Γερανὶς ἐμπροσθοφανὴς καλαφοειδής

ΥΠΗ Α'ρματηλάτης

ΥΠΘ Η'μίτομος βυβωνίσκος

ΥΡ Διπλοῦς βυβωνίσκος

ΥΡΑ Ο' αὐτὸς ἐπὶ δύο ἀρχῶν

ΥΡΒ Α''λλως ἁπλοῦς

ΥΡΓ Διπλοῦς ἄλλως

ΥΡΔ Κτεὶς ἡ ἀναλημπτρὶς ἐπὶ καυλοῦ

ΥΡΕ Α''λλως

ΥΡς Η' αὐτὴ ἐξ ἐπισχίσου καὶ τῆς ζώνης

ΥΡΖ ΠΑΛΛΑΔΙ'ΟΥ σχόλια σὺν θεῷ εἰς τὰ περὶ ἁγμῶν

ΥΡΗ ΓΑΛΗΝΟΥ εἰς τὸ περὶ ἄρθρων Α.

ΥΡΘ Περὶ τῶν ὐχ ἑωραμένων ΙΠΠΟΚΡΑ'ΤΟΥΣ ἐκπτώσεων

Φ Περὶ ἀκρωμίου ἀποσπασθέντ@

ΦΑ Περὶ κλειθρὸς καταγείσης

ΦΒ ΓΑΛΗΝΟΥ εἰς τὸ περὶ ἄρθρων Β. περὶ γνάθου

ΦΓ Περὶ ῥινὸς καταγείσης

ΦΔ Περὶ ὠτὸς καταγέντ@

ΦΕ Περὶ τῶν κατὰ ῥάχιν σπονδύλων

Φς Περὶ πλευρῶν

ΦΖ ΓΑΛΗΝΟΥ εἰς τὸ περὶ ἄρθρων Γ.

ΦΗ Περὶ τῆς κατ' ἰσχίον διαρθρώσεως

ΦΘ Περὶ τῆς ἔξω ἐξαρθρήσεως τοῦ μηροῦ κεφαλῆς

ΦΙ

vol. IX p. 10, quorum vetera exemplaria occurrunt quoque in MEDICEA nostra bibliotheca, suntque ibi praeterea non memorata illi ΓΑΛΗΝΟΥ τοῦ περὶ αἱρέσεων σχόλια ἀπὸ φωνῆς ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ. *In* GALENI *librum de sectis enarrationes dictatae a* PALLADIO. Plut LXXIV Cod. XI.

(2) Quatuor GALENI commentarii in librum HIPPOCRATIS *de articulis* Graece primum editi Venetiis an. MDXXV parte V *fol.* 269. *ad* 304 deinde Basileae anno MDXXXVIII part. V *p.* 578 *ad* 661 Latine Parisiis MDXLIV interprete VIDIO *p.* 215 *ad* 342 linearibus aliquot elegantibus picturis aucti, Graece vero ac Latine Parisiis MDCLXXIX in CHAARTERII tomo XII *p.* 287 *ad* 468.

©BIUM

ΦΙ Περὶ τῆς ὄπισθεν ἐξαρθρήσεως τῆς τῦ μηρῦ κεφαλῆς

ΦΙΑ Περὶ τῆς τοῦ μηροῦ κεφαλῆς ἐξαρθρήσεως εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος

ΦΙΒ ΓΑΛΗΝΟΥ εἰς τὸ περὶ ἄρθρων Δ.

ΦΙΓ Περὶ τῶν γυμνωθέντων ὀστῶν μετ' ἐξαρθρήματος

ΦΙΔ Περὶ τῶν ἀποκοπτομένων ὀστῶν

ΦΙΕ Περὶ τῆς ἐμβολῆς τῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου

ΦΙϚ Ἐμβολὴ τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου, ἣν εἰς τὸ ἔξω ἡ τοῦ μηροῦ κεφαλὴ ἐξαρθρήσῃ

ΦΙΖ Ἐμβολὴ τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου ἣν εἰς τὸ ὄπισθεν ἡ τοῦ μηρῦ κεφαλὴ ἐξαρθρήσῃ

ΦΙΗ Ἐμβολὴ τοῦ κατ' ἰσχίον ἄρθρου, ἣν εἰς τὸ ἔμπρος ἡ τῦ μηρῦ κεφαλὴ ἐξαρθρήσῃ. [1]

ΓΑΜΒΟΙ

(1) Hic finis est capitum in quae tota NICETAE collectio distributa est, quae scripta sunt eadem antiqua manu, qua totus liber. Enumerationem integram edere voluimus, ut uno conspectu intelligi demum et internosci queant singula quae celeberrimo codice continentur, vel iam pervulgata sed hinc multis locis emendanda, vel Graeco exemplari vulgo carentia supplenda, vel abdita omnino et desiderata in hominum eruditorum usus proferenda. Idque eo libentius fecimus, quod omnem huius libri notitiam a doctis traditam adhuc mancam atque fallacem esse deprehenderimus, ut illa est apud FABRICIVM *Bibl. Gr. vol. XII. p.* 778 et apud HOLSTENIVM in commentariolo de praestantioribus bibliothecae Mediceae libris haec scribentem *Scamno LXXIV extat admirandum illud chirurgicorum antiquorum opus congestum a quodam* NICETA *medico. Habentur in eo volumine multa antiquissimorum medicorum opuscula et tractatus de partibus chirurgiae ut sunt praeter* HIPPOCRATIS, GALENI, ORIBASII, *et* PAVLI *Aeginetae iam notos*, HELIODORI *de fracturis* C. XI, APOLLONII *Citiensis tractatus de articulis sive iuncturis cap.* XXXVI. SORANVS *de signis fracturae cap.* XXIII, *idem de variis obligandi modis cap.* LIX *cum suis figuris, qui tractatus seorsim edi possent, sicuti ex hoc codice olim prodierunt* RVFI *Ephesii et* PALLADII *opuscula a Gallis edita. Sunt alia multa aliorum fragmenta in eodem volumine, ego praecipuos duntaxat et iustos tractatus commemoravi.* Neque dilucidior est descriptio codicis nostro similis ab anonymo Graeco doctoque auctore manuscripto catalogi cuius archetypum habeo cuiusdam bibliothecae, quae an fuerit cardinalis Nicolai RODVLPHI an alius nondum comperi. ΝΙΚΗΤΟΥ τινὸς συναγωγὴ τῆς χειρουργικῆς τέχνης ἐκ πολλῶν παλαιῶν ἰατρῶν ἐξ ὧν ἱστὶ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, ΓΑΛΗΝΟΣ, ΟΡΕΙΒΑΣΙΟΣ, ΗΛΙΟΔΩΡΟΣ, ΑΡΧΙΓΕΝΗΣ, ΑΝΤΥΛΛΟΣ, ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗΣ, ΔΙΟΚΛΗΣ, ΑΜΥΝΤΑΣ, ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ Κιτιαν(ὸ)ς, ΝΥΜΦΟΔΩΡΟΣ, ΑΠΕΛΛΗΣ, ΓΟΥΦΟΣ, ΣΩΡΑΝΟΣ, ΠΑΥΛΟΣ Αἰγινήτης, ΠΑΛΛΑΔΙΟΣ. Βιβλίον πρώτου μάκους μεγάλου παχέος ἐν χάρτῃ ἐς καλλος γεγραμμένον, μετὰ τῶν σχημάτων τῶν ἐργάνων ἐζωγραφημένων, δέρματι κυανῷ κεκαλυμμένον, ἃ ἡ ἐπιγραφὴ Χειρουργικὸν ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ καὶ ἄλλων πολλῶν. NICETAE *cuiusdam collectio artis chirurgicae ex multis antiquis medicis, e quorum numero sunt* HIPPOCRATES, GALENVS, ORI-

©BIUM

DX *De prolapſu capitis femoris in poſteriorem partem*
DXI *De prolapſu capitis femoris in priorem partem*
DXII GALENI *in librum de articulis comment. IV.*
DXIII *De his quae cum vulnere loco moventur*
DXIV *De abſciſſis oſſibus*
DXV *De repoſitione articuli ad os coxae*
DXVI *Repoſitio articuli coxae ſi femoris caput in exteriorem partem motum fuerit*
DXVII *Repoſitio articuli coxae ſi in poſteriorem partem femoris caput exciderit*
DXVIII *Repoſitio articuli coxae ſi in priorem partem femoris caput exciderit.*

E SE-

ORIBASIVS, HELIODORVS, ARCHIGENES, ANTILLVS, ASCLEPIADES, DIOCLES, AMYNTAS, APOLLONIVS Citienſis, NYMPHODORVS, APELLES, RVFVS, SORANVS, PAVLVS Aegineta, PALLADIVS. *Liber primae longitudinis magnus craſſus chartaceus elegantер ſcriptus cum figuris inſtrumentorum pictis, corio caeruleo tectus cuius inſcriptio Chirurgicum HIPPOCRATIS et aliorum multorum.* Eadem fere in GESNERI bibliothecae epitome a SIMLERO facta et a FRISIO aucta impreſſa Tiguri MDLXXXIII *p.* 619, ubi collectio haec Graece manuſcripta haberi dicitur in bibliotheca regis Gallorum, et apud LABBEVM *nov. bibl. MSS. p.* 125 *in cod reg.* 404 *et cum figuris in* 504. *Et pag.* 211 ex catalogo MORAEI fragmentorum veterum chirurgicorum Graecorum imperfecta recenſio Graece allata e noſtro codice vel alio ei ſimili excerpta fuiſſe videtur, eadem ſcilicet quam FABRICIVS retulit loco citato XII 779. CANGIVS in *Gloſſario Graec.* vocat NICETAE *collectionem rerum chirurgicarum ex cod. reg.* 2149. Neque melior eſt quae apud MONTFAVCONIVM legitur ipſius noſtri codicis adumbratio a duobus ut is ait doctis concinnata *Biblioth. Bibliothecar. manuſcr. p.* 385. Eidem *pag.* 729 Chirurgia NICETAE ſignatur codicibus regiis 2148 et 2149 bibliothecae Pariſienſis Et *pag.* 769 *n.* 43 *magnus et vetus chirurgicus liber ex variis medicis collectus a* NICETA, fuiſſe dicitur in bibliotheca praeclari quondam civis noſtr. Nicolai RODVLFI cardinalis, quae tota fere in regiam deinde migravit. Vnde patet horum neminem antea vidiſſe quod nunc cuique promptum eſt, et quod nos ipſi iam pridem ſaepe privatim et publice indicavimus tria duntaxat nova hanc collectionem afferre. Primum duo ſunt ORIBASII libri de fractis et de luxatis, in quibus pleraque ut ſolet a GALENO ſumit leviter immutata, nonnulla tamen eaque meliora addens ex aliis qui illi aetate atque arte antecellunt, atque hinc illa eſt clarorum nominum farrago quae multos fefellit. Deinde eſt SORANI libellus admodum brevis de fracturarum ſignis, ac demum APOLLONII Citienſis commentarius tripartitus in HIPPOCRATEM de articulis, cuius ſi verba demantur iam vulgata, non multum ſuperat ab ipſo enarratore proditum. Sunt hic praeterea eiuſdem ORIBASII capita de laqueis et de machinamentis, quorum Latina tantum proſtat interpretatio, Graecum vero exemplar adhuc latet. Cetera iamdiu notiſſima atque ab omnibus pertractata, quae tamen codicis noſtri ope aliquatenus fieri poſſent fortaſſe meliora.

©BIUM

SENARII

I.

HIPPPOCRATES et GALENE et RVPHE, [1]
Tuque CHIRON remediorum inventor,
Quatuorviralis morborum ſedatio,
Reliquuſque coetus ſapientum medicorum,
Sinu gaudium concipite et plaudite plurimum.
Labores enim veſtros ante obſcuratos,
Squalentes iam et neglectos,
Et vermibus obſitos, ut ferunt CALLISTHENEM, [2]
NICETAS inveniens omnipotens hippocrates
Inveſtigavit, edidit, et plurimum extulit.
Aliarumque multarum in unum corpus cogit et affert
Solutiones valetudinum, remedia, vulnerum medelas,
Et cunctas univerſim iuncturas oſſium
Effingit lineatione pictoris.
Si quis igitur recte ſtatuere crurum greſſum,
Fracturaſque femorum, iuncturam vertebrarum,
Claudoſque erigere, curſoreſque facere
Pedibus dolentes, alvei coxendicum
Fluxionem vincire, pedeſque firmare,

Aliam-

(1) Sequuntur in codice tria epigrammata ſenariis verſibus conſcripta non quidem veteris metri, ſed quod labentibus Graeciae rebus admiſſum, et undecimo praeſertim CHR. ſaeculo uſitatum fuit, non modulatum ſcilicet ſyllabarum quantitate, ſed numero duodenario, et accentus in penultima poſitione. Vide FABRICII *Bibl. Gr. vol.* X. *p.* 319. Singula videntur eſſe autographa, ſcripturae enim forma differunt inter ſe et a reliquo libri contextu, neque ulla menda habent, quae alibi ſunt quamplurima. Quapropter et haec edere viſum fuit a quibus noſtri codicis quaſi primi exemplaris auctoritatem exploratam habeamus.

(2) Attici ſic potius quam Καλλισθένη dicere amant, ut animadvertit DEMETRIVS Phalereus *de elocut. ed. Flor p.* 59. CALLISTHENEM autem philoſophum neſcientem regibus uti pediculari morbo periiſſe tradidit CHARES hiſtoricus, poſtquam ſeptem menſes ALEXANDRI magni barbaro iuſſu in carcere et vinculis ſqualuiſſet, ut refert PLVTARCHVS *in Alex. p.* 1277 *ed. H. S. et in Sylla p* 868. Id innuit et DIOGENES Laertius *lib.* v. *ſegm.* 5. cui fuiſſe dicitur φθειριῶν καὶ ἀκόμιστος *pediculis ſcatens et neglectus*. SVIDAS vero dum id memorat, huius ipſius epigrammatis noſtri teſtimonio uti videtur, ait enim in Καλλισθένης. Καὶ φέρεται ΛΟΓΟΣ ὡς ὁ ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΣ ὑπὸ φθειρῶν ὑπερβλύσεως καὶ ἐκβράσεως τὸν βίον καταστρέφει, καὶ μαρτυρεῖ ὁ ΙΑΜΒΟΣ οὗτος ΚΑΙ ΦΘΕΙΡΙΩΣΑΝ ΩΣ Ο ΠΡΙΝ ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΣ, περὶ τῆς ἰατρικῆς τέχνης λέγων ὡς ἠμέλετο πάνυ. CALLISTHENES *pediculis ſcatuiſſe eoque morbo vitam finiviſſe dicitur quod etiam* SENARIVS *hic teſtatur* Et pediculis ſcatentem ut olim CALLISTHENES. *Loquitur ibi*

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 66 sur 207

©BIUM

ΙΑΜΒΟΙ

Α.

Ἱ'ΠΠΟΚΡΑΤΕΣ ΤΕ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΕ ΚΑΙ ΡΟΥΦΕ,
ΧΕΙΡΩΝ ΔΕ ΚΑΙ ΣΤ ΦΑΡΜΑΚΩΝ ΕΦΕΤΡΕΙΑ,
Η ΤΕΤΡΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΓΑΛΗΝΟΤΗΣ,
Α"ΛΛΗ ΤΕ ΠΛΗΘΥΣ ΤΩΝ ΣΟΦΩΝ ΑΚΕΣΤΟΡΩΝ
ΚΟΛΠΟΙΣ ΧΑΡΑΝ ΔΕΧΟΙΟ ΚΑΙ ΚΡΟΤΕΙ ΜΕΓΑ.
ΠΟΝΟΥΣ ΓΑΡ ΤΜΩΝ ΤΟΥΣ ΠΡΙΝ ΗΜΑΤΡΩΜΕΝΟΥΣ
ΑΤΧΜΩΝΤΑΣ ΗΔΗ ΚΑΙ ΠΑΡΗΜΕΛΗΜΕΝΟΥΣ,
ΚΑΙ ΦΘΕΙΡΙΩΝΤΑΣ, ΩΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΝ,
ΝΙΚΗΤΑΣ ΕΤΡΩΝ ΠΑΓΚΡΑΤΗΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ
ΕΞΕΤΡΕΝ ΕΞΕΔΩΚΕΝ Τ"ΨΩΣΕΝ ΜΕΓΑ. 10
Α"ΛΛΩΝ ΤΕ ΠΟΛΛΩΝ ΣΩΜΑΤΟΥΡΓΕΙ ΚΑΙ ΦΕΡΕΙ
ΛΥΣΕΙΣ ΠΑΘΩΝ, ΦΑΡΜΑΚΑ, ΤΡΑΥΜΑΤΩΝ Α"ΚΗ,
ΚΑΙ ΠΑΣΑΝ ΑΠΛΩΣ ΣΥΜΒΟΛΗΝ ΤΩΝ ΟΣΤΕΩΝ
ΕΞΕΙΚΟΝΙΖΕΙ ΤΗΙ ΓΡΑΦΗΙ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ.
ΟΙΚΟΙΝ ΕΑΝ ΤΙΣ ΕΙΘΕΤΕΙΝ ΣΚΕΛΩΝ ΒΑΣΙΝ 15
ΘΡΑΥΣΕΙΣ ΤΕ ΜΗΡΩΝ, ΕΜΒΟΛΗΝ ΤΩΝ ΣΠΟΝΔΥΛΩΝ,
ΧΩΛΟΟΥΣ ΑΝΙΣΤΑΝ, ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΝ ΔΡΟΜΗΦΟΡΟΥΣ
ΠΟΔΑΛΓΙΩΝΤΑΣ, ΕΚΡΟΗΣ ΤΩΝ ΙΣΧΙΩΝ
ΤΟ ΡΕΥΜΑ ΔΕΣΜΕΙΝ, ΚΑΙ ΚΡΑΤΥΝΕΙΝ ΤΟΥΣ ΠΟΔΑΣ,

Ε 2 Α"Λ-

ibi poeta de arte medica, significare volens eam penitus negligi. Quae poſtrema verba e noſtro codice verſiculum illum fuiſſe depromptum manifeſto indicant, etſi memoriter citando leviter immutatum, ut factum a veteribus plerumque videmus. Credi enim vix poteſt poetam alium antiquiorem eo exemplo iſdemque verbis uſum de rebus medicis agentem, quod hic multo concinnius de libris chirurgicis adhibetur a ſcriptore qui ſe nec ſterilem prodit neque ut ea ferebant tempora inelegantem. Congruit haec noſtra coniectura cum SVIDAE aetate quae in extremum ſaeculi CHR. XI cadit ut viſum eſt viris doctis, et cum domicilio, quod illi Conſtantinopoli fuiſſe creditur. Vid. FABRIC *Bibl. Gr. Vol. IX. p.* 624. NICETAS enim noſter collectionis chirurgicae auctor, ut egregius medicus hiſce carminibus laudatus, exiſtimari poteſt is fuiſſe ad quem *imperatoris medicum* extat epiſtola THEOPHYLACTI archiepiſcopi Bulgariae τῷ ἰατρῷ τοῦ βασιλέως Κυρίῳ NIKHTAI quae eſt LV in edit. MEVRSII, qua ſe excuſat de itinere non ſuſcepto fratremque ſuum illi commendat. Hanc opinionem habuit ipſe doctiſſimus FABRICIVS *Vol XIII. p.* 346. Fuerit ergo ille medicus vel MICHAELIS Ducae poſt annum CHR. MLXXI. vel ALEXII Comneni poſt annum MLXXX, ad utrumque enim ſcripta quaedam eiuſdem archiepiſcopi leguntur. Adeoque aetas ipſius NICETAE collectoris, et nobilis huiuſce archetypi libri confectio definiri ſaeculo XI poſſunt vel forte ſequentis initio, Cum praeterea ſcripturae ac picturae ſpecies et membranae earumque ornamenta ſimilia ſint prorſus iis, quae alibi temporum illorum certam notam praeſeferunt, in nummis praeſertim atque marmoribus.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 67 sur 207

©BIUM

Ἄλλην τε τοῦ σώματος ὀστώδη θέσιν
Θραύουσαν εἰς σύμπληξιν ἁρμόσαι θέλοι,
Ὧδε σκοπείτω τῆς γραφῆς τὰς εἰκόνας,
Καὶ πᾶσαν εὑρήσειε τῶν παθῶν λύσιν.
Ἀλλ' οὖν ἅπαντες τῶν σοφῶν ἀκεστόρων
Νέοι, προγηράσαντες, ὑπουργῶν ὅσοι
Γυμνὰ κρατεῖτε ῥωστικώτατα ξίφη,
Στέψατε λοιπὸν τῆς γραφῆς τὸν ἐργάτην,
Ἐκ μουσικῶν πλέκοντες ἄνθη τῶν λόγων.
Τὸν γὰρ φανέντα κοσμικὸν εὐεργέτην
Πρέπει γεραίρειν ὡς τέχνης φίλον λόγοις.
Ἀλλ' οὖν παρ' ἡμῶν τοὺς δὲ τοὺς λόγους δέχου [1]
Πρώτην ἀμοιβὴν τῶν σοφῶν σου πρακτέων.
Χαίροις ὁ δειχθεὶς εὐσθενὴς ἱπποκράτης
Καὶ παγγάληνος τῶν παθῶν γαληνότης.

B.

Πονεῖ μὲν ἡ μέλισσα κηρίον μέλι [2]
Φιλοφρονοῦσα προσφυῆ συνεργάτιν,
Ἐπείπερ ἄλλῳ τῷ τρυγῶντι κηρία
Τὸ κέντρον ἐξέπεμψε, καὶ πλήττει μέγα.
Σκόπει δὲ χεῖρας ἀφθόνως τε καὶ φρένας
Σοφοῦ ΝΙΚΗΤΑ δεξιουμένας ὅλους,
Ἐν οἷς ἐφαπλοῖ συλλογῆς τῷ συντόμῳ
Τὴν ὠφέλειαν τοῖς λαβεῖν αἱρουμένοις.
Παθῶν δυσαχθῶν ἐκ παλαιῶν ποικίλως
Ἐξεικονίζων συμπάθειαν, δεσπότου
ΧΡΙΣΤΟΥ θέλοντος, πᾶσι δὲ τὸ συμφέρον.

ΧΡΙ-

(1) Poeta cum hasce laudes hic vocet primam a se remunerationem NICETAE bene factorum, innuere videtur et alteram illi esse expectandam aliquando locupletiorem. Cuiusmodi allocutio nonnisi principem virum decet, ut suspicari hinc fortasse liceat primum hoc epigramma ab ipso esse imperatore MICHAELE, cui scribere iambos crimini datum fuit, ut ZONARAS refert *tom. III. pag.* 220. *edit. Wolf.* con-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 68 sur 207

©BIUM

Aliamque corporis oſſeam poſitionem
Diſtractam in compagem aptare velit,
Hic inſpiciat picturae imagines,
Omnemque inveniet malorum ſolutionem.
Age nunc omnes docti medentes
Iuvenes ſeneſque et miniſtri quicumque
Nudos tenetis validiſſimos enſes,
Supereſt ut coronetis libri opificem
E muſicis plectentes ſermonibus flores.
Qui enim ſe beneficum hominibus praebet
Decet ornare, ut artis amicum verbis.
A NOBIS igitur hoſce verſus accipe
Primam vicem doctorum tuorum operum.
Valeas o qui te oſtendiſti fortem hippocratem
Et tranquilliſſimum laborum lenimen.

II.

Conficit apis favum ac mel,
Comiter amplectens laboris ſociam,
In alium vero favos diripentem
Aculeum proferre ſolet ac valde ferit.
Specta manus liberaliter et mentem
Sapientis NICETAE benignas totas,
Quibus explicat collectionis compendio
Vtilitatem, capere volentibus.
Valetudinum graviſſimarum ex antiquis varie
Effingens auxilium, domino
CHRISTO volente, opus omnibus utile.

Eius

conveniuntque aetas, et nota ſtudia illius erga medicos ceteroſque ſapientes, et ſtyli imperatorii nonnulla indicia, quae introſpicienti ſubobſcura apparent.

(2) Alterum hoc carmen tum ſcriptura tum compoſitione magis perplexa et infeliciori verbiſque aliquot quaſi privatis differt a primo, adeo ut alium poetam NICETAE plaudentem, eumque *ipſum* prodere videatur.

©BIUM

Eius quidem ingenium pictoris digitis
Formas velut imagine expresit,
Observans quod manifestum est dei voluntatum.
Nicetae, cui vere convenit victoriae nomen, manus
Expositiones scribunt imaginum,
Quae pulchritudinem ostendunt lineamentorum,
Ambo vero peritiam consonam rationi.
Medicinae adeptus est ipse principatum
Perspicue restituens cadentem artem,
Invidia latentem, ac aetate fatiscentem,
Artem illam opificem, osium
Fracturam coercentem idoneo vinculo,
Prolapsus vertentem in proprium statum,
Excessus et luxatos articulos
Ferentem iterum in aptissimam repositionem.
Is nempe accommodans compages ut erant natura
Imaginum quidem iuxta positae indicationi,
Sermonem vero formis, artificiosae repraesentationi,
Picturam orationi corporatae,
Vt res erat protulit concinnae compositionis
Optimum opus, ingeniose confectum.
Magistrum praestantissimum efficaci sermone.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 70 sur 207

©BIUM

ΚΑῚ ΝΟΥ̃Σ ΜῈΝ ΑΎΤΟ̃Υ ΔΑΚΤΎΛΟΙΣ ΤΟΥ̃ ΖΩΓΡΆΦΟΥ
ΜΟΡΦᾺΣ ΑΝΙΣΤΌΡΗΣΕΝ ὭΣ ΚΑΤ' ΕἸΚΌΝΑ
ΤΗΡΩ̃Ν ΕΝΑΡΓῈΣ ΤΩ̃Ν ΘΕΟΥ̃ ΘΕΛΗΜΆΤΩΝ.
ΦΕΡΩΝΎΜΟΥ ΝΊΚΗΣ ΔῈ ΚΑῚ ΧΕ̃ΙΡΕΣ ΠΆΛΙΝ
ΤᾺΣ ΕΚΦΡΆΣΕΙΣ ΓΡΆΦΟΥΣΙ ΤΩ̃Ν ΜΟΡΦΩΜΆΤΩΝ,
ὭΡΑΙΌΤΗΤΑ ΔΕΙΚΝΎΟΥΣΑΙ ΓΡΑΜΜΆΤΩΝ.
ἈΜΦΩ ΔῈ ΠΕ̃ΙΡΑΝ ΣΥΝΤΡΈΧΟΥΣΑΝ ΤΩ̃Ι ΛΌΓΩΙ.
ΙΑΤΡΙΚΗ̃Σ ἘΙΛΗΦΕΝ ΑΎΤῸΣ ΤῸ ΚΡΆΤΟΣ,
ΣΑΦΩ̃Σ ΑΝΙΣΤΩ̃Ν ΣΥΜΠΕΣΟ̃ΥΣΑΝ ΤῊΝ ΤΈΧΝΗΝ
ΦΘΌΝΩΙ ΛΑΘΩΥ̃ΣΑΝ ΚΑῚ ΚΑΜΟ̃ΥΣΑΝ ΤΩ̃Ι ΧΡΌΝΩΙ,
ΤΈΧΝΗΝ ΕΚΕΊΝΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓῸΝ, ΌΣΤΈΩΝ
ΘΡΑ̃ΥΣΙΝ ΠΕΡΙΣΦΊΓΓΟΥΣΑΝ ΕΎΛΌΓΩΙ ΔΈΣΕΙ,
ΤᾺΣ ΕΜΒΟΛᾺΣ ΣΤΡΈΦΟΥΣΑΝ ΟἸΚΕΊΑΙ ΒΆΣΕΙ,
ΠΑΡΑΤΡΟΠᾺΣ ἈΡΘΡΩΝ ΔῈ ΚΑῚ ΤᾺΣ ΕΚΦΎΣΕΙΣ
ΦΈΡΟΥΣΑΝ ΕἸΣ ὈΡΘΩ̃ΣΙΝ ΕΎΠΡΕΠΕΣΤΆΤΗΝ.
ΚΑῚ ΔῊ ΠΡΟΣΆΨΑΣ ἈΡΜΟΓᾺΣ, ὭΣ ἨΝ ΦΎΣΕΙ,
ΤΩ̃Ν ΕἸΚΌΝΩΝ ΜῈΝ ΤΗ̃Ι ΚΑΤΑΛΛΉΛΩΙ ΦΡΆΣΕΙ,
ΛΌΓΟΝ ΔῈ ΜΟΡΦΑΪ̃Σ, ΤΕΧΝΙΚΗ̃Ι ΔΙΑΠΛΆΣΕΙ,
ΤῊΝ ΖΩΓΡΆΦΗΣΙΝ ΣΩΜΑΤΟΥΜΈΝΩΙ ΛΌΓΩΙ,
ὭΣ ἘΙΧΕΝ ἘΞΉΝΕΓΚΕΝ, ΕΎΑΡΜΟΣΤΊΑΣ
ἈΡΙΣΤΟΝ ἘΡΓΟΝ ΕΎΦΥΩ̃Σ ἨΣΚΗΜΈΝΟΝ.
ΔΙΔΆΣΚΑΛΟΝ ΦΈΡΙΣΤΟΝ ΕΜΠΡΆΚΤΩΙ ΛΌΓΩΙ.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 71 sur 207

©BIUM

Γ

Ἱ'ΠΠΟ'ΚΡΑΤΕΣ ΣΚΙ'ΡΤΗΣΟΝ Ε'ΥΦΡΑΙ'ΝΟΥ ΜΕ'ΓΑ
ΓΑΛΗΝΕ' ΣΥΓΧΟ'ΡΕΥΕ ΚΑΙ' Ρ'Ο'ΥΦΕ ΚΡΟ'ΤΕΙ,
ΧΕΙ'ΡΩΝ ΧΑ'ΡΑΝ ΔΕ'ΧΟΙΟ ΚΟ'ΛΠΟΙΣ ΚΑΡΔΙ'ΑΣ,
Α"ΛΛΟΙΤΕ ΠΑ'ΝΤΕΣ Ο'ΡΓΑΝΟ'ΥΝΤΕΣ ΤΗ'Ν ΤΕ'ΧΝΗΝ
Ι'ΑΤΡΙΚΗ'Ν ΤΕ'ΡΠΟΙΣΘΕ ΚΑΙ' ΤΕΘΝΗΚΟ'ΤΕΣ.
ΠΟ'ΝΟΥΣ ΓΑ'Ρ Υ'ΜΩ'Ν Ω'ΔΕ ΝΙΚΗ'ΤΑΣ ΓΡΑ'ΦΩΝ
Ε'ΙΣ ΚΑ'ΛΛΟΣ, Α'ΥΤΗ'Ν ΤΗ'Ν ΓΡΑΦΗ'Ν Α'ΠΟΞΕ'ΩΝ,
ΠΑΝΕΥΦΥΩ'Σ ΤΕ ΤΗ'ι ΤΕ'ΧΝΗι ΚΕΧΡΗΜΕ'ΝΟΣ,
ΣΤΗΛΟΓΡΑΦΕ'Ι ΚΑ'ΛΛΙΣΤΑ ΣΩΜΑ'ΤΩΝ ΠΑ'ΘΗ,
Ε"ΙΔΗ ΤΕ ΠΟΛΛΑ' ΣΟΜΑΤΟΥΡΓΕ'Ι ΦΑΡΜΑ'ΚΩΝ,
ΦΕ'ΡΟΝΤΑ ΘΑ'ΜΒΟΣ ΠΑ'ΣΙ ΤΟ'ΙΣ ΘΕΩΜΕ'ΝΟΙΣ.
ΘΡΑΥ'ΣΕΙΣ ΓΑ'Ρ Ο'ΣΤΩ'Ν Ε'ΥΘΕΤΕ'Ι ΚΑΙ' ΠΗΓΝΥ'ΕΙ
ΤΡΟΠΑ'Σ ΜΕΘΕ'ΛΚΕΙ ΤΗ'ι ΠΡΙ'Ν Ε'ΥΑΡΜΟΣΤΙ'Αι,
ΤΟ' ΣΤΡΕΒΛΟ'Ν Ο'ΡΘΟ'Ι ΤΗ'ι ΚΑΤ' Α'ΡΧΑ'Σ ΣΥΜΒΑ'ΣΕΙ,
ΔΕΣΜΟΥ'Σ Ρ'ΑΓΕ'ΝΤΑΣ Ε'Κ ΒΙ'ΑΣ ΣΥΝΔΕ'Ι ΠΑ'ΛΙΝ,
ΣΦΙ'ΓΓΕΙ ΤΟ' ΧΑΥ'ΝΟΝ, ΚΑΙ' ΚΡΑΤΥ'ΝΕΙ ΤΟ'Ν ΤΟ'ΝΟΝ,
ΚΑΙ' ΚΕΙΜΕ'ΝΟΥΣ Α'ΛΓΟ'ΥΝΤΑΣ Ε'ΞΟΡΧΟΥΜΕ'ΝΟΥΣ
ΔΕΙΚΝΥ'Σ, ΠΑΡΙΣΤΑ' ΤΗ'ι ΔΙ' Ε"ΡΓΩΝ Ε'ΜΦΑ'ΣΕΙ,
ΝΥ'Ν ΤΗ'Ν ΤΕ'ΧΝΗΝ ΘΑΝΟ'ΥΣΑΝ, Ω"ΣΠΕΡ Ε'Κ ΤΑ'ΦΟΥ
ΠΗΔΩ'ΣΑΝ, Ε"ΜΠΝΟΥΝ Ε"ΜΠΑΛΙΝ ΔΕΔΕΙΓΜΕ'ΝΗΝ.
Ο'ΥΚΟ'ΥΝ ΓΕ'ΡΟΝΤΕΣ ΚΑΙ' ΝΕ'ΟΙ ΤΕ'ΧΝΗΣ ΦΙ'ΛΟΙ
ΚΡΟΤΕ'ΙΤΕ ΠΑ'ΝΤΕΣ ΤΗ'Σ ΓΡΑΦΗ'Σ ΤΟ'Ν Ε'ΡΓΑ'ΤΗΝ,
ΚΟΣΜΟ'ΥΝΤΕΣ Α'ΥΤΟ'Ν Ω"ΣΠΕΡ Α"ΝΘΕΣΙΝ ΛΟ'ΓΟΙΣ,
Ω'Σ Ο"ΙΑ ΚΟΙΝΟ'Ν ΤΩ'Ν ΒΡΟΤΩ'Ν Ε'ΥΕΡΓΕ'ΤΗΝ.[1]

ΣΩ.

(1) Tertii huius carminis dictio paulo simplicior et scripturae forma nonnihil dissimilis alium quoque poetam indicant. Quod si haec epigrammata autographa censenda sint, totus liber pro archetypo habendus erit non levi coniectura, quam et alia quoque signa confirmant. Eius autem marginem aliquantulo ampliorem olim fuisse patet, extremae enim literae alicubi abscissae apparent scholiorum, quae ab ipso NICETA esse

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 72 sur 207

©BIUM

III.

HIPPOCRATES exulta laetare valde,
GALENE simul choreas duc, et RVFE plaude,
CHIRON gaudium cape cordis sinubus,
Ceterique omnes conficientes artem
Medicam laetemini licet defuncti,
Labores enim vestros hoc modo NICETAS describens
Eleganter, ipsumque scriptum expoliens,
Atque omnino ingeniose arte usus,
Exponit pulcherrime corporum affectus,
Multaque genera colligit remediorum,
Admirationem omnibus qui intuentur afferentia.
Fracturas enim ossium reponit et conglutinat,
Prolapsus retrahit in priorem compagem,
Perversum recte statuit in antiqua convenientia,
Colligationes vi disruptas iterum nectit,
Constringit hiantia, tonumque firmat,
Iacentesque dolore affectos saltantes
Ostendens, sistit operum repraesentatione
Nunc artem demortuam, quasi e tumulo
Surgentem, spirantem iterum exhibitam.
Senes igitur iuvenesque artis amici,
Plausu omnes excipite libri artificem,
Ornantes illum sermonibus ceu floribus,
Vt universim de mortalibus bene meritum.

esse videntur, non inutilia et emendate scripta. Resecti deinde marginis limbus inauratus fuit, idque antiquitus, nam aurum obductum pene evanuit vetustate. In omnium postrema pagina cuius dimidia fere pars dilacerata periit, leguntur quaedam verborum reliquiae intricato et continuo fere literarum ductu, qualia sunt quae *μονοκονδύλια* vocant antiquarii. Ea vero sine magno periculo sic legi ac suppleri posse arbitror.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 73 sur 207

©BIUM

τὸ ΠΑΡΟΝ
βιβλίον ὑπάρχει τοῦ
ἰατρείου τοῦ νοσοκομείου τῶν
μ. μαρτύρων ἔχει δὲ φύλλα
τετρακόσια εἴκοσι πέντε μηνὶ μαΐῳ,
ἰνδικτιῶνος ἕκτης

Praesens liber est scholae vel officinae medicae nosocomei XL martyrum. Habet vero folia quadringenta viginti quinque mense maio indictionis sextae.

Publicum valetudinarium ad templum XL. martyrum Νοσοκομεῖον κατὰ τὸν ναὸν τῶν τεσσαράκοντα μαρτύρων confectum ab ISACIO Angelo imperatore circa an. Chr. MCXC ex aedibus regiis quas excitarat ANDRONICVS, memorat NICETAS Chomates historiae Byz. lib. XVII, quod huic inscriptioni omnium optime convenit eorum quae Constantinopoli fuisse feruntur. Vnde vel extremo saeculo XII vel incunte XIII literas illas scriptas fuisse coniicimus, quando codex adhuc integer erat, necdum viginti illa folia amiserat, quibus HIPPOCRATIS duo libelli continebantur ut superius annotavimus *pag* 4. In eadem enim extrema codicis pagina, recentiori manu, sed quae tamen videtur esse saeculi XIV adscriptum est Η' παροῦσα βίβλος ἔχει φύλλα ϡΓ'. *Hic liber habet folia* CCCCIII, licet sint revera CCCCV. Hinc patet illud infortunium nostro codici antea accidisse, quod confirmatur notis etiam numerorum barbaricis cuique folio iam dudum adscriptis eumdem terminum non excedentibus. Nos exemplum huiusce notationis et scripturae totius codicis tabella appositа repraesentavimus, gratum id fore sperantes eruditis, qui huiusmodi quoque diligentiam esse aliquid putare solent.

©BIUM

Specimina Scripturae Codicis Nicetae in Bibliotheca Medicea

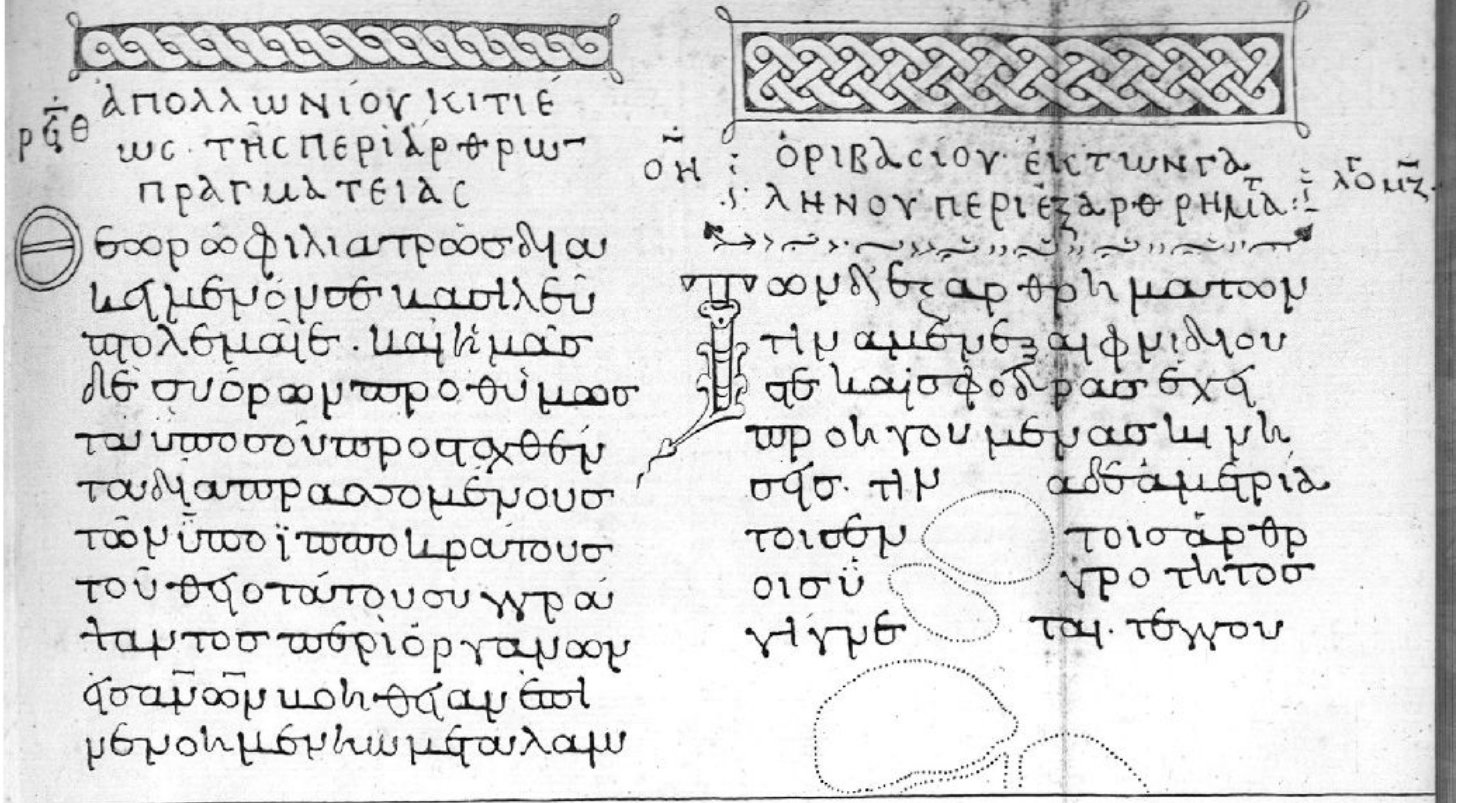

Inscriptio extremae paginae

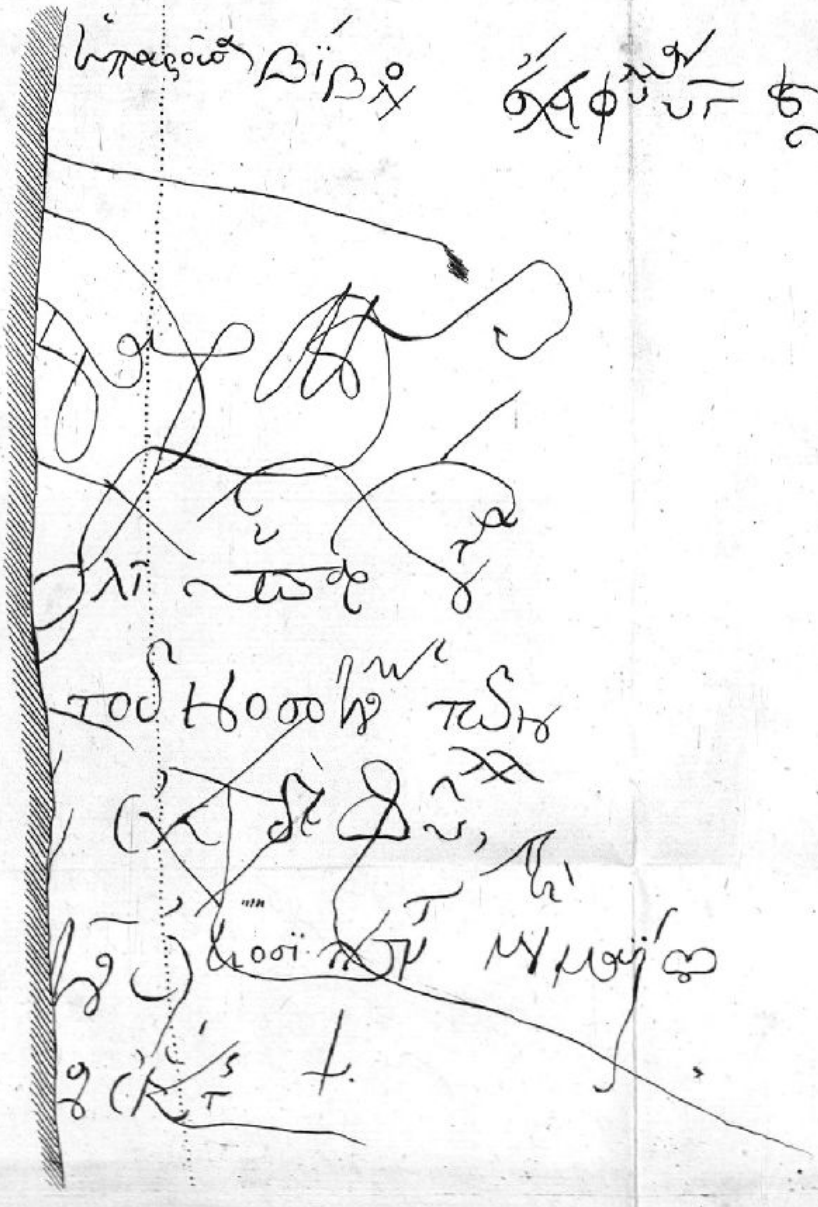

©BIUM

βι
ἰατρείου
μ. μα
τετρακόσι

Praesens liber
comei XL
viginti quinqu

Publicum va
Νοσοκομεῖον κα
fectum ab is
Mcxc ex aed
memorat Ni

©BIUM

ΣΩΡΑΝΟΥ ΕΦΕΣΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΩΝ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ

SORANI EPHESII

DE SIGNIS FRACTVRARVM

E MEMBRANIS MEDICEIS FLORENTINIS

DESCRIPSIT ET INTERPRETATVS EST

A. COCCHIVS MVCELLANVS.

©BIUM

Σ Ω Ρ Α Ν Ο Υ

ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΩΝ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ

Α. σλς. Ε' ΠΙ Γ' ΚΡΑΝΙΟΥ

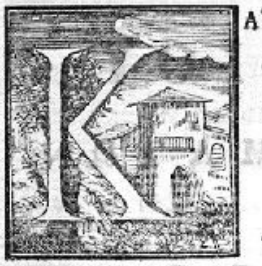

Α'ΤΑΓΜΑ' ἐςι διαίρεσις ὀςοῦ, κατ' εἶδος δὲ ἐπὶ κρανίου, τὸ μὲν ὠνόμασαι ῥωγμὴ, τὸ δὲ ἐγκοπὴ, τὸ δὲ καμάρωσις, τὸ δὲ ἐγγείσωμα, τὸ δὲ ἐμπίεσμα, τὸ δὲ ἀποσκεπαρνισμὸς, ὡς δὲ ἔνιοι λέγουσιν καὶ ἀπήχημα, καὶ ἔλιγμα.

Β. σλζ. Ρ'ΩΓΜΗ' μὲν ὅν ἐςὶν ἁπλὴ ῥῆξις ὀςέου παραπλησία ταῖς ὁρωμέναις ἐπὶ τῶν ὑελῶν σκευαρίων, ἡ μὲν ἄγαν ςενὴ καὶ τριχοειδὴς, ἡ δὲ πυσῶς πλατυτέρα, διαφέρουσα κατὰ μῆκ@, ἐπεί ποτε μὲν κατὰ τῶν πλείςων ἐπιδήκει μερῶν τοῦ κρανίου, ποτὲ δὲ ὠδοτέρω ῥαφῆς ὁρίζονται, καὶ κατὰ βάθος, ἢ γὰρ ἐξ ἐπιπολῆς μόνης ἐμγνῦσθαι τὴν ἐπιφάνειαν, ἢ μέχρι διπλόης, ἢ μέχρι μηνίγγων. Καταλαμβάνεται δὲ προανεσαλμένων τῶν ὑποκειμένων τῇ ὄψει, ςενοῦ δὲ ὄντος τοῦ τραύματ@ μηλώσει. Λεπτῆς γὰρ μηλωτίδος ἐντεθείσης ταχύτης ὑποπεσεῖται. Διακρίνεται δὲ τῆς ῥαφῆς τῷ εὐθυτενεςέραν μὲν εἶναι τὴν ῥωγμὴν, νύττειν τε καὶ τραχύνειν ἐνιάκις τὰ ἐπικείμενα, ςολιωτέραν δὲ τὴν ῥαφὴν καὶ μηδέποτε τραχύνουσαν. Τὴν δὲ ἄχρι μηνίγγων καταληπτέον ἐκ τῶν παρεπομένων μήνιγγι νυςαμένῃ καὶ φλεγμαινούσῃ καὶ διαπυϊσκούσῃ, τὴν γὰρ μηδὲν τούτων ἐπιφέρουσαν οὐδὲ καταλαμβάνειν εὔχρηςον, τότε γὰρ δεῖται τῆς ἀνασκευῆς ὅταν ἐπιφέρῃ τι τῶν εἰρημένων.

Γ. σλη. Ε'ΓΚΟΠΗ' δέ ἐςι ῥῆξις ὀςέου πλαγία γινομένη διὰ πρόπτωσιν ἐπάκμου σώματος, καὶ ταύτης δὲ παρὰ τὸ βάθ@ ἡ διαφορὰ παραπλησία τῇ ῥωγμῇ, κα-

(1) Cum quinque aut sex adhuc SORANOS agnoscat historia medicinae neque diiudicare certo possimus cuinam sit libellus hic tribuendus, suspicari interea licet ab illo scriptum fuisse, qui Ephesi natus et Alexandriae doctus Romae flos medicorum fuit felicissima tempestate sub regno TRAIANI atque HADRIANI, ut refert SVIDAS. Memorat aliquoties eum GALENVS non modo sine maledicto, sed medicamenta eius aliqua referens. Citatur ab AETIO et nonnunquam a PAVLO, plurimumque ab AVRELIANO laudatur, ut eximius methodicae disciplinae magister, multaeque eius sententiae indicantur revera perquam salubres, librique nominantur *de coenotetis* hoc est περὶ κοινοτήτων. Lib. IV *Chronicor.* Cap. I Ea sunt communia illa morborum quae methodici intuentur, neglecta rerum latentium coniectura, et imperita immensa atque fallaci singularium experimentorum observatione. In chirurgia quae communia contemplantur methodici alieni remotionem universim spectant, cuius in ipso corpore suborti speciem quandam fracturas faciunt, ut egregie exponit HERODOTVS seu quisquis est auctor libri introductionis vel medici qui inter Galenicos habetur *Edit. Basil tom. IV* p. 372 cuius verba sic alicubi paulo emendatiora leguntur. Αἱ δὲ ἐν χειρουργίαις κοινότητες κατὰ τὴν τοῦ ἀλλοτρίου ὑπεξαίρεσιν. Διττὸν γὰρ τὸ ἀλλότριον, ἤτοι ἔξωθεν ἐσιὸν ἢ τῶν ἐν σώματι. Τὸ μὲν ἔξωθεν ἁπλοῦν, τρίσι δὲ εἴδη τῶν ἐν σώματι. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἔξωθεν ἀλλότριον ὡς σκόλοψ καὶ βέλος καὶ πᾶν ὅπερ ἐνδύκνυται τῶν τελείων ἐξαίρεσιν. Τῶν δὲ ἐν τῷ σώματι τὸ μὲν τῷ τόπῳ ἀλλότριον ὡς ὑπόχυμα καὶ ἔξάρθρημα, καὶ ΚΑΤΑΓΜΑ, ἅπερ ἐνδείκνυται τὴν μετάθεσιν ἢ ἀποκατάσασιν εἰς τὸν ἴδιον τόπον. Τὸ δὲ τῷ μορφῇ ἀλλότριον, ὡς τὰ ἀποσήματα πάντα -- τὸ δὲ τῇ ἕλλείψει ἀλλότριον -- οἷον τὰ κολοβώματα πάντα, κ. τ. λ. *In chirurgia communitates in alieni ablatione consistunt. Duplex enim alienum est vel extrinsecus illatum vel ex iis quae in corpore suborinuntur. Illud simplex, huius vero sunt species tres. Atqui extrinsecus alienum est ut paxillus et telum et omne quodcumque per-*

©BIUM

SORANI

DE SIGNIS FRACTVRARVM

I. CCXXXVI. IN CALVARIA.

RACTVRA est divisio ossis, specie vero in calvaria alia vocata fuit fissio, alia incisio, alia cameratio, alia subgrundatio, alia impactio, alia dedolatio, et ut aliqui dicunt etiam resonantia et inversio.

II. CCXXXVII. FISSIO igitur est simplex ossis fractura similis iis quae in vitreis vasculis spectantur. Alia quidem tenuissima et crinis specie, alia vero latior aliquantulum, differtque longitudine, quoniam aliquando ad pleraſque calvariae partes pertinent, alias citra futuras terminantur, et altitudine, vel enim summa tantum superficie fractum os est, vel usque ad meditullium vel ad membranas. Deprehenditur quidem visu retractis antea quae subiacent, tentando vero ubi vulnus angustum est, tenui enim immisso specillo asperitas incidet. Distinguitur autem a futura quod rectius extensa fissio sit et pungat nonnunquam et exasperet quae supra iacent, futura vero tortuosior ac nunquam asperans. Quae membranam cerebri pertingit deprehendi debet ex iis quae hanc vel punctam vel inflammatam aut suppurantem consequi solent, eam enim quae nihil affert eiusmodi, neque scrutari commodum est, tunc quippe recognitione opus habet cum quid illorum attulerit.

III. CCXXXVIII. INCISIO est scissura ossis transversa quae fit a prolapsu corporis acie praediti, eiusque differentia quoad altitudinem eadem

perfectam ablationem indicat. Eorum quae in corpore fiunt aliud est loco alienum ut suffusio, et luxatum, et FRACTVRA, *quae indicant transpositionem vel restitutionem in proprium locum, aliud vero est magnitudine alienum, ut abscessus omnes --, aliud est alienum defectu -- eiusmodi sunt mutila omnia, et cet.* Vnde liquet eum qui communia morborum tractare instituit, de FRACTVRARVM signis dicere debuisse, adeoque partem hanc esse posse illorum SORANI methodici librorum περὶ κοινοτήτων. Ipsaque in hoc libello tractatio rerum duntaxat manifesto apparentium, sine ulla virium occultarum contemplatione, eiusdem SORANI morem illum laudabilem aliunde notum planissime ostendunt. Totius libri argumentum est de fracturis universim, titulus vero ἐπὶ κρανίου alia manu in codice adscriptus indicat primam tantummodo particulam, quam rem videtur vel minus animadvertisse vel consulto praeterisse VIDIVS, cum ipsa haec capita subobscure innuens *Chirurg. e Graec. convers. pag.* 72. *ed. Paris.* a se indubie visa in codice regis Galliae ait SORANI *scripta de vulneribus capitis adhuc extare*, quasi haec integrum librum conficerent. Vulnera appellat imitatione HIPPOCRATIS in capite, quae aliis ipsique SORANO sunt fracturae.

(2) Sic recte est INCISIO non EXCISIO ut apud VERTVNIANVM et alios, quibus ΕΚΚΟΠΗ' legitur in locis GALENI et PAVLI quos adducunt. Omnes fefellit PAVLI codicum etiam veterum scriptura in quibus ut vidimus in MEDICEIS mendose est Ἔκκοπή. Ἔκκρισμα. Ἔκκρισμα. In definitionibus medicis GALENI *Oper. t. IV. pag.* 399. Ἔγκοπή ἐστιν ὀστοῦ διακοπὴ μετὰ τοῦ ἄκλασον εἶναι τὸ πεπονθὸς ὀστοῦν. Henr. STEPHANVS in *Dictionario* medico p. 288 interpretatur *Incope est ossis divisio qua os offensum est fractum* voluit certe dicere *infractum*. De SILVANIO minus mirum qui *refractum* habet *Edit. Lat. Iuntar. vol. I. p.* 48. legisse enim videtur ἀνάκλασον, RAVLVM secutus, cui Ἔκκοπή ἐστι διαίρεσις τοῦ κρανίου μετὰ ἀνακλασμοῦ τοῦ πεπονθότος. *Excisio est divisio calvariae cum ossis affecti refractione*, ut vertit CORNARIVS *lib.* VI. *cap.* XC. Sed haec admodum obscura sunt si cum perspicua ea rei aptissima SORANI nostri descriptione comparentur.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 79 sur 207

©BIUM

dem quae fissurae. Deprehenditur visu, adeout aliquando et palpitatio membranae cerebri conspici queat.

IV. CCXXXIX. CAMERATIO vero est duorum ossium infractio mutuo nisum facientium, cum quid acuminatum impactum [1] vi revulsum fuerit. Idque visus deprehendit. Ad illius notationem vero occurret tumor cum asperitate. Id accidit aliquando incolumi etiam meditullio labiis mutuo connitentibus. Per quam fracturam specilli acies demissa quasi vacuum locum pervadit.

V. CCXL. SVBGRVNDATIO [2] est fracti ossis sub oram contrapositi insinuatio, pressuram afferens membranarum cerebri, aliquando prorsus soluta ad fundum continuitate, aliquando etiam partim remanente.

VI. CCXLI. IMPACTIO [3] est ossis fractura multiplex cum fractum subsedit adeo ut attritum faciat. Vtramque deprehendit visus et specillum. Vtrobique enim cavum cum asperitate in ambitu repraesentatur et os fractum omnino concedens.

VII. CCXLII. DEDOLATIO est perfecta ossis abscissio obliqua, ut in lignis ascia dedolatis ea quae dicuntur segmenta, dum aufertur quoque simul superposita caro.

VIII. CCXLIII. [4] RESONANTIA est secundum aliquos facta in calvariae partibus fractura oppositis iis quae percussae fuerunt, sine vulnere superpositarum.

IX. CCXLIV. IMPRESSIO [5] secundum aliquos est in pueris ossis cavatio similis ei quae fit in oleariis vasis coriaceis vel plumbeis sine fractura. DEMETRIVS [6] hanc impactionem vocat.

X. CCXLV. FIVNT quoque et aliis locis fracturae, aliae quidem assulose quasi recta finduntur, aliae caulis modo vel raphani vel cucumeris, aliae in unguem, vel calami modo, paulum oblique finibus mutuo sibi re-

(1) VIDIVS hinc sumpsisse videtur quae habet p. 69. *Evenit interdum ut os quod fractum deorsum compellitur, simul cum telo sursum revertatur attollaturque, quod malum* καμάρωσις *vocatur*. Et ab eo FALLOPPIVS cap. XIII. *Quum quis lancea alterius caput percutit, si voluerit extrahere lanceam, ita compactum ferrum est cum osse, ut extrahat os in partes superiores, et ista vocatur* καμάρωσις *concameratio*. Quam ob rem ambo inter clarissimos Italorum numerandi immerito vapulant a VERTVNIANO Gallo eos irridente et ut falsos his verbis arguente p. 56. *Valeant* FALLOPPIVS *et* VIDIVS *quorum alter lanceae alter alius cuiusdam teli ictum nobis obtrudit, quae ossis fracti partes supra caput camerae modo attollant. Quam fracturae speciem rarissimam esse testatur* FALLOPPIVS. *Profecto tam rara est, ut de ea nunquam cogitarint veteres*. En vero ex hac luculenta SORANI descriptione uterque figmenti suspicione liberatur, et nimium breves ea de re GALENI et PAVLI notiones explicantur.

(2) Male hoc nomen scribitur ΕΚΓΕΙΣΩΜΑ apud PAVLVM in *ed. Basil. pag.* 210 *lin.* 50. quod mendum non solum retinuit sed amavit VERTVNIANVS, qui eo saepe utitur, atque id etiam GALENO tribuit contra exemplarium fidem, in quibus est ut hic ΕΓΓΕΙΣΩΜΑ. Bene tamen facit quod interpretetur SVGGRVNDATIONEM, est enim ab origine vocabuli Γεῖσον, quod HESYCHIVS exponit στεφάνωμα οἴκου *domus coronamentum*, ut γείσωσιν, τὸ τῆς στέγης ἐξέχον *tecti partem ultra muros extentam*, quae Latinis est *grunda*, et *subgrunda*. Ac bene PAVLI locum vertit *Suggrundatio est cum os ita dividitur ut laesa pars subeat integro ossi ea parte qua membranam spectat*. Graeca sunt Ἐκγείσωμα δὲ, ἐστὶ τοῦ ὀστέου διαίρεσις μετὰ τοῦ τὸ πεπονθὸς ὀστοῦν ὑπεληλυθέναι τοῦ κατὰ φύσιν κάτω πρὸς τὴν μήνιγγα. Quorum sensum minus assecuti sunt GVINTERIVS atque CORNARIVS. Ille praeterea vim vocabuli acute non perspexit *appropinquationem corporum* reddens quasi esset ab ἐγγύς *prope* ut falso putavit quoque GORRAEVS in *Definitionibus medicis*.

(3) Hinc unius literulae mutatione emendandum est illud ΕΚΠΙΈΣΜΑ quod in exemplaria PAVLI et GALENI, et in commentarios VIDII ET VERTVNIANI, et in ipsius Henr. STEPHANI vocabula medica irrepsit, atque inde in omnium fere chirurgorum scripta, quod interpretari coacti sunt *expressionem* vel *effractionem*, vel *effracturam*, contra sensum appositae ubique descriptionis, qua introrsum et in profundum desidere, abscedere, descendere, et imprimi ossa declarantur. Latini barbari scriptores minus corrupte habent *Empiasma* ut HALYI operum ex Arabico interpres STEPHANVS An-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 80 sur 207

©BIUM

καταληπτὴ δὲ τῇ ὁράσει, μέχρι οὗ ποτὲ καὶ τὸν τῆς μήνιγγος ὁρᾶσθαι παλμόν.

Δ. σλθ. ΚΑΜΑΡΩΣΙΣ δέ ἐστιν δυοῖν ὀστέων ἀνάκλασις πρὸς ἄλληλα τὴν συνέρεισιν ποιησαμένων, ὅταν ἔπακμόν τι σφηνωθὲν μετὰ βίας ἀναστασθῇ, καταλαμβάνει δὲ τοῦτο ὄψις. Πρὸς δὲ τὴν σημείωσιν ὄγκος ὑποπεσεῖται μετὰ τραχύτητος. Ἐσθ' ὁπότε δὲ καὶ τῆς διπλόης σωζομένης, καθ' ὃ συνήρεικεν ἀλλήλοις τὰ χείλη, δι' ἧς κενεμβατεῖ καθιέμενον τὸ ἄκρον τῆς μηλωτίδος.

Ε. σμ. ΕΓΓΕΙΣΩΜΑ δέ ἐστιν ὀστέου ῥαγέντος ὑπὸ τὸ ἀντικείμενον ὑποδρομὴ, θλίψιν ἐπιφέρουσα μηνίγγων, ποτὲ μὲν κατὰ πᾶν ἀπολελυμένης τῆς κατὰ βάσιν συνεχείας, ποτὲ δὲ κατά τι μενούσης.

Ϛ. σμα. ΕΜΠΙΕΣΜΑ δὲ ῥῆξις ὀστέου πολυμερὴς μετὰ τοῦ ὑφιζηκέναι τὸ καταγὲν, ὡς καὶ θλίψιν ἀποτελεῖν. Καταλαμβάνει δὲ ἑκάτερον ὄψις καὶ μήλωσις, κοῖλον γὰρ ἑκάτερον μετὰ τῆς ἐν κύκλῳ τραχύτητος ὑποπίπτει, καὶ σύνεικον τὸ καταγὲν ὀστοῦν πάντως.

Ζ. σμβ. ΑΠΟΣΚΕΠΑΡΝΙΣΜΟΣ δὲ ὁλοτελὴς ὀστοῦ ἀποκοπὴ παράλοξος, καθάπερ ἐπὶ τῶν σκεπάρνοις ἀποπελεκομένων ξύλων, καὶ ἀποσύρματα λέγεται, συναφαιρεμένης καὶ τῆς ἐπικειμένης σαρκός.

Η. σμγ. ΑΠΗΧΗΜΑ δέ ἐστιν κατ' ἐνίους ἡ ἐκ τῶν ἀντικειμένων τοῖς πεπληγόσι μέρεσιν τοῦ κρανίου γενομένη ῥωγμὴ, δίχα τραύματος τῶν ἐπικειμένων.

Θ. σμδ. ΘΛΑΣΜΑ δὲ κατ' ἐνίους τὸ ἐπὶ τῶν παιδῶν τοῦ ὀστέου κοίλωμα, παραπλησίως τοῦ ἐπὶ τῶν δερματίνων ἢ μολυβίνων ληκύθων ἄνευ ῥήξεως. Οἱ μέν τοι ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ τοῦτο ἐμπίεσμα καλεῖ.

Ι. σμε. ΠΕΡΙ δὲ τοῖς ἄλλοις τόποις κατάγματα γίνεται, τὰ μὲν σχιδακηδὸν ὡς ἀπ' εὐθείας σχίζεται, τὰ δὲ καυληδὸν ἢ ῥαφανηδὸν ἢ σικυηδὸν, τὰ δὲ εἰς ὄνυχα ἢ καλαμηδὸν ὑπολόξως κατὰ πέρας εἰς ἄλληλα, ὥσε περιφέρειαν ἔναγμον γί-

Antiochensis saeculo XII. cuius verba citat CARPVS *de fractura calvae cap I.*

(4 Vulgo vocant *Contrafissuram*, ut PAREI interpres *Lib. IX. de vulnerib. cap. I. et VIII.* CELSVS non nominat ubi hanc innuere videtur *lib. VIII cap. IV.* neque CARPVS, qui de hac disputat libro de *fractura calvae* fol. XI VIDIVS qui librum manuscriptum nostro similem prae manibus habuit, sic ait in commentario ad HIPPOCRATEM *de vulneribus capitis* pag 72 *Hic est postremus fracturae modus quum plaga in una parte est, altera os finditur.* SORANVS *cuius scripta de vulneribus capitis adhuc extant, voluit quemadmodum in vitro ita in osse capitis ictu unius partis non solum alteram findi, sed contrariam, quam sententiam reprehendit* PAVLVS *Aegineta et cet.* unde videtur male coniunxisse postrema verba particulae primae huiusce libelli cum primis secundae, in quibus liquido apparet SORANVM satis apposite comparasse fissionem calvariae rimis vitreorum vasculorum, non autem resonantiam, de qua hic suo loco longe diversa tradit, ac se huiusmodi fracturam numquam vidisse prodit. PAVLI verba sunt *lib. VI cap XC pag. 211. lin. 10.* Πλανῶνται δὲ ἄτοι ὀδὲ γὰρ ὥσπερ ἐπί τινων ὑαλίνων ἀγγείων ὡς αὐτοί φασι κέκτασθαι γίνεται. *At hi falluntur non enim sicut in quibusdam vitreis vasis ut ipsi dicunt ita et hic fit.* Si tacito nomine SORANVM hic intelligit PAVLVS patet ipsum a confusa scriptura sui codicis fuisse deceptum, atque in criticum hunc errorem VIDIVM induxisse, quem hic sagacitas sua deseruit. Eiusque vestigia persecuti recedunt pariter a vero FALLOPPIVS *Comment in* HIP. *de vuln. capitis cap. XVI* et VERTVNIANVS itidem *commentario* in eundem librum *pag. 65* et quicunque alii SORANI libello hoc antea lateate non inspecto, eum resonantiae auctorem et inconcinnae illius comparationis reum faciunt. Opportunum hic fortasse fuerit admonere, ea quae in VESALII postumo opere chirurgiae *lib. II. cap II.* leguntur sex paginas implentia editionis Venetae an. MDLXIX *a fol. 91 usque ad 94.* eadem prorsus esse quae praestant apud FALLOPIVM *cap. XIV. commentarii in* HIP *de vuln. cap.* paulo antea edi.ti, voculis tantummodo aliquot immutatis ac ridiculo mendo admisso, quo citatur SORANVS *lib. VIII c IV. in tractatu de vuln. capitis.* Indicium illud in margine FALLOPPII est loci CELSI, cuius testimonio ibi utitur.

(5) Idem hoc est quod *ἴλιγμα inversio*, superius particula I. memorata, quae PAVLO dicitur *lib. VI. cap. XC.* ἔστις καὶ οἷον κάμψις ἐπὶ τὰ ἔνδον τοῦ κρανίου *compulsio et quasi* INFLEXIO *ad interna calvariae.*

(6) Hic ille est fortasse DEMETRIVS cuius liber citatur ab AVRELIANO *Chronicor. lib. V. cap. IX.* dictus ibi

Apa-

©BIUM

γίνεσθαι σχήματι ὄνυχος παραπλησίαν, τὰ δὲ κατὰ ἀπόθραυσιν ὡς πανταχόθεν ἀπολελυμένην ἔχειν τὴν συνέχειαν, τὰ δὲ ἀλφιτηδὸν, καὶ καρυηδὸν, ὅσα εἰς ἄραγμα πολυμερῶς εἰς λεπτὰ μέρη ῥήγνυται.

ΙΑ. σμς. ΠΕΡΙ ῬΙΝΟΣ. Ῥῖνος μὲν οὖν καταγείσης σημείωσις γίνεται ἡ σκολίωσις, ἐνίοτε καὶ ἀποθράυεταί τι μέρος αὐτῆς, καὶ διὰ τῶν δακτύλων μετάγεται. Τὴν δὲ ἄνευ πάσης διαφορᾶς ῥῆξιν διὰ μηλωτίδος καταλαμβάνομεν, ἢ καὶ δακτύλων, ἐπινυσσομένων τῶν ἐπικειμένων.

ΙΒ. σμζ. ΠΕΡΙ ΓΕΝΥΟΣ. Γένυς δὲ ῥαφανηδὸν μὲν πολλάκις, σχιδακηδὸν δὲ ὀλιγάκις κατάγνυται, ποτὲ δὲ καὶ κατὰ θραῦσιν ἀδιάφορος μένει, ἢ διαῤῥέφεται συννεύουσα ἢ παραλλάσσουσα ἄνω ἢ κάτω, ἔσω ἢ ἔξω περιτρεπομένη. Σημειωτέον δὲ τὸ ἐπὶ ταύτης κάταγμα τῇ ὑπεροχῇ, καὶ τῇ κοιλότητι, καὶ τῇ διαφορᾷ τῇ πρός τι τῶν εἰρημένων μερῶν, ὥστε μὴ κεῖσθαι τοὺς ὀδόντας αὐτοῖς καταλλήλως, καὶ τῷ πρὸς τὴν διὰ τῶν δακτύλων κίνησιν ψόφον γίνεσθαι καὶ νυγμὸν, ἐν δὲ τῇ συννεύσει τὴν ὑπεροχὴν ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ τοῦ σώματος εὑρίσκομεν. Γινομένης δὲ περιοχῆς ἡ κοιλότητος καὶ ταῖς ἐξαρθρήσεσι, διακριτέον τὸ πρὸς τοῖς κορωνοῖς ῥαφανηδὸν γινόμενον κάταγμα, διὰ τοῦ κινεῖσθαι κατὰ τὴν διὰ τῶν δακτύλων παραγωγὴν, τὸ ἐξάρθρημα δὲ ἀκίνητον εἶναι μέχρι τῆς διασάσεως.

ΙΓ. σμη. ΠΕΡΙ ΚΛΕΙΔΟΣ. Κλειδὸς δὲ καταγείσης σχιδακηδὸν μὲν πλατυτέραν αὐτῆς τὴν ῥῆσιν ὁρῶμεν, πρός τε τὴν ἐπέρεισιν τῶν δακτύλων ἐντυπᾶται τὸ μέρος εἰς παραμήκη κοιλότητα, καὶ προσεπινύττεται. Ῥαφανηδὸν δὲ πρὸς τὴν ἐπέρεισιν τῶν δακτύλων κινούμενον ὑποπίπτει τὸ ὀστοῦν, καὶ πρὸς τὴν παραγωγὴν διὰ τῆς ψαύσεως τρίζον, ὁ δὲ ῥῶραξ φαίνεται στενότερος περιτροπῆς γενομένης, ὁρᾶται δὲ καὶ διαφορὴ καὶ ὄγκος καὶ κοιλότης. Εἰς ὄνυχα δὲ τὸ ἄκρον τοῦ κατάγματος στενότερον ὑποπίπτει, καὶ σκόλοψι παραπλησίως νύσσει τὸ σύγκριμα. Ἀλφιτηδὸν δὲ πολλάκις, καὶ ἀνωμαλία τοῖς δακτύλοις ὑποπίπτει.

ΙΔ. σμθ. ΠΕΡΙ ΩΜΟΠΛΑΤΗΣ. Τῆς ὠμοπλάτης τὸ μὲν τραπεζῶδες εἰ καὶ σπανίως ῥήγνυται καὶ ἐμπιέζεται.

ΙΕ. σν. ΠΕΡΙ ῬΑΧΕΩΣ. Ἡ δὲ ῥαχὶς θραύεται, καταλαμβάνεται δὲ τραύματος μὲν γενομένου διὰ τῆς ὄψεως, χωρὶς δὲ τραύματος ἡ μὲν ἁπλῆ ῥῆξις διὰ τῆς πρὸς τοὺς δακτύλους ὑποπίπτει ἀνωμαλίας σὺν τῷ τοπικῷ πόνῳ. Τὸ δὲ ἐμπίεσμα διὰ τῆς κοιλότητος καὶ ἀλγήματος νυγματώδους καὶ νάρκης τῶ παρακειμένω βραχίονος, καὶ εἴξεως, καὶ ψόφου.

ΙϚ. σνα. ΠΕΡΙ ΣΤΕΡΝΟΥ. Στέρνου δὲ ἡ μεσότης μὲν διαιρεῖται καὶ ἐμπιέζεται, τὸ δὲ ἄκρον ἀποθραύεται. Τὴν μὲν οὖν ῥῆξιν σημειωτέον, διὰ τὴν πρὸς τοὺς δακτύλους ἀνα-

Apameus et mendosa fortasse scriptura *Attaleus lib. III. cap. XVIII. Acutorum*, et *Aponeus lib. II. cap. XXXIII.* Ipso libri l. initio et alibi saepius HEROPHILI sectator fuisse declaratur eiusque non vulgares aliquot sententiae traduntur. Patria Apamea indicare videtur eundem hunc esse DEMETRIVM Bithynum ab HERACLIDE Tarentino laudatum apud GALENVM *de compos. medicament. per gen. lib. IV. cap. VII*, ac proinde antiquiorem HERACLIDE fuisse, qui discipulus MANTIAE fuit, qui HEROPHILVM ipsum audivit clarum circa annum ante CHR. CCC, adeoni coniicere liceat DEMETRIVM hunc SORANO memoratum floruisse circa ann. ante CHR. CCL. Mirum est vix esse nominatum a CLERICO in *historia medicinae* ubi tantum dicitur *pag.* 325. *ab* AVRELIANO *citari in rebus levis momenti*.

(1) Recte SORANVS torporis hic mentionem fecit qui fracturam seu impactionem ἐμπίεσμα processuum po-

©BIUM

respondentibus, adeout ambitus acuminatus sit unguis specie. Aliae comminutim dissolutam undique continuitatem habentes, aliae in farinam vel nucium modo, quae scilicet in collisu multifariam in tenuia frusta confringuntur.

X. CCXLVI. DE NASO. Nasi fracti signum est obliquitas, nonnunquam pars eius aliqua abrumpitur, quae digitis movetur. Fracturam quam nulla distortio sequitur specillo deprehendimus, vel etiam digitis, cum superpositae partes punguntur.

XI. CCXLVII. DE MAXILLA. Maxilla vero saepe raphani modo, raro autem assulatim frangitur, aliquando etiam a collisu manet non perversa, vel pervertitur inclinata, vel cedens sursum, aut deorsum, interius aut exterius circumacta. Huius fracturae signa sunt, vel quid iis partibus extans vel cavum vel depravatum, adeout sibi dentes mutuo non respondeant, tum quod sonus et punctio fiat a motu prementium digitorum. Quando inclinatur deorsum, extuberans aliquid in oris cavo deprehendimus. Cum vero impressio vel cavatio luxatae quoque accidat, distinguendum probe est. Fractura quae fit ad rostra maxillae raphani modo, dignoscitur quod moveatur dum ope digitorum adducitur, luxata vero immobilis sit usque ad seiunctionem.

XIII. CCXLVIII. DE IVGVLO. Iuguli assulatim fracti positum latiorem videre est, digitorumque impressione cutis in longum cavatur, et superne punctio sentitur. Si fractum sit raphani modo, adigentibus digitis os motum cedit ac dum adducitur contactu stridet, pectus vero angustius apparet si conversio fiat simulque distortio tumor et cavum spectantur. In fractura ad unguem ossis apex solidior se offert, et quasi quidam aculeus carnem pungit. Farinae modo saepe fit et inaequalitas tum digitis obiicitur.

XIV. CCXLIX. DE SCAPVLA. Scapulae latum os etsi rarius, confringitur tamen et subigitur.

XV. CCL. DE SPINA. Spina autem colliditur, deprehenditurque, si vulnus adest, visu, si vero cutis integra est, simplex fractura sub digitos cadit ob inaequalitatem cum dolore loci. Impactio vero dignoscitur ex cavo ac dolore pungente, et torpore adiacentis brachii, et cessione, ac fragore.

XVI. CCLI. DE PECTORE. Pectoris medium finditur et impellitur, summum vero abrumpitur. Distinguenda igitur fractura est ex inaequalitate

posteriorum consequitur, longe tamen perniciosior quam qui hoc loco indicatur. Osficulis enim illis comminutis medullam per ea descendentem comprimi, pungi, atque inflammari necesse est, et subiectas corporis partes universas resolvi, ac vesicae et recti intestini vim constringentem amitti, adeout urina et excrementa vel supprimantur vel sine voluntate prorumpant. Qua certissima atque evidentissima nota nos saepe coniecimus vertebrae alicuius processum spinosum introrsum contractum fuisse, et cum mors plerunque vel cita vel tarda insecuta sit, incisis corporibus, id mali solum fuisse vidimus, etsi nullo modo vertebrae exciderint. Ant qui id parum perspexisse videntur, a quibus noxae et pericula vertebris luxatis tribuuntur, quae revera fractarum sunt Hoc infortunium longe frequentius quoque quam illud accidere comperimus, secus ac illi putarunt, ut videre est apud CELSVM *lib VIII cap IX*, ubi emendatius quam in ALMELOVEENIANIS editionibus pag 531 legendum est, ut habet vetustus codex MEDICEVS et Florentina editio princeps. SI ID QVOD (vulg. *quid*) *ex vertebra*

EX-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 83 sur 207

©BIUM

ad digitos, et ex fragore, impulsio ex cavatione et cessione. Insequitur difficultas spirandi ac tussis et punctio, nonnunquam et sanguinis exscreatio.

XVII. CCLII. DE COSTA. Costa fracta inaequalitas digitis se offeret et fragor et distortio, et plerunque introrsum inclinatio, dolorque pungens cum difficultate spirandi ac tussi, nonnunquam sanguis quoque exspuitur.

XVIII. CCLIII. DE COXARVM OSSIBVS. Coxarum ossa in extremo seu spina colliduntur, in medio franguntur per longitudinem, et intro pelluntur, dolores pungentes facientia, adiacentisque cruris torporem. Adducenda huc sunt quae de signis circa scapulam diximus, itemque et ad ossa pectinis.

XIX. CCLIV. DE HVMERO ET FEMORE. Humero fracto vel femore, distortio fit aliquo e quatuor locis, plurimumque in femore fit antrorsum, eo enim naturaliter curvatum est. Insequitur vero tumor qua parte divertit, et locus concavus fit unde traducitur, ac motus a manuum appositione et fragor et impressio longitudinis.

XX. CCLV. DE BRACHIO ET CRVRE. Ossium brachii et cruris ubi utrumque comminutum sit similia iis accidunt quae in humero et femore. Alterius vero ossis distortio minus mali habet. Declinatio fit duobus in locis, in priorem et posteriorem. Si cubitus laesus est in interiorem, si radius in exteriorem, si tibia in posteriorem, si fibula in priorem.

XXI. CCLVI. DE PATELLA. Patella fracta motus se ostendit continentium partium quae in ea sunt, et concavus locus et fragor.

XXII. CCLVI. DE PRIMA ET ALTERA PALMAE PARTE ET DIGITORVM OSSIBVS ET DE PLANTA AC DIGITIS. Ossa carpi et metacarpii et scutularum et tarsi et digitorum omnium comminuta moventur et fragorem edunt, itemque et os cubo simile.

XXIII. CCLVIII. DE TALO. Talus non frangitur quod fibula et osse cubo simili contineatur,[1] eademque de causa neque auris os neque colli vertebra quae cavo absconduntur.

Communiter de omnibus animadvertendum est periculum adesse ubi cum vulnere et disiunctione ossa laeduntur. Affectae enim partes quasi aculeis vexantur, et consensus, nigrities, vocis amissiones, et frigora consequuntur. Intelligendum quoque est ea quae accidunt iuxta articulos difficiliora esse quam quae in mediis membris, nam additamentum non ex aequo recipiunt. Ac de fracturis ista sunt satis.

ORI-

EXCEDIT (vulg. *excidit*) ALIQVO MODO (vulg *aut al. m*) *fractum est etc.* et eiusdem *libri cap* XIV, et apud PAVLVM *lib* VI *cap* XCVIII. et CXVII, quibus egregiis ceteroquin viris non licuit esse tam beatos, ut mortis et morborum causas cultro certissime scrutari possent, quod nos facere saepenumero solemus.

(1) Cum os pedis quod GALENVS aliique vocant κυβοειδές *cubo simile* talum non pertingat neque contineat, videndum an verior scriptura fuerit σκαφοειδῆ, os enim naviculare talo committitur, cuius priorem partem recipit in interno pedis latere. Sin proba censenda est illa lectio, quam exhibent membranae, intelligendum fortasse est rei convenientius eo nomine os calcis, quo id ipsum indicasse videtur BACCHIVS apud EROTIANVM v. Κυβιτῶ, ut est in editione H ST. BAKXEIOΣ φησὶ κυβοειδῆ ὀστάριον, τῇ πτέρνῃ. *BACCHIVS inquit cubi formam habenti ossiculo, calcaneo.* Diligentissimus EVSTACHIVS dum haec interpretatur addit particulam *in*, vel de suo, vel codicis Vaticani auctoritate, quasi in eo fuerit *ἐν πτέρνῃ*, et calcanei partem BACCHIVS cubo similem vocaverit. FOESIVS *Oecon. HIP.* v Κύβιτον legit καὶ τῇ πτέρνῃ, vertitque *aut calce.* Liber manuscriptus EROTIANI chartaceus saec. XVI. sed admodum bonus, quem habeo, cum STEPHANI editione in his omnib. con-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 84 sur 207

©BIUM

ἀνωμαλίαν καὶ τῦ ψόφυ. Ἐμπίεσμα διὰ τῆς κοιλότητ@ καὶ τῆς συνείξεως, ἑπομένης δυσπνοίας καὶ βηχὸς καὶ νύξεως, ποτὲ δὲ καὶ αἵματ@ ἀναγωγῆς.

ΙΖ. σνβ. ΠΕΡΙ ΠΛΕΥΡΑΣ. Πλευρᾶς δὲ καταγείσης ἀνωμαλία πρὸς τὰς δακτύλυς ἐπιπεσεῖται, καὶ ψόφος, καὶ διαφορὴ, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖσον εἰς τὸ ἔνδον ἀπόνευσις, ἄλγημά τε νυγματῶδες μετὰ δυσπνοίας καὶ βηχὸς, ἐνιάκις δὲ καὶ ἀναγωγῆς αἵματ@.

ΙΗ. σνγ. ΠΕΡΙ ΙΣΧΙΩΝ. Τὰ δὲ τῶν ἰσχίων ὀστᾶ κατὰ πέρας θραύεται, καὶ κατὰ τὴν μεσότητα παρὰ μῆκος ῥήγνυται, καὶ ἐμπιέζεται, νυγματώδεις πόνυς ἀποτελοῦντα, καὶ τοῦ παρακειμένυ σκέλυς νάρκαν. Μετακτέον οὖν τὴν ἐπὶ τῆς ὠμοπλάτης σημείωσιν, ὡσαύτως δὲ κἀπὶ τῶν τῆς ἤβης ὀστῶν.

ΙΘ. σνδ. ΠΕΡΙ ΒΡΑΧΙΟΝΟΣ ΚΑΙ ΜΗΡΟΥ. Βραχίονος δὲ καταγέντ@ ἢ μηρῦ, διαστροφὴ γίνεται πρὸς τὰς τέσσαρας τόπυς, πλεοναζόντως δὲ ἐπὶ μηρῦ γίνεται πρὸς τὸν ἔμπροσθεν, καὶ γὰρ εἰς τύτυς φυσικῶς γεγαυσῶται. Παρέπεται δὲ ὄγκος εἰς ὃ διαστρέφεται, κοιλότης δὲ ἐξ οὗ μετάγεται, κίνησις δὲ πρὸς τὴν διὰ τῶν χειρῶν παραγωγὴν καὶ ψόφος, καὶ συνέρεισις τοῦ μήκυς

Κ. σνε. ΠΕΡΙ ΠΗΧΕΟΣ ΚΑΙ ΚΝΗΜΗΣ. Τῶν δὲ τοῦ πήχεος ὀστῶν καὶ τῶν τῆς κνήμης, ἑκατέρων μὲν καταγέντων, τὰ ὅμοια τοῖς ἐπὶ βραχίον@ καὶ μηρῦ, τοῦ δὲ ἑτέρυ τῶν ὀστῶν ἡ διαστροφὴ μὲν ἧττον. Παραλλάττει δὲ εἰς δύο τόπυς, τὸν ἔμπροσθεν καὶ τὸν ὀπίσω, καὶ εἰ μὲν ὁ πῆχυς ἔπαθεν, τὸν ἔσω, εἰ δὲ περκίς, τὸν ἔξω, καὶ εἰ μὲν ἡ κνήμη, καὶ τὸν ὀπίσω, εἰ δὲ ἡ περόνη, καὶ τὸν ἔμπροσθεν.

ΚΑ. σνς. ΠΕΡΙ ΕΠΙΓΟΝΑΤΙΔΟΣ. Ἐπιγονατίδος δὲ καταγείσης κίνησις ὑποπίπτει τῆς κατ' αὐτῆς συνεχείας καὶ κοιλότης καὶ ψόφος.

ΚΒ. σνζ. ΠΕΡΙ ΚΑΡΠΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΚΑΡΠΙΟΥ ΚΑΙ ΣΚΥΤΑΛΙΔΩΝ ΚΑΙ ΤΑΡΣΟΥ ΚΑΙ ΔΑΚΤΥΛΩΝ. Τὰ δὲ τοῦ καρποῦ καὶ μετακαρπίου καὶ σκυταλίδων καὶ ταρσοῦ καὶ δακτύλων ἁπάντων ὀστᾶ καταγνύμενα, κινεῖται καὶ ψοφεῖ, παραπλησίως δὲ καὶ τὸ κυβοειδές.

ΚΓ. σνη. ΠΕΡΙ ΑΣΤΡΑΓΑΛΟΥ. Ἀστράγαλ@ δὲ ὁ κατάγνυται, διὰ τὸ περιέχεσθαι περόνῃ καὶ κυβοειδεῖ. Διὰ δὲ τὴν αὐτὴν αἰτίαν οὔτε τῶ ὠτὸς οὔτε τοῦ τραχήλου ὁ σπόνδυλος, κέκρυπται γὰρ τῇ κοιλότητι.

Καινῶς δὲ ἐπὶ πάντων σημειωτέον κίνδυνον, ὅπου μετὰ τραύματος καὶ μετ' ἐκπορτίσεως, τῶν καταγέντων ὀστῶν γέγονεν ἡ πεῖσις, ἐπινύσσεται δὲ κύρια μέρη καὶ συμπάθεια παρακολουθεῖ, καὶ μελασμοὶ καὶ ἀφωνίαι καὶ καταψύξεις. Καὶ εἰς τὰ παρὰ τοῖς ἄρθροις δὲ γίνομενα, τῶν κατὰ μέσα τὰ κῶλα χαλεπώτερα σημειωτέον, οὐ γὰρ ἐξ ἴσου δέχεται τὴν ἐπίδοσιν. Καὶ περὶ καταγμάτων ἀπόχρη τοσαῦτα.

ΟΡΙ-

congruit. Animadvertendum quoque eſt ipſum SORANVM videri proximis ante verbis κυβοειδὲς hoc eodem ſenſu pro calcis oſſe uſurpaſſe, facta ſeorſim atque univerſim oſſium tarſi mentione, neque aliter ipſo calcaneo indicato. CELSVS de his oſſibus lib. VIII. cap. I p. 507. ſic ſcribit, ut eſt in cod. MEDICEO. *Excipitur autem crus infra oſſe ex tranſverſo talorum, id quo ipſum ſuper os calcis* IVNCTVM (vulgo *ſitum*) *eſt, quod quadam parte ſinuatur, quadam exceſſus habet, et procedentia ex talo recipit,* ET (v. *ut*) *in ſinum eius inferitur.* Poſtrema SORANI verba ſimilia ſunt illis CELSI *lib.* VIII. *c.* X. *pag.* 531. ex eodem codice. *Communia etiam quaedam humeris brachiis* FEMINIBVS, (v. *femoribus*) *cruribus digitis. Siquidem ea minime periculoſe media franguntur,* QVO (v. *at quo*) *propior fractura capiti vel ſuperiori vel inferiori eſt eo peior eſt, nam et maiores dolores affert et difficilius curatur.* EA (v. *earum*) *maxime tolerabilis eſt ſimplex* TRANSVERSA (v. *eaque tranſverſa*) *peior ubi* MVLTA FRAGMENTA ATQVE VBI *obliqua* (vulg. *obliquae atque ubi fragmenta*), *peſſima ubi eadem acuta ſunt.* Sed quoniam certum eſt ubicumque CELSI teſtimonio utendi occaſio erit, pretioſi ſingulariſque codicis fructum capere, de quo magna doctorum opinio iamdiu percrebuit, libet hic nonnulla de eo profere.

quae

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 85 sur 207

©BIUM

quae fortaſſe non diſpliceant eruditis, quibus ille ſcriptor optimae frugis atque elegantiſsimus in deliciis eſſe conſuevit. Gratum id praeſertim futurum eſſe confido inclyto MORGAGNIO, qui nuper edita plena magni iudicii ſummaeque eruditionis epiſtola VII. in CELSVM honorificentiſſimis verbis me ad variantes eius lectiones omnes e noſtro illo codice promendas perbenigne invitavit. Faciam quidem ſatis doctiſſimo viro quamprimum aliquid otii dabitur mihi ab officiis minus voluntariis, interea tamen pauculis hiſce ea de re in hoc loco ſedes non inopportuna viſa eſt.

CELSI codices manuſcriptos in bibliotheca MEDICEA habemus ſeptem, plutei LXXIII. primos, ſex nempe membraneos, unumque chartaceum. Eorum primus ſatis eſt antiquus, literis minoribus, ſaeculi ut videtur XII. alios praeterea libellos continens medicinales, ſcriptos abeodem librario, qui alicubi Germanicae pronunciationis indicia prodidit, alias mire mendoſus, et adeo indoctus, ut in titulo APVLEII de herbis pro CHIRONE fecerit *CICERONEM Centaurum magiſtrum Achillis*. Eiuſdem tamen codicis auctoritas, quoad CELSVM permagna eſt, utpote deſcripti a vetuſtiori exemplari, quod maioribus literis fuiſſe crediderim, in vocibus enim minus notis eae hic retinentur, etſi a reliquo contextu diverſae, foliiſque paucis deminutum, et in aliis praepoſterum fuiſſe videtur, ſed optimae lectionis veſtigia ſupereſſe in ipſis erratis non raro deprehenduntur. Veriſſimum quippe ſaepius experti ſumus ad aliorum verba reſtituenda, nihil aeque opitulari, ac veteriorem, ipſique autographo propiorem ſcripturam. Inſignis defectus qui in CELSI lib IV. c. XX. occurrit in editionibus LINDENII et ALMELOVEENI pluries repetitis pag 234 v. 2 ſolo aſteriſco, in utraque autem ALDI vacuo quoque ſpatio notatus, manifeſto demonſtrat cetera omnia quae nunc ſuperſunt exemplaria manuſcripta ab uno manaſſe vetuſtiſſimo, de quo duo folia deperdita caſu aliquo fuiſſe eo loco in omnibus fere indicantur. Codex vero hic MEDICEVS ab alio fortaſſe antiquiori libro deſcriptus fuit, in quo defectus ille maior aliquanto fuerat, etſi librarius in exſcribendo imprudens mutila illa et hiantia ut et alibi perverſa non attenderit. Is eſt magni moduli, craſſus integer, fuitque medio ſaeculo XV. e libris Alberti PARISII rei publicae Bononienſis cancellarii, cuius gratia lectus fuit an. MCCCCLXV. a Baptiſta marchione PALAVICINIO epiſcopo Regienſi, qui eum contulit cum ſuo codice uſque ad lb VIII. cap. IX, ubi adnotat *Hinc uſque ad finem huius libri corrigi bene non potuiſſe defectu vetuſtiſſimi ac corruptiſſimi exemplaris*, adiecitque in extremo *Correxi ego et emendavi manu propria melius quam potui B. Marchio* PALAVICINVS *epiſcopus Regienſis*. Fronti autem praemiſit epiſtolam eidem PARISIO qua dicit *Librum illum Cornelii* CELSI, *quem ab ipſo exegerat, etſi priſcam plurimamque antiquitatem redoleat, mendis tamen oppletum eſſe et mancum*. Deinde gloriatur *Magna fide et diligentia quaeque etiam minima proſecutum eſſe, effeciſſeque ut iam poſſint plenae ſententiae excerpi ex libro illo, qui prius lectione ſua confuſus erat et inſipidus, cuique Apolline magis quam lectore opus erat, oratque ut annotet ſi quas putaverit ex ſuis notulis corrigendas, ita enim magis ſibi perſuadebit reliquas illi placere, ſi quaſdam diſplicere cognoverit, ultimumque librum* ait *in ſuo codice pariter ut in hoc fragmentatum fuiſſe etc Regii Kal. Decembr.* MCCCCLXV Cuiuſmodi fuerit ille PALAVICINII codex aut quo evaſerit me latet, et an ipſe nonnullas ab ingenii ſui vena emendationes inſperſerit, quod ni fallor ex allatis eius verbis licet ſuſpicari, id vero comperi non uno in loco deletam lectionem ſenſum longe commodiorem afferre quam quae ſupponitur. Anno MCCCCLXXXX. hic ipſe codex fuerat a STEPHANO Mediolanenſi medico Bononia miſſus Florentiam ad POLITIANVM, cuius iuſſu collatus fuit ab eius familiari Petro Mathaeo VBERTO Florentino cum impreſſo FONTII, in quo id eius manu adnotatum vidi in ampliſſima bibliotheca RICCARDIORVM procerum celeberrimo LAMIO praefecto perhumaniter oſtendente. In illa VBERTI adnotatione indicatur *Hunc ipſum fuiſſe librum, quem* FONTIVS *olim habuerat, cuius exemplo impri-menda ſua exemplaria curavit, quamvis falſo dicat in epiſtola exemplaria quaedam e Gallia* SAXETTI *opera habuiſſe*. Cui quidem crimini aequum eſt non temere credere, licet FONTII illa princeps editio cum hoc MEDICEO codice plurimum congruat. Ab eo abſunt omnia quae in editionibus ALMELOVEENIANIS occurrunt poſt verbum *imponere* pag. 222. v. 10 ad *ſubiicienda ſunt* pag. 234. v. 2 quae cum PALAVICINIVS e ſuo codice ſuppleverit, ibi adnotavit, *Praeter haec deſunt adhuc in vetuſtiſſimo exemplari duo folia*. Duplicis lectionis exemplum a noſtro codice ſic interpolato multis in locis exhibitae vox eſt RESIMA lib. VII. c. XXVI p 477. v 30. ed. ALM ubi agitur de inciſione calculoſorum, pro qua ab emendatore ſcribitur STRICTIORIMA. Haec praeſertim viſa eſt aptiſſima una cuin illa defectus indicatione, ex quibus omnes alii CELSI codices probentur, ac diiudicentur. Secundus itaque CELSI codex MEDICEVS eſt primi item moduli, ac nitide ſcriptus, ſed non antiquior ſaeculo XV. in quo idem *duorum foliorum in vetuſtiſſimo exemplari* defectus indicatur, et pro QVA RESIMA ſcriptum eſt QVA STRAGESIMA. Eodem modo legitur, et in tertio, quipaulo antiquior eſt ſecundo, eiuſdemque moduli, ac nitidis literis ſcriptus, initio ut videtur eiuſdem ſaec XV. in cuius margine ad eundem locum adnotatum olim fuerat *Deſiderantur in vetuſtiſſimo exemplari duo folia*, quae verba deinde abraſa nunc obſcure apparent Quartus eiuſdem aetatis forma et nitore aliis ſimilis, ſine indicio tamen fragmenti illius deperditi, habet QVA STRICTIOR IMA poſteriori ſcriptura, vetere ſcilicet abraſa Quintus item aliis ſimilis, quem *Antonius* MARII *filius Florentinus civis atque notarius tranſcripſit Florentiae* VIII *Id. Iul.* MCCCCXXVII. nullo defectus indicio, et cum QVASTRAGESIMA, quod pariter eſt in ſexto ſimili et ab eodem homine ſcripto VIII. *Id. Iul.* MCCCCLIII. Fuit *liber Petri de* MEDICIS Coſ. filii, et ad locum illum hiantem ſigna quaedam appicta habet deperditae partis ſtellam et crucem, imo et plura ibi omittit. Septimus eſt chartaceus, in quo haec adnotata ſunt. *Exaratus manu Nicolai* NICOLI *viri diligentis et eruditi, qui abundavit copia antiquorumexemplariorum, cuius ſcripturae Angelus* POLITIANVS *magnam fidem habere ſolitus erat, itaque ipſius teſtimonium ſaepe citat. Quod tibi lector cognitum eſſe volui, ne forte cum tu non ſatis vetuſtum librum videres ſubito contemneres, neque ipſi aliquid auctoritatis habendum putares.* Baccius BALDINVS. Fuit hic COSMI primi magni ducis Etruriae medicus arte ac facundia nobilis, ipſique MEDICEAE bibliothecae praefectus circa an MDLXXX. In eodem codice defectus ille indicatur his verbis margini adſcriptis *Deſunt in vetuſto exemplari duo folia*.

Ex hac recenſione patet primum codicem ceteris longe praeſtare, cumque duplicem plerunque lectionem offerat ſuam ſcilicet, aliamque ab emendatore PALAVICINIO adiectam, illius praecipue rationem eſſe habendam utpote minus ab origine recedentis, niſi mendum ſit manifeſtum. In eo eſt enumeratio *auctorum medicinae qui Graeca lingua ſcripſerunt*, inter quos recenſetur SORANVS, inter HIPPOCRATEM HERACLIDIS fil. et GALENVM, ſuntque ibi SORANI nomine inſcripti *Gynaeciorum* libri VI. multis mendis et barbarie ſcatentes, quorum duo priores dialogis conſtant inter SORANVM et SOTERIDEM obſtetricem. Quaerere diſtuli an ſordida haec ſcripta aliquid habere credenda ſint SORANI illius iunioris Epheſii cuius *Muliebrium* libri IV. SVIDAE memorantur, et an de hac ipſa obſtetrice intelligenda ſint verba illa ex epiſtola FAVSTINAE auguſtae ad M. AVR. imp apud VVLCATIVM in vita CASSII, inter ſcriptores hiſtoriae auguſtae, SOTERIDA *medicam in Formianum ut dimittas rogo, ego autem* PISITHEO *nihil credo, qui puellae virgini curationem neſcit adhibere*. Sic enim potius legendum puto quam SOTERIDAM *medicum* ut libri habent vulgati.

OPI-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 86 sur 207

©BIUM

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ ΠΕΡΓΑΜΗΝΟΥ

ΤΩΝ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΑΓΩΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ ΛΟΓΩΝ

Ο ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ

ORIBASII PERGAMENI

COLLECTIONIS MEDICINALIS

SEPTVAGINTA LIBRORVM

QVADRAGESIMVS SEXTVS

DE FRACTVRIS

E MEMBRANIS MEDICEIS FLORENTINIS

DESCRIPSIT ET INTERPRETATVS EST

A. COCCHIVS MVCELLANVS.

©BIUM

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ

Α. μθ.

ΕΚ ΤΩΝ ΓΑΛΗΝΟΥ

ΠΕΙΔΗ λέλυται τῆς συνεχείας τὰ τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ μόρια, σκοπὸς μὲν τῆς θεραπείας αὐτῶν ὁ γοῦν πρῶτος ἕνωσις. Ἐπεὶ δ' ἔστος ἀδύνατος, διὰ τὴν τῶν πεπονθότων μορίων ξηρότητα, πλὴν γὰρ τῶν μαλακῶν ἱκανῶς ὀστῶν, ὡς ἐπὶ τῶν παιδίων, οὐκ ἐγχωρεῖ δέξασθαι σύμφυσιν, δεύτερος ἄλλος ὁ διὰ τῆς τῶ πώρω κολλήσεως ἀπόκειται σκοπός. Σκεπτέον δὴ ἐφεξῆς ὅτῳ μάλις' ἂν τις τρόπῳ τοῦτο πράξειεν. Τεττάρων δὲ ὄντων ἐνεργειῶν ἐν τῇ τῶν καταγμάτων θεραπείᾳ, κατατάσεως, διαπλάσεως, ἐπιθέσεως, ἀποθέσεως, ἀπὸ τῆς κατατάσεως ἄρχεσθαι προσήκει τὴν θεράπειαν.

Εἰ μὲν οὖν εἴη μικρὸν τὸ κάταγμα, φυλάξει τὴν οἰκείαν θέσιν ἑκάτερον τῶν τῶ παθόντος ὀστῶ μορίων, εἰ δ' ὅλον συντριβείη τὸ ὀστοῦν, ἀναγκαῖον ἐν τῷδε παραλλάττειν αὐτοῦ τὰ μέρη, καὶ χρὴ κατ' εὐθὺ πρότερον αὐτὰ ποιήσαντας, τῶν ἐφεξῆς τι πράττειν. Ἕξει δέπω τὴν τοιαύτην θέσιν ἐὰν ἐπὶ τἀναντία παράγηται τὰ ἐξεσῶτα, τῶν θατέρων μερῶν ἀντωθουμένων μετρίως. Ἀλλ' ἐν τῷ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἄγειν

(1) De patria ORIBASII Pergamo dubitare nos nequaquam sinit luculentum EVNAPII testimonium non modo eius aequalis, sed amici familiarissimi. Cur Sardianum vocaverit SVIDAS videant critici, an esse potuerit a male coniunctis EVNAPII verbis Γ'ΩΝΙΚΟΣ δὲ ἦν μὲν ἐκ Σάρδεων, quae sermonem de ORIBASIO proxime sequuntur, etsi de IONICO dicta sint illius condiscipulo. Librum hunc *De fracturis* esse quadragesimum sextum totius *Collectionis* ad IVLIANVM augustum in septuaginta distributae, ex hoc ipso MEDICEO codice coniecimus, in quo is qui consequitur liber *De luxatis* numero XLVII, ad oram distinguitur, ut superius explicavimus *pag.* 6. Eiusdem *Collectionis magnae* codicibus bibliotheca MEDICEA caret, ut et librorum IV. ad EVNAPIVM. Ibi sunt duntaxat codices duo librorum IX. compendii ad EVSTATHIVM filium, alter bombycinus satis emendate scriptus saec. XIV pluteo LXXIV n XV. in cuius postrema pagina scriptum est Βιβλίον τῶν Κεκτημένων τῆς ἱερᾶς Λαύρας τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ τοῦ ἐν τῷ Ἄθῳ. Alter est n. XVII eiusdem plutei in membrana vetusta derasa, sed saeculo item XIV. scriptus, non tamen adeo emendatus, neque integer, primis scilicet decem capitibus mancus. Alterius integerrimi idem initium est, ac eius, quem ex LAMBECIO refert FABRICIVS *Bibl. Gr. tom.* IX *pag.* 551. ubi ORIBASIVS ipse planissime fatetur se IVLIANI imperatoris iussu opus confecisse ἐν ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ βίβλοις, ut supervacaneum sit dubitare an fuerint LXXII licet hunc numerum habeat SVIDAS. Res levicula non tamen hic praetereunda videtur ORIBASII nomen in hoc eodem codice perpetuo scribi cum affiatus nota, ac plerumque in altero codice, et in ipso NICETAE exemplari, quasi deductum ab Ὄρος, *termino*, et ΒΑΣΕΙ *sede* vel *fundamento*. Nos receptam scripturam non temere mutandam siue doctorum suffragio censuimus, cum praesertim satis obvia sit derivatio a composito nomine ΟΡΕΙΒΑΤΗΣ *qui per montes incedit*. In eodem codice locus ille de *Lycanthropia lib.* VIII. *c.* X. de quo sollicitum se ostendit doctissimus FREINDIVS *Hist. med. p. I. pag.* 20. cum Graeca verba videre non potuerit sic habet. Οἱ τῇ λυκανθρωπίᾳ κατεχόμενοι νυκτὸς ἐξίασι τὰ πάντα λύκοις μιμούμενοι καὶ μέχρι ἡμέρας περὶ μνήματα ΔΙΑΤΡΙΒΟΥΣΙ. Quod verbum pariter est apud AETIVM *lib* VI. *c.* XI. in codice MEDICEO *plut* LXXV. *n* V. bombycino vetusto optimo manu IOANNICII scripto, in quo haec leguntur Οἱ τῇ λεγομένῃ κυνανθρωπίᾳ ὅτοι λυκανθρωπίᾳ νόσῳ κατεχόμενοι κατὰ τὸν φευρεάριον μῆνα, νυκτὸς ἐξίασι τὰ πάντα μιμούμενοι λύκους, καὶ κύνας καὶ μέχρι ἡμέρας περὶ τὰ μνήματα μάλιστα ΔΙΑΤΡΙΒΟΥΣΙ. Quae cum similia prorsus sint illis ORIBASII ex ea epitome ad EVSTATHIVM filium, credibile est utraque e maiore opere ipsius ORIBASII fuisse desumpta, ex aliquo nempe librorum qui nunc desiderantur, ubi illud MARCELLI frag-

©BIUM

ORIBASII
DE FRACTVRIS.

I. XLIX.

E LIBRIS GALENI

QVONIAM fracti ossis partes continuitate solutae sunt propositum curationis erit primarium coniunctio, cumque haec fieri nequeat ob affectarum partium siccitatem, non nisi mollibus admodum ossibus ut puellorum sunt coalescentibus, reliquum est ut eae callo glutinentur. Videndum proinde quonam pacto quis efficere id valeat. Cum vero sint in fractorum curatione quatuor actus, extensio, commissio, deligatio, collocatio, consentaneum est ab extensione curationem ordiri.

Si parva quidem fractura fuerit utraque affecti ossis pars suam sedem servabit, at si totum os perfractum sit, necesse est eius partes aliam super aliam efferri, quas oportet committere in rectum priusquam quid amplius fiat. Huiusmodi autem positum habebunt, si adversa adducantur quae exciderunt utraque parte contra modice impulsa. Sed fracta ossa dum in op-

fragmentum fortasse primus protulerat, notum enim est et in ipsis manuscriptorum titulis indicatum AETII opus esse praecipue Σύνοψιν τῶν τριῶν βιβλίων ΟΥΒΙΒΑΣΙΟΥ τοῦ πρὸς ΙΟΥΛΙΑΝΟΝ καὶ τοῦ πρὸς ΕΥΣΤΑΘΙΟΝ καὶ τοῦ πρὸς ΕΥΝΑΠΙΟΝ. Eademque repetit PAVLVS aliquantum concisa, servans tamen illud ΔΙΑΤΡΙΒΟΥΣΙ, quod probum et germanum est in omnibus ex quo per errorem librarii factum est in aliquibus minus bonis AETII exemplaribus manuscriptis mendosum illud ΔΙΑΝΟΙΓΟΥΣΙ, quod in impressa irrepsit et interpretes fefellit ut *monumenta aperire* dicerent, quod revera est *circa ea degere*, sententiamque penitus corruperit, ut bene GORRAEVS coniecerat emendans *διάγουσι*, eumque secutus FREINDIVS, sed nostrorum codicum lectio verissima est. AETII ille maiorem quoque auctoritatem habet quod ab eo absint magica illa ridicula, quae alicubi adsuta a fatuis exscriptoribus incaute ab editoribus postea et interpretibus accepta fuere. Absunt praesertim quae ad finem cap. L. libri VIII leguntur in editione CORNARII *ad eductionem eorum quae in tonsillis devorata sunt* verborum quorumdam vi, ob quae AETIVS ipse superstitionis insimulatur a FABRICIO *Bibl. Gr. t. VIII. p.* 319. Sed eum codex optimus hic MEDICEVS egregie purgat.

Quod hic nos primum caput distinximus in codice NICETAE est totius seriei XLIX. ut ex praemisso generali indice apparet, cuius quoque numeros esse retinendos putavimus. Desumpta autem sunt haec e variis GALENI librorum locis contractiora aliquantum, aptioreque ordine disposita, quam quae apud eum sparsim leguntur, nonnullaque hic apparent, quae non facile est indagare unde transcripta fuerint. Quam ob rem neque haec excerpta negligenda visa sunt, quamvis alibi ipsius GALENI nativa loquentia abunde frui liceat. Sic et ORIBASII liber XXIV. magnae collectionis, quo continentur *Anatomica ex libris* GALENI an MDCCXXXV. *Lugd. Bat.* iterum editus a clarissimo DVNDASSIO Gr. et Lat. eruditis est acceptissimus. Prima verba usque ad *vers.* 16 *pag.* 57. sunt e *lib.* VI. *Methodi* c. *tom.* IV. *ed. Basil. p.* 101. *v.* 49. usque ad p. 102. *v.* 34, multis tamen demtis aliisque leviter immutatis, ac sententiis aliquot huc traductis et immixtis ex commentariis in HIPPOCRATIS libros de fracturis, de articulis, et de officina, ut ea est hic *versu* 14. occurrens, quae respondet *ed. Basil. t.* V. *p.* 526. *v.* 11. adeoque vel hinc pateat ORIBASIVM e dissectis comminutisque GALENI particulis non inconcinnum hunc sermonem confecisse, quem ego nunc denuo non dissolvam, neque singulos locos unquam unde quaeque verba desumpserit, et quae redundantia omiserit. Improbus hic esset, ac supervacaneus labor, cum GALENI libri satis omnibus pateant, nosque in hoc opere suscipiendo praecipue solliciti fuerimus de medicorum veterum fragmentis, quae barbaries aut GALENI celebritas non abolevit.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 89 sur 207

©BIUM

oppoſitum compelluntur non leve periculum eſt ne eorum acies collidantur, et fragmenta commiſſarum partium interiecta impediant quo minus ſe conſtringant quae reponuntur. Si vero quid forte extra oſſa exciderit, neque ſic iunctio fiet exquiſite cum oſſium acies cavis non aptentur. Quod ſi eae ſemel diffringantur, et diſſolvantur, vacuum locum inter oſſa commiſſa relinqui neceſſe eſt, in quem collectos humores corrumpi mora, ſimulque totum membrum labefacere conſequens eſt. Quam ob rem diſtantium oſsium commiſſuram fieri oportet, ea vero recte inſtitui ſine extenſione non poteſt.

Debet ergo extenſio fieri vel manibus ſi membrum parvum ſit, aut laqueis circumiectis, aut etiam inſtrumentis. Poſtquam vero ſatis extenſa fuerint, neque amplius periculum ſit ne adducta collidantur, in rectum poni debent, ac laquei laxari, muſculiſque permittendum eſt, ut diſtantia in ſuas ſedes reducant, eaſque ſimul manibus contrectanda, et ſi aliquantulum aliud ſuper aliud effertur corrigenda, et conformanda ſunt. Medicorum quidem alii putant melius eſſe fractum membrum non protinus extendere, ſed lenientes primum, ad extenſionem demum devenire tertia vel quarta die ab initio. HIPPOCRATES[1] vero contrarium prorſus oſtendit, convenientius ſcilicet eſſe initio membrum extendere, ac tertia et quarta maxime die lenire.

Extenſio autem fiat praecipue in iis membris, in quibus et maiora et craſſiora oſſa ſunt et valentiores muſculi. Hi namque per vim intendi magis debent, quod contrahi natura valeant in ſua capita. Extenſio quidem minor quam par eſt hanc ſolam affert calamitatem, quod fractorum conformationem, et luxatorum repoſitionem fruſtretur, nullum praeterea proprium damnum habens, ut ea quae iuſto maior fit, haec enim et dum efficitur hominem cruciat, ac deinde inflammationes, febres, diſtentiones nervorum, et aliquando etiam reſolutiones inducit. Minus vero pueri quam grandes natu nimia intentione laeduntur ob humorem et mollitiam corporum, itemque eunuchi et feminae, et quicunque humidi et molles natura ſunt.

Vt autem commiſſorum oſſium poſitio immota ſervetur, faſcia comprehendere fracturam oportet ac modice adſtringere, ut neque atteratur, et ob id fiat dolor, nec vinctura ſit adeo exſoluta, ut moveri ob laxitatem fractura poſſit. Hi ſunt igitur faſciarum compreſſionis fines, quos exquiſite aſſequi initio quidem non poteris, ſed poſtquam aliquoties deligaveris, accurate enim advertens quanta ſit intentio retrorſum, dum faſcia circumvolvitur, et deinde interrogans eum qui deligatur, quomodo ſe affectum ſentiat ab applicatis linteis, cum ite-

(1) GALENI operum *tom.* v. *pag.* 568. *v.* 20. *Comm.* III. in HIP. de fracturis occurrunt quae his reſpondent uſque ad *v.* 20. Ea vero quae ſequuntur uſque ad *verſ.* 23. ſunt e *Comm.* II. *in* HIP. *officin. tom.* v *p.* 696. *v.* 33. Quos locos conferre ſatis erit ad rationem eligendi cognoſcendam, qua uſus eſt ORIBASIVS, ut ſua haec excerpta faceret ſaepe ipſis GALENI ſcriptis meliora, quae fortaſſe habuit quoque minus cor-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 90 sur 207

©BIUM

ἔχειν ἑκάτερον, ὑ μικρὸς ὁ κίνδυν@ θραυσθῆναί τινας ἐξοχὰς αὐτῶν, καὶ μεταξὺ τῶν συναγομένων μερῶν ἰσαμένας, κωλύειν ψάυειν ἀλλήλων τὰ συναρμοττόμενα. Εἰδ' ἄρα καὶ δυνηθείη τι πρὸς τὸ ἐκτὸς τῶν ὀστῶν ἐκπεσεῖν, οὐδ' οὕτως ἀκριβῶς ἡ ἁρμονία γενήσεται, τῶν ἐξοχῶν μὴ ἁρμοζομένων ἐν ταῖς κοιλότητιν. Θραυσθεισῶν δὲ αὐτῶν ἅπαξ καὶ ἀπολυομένων, κενὴν χώραν ἀναγκαῖον ἀπολειφθῆναι μεταξὺ τῶν ἁρμοζομένων ὀστῶν, εἰς ἣν ἰχῶρας ἀθροιζομένους, εἶτ' ἐν τῷ χρόνῳ σηπομένους, ὅλον ἅμ' ἑαυτοῖς τὸ κῶλον ἀνάγκη διαφθεῖραι. Διὰ ταῦτα μὲν οὖν χρὴ τῶν ὀστῶν τὴν παραγωγὴν [2] ποιεῖσθαι διεξώτων, αὐτὸ δὲ δὴ τοῦτο πάλιν οὐχ οἷόν τε καλῶς ἐργάσασθαι χορὶς ἀνατάσεως.

Χρὴ τοίνυν ἢ διὰ τῶν χειρῶν εἰ μικρὸν εἴη τὸ κῶλον, ἢ διὰ βρόχων περιβαλλομένων, ἢ καὶ σὺν αὐτοῖς ὀργάνων, τὴν ἀντίτασιν ποιεῖσθαι. Ἐπειδὰν δὲ ἱκανῶς διαταθῇ καὶ μηκέτ' ᾖ κίνδυν@ ἀλλήλοις ἐνερείδοντα παράγεσθαι, κατ' εὐθὺ φέμενον ἀνεῖναι τοὺς βρόχους, ἐπιτρέψαντα τοῖς μυσὶν συνάγειν εἰς ἑαυτὰ τὰ διεξῶτα, συνεφάπτεσθαι δὲ ἐν τούτῳ καὶ αὐτῶν ταῖς χερσὶν, εἴτι που παράλλαττοι μικρὸν, ἐπανορθούμενόν τε καὶ διαπλάττοντα. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἰατρῶν [3] ἔνιοι νομίζουσιν, ἄμεινον εἶναι μὴ κατατείνειν εὐθέως τὸ κατεαγὸς κῶλον, ἀλλὰ παρηγορήσαντας πρότερον, οὕτως ἥκειν ἐπὶ τὴν κατάτασιν ὕστερον, ἡμέρᾳ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ μετὰ τὴν ἀρχὴν, ὁ δ' Ἱ Π Π Ο Κ Ρ Α Τ Η Σ τὸ ἐναντιώτατον ἐπιδείκνυσιν, ἀρμόττειν ἐν ἀρχῇ μὲν κατατείνειν τὸ κῶλον, ἐν δὲ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ μάλιστα τῶν ἡμερῶν παρηγορεῖν.

Γενέσθω [4] δὲ ἡ διάτασις κατ' ἐκεῖνα μάλιστα τὰ μόρια καθ' ἃ μέγιστα καὶ πάχιστά ἐστιν τάτ' ὀστᾶ, καὶ οἱ περὶ αὐτὰ μῦες, ἤτοι γάρ εἰσιν οἱ μάλιστα κατατείνεσθαι δεόμενοι, διὸ καὶ μᾶλλον ἀνασπᾶσθαι πεφύκασιν ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν κεφαλάς. Η' μὲν οὖν [5] ἧττον τοῦ συμμέτρου γινομένη διάτασις μόνην ἀποτυχίαν φέρει, διαπλάσεως μὲν ἐπὶ τῶν καταγμάτων, ἐμβολῆς δ' ἐπὶ τῶν ἐξαρθρημάτων, [6] ὑ μὴν ἄλλην γέτινα βλάβην ἰδίαν ἔχει, καθάπερ ἡ μᾶλλον, αὕτη γὰρ ὀδυνηρὰ μὲν ἐνεργουμένη, φλεγμονὰς δὲ ἐξ ὑστέρου καὶ πυρετοὺς καὶ σπασμοὺς, ἐνίοτε δὲ καὶ παραλύσεις ἐπιφέρει. Η' ττον δ' οἱ παῖδες τῶν τελείων ἐπὶ τῇ πλεοναζούσῃ τάσει βλάπτονται, διὰ τὴν ὑγρότητα καὶ μαλακότητα τῶν σωμάτων, εὐνεχοί τε ὁμοίως καὶ γυναῖκες, καὶ οἱ ἐκ φύσεως ὑγροὶ καὶ μαλακοί.

Ο'πως [7] δ' ἂν φυλάττοιτο τῶν διαπλασθέντων ἡ θέσις ἀσφαλὴς, δεσμῷ περιλαβεῖν τὸ κάταγμα, καὶ σφίγγειν μετρίως, ὡς μήτε θλίβειν, καὶ διὰ τοῦτο ὀδύνην γενέσθαι, μήθ' ὕτως ἐκλύειν τὴν σφίγξιν, ὡς διὰ χαυνότητα κινεῖσθαι τὸ κάταγμα. Σκοποὶ μὲν [8] οὖν ἤτοι τῆς τῶν ἐπιδέσμων πιέσεως, ἀκριβῶς δ' αὐτῶν σχάζεσθαι κατ' ἀρχὰς μὲν οὐχ οἷοντε, πολλάκις δ' ἐπιδήσαντα δυνατόν. Προσέχων γὰρ ἀκριβῶς τῷ ποσῷ τῆς τάσεως [9] ἧς ἐποιήσω περιβάλλων τὸν ἐπίδεσμον, εἶτ' ἐρωτήσας τὸν ἐπιδούμενον ὁποίας αἰσθάνεται τῆς ἐπιβολῆς τῶν ὀθονίων, ἐκ δευτέρᾳ

corrupta quam quae ad nos pervenere. In CELSI de hac re praeceptis *lib.* VIII. *c.* X. *p.* 531. sic habet MEDICEVS codex *si primis diebus id omissum est inflammatio oritur, sub qua et difficile et periculose vis nervis adhibetur, nam* DISTENTIO (vulg. *distentionem*) *nervorum vel cancer sequitur, vel* CERTVM VT *mitissime* AGATVR (vulg. *certe cum mitissime agitur*) *pus*. A manu vero episcopi emendatoris ibi est *ut diutissime alatur pus*, quod et FONTIVS in prima editione admisit, atque inde alii acceperunt.

(2) Cum sermonem hunc integrum GALENI de fracturis e libro VI. methodi cap. V. inseruerit quoque suae col-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 91 sur 207

©BIUM

πάλιν ἐπιβαλὼν εἶσῃ πότερον [12] ἐκλῦσαι δεῖ τὴν τάσιν ἢ προσαυξῆσαι. Θλίβεσθαι μὲν γὰρ εἰτόντος αὐτοῦ πρόδηλον ὡς ἐκλῦσαι πρσῆκον, ὕτω δὲ εἶναι χαλαρὸν εἰπόντος, ὡς ὅτι μηδ' εἰ περίκειται γιγνώσκειν, ἐπαυξῆσαι. Δεῖ δὲ κἀκεῖνο προσεννοεῖν, ὅτι τῶν σωμάτων ὅσα μὲν ἰσχυρὰ καὶ σκληρὰ, βιαιοτέρας ἀνέχεται τῆς τάσεως, ὅσα δ' ἀσθενέστερα καὶ μαλακὰ, τῆς ἀνειμένης ταῦτα χρήζει.

Φησὶν δ' Ἱπποκράτης [11] καὶ οἰδημάτιον ἔσεσθαι μαλθακὸν ἐν ἄκρᾳ τῇ χειρὶ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ἐὰν συμμέτρως πιέσωμεν, ὡς εἴγε μηδ' ὅλως, ἢ σκληρὸν εὑροιμεν, εἰδέναι χρὴ σαφῶς ἐνδεέστερον μὲν πεπιέχθαι τὸ κάταγμα, μηδ' ὅλως εὑρεθέντ⊖, ἐπὶ μᾶλλον δὲ τεθλίφθαι σκληρῶ φανέντος. Πρόδηλον δ' ὡς μεγάλου καὶ ἀντιτύπου φανέντος οἰδήματ⊖ ἐν ἄκρῳ τῷ κώλῳ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, αὐτίκα λυτέον [12] ἐστὶν, καὶ καταντλητέον ὕδατι πολλῷ θερμῷ παραχέοντα θαψίλως ἐλαίου, ἐπιδεῖν δὲ μετρίως πιέζοντα. Εἰ δὲ μηδ' ὅλως εἴη γεγονὸς οἴδημα κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν λύσας, ἐπίδησον εὐτονώτερον. Εἰ δὲ μέτριον εἴη γεγονὸς, ὁ μὲν Ἱπποκράτης ἐπιλύει, καὶ τοῦτο διὰ τρίτης, Ἐγὼ [13] δ' εἰς τὴν τετάρτην ἡμέραν ἀναβαλλόμενος ἐνίοτε, καὶ μάλισθ' ἐν χειμῶνι, χεῖρον ὐδὲν εὗρον ἐκ τούτου γενόμενον.

Εἰ μὲν οὖν [14] ἰσοπαχὲς ἦν ἕκαστον τῶν μορίων ὁ πλατύτατος ἂν ἐπίδεσμος ἄριστος ὑπῆρχεν, ὅλον ὁμαλῶς τε καὶ συνεχῶς ἐκ παντὸς μέρους περιλαμβάνων τὸ κατεαγός. Ἐπεὶ δ' οὐχ ὕτως ἔχει, τῷ μὲν θώρακι περιβάλλειν ἐγχωρεῖ τὸν πλατὺν, ὔτε δὲ ἐπὶ τῶν κώλων ὅτ' ἐπὶ κλειθὸς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀμείνων ὁ ξενὸς, μήτε ῥυτιδούμεν⊖, ἅπαντός τε μορίου ψάυων. Ἀλλ' ὅτ⊖ γε οὐκ ἀσφαλὴς, ὀλίγαις λαβαῖς συνέχων τὸ κατεαγός. Ὅσον οὖν εἰς ἀσφάλειαν αὐτῷ διὰ τὴν ξενότητα λείπει, τοῦτ' ἐκ τε τοῦ πλήθους τῶν περιβολῶν, καὶ τῆς ἐπὶ τὰ ὑγιὲς ῥοπῆς προσιθέναι.

Ἱπποκράτης μὲν οὖν [15] τό τε πλάτ⊖ καὶ τὸ μῆκος τῶν ἐπιδέσμων ὥρισεν ἐν τῷ κατ' ἰητρεῖον, εἰπὼν ΤΡΙΩΝ Η΄ ΤΕΤΤΑΡΩΝ ΠΗΧΕΩΝ ΜΕΝ ΜΗΚΟΣ, ΔΑΚΤΥΛΩΝ ΔΕ ΠΛΑΤΟΣ, τῶν ἰδίων δηλονότι τοῦ ἐπιδεομένου, γελοῖον γὰρ τριῶν ἐτῶν εἰ τύχοι παιδίον, ὕτως μακροῖς ὀθονίοις ἐπιδεῖν, ὡς ἀνδρὸς τελείου τεσσάρων εἶναι πηχῶν τὸ μῆκος. Βέλτιον δὲ πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ κατάγματος ἁρμοττομένους ἡμᾶς εὑρίσκειν τὸ μῆκος τῶν ὀθονίων, εἰ γὰρ δὶς μὲν καὶ τρὶς αὐτῷ τῷ καττάγματι περιβάλλειν χρὴ, μετὰ δὲ ταῦτα πυκναῖς ταῖς ἐπιβολαῖς χρώμενον ἄνω τελευτῆσαι, πολὺ τοῦ ὑγιοῦς ἐπιλαμβάνοντα [16], τηλικοῦτον δηλονότι τὸ πρῶτον ὀθόνιον προσήκει ὑπάρχειν, ὡς ἐξαρκέσαι ταῖς εἰρημέναις ἐπιβολαῖς. Ὡσαύτως δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους ἐπιδέσμους γιγνέσθω τὸ μῆκος αὔταρκες, ὡς ταῖς ὑπ' αὐτοῦ γιγνομέναις ἐλίξεσιν [17] ἐξαρκέσαι.

Τὸ

collectioni NICETAS particula XLIV. interpretamentum ibi hoc orae adscriptum est in nostro codice ant.qua manu fortasse autographum Παραγωγὴ ἐστὶν ὀστοῦ ἢ ὀστῶν μεταγωγὴ, διεγραμμένου ὀστοῦ κατὰ ἀνάκλασιν, εἰς τὸν τόπον τὸν κατὰ φύσιν. *Adductio est ossis vel ossium translatio, ossis perversi ob fracturam, in naturalem sedem.*

(3) Desumpta haec sunt e commentario III. in HIP. de fract. ed. Bas. T. v p. 568. v. 20. ad 23.

(4) E commentario III. in HIP. de officina T. v. pag. 696. v. 33 ad 35.

(5) Ibi versu 41. et seq.

(6) Emendanda hinc lectio impressorum videtur habentium Οὐ μὴν ἀλλ' ἤγ' ἔτι βλάβην ἰδίαν ἔχει, καθ' ἃ ἢ μᾶλλον αὐτὴ ὀδυνηρὰ μὴν ἐνεργουμένη. Quae sic minus commode vertere coactus est VIDIVS. *Sed si valentius extendantur proprium affertur detrimentum, quo quidem tempore vis adhibetur, dolor excitatur.*

(7) Meth. Lib. VI. cap. V. ed. Bas. t. IV. p. 102. v. 36.

(8) Comm. I. in HIP. de fract. t. V. p. 532. v. 44.

(9) Codex habet ΕΙΣΕΠΟΙΗΣΩ emendandum ἢς ἰσο-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 92 sur 207

©BIUM

iterum religabis ſcies utrum laxare an augere intentionem oporteat. Si enim is atteri dicat manifeſtum eſt exſolvi debere. Sin autem laxum ſe adeo fateatur, ut an vinctus ſit non dignoſcat, augenda vinctura eſt. Illud quoque animadvertendum eſt valida ac dura corpora violentiorem intentionem ferre, imbecilliora vero et mollia remiſſam expetere.

Dicit HIPPOCRATES nonnihil tumoris mollis in manu extrema futurum poſtridie, ſi moderate adſtrinxerimus, ſin aliter vel nullum omnino, vel durum tumorem reperiamus, ſcire licet illud eſſe indicium debilioris vincturae, hoc vero vehementioris quam par eſt. Conſtat vero ſi tumor magnus et renitens in extremo membro deprehendatur poſtero die, ſtatim ſolvendum eſſe, et multa calida aqua perfundendum, adiecto abunde oleo, et modica compreſſione religandum. Sed ſi nullus omnino tumor altera die factus ſit, tertia ſolutum, rurſus deligandum arctius. Quod ſi moderate id factum fuerit HIPPOCRATES quidem ſolvit atque id tertio die, EGO vero in quartum differens aliquando, ac maxime hieme, deterius nihil inde evenire deprehendi.

Si autem utraque fracti pars aeque craſſa fuerit latiſſima faſcia optima erit, totam fracturam aequabiliter et continue undique comprehendens. Sin autem id non ſit eiuſmodi, pectus circumdari lata faſcia poteſt, membra non item, neque clavicula, ſed in his quidem melior erit anguſta non rugoſa et omnes partes tangens. Non haec tamen ſatis firma eſt paucis prehenſionibus fracturam continens. Quantum igitur ei ob anguſtiam deeſt ad firmitudinem, tantum addere numero voluminum et ſuper ſanas partes circuitione.

HIPPOCRATES profecto latitudinem et longitudinem faſciarum definivit in libro de medici officina cum dixit TRIVM AVT QVATVOR CVBITORVM LONGITVDO SIT AC TOTIDEM DIGITORVM LATITVDO, propriorum ſcilicet illius qui deligatur. Ridiculum enim eſſet ſi puerulus trimus obtingat tam longis eum linteis deligare quae quatuor perfecti hominis cubitos aequent. Satius erit ad fracturae magnitudinem apte linteorum longitudinem reperire. Cum enim bis vel ter fracturam circuire opus ſit, et deinde crebris ſuperlationibus in ſuperiore parte deſinere, multumque membri qua ſanum eſt comprehendere, manifeſtum eſt ea longitudine primam faſciam eſſe debere, quae adiectionibus illis ſufficiat. Aliae pariter faſciae longitudinis ſatis habeant ad neceſſarias circuitiones perficiendas.

Fa-

ἐποιήσω et interpretandum *quanta ſit intentio quam feciſti faſciam circumvolvens*. VIDIVS vertit. *Animadvertentes modum adſtringendi cum vinculum iniecimus*.

(10) Hinc emendanda impreſſi exemplaris lectio p 532. v. 47. ἴσως προτέρῳ quae VIDIVM decepit ut male vertendo ſic ſententiam corruperit *Iterum aeque ac primo niicientes laxare vel adſtringere oportet*.

(11) Verba ſunt ex eod. GALENI comment. p. 535 v. 27.

(12) Impreſſus liber habet ἀντικωλυτέον male.

(13) Loquitur ipſe GALENVS p 535. v. 40

(14) Haec ſunt ex eodem lib. VI. Methodi cap. v. t. IV. p. 102. v. 41 ad 47.

(15) Comment. II. in HIP. de fract. t. v. p. 534. v 40. uſque ad 58

(16) Hinc emendanda lectio exemplaris impreſſi ἀνευτελευτῆσαι πολὺ τοῦ ὑγιοῦς ἐπιβάλλοντα, quam VIDIVS prae oculis habuit, vertens *Voluta non prius finienda quam integrae ſedis plurimum complexa fuerit*.

(17) Sic habet codex quaſi a recto ἕλιξις et ſi haec vox

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 93 sur 207

©BIUM

Faſciarum latitudinem reperies ad ea reſpiciens quae HIPPOCRATES tradidit dum ait CONTINERI NON ADSTRINGI. Illud vero contineri et congruentibus faſciis cohiberi idem ſignificat ac firmari, quod fiet ſi lintea non nimium lata parentur, huiuſmodi enim dum convolvuntur in rugas replicari ſolent. Quanquam alioqui latius linteum, utpote quod plus loci comprehendit, firmius cohibet fractas oſſium partes, et hoc nomine latior quidem faſcia praeſtaret. Sed quoniam qua parte corrugatur laxior fit, ibique minus firme comprehendit corpora quibus advolvitur, ideo non omnino latam eam eſſe oportet. Augere tamen eatenus faſciae latitudinem debes quoad liceat, dummodo nulla illius pars unquam laxetur. Ideoque omnia haec melius praeſtabit quicunque fuerit exercitatus. Fines enim ſunt coniecturales, quos nemo conſequi ſcribendo aut legendo poſſit.

Sed quoniam faſciae quae ſine dolore carnem premunt et conſtringunt, vim habent exprimendi humores ab iis locis, quibus primum iniiciuntur, et deponendi ac defigendi ubi deſinant, conſentaneum puto incipere ab ipſo affecto loco atque inde in ſanum tendere. Duabus igitur faſciis praeparatis prima a loco affecto ſurſum verſum feratur, altera circa fracturam voluta incipere debet, ac deorſum tendere, atque iterum reverſa in eadem priori parte deſinere.

Sanguinis enim fluxiones ad fracturam, quae a ſuperioribus membri partibus initium habent, faſciis prohibere oportet, et illum exprimere qui in vicinis fracturae locis continetur. Fluxio quidem unicam viam habet a ſuperiori parte deorſum, expreſſio vero utramque a ſuperioribus ad inferiora, atque ab his ſurſum. Licet enim humorem exprimere ad imas et ſummas membri partes, ſatius vero eſt ſanguinem partis laeſae exprimere verſus membri ſuperiora atque univerſum corpus, cum pars extrema impar ſit affluenti humori ſine ulla noxa recipiendo. Vbi primae faſciae exprimenti ſanguinem affectae partis ad membri principium altera addita validius adſtringat, fit inflammatio ad primam palmae partem et digitos. Quamobrem ſurſum exprimere prius oportet maxime, ſi id fieri poſſit, totum quodcunque afferre dolorem valeat. Si quid vero parvum remaneat deorſum id altera faſcia exprimere.

Primi lintei principium bis vel ter circuire fracturam convenit, ſecundi ſemel, ut humor qui partibus fracturae proximis continetur, ſurſum potius quam deorſum exprimatur, eam ob cauſam quam diximus. Ideoque et membrum adſtringi minus altera faſcia convenit, ubi enim ſubiecta caro magis compreſſa fuit, humor ea detentus effunditur ad

pro-

vox in lexicis non occurrat. In impreſſo eſt Ταῖς τὰ αὐτοῦ γεγραμμέναις λέξεσιν ſenſu minus bono. VIDIVS interpretatur *ut ſufficiat deſcriptis ab ipſo vinculis* ſcilicet ab HIPPOCRATE, cuius nomen ibi paulo ſuperius intulerat, ſed cum illud non exhibeant neque GALENI exemplaria, neque haec ORIBASII excerpta intelligendus aliter locus videtur.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 94 sur 207

©BIUM

Τό γε μὴν πλάτος τῶν ἐπιδέσμων ἐξ ὧν Ἱπποκράτης εἵρηκεν σκοπῶν εὑρήσεις, ΗΡΜΟΣΘΑΙ μὲν γάρ φησιν, ΠΕΠΙΕΧΘΑΙ δὲ ΜΗ. [1] Τὸ δ' ΗΡΜΟΣΘΑΙ τὸ οἷον ἐσηρίχθαι δηλοῖ. Τοῦτο δὲ ἔσαι μὴ πάνυ πλατέων παρασκευασθέντων τῶν ὀθονίων, ῥυσοῦται γὰρ ἐν ταῖς περιβολαῖς τὰ τοιαῦτα. Ἔτει ἄλλως γε τὸ πλατύτερον ὀθόνιον ὡς ἂν πλείονα τόπον περιλαμβάνον ἀσφαλέστερον κρατεῖ τὰ κατεαγότα μόρια τῶν ὀστῶν, καὶ ὅσον ἐπὶ τούτῳ κάλλιστος ἂν ἦν ἐπίδεσμος ὁ πλατύτερος, ἀλλ' ἐπειδὴ ῥυσούμενος ὁ τοιοῦτος, ἐν οἷς ἂν πάθῃ τοῦτο μέρεσιν, ἑαυτοῦ χαλαρώτερος γιγνόμενος, ἀπόλλυσι τὴν ἀσφαλῆ λαβὴν τῶν ὑποκειμένων σωμάτων, διὰ τοῦτο χρὴ μὴ πάνυ πλατὺν ὑπάρχειν αὐτόν. Αὐξανέσθω δέ σοι τὸ τῆ ἐπιδέσμου πλάτος ἄχρι ἂν ἐνδέχηται, ὡς μηδέπω χαλαρόν τι αὐτοῦ γίγνεσθαι μέρος. Διὸ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα κάλλιον ὁ τετριμμένος τοῖς ἔργοις πράξει, σχολαστικοὶ γὰρ οἱ σκοποὶ, καὶ ἐδεὶς τοιοῦτος οἷος ἐν τῷ γράφειν τε καὶ ἀναγινώσκειν.

Ἀλλ' ἐπεὶ τῶν ἐπιδέσμων, [2] ὅσοι πιλοῦσιν τε καὶ σφίγγουσιν ἀλύπως τὴν σάρκα, φύσιν ἔχουσιν ἐκθλίβειν μὲν ἐξ ἐκείνων τῶν μορίων οἷς πρώτοις ἐπιβάλλονται τοὺς χυμοὺς, ἐναποτίθεσθαι δὲ καὶ ἐμπίζειν εἰς ἅπερ ἐτελεύτησαν, εὔλογον οἶμαι βάλλεσθαι τὴν ἀρχὴν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πεπονθότος, καὶ νέμεσθαι ταυντεῦθεν ἐπὶ τὸ ὑγιές. Δύο οὖν [3] ἐπιδέσματα πρῶτα ποιησάμενος, τῷ μὲν ἑτέρῳ τῷ προτέρῳ τὴν νομὴν ἀπὸ τοῦ πεπονθότος ἐπὶ τὰ ἄνω ποιήσῃ, τῷ δ' ὑπολοίπῳ κατὰ μὲν τὰς πρώτας ἐπιβολὰς κατ' αὐτοῦ τοῦ κατάγματος, εἶτ' ἐπὶ τὰ κάτω, κακεῖθεν παλινδρομήσεις ὡς εἰς ταυτὸ τῷ προτέρῳ τελευτῆσαι.

Τὰς γὰρ ἐπιῤῥοὰς [4] τοῦ αἵματος ἐν τοῖς κατάγμασιν πρὸς τῶν ἐπιδέσμων κωλύεσθαι, τὴν ἀρχὴν ἐχούσας ἐκ τῶν ἄνω μερῶν τῶν κώλων, ἔτι τε τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς περὶ τὸ κάταγμα μέρεσιν ἐκθλίβεσθαι. Ἡ μὲν οὖν ἐπιῤῥοὴ μίαν ὁδὸν ἔχει τὴν ἄνωθεν κάτω, ἡ δ' ἔκθλιψις ἀμφοτέρας, τήν τε ἄνωθεν κάτω, καὶ τὴν κάτωθεν ἄνω. Καὶ γὰρ εἰς τὰ κάτω τοῦ κώλου δυνατὸν ἐκθλίψαι, καὶ εἰς τὰ ἄνω. Βέλτιον δὲ ἐκθλίβεσθαι τὸ αἷμα τοῦ πεπονθότος μορίου πρός τε τὰ ὑπερκείμενα μέρη τοῦ κώλου, καὶ τὸ σῶμα πᾶν, ἐπειδὴ τὸ ἄκρον ἔλαττόν ἐσιν, ἢ ὥσε δέξασθαι χωρὶς βλάβης δαψιλῆ χυμόν. Ὅπου καὶ μετὰ τὸν πρῶτον ἐπίδεσμον ἐκθλίβοντα τοῦ πεπονθότος μορίου τὸ αἷμα πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ κώλου, ἐὰν ὁ δεύτερος δαψιλέστερον σφίγγῃ, φλεγμονὴ γίνεται κατὰ τὸν καρπὸν καὶ τοὺς δακτύλους. Διὰ ταῦτα τοιγαροῦν ἄνω πρῶτον ἐκπιέζειν χρὴ, μάλιστα μὲν εἰ οἷόν τε πᾶν τὸ λυπῆσον, εἰ δ' ὑπολείποιτό τι μικρὸν, ἐκθλίβειν τοῦτο κάτω διὰ τοῦ δευτέρου τῶν ἐπιδέσμων.

Τοῦ μὲν οὖν πρωτέρου [5] ὀθονίων τὴν ἀρχὴν ἐπὶ τὸ κάταγμα δὶς ἢ τρὶς περιβαλεῖν, τοῦ δευτέρου δὲ ἅπαξ, ὥσε ἄνω μᾶλλον ἢ κάτω τὸ περιεχόμενον τοῖς περὶ τὸ κάταγμα μέρεσιν ἐκθλίβεσθαι, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἧττον σφίγγεσθαι τὸ κῶλον προσῆκεν ὑπὸ τοῦ δευτέρου τῶν ἐπιδέσμων. Ἔνθα [6] μὲν γὰρ ἐσφίγκται μᾶλλον ἡ ὑποκειμένη σάρξ, ἐκθλίβεται τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν ἐν αὐτῇ πρὸς

(1) Hip. officin. particula XI. ed. Lind. p. 623. v. 14.
(2) Meth. lib. VI. c. V. t. IV. p. 102. v. 47.
(3) Ibi pag. 103. v. 7.
(4) Comment. I. in Hip. de fract. t. V. p. 532. v. 56. usque ad p. 533. v. 10.
(5) Ibi pag. 533. v. 21.
(6) Nexa haec e commentario III. in Hip. officin. t. V. p. 620. v. 35.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 95 sur 207

©BIUM

πρὸς τὰ πέριξ, ἔνθα δ' ἧττον, ἐνταῦθα δέχεται τὸ μεταῤῥέον ἐκ τῶν μᾶλλον θλιφθέντων.

Ἐν μὲν οὖν [1] τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν, ὅθεν προσήκει πιέζειν οὐ πιέσομεν, ἀδυνημένου τοῦ κάμνοντος ἐπὶ τῇ πληγῇ. Πάντων δὲ καλῶς γενομένων ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, ἀνωδυνώτερον ἔχοντες τὸν ἄνθρωπον, αὐξήσομεν τὴν τάσιν. Οὐ μὴν ἀδὲ νῦν εἰς ὅσον ἡ διάθεσις ἀπαιτεῖ, τοῦτο γὰρ, ἐὰν ὀρθῶς πάντα γίγνηται κατὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν ὑπάρξει. Διὸ καὶ τοῖς ὀθονίοις πλείοσι χρήσασθαι τηνικαῦτα δεῖ, καὶ τῇ τάσει τελειοτάτῃ, ὡς εἴγε διά τι πλημμεληθὲν ἐν τῷ μεταξὺ μηδέπω τελέως ἀφλέγμαντον εἴη τὸ κῶλον, τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν, οὐ χρησόμεθα τοῖς ὀθονίοις πᾶσιν. Ἡ μὲν γὰρ ἀσφάλεια τῆς τῶν κατεαγότων ἐπιδέσεως, ἐκ τῆς πιέσεως, καὶ τῷ πλήθει τῶν ὀθονίων γίγνεται. Μάλιστα δὲ αὐτῇ χρώμεθα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ προσεφλεγμένον μὲν ἱκανῶς φαίνεται τὸ περὶ τὸ κάταγμα χωρίον, αὐτὸ δὲ τὸ συντετριμμένον ὀστοῦν χαλαρὸν καὶ εὐπαράγωγόν ἐστιν. Ἐὰν οὖν ποτὲ συμβῇ μὴ γίνεσθαι τοῦτο κατὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν, ἀναμενοῦμεν ἑτέραν ἐπίλυσιν.

Ἐπιδέοντα [2] δὲ δεῖ τὸν πρῶτον ἐπίδεσμον, τὰ μὲν δεξιὰ μέρη πεπονθότα περιτρέπειν ἐπ' ἀριστερὰ, τὰδ' ἀριστερὰ τουναντίον ἐπὶ τὰ δεξιά. Γίγνεται δὲ τοῦτο, τὴν μὲν ἀρχὴν τῷ ἐπιδέσμῳ βαλλομένων ἡμῶν κατὰ τὸ πεπονθὸς μέρος, οὐκ ἀκριβῶς κατ' αὐτοῦ τοῦ κατάγματος ἢ τοῦ ἕλκους, ἀλλ' ἔνθα ἢ ἔνθα τούτου, κἄπειτα τῇ μὲν ἑτέρᾳ χειρὶ τὴν ἀρχὴν κρατούντων, τῇ δὲ ἑτέρᾳ περιτρεπόντων ἐπὶ τἀναντία τοῦ πεπονθότος, ἅμα τῷ πιλεῖν. Ἐπειδὰν δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον μέρος ὁ ἐπίδεσμος ἑλιττόμενος γένηται, μηκέτ' ἐκεῖ σφιγγόντων ὁμοίως, ἵνα δὲ μᾶλλον οὐδὲ περιτρεπόντων ἄχρι ἂν ἐν κύκλῳ περιληφθέντες ὁ ἐπίδεσμος ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἀφίκηται. Τηνικαῦτα γὰρ ἣν καταλείχομεν ἔμπροσθεν χειρὶ τὴν ἀρχὴν, ταύτῃ πάλιν ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ ἐπιδέσμου τὸ ψαῦσαν αὐτῆς ἐπιτιθέντες, κατ' αὐτῆς ἀσφαλῶς κρατοῦμεν, ὥστε δευτέρας αὖθις ἄρξασθαι κατὰ τῶν αὐτῶν ἐπιβολῆς, ὁμοίως τῇ πρώτῃ πιλούσης τε καὶ περιτρεπούσης ἐπὶ τἀναντία. Καὶ ταύτην πάλιν ὡσαύτως τῇ πρώτῃ περιελίξαντες, ὅταν αὖθις ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀφικώμεθα, κρατήσαντες ὁμοίως τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ τὸν ἐπίδεσμον ἀνατείνομεν, τῇ ἑτέρᾳ πιλοῦντες καὶ περιτρέποντες ἐπὶ τὸ ἀντικείμενον μέρος τοῦ πεπονθότος, ἕως γὰρ ἰσόῤῥοπον ἀπεργασθήσεται τὸ κατεαγὸς ὀστοῦν.

Τὰ δὲ ὀθόνια [3] καθαρὰ μὲν ἔστω, ὅπως μήτε ῥᾳξις ἐκ τοῦ ῥύπου γίγνοιτο, μήτε διϊκνεῖσθαι πρὸς τὸν χρῶτα τῶν ἐπιῤῥεχομένων ὑγρῶν ἡ δύναμις εἴργοιτο. Κουφὰ δὲ ὅπως μὴ βαρύνοιτο ὁ πεπονθὼς τόπος, λεπτὰ δὲ καὶ κυφότερα ταῦτα καὶ μαλακότερα, καὶ τὰς ἐπιβροχὰς ἑτοίμως διαπέμπει, μαλθακὰ δ' ὅπως μὴ θλίβοι. Πρόδηλον δ' ὅτι τούτων ἕκαστον, εἰς τὸ μὴ φλεγμῆναι τὸ πεπονθὸς μόριον συντελεῖ. Ἔστω δὲ [4] καὶ ὁμαλὸν, καὶ ὅμοιον ἑκατέρωθεν τὸ ὀθόνιον, ὡς μὴ σκληρόν τι ὑπάρχειν ἐν αὐτῷ, μήτε μαλακώτερον μήτε ῥωμαλεώτερον, ἢ λεπτόν τι καὶ διαβεβρωμένον, ἢ ἐξέχον καὶ παχὺ, καθάπερ ἐπὶ τῶν πα-

(1) Redit ad Comm. I. in HIP. de fract. t. v. p. 536. v. 11.
(2) Comment. II. in HIP. officin. t. v. pag. 680. v. 73
(3) Ibi pag. 682. v. 20. ad 24.
(4) Ibi pag. 683. v. 15. ubi verba illa ἔστω δὲ καὶ πάνυ sententiam turbantia, quae VIDIVS neglexit, cum intelligere nequiverit, emendanda hinc sunt ἢ δὲ καὶ παχύ.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 96 sur 207

©BIUM

proxima loca, ubi vero minus, ibi excipitur quod effluit a magis adstrictis.

Prima igitur die quando aegrotus ab ictu dolorem habet, locum unde exprimere convenit non adstringemus, omnibus autem bene succedentibus tertia die, et homine minus dolente intentionem augebimus, nondum tamen quantum affectio requirit, hoc enim satis erit quinto die fieri, si recte omnia se habeant. Quamobrem et plurimis tunc linteis uti, et maxima intentione opus est, ut si tamen ob aliquid interea perperam admissum, nondum inflammatio omnis a membro recesserit, non omnibus fasciis utamur. Firmitas enim iuncturae fractorum tota pendet a linteorum numero et constrictione. Ea vero tunc maxime utimur, cum loca circa fracturam satis ad aequalitatem redacta appareant, ipsumque os disruptum, molle, et tractatu facillimum sit. Si quando igitur accidat haec quinto die non fieri, alteram solutionem exspectamus.

Deligando vero oportet primam fasciam affecta loca dextra sinistrorsum circuire, et contra sinistra dextrorsum. Id fit cum fasciae principium affectae parti applicamus, non quidem exquisite ipsi fracturae, aut ulceri, sed iuxta hinc vel inde, tum altera manu principium continentes, altera circumvolvimus in adversa fracturae loca simul arctando. Vbi vero in oppositam fracturae partem voluta fascia fuerit, non amplius ibi eadem vi, imo nequaquam stringentes advolvimus, donec in ambitum lata ad principium suum perveniat. Tunc enim eadem manu qua principium continebamus partem hanc eo pertingentem superimpositam valide prehendimus, alterumque circuitum per eadem loca iterum ordimur, circumeundo in adversa, et stringendo pariter ac in primo. Atque hac secunda circuitione priori simili peracta, cum ad principium iterum pervenerimus, altera manu fasciam eodem modo cohibentes, altera intendimus stringendo, et circumvolvendo in adversam affectae partem, ita enim fractum os aequabile et in neutram vergens partem effici poterit.

Lintea autem pura sunto, ut neque a sordibus rosio fiat, neque permeare ad cutem superfusi humores prohibeantur, ac levia, ne locus affectus gravetur, tenuia vero, utpote leviora et molliora perfusionesque facile transmittentia, et mollia ne oblidant. Quorum unumquodque eo conducere apparet ne inflammatio in affecta parte oriatur. Sit quoque planum et aequabile linteum, ut nihil habeat durum neque mollius neque angustius neque deficiens et exesum aut extans et crassum, ut est in

(5) Similia sunt quae ipse GALENVS repetit *p.* 685. v. 25. ubi explicans ἐξαστίας vel ἐξεστίας quas HIPPOCRATES fasciis inesse vetat, ait *eas in iis quae texuntur accidere. Interdum quidem de industria, interdum invito textore fiunt praelongae quaedam eminentiae, aliquando ex ipso subegmine modo etiam ex purpura*, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς καλουμένας ΠΑΡΥΦΑΣ ἐκοῦσαι (non ἔχουσαι) τοῦτο πράττουσι διὰ παντὸς αἱ γυναῖκες *sed et mulieres in iis quas*

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 97 sur 207

©BIUM

in praetextis, et intendi ſimili modo membris omnibus faſcia debet, atque extra conſtringi, antequam corpori admoveatur, ſic enim captu facilior erit, ideoque tenuior, et extenſas circuitiones habens.

Ad arcendam vero inflammationem medicamento etiam aliquo uteris eam reprimentium quale eſt humidum ceratum. Faſciam igitur, ut ait HIPPOCRATES circa fracturam volvere oportet, et ſimul uti cerato molli puro levi. Non ſolum enim illiri cutem aegroti vult, dum aridis faſciis vincitur, ſed ſingulas faſciae circuitiones conſequi ceratum ſuperlitum, nam ſi quis eo duntaxat ad cutem utatur, cito partem affectam cerati beneficio privabit, abſorbentibus illud linteis, quod humidum ſit, et cutem ideo ſiccam reddentibus, auctopartium calore, et ob id vicinarum quoque humorem ad affectam trahentibus. Cur autem velit molle eſſe ceratum cauſſa evidens eſt, quod ſcilicet eo utatur vice perfuſionis. Et purum ut id ſit poſtulat, ideſt ne quid habeat admixtum, aut favorum ſtabilimenti, aut ſordium, vel terreſtris aut arenoſae materiae, aut alius cuiuſcumque praeter ceram. Huiuſmodi ceratum protinus erit etiam leve, niſi id ob inhaerentes cereas maſſulas additum puro intelligatur.

Dignum vero eſt animadverſione, quamobrem nunc iubeat ceratum adhiberi quamquam in quibus os diſciſſa cute eminet vino utatur nigro auſtero. Videtur mihi vinum exiſtimaſſe validius adiumentum eſſe huiuſmodi malis. Illud vero in aliis fracturis praeterit, in quibus nullum contritorum oſſium nudatum eſt, quia multa diligentia uſus indigeat, niſi enim continenter inſtilletur maxima laeſio fiet ab exſiccatis linteis. Perpetim autem ac noctu praeſertim perfundere plerique recuſant eorum qui aegrotis miniſtrant.

Sed quoniam extremis morbis extremae exquiſitaeque curationes praeſtantiſſimae ſunt, ideo ubi os exſtat, vino uti iubet. Dicam enim eo loco ubi vino utitur de eius viribus, nunc ſatis eſt monere fracturas alias, et ſine vino curari poſſe ſi ſolo cerato utamur, neque neceſſarium eſſe iis vinum iniicientes nonnunquam peccare ob miniſtrantium incuriam. Vbi vero magnum eſt periculum, ibi et ipſi miniſtri libenter tolerandum ſibi proponunt, nobis quoque adhortantibus obediunt, et

quas vocant PRAETEXTAS *volentes hoc perpetuo faciunt*. POLLVX lib. VII. cap. XIII. ſegm. 53. *Αἱ μέντοι ἐν ταῖς χιτῶσι πορφυραῖ ῥάβδοι* ΠΑΡΥΦΟΙ (alii legunt *παρυφαὶ*) *καλοῦνται*. *Veſtium purpureae virgae* PARYPHAE *vocantur*. Adeo ut *παρυφάσματα*, quo vocabulo hic utitur GALENVS in vulgatis lexicis deſiderata nihil aliud quam telae virgatae eſſe videantur.

(1) Redit ad pag. 682. v. 58.

(2) Method. lib. VI. cap. V. t. IV. p. 103. v. 15.

(3) Notatio hic margini adſcripta fortaſſe ab ipſo NICETA eſt *Ὅτι ἐν τῷ ὑπομνήματι τοῦ περὶ ἀγμῶν τριμήματος πρώτῃ διαλεγόμενος περὶ τῆς ὑγρᾶς κηρωτῆς φησὶν ὅτι ποτὲ μὲν ῥοδίνῳ τηκόμενος ὁ κηρὸς, ποτὲ δὲ ἐλαίῳ, καὶ πίττης ἐστὶν ὅτε λαμβάνῃ ξηρᾶς, ὧν δὴ καὶ πισσηρὸν ὀνομάζουσι κηρωτήν*. *In commentario ſectionis primae de fractis dicit loquens de humido cerato, aliquando ceram roſaceo, aliquando vero oleo liquari, et nonnunquam aridae picis nonnihil recipere, unde et picatum id ceratum nominant*. Locum GALENI indicat in edit. Baſil. occurrentem t. V. p. 531. v. 48 quem ſic bene interpretatus eſt VIDVS p. 142. v. 13. *Interdum quidem ceratum ex roſa vel oleo liquatur, interdum arida pix adiicitur, hincque πισσηρὰν κηρωτὴν Graece nominatur*. Poſſuit *roſam* pro oleo vel unguento roſaceo ut CELSVS fa-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 98 sur 207

©BIUM

παρυφασμάτων [5] γίνεται. Καὶ τετάσθω δ' ὁμοίως ἅπασι τοῖς μέρεσιν ὁ ἐπίδεσμος, ἐσφίγχθωτε [1] ἔξω πρὶν ἐπιβάλλεσθαι τῷ σώματι, εὐληπτότερος γὰρ οὕτως ἔσαι, διὰ καὶ λεπτότερος, ἀποτετμένας τε τὰς περιβολὰς ἔχων.

Πρὸς δὲ [2] τὸ μὴ φλεγμῆναι καὶ φαρμάκῳ τινὶ χρήσῃ τῶν ἀφλεγμάντων οἱαπέρ ἐστιν ἡ ὑγρὰ κηρωτή. [3] Τὸν ἐπίδεσμον οὖν ἐλίσσοντα [4] καθά φησιν ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ἀμφὶ τὸ κατεαγὸς, σὺν αὐτῷ χρῆσθαι προσήκει κηρωτῇ μαλθακῇ, καὶ καθαρῇ, καὶ λείῃ. Οὐ γὰρ δὴ μόνον τὸ δέρμα τοῦ πάσχοντος ἐπαλείφεσθαι βούλεται ξηρὸν αὐτῷ περιβαλλομένων τῶν ἐπιδέσμων, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑκάστην ἐπιδέσμου περιείλησιν ἀκολουθεῖν ἐπιχριομένην αὐτῷ τὴν κηρωτήν. Εἰ γὰρ μόνον χρήσαιτό τις αὐτῇ κατὰ τοῦ δέρματος, ἀποξηρήσει τὸ πεπονθὸς μόριον ἐν τάχει τῆς γινομένης αὐτῷ βοηθείας ἐκ τῆς κηρωτῆς, ἀναπινόντων μὲν τῶν ὀδόντων αὐτὴν ὑγρὰν οὖσαν, αὐχμηρὸν δὲ ἐργαζομένων ἐκ τούτου τὸ δέρμα, καὶ τὴν θερμασίαν τῶν μορίων αὐξανόντων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐκ τῶν πλησιαζόντων χωρίων ὑγρότητα πρὸς τὸ πεπονθὸς ἐπισπωμένων. Τὴν κηρωτὴν δὲ διὰ τί μὲν ἀξιοῖ πρόδηλον, ἀντὶ γὰρ ἐπιβροχῆς αὐτῇ χρῆται. Καὶ καθαρὰν, γ' εἶναι βούλεται αὐτὴν, τουτέστιν μηδὲν ἐμφερόμενον ἔχουσαν ἐν ἑαυτῇ, μήτε προπόλεως, μήτε ῥύπου, μήτε γεώδους ἢ ψαμμώδους οὐσίας, ἢ ἄλλης τινὸς παρὰ τὸν κηρόν. Εἴη δ' ἂν εὐθέως ἡ τοιαύτη καὶ λεῖα, πλὴν εἰ διὰ τὰς ὀνομαζομένας ἐγκηρίδας ἐπὶ πλέον ἢ διὰ τὰς καθαρὰς νοοῖτο [5].

Ἄξιον δ' ἐπισκέψεώς ἐστιν, [6] διὰ τί κηρωτῇ κελεύει νῦν χρῆσθαι, καίτοιγε ἐν οἷς ἐξέσχεν ὀσοῦν τῷ δέρματος οἴνῳ χρώμενος αὐστηρῷ μέλανι. Δοκεῖ δέ μοι φρονεῖν μὲν ὥσπερ γενναιοτέρου βοηθήματος εἰς τὰ τοιαῦτα τὸ οἶνος. Παραλείπει δ' αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἄλλων καταγμάτων, ἐν οἷς οὐκ ἐγυμνώθη τῶν συντριβέντων ὀστῶν οὐδὲν, διὰ τὸ πολλῆς ἐπιμελείας δεῖσθαι τὴν χρῆσιν. Εἰ μὴ γὰρ συνεχῶς ἐπιβρέχοιτο, μεγίστη γίνεται βλάβη ξηραινομένων τῶν ὀδόντων. Ἐπιβρέχειν δὲ συνεχῶς καὶ μάλιστα νύκτωρ οὐκ ἐθέλουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ὑπηρετουμένων τοῖς κάμνουσιν.

Ἀλλ' ἐπειδήπερ εἰς τὰ ἔσχατα νοσήματα αἱ ἔσχαται θεραπεῖαι εἰς ἀχριβείην κράτισαι, διὰ τοῦτο ἐφ' ὧν ἐξεῖχεν ὀσοῦν οἴνῳ χρῆσθαι κελεύει. Λεχθήσεται γάρ μοι κατ' ἐκεῖνο τὸ χωρίον, ἔνθα χρῆται τῷ οἴνῳ, περὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Νυνὶ δὲ ἀρκεῖ τόγε τοσοῦτον εἰπεῖν ὡς ἐπεὶ τ' ἄλλα κατάγματα δυνατὸν καὶ χωρὶς οἴνου θεραπεύεσθαι, μόνῃ τῇ κηρωτῇ χρομένων ἡμῶν, οὐκ ἀναγκαῖον ἐστιν ἐπ' αὐτῶν οἶνον προσφέροντας ἁμαρτεῖν ποτὲ διὰ τὴν τῶν ὑπηρετουμένων ἀμέλειαν. Ἔνθα δὲ μέγας ὁ κίνδυνος, ἐνταῦθα καὶ αὐτοὶ μὲν ἑκόντες οἱ ὑπηρέται ταλαιπωρεῖσθαι προαιροῦνται, καὶ ἡμῖν δὲ παρακαλοῦσι πείθονται,

facere nonnunquam videtur. Minus bene CHARTERIVS t. XII. p. 168. B. hac interpetratione mutata *ceram* dixit *vel in aqua roſacea vel oleo liquari*, et mendoſam ſcripturam πισσυρῷ retinuit, quam habent Graecae GALENI editiones, et EROTIANI illa ab EVSTACHIO curata, neque altera tamen Henr. STEPHANI vitio prorſus caret πισσάρῳ repraeſentans. Recte vero legitur ſaepius apud HIPPOCRATEM πισσηρὴ κηρωτή et πισσηρή duntaxat pro cerato picato. Vid. POESII Oecon. HIP. et GORRAEI *Definit. medic.*

(4) Sumpta haec e comment. III. in HIP. officin. t. V. p. 692. v. 5. uſque ad 17. quem locum totum legere eſt operae pretium et cum noſtro conferre ut hinc multa perperam ibi ſcripta ac decurtata emendentur, quae interpretes quoque VIDIVM atque CHARTERIVM deceperunt.

(5) Impreſſus liber habet ἐπιπλέον ἢ τῆς καθαρᾶς. Verior fortaſſe lectio fuerit ἐπιπλέον ἰδίᾳ τῆς καθαρᾶς; ut ſenſus ſit *Ceratum quod purum ſit eo ipſo erit et leve, niſi* HIPPOCRATES *id praeter purum peculiariter intelligat propter cereas maſſulas*. Quae ſcilicet etſi purae ſint levori tamen obſunt.

(6) E commentario I. in HIP. de fract. cap. XXI. t. V. p. 531. v. 56.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 99 sur 207

©BIUM

καὶ μέντοι καὶ συνεχέσερον ἐπιφαινόμεθα τοῖς τοιούτοις, διὰ τὸ τοῦ κινδύνου μέγεθος, ἐνίοτε καὶ παραμένοντες ὅλης νυκτὸς, ὅταν μὴ σφοδρὰ ϑαῤῥῶμεν τοῖς ὑπηρέταις.

Φρουρεῖται ἅμα [1] καὶ σηρίζει τὸ κατεαγὸς, ἀφλέγμαντόν τε φύλαττει τὰ πρῶτα δύο τῶν ὀϑονίων. Οὐ μὴν ἱκανά γε μόνα πρὸς ἀμφοτέρας τὰς χρείας, ὅϑεν εἰς μὲν φρυερὰν ἐπικυρίαν αὐτοῖς ἕξεις τὴν τῶν σπληνῶν ἐπιβολὴν, ἅμα τοῖς ἔξωϑεν ὀϑονίοις τέτους αὐτοὺς σηρίζουσι, πρὸς δὲ τὸ μὴ φλεγμῆναι, τῇ ὑγρᾷ κηρωτῇ.

Τές γε μὴν σπλῆνας [2] τριπτύχους ἢ τετραπτύχους εἶναι προσήκει, ἀριθμὸν δὲ αὐτῶν εἰκὸς εἶναι τοσοῦτον, ὅσον ἂν αὐτάρκως περιλαμβάνῃ τὸ κῶλον, καὶ τῷ μήκει μὲν ἴσους τῇ ἐπιδέσει, τῷ πλάτει δὲ τριῶν ἢ τεττάρων δακτύλων, τῶν αὐτοῦ ἐπιδεομένου δηλονότι.

Στηρίγματα μὲν οὖν [3] εἰσὶν οἱ σπλῆνες τῶν δυσὶν ἐπιδέσμων, οὓς ἰδίως ὑποδεσμίδας ὠνόμασεν. Ἐπιβάλλονται δὲ αὐτοῖς ἐναντίως, ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἐγκάρσιοι περὶ τὸ κῶλον ἑλίττονται, κατὰ μῆκος δὲ οἱ σπλῆνες ἐπιτείνονται, τὴν τῶν πρώτων δυοῖν ὀϑονίων ἐπίδεσιν ὅλην καταλαμβάνοντες. Κεχρίσθαι δὲ αὐτοὺς ὀλίγῃ κηρωτῇ κελεύει. περιρυίσκονται γὰρ καὶ ἀσήρικτοι γίνονται διὰ τὸ πλῆϑος, ὥσπερ διὰ τὴν ὀλιγότητα τὴν ἀρχὴν οὐδ' ἐνωϑήσονται τοῖς ὑποδέσμοισιν, ἔσιν γὰρ ὥσπερ τις κόλλα πρὸς ἐκείνους αὐτοὺς ἡ κηρωτή. Ἐπὶ σπληνῶν δὲ, καὶ ϑλίψις γίνεται ξηρῶν ἐπιτιϑεμένων τῶν ὀϑονίων.

Τὸ δὲ τῆς κλειδὸς [4] ἢ πλευρᾶς κάταγμα περιλαμβάνειν ἐν κύκλῳ δυνατὸν οὐκ ἔσιν, ἀλλ' ἐπὶ τέτων τὸ μέγεθος τοῦ κατάγματος ἐνδείξεταί σοι τὸν ἀριθμὸν τῶν σπληνῶν. Ἐπὶ δ' οὖν κλειδὸς εἴωϑαμεν ὡς τὸ πολὺ χρῆσθαι τρισὶν τετραπτύχοις, τοὺς δύο μὲν τοὺς πρώτους εἰς ὁμοιότητα τοῦ Χῖ γράμματος ἐπιβάλλοντες, ὡς κατ' αὐτοῦ τοῦ συντετριμμένου τὸ μέσον ἑκατέρου, καϑ' ὃ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις ἐπικεῖσθαι. Τρίτον δ' αὐτοῖς, καὶ ἔξωϑεν ἐπιτιϑέντες κατὰ τοῦ σώματος μῆκος ἐκτεταμένον, αὐτούς τε τοὺς ὑποκειμένους σφίγγοντα, καὶ τὸ κατεαγὸς μέρος τῆς κλειδὸς πιλοῦντα. Χρεία δὲ διττὴ τῶν σπληνῶν κράτησις τε τῶν ὑποδεσμίδων, ἀναπλήρωσίς τε ἐπί τινων μορίων ἃ καλεῖν ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ εἴωϑε ΑΠΟΞΗ τε καὶ ΑΠΟΞΥΡΑ [5], καϑάπερ ἐπὶ πήχεως μὲν τὸ πρὸς καρπῷ, κνήμης δὲ τὸ πρὸς τῷ ποδί. Περιβάλλειν γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀξιοῖ κυκλοτερῶς τοὺς σπλῆνας, ὡς μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τῶν ἔξωϑεν ἐπιδέσμων ἴσην εἶναι τῷ πάχει τὴν ἐπίδεσιν.

Ἔσωσαν δὲ τῷ μὲν μήκει τηλικοῦτοι ὡς ἐν κύκλῳ περιλαμβάνειν τὸ ἐπιδούμενον σῶμα, τῷ πάχει δὲ καὶ τὸ πλάτει κατὰ τὴν ἔνδειαν τοῦ μορίου. Τὴν περιβολὴν δὲ τῶν σπληνῶν τέτων οὐκ εἰς ἅπαξ ἀθρόαν, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ ποιεῖσθαι δεῖ, λεπτοτέρως μὲν τῷ πάχει τοὺς ἀνωτέρω τιϑεμένους εἶναι δεήσει, παχυτέρως δὲ τοὺς κατωτέρω. Ἐὰν γὰρ ἀθρόως ἕνα περιβάλῃς, ἔσαι σοι σχῆμα τῆς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐπιδέσεως, οἷον ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχε τῷ κώλῳ.

Οἱ

(1) Method. lib. VI. t. IV. p. 103. v. 12. ad 16.
(2) Comm. III. in HIP. offic. t. V. pag. 689. v. 55.
(3) Com. I. in HIP. de fract. t. V. p. 533. v. 50. ad 56.
(4) Comm. III. in HIP. offic. t. V. p. 690 v. 3.
(5) EROTIANI lex. HIP. ed. Henr. ST. p. 13. Ἀπόξυα τὰ ἀπέξυρα (leg. ἀπόξυρα) καὶ ἀποκεκομμένα λέγω (l. λέγων) τὰ ἐκ πλάτους εἰς στενὸν ἠγμένα, interprete EUSTACHIO fol. 12. D. Ἀπόξυα *poliendo detracta et amputata, intelligens ea quae ex latitudine in angustum redacta sunt.* Voces deductae ab origine ΞΕΩ ac

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 100 sur 207

©BIUM

et nos quidem hoſce frequentius inviſimus ob magnitudinem periculi, aliquando nocte tota aſſidentes, cum prorſus fidere miniſtris non audeamus.

Cuſtodiunt ſimul ac firmant fractum et inflammationem arcent duo prima lintea, utrique tamen uſui non ſufficiunt, ideoque ad cuſtodiam auxilium iis adiunges ſuperimpoſitos pannos, una cum exterioribus faſciis hos ipſos continentibus.

Ad inflammationem vero prohibendam, liquido cerato illitos pannos triplices quadrupliceſque eſſe convenit, eo numero qui membro comprehendendo par ſit, longitudine ſpatium deligationis aequantes, latitudine trium aut quatuor digitorum, ipſius ſcilicet qui deligatur.

Firmamenta ſunt igitur panni duarum faſciarum, quas proprie ſubligacula nominavit, iiſque contrario ſitu ſuperponuntur. Illae enim transverſae membrum circumeunt, panni vero in longum extenduntur, primarum duarum faſciarum deligationem totam obducendo. Eoſque modico cerato illini iubet, lubrici enim et inſtabiles copia fiunt, ob paucitatem vero neque tantulum queunt ſubligaculis iungi, pannis nempe ceratum eſt quaſi gluten quoddam, quos etiam comprimunt ſuperpoſita lintea.

Clavicula vero aut coſta fractae circumdari in orbem nequeunt, Sed in his fracturae magnitudo oſtendet tibi pannorum numerum. Ad claviculam igitur uti plerumque conſuevimus tribus linteolis quadruplicibus, dua priora imponentes in ſpeciem literae X ita ut utriuſque medium, qua mutuo coeunt ipſi comminutae parti ſuperiaceat, tertium vero iis exterius addentes extenſum per corporis longitudinem ſubiectaque ſtringens, et claviculam qua perfracta eſt cogens. Duplex pannorum uſus eſt et ad ſubligacula cohibenda, et ad aliquas partes complendas, quas HIPPOCRATES vocare conſuevit ATTENVATAS, et DERASAS cuiuſmodi in brachio eſt iuxta primam palmae partem, et in crure iuxta pedem, in his enim iubet pannos in orbem circumponi, ut poſtquam ſuperiniectae fuerint extimae faſciae, deligatio ſit craſſitudine aequalis.

Sint autem panni ea longitudine, ut circumamplecti valeant corpus quod deligatur, craſſitudine vero ac latitudine prout partis defectus eſt. Huiuſmodi pannorum circuitum non ſemel confertum facere, ſed paulatim oportet, ac tenuiores quidem ſuprapoſitos eſſe conveniet, craſſiores infra, ſi enim unum duntaxat confeſtim obvolvas, erit hoc loco tibi deligationis habitus qualis initio ei membro fuerat.

ac proin a ΞΥ'Ω et ΞΥΡΟ'Σ, quae notionem *radendo* exacuendi omnes praebent, neutiquam vero a ΞΗΡΟ'Σ *ſiccus*. Emendanda igitur hinc eſt GALENI lectio t. v. p 690. v. 13 ubi mendoſe ſcribitur ἀπόξηρα, quod mendum induxit viros doctiſſimos EVSTACHIVM in adnotatione ad EROTIANVM et Henr. STEPHANVM in Theſ. l. Gr. v. ἀπόξυρος, et FOESIVM in *Oecon.* HIP. ἀπόξη, ut de *ſiccaneis*, *ſubſiccaneis*, et *ſubaridis* partibus minus appoſite cogitarent, quae in hiſce HIPPOCRATIS et GALENI locis revera ſunt *deraſae* vel *dedolatae*, atque ita in obtuſum mucronem faſtigiatae.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 101 sur 207

©BIUM

Extimae faſciae quae pannis iniiciuntur duae utplurimum erunt. Prima infra incipiens ſurſum verſum fertur, altera ſupra deorſum tendit. Poſſunt quidem et tres et quatuor faſciae adhiberi, ſed NOS ſemper duabus utimur. Manifeſtum ergo eſt, eum qui hoc propoſitum diſpiciat poſſe eo primum collineare, et duplici linteorum numero uti, quandocumque vero ab affecta parte inflammatio aberit etiam tribus.

Subligacula igitur non adverſum ſibi mutuo ductum habebant, ſed ambo membrum retrahebant in contrarias partes iis, in quas praeter naturam exciderat. Faſciae vero poſt pannos adiectae, cum propoſitum habeant integrum membrum aequabiliter extentum, et univerſam deligationem ſervare, qualem accepere, mutuo adverſam diſtributionem ſervant, alia dextrorſum voluta, alia ſiniſtrorſum, aliaque deorſum, alia ſurſum, ita enim deligationem continebunt qualem accepere. Quam ob rem diſtributiones in dextram et laevam fiant omnino aequales, ſuperius vero et inferius non multum inter ſe differant, ſed quae tamen infra incipiens ſurſum tendit longius producatur, quam quae a ſuperiore parte fertur deorſum. Hoc enim tutius eſt ob cauſſam modo dictam cum ſanguinem a fractura in principium membri exprimere ſuadebamus.

Poſituram fractae partis HIPPOCRATES optimam eſſe dicit, mollem, aequabilem, non declivem. Mollem quidem ne prematur illa parte aegrotus, inaequalis vero poſitio et dolorem affert, ſimulque membrum diſtorquet, quare aequalem recte laudat. Si autem declivis fuerit fluxum humorum faciens inflammationis cauſſa fit. In omnibus ergo partibus huiuſmodi eſſe collocationem oportet, praeſertim vero in extantibus, quale coxarum os eſt et calcaneum, quoniam eo poſitu, aliaſque in diuturno decubitu calcaneum nigritie tentatur ſi negligentius et duriter iaceat, neque creberrime ſuſtollatur. Quamobrem dum calefit et a ſubſtratis obtunditur facere conſuevimus e molli lana orbiculum, quem nonnulli ſtrophium vocant, intus cavum calcanei magnitudini reſpondentem. Quo orbiculo calcaneum ſic firmamus, ut inferior pars ſublata maneat, quo ſine attritu ac ſine calore perflata ſervetur, extremum quoque ubi planta eſt pulvinulo quodam molli contrafulciente, vel ligno recto, cui pes mollibus faſciis ſit alligatus.

Novi quoſdam medicos qui tibia vel femore affectis canales et capſulas cruri ſupponebant, ſed HIPPOCRATI huiuſmodi uſus non placet, quod lignum praeter alia durum ſit nullatenus cedens, ut faciunt pulvini qui vocantur, hi enim cedentes modice cruri non officiunt. Quidam igitur pulvino utuntur, ab initio protinus ei ſubiicientes vittas tranſverſas, quas ubi crus compoſuerint utrinque extendentes altius, deinde ſuperioribus mem-

(1) Comm. II. in HIP. fract. t. v. p. 534. v. 36.
(2) Ibi v. 4. non ſine mendis quae tolli nunc facile poſſunt.
(3) Comm. III. in HIP. offic. t. v. p. 693. v. 15.
(4) Adſuta haec e comm. II. in HIP. fract. t. v. p. 546. v. 30.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 102 sur 207

©BIUM

Οἱ δὲ ἔξωθεν ἐπίδεσμοι [1] κατὰ τῶν σπλήνων ἐπιβαλλόμενοι δύο μὲν, ὡς τὰ πολλὰ γενήσονται, κάτωθεν μὲν ἄνω τὴν φορὰν ποιούμενος ὁ ἕτερος αὐτῶν, ἄνωθεν δὲ κάτω πάλιν ὁ ἕτερος. Ἐγχωρεῖ γε μὴν καὶ τρεῖς καὶ τέτταρας αὐτοὺς ποιεῖν, ἀλλ' ΗΜΕΙΣ ἀεὶ δυσὶ χρώμεθα. Πρὸς τούτους οὖν τις ἀποβλέπων τοὺς σκοποὺς, εὔδηλον ὅτι δυνήσεται κοχάζεσθαι κατ' ἀρχὰς μὲν ταῖς δύο μοίραις τῶν ὀθονίων χρῆσθαι, καθ' ὃν δ' ἂν χρόνον ἀφλέγμαντον ᾖ τὸ πεπονθὸς μέρος ταῖς τρισίν.

Αἱ μὲν οὖν ὑποδεσμίδες [2] ὐκ ἐναλλὰξ ἀλλήλαις εἶχον τὴν νομὴν, ἀλλ' ἐπὶ τἀναντίον ἀμφότεραι τῆς εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπῆς ἐπανήγον τὸ κῶλον. Οἱ δὲ μετὰ τοὺς σπλῆνας ἐπίδεσμοι, σκοπὸν ἔχοντες ὅλον μὲν τὸ κῶλον ἰσόρροπον, ἅπασαν δὲ τὴν ἐπίδεσιν, ὁποίαν παρέλαβον φυλάττειν, ἔμπαλιν ἀλλήλοις ποιοῦνται τὴν νομὴν, ὁ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν μέρος, ὁ δ' ἐπὶ θάτερον ἐλιττόμενος, καὶ κάτω μὲν ὁ ἕτερος ἄνω δ' ἄλλος. Οὕτως γὰρ φυλάξουσιν τὴν ἐπίδεσιν οἵαν παρέλαβον. Διόπερ αἱ μὲν ἐπὶ τὰ δεξιά τε καὶ ἀριστερὰ νομαὶ κατὰ πᾶν ἴσαι γιγνέσθωσαν, αἱ δὲ ἄνω καὶ κάτω μὴ πολὺ μὲν ἀλλήλων ὑπερεχέτωσαν. Ὅμως δ' οὖν ἡ κάτωθεν ἄνω πλεονεκτείτω, τῆς ἄνωθεν κάτω γιγνομένης, ἀσφαλέστερον γὰρ τοῦτο διὰ τὴν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἰρημένην αἰτίαν, ἡνίκα εἰς τὴν ἀρχὴν τῷ κώλου τὸ αἷμα συνεβουλεύομεν ἐκθλίβειν ἀπὸ τοῦ κατάγματος.

Τὴν δὲ θέσιν [3] τοῦ κατεαγότος μορίου φησὶν ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ἀρίστην εἶναι τὴν μαλθακὴν καὶ ὁμαλὴν καὶ ἀνάρροπον. Μαλθακὴν μὲν ὡς ἂν μὴ θλίβηται κατ' ἐκεῖνο τὸ μόριον ὁ κάμνων. Ἡ δ' ἀνώμαλος θέσις ὀδυνηράτ' ἐστὶν ἅμα καὶ διαστρέφει τὸ κῶλον, εἰκότως οὖν τὴν ὁμαλὴν ἐπαινεῖ. Ἡ δὲ καταῤῥοπὴ ῥευματίζουσα φλεγμονῆς αἰτία γίγνεται. Ἐπὶ πάντων μὲν οὖν τῶν μορίων τοιαύτην εἶναι χρὴ τὴν θέσιν, ἐξαιρέτως δ' ἐπὶ τῶν ἐξεχόντων, οἷόν ἐστιν ἰσχίον καὶ πτέρνα. Ἐπειδ' ἐν ταῖς τοιαύταις θέσεσιν, [4] καὶ ἄλλως ἐν ταῖς χρονίαις κατακλίσεσιν ἡ πτέρνα μελαίνεται ἀμελῶς ἐπὶ σκληρῆτε κειμένη, καὶ μὴ συνεχῶς ἐπαιρομένη. Καὶ διὰ τοῦτογε θερμαινομένῃ καὶ πιλυμένῃ πρὸς τῶν ὑποκειμένων εἰθίσμεθα ποιεῖν κυκλίσκον ἐξ ἐρίου μαλακοῦ, καλοῦσιν δ' ἔνιοι σρόφιον αὐτὸ, τῷ μεγέθει τῆς πτέρνης ἀνάλογον ἔχον τὴν ἐντὸς ἑαυτοῦ κοιλότητα, καθ' ὃ κυκλίσκῳ σηρίζομεν ὕτως τὴν πτέρναν ὡς αἰωρεῖσθαι τὸ κάτωθεν αὐτῆς μέρος, ὅπως ἀθλιττός τε ἅμα καὶ διαπνεομένη ἀθέρμαντος φυλάττοιτο. Καὶ δὴ [5] καὶ κατὰ τὸ πέρας ἔνθα τὸ ἴχνος ἐστὶν, ἀντισηρίζοντος τινὸς μαλακοῦ ἢ ὑπαυχενίου ἢ καὶ ξύλου ὀρθοῦ, ᾧ προσδεδεμένος ὁ πῶς ἔχω μαλακαῖς ταινίαις.

Οἶδα δέ τινας ἰατροὺς [6] ὑποτιθέντας τῷ σκέλει σωλῆνας τε καὶ γλωσσοκόμους κνήμης ἢ μηροῦ πεπονθότων. ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ δ' οὐκ ἀρέσκεται τῇ τοιαύτῃ χρήσει, τῷ ξύλῳ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἀπηνοῦς ὄντος διὰ μηδὲν εἴκειν, ὥσπερ τὰ ὑπαυχένια καλούμενα, ταῦτα γὰρ εἴκοντα μετρίως οὐκ ἔστιν ἀνιαρὰ τῷ σκέλει. Τινὲς οὖν τῷ ὑπαυχενίῳ χρῶνται κατ' ἀρχὰς εὐθὺς ὑποβάλλοντες αὐτῷ ταινίας ἐγκαρσίας, ἃς ὅταν ἐνθῶσιν τὸ σκέλος ἀνατείναντες ἑκατέρωθεν εἰς ὕψος, ἔπειτ' ἐκ τῶν ἄνω

με-

(5) Paucula haec occurrunt ibi pag. 551. v. 2.

(6) Ex eodem comment. pag. 554. v. 9. et 21. ubi tamen paulo aliter leguntur.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 103 sur 207

©BIUM

μερῶν τῷ κώλῳ συνδήσαντες ἀλλήλαις, ἀσφαλῆ νομίζουσι τὴν θέσιν τῷ σκέλει. Τότε γὰρ ὑπαυχένιον ἐν ταῖς μετακομιδαῖς τῷ κάμνοντος ἀντὶ γλωσσωκόμου γίγνεται τῷ σκέλει. Καὶ μέντοι, καὶ κατὰ τὸ κάτω πέρας αὐτοῦ προσίθεασιν ἔνιοι ξύλον ὄρθιον, ᾧ προσδοῦσιν ἀκρὸν τὸν πόδα προϋποβάλλοντες ἔρια, δηλονότι χάριν τοῦ μήτ' ἄνω τὸ σκέλος ἕλκειν δύνασθαι τὸν κάμνοντα, μήτ' ἀποτείνειν κάτω, τὴν μὲν γὰρ ἀνάτασιν ὁ δέσμος κωλύει, τὴν δὲ ἐπὶ τὰ κάτω φορὰν τὸ προσερηρεισμένον τῷ πέλματι ξύλον.

Μεθ' Ἱπποκράτη δὲ [1] εὑρέθη τὸ μηχανικὸν γλωττωκόμιον, οὗ τὴν κατασκευὴν ἐρῶ νῦν, ἐπειδὴ χρησιμώτατόν ἐστι μετὰ τὸ παύσασθαι τὴν φλεγμονὴν, καὶ μάλιστ' ὅταν ἤδη πωρῶσθαι δέηται τὸ κάταγμα, τὴν ἀντίτασιν ἐργαζόμενον, ἰσορρόπως τε καὶ ἀλύπως τῷ κατεαγότι τοῦ σκέλους ὀξέως.

Δι' ἑνὸς οὖν ἄξωνος [2] ἐπὶ τελευτῇ τοῦ μηχανήματος ἐν τοῖς κάτω μέρεσιν τεταγμένου, τὴν ἀντίτασιν ἐργάζεται τῷ κώλῳ τάσεσιν δίτταις, ὀνομάζεται δ' αὐτῶν ἡ μὲν κατ' εὐθὺ τείνουσα τὸ κῶλον εὐθύπορος, ἡ δ' ἄνω μὲν πρότερον εἶτα κάτω μεταληπτική. Γίγνονται δὲ ἀμφότεραι διὰ περιθέσεως βρόχων. Ἄρις δ' εἰς τοῦτο βρόχος ὁ ἐκ δυοῖν διαπλαίων. Οὗτος οὖν ἐν μὲν τοῖς κάτω τοῦ καταγματος μέρεσιν τῷ κώλῳ περιτιθεὶς τὴν εὐθύπορον ἐργάζεται τάσιν τῶν σκελῶν αὐτοῦ περιβληθέντων τῷ ἄξονι. Ἐν δὲ τοῖς ἄνω μέρεσιν τοῦ καταγματος αὐτὸς ἔστω ὁ βρόχος εἰ περιτεθείη, τὴν μεταληπτικὴν ἀποτελεῖ τάσιν, ἀπαχθέντων αὐτοῦ τῶν σκελῶν, ἄνω μὲν πρότερον εἶτ αὖθις κάτω, περιβληθεῖναι γὰρ χρὴ καὶ ταῦτα τῷ ἄξονι. Τὴν περιαγωγὴν δὲ καὶ τὴν οἷον κάμπτην τῶν σκελῶν τοῦ βρόχου τὴν ἐκ τῶν ἄνω μερῶν εἰς τὰ κάτω διὰ τροχιλλίων γίγνεσθαι χρὴ κατὰ τὰς πλευρὰς τοῦ γλωττοκομίου τεταγμένων.

Χειρὸς δὲ καταγείσης [3] ὅταν ἤδη περιέρχεται καὶ μηκέτ' ὁ ἄνθρωπος κατακείμενος ᾖ, τετάρτην μετὰ τὴν δεκάτην ἡμέραν, ἔμπροσθεν γὰρ ὡς τὸ πολὺ κατέκειτο, τῆς χειρὸς ἐν σχήματι κειμένης, ὑψηλότερον ἐχούσης βραχὺ τὸ ἄκρον αὐτῆς, τῷ τραχήλῳ ταινίαν ἐξαψάσθω πλατεῖαν, ὥστε ὡς ὅλον ἐπ' αὐτῆς ὀχεῖσθαι τὸν πῆχυν. Οὐχ ἁπλῶς δὲ χρὴ τὴν ταινίαν τήνδε περιβάλλειν, ἀλλ' ὁμαλῶς ἀποτείνειν ἅπαντι τῷ πήχει, μηδὲν αὐτοῦ μέρος ἐῶντας ἀσήρικτον, ἐφ' ὅτῳ συμφύτῳ βάρει ῥέπον τὸ τῆς πήχεως ὀσοῦν, ἐνεχθήσεται πρὸς τὸ κάτω καὶ διαταθήσεται.

Σχῆμα δὲ [4] αἱρεῖσθαι χρὴ τὸ ἀνωδυνώτατον καὶ εὐθύτατον, τοῦτο δέ ἐστιν ἐπὶ μὲν χειρὸς τὸ καλούμενον ἐγγώνιον, ἐπὶ δὲ σκέλους τὸ μικρῷ δεῖν ἐκτεταμένον. Εἰς ἀνωδυνίαν δὲ οὐ μόνον ἕκαστον τῶν κατὰ φύσιν σχημάτων, ἀλλ' ἔτι καὶ τὸ ἦθος ἔοικεν συντελεῖν.

Εὔλογον οὖν ἔδοξέ μοι μᾶλλον [5] ἐκτεταμένον σχηματίζειν τὸ σκέλος, ἐφ' ὧν εἴθισαι πλείῳ χρόνῳ τοῦτο ἔχειν τὸ σχῆμα, καθάπερ καὶ ἧττον ἐκτεταμένον, ἐφ' ὧν δι' ὅλης ἡμέρας κέκαμπται. Καὶ τῇ πείρᾳ τε βασανίσας αὐτὸ τοιοῦτο ἀνεῦρον ὑπάρχον ὁποῖον ἤλπισα. Καὶ περὶ τῶν χειρῶν δὲ κατὰ τὸν αὐ-

(1) Similia occurrunt t. 5. p. 554. v. 45. et Methodi lib. VI. c. V. t. IV. p. 104.

(2) T. IV. pag. 104. v. 26. ad 34.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 104 sur 207

©BIUM

membri partibus mutuo alligantes firmam ſic exiſtimant cruris poſitionem. Tunc enim pulvinus in translationibus aegroti pro capſula eſt cruri. Atqui apponunt quidam inferiori illius extremo lignum rectum, cui alligant ſummum pedem ſubiecta prius lana, ne ſcilicet aegrotus crus ſurſum trahere, neque deorſum protendere valeat. Reductionem enim vinculum prohibet, demiſſionem vero lignum plantae adfixum.

Poſt HIPPOCRATEM quidem inventa fuit capſula mechanica, cuius ſtructuram nunc dicam quoniam utiliſſima eſt, poſtquam inflammatio remiſerit, cum praeſertim iam callo glutinari fracturam opus eſt, intentionem faciens aequabiliter, ac ſine dolore in fracto oſſe cruris.

Axe igitur ſingulari in extrema machina ad inferiores partes conſtituto membrum extenditur binis intentionibus. Quarum quae membrum trahit in rectum vocatur directa, quae vero ſurſum primum deinde deorſum permutata dicitur. Ambae fiunt laqueorum circumplexu, optimuſque ei rei eſt laqueus e duobus loris praelongis. Hic igitur in inferioribus fracturae partibus membrum amplexus, directam extenſionem facit loris circa axem volutis. In ſuperioribus vero fracturae partibus, ſi laqueus hic ipſe circumponatur permutatam extenſionem exequitur, loris primo ſurſum et invicem deorſum ductis, nam et haec axi circumvolvi debent. Circumductum vero, et quaſi flexum crurum laquei, a ſuperioribus partibus deorſum per parvas trochleas fieri in lateribus capſulae diſpoſitas.

Manu autem fracta cum homo iam obambulat, neque amplius decumbit, id eſt poſt decimam diem, antea enim utplurimum iacebat manu eo habitu compoſita, ut ſummum eius paulo altius haberet, a collo ſuſpendatur mitella adeo lata, ut totus cubitus ea ſuſtineatur. Oportet vero mitellam hanc non ſimpliciter obvolvere, ſed aequabiliter ſub toto cubito praetendere, nullam eius partem relinquendo, quae non fulta ſit, ne proprio pondere inclinans cubiti os deorſum feratur ac depravetur.

Conformatio autem eligenda eſt nullatenus dolens et quam rectiſſima, cuiuſmodi in manu eſt quam angulatam vocant, in crure vero non omnino exporrecta. Ad arcendum dolorem non habitus ſolum quicunque naturam ſequitur, ſed conſuetudo quoque conducere poſſe videtur.

Rationi igitur conſentaneum magis MIHI videtur extenſum crus componere in iis qui plurimum temporis hanc formam ſervare ſolent, minuſque porrectum in quibus dies totos flexum permanet. Cuius rei cum experimentum fecerim id evenire comperi quod ſperaveram. Et manuum eadem ratio eſt,

eas

(3) E. comment. in HIP. fract. t. v. p. 538. v. 54.
(4) Method. Lb. VI. t. v. p. 103. v. 18.
(5) Comment. III. in HIP. offic. t. v. p. 695. v. 56.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 105 sur 207

©BIUM

eas ſcilicet proxime ad anguloſam figuram conformandas eſſe, ſed quam id magis aut minus faciendum ſit, ex conſuetudine indicium capere oportet.

Solvere autem tertio quoque die debebis, ne in membro praeter ſolitum cooperto dolor aliquis aut prurigo ſuboriatur, et ne perſpirare id prohibeatur, quod iam ad fracturam defixum fuit, unde moleſte non ſolum aliquos prurire, ſed ob humorum aſperitatem cute nonnunquam eroſa, ulcerari quoque contingit. Perfundere igitur aquae temperatae quantum ſatis eſt ad huiuſmodi humores diſcutiendos.

Quod ſi et iterum id pariter facies ſeptima dies aderit ab initio primo, et cum omnia ab inflammatione libera nulla re impediente iam appareant, vel tenuiora quoque aliquando quam ex natura, tunc porro opportunum eſt ferulas circumponere, membrum ſimul diligentius conformando, dum oſſa laxiora ſunt. Ferularum uſus idem eſt ac pannorum ad fractum os continendum, ut maneat immotum, etiamſi membrum univerſum moveatur, concuſſis enim dimotiſque fracturae oris calli concretio inhibebitur.

Iubet HIPPOCRATES leves eſse ferulas et aequales et ad extrema reſimas, paulum videlicet ab ima parte deraſas, quae enim aeque craſſae ſunt uſque ad finem non minus ibi adſtringunt, quam in alia quoque vincturae parte, quod fieri non oportet. Mavult enim in medio arctius deligari, atque inde laxius uſque ad extrema quae pene reſoluta eſſe debent. Sed et breviores ferulas eſſe praecipit ipſa vinctura, ne quando cutem proximam tentare valeant eminentem plerunque ob humores receptos, quos faſciae exturbant. Eaſque monet craſſiores circa fracturam eſſe debere, quod eo loco ipſarum impulſione maxime opus ſit.

Id quoque cavere oportet, ne ad oſſium eminentias, quales in ima tibia et ſura ſunt, ferulae pertingant, quod duplici ratione fiet, vel ſi nullatenus eas imponamus in illis vincturae partibus, vel ſi breviores, ut ne ad eminentiam perveniant, ſed antea deficiant, quam eam tangant, ſatiuſque fuerit ita facere, illis enim premuntur. Quamquam non ipſa quidem oſſa premi magis dicenda ſunt, quam ſuperpoſiti muſculi vel membranae, et paſſae tendinum extremitates, atque cutis.

Poſtquam ferulae impoſitae fuerint ſi quid in vinctura laxetur, oportet eas tertio quoque die coartari, neque omnem deligationem ſolvere ante vigeſimum diem, ut firma tanquam crepido fiat callo, niſi quis forte ſenſus doloris, aut vehemens prurigo, vel ulcerationis metus, ac ſuſpicio non recte com-

(1) Method. lib. VI. c. 5 t. IV. p 103. v. 34.

(2) Inſerta haec e comm. III. in HIP. de fract. t. V. p. 537 v. 5 et 12

(3) Comm. III. in HIP. off. t. V. p. 691. v. 32. et 39. ad 46,

(4) In impreſſo eſt ἐπιδέσεως, quae lectio ſententiae minus apta VIDIO obfuit, qui obſcure haec verba interpretatus eſt *Quandoquidem ad hunc locum potiſsimum pertinent (ferulae)*

(5) Comment. II. in HIP. fract. t. V. p. 555. v. 29.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 106 sur 207

©BIUM

αὐτὸν λόγον, δεῖν μὲν ἐγγὺς τῇ ἐγγωνίᾳ σχήματος σχηματίζειν αὐτὰς, ἀλλ' εἰς τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἐκ τῶν ἐθῶν λαμβάνειν τὴν ἔνδειξιν.

Λύειν δὲ διὰ τρίτης [1] ὅπως μήτε ἄσῃ τις ἐπιγίγνοιτο μήτε κνῆσις ἀήθως σκεπασθέντι τῷ μορίῳ, μήτ' ἐπιπλέον αἱ διαπνοαὶ κωλύοιντο τῇ φθάσαντος ἐνεσηρίχθαι κατὰ τὸ κάταγμα, δι' ἃς μὴ μόνον ἀσωδῶς κνᾶσθαι συμβαίνει τισὶν, ἀλλὰ καὶ διαβρωθέντος ὑπὸ τῆς τῶν ἰχώρων δριμύτητος ἐνίοτε τῇ δέρματος, ἕλκωσιν γίνεσθαι. Καταντλεῖν ἂν ὕδατος εὐκράτου τοσοῦτον, ὅσον ἱκανόν ἐστιν διαφορῆσαι τοὺς τοιούτους ἰχῶρας.

Ἦν δὲ δὴ καὶ αὖθις ὁμοίως πράξῃς, ἑβδόμῃ μὲν ἂν εἴη μετὰ τὴν πρώτην ἀρχὴν ἡμέρα, φαίνοιτο δ' ἂν ἤδη, μηδενὸς ἐμποδὼν γενομένου, πάντα ἀφλέγματα, καὶ αὐτοῦ γε τοῦ κατὰ φύσιν ἐνίοτε μᾶλλον ἰσχνὰ, τότε οὖν ἐγχωρεῖ καὶ νάρθηκας περιτιθέναι, διαπλάσαντα [2] νῦν δηλονότι τὸ κῶλον ἐπιμελέστερον, ὡς ἂν καὶ τῶν ὀστῶν ὄντων χαλαρῶν. Ἡ δὲ χρεία τῶν ναρθήκων ἐστὶν, ἥτερ δὴ καὶ τῶν σπληνῶν, κρατεῖσθαι τὸ κατεαγὸς ὀστοῦν, ὡς ἀκίνητον διαμένειν, εἰ καὶ τὸ κῶλον ἅπαν κινοῖτο, σεισθέντων γὰρ καὶ κινηθέντων τῶν χειλῶν τῇ κατάγματος ἡ πῆξις τῇ πώρῳ κωλυθήσεται.

Ἀξιοῖ δ' Ἱπποκράτης [3] λειόν τε εἶναι καὶ ὁμαλὲς τὸν νάρθηκας, καὶ σιμὸς κατὰ τὰ ἀκρὰ τετέσιν ἀπεξεσμένους ἀτρέμα κατὰ τὴν κάτω χώραν. Οἱ γὰρ ἰσοπαχεῖς ἄχρι τοῦ πέρατος, ἴσην ἐνταῦθα τὴν ἐπίδεσιν ἐργάζονται, παντὶ τῷ ἄλλῳ μέρει τῷ τῆς ἐπιδέσεως, ὅπερ ἐν χρὴ γίγνεσθαι. Βέλεται γὰρ ἐν τῷ μέσῳ τὴν ἐπίδεσιν ἐσφίγχθαι μᾶλλον, ἐκλύεσθαι δ' ἐντεῦθεν ἄχρι τῶν περάτων, ἐκεῖνα δ' ἀπάντων ἐκλύεσθαι μᾶλλον. Ἀλλὰ καὶ μικροτέρους αὐτοὺς κατὰ τὸ μῆκος εἶναι κελεύει τῆς ἐπιδέσεως, ὅπως μὴ ψαύσειάν ποτε τοῦ μετὰ τὴν ἐπίδεσιν δέρματος, ὑψερέν ποτε πολλάκις ἐκ τοῦ δέχεσθαι τοὺς ὑπὸ τῶν ἐπιδέσμων ἐκθλιβομένους χυμούς. Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ κάταγμα παχυτέρους εἶναι συμβουλεύει τοὺς νάρθηκας, ἐπειδὴ τὸ χωρίον τοῦτο μάλιστα τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐπώσεως [4] δεῖται.

Φυλάττεσθαι δὲ χρὴ [5] καὶ κατὰ τὰς ἐξοχὰς τῶν ὀστῶν, ὁποῖαί κατά τε τῆς κνήμης εἰσὶν καὶ περόνης τὰ κάτω πέρατα, τείνεσθαι τοὺς νάρθηκας. Εὖ δὲ τοῦτο [6] κατὰ δύο τρόπους ἢ μήδ' ὅλως ἡμῶν τιθέντων αὐτοὺς κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη τῆς ἐπιδέσεως, ἢ βραχυτέρους τιθέντων, ὡς μὴ παραγίνεσθαι πρὶν ἐκείνου ψαῦσαι, [7] καὶ βέλτιόν γε πράττειν ὕστως, ὀλίβονται γὰρ ὑπ' αὐτῶν. Μᾶλλον δὲ οὐκ αὐτὰ χρὴ θλίβεσθαι λέγειν, ἀλλὰ τοὺς ἐπικειμένους μῦς ἢ ὑμένας αὐτοῖς, καί τινας ἀπονευρώσεις καὶ τὸ δέρμα.

Μετὰ δὲ τὴν ἐπίθεσιν [8] τῶν ναρθήκων, εἶτιτα χαλαρὸν γίγνοιτο τῆς ἐπιδέσεως ἐπισφίγγειν αὐτοὺς χρὴ διὰ τριῶν, ἃ λύειν ὅλην τὴν ἐπίδεσιν ἄχρι τῆς εἰκόσης, ὥστε βεβαίαν γενέσθαι τὴν οἷον κρηπίδα τῷ πώρῳ, πλὴν εἰ μήτις ὀδύνης αἴσθησις, ἢ κνῆσις σφοδρὰ, καὶ τῆς ἕλκώσεως φόβος, καὶ ὑποψία τοῦ μὴ καλῶς πε-

(6) Comm III. in HIP. offic. t. v. p. 691. v. 50. admixtis nonnullis e comm. II. in fract. t. v. p. 555. v. 32.

(7) CELSI locus lib. VIII. cap. 10 pag. 534. v. 29. sic legitur in cod. MED. *In quam partem fractura inclinat ab ea latior valentiorque ferula imponenda est.* *Eaſque omnes* CITRA (vulg. *circa*) *articulum oportet eſſe reſimas, ne hunc laedant.* Eiusdemque libri c. 15. pag. 549. v. 9. simili ratione quod in impreſsis eſt *ſupra manum* ibi ſcribitur CITRA *manum* utrobique rectius.

(8) Comm. I. in HIP. fract. t. v. p. 537. v. 18. et 43. et 52.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 107 sur 207

©BIUM

πεπλᾶσθαι τὸ κάταγμα, καὶ κίνησις σφοδρὰ κατά τινα συντυχίαν ἐν τῷ κώλῳ γενομένη, λύειν ἡμᾶς ἀναγκάσῃ.

Γενομένης δὲ τῆς πωρώσεως [1] οὐκέτ' ἐν ἡσυχίᾳ παντελεῖ τηρεῖν χρὴ τὸ κάταγμα, προσήκει γὰρ ἀνατρέφειν τὸν πῶρον ὅταν ἀσφαλῶς ῥιζωθῇ. Τὸ δὲ ἀνατρέφειν γίγνεται τῇ χορηγίᾳ τῆς ὕλης, ἣν ὥσπερ ἀπεσρέψαμεν ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τοῦ πεπονθότος εἰς ἕτερα μόρια τοῦ σώματος, οὕτως νῦν δεῖ προκαλεῖσθαι, καταντλοῦντας ὕδωρ θερμὸν, ἄχρι [2] τῆς εἰς ὄγκον ἐρυθρὸν ἐπάρσεως τῆς σαρκός. Τινὲς δὲ πτελέας ῥίζαν [3] τῷ ἀφεψήματι καταντλοῦσιν, ὅσα πωρώσεως δεῖται κατάγματα. Καὶ μέντοι [4] καὶ ὥσπερ ἐν ἀρχῇ παντάπασιν αὐτὴν ἐκωλύομεν εἰς τὸ πεπονθὸς ἔρχεσθαι, τῇ πιέσει καὶ τῷ πλήθει τῶν ὀθονίων, οὕτω νῦν προσήκει μὴ κωλύειν ἐπιῤῥεῖν ἀφαιροῦντας κατὰ βραχὺ τὸ πλῆθος τῶν ὀθονίων, ἅμα τῷ καὶ τὴν πίεσιν ἐκλύειν.

Ἐφ' ὧν δ' ὑγρότης [5] ἐσὶν πλείων καὶ δι' αὐτὴν ὑ πωρῶται τὰ κατεαγότα, ξηραίνειν αὐτὴν, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, πειρᾶσθαι δι' ἐπιδέσεως προσηκούσης, καὶ καταντλήσεως, ἤτοι γε ἐλαχίσης πάνταπασιν, ἢ πλείσης. Ἡ μὲν γὰρ ἐλαχίση πρὶν ἐπιῤῥυῆναί τι παυομένη, τότε πρόχειρα τῶν ὑγρῶν διαφορεῖ, τότε ἐν βάθει διαχεῖ μετρίως, συμφέρει δὲ ὕτως κεχύσθαι τοῖς ὑπὸ τῆς ἐπιδέσεως ἐκθλίβεσθαι μέλλουσιν. Ἡ δὲ πλείση διαφορεῖ μᾶλλον ἢ ἕλκει. Εὔδηλον δέπου καὶ ὡς ἐπὶ μὲν τῆς ἐκθλιβούσης ἐπιδέσεως ἧττον χρὴ πιέζειν τὰ τελευταῖα τῶν ὀθονίων, ἐπὶ δὲ τῆς ἀνατρεφούσης ὅσῳ ἧττον ταῦτα, καὶ συμπάσας τὰς περιβολὰς χαλαροτέρας ποιεῖσθαι.

Διαιτᾶν δὲ ἐν ἀρχῇ λεπτοτάτως χρὴ, καὶ φλεβοτομεῖν ἐνίοτε, καὶ διὰ γαςρὸς ἐκκενοῦν τὰ περιττὰ, ὡς ἐν τῇ τῶν φλεγμονῶν οἰκείᾳ θεραπείᾳ λέλεκται. Κατὰ δὲ τὸν τῆς πωρώσεως καιρὸν, ἀνατρέφειν χρὴ τὸ σῶμα τοῖς εὐχύμοις καὶ τροφίμοις, ἐξ ὧν εἴωθεν γεννᾶσθαι χυμὸς, οὐ μόνον χρηςὸς, ἀλλὰ καὶ γλισχρὸς, ἐξ οὗ δεῖ μάλισά γίγνεσθαι τὸν πῶρον. Καὶ τῶν φαρμάκων δὲ ὅσα μὲν ἐμπλαστικὰ ταῖς οὐσίαις ἐσιν μετρίως θερμαίνοντα προτρέπει τε καὶ συναύξει τὰς πώρως, ὅσα δὲ διαφορητικὰ καὶ τὰς ὄντας ἤδη καθαιρεῖ.

Θᾶττον μὲν οὖν [6] κρατύνεται τὰ κατεαγότα, τετέσιν ἀσφαλῶς πωροῦται, διά τε τὴν ὕλην ἐξ ἧς ὁ πῶρος γίνεται συμμέτρως ἔχουσαν ἐν ποσότητι καὶ ποιότητι, καὶ διὰ τὴν ῥώμην τῆς πηγνυούσης αὐτὴν δυνάμεως. Εἰς χρόνον δὲ ἐκπίπτει πλείονα διὰ τὴν ἔνδειαν τῆς ὕλης, ἔσιν ὅτε καὶ διὰ πλῆθος ἄμετρον, ἀποκλύζεται γὰρ ὁ πηγνύμενος πῶρος ὑπὸ τῆς ἔνδον ἐπιῤῥεούσης ὑγρότητος, ὅταν ᾖ πολλή τε ἅμα καὶ συνεχής. Εἴσι δὲ τὸ μὲν πάχος τῆς ὕλης ἐπιτηδειότερον εἰς τὸ παγῆναί τε καὶ γενέσθαι πῶρον. Ἡ δ' ὑγρότης ὅταν ὑδατώδης τις ᾖ καὶ λεπτὴ κατὰ τὴν σύσασιν ἀνεπιτηδείος εἰς πώρου γένεσιν. Οἵτι δὲ καὶ ἡ δύναμις ἡ μὲν ἰσχυροτέρα ταχέως ἐργάζεται τὸ ἑαυτῆς ἔργον, ἡ δὲ ἀθενεσέρα βραδύτερον, οὐδὲ λόγου δεῖ. Διὰ ταῦτα μὲν οὖν ἐν διαφέρουσι χρόνοις αἱ πορώσεις γίγνονται τοῖς συντετριμμένοις ὀσοῖς. Πλείων δὲ καὶ ἐλάττων

ἡ ὕλη

(1) Comm. I. in HIP. fract. c. 43. t. v. p. 537.
(2) Paucula haec sunt e libro VI. methodi cap. 5. t. IV. p. 103. v. 46.
(3) De simpl. medicam. lib. VIII. t. II. p. 106. v. 21.
(4) Redit ad comment. I. de fract. t. v. p. 537. v. 46.
(5) Method. lib. VI. c. 5. t. IV. p. 103. v. 50.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 108 sur 207

©BIUM

compoſitae fracturae, et violentior motus, qui caſu aliquo membro acciderit, interea ſolvere nos cogant.

Callo facto non amplius in quiete omnino continenda fractura eſt, convenit enim callum nutrire ubi valide radices egerit. Nutritio autem fit cum materia adducitur, quam ſicuti ab initio avertimus ab affecta in alias corporis partes, ita nunc evocare debemus aqua calida perfundentes donec in tumorem rubicundum caro efferatur. Nonnulli radicis ulmi decocto perfundunt fracturas, quas callo obducere opus eſt. Et vero etiam quemadmodum principio materiem prohibuimus in affectum locum confluere adſtringendo, multiſque linteis impoſitis, ita conſentaneum eſt nunc eius adfluxum non arcere, paulatim pannos ſubtrahentes, ſimulque laxius deligantes.

In quibus vero humoris plus ineſt, ob quem fracta non confervent, ſiccare illum, ut antea dictum eſt, conabimur idonea deligatione et perfuſione, eaque minima prorſus, vel plurima. Minima enim prius deſiſtens quam quid confluat, tum qui ſunt in promptu humores diſcutit, tum profundius haerentes modice fundit, expeditque ita liquari ea quae deligatione expelli debent. Plurima vero perfuſio digerit potius quam trahit. Conſtat quoque in deligatione expellente poſtrema lintea minus coartari oportere, in reficiente vero haec non minus, et omnes circuitiones laxiores facere.

Tenuiſſime cibare primis diebus oportet, ac venam interdum incidere, et ſupervacua per alvum educere, ut dictum eſt ubi de propria inflammationum curatione ſermo fuit. At quo tempore callus gignitur, cibis boni ſucci et qui valde nutriant reficiendum corpus eſt, ex quibus non modo boni humores confici ſed etiam craſſiores ſoleant, unde callum fieri maxime convenit. Ex medicamentis vero quaecumque obſtruendo modice et calefaciendo valent, ea callos promovent et augent, ſed quae ſudores eliciendi vim habent, iam factos extenuant.

Citius igitur confervent fracta, ideſt callo firmantur, tum materia ex qua callus fit habente quantitatis et qualitatis modum, tum robore virium ipſam cogentium. In longius vero tempus protrahuntur, et ob materiae inopiam, et interdum ob copiam immodicam, abluitur enim callus concreſcens ab humore intus affluente, ubi multus una ſit ac iugis. Facit autem craſſitudo materiei ut ea facilius ſpiſſetur et callus fiat. Humor vero ubi ſit aquoſus et conſtitutione tenuis minime aptus eſt ad callum conficiendum. Neque neceſſe eſt dicere valentiores vires citius, debiliores tardius operari, qua de cauſſa diverſis temporibus calli accreſcunt oſſibus fractis. Porro materies magis vel minus ab-

(1) Comm. I. in HIP. fract. t. V. p. 537. v. 27.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 109 sur 207

©BIUM

abundat, crassiorque fit, vel tenuior, tum ob eam quae ab initio est cuique corpori temperationem, tum ob acquisitum quo curantur tempore habitum, praetereaque ob victum quo vivunt, et deligationis modum quo deligantur, et aetatem, et anni, tempus, et regionem, quibus omnibus vires aut validae aut imbecillae fiunt.

Tumores assurgentes ab expulsis humoribus, quos arctiore deligatione aliquando facimus, curandi sunt imposita lana multa succida bene carpta, vino oleoque irrigata. Sed illini antea cerato cutis debet cui haec superponenda est, ac deligatio a tumoribus ad superiorem partem fieri.

Alii quidem volunt humorem a tumente parte expressum ad eas quae supra deligationem sunt ascendere, nonnulli ad inferiora loca ferri. Eorum controversiam diiudicare difficile non est, definita prius ipsa deligatione, si enim laxatis ferulis, ut dictum est, partem tumentem deligemus, sanguinis nonnihil ad loca infra vincturam deveniet, sed si ferulis summotis atque tota deligatione penitus resoluta, iterum ab integro religemus, eam simul deligationem adhibentes quae fracturarum propria est, atque una miscentes eam quae a tumidis partibus incipit, humor expressus hoc modo ultra vincturam ab initio factam ad loca supra deligationem excurret.

Ac de transversis quidem fracturis vel haec satis esse possunt, de oblongis tum eadem omnia valent, tum adstringere ea magis oportet ad ipsum fracturae locum, et quod recessit introrsum protrudere. Iis vero quae comminuta sunt multifariam maximeque cum ulceribus, quod plerumque accidere solet, panni circumdari debent vino madentes potissimum aestate, putrescunt enim si quis oleum vel et ceratum adhibeat, cum siccari huiusmodi fracturae magis quam ceterae postulent, et malum asperius aliquanto sit. Medicamenta quoque sint e siccantium genere, quae sanguinalia vocantur, quod cruentis protinus vulneribus iniici soleant.

In fracturis cum vulnere ubi nullum parvulum fragmentum ossis emineat, vel abscessurum videatur, eodem deligationis modo utendum est, quem ad fracturas sine ulcere praecepimus. Ubi vero opinio sit ossis particulam post aliquod tempus separatam naturae vi per ipsum vulnus expelli posse, fasciae capite vel a dextris vel a sinistris imposito, deligandus deinceps sic locus est ut totus comprehendatur, neque ulla pars nuda relinquenda, neque adstringi nimium vinctura debet.

Suspicari autem debemus subiectum os vitiatum esse cum effluens pus copiosius sit, quam pro ulceris modo. Si vero et properare ad secretionem pars velut emortua videatur, firmam eius rei iam cognitionem habebis. At unde coniices ad secretionem properare? Primum quidem ex ipsis labris ul-

(1) Com. II. in HIP. fract. t. v. p. 557. v. 53.
(2) Com. II. de fract. c 74 t. v p. 558. v. 30. Cl 7. 241. F.
(3) Emendanda hinc impressi codicis lectio monstrosa καὶ μὴ μιγνῦντες αὐτῶν τῶν ἀπὸ τῶν οἰδημάτων ἀρχομένων, ὑπερεῖκαν ὕτως, et cet. ὑπερθείη vox Hippocratica, de fract. comm. II. c. 74.
(4) Meth. VI. 5. t. IV. 104. 12. Cl. 7. 41. 6.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 110 sur 207

©BIUM

ἡ ὕλη καὶ παχυτέρα καὶ λεπτοτέρα γίγνεται, διά τε τὴν ἐξ ἀρχῆς ἑκάστου κρᾶσιν, καὶ διὰ τὴν ἐπίκτητον ἐν ᾧ θεραπεύεται χρόνῳ κατάστασιν, ἔτι τε δίαιταν ᾗ διαιτῶνται, καὶ τρόπον ἐπιδέσεος ὃν ἐπιδοῦνται, τήν θ' ἡλικίαν, καὶ τὴν ὥραν, καὶ τὴν χώραν, ἐξ ὧν ἁπάντων, καὶ ἡ δύναμις, ἤτοι γ' ἀσθενὴς ἢ ἰσχυρὰ γίγνεται.

Τὰ δ' ἐξαιρόμενα [1] τῶν οἰδημάτων διὰ τὴν ἔκθλιψιν τῶν χυμῶν, ὧν ἐκ τῆς σφοδροτέρας ἐπιδέσεως ἐνίοτε ποιούμεθα, θεραπευτέον, ἐπιτιθέντας ἔρια πολλὰ ῥυπαρὰ καλῶς κατειγασμένα, ῥαίνοντας ἐλαίῳ τε καὶ οἴνῳ. Προϋποχρίειν δὲ δεῖ τὸ δέρμα καθ' οὗ ταῦτ' ἐπιτεθήσεται κηρωτῇ, καὶ τὴν ἐπίδεσιν ἀπὸ τῶν οἰδημάτων ἐπὶ τὸ ἄνω ποιεῖσθαι.

Τινὲς μὲν οὖν [2] ὑπὲρ τὴν ἐπίδεσιν ἀνιέναι βούλονται τὸν ἐκθλιβόμενον τῶν οἰδημάτων χυμὸν, ἔνιοι δὲ εἰς τὰ κατὰ τὴν ἐπίδεσιν χωρία παραγίγνεσθαι. Κρίναι δ' οὐ χαλεπόν ἐστιν τὴν διαφωνίαν αὐτῶν, ὁρισθείσης τῆς ἐπιδέσεως. Εἰ μὲν γὰρ ἐπανέντες τοὺς νάρθηκας ἐπιδήσαιμεν, ὡς εἴρηται, τὸ οἰδηκὸς, ἀφίκοιτ' ἂν τι τοῦ αἵματος εἰς τὰ κατὰ τὴν ἐπίδεσιν χωρία, εἰ δ' ἀφελόντες τοὺς νάρθηκας καὶ λύσαντες ὅλην τὴν ἐπίδεσιν, αὖθις ἐξ ἀρχῆς ἐπιδήσαιμεν, ἅμα μὲν τῷ καταγματικῷ τρόπῳ χρώμενοι τῆς ἐπιδέσεως, ἅμα δὴ [3] καὶ μιγνῦντες αὐτῷ τὸν ἀπὸ τῶν οἰδημάτων ἀρχόμενον, ὑπερθείη ἂν οὕτως τὴν ἀρχαῖαν ἐπίδεσιν ἐκθλιβόμενος χυμὸς, ἐπὶ τὰ τῆς ἐπιδέσεως ὑψηλότερα χορία.

Περὶ μὲν δὲ [4] τῶν ἐγκαρσίων καταγμάτων ἱκανὰ καὶ ταῦτα, περὶ δὲ τῶν παραμήκων τὰ μὲν ἄλλα σύμπαντα τὰ αὐτὰ, πιέζειν δὲ χρὴ μᾶλλον ταῦτα κατ' αὐτὸ τὸ κάταγμα, καὶ προστέλλειν εἴσω τὸ ἀφεστηκός. Ὅσα δ' ἐτραύσθη πολυειδῶς καὶ μάλιστα σὺν ἕλκεσιν, ὅπερ ὡς τὰ πολλὰ φιλεῖ γίγνεσθαι, σπλῆνας σκεπαρνηδὸν περιβαλεῖν, οἴνῳ τέγγοντας, μάλιστα ἐν θέρει, σήπεται γὰρ εἴ τ' ἐλαίῳ τις, εἴτε καὶ κηρωτῇ χρῷτο, δεόμενά γε ξηραίνεσθαι μειζόνως ἢ τἄλλα, διότι καὶ μεῖζον τὸ πάθημα. Καὶ τοίνυν καὶ τὰ φάρμακα πάντα τῶν ξηραινόντων ἔστω φαρμάκων, ἐκ τῶν ἐναίμων ὀνομαζομένων.

Τῶν δὲ [5] μεθ' ἕλκους καταγμάτων, ὅταν μὲν μὴ ἐξέχον τι, μήτ' ἀποστήσεσθαι προσδοκώμενον ᾗ μόριον τοῦ καταγέντος ὀστοῦ, χρῆσθαι δεῖ τῷ τρόπῳ τῆς ἐπιδέσεως, ὃν ἐδιδάξαμεν ἐπὶ τῶν χωρὶς ἕλκους καταγμάτων. Ὅταν δὲ ἐπίδοξον ᾗ τι μέρος αὐτοῦ τῷ χρόνῳ χωρισθὲν ἀποκριθήσεσθαι πρὸς τῆς φύσεως, διὰ τῆς κατὰ τὸ ἕλκος χώρας, τὴν ἀρχὴν [6] δεῖ θέντας, ἤτοιγ' ἐκ τῶν δεξιῶν ἢ τῶν ἀριστερῶν μέρων, ἐπιδεῖν ἑξῆς ὡς ὅλον αὐτὸ καταληφθῆναι, καὶ μηδὲν ἀπολιφθῆναι μέρος γυμνὸν, μὴ σφόδρα τε πιέζειν τῇ ἐπιδέσει.

Δεῖ δὲ [7] ὑποπτεύειν πεπονθέναι τό ὑποκείμενον ὀστοῦν ὅταν πλέον ᾗ τὸ ἀποῤῥέον πύον ἢ κατὰ μέγεθος τοῦ ἕλκους. Ἐὰν δὲ καὶ ἐπειγόμενον φαίνηται πρὸς τὴν ἀπόκρισιν τὸ πεπονθὸς μέρος, ἔχοις ἂν ἤδη βεβαῖαν τὴν διάγνωσιν. Πόθεν οὖν ὅτι πρὸς ἀπόκρισιν ἐπείγεται; πρῶτον μὲν ἐξ αὐτῶν τῶν χειλῶν τοῦ ἕλκους οὐκ ἐθελόντων συ-

(5) Comm. III. de fract. c. 2. t. v. p. 559. v. 32. ad 40. paulum contracta cl. 7. 242. B.

(6) Traducta haec ab eiusdem comment. cap. x. t. v. 562. 31. ad 37.

(7) Eodem comm. III. de fract. c. 18. t. v. p. 564. v. 5. ad 9.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 111 sur 207

©BIUM

συνιέναι πρὸς ἄλληλα, διϊσαμένων τε καὶ ἐκτρεπομένων, εἶτα καὶ τῆς τῦ κάμνοντος αἰσθήσεως, ἐν τῷ βάθει κινήσεως αὐτῷ τινὸς ἀμυδρᾶς φαινομένης.

Ὅταν μὲν οὖν [1] κατὰ τὸ μῆκος τῦ κώλυ γένηται τὸ ἕλκος ἐγχωρεῖ τοὺς νάρθηκας ἐπιβάλλειν ἑκατέρωθεν. Ὅταν δὲ ἐγκάρσιον, κωλύει τὴν ἐπίθεσιν τῶν ναρθήκων, καὶ μάλις' ἐὰν ᾖ μεῖζον, ἐφ' ὧν πλείοσιν ὀθονίοις χρηστέον.

Ὠφελιμώτατον [2] δ' ἐστὶν ἁπάντων οἴνων εἰς τὰς τοιαύτας διαθέσεις ὁ μέλας καὶ αὐστηρός. Δῆλον δ' ὅτι καὶ κατὰ τὴν σύστασιν ὁ τοιοῦτος ἐστὶν παχὺς, τὸ μὲν κοινὸν ἀγαθὸν ἔχων, ὃ χάριν εἰς ἐπιβροχὰς [3] ἕλκων παραλαμβάνεται, τῶν δ' ἄλλων οἴνων τῶν εὐφόντων ἀδηκτότερον ὤν, ὅπερ ὑ τὸ τυχὸν ἀγαθόν ἐστιν ἐν ταῖς τοιαύταις θεραπείαις, διὰ κᾶν μὴ λίαν αὐστηρὸς, ἀλλὰ μετρίως ᾖ τοιοῦτον ἀμείνων ἐστίν. Οὐδύνην γὰρ ὁ λίαν αὐστηρὸς φέρει, συνάγων καὶ πιλῶν τὴν σάρκα περαιτέρω τῦ προσήκοντος. Οὔθεν ὐδὲ λεπτομερὴς καλὰ τὴν οὐσίαν οἷος πέρ ἐστιν ὁ λευκὸς ἢ ξανθὸς ἢ κιρρὸς ἐπιτήδειος, εἰσδυόμενον γὰρ εἰς ὅλον τὸ βάθος τῆς ἡλκωμένης σαρκὸς αἴσθησιν ὀδυνηρὰν πλείονα φέρει, διὰ τὴν ἐν αὐτῇ γιγνομένην σφίγξιντε καὶ πίλησιν. Ὁ δὲ παχυμερὴς ὁποῖος ἐστὶν ὁ μέλας, οὐ καταδυόμενον εἰς τὸ βάθος τῆς σαρκὸς, ἀλλὰ μόνῃ τῆς ὁποιότητος διαδόσει, σύφωντε [4] καὶ συνάγων αὐτὴν, ἀποκρύεται μὲν τοὺς ἤδη περιεχομένους χυμοὺς, ἀναστέλλει δὲ τοὺς ἐπιῤῥέοντας.

Λέλεκται δὲ καὶ πρόσθεν, ὡς ἀεὶ χρὴ τέλεσθαι τὸ ἕλκος ὑπ' αὐτοῦ, ξηρανθέντων γὰρ ἐπ' ὀλίγον ἢ θερμανθέντων τῶν ἐπιβεβλημένων ὀθονίων, τῷ ἕλκει φλεγμονὴν ἀναγκαῖον ἀκολουθῆσαι, καὶ μάλις' ἐν θέρει. Καθ' ὃν καιρὸν καὶ παρ' ΗΜΙΝ ἐν Περγάμῳ τῶν ἀρχιερέων τὰς καλυμένας μονομαχίας ἐπιτελούντων, τοὺς κάκιστα ἰαθέντας ἐθεράπευσα, πλύγμασι μὲν ὀθονίων ἐπιθεὶς τοῖς τραύμασιν, οἴνῳ τοιούτῳ βεβρεγμένα, καὶ' αὐτῶν δὲ ἔξωθεν σπόγγους καινοὺς μαλθακοὺς, εἶτα σχεδὸν δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἐπιβρέχων. Προϋπέβαλλον δὲ τῷ τετρωμένῳ κώλῳ δέρμα καινοῦν ἀτρέμα κατὰ τὴν πρὸς ποδῶν χώραν, ὡς διὰ τούτυ φέρεσθαι τὸν ἐκ τῆς ἐπιβροχῆς οἶνον, ἐκκενοῦσθαί τε καθάπερ δι' ὀχετῦ, δεχομένης αὐτοῦ τὴν ἐκροὴν λεκάνης κενῆς, ὡς' ἀναλαμβανόμενον αὖθις τὸν ἀθροιζόμενον οἶνον ἐν αὐτῇ καταντλεῖσθαι δεύτερον.

Γνωστέον [6] δ' ὡς τὸ κῦρος τῆς θεραπείας ἡ ἐπίτεγξις ἔχει, κατάγε τὰς πρώτας ἡμέρας, ἡνίκα ἐκθλίψεσθαι χρὴ τῶν ἡλκομένων μορίων ὅσον ἤδη φθάνει κατ' αὐτὰ περιττῆς ὑγρότητος ἠθροῖσθαι, κωλῦσαί τε τὸ ἄνωθεν ἐπιῤῥέον. Ἀπὸ δὲ τῆς τρίτης ἡμέρας ἡ πιοτερὰ κηρωτὴ χρησιμωτέρα πέπτωκα τὰ κατὰ τὸ ἕλκος. Αλλ' ὀγ' ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ εὐθέως ἐξ ἀρχῆς αὐτὴν παραλαμβάνει, τὴν ἐκ τοῦ οἴνου [7] δύναμιν ὐκ ἐθέλων ἀκραιφνῆ προσπίπτειν τοῖς ἡλκωμένοις μορίοις, ἀλλὰ κατὰ διάδοσιν, [8] ὅπως μήτις ἀνία γένηται διὰ τὴν σύψιν.

Πο-

(1) T. v. p. 56. v. 48. et 51. comm. III. de fract. c. 12. Cl. 7. 243. F.

(2) Ibi pag. 565. v. 12. ad 29. eiusd. comm. cap. XXI.

(3) Imp. habet ἐπιβολὰς minùs apposite, quod VIDIO fortasse causa fuit, ut paulo liberius interpretaretur *Communis illi gratia est ob quam in ulcerum vinculis ingeritur*.

(4) In impresso libro scribitur ψύχων pag. 465. v. 19. atque sic legisse VIDIVM manifestum est Cl. VII. 244. H. interpretantem *refrigerando*. Nostri codicis certissima lectio est, cui nec rerum natura, neque ipsius GALENI doctrina repugnat.

(5) Pontifices ob honorem sacerdotii Romae ludos edere potuisse, ac tandem in provinciis coactos fuisse sacerdotes populo ludos dare, atque horum exhibitionem patrimonii munus fuisse ostendit GVTHERIVS *de veteri iure pontificio* lib. III. c. 20. Gladiatorum vero munus Romanae consuetudinis, primo maiore cum terrore ho-

ulceris, coire nolentibus atque hiantibus et averſis, deinde ex aegroti ſenſu, quo motum quendam obſcurum ſibi penitus percipere videtur.

Quando igitur ulcus fit per longum membri, ferulas imponere utrinque licet, tranſverſum vero ulcus id non patitur, praeſertim ſi maiuſculum ſit, ubi plurimis linteis uti conveniet.

Vinorum omnium utiliſſimum ad huiuſmodi vitia nigrum eſt et auſterum, quod huiuſmodi vinum conſtitutione denſius ſit, commune id bonum habens, cuius gratia madefaciendis ulceribus adhibetur, ac praeterea minus mordax ſit quam alia vina adſtrictoria, quae non levis bonitas eſt in curationibus, ideoque etſi non nimium ſed modice auſterum ſit hoc vinum, melius tamen eſt, nam nimis auſterum contrahens et compingens carnem plus quam par eſt, dolorem ciet. Quapropter neque tenuioris naturae vinum probatur cuiuſmodi eſt album aut fulvum aut ſanguineum, quod ulceratam carnem penitus permeans ſenſum doloris acutiorem faciat eam conſtringendo et comprimendo. Denſum vero quale nigrum eſt non penetrans carnem, ſed ſola qualitatis ſuae diſtributione eam adſtringens et cogens, collectos iam humores expellit, et affluentes reprimit.

Dictum et antea fuit eodem vino ſemper ulcus madefaciendum eſſe, ſicceſcentibus enim paulatim et calefactis linteis ſuprapoſitis, inflammationem ulceri accedere aeſtate potiſſimum neceſſe eſt. Quo quidem tempore apud nos quoque Pergami pontificibus gladiatoria quae vocant munera exhibentibus, peſſime vulneratos EGO curavi, multiplicia lintea imponens vulneribus vino huiuſmodi perfuſa, ſuperque ea ſpongias novas molles, ac deinde totum fere diem noctemque irrorando. Supponebam vero antea membro vulnerato corium leviter cavatum ea parte qua ad pedes vergebat, ut vinum a perfuſione manans per illud efflueret, et quaſi per canalem exhauriretur, lapſum eius excipiente vacua pelvi, ut reſumtum quod ibi collectum fuerat denuo poſſet infundi.

Sciendum porro eſt irrigationem primis ſaltem diebus ſummam curationis habere, quando expellere opus eſt ab ulceratis partibus quicquid iam ſuperflui humoris collectum fuerit, et quod a ſuperioribus defluit prohibere. A tertia vero die ceratum picatum utilius erit, maturans quae ad ulcus ſunt. Atqui HIPPOCRATES continuo ab initio id adhibet, volens vini vim ulceratis partibus non integram ſed diſtribute occurſare, ne qua illis ab aſtrictione moleſtia fiat.

Sae-

hominum quam voluptate datum in Graecia, deinde familiare oculis Graecorum gratumque ſpectaculum fuiſſe, animadvertit LIVIVS lib. XLI. c. 20. Minime negligenda videtur etſi parvula ſit noſtri codicis hoc loco in voce KAI' differentia ab impreſſo, ubi ſcribitur A'EI', quod interpretem VIDIVM adegit, ut diceret, gladiatores Pergamis SEMPER aeſtate datos fuiſſe, quod prorſus incertum aliunde eſt.

(6) Ibi v. 44.

(7) In impreſſo οἰκείου, unde eſt fortaſſe illa VIDII interpretatio *cerato cum vini proprietate utitur*.

(8) Impreſſus habet διάστημα, quod VIDIVS interpretatur *medium aliquid interiectum*. Lectio noſtra vera rem planius exprimit.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 113 sur 207

©BIUM

Saepe vero et fruſtula oſſium et ſquamae tempore abſcedunt, quae melius eſt a natura protruſa paulatim ac ſuo tempore exire, quam irritari medicamentis, aut inſtrumentis evelli. Quaecumque enim vi confertim abſtrahuntur cava fiſtuloſa faciunt, quae autem a natura propelluntur ſubtus gignente vel materiam calloſam vel carnem, ea excidentibus quae excidere debent, continuo plena apparent, et celeriter cicatrices inducuntur, applicito medicamento quod modice ſiccet et adſtringat.

Sed et nervoſa quaedam et membranacea corpora interdum abſcedunt, quae ſine periculo paulatim multo tempore in pus vertuntur, acrium vero medicamentorum vim paſſa, vel inſtrumento quopiam, vel digitis avulſa, conſenſum adducunt ſubiectarum partium, ut inflammatio quoque, et febris, et delirium, et nervorum diſtentio conſequantur.

Oſſium vero eas partes praecidi par eſt, quaecumque ſaltem obſtant ne recondantur, et quae contingentes carnes vexant, atque ut dicit HIPPOCRATES improbam poſituram praebent, ideſt difficilem et moleſtam ipſorum oſſium poſitionem. Manifeſtum inſuper eſt nudata carnibus oſſa, neque protinus compoſita, exſiccari et excidere.

Non recte vero compoſitis interdum fractis oſſibus, ſi tibi obtingat quod nondum conferbuit, poſtquam detorſeris, reduc in ſuam ſedem, at ſi incidat iam callo glutinatum, aqua cum oleo multo foveto, tum valide intentum, primo quidem rurſus frange ut ab initio fractum fuerat, deinde vero naturali formae reſtitue, et poſtremo naturae committe callum fracto in eo habitu obducere.

II. L.

(1) Comm. II. in HIP. de off. cap. XXIII. t. V. p. 683. v. ult. ad 684. v. 7. cl. VII 210. H.

(2) Emendanda hinc impreſsi libri ſcriptura ἐκλυθεῖσιν a qua eſt VIDII interpretatio *inſtrumentis reſolventibus* a re grammatica ſimul et chirurgica nonnihil abhorrens.

(3) Totus locus ſic in impreſsis paulum corruptus legitur Ὅσα δὲ ὑποφυούσης ἤτοι πωροειδοῦς τινὸς ἢ σαρκὸς ἐκπεσόντων τῆς ἐκπτώσεως δεομένων. Quae non miror VIDIVM non niſi obſcure interpretari valuiſſe *ubicumque caſura ſubcreſcente calloſo quopiam vel carnoſo remittuntur*

(4) Comm. in HIP. de fract. III. 46. t. V. p. 571. v. 32. Cl. VII. 247. H.

(5) Libri impreſsi HIPPOCRATIS et GALENI hoc loco habent δυσαισθησίην, ſed videndum an codicis noſtri auctoritate legere apud utrumque liceat δυσθεσίην, quam voculam inter Hippocraticas refert EROTIANVS, qui interpretatur, ut eſt in ed. H. ST. δυσαρέστησιν ἢ δυσαποκατάστασιν. EVSTACHIVS vertit *moroſitatem* vel *difficilem placationem*, eademque repetit FOESIVS, quae cum non ſatis faciant emendandam EROTIANI dictionem putaverim legendo δυσανάστασιν, ac vertendo *difficilem inſtaurationem* vel *difficilem reſtitutionem*, ut ipſe GALENVS hic explicat, et naturalis vocabuli δυσθεσίης notio poſtulat.

(6) In impr. male ſcribitur ἀγρίαν et VIDIO redditur *cum tormento*.

(7) De fragmentis oſsium in magno vulnere non coeuntibus ſermo eſt apud CELSVM lib. VIII. cap X. quem intelligere non eſt humani ingenii, ſi legatur in aliqua e toties repetitis editionibus Lindenianis, nimium fortaſſe a vetere ſcriptura et a principe et optima impreſsione Florentina recedentibus. Quamobrem libet hic totum cum locum reſtituere MEDICEI codicis auctoritate, cum quo editio illa plerunque convenit, quod praeſertim una duntaxat vocula, quam exhibent membra-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 114 sur 207

©BIUM

Πολλάκις δὲ [1] καὶ ἀπόσχιδες ὀςῶν καὶ λεπίδες ἀποπίπτουσιν ἐν τῷ χρόνῳ, καὶ βέλτιον αὐτοῖς ἐςὶν ἐκτὸς τῆς φύσεως ὠθουμένοις κατὰ βραχὺ τὴν ἔκπλωσιν ἐν χρόνῳ ἔχειν, οὐ διὰ φαρμάκων ἐρθιζομένοις, ἢ δι' ὀργάνων ἑλκυσθεῖσιν. [2] Ὅσα μὲν γὰρ ἐκτὸς βίας ἀθρόως ἀποσπᾶται, συριγγώδεις ἐργάζεται κοιλότητας, ὅσα δὲ [3] ὑπὸ τῆς φύσεως ὑποφυόμενα ἤτοι πωροειδῆ τὴν οὐσίαν ἢ σάρκα, ταῦτ' ἐκπεσόντων τῶν τῆς ἐκπτώσεως δεομένων, εὐθέως φαίνεται πλήρη, καὶ διὰ ταχέων ἐπουλοῦται, προσαχθέντος αὐτοῖς μετρίως ξηραίνοντος καὶ σφόντος φαρμάκου.

Καὶ νευρώδη δέ τινα καὶ ὑμενώδη σώματα πολλάκις ἐκπίπτει διατυΐσκοντα μὲν ἀκινδύνως ἐν χρόνῳ πλείονι κατὰ βραχύ, βιασθέντα δ' ὑπὸ φαρμάκων δριμέων, ἢ δι' ὀργάνου τινὸς, ἢ διὰ τῶν ἡμετέρων δακτύλων ἀποσπασθέντα, συμπαθείας ἐπάγεται τῶν ὑποκειμένων μορίων, ὡς καὶ φλεγμῆναι καὶ πυρέξαι καὶ παραφρονῆσαι καὶ σπασθῆναι.

Τῶν δὲ ὀςῶν [4] ἀποπρίειν ἐκεῖνα προσῆκεν, ὅσα γε κατὰ τὰς ἐμβολὰς ἐμπωδίζει, καὶ ὅσα λύπει τὰς ψαυούσας σάρκας, καὶ ὡς ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ φησὶν, δύσθεσιν [5] παρέχει, τουτέστιν δεσχερῆ καὶ ἀνιαρὰν [6] τὴν αὐτῶν θέσιν. Δῆλον δ' ὅτι τὰ γυμνωθέντα τῶν σαρκῶν ὀςᾶ καὶ μὴ παραχρῆμα ταχθέντα καταξηραίνεται καὶ ἀποπίπτει. [7]

Κακῶς δὲ [8] διαπλασθέντων ποτὲ τῶν καταγέντων ὀςῶν, ἐὰν μὲν μηδέπω πεπωρωμένῳ περιτύχῃς, διασρέψας εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάναγε, πεπωρωμένῳ δὲ ἐντυχὼν, ὕδατι μετ' ἐλαίου πολλοῦ καταντλήσας, εἶτα διατείνας ἰσχυρῶς, πρῶτον μὲν κάταξον ὡς ἐξ ἀρχῆς ἦν κατεαγὸς, ἐφεξῆς δὲ τῷ κατὰ φύσιν σχήματι διάπλασον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπίτρεπε τῇ φύσει πωροῦσαι τὸ κατεαγὸς ἐν ταύτῳ τῷ σχήματι.

nae, quamque incusa omnia exemplaria, neque ipsis primis exceptis, corrupere, miram lucem afferat universae sententiae. Pagina igitur illarum editionum 540. v. 15. haec verba occurrunt. *Duo magis necessarium est, saepius ulcus resolvere quam nutrire* (cod. ATQVE *nutrire*, eodemque modo dixerat paulo ante pag. 539. v. 26. *solvendum nutriendumque est*). *Sequitur que fere* (cod. *sequitur* VERO) *ut id os per se post aliquot dies excidat, aut cum iam ante misera conditio* (cod. *cum* TAM *misera* ANTEA *conditio*) *vulneris sit, tamen id interdum manus, diuturnitasque faciat.* (Cod *interdum* MANVS DIVTIVSQVE FACIES.) Quae verba etsi non omnino recte se habeant, verae tamen lectionis vestigia praeseferre videntur, quae minima mutatione hoc modo nisi fallor elici potest *Tamen id interdum* MANVS DIV ET VSQVE FACIET, id est si emortuum illud os per se non excidat, manu extrahendum esse, per dies tentando et usque dum obrumpatur; praesertim cum aliunde pessima vulneris conditio sit. Quae sequuntur hanc explicationem comprobant. *Saepe* ENIM (non *etiam* ut in vulg.) *integra cute os obrumpitur, protinusque prurigo et dolor oritur,* QVAE (vulg. *quare*) *solvere si accidit maturius oportet, et fovere aqua et cet.* Dixerat paulo superius p. 539. v. ult. simili ratione *Si id* MANVS FACERE *non potest*. Quo loco pariter non video cur vetustior probaque lectio reiecta fuerit, quam et noster codex firmat *Vulsella quali fabri utuntur iniicienda est reste se habenti capiti* (vulg. *acutae ossis prominentis cuspidi* quod in nullo unquam exemplari manuscripto vidi) *ab ea parte qua firma est, ut ea parte qua gibba* (CIBRA in cod. lego *gibbera*) *est eminens os in suam sedem compellat.* Sed haec omnia diiudicent qui critica aeque ac medica scientia praestant.

(8) Comm. in HIP. offic. II. 25. t. v. p. 685. 7.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 115 sur 207

©BIUM

Β. ν̄. ΠΕΡΙ ΡΙΝΟΣ ΚΑΤΑΓΕΙΣΗΣ.

ΤΑ' θλάσματα [1] τῆς ῥινὸς πειρᾶσθαι χρὴ μάλιστα μὲν ἀφλέγμαντα διαφυλάττειν, εἰ δὲ καὶ φλεγμήνοιεν, ἀφλέγμαντα ποιεῖν ὡς τάχιστα. Δεῖται δ' οὐδὲν ἐπιδέσεως, ἀλλ' ἀρκέσει τὸ μέσον τοῦ ὀθονίου κατὰ τοῦ μέσου τῆς ῥινὸς ἐπιβάλλοντα, μὴ βιαίως ἀπάγειν τῶν σκελῶν ἑκάτερον ὀπίσω τῆς κεφαλῆς, ἐντεῦθεν τ' ἐπὶ τὸ μέτωπον ἄγοντα δῆσαι. Καταπλάσσειν δ' ἀλεύρῳ γλισχρὸν σταῖς ἐργαζομένῳ, προσβάλλοντα κόμμι ἢ μάνναν [2] ὀλίγην. Ἐγὼ δέποτε μήτε μάννης μήτε κόμμεως εὐπορῶν, ἐχρησάμην ὑγρᾷ ῥετίνῃ. Χρήσαιο δ' ἄν ποτε καὶ μέλιτι μηδὲ ταύτης παρούσης, ἀλλ' ἄμεινον ἐπὶ τὴν μάνναν ἔρχεσθαι καὶ τὸ κόμμι, θερμαίνει γάρ πως τό τε μέλι καὶ ἡ ῥετίνη. Τὰ δὲ τοιαῦτα κατὰ τὰς ἀρχάς ἐστιν ἄχρηστα, προιόντος μέν τοι τοῦ χρόνου καὶ μένοντος τοῦ λειψάνου τῆς φλεγμονῆς, ταῦτα γίγνεται τῶν ἄλλων χρησιμώτερα.

Διαπλάττομεν [3] δὲ τὸ κατεαγὸς τῆς ῥινὸς ὅταν μὲν ἐγχωρῇ τοῖς δακτύλοις χρώμενοι, καθιέντες εἰς τοὺς μυκτῆρας, ὅταν δὲ μὴ ἐνδέχεται σπαθομήλαις, ἀνάγοντες οὐ κατὰ τὸ πρόσθεν μέρος τῆς ῥινὸς, ἀλλὰ καθ' ὃ μάλιστα καταπέπτωκεν εἰς τὴν κοιλότητα τὸ κατεαγὸς αὐτῆς, ἐκεῖνο γάρ ἐστιν τὸ καὶ τῆς μοχλείας δεόμενον, ἵν' ὑψωθὲν εἰς τὴν κατὰ φύσιν ἀφίκηται χώραν, οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἄλλο τι τὸ διαπλάττειν ἐστὶν ὁτιοῦν μέρος, ἔξω τοῦ τὴν οἰκείαν ἑκάστῳ τῶν μερῶν αὐτοῦ διδόναι χώραν.

Ἅπασα [4] δ' ἡ διὰ τῶν κολλημάτων ἀντίτασίς τε καὶ οἷον εὔθυνσις τῆς διεστραμμένης ῥινὸς ἀσθενὴς ἐφάνη ΜΟΙ πειρωμένῳ. Εἰ μὲν γὰρ ἰσχυρότερον τείναις [5] αὐτὸ, ἀποκολλᾶται τε καὶ ἀφίσταται, μετρίως δὲ τείνοντος οὐδὲν ἀξιόλογον περαίνεται.

Γ. ν̄α. ΠΕΡΙ ΓΕΝΥΟΣ ΚΑΤΑΓΕΙΣΗΣ.

ΤΩΝ κατεαγότων μορίων τῆς γένυος τὴν ἀντίτασιν χρὴ γίγνεσθαι, τὸ μὲν ἕτερον μέρος τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ πρὸς τὸ γένειον τινόντων κάτω, τόδ' ἕτερον ἄνω πρὸς τὴν κεφαλὴν. Ἱμάντε δὲ ἔστωσαν ἁπαλοὶ, τὰ πέρατα ἔχοντες κατὰ βραχὺ μειούμενα τοῦ πλάτους, ὅπως ἡ δέσις ἀσφαλεστέρα γένηται, τὰ γὰρ πλατύτερα κἂν ἐπιμελῶς τις δήσῃ τὸ μόνιμον οὐκ ἔχει. Ἀναφέρειν δὲ δεῖ πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ κάμνοντος ἀμφότερα τοῦ ἵμαντος τὰ πέρατα, καὶ δεσμεῖν κατὰ τὴν κορυφὴν αὐτῆς, μᾶλλον δὲ δεῖ τετάσθαι τὸν κάτω, χάριν τοῦ τὴν γένυν [6] εἰς ὀξὺ πέρας ἄγεσθαι.

Χρη-

(1) Comm. in HIP. art. II. c. 42. et seq. t. v. p. 606. v. 29. 33. et seq.

(2) GALENVS eo loco unde haec desumpta sunt t. v p. 607. v. 23. addit Μάννα δὲ καλεῖται τὸ ὑπόσεισμα τοῦ λιβανωτοῦ *Manna vocatur pollen concussi turis* Et l. IV. de comp. med. sec. loc. c. 4. t. II. pag. 207. v. 10. τὸ ὑπόσεισμα τοῦ ὑποτεθραυμένου κατὰ τὰ μεγάλα φορτία λιβάνου. *Quod succutitur friati turis in magnis sarcinis* Idque ait a ture contrito differre. PLINIVS h. nat. lib. XII. c. 14. *Turis micas concussu elisas mannam vocamus*. CELSVS intelligens fortasse pulvisculum vasorum parietibus adhaerentem *turis fuliginem* semper vocat.

(3) Eiusdem comm. c. 46. p. 608. v. 25 29. et seq.

(4) Eiusd. comm cap. 47. ib. v. 55.

(5) Emendanda hinc librorum impressorum scriptura ἰσχυρότερόν τε εἴη ὃ ἀποκολλᾶται.

(6) In impresso libro additur hic particula μή, quam ORIBASIVS non videtur legisse in suo exemplari, et quidem sententia recte constat sine illa negatione, quae abest item ab HIPPOCRATIS contextu in editione Basileensi anni MDXXXVIII, quam CORNARIVS curavit pag. 481. v. 19. Ipse tamen in sua interpretatione edita Basileae MDCXLVI. pag. 632. v. 41. eandem particulam admisit, vertens *ne maxilla exacuetur*, Sed in repetita Latina editione anni MDLIII, quam se diligenter emendasse et ad genuinum HIP. sensum con

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 116 sur 207

II. L. DE NASO FRACTO.

NASI fracturas conari debemus maxime ab inflammatione incolumes ſervare, qua ſi tententur, eam tollere quam citiſſime. Deligatione nihil opus eſt, ſed ſat erit medium lintei medio naſo imponentes, leviter utrumque crus ad poſteriora capitis ducere, atque inde redactum in fronte deligare. Illinere vero ſimilam ſubactam in maſſam glutinoſam, addentes gummi vel paullum turis fuliginis. EGO quidem neque tus interdum nactus neque gummi liquida reſina uſus ſum, at ubi haec non adeſt, mel adhibere potes, quamquam melius eſt fuliginem turis aſſequi et gummi, mel enim et reſina propemodum calefaciunt. Haec ſunt initio quidem inutilia, procedente vero tempore ac manentibus inflammationis reliquiis omnium ſunt utiliſſima.

Reſtituimus autem priori formae, quod naſi fractum eſt, digitis ubi liceat in nares adactis, ubi vero id fieri nequeat, ſpecillum ſubiicientes, non in adverſam narium partem, ſed qua maxime in cavum deſedit id quod fractum eſt, illud enim eſt quod molitione quoque opus habet, ut excitatum in ſuam ſedem redeat, nihil enim aliud eſt quamcumque partem reſtituere, quam ſuam cuique ſedem reddere.

Omnis vero quae per glutinamenta fit et diſtentio et quaſi correctio perverſarum narium, ea MIHI experto imbecilla viſa eſt. Si enim vehementius intendas, gluten diſiungitur et abſcedit, ſi moderatius trahas, nihil aeſtimabile perficitur.

III. LI. DE MAXILLA FRACTA.

FRACTARVM maxillae partium intentionem in diverſa fieri oportet, altera ſcilicet fracti oſſis parte ad mentum tracta deorſum, altera ſurſum ad caput. Habenae ſint duae molles, capita habentes paulatim extenuata in latitudine, ut tutior vinctura fiat, latiora enim etſi quis diligenter nectat, firmitatem non habent. Adducenda vero ſunt ad aegroti caput utraque habenae capita et in vertice deliganda, ſed intendi magis inferior habena debet, eo quod maxilla in acutum extremum ducatur.

conformaſſe profitetur, locum illum mutavit reddens *quod maxilla exacuatur*, manifeſtum enim impreſſoris mendum eſt *evacuatur*, quod habet editio Lugdunenſis anni MDLXVII. pag. 534. extrema, quamquam a CVLMANNO dicatur diligentiſſime reſtituta, et quod magis mirum habent illae quoque MERCVRIALIS t. I. p. 301. et LINDENII t. II. p. 784. quae omnium puriſſimae in utroque contextu a praefationum ſcriptoribus praedicantur. FOESIVS vero etſi ipſe legat μὴ ἀτορμυλαίνει ἡ γνάθος p. 779. F. et interpretetur *ne maxilla in acutum diſtorqueatur*, animadvertit tamen pag. 801. A. locum non male ſublata negatione legi poſſe. Nihil ergo prohibet quin legamus, ut edidere CORNARIVS et MERCVRIALIS apud HIPPOCRATEM Ἔπειτα κατατείναντα χρὴ καὶ τοῦτον τὸν ἰμάντα, μᾶλλον δέ τι τὸν περὶ τὸ γένειον, ὡς ΟΤΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΑΠΟΜΥΛΑΙΝΕΙ Η ΓΝΑΘΟΣ, ξυνάψαι τὰς ἰμάντας κατὰ τὸν κορυφήν. Sed Latina quam ipſi attulere interpretatio ſic leviter mutanda videtur, ut Graeca verba fidelius convertantur. *Poſtea extento hoc loro, magis autem eo, quod circa mentum eſt, NAM MAXIME IN ACVTVM DVCITVR (vel depravatur) MAXILLA, lora ipſa circa verticem connectere oportet.* Verbum illud ἀπομυλαίνει in margine MERCVRIALIS, explicatur e veteri codice εἰς ὀξὺ ἄγεται. Melius fortaſſe ſcriberetur ἀτρομυλλαίνει, et apud GALENVM quoque, in cuius com-

©BIUM

Deligare autem oportet committendo et compellendo extantem maxillae partem ad alteram, hoc vero fiet linteis utranque mutuo adducentibus, atque adducentur si quidem dextera sit pars quae exstat, initio inde facto, atque in sinistram fascia ducta, contraque si sinistra pars affecta sit, inde incipiendo et in dexteram tendendo.

Immissio vero in os digito inspicere oportet an non quicquam inter se dissideant fracti ossis partes, atque ita digito corrigere, quoad conducere videatur, id quod introrsum est extrorsum repellendo. Ipsum vero medicum semper hoc facere non opus esse, sed ut aegrotum doceat id ita exsequi, apparere existimo.

IV. LII. DE IVGVLO FRACTO.

IVGVLVM si transversum penitus est fractum, partes inter se dissidere semper solent, unaque sursum inclinari, altera deorsum, et una in interiorem, altera in exteriorem locum, atque in hoc casu fractura magna ac difficilis curationis esse videtur. Alter vero fracturae modus ubi eius oblonga dispositio est, speciem minoris mali praesefert, difficiliorem tamen curationem habet. Non enim circumcingentem vincturam admittit, veluti membra, quae sola potest propellere et adducere id quod in longum ab iugulo abscissum est.

Vbi igitur iuguli pars quae a pectore est vel in latus vel deorsum elapsa sit, repositio fiet, si quis homini supino collocato pulvinum vel cervical subiiciat inter scapulas ad ipsam spinam, ita ut pectus totum circa illud incurvetur. Homine enim ita composito, medicus debet altera manu caput humeri extrorsum propellere, nam sic fracti iuguli partes plurimum distabunt, altera vero easdem deductas restituere, ac mutuo committere, humerum ad costas extentum adducendo.

Itaque exposita molitione plerunque componitur, at si dum ea adhibetur opus minime obsequatur, ad alium habitum transeundum est, cubitusque ad pectus adducendus, ita ut manus extrema ad ipsum summum caput sani humeri positionem obtineat. Huiusmodi figuratio extrorsum pellit, caput scilicet humeri, adeout simul abducatur pars quoque iuguli summo humero connexa.

V. LIII. DE FRACTVRIS COSTARVM.

FRACTVRAS costarum eodem modo deligamus quo et membra. A dextris enim si eae fractae sint initio facto in sinistras tendimus, si vero sinistrae ab iis orsi deligationis quasi iter ad dexterum latus conficimus.

Vbi

commentario est ἀπεστραλλάνει, eiusque explanatio sic lepidius procederet μᾶλλον δὲ βέλτιον τετάσθαι τὸν κάτω, χάριν τοῦ τὴν γένυν, ὡς αὐτὸς εἶπε ἀπορυλλαίνειν, ὅπερ ἐστὶν εἰς ὀξὺ παράγεσθαι. *Magis autem intendi vult inferiorem habenam, propterea quod maxilla, ut ipse ait, distorquetur, ideſt in acutum pervertitur.* Consonant quae EROTIANVS habet voce Ἀπορυλλήνει quam sic explicat τοῦτο γίνεται ὅταν διαστροφὴ καὶ οἷον σπάσμα περὶ τὴν γένυν μετὰ παρέσεως σχεδὸν μάλιστα δ' ἐκ πληγῆς. *Hoc fit cum perversitas et quasi distentio maxillam cum relaxatione occupet, maxime ab ictu.* Vide et H. ST. Th. l. Gr. v. ἀπορυλλαίνω. et FOES. Oecon. HIP. v. ἀπο-

©BIUM

Χρὴ δὲ ἐπιδεῖν προσέλλοντάς τε καὶ καταναγκάζοντας τὸ ἐξεσηκὸς μέρος τῆς γνάθου πρὸς τὸ ἕτερον. Ἔσαι δὲ τοῦτο τῶν ὀθονίων αὐτὸ προσαγόντων ἐκείνῳ, προσαχθήσεται δ' εἰ μὲν τὸ δεξιὸν εἴη μέρος τὸ ἐξεσηκὸς, ἐντεῦθεν μὲν ἀρχομένων, ἐπὶ δὲ τὸ ἀριστερὸν ἀγόντων τὸν ἐπίδεσμον. Εἰ δὲ τὸ ἀριστερὸν εἴη πεπονθὸς, ἐκεῖθεν μὲν ἀρχομένων, ἐπὶ δὲ τὸ δεξιὸν ἀφικνουμένων.

Ἐμβάλλοντα [1] δὲ δεῖ τῷ σώματι τὸν δάκτυλον ἐπισκοπεῖσθαι μήτι παραλλάσσῃ τὰ μέρη τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ, καὶ οὕτως ἐπανορθοῦσθαι τῷ δακτύλῳ πρὸς ὅτιπερ ἂν δόξῃ συμφέρειν, ἀντωθοῦντα τὸ εἴσω πρὸς τὴν ἐκτὸς χώραν. Ὅτι δ' οὐκ αὐτὸν τὸν ἰατρὸν ἀεὶ χρὴ τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ τὸν κάμνοντα διδάξαι πράττειν ὕστως, δῆλον εἶναι νομίζω.

Δ. νβ. ΠΕΡΙ ΚΛΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΓΕΙΣΗΣ.

Ὅταν μὲν [2] ὁλοκλήρως ἡ κλεὶς ἀποκαυλισθῇ, παραλλάττειν εἴωθεν τὸ πίπαν ἀλλήλων τὰ μόρια, καὶ τὸ μὲν ἄνω χωρεῖν, τὸ δὲ κάτω, καὶ τὸ μὲν ἔσω, τὸ δὲ ἔξω, καὶ κατὰ τοῦτο φαίνεται μέγα γε τὸ κάταγμα καὶ δυσίατον εἶναι. Κατὰ δὲ τὸν ἕτερον τρόπον ἡνίκα παραμήκης ἐστὶν ἡ διάθεσις τοῦ κατάγματος, ἡ μὲν φαντασία μικροτέρα, χαλεπωτέρα δ' ἡ ἴασις. Οὐ γὰρ ἐπιδέχεται τὴν ἐν κύκλῳ περιβολὴν, ὥσπερ τὰ κῶλα, μόνην δυναμένην προσείλαι καὶ προσαγάγειν τὸ παρὰ μῆκος ἀπεσχισμένον τῆς κλειδός.

Ὅταν οὖν [3] τὸ συνεχὲς τῷ σέρνῳ μέρος τῆς κλειδὸς ἢ εἰς τὸ πλάγιον ἢ εἰς τὸ κάτω παρολισθῇ, τηνικαῦτα γένοιτ' ἂν ἡ κατόρθωσις, εἴτις τὸν ἄνθρωπον ὕπτιον κατακλίνας, ὑποθείη μεταξὺ τῶν ὠμοπλάτων, κατ' αὐτὴν τὴν ῥάχιν, προσκεφάλαιον ἢ ὑπαυχένιον, ὡς περικεκλασμένον κατὰ τοῦτο γίγνεσθαι τὸν θώρακα σύμπαντα. Σχηματισθέντος γὰρ οὕτως ἀνθρώπου τὸν ἰατρὸν χρὴ τῇ μὲν ἑτέρᾳ χειρὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἀπωθεῖν ἐκτὸς, ὕστως γὰρ ἂν διασαίη μάλιστα τὰ κατεαγότα μόρια τῆς κλειδὸς, διαπλάττειν δὲ τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ, καὶ συνάγειν πρὸς ἄλληλα τὰ διεσῶτα τῆς κλειδὸς μόρια, τὸν βραχίονα πρὸς τὰς πλευρὰς παρατεταμένον ἀνάγοντα.

Τὰ πολλὰ [4] μὲν οὖν κατορθοῦται διὰ τῆς προκειμένης ἐνεργείας, εἰ δέ γε ἐν τῷ πράττειν αὐτὴν μὴ ὑπακούοι τὸ ἔργον, ἐπὶ ἕτερον σχῆμα μεταβαίνειν, τὸν ἀγκῶνα παράγοντα πρὸς τὸ σῆμα, ὡς ἄκραν τὴν χεῖρα θέσιν ἴσχειν παρ' αὐτὸ τὸ ἀκρώμιον τοῦ ὑγιοῦς ὤμου. Τὸ δὲ τοιοῦτον σχῆμα πρὸς τὴν ἐκτὸς χώραν ἀπάγει, δῆλον ὅτι, τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος, ὡς συναπάγεται καὶ τὸ τῆς κλειδὸς μέρος τὸ συνημμένον τῷ ἀκρωμίῳ.

Ε. νγ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΛΕΥΡΟΙΣ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ.

Τὰ κατάγματα τῶν [5] πλευρῶν τοιοῦτον ἐπιδοῦμεν τὸν τρόπον, ὅνπερ καὶ τὰ κῶλα. Τῶν μὲν γὰρ δεξιῶν πεπονθότων τὴν ἀρχὴν ἐνταῦθα βάλλοντες τὴν νομὴν ἐπ' ἀριστερὰ ποιούμεθα, τῶν δ' ἀριστερῶν, ἀπὸ τούτων ἀρξάμενοι τὴν οἷον ὁδοιπορίαν τῆς ἐπιδέσεως, ἐπὶ τὸ δεξιὸν μέρος ἐργαζόμεθα.

Χω-

ἀποσμιλαίνω. Etsi monitum illud HIPPOCRATIS cavendi modo per negationem efferri non absurde possit, altera tamen enunciandi ratio, narrando scilicet ea quae circa maxillam incidunt, probabilior visa est, quod rei naturae conveniat, nullamque Graeco sermoni vim afferat, et ORIBASII excerptis hisce confirmetur.

(1) Comm. I. de artic. c. 63. t. v. p. 595. v. 42.
(2) Ibi pag. 604. v. 2.
(3) Eiusd comm. c. 73, p. 598. v. 23.
(4) Ibi 598 41.
(5) Comm. II. in HIP. offic. c. 12. t. v. p. 680. v. 22. ad 24.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 119 sur 207

©BIUM

Χωρὶς μὲν οὖν ἐπιθλάσεως [1] ὅταν ἁπλᾶ καὶ μόνα γένηται τὰ κατάγματα τῶν πλευρῶν, τῇ μὲν φαντασίᾳ χαλεπώτερα τῆς ἐπιθλάσεώς ἐστιν, τῇ δυνάμει δὲ ἐπιεικέστερα, θεραπεύεται γὰρ ἄνευ κινδύνου τάχιστα. Χωρὶς δὲ κατάγματος ὅταν αἱ περὶ τὰς πλευρὰς σάρκες θλασθῶσιν, εἰς μέγιστον ἐνίοτε κίνδυνον ἥκουσιν οἱ οὕτω παθόντες.

ς. νδ. ΠΕΡΙ Α'ΠΑΓΜΑΤΟΣ.

Ο'Υ'Χ ἕτερόν τι γένος [2] πάθους ἐστὶν τὸ ἄπαγμα τοῦ κατάγματος, ἀλλ' ἔστιν τὸ ἄπαγμα κάταγμα κατὰ τὸ τῆς διαρθρώσεως χωρίον γιγνόμενον. Ε'ν δὲ τῇ κατ' ἀγκῶνα διαρθρώσει ποτὲ μὲν τὸ τοῦ πήχεος ὀστοῦν ἀπάγνυται, ποτὲ δὲ τὸ τοῦ βραχίονος. Α'πάγνυται δὲ ὁ πῆχυς κατὰ τρεῖς ἑαυτοῦ τρόπους, ποτὲ μὲν καὶ κατὰ τὴν βαθμίδα, ὅτε καὶ πλανῶδες μάλιστα ἐν τούτῳ τῷ κατάγματι τὸ τοῦ βραχίονος ἄρθρον γίγνεται, μηκέτ' ἐπὶ βάσεως ἀσφαλοῦς ἐρειζόμενον, ποτὲ ἐφ' ἑκάτερα ταύτης, ἢ ἐν τοῖς ὀπίσω μέρεσιν κατὰ τὸ τοῦ ἀγκῶνος χωρίον, ἢ ἐν τοῖς πρόσω καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκφύσεως τοῦ προσθίου κορωνοῦ. Χείριστα δ' εἰσὶν αἱ θλάσεις τῶν κατὰ διάρθρωσιν ταύτην παθημάτων, οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖς τῶν ὀστῶν πάθεσιν αὐτοῖς δι' ἑαυτὰ κίνδυνος ἕπεται τοῖς πάσχουσιν, ἀλλ' ὅτι συμπάσχουσιν οἵτε μῦες καὶ οἱ τένοντες, καὶ τὰ νεῦρα. Εἴπερ οὖν ὁπότε συμπάσχουσιν κίνδυνον ἐπιφέρουσιν, πολὺ μᾶλλον ὅταν αὐτοὶ πρῶτοι παθῶσιν.

Ζ. νε. Ε'Κ ΤΩ'Ν ΗΛΙΟΔΩ'ΡΟΥ [3] ΠΕΡΙ' ΤΩ'Ν Ε'Ν ΚΕΦΑΛΗ͂ ΤΡΑΤΜΑ'ΤΩΝ.

ΠΑ'Ν τραῦμα τῇ αὐτοψίᾳ καὶ τῇ μηλώσει καταλαμβάνεται. Τῇ μὲν αὐτοψίᾳ ἢ ἁπλοῦν ὁρώμενον, ἢ μετὰ περιθλάσεως σωμάτων, τῇ μηλώσει [4] δὲ τὸ βάθος αὐτοῦ καταλαμβάνεται, ἐάν τε ἐπιπολαῖον ᾖ, ἔαν τε βαθύ. Εἰ δὲ βαθύτατον εἴη τὸ τραῦμα, συνδιακεκυμμένης τῆς περικρανίου ὑμένος, καθεθεῖσα ἡ μηλωτρὶς ἀντιτύπῳ τῷ ὀστέῳ ἐπερεισθήσεται, ἐὰν δὲ ᾖ ἐξασμένος ὁ περικράνιος ὑμὴν, ὑμενώδη σώματα φανήσεται. Ε'ὰν δὲ τετρωμένου ᾖ, ἔαντε τεθλασμένου, τὴν ἐπιδιαίρεσιν ζητεῖ πρὸς ἀκίνδυνον θεράπειαν, μὴ ἐπιδιαιρεθέντος γὰρ αὐτοῦ, ἢ ἄλλως ἀπείρως θεραπευθέντος ἐπιγίγνεται φλεγμονὴ τοῦ ὑμένος.

Καὶ καταρχὰς μὲν ὁ τοῦ τραύματος τόπος οἰδεῖ μετὰ ὀδύνης, βραδυνούσης δὲ τῆς ἐπιμελείας, τῷ πρωτοπαθήσαντι τόπῳ συμπάσχειν εἴωθεν ὁ περικράνιος ὑμὴν, οἰδήσαντος δὲ αὐτοῦ τὰ σκέποντα συνοιδεῖ σώματα, ὡς τὴν ὅλην ἐπαίρεσθαι κεφαλὴν, ἐνίοις δὲ καὶ τὸ πρόσωπον μετὰ πυρετοῦ ὀξυτάτου. Καὶ τοῖς μὲν ἀκινδυνότερον διατελοῦσιν πυοῦται ὁ ὑμὴν, ὥστε κατὰ πολλὰ μέρη τὴν κεφαλὴν ἀφι-

(1) Comm. III. de artic. c. 51. t. V. p. 613. 47. Cl. 7. 257. A.

(2) Sumpta haec esse videntur ab extrema parte commentarii III de fractis, quae periisse indicatur in ed. Basil. t. V. p. 575. v. 32 ubi adnotatum est ἐξήγησις λείπει. Quam iacturam neque in amplissima sua editione restituere potuit CHARTERIVS. Sententia certe respondet verbis HIPPOCRATIS ibi allatis.

(3) Medicum quemdam HELIODORVM operari manibus quoque consuevisse indicat IVVENALIS sat. VI. v. 372. aetate sua Romae clarum, TRAIANI scilicet principatu. Huius fuisse chirurgicos libros credibile admodum est, unde haec excerpsit ORIBASIVS, et quae praeterea protulit de fasciis, de laqueis, et de machinamentis iam edita. Idem esse videtur cuius aridum medicamentum cicatricem inducens memorat GALENVS lib. V. de comp. med. per gen. c. 14. t. II. p. 390. v. 53. Mirum est eximium hunc medicum praeteritum Danieli CLERICO fuis-

©BIUM

Vbi ſine contuſione ſimplices et ſolae coſtarum fracturae ſint, ſpecie quidem difficiliores apparent quam ſuperficiei contuſio, ſed reapſe mitiores ſunt, nam ſine periculo celerrime curantur. At ubi ſine fractura coſtas circumplexae carnes contunduntur, in maximum ſaepe periculum veniunt qui ſic laeſi ſunt.

VI. LIV. DE ABRVPTIONE.

NON aliud mali genus abruptio eſt atque fractura, ſed eſt abruptio fractura quae fit circa locum articuli. In articulo vero ad brachii flexum nunc os cubiti nunc humeri abrumpitur. Cubitus quidem abrumpitur ſecundum tres caſus ſui ipſius, interdum vero iuxta ſinum, quando et vagus maxime fit ob huiuſmodi fracturam brachii articulus, ſtabili fundamento iam non ſuffultus, aliquando ab utraque ſinus parte, aut a poſteriori ad ipſum cubiti flexum, aut antrorſum ad principium exortus prioris apicis. Peſſimae praeterea ſunt contuſiones quae affectibus huiuſce articuli accedunt, non enim in oſſium morbis, ipſamet periculum faciunt aegrotantibus, ſed quod muſculi, tendines, nervique una afficiuntur. Si igitur quando hae partes ob iniuriam aliarum ſimul patiuntur periculum afferunt, id facient eo magis ubi ipſae primae affectae ſint.

VII. LV. EX HELIODORI LIBRIS DE VVLNERIBVS CAPITIS.

OMNE vulnus et viſu et ſpecillo demiſſo deprehenditur. Viſui quidem, vel ſimplex apparet, vel colliſum etiam in corporibus quae circum ſunt, ſpecillo vero eius altitudo exploratur, an in ſumma parte ſit, an penitius penetraverit. Si profundiſſimum vulnus ſit diſciſſa ſimul membranula quae ſub cute calvariam cingit, demiſſum ſpecillum in reſiſtente oſſe haerebit, ſi autem calvariae membranula dilacerata ſit, membranacea corpora in conſpectum venient. Vbi ea vulnerata eſt et ubi colliſa, praecidi poſtulat, ut curationem tutam habeat, niſi enim ea ex toto ab oſſe deducatur, vel ſi aliter imperite tractetur membranae inflammatio ſuboritur.

Et initio quidem vulneris locus cum dolore intumeſcit, procedente vero curatione, parti primum laeſae conſentire conſuevit calvariae membrana, ea vero tumefacta, tegentia corpora ſimul tument, adeout totum turgeat caput, ac nonnullis quoque facies, cum febre vehementi. Qui ſe minus periculoſe habent, iis membrana ſuppurat, ita ut multis partibus in ca-

fuiſſe in docta ceteroquin et laborioſa hiſtoria medicinae, et Io. conr. BARCHVSIO in diſſertationibus *de medicinae origine et progreſſu*.

(4) Adnotatio margini adſcripta, quae ab ipſo videtur eſſe NICETA Ὅτι διὰ τὴν ἐκ τῆς μήλης σημείωσιν εἴρηται, ὡς αὐτὸς ἐν ΤΟΙΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΥΜΕΝΟΙΣ φησὶν, ἀλλὰ καὶ ὁ ΓΑΛΗΝΟΣ ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν τοῦ περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τραυμάτων φησὶν, Μήλωσιν δὲ ὀνομάζει τὴν διὰ τῆς μηλωτίδος ἐπίσκεψιν ἣν ποιούμεθα καθίντες αὐτὴν ἴσως. *Dicta eſt a ſignificatione quae per ſpecillum ſit, ut ipſe* HELIODORVS *in chirurgicis ait, ſed et* GALENVS *in commentariis ad librum de vulneribus in capite dicit* Μήλωσιν *vocari ab* HIPPOCRATE *tentationem per ſpecillum, quam facimus eo intus demiſſo*. GALENI commentarii illi interciderunt, unde haec deſumpta fuere, quos ipſe memorat in libello de libris propriis t. IV. p. 636. v. 20, et Methodi lib. VI. c 6. pag 104. v. 44, et initio comment. II. in III. Epidem. t. V. p. 407 v. 14.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 121 sur 207

©BIUM

capite abſceſſus fiant, et qui ſaevius his affliguntur, iis vomitus bilis, delirium, ac nervorum diſtentio ſequitur, et plerique pereunt.

Vbi vulnus in tempore eſt, ſi quidem in ſumma parte ſit, ſola cute diſciſſa, tutiſſimam curationem habet. Difficilior ea eſt ſi vulnus profundius ſit, muſculo affecto. Ipſe vero muſculus vulneratus vel diſciſſus apparet, cutis enim carnoſiore contextu, at muſculus nervoſo eſt, et ab illa communis ſanguis fertur, a muſculo vero flavus tenuis calidus, nam in muſculis maior vaſculorum copia eſt naturam arteriarum habentium. Vulnere rurſum non ſatis diducto, muſculoque doloris ſenſu affecto, diſtentio nervorum accedere conſuevit.

VIII. LVI. CVRATIO VVLNERVM.

SI vulnus igitur parvum et in ſumma parte ſit, capillis antea abraſis ſuper id imponatur pannus medicamento illitus, cui inflammationem reprimendi et glutinandi facultas ſit. Vbi maius et profundius eſt, illaeſa tamen membrana calvariam cingente, cruentas oras in unum attrahere futuris oportet, deinde conſequenti curatione uti quae glutinet. At ſi profundum ſit vulnus, atque in ſumma cute anguſtum, ſcalpello latius aperiatur, ut aequale uſque ad imum fiat, tum quae dicta ſunt facienda. Vbi membranula calvariam cingens vulnerata eſt, praecidi antea debet, deinde vulneris orae in unum adducendae ſunt, quae quidem in cruentis planiſque partibus facere expedit.

Vbi vero cum vulnere colliſum quid fuerit, eaque ipſa membranula contuſa et lacera incidat, poſtquam praeciſa fuerit, linamenta probanda ſunt, carptiſque linteolis fundo impleto, pannus ad reprimendam inflammationem valens ſupra dari debet, et ſuper eum extremo loco lana vino cum oleo madefacta, ac deinde conveniens deligatio eligenda. A tertio die fomentum probetur, vel perfuſio ſpongiis facta, ac rurſum linamenta adhibenda, eaque indere oportet inlita medicamento aliquo pus movente, et conſequens tractatio quae pus citet ad vulnus implendum inſtituatur.

Solet aliquando diſciſſa vel colliſa aut lacerata calvariae membrana vulnus negligi, quando accidit, ut neglecta ſuperna ſectione, vehemens inflammatio, ut dictum eſt, ſuperveniat. Proficit ergo poſtquam caput deraſum eſt perfuſione uti ex aqua temperata, et cataplaſmata ad ſolvendam inflammationem appoſita adhibere, quemadmodum ubi ſermo fuit de inflammatione explanavimus.

Inflammatione igitur ſoluta res bene cedet, ſuppurata vero membrana calvariam cingente, et carne abſcedente, non vulnus modo, ſed et vicinas partes quae abſceſſerunt ſuperne aperire oportet, et curatione uti abſceſſibus apta. Conſuevi equidem ubi forte vulnus occurrit cuiuſpiam antea curati, incipiente inflammatione ad ſectionem properare, ſic ea ne fiat prohibetur. Oportet pariter ſupernam ſectionem linamentis diducere, tum linteolum quod linamenta cuſtodiat exterius ſuperponere tinctum in vino cum oleo, vel pannum facultatis inflammationem reprimentis, rurſumque exterius la-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 122 sur 207

ἀφίεσθαι, τοῖς δὲ χαλεπώτερον διάγεσιν τούτοις χολημεσία, παρακοπὴ, σπασμὸς ἕπεται, καὶ οἱ πλείστοι ἀπόλλυνται.

Τοῦ δὲ τραύματος κατὰ κροτάφους γεγονότος, ἐπιπολαίου μὲν, μόνης τῆς δέρματος διακεκομμένης, ἀκίνδυνος γίγνεται ἡ θεραπεία. Χαλεπὴ δὲ βαθυτάτης γεγονότος τῆς τραύματος, τοῦ μυὸς διατιθεμένου. Φαίνεται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ μῦς τετρωμένος ἢ διῃρημένος, σαρκωδέστερον μὲν γάρ ἐστιν τὸ δέρμα, νευρώδης δ' ὁ μῦς τῇ συγκρίσει, καὶ ἐκ μὲν τούτου κοινὸν αἷμα ἐκκρίνεται, ἐκ δὲ τοῦ μυὸς ξανθὸν, λεπτὸν, θερμὸν, ἐν γὰρ τοῖς μυσὶν μᾶλλον πλεονάζει τὰ ἀρτηριώδη ἀγγεῖα. Πάλιν δὲ τοῦ τραύματος μὴ ἐπιδιαιρεθέντος, ἀγαναπτήσαντος τοῦ μυὸς εἴωθεν γίγνεσθαι σπασμός.

Η. νς. ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΡΑΥΜΑΤΩΝ.

Ἐ'ΑΝ οὖν γένηται τραῦμα μικρὸν μὲν ἐπιπολαῖον, μετὰ τὴν τῶν τριχῶν ἀποξύρησιν σπλήνιον ἐπιτιθέσθω δυνάμεως ἀφλεγμάντου κολλητικῆς. Ἐὰν δὲ μεῖζον ᾖ καὶ βαθύτερον, τῆς περικρανίου ὑμένος ἀπάθους ὄντος, ἔναιμα ὄντα τὰ χείλη ῥαφαῖς συνάγειν δεῖ, ἔπειτα χρῆσθαι τῇ ἀκολούθῳ καλλητικῇ θεραπείᾳ. Ἐὰν δὲ βαθὺ μὲν ᾖ τραῦμα, ἐσενωμένου δὲ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἐπιδιαρείσθω, ἵνα γένηται ἰσοβαθὲς, καὶ τότε τὰ εἰρημένα γιγνέσθω. Τῆς δὲ περικρανίου ὑμένος τετρωμένης, πρότερον ἐπιδιαίρειν δεῖ τὸν ὑμένα, [1] εἶτα συνάγειν τὰ τῆς τραύματος χείλη. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ ἐναίμων ὁμαλῶν σωμάτων ποιεῖν.

Ὅταν δὲ τὸ τραῦμα μετὰ θλάσματος γένηται, καὶ αὐτὸς ὁ ὑμὴν τεθλασμένος καὶ ἐξασμένος τυγχάνῃ, μετὰ τὴν ἐπιδιαίρεσιν τὴν διαμότωσιν δοκιμάζειν, τοῖς τιλτοῖς μοταρίοις πληρωμένου τοῦ βάθους, καὶ τότε ἔξωθεν ἐπιτίθεναι σπλήνιον ἀφλεγμάντως δυνάμεως, καλὰ δὲ τῷ σπληνίῳ, καὶ τὸν ἔξωθεν τόπον ἐπιτιθέσθω ἔρια οἰνελαίῳ βεβρεγμένα, εἶτα ἐπίδεσις ἐγκρινέσθω ἡ οἰκεία. Ἀ'πὸ δὲ τῆς τρίτης πυρία δοκιμαζέσθω, ἢ διὰ τῶν σπόγγων ἡ κατάντλησις, εἶτα πάλιν διαμότωσις, μοτῶν ἐντιθεμένων πυοποιῷ φαρμάκῳ βεβρεγμένων, καὶ ἡ ἀκόλουθος πυοποιὸς ἀγωγὴ ἐγκρινέσθω πρὸς τὴν τῆς τραύματος σάρκωσιν.

Εἴωθεν δέ ποτε τετρωμένου ἢ τεθλασμένου ἢ ἐξασμένου τοῦ περικρανίου ὑμένος ἀμελεῖσθαι τὸ τραῦμα, ὅτε συμβαίνει τῆς ἐπιδιαιρέσεως ἀμεληθείσης, ἐπιγίγνεσθαι νεανικὴν φλεγμονὴν ὡς εἴρηται. Συμφέρει οὖν μετὰ τὴν τῆς κεφαλῆς ψίλωσιν κατάντλησιν ἐγκρίνειν τὴν διὰ τοῦ εὐκράτου ὕδατος, καὶ ἐπιπλάσματά τε δοκιμάζειν τὰ πρὸς τὴν τῆς φλεγμονῆς λύσιν εὐθετοῦντα, ὡς ἐδηλώθη ἐν τῷ περὶ φλεγμονῆς λόγῳ.

Λυθείσης μὲν οὖν τῆς φλεγμονῆς εὖ ἂν ἔχοι, πυωθέντος δὲ τοῦ περικρανίου ὑμένος, καὶ ἀποσάντων τῶν σωμάτων, ὃ μόνον τὸ τραῦμα, ἀλλὰ καὶ τὰ πλησίον μέρη τὰ ἀφεστῶτα, ἐπιδιαιρεῖν δεῖ. Καὶ τῇ ἐπὶ τῶν ἀποσημάτων χρῆσθαι ἀγωγῇ. Εἴωθα δὲ ὅταν τινὸς προθεραπευθέντος ἐνίσχω τῷ τραύματι, ἀρχὴν ἐχούσης φλεγμονῆς, ἐπὶ τὴν διαίρεσιν ἁρμᾶν, κωλύεται γὰρ οὕτως ἡ τῆς φλεγμονῆς γένεσις. Δεῖ δὲ ὁμοίως τὴν ἐπιδιαίρεσιν διασέλλειν τοῖς μοτοῖς, καὶ τότε ἔξωθεν μοτοφύλακα ἐπιτιθέναι οἰνελαίῳ βεβρεγμένον ἢ σπλήνιον δυνάμεως ἀφλεγμάντου, καὶ πάλιν ἔξωθεν

(1) Paulus lib. vi. c. 90. p. 211. v. 22. ἐπιδιελόντες τὸ δέρμα, quod Guinterius vertit cute divisa.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 123 sur 207

©BIUM

ἔρια ἐπιτιθέναι οἰνελαίῳ νενοσισμένα, εἶτ' ἐπιδεῖν προσηκόντως καὶ ταῖς ἑξῆς ἡμέραις τῇ πυοποιῷ ἀγωγῇ χρῆσθαι. Ἔτι δὲ φλεγμονῆς ὔσης μετὰ τὴν διαμότωσιν δοκιμάζειν τὰ καταπλάσματα.

Κατὰ κροτάφου δὲ τοῦ τραύματος γεγονότος, μόνου μὲν τοῦ δέρματος διακεκομμένου, ἡ κοινὴ δοκιμαζέσθω τραυματικὴ ἀγωγὴ, ἡ μίκρῳ πρόσθεν εἰρημένη. Τετρωμένου δὲ τοῦ μυὸς, ἔτι δὲ καὶ τεθλασμένου, ἐπιδιαίρειν χρὴ, ὑ πάντως δὲ χιέζειν τὸν μῦν, ἀλλὰ μεγεθύνειν τὴν ἐπιδιαίρεσιν, τοῦτο γὰρ κωλυτικὸν γίγνεται τοῦ σπασμοῦ. Δεῖ δὲ οὐδὲ τὴν εὐθυτομίαν δοκιμάζειν, ἀλλὰ τὸν μῦν κατὰ λοξὸν σχῆμα ἐπιδιαίρειν, μᾶλλον γὰρ ὕστως ἀπολύεται τὸ σύγκριμα, καὶ ἀσυμπαθέστερον γίγνεται. Οὐ πάντως δὲ ὅλον δι' ὅλου τοῦ πάχους διακόπτειν δεῖ τὸν μῦν, ἀλλὰ μεγεθύνειν ἐφ' ὅσον ἂν συμφέρῃ. Μετὰ δὲ τὴν ἐπιδιαίρεσιν, οἱ μὲν ῥαφαῖς ἐχρήσαντο, οἱ δὲ διαμοτώσει καὶ τῇ ἀκολούθῳ πυοποιῷ θεραπείᾳ. Σύντομος μὲν οὖν ἐστὶν ἡ ἔναιμος ἀγωγὴ, ἄνευ βλάβης δὲ μᾶλλον ἡ ἀφλέγμαντος καὶ πυοποιὸς θεραπεία.

Θ. νζ. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΠΙ ΜΕΓΑΛΩι ΤΡΑΥΜΑΤΙ ΕΠΙΠΛΕΙΟΝ ΨΙΛΟΥΜΕΝΟΥ ΟΣΤΕΟΥ.

Μεγάλου δὲ τραύματος γενομένου καὶ ἐπιπλεῖον ψιλωμένου ὀστέου, εἰώθέν ποτε προκόπτειν ἡ διὰ μόνης τῆς φαρμακίας ἀγωγὴ, ἡ διὰ τῶν λεγομένων κεφαλικῶν ξηρίωντε καὶ ἐμπλάστρων. Ταύτῃ δὲ τῇ ἀγωγῇ χρωμένων ἡμῶν, ὅταν μὴ ἐπιτευχθῇ, ἡ κατὰ περισάρκωσιν θεραπεία ἀναγκαία, ἀναξηραινόμενον γὰρ ἐπιπλεῖον τὸ ὀστέον ἀφίσταται, κατὰ λεπίδος ἀπόσασιν, χωριζομένης αὐτοῦ τῆς πυκνῆς ἐπιφανείας, καὶ τάχιστα σαρκοῦται τὸ τραῦμα. Πυριᾶν δὲ δεῖ τὸ τραῦμα, ἢ καταντλεῖν, ἅμα τῇ τῶν φαρμάκων χρήσει διαμοτουμένου καὶ πληνυμένου καὶ ἐπιδεομένου.

Συντομωτέρα δὲ γίγνεται ἡ θεραπεία, ἐπιξυσθέντος τοῦ κρανίου, τῇ γὰρ ξύσει δαπανηθείσης αὐτοῦ τῆς πυκνῆς ἐπιφανείας, ἡ σάρκωσις ἐκ τῆς ὑποκειμένης σήραγγος γίγνεται. Διὸ καὶ τὸ βάθος τῆς ξύσεως κανονίζεται ὡς τῆς διπλόης. Ἡ δὲ ξύσις διὰ κοινοῦ ξυστῆρος γιγνέσθω ὁμαλῶς ἰσοβαθὴς, καὶ πάλιν μετὰ τὴν ξύσιν ἐγκρινέσθω ἡ μίκρῳ πρόσθεν δεδηλωμένη θεραπεία.

Ι. νη. ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ.

Ἐν πρώτοις διαιρεῖλασθαι χρὴ περὶ τῆς τῶν σωμάτων ἀναξολῆς. Χρῶμαι δὲ ἐγὼ οὐ μονοειδεῖ τῇ ἀναξολῇ, ἀλλὰ πρὸς τὸ σχῆμα καὶ τὸ εἶδος τοῦ κατάγματος κατάλληλον εἰώθα αὐτὴν ποιεῖσθαι. Ἐσθ' ὅτε γὰρ ἐπὶ ῥωγμῆς μεγάλης καὶ ἡ ἁπλοτομία εὐθετεῖ, περιτενοῦς ὄντος τοῦ τῆς κεφαλῆς δέρματος. Διιαμένων δὲ ἐπὶ πολὺ τῶν τῆς διαιρέσεως χειλῶν, πλεοναζόντως δὲ τῷ χιεσμῷ χρῶμαι. Δεῖ δὲ ἀπὸ τοῦ τραύματος ἄρξασθαι, ἔπειτα διελεῖν τὰ σώματα πρὸς τὴν τοῦ ὑποκειμένου κατάγματος γύμνωσιν. Ἡ δὲ τῆς ἀναξολῆς ἀκολουθία γίγνεται, ἅμα τῷ διελεῖν, κατοπτευόντων ἡμῶν τὸ κάταγμα. Ὅταν δὲ τὰ πέρατα ξενότερα ὄντα ἐκτρέπηται καὶ τὸ κάταγμα σκέπηται, εἰῶμεν πρὸς εὐχερῆ ἀνάτρησιν τὰ εἰστρεπόμενα μηλίῳ ἀποτείνειν, καὶ ἐκτέμνειν. Πρὸς δὲ ἀνεμπόδιστον θεραπείαν τοῦ κατάγματος δεῖ καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀναξολῆς τῶν σωμάτων κατάλληλον ποιεῖσθαι.

(1) In codice scriptum est ΜΟΙΔΙΩι quod mendum fortasse fluxit a voce ΜΗΛΙΩι vel potius ΣΜΙΛΙΩι autographi exemplaris, perperam lecta a dictante, vel ab excriptore excepta. Fuerit igitur vel *specillum*, vel *scalpellus*.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 124 sur 207

lanam ſuper dare vino oleoque madefactam, ac deinde convenienter deligare, et inſequentibus diebus curatione uti puri faciendo apta. Si etiam tum inflammatio ſit poſt iniecta linamenta adhiberi cataplaſmata debent.

Vbi vulnus in tempore eſt, et ſola cutis diſciſſa, communis vulneraria curatio adhibeatur paulo ante explicata. Muſculo autem vulnerato et etiam colliſo aperire oportet, non muſculum quidem prorſus decuſſare, ſed illam inciſionem amplificare, hoc enim valet ad prohibendam nervorum diſtentionem. Neque recta inciſio probatur, ſed muſculus oblique ſubſecandus eſt, magis enim hoc modo concretio ablegatur, et quo minus aliae partes in conſenſum trahantur efficitur. Non debet vero totus muſculus tota ſua craſſitudine omnino praecidi, ſed tantum ampliari quod conferat. Poſt inciſionem quidam futuris uti ſolent, alii linamentis iniectis et conſequenti curatione ad pus movendum. Expedita quidem cruenta tractatio eſt, ſed innocentior quae inflammationem arcet et pus movet curatio.

IX. LVII. DE NVDATO PLERVNQVE OSSE IN MAGNO VVLNERE.

MAGNVM ubi vulnus eſt ac plerunque os nudatum, proficere ſolet aliquando curatio per ſola medicamenta, ea ſcilicet quae quia capiti maxime conveniunt cephalica nominantur arida et emplaſtra. Hoc modo vulnus tractantibus nobis, quandocunque non ſucceſſerit, tum curatio ad inducendam carnem neceſſaria eſt, nam arefactum plerunque os abſcedit, dum ſquamulae ſeiunctione, ſolida eius ſuperficies diſſolvitur, et quam citiſſime vulnus ad cicatricem perducitur. Fovendum autem vulnus vel perfundendum, atque una cum medicamentorum uſu linamentis implendum, pannis comprehendendum, ac deligandum eſt.

Expeditior curatio fit ubi calvaria raditur, ſolida enim ſuperficie radendo abſumpta, caro ſuccreſcit e ſubiectis cavernulis. Ideoque raſurae altitudo praeſcribitur prout duplicis oſſis ſpatium intermedium eſt. Raſura vero complanata et aeque alta fiat communi radula, rurſuſque poſtquam raſum eſt, curatio adhibeatur paulo ſuperius expoſita.

X. LVIII. HELIODORI DE FRACTVRIS.

IN PRIMIS praecipiendum eſt de corporum ſeu mollium partium inciſione. Vtor EGO ea non unius modi, ſed prout habitus et ſpecies fracturae eſt reſpondentem eam facere conſuevi. Interdum enim in magna rima ſimplex quoque ſectio convenit, ubi cutis capitis extenta ſit, ſed cum ſectionis orae plerunque diſſideant, ea ut plurimum utor, quae duabus tranſverſis lineis literae X figuram accipit. Oportet autem a vulnere incipere, deinde carnem aperire ad ſubiectam fracturam detegendam. Inciſio vero continuatur, ſecantibus nobis una et fracturam viſu explorantibus. Vbi extrema illa anguſtiora averruntur, et fractura abſconditur, conſuevi ad commodum terebrae uſum, quae intus verſa ſunt ſcalpello extendere et excidere. Ad expeditam fracturae curationem conducit inciſionem illam corporum amplitudine quoque reſpondentem facere.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 125 sur 207

©BIUM

XI. LIX. DE FISSVRIS.

SI RIMA in ſuperficie ſit, cerebri membrana non abſcedente, curatio eadem adhibeatur, quae ad os nudatum demonſtrata eſt. Cerebri vero membrana abſcedente, et humore ibi collecto, poſt primos curationis dies ad terebram properandum eſt. Tum is qui laeſus eſt ſupinus collocetur ſi quidem vulnus ad frontem vel ad verticem, pronus vero ſi poſtica parte ad occipitum ſit. At ſi in alterutro latere, collocatio ſuper ſanum fieri debet. Vbi ſit in ſummo capite, tum ſedentem collocare opus eſt, caputque ſuper genua operantis firmare. Conſuevimus ut plurimum vinculis non uti, cum oſſa minime dolorem ſentiant. Interdum vero in impreſſione vel ſubgrundatione, cum cerebri membrana compungatur, ideoque is qui laeſus eſt difficile toleret, tunc vinculis utimur ad manuum operationem.

Miniſtri iuxta aſſideant, quorum alter caput laeſi contineat, alter opportuna miniſterio faciat. Aurium foramina lana coacta obturanda ſunt, ne ſonitu in exſectione terreatur. His factis infigendus calvariae eſt mucro acutus terebrae, qua laeſum os colorem immutavit iuxta integrum, dein lente habena terebram convertere debemus, donec inciſo oſſi mucro inſiſtat, ac tum citatius circumagere oportet, habena terebram convertente, donec mucro in ſpatium inter duplex os deſcendat.

Id factum fuiſſe ſentiet is qui operatur, ubi mucro a ſolida ſuperficie in cavernoſam ſedem adactus fuerit. Interdum et ſanguis e foramine erumpit, qui ſi modicus ſit iacturam ſpernere decet, et terebratio altius urgenda eſt. At ſi copioſe fluat ut opus inquinet, linamento convoluto oppleatur, tumque alterum tertiumque foramen fiat. Quo enim tempore dantur vicina foramina, cohibebitur interea cruor, deinde rurſus ad primum redire, idque altius agere licebit, ut dictum eſt.

Semper vero cum calvaria perforatur, ſevo ramenta excipiantur, vel lana ſpecillo advoluta, ne opus impediant. Praeſto ſit et aliud ſpecillum cum advoluta lana, ut eo ſubinde aqua frigida terebrae inſtilletur. Vbi autem foramen altius adactum ſit, ultra craſſitudinem ſpatii inter duplicem teſtam oſſis quod perforatur, tum terebra multo circumſpectius convertenda eſt, ne repente deſcendens cerebri membranam violet.

Cum

(1) GALENO in expoſitione vocum Hippocraticarum dicitur duntaxat eſſe Ἀ'ρὶς ὄργανον. Locum HIP. fortaſſe indicare voluit de articulis c. XIV. p. 770. ed. Lind. ubi verba faciens de iis, quibus luxatus humerus non fuerit repoſitus, nonnulla eos operari poſſe ait, attrahere ἀρίδα καὶ πρίονα, quod vertunt *ſcobinam et ſerram*. SVIDAE Ἀ'ρὶς τὸ τεκτονικὸν ἐργαλεῖον. Neque amplius quidquam habet STEPHANI theſaurus, aut FOESII oeconomia. Liquet vero ex hoc HELIODORI loco Ἀ'ρίδα fuiſſe terebrae partem, qua illa vertebatur, arcum puto cum habena, qualis pingitur a Ioanne Andrea CRVCIO *officinae chirurgicae pag.* 10. Iuvant hanc coniecturam tum HIPPOCRATIS allata verba, quibus motu ſimili agi dicuntur *ſerra* et Ἀ'ρὶς, tum PHILIPPI poetae verſus in epigrammatum Graecorum libri VI. proximo a poſtremo, quo inter fabrilia inſtrumenta memorat καὶ γυρὰς ἀμφιδίτους ἀρίδας. *Et curvas utrinque nexas aridas*. Ad hanc rem facere videtur et inſcriptio columnae Olympicae, cuius particulam profert POLLVX lib. X. ſegm. 146. in qua memorantur τρυπάσια τρυπανίας ἔχοντα *Parvae terebrae terebrationis adminicula habentes*, quae ipſe explicat ἴσως τὴν ἀρίδα, *fortaſſe aridem*, ideſt arcum cum habena, ut nos coniicimus, donec doceamur meliora. Conſonant quoque CELSI verba de hac re lib.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 126 sur 207

©BIUM

ΙΑ. νϑ. ΠΕΡΙ῾ Ρ῾ΩΓΜΩ῎Ν.

Ε῎ΠΙΠΟΛΑΙΟΥ τῆς ῥωγμῆς ὔσης, τῆς μήνιγγ@ μὴ ἀφισαμένης, θεραπεία προσαγέσθω ἡ αὐτὴ τῇ ἐπὶ τῷ ἐψιλωμένῳ ὀστέῳ δεδηλωμένῃ. Α῎φεσώσης δὲ τῆς μήνιγγ@, καὶ ὑγρῷ συλλελεγμένῳ, μετὰ τὰς τρώτας τῆς θεραπείας ἡμέρας ἐπὶ τὴν ἀνάτρησιν ὁρμῆσαι χρή. Σχηματιζέσθω δὲ ὧδε ὁ κάμνων, ὕπτιος μὲν ἐὰν τὸ τραῦμα γεγονὸς ᾖ κατὰ τὸ μέτωπον ἢ κατὰ τὸ βρέγμα, πρηνὴς δὲ ὅταν ὀπίσω κατὰ τὸ ἴνιον. Ε῾ὰν δὲ ἐκ πλαγίων, ἐπὶ τῷ ὑγιεῖ πλευρῷ ὁ σχηματισμὸς γενέσθω. Ο῎ταν δὲ κατὰ τὴν κορυφὴν γένηται, τότε δεῖ καθέδριον σχηματίζειν, καὶ τὸ κεφάλιον ερίζειν ἐπὶ τῶν τῷ ἐνεργοῦντος γονάτων. Ε῏ωθαμεν δὲ κατὰ τὸ πλεῖσον δεσμοῖς μὴ χρῆσθαι, ἀναλγήτων ὄντων τῶν ὀστέων. Ο῎ταν δέποτε ἐμπιέσματ@ ἢ ἐγλισώματ@ γεγονότος, νυσσομένης τῆς μήνιγγ@, δυσανασχετῇ ὁ πάσχων, τότε τοῖς δεσμοῖς χρώμεθα πρὸς τὴν χειρεργίαν,

Οἱ δ' ὑπηρέται πλησίον καθεζέσθωσαν, καὶ ὁ μὲν τὸ κεφάλιον τῷ πάσχοντ@ συνεχέτω, ὁ δὲ τὰ ἀκόλουθα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ποιείτω. Ε῾ρίοις τε συνειλημένοις ἐμφρασσέσθωσαν οἱ ἀκυρικοὶ πῶροι, ἵνα μὴ διὰ τὸν ἦχον τὸν ἐν τῇ ἐκκοπῇ πλόηται. Γενομένων δὲ τούτων, ἐπερειδέσθω τῷ κρανίῳ ἡ αἰχμὴ τῆ τρυπάνῳ, κατὰ τοῦ ἑτεροχροοῦντος ὀστέου τῆ παρὰ φύσιν ἔχοντος, πλησίον τοῦ κατὰ φύσιν, ἔπειτ' ἠρέμα ἴῃ ἀρίδι [1] στρεφέσθω τὸ τρύπανον, ἕως ἔ ἐγκοπέντος τῆ ὀστέου σπιχθῇ ἡ ἀκμὴ, καὶ τότε μᾶλλον ἡ ἐνέργεια ὀξυτέρα γιγνέσθω, στρεφομένῳ ἴῃ τρυπάνῳ τῇ ἀρίδι, ἕως ὅτου καταβιβασθῇ ἡ ακμὴ εἰς τὴν διπλόην.

Αἰσθήσεται δὲ ὁ ἐνεργῶν γεγονότ@ τούτου, ἀπὸ πυκνῆς τῆς ἐπιφανείας εἰς χαύνην τὴν σήραγγα καταβεβιβασμένης. Ε῾σῃ' ὅτε δὲ καὶ αἷμα διὰ τοῦ τρήματος ἀναβλύζει, τοῦτο δὲ ἐὰν μὲν ὀλίγον ᾖ, καταφρονεῖν δεῖ τῆς ἐκκρίσεως, καὶ βαθύνειν τὸ τρῆμα· Ε῾ὰν δὲ πολὺ καὶ διὰ ἴῃτο μολύνεται τὸ ἔργον, μοταρίῳ συνεσραμμένῳ ἐμφρασσέσθω, καὶ τότε τὸ δεύτερον καὶ τρίτον τρῆμα γιγνέσθω. Ε῾ν ᾧ γὰρ χρόνῳ τὰ πλησίον τρήματα δέδοται, ἐν τοσούτῳ φθάσει ἐπισχεθῆναι τὸ αἱμάτιον, εἶτα πάλιν ἔξεσαι ἀναδραμεῖν ἐπὶ τὸ πρῶτον, καὶ προσβαθῦναι αὐτὸ, ὡς εἴρηται.

Α῾ὲὶ δὲ ἀνατιτραμένῳ τῷ κρανίῳ, σέατι τὰ ψήγματα ἀναλαμβανέσθω, ἢ ἐρίῳ περὶ μηλωτρίδι εἰλημμένῳ, ἵνα τὸ ἔργον μὴ ἐμποδίζηται. Ε῎ςω δὲ καὶ ἄλλη μηλωτρὶς ἔχουσα ἔριον περιειλημμένον, ἵνα διὰ τῷ ἐρίῳ τούτῳ ἐκ [2] διασημάτων ψυχρὸν ὕδωρ παρασάζηται τῷ τρυπάνῳ. Ο῎ταν δὲ βαθύτερον γένηται τὸ τρῆμα, ὑπὲρ τὸ τῆς διπλόης πάχ@ τετρημένῳ τῷ ὀστέῳ, τότε ἡ τῷ τρυπάνῳ περιδίνησις ἀσφαλεσέρα γιγνέσθω, ἵνα μὴ ἀθρόως καταβιβασθέντ@ τοῦ τρυπάνου ἡ μήνιγξ τρωθῇ.

Ο῎ταν

lib. VIII. c. 3. p. 512. v. 8. *Ergo tum lentius ducenda habena, ſuſpendendaque magis manus ſiniſtra* (ſic in cod. MED.) *eſt, et ſaepius attollenda et foraminis altitudo conſideranda.*

(2) NICETAE adnotatio margini adſcripta. Τὴν αἰτίαν ζητῶν δι' ἣν τὸ ψυχρὸν ὕδωρ βάλλεται παρασάζεσθαι, καὶ φησὶ ὡς εἰρήκασί τινες χάριν τοῦ βριχόμενον τὸ ὀστέον εὐτρυπητότερον γίνεσθαι, ὅπερ ἀπειθάνον φησὶν ἐν ἀκαιρεῖ χρόνῳ γίγνεσθαι. Α῎λλης οὖν αἰτίας ἕνεκα τοῦτο παραλαμβάνεσθαι φησίν. Ε῾πεὶ γὰρ τὸ τρυπάνον περιφερόμενον θερμαίνεται, καὶ διὰ τοῦτο μαλακυνόμενον ἀμβλύνεται, τὸ ψυχρὸν ὕδωρ παρασάζεται, ἵνα ὡς ἀναβαπτόμενον κρατύνηται. *Cauſſam quaerens quam ob rem frigidam aquam inſtillari vult, ait nonnullos dixiſſe, quia madefactum os terebratu facilius, quod minus credibile ait momento temporis fieri. Alius ergo rei gratia id recipi dicit. Nempe cum terebra circumacta incaleſcat, et ob id mollita eius acies hebeſcat, aqua frigida inſtillatur, ut quaſi nova perfuſione indurata valentior fiat.* Quem hic tacito nomine dicentem inducit NICETAS ipſum ego HELIODORVM fuiſſe crediderim in *Chirurgicis* ſuis haec eadem quae ORIBASIVS excerpſit, amplius pertractantem. CELSVS 512. v. 3. *Eaque* (terebra) *ne nimis incaleſcat ſubinde in aquam frigidam demittenda eſt.*

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 127 sur 207

©BIUM

Ο''ταν δὲ ἤδη καταβιβασθὲν τὸ τρύπανον, καὶ ἤτοι σοχασμῷ νοηθῇ, ὅτι ὅλον τὸ τοῦ ὀστέου πάχος τέτρηται, ἢ παρὰ μικρὸν λεπτῆς συνεχείας καταλελειμμένης, τότε ὁ ἐνεργῶν καταγευέσθω τοῦ βάθους, καθεὶς λεπτῆς βελόνης τὸ ἀμβλὺ μέρος, κἂν ἔτι λείπηται συνέχεια, ἐπικαθιέναι δεῖ τὴν ἀκμὴν τοῦ τρυπάνου εἰς τὸ βάθος, καὶ τῇ ἡρεμαίᾳ σροφῇ τὸ καταλελειμμένον συνεχὲς ὀστέον τρῆσαι. Ποιεῖν δὲ τὰ αὐτὰ, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς τρήμασιν, ἕως οὗ περιτρηθῇ ἡ ῥωγμή. Αὐτάρκη δὲ διαστήματα ἔστω, τὰ μεταξὺ τῶν τρημάτων ἀναλογοῦντα πυρῆνι μήλης σενῆς. Μετὰ τὴν τῶν τρημάτων δόσιν, ἐπὶ τὴν λεγομένην ἐκκοπὴν χωρῆσαι δεῖ, ἵνα διακοπέντων τῶν καὶ τρημάτων καὶ διαστημάτων ἐξαιρεθῇ τὰ παρὰ φύσιν ἔχοντα ὀστέα.

Ἔ''στιν δὲ ὁ ἄριστος ἐκκοπῆς τρόπος τοιόσδε. Δύο δεῖ λαβεῖν σμιλιωτὰς [1] ἐκκοπέας, ἔπειτα τῷ ἑνὸς τὴν ἀκμὴν, εἰς τὸ δεύτερον ἢ τὸ τρίτον τρῆμα κατὰ τὴν ἑτέραν γωνίαν λελοξωμένην ἐντιθέναι, τὴν δὲ λαβὴν προσάξαι τῷ ἀντικαθημένῳ ὑπηρέτῃ ἀσφαλῶς συνέχειν ἀντερείσεως χάριν. Τοῦ δὲ ἑτέρου ἐκκοπέως ἡ ἀκμὴ ἐντιθέσθω εἰς τὸ πρῶτον τρῆμα, ἧς τὸ μὲν ὀλίγον μέρος ἔσω πρὸς ὑγιὲς ὀστέον τεταγμένον, τὸ δὲ ὀνυχώμενον πρὸς τὸ παρὰ φύσιν, ἐτείπερ ἰδίως ἐν τῇ πλήξει τέμνουσιν μᾶλλον οἱ ἐκκοπεῖς, καθ' ὃ μέρος ὠνύχωται ἡ ἀκμή. Ἡ δὲ λαβὴ ὑπὸ τοῦ ἐνεργοῦντος κρατουμένη, πλησιέσθω τῷ κεφαλικῷ σφυρίῳ. Συμβαίνει δὲ ἅμα διαιρουμένου τοῦ ὀστέου σφηνοῦσθαι τὴν ἀκμὴν, καὶ διὰ τὴν ἕνωσιν βραδέως προβιβάζεσθαι. Πρὸς δὲ τὴν εὐχερῆ ἐνέργειαν ἐξαιρείσθω ἡ ἀκμὴ, καὶ πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ ὀστέου ἐγκοπὴν ἐντιθέσθω, εἶθ' ἡ λαβὴ πλησιέσθω. Γιγνέσθω δὲ τοῦτο ὁπόσον ἂν ἐνδέχηται, ἕως ἂν διακοπῇ ἡ μεταξὺ τῶν τρημάτων τοῦ ὀστέου συνέχεια. Τὰ δὲ αὐλὰ γιγνέσθω ἔργα καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν μεταξὺ διαστημάτων, ἕως οὗ διακοπῇ πάντα καθὼς εἴρηται, χωρὶς τοῦ ἐσχάτου καὶ δευτερεσχάτου, ἵνα μὴ ὅλου τοῦ ὀστέου διακοπέντος, ἡ τοῦ ἀντερεισμένου ἐκκοπέως ἀκμὴ κινεμβατήσασα διέλῃ τὴν μήνιγγα. Τοιγαροῦν ὅταν τὰ πλείω διαστήματα διακοπῇ, τὰ δ' ἔσχατα καταλειφθῇ, παρακαθήμενος ὑπηρέτης ἀσφαλῶς τὴν κεφαλὴν διακρατείτω, καὶ ὁ ἐνεργῶν ἠρέμα τῇ πλήξει χρώμενος, τὴν λοιπὴν τοῦ ὀστέου συνέχειαν διακοψάτω.

Τοῦ δ' ὀστέου κατὰ κύκλον ὅλου περικοπέντος περὶ τὴν ἀναβολὴν αὐτοῦ ὁρμᾶσαι δεῖ. Μετεωριζέσθω δὲ πρῶτον τοῖς ἀναβολεῦσιν, ἢ μετὰ ἀναβόλεως, καὶ τῷ κυαθίσκῳ τῆς τραυματικῆς μηλωτρίδος. Ο''ταν δὲ ἄνω μετεωρισθῇ, τότε ὀξάγρᾳ ἀναιρείσθω. Οὗ κομισθέντος, τῷ δακτύλῳ κατὰ κύκλον περιαγομένῳ προσάψασθαι δεῖ τῆς ἐκτρήσεως, κἂν μὲν ᾖ λεῖα ἅπως ἔᾶσαι, ἐὰν δέ τις ὀξεῖα ὑποπέσῃ προεχοῦσα κατά τι μέρος τῆς ἐκτρήσεως, ἀποθραυέσθω. Ἀποθραυέσθω δὲ μετ' ἀσφαλείας, τῆς μή-

(1) In codice ſcriptum eſt σμηλιωτούς, et paulo infra σμηλιωτῶν, et σμηλιωτεῖς. Scalper σμιλιστός, de quo ſilent Graecarum vocum enarratores omnes, quos vidi, is eſſe coniicitur, qui CELSO ſaepe vocatur *exciſorius*, diſtinguiturque a *plano* pag 511. v. 17. et 518. v 20. et *angulum* habere dicitur pag. 510. v. 21. et 512 v. 25. Eodem nomine utitur PAVLVS lib. vi. cap. 90. p. 212. v. 1. ubi impreſſum exemplar habet μηλιωτοῖς, et v. 11. ubi mendoſe legitur ἢ τωὶ τῷ σμιλίῳ τῶν ἐκκοπίων. Sed in veteri Mediceo codice II. Plut. LXXIV. primo loco ſcribitur σμηλιωτεῖς altero τῶν σμηλιωτῶν, et in ipſo NICETAE libro, quo caput illud PAVLI occurrit loco CCCXXI. legitur μηλιωτοῖς et σμηλιωτῶν. Vnde colligi poteſt certiorem huius nominis ſcripturam eſſe σμηλιστός, vel emendatius σμιλιστός. Plane PAVLVS diſtinguit huiuſmodi ſcalpros a cavis, quos Graeci κυκλισκωτὰς appellant, latioribus et anguſtioribus, et a lenticularibus φακωτοῖς dictis. ΣΜΙΛΗ, quae in medicorum inſtrumentis numeratur a POLLVCE lib. IV. 181. et X. 149. vel ΣΜΙΛΑ apud PHILOXENVM eſt

©BIUM

Cum iam terebra adacta fuerit, et vel coniectura deprehendatur totam ossis crassitudinem esse perforatam, vel perparum solidae sedis infra relictum, tunc is qui operatur altitudinem deguſtet, demissa tenuis acus obtusa parte, ac si quid continuae sedis etiam reliquum sit, deprimendus altius terebrae mucro est, eoque lente circumacto solidum relictum os perforandum. Eadem quoque facienda et in aliis foraminibus, donec rima in ambitu perforata sit. Septa vero media inter foramina satis habeant spatii, fere quantum specilli anguſti aversa pars est. Factis foraminibus ad excisionem, quae dicitur, veniendum est, ut excisis tum foraminibus tum septis laesa ossa removeantur.

Optima vero excidendi ratio huiusmodi est. Scalpri excisorii duo sumantur, tum alterius acies in foramen secundum vel tertium demittatur, ab altero angulo obliquato, eiusque manubrium firmiter continere, contrarii nisus gratia, sedens adversus minister iubeatur. Alterius scalpri acies in primum foramen demittatur, cuius aciei pars anguſta versus os sanum posita sit, pars vero ad speciem unguis formata versus os laesum, nam proprie in percussione plus secant scalpri ab ea parte qua acies in unguem efficta est, manubrium vero ab operante prehensum, malleolo capiti idoneo pulsetur. Accidit autem ut dum os discinditur scalpri acies cunei modo simul adigatur, et unitatem disiungendo lente procedat. Quod ut facilius effectum detur, extrahenda subinde acies est, iterumque in eamdem ossis incisuram demittenda, manubriumque percutiendum. Fiat hoc quoad res ferat, donec quod ossis continuum est inter foramina excidatur. Eadem facienda sunt et in reliquis septis interpositis donec omnia excidantur ut dictum est, excepto extremo et ei proximo, ne toto osse discisso scalpri adversum nitentis acies membranam secet. Vbi igitur plura septa excisa sint, ac postrema relicta, minister assidens caput firmiter contineat, et is qui operatur, lente percussionem adhibens quod remanet continui ossis discindat.

Toto osse in ambitu dissecto ad id removendum properare decet. Attollatur quidem primo vectibus, vel vecte simul et cavo specilli vulnerarii. Vbi levatum fuerit, tunc forfice ad id facta removendum. Osse ablato, locus perforatus digito circumducto tentandus est, ac si levis sit, ita relinquendus, si quid vero spinosum alicubi emineat excidendum. Fieri id circumspecte debet si mem-

est *scalprum sicula* ΣΜΙΛΙΟΝ *scalpellum*, adeout vi Graecae dictionis ἐγκοπεύς, vel ἐκκοπεύς σμιλιωτὴς *caelum*, vel *scalper* sit quasi *scalptus*, ut apud HESYCHIVM Εὐσμίλωτα, vel εὐσμίλωτα sunt ἰῦ κατεσκευασμένα ἀπὸ τῆς λατυπικῆς σμίλας. CORNARIVS legens apud PAVLVM μηλωτὸν vertit *scalprum specilli formam habentem*, quasi fuerit a MHΛH, quae *specillum* est. FALLOPPIVS cap. XII. *de vulneribus* tom. II. p. 343. scalprum μηλωτὸν fuisse putat circularium seu πυκλισκευῶν tertium genus, nempe anguſtissimum, atque ita vocatum, *quod esset parvus veluti auriscalprum, omnesque eandem figuram habuisse semirotundam, et fuisse veluti semicanales*. Commentario vero in HIP. de cap. vuln. cap XXXVI. p. 448. huius ipsius scalpri nomen minus feliciter deducens a MHΛΩ quod *pomum* est, *non habebat* ait *lenticulam, sed veluti pomum quoddam et dicebatur milotus*. Quae quidem varietates ostendunt non liquere quaenam fuerit huiusmodi scalprorum forma. Nullibi certe plura in veterum libris, quam hoc HELIODORI loco de iis indicantur. Vide BERENGARII picturam *scalpri recti* c. 94. aversa.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 129 sur 207

©BIUM

membranam cuſtos lamina protegat, cuius quidem laminae pars altera ad membranam demittatur, extremumque eius ſano oſſi ſubnixum, aculeo ſubiiciatur, quem excidere oportet ſcalpello vel ſcalpri acie, prehenſo manubrio et malleolo percuſſo. Si autem poſt exciſionem locus extantior quam terebratio ſit, levandus radula eſt, ſi qua vero oſſicula comminuta membranae inhaereant lingula colligantur, oſſiſque ramenta lana circa ſpecillum advoluta excipiantur.

ARCHIBIVS vulneribus apertis fiſſurae medium excidere ſolebat, et extrema ſic ſinere, ut per medium locum humorum exitus ſimul et medicamentorum infuſio fieret. Sed MENODORO totum os excidendum eſſe videtur. Placet quidem et MIHI totum os quod abſceſſit, praeter naturam ſe habens, excidere, ſed et IPSE conſuevi interdum partes medias caedere, ubi vero ſint partes aliquae calvariae fractae in ſummo oſſe non uſque ad membranam adhaerentem, eas ſic habentes ſino, et curatione utor poſt terebrationem idonea.

Quod ſi rima iuxta futuram fuerit naturaliter ſe habentem, ſola rima in ambitu perforetur et excidatur. Ad tutam vero terebrationem rectus ordo foraminum detur inter futuram et rimam, deinde alius paulum ſemicircularis circumſcribens totam fiſſuram, ipſo laeſo oſſe in ambitu terebrato, et terebratione peracta exciſio inſtituatur eo qui mox oſtendetur modo. Si vero ad futuram duae ſint rimae, aut ubi una duntaxat fuerit, futuraque tamen abſceſſerit, terebretur utrinque totum os abſcedens et excidatur, magna adhibita diligentia, ne exciſionis vi futura diſiungatur.

XII. LX. DE INCISIONE.

INCISIO calvariae diviſio eſt cum exaſperatione ſummi oſſis laeſi, evenitque aliquando ut et abruptio oſſiculi accedat. Si ergo abruptum os eſt, abſolvendum eſt, et poſtquam cutis parefacta fuerit digitis aut ligula eximatur, et quod naturaliter ſe habenti oſſi diſſimile eſt radatur et levetur. Quod ſi inciſum baſi inhaereat, ſi quidem exigua continuatio ſit, exciſio protinus abrupti oſſiculi ſcalpris exciſoriis fiat. Vbi ad baſim continua pars bene firma ſit, primum congruentibus ea intervallis terebretur, deinde quae inter foramina ſunt ſpatia media exciſoriis ſcalpellis excidantur. Poſtquam os ablatum fuerit, radere opus eſt ut calvaria levigetur.

XIII.

(1) In codice eſt A'PXIBIAOΣ, quod inſolens medici nomen non ſine mendo eſſe ſuſpicati ſumus, et ARCHIBIVM hic indicari coniicimus, dum clarius liqueat. PLINIVS lib. XVIII. c. 29. quemdam ſic vocatum ſcripſiſſe refert ad ANTIOCHVM Syriae regem *ſi fictili novo obruatur rubeta rana in media ſegete non eſſe noxias tempeſtates*. Quem noſtrum chirurgum non fuiſſe credibile eſt, non enim ſolent qui medica experimenta manu tractant, tam futiles ineptiarum auctores eſſe. GALENVS utitur ARCHIBII correctione in arido medicamento ASCLEPIADIS componendo cinereaceo ad cicatricem inducendam. *De compoſ. med. per gen.* lib. v. c. 14. t. II. p. 390. v. 42. ubi et HELIODORVM de eadem re ſcribentem citat, cumque illud medicamentum capiti conveniat putaverim hunc ipſum hominem eſſe qui de capitis quoque vulneribus diſſeruerit.

(2) MENODORIA ambroſia memoratur GALENO *de comp. med. ſ. loc. lib.* 7. *c.* 3. ad febres faciens per circuitum repetentes. Ea videtur auctorem habuiſſe MENODORVM medicum, fortaſſe hunc cuius hic ſententiam de capitis terebratione protulit HELIODORVS.

(3) Suturas in perforatione vitandas eſſe monuerat olim HIPPOCRATES de vulner. capit. ſect. XVI. qui tamen oblitus videtur VERTVNIANO comment. in eum lib. pag. 78. *non tantum ex duobus oſſibus futuram conſtituentibus alterum perforandum eſſe, ſi vulnus futuris inſederit, ſed utrumque vel etiam tria oſſa etc.* Id praecipi hic ab HELIODORO videmus, quod et aliis pla-

μήνιγγ@ μηνιγγοφύλακι σκεπομένης. Δεῖ δὲ τὸ ἕτερον μέρος τῦ μηνιγγοφύλακος ἐπιλιθέναι τῇ μήνιγγι, καὶ τὸ πέρας ὑπερείδειν τῷ ὑγιεῖ ὀσέῳ ὑπὸ τὴν ὀξεῖαν, καὶ ἀποθραύειν σμιλίῳ ἢ τῇ τῦ ἐγκοπέως ἀκμῇ, τῆς λαβῆς κρατυμένης καὶ πλησσομένης τῷ σφυρίῳ. Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν θραῦσιν ἄνω μᾶλλον τῆς ἐκτρήσεως τόπος ᾖ, τῷ λεγομένῳ περιξυσῆρι λειοποιείσθω. Ἐὰν δέ τινα ᾖ ὀσάρια τεθραυσμένα τῇ μήνιγγι ἀθεροlογίῳ ἐκλεγέσθω. Τὰ δὲ τῦ ὀσέος ψήγματα ἐρίῳ περὶ μελωΐδα εἰλημμένῳ ἐκλαμβανέσθω.

Ὁ δὲ Ἀρχίβιος[1] ἀναστείλας τὰ τραύματα, τὴν μεσότητα τῆς ῥωγμῆς ἐξέκοψεν, τὰ δὲ πέρατα ὕτως εἴασεν, ἵνα διὰ τοῦ μέσου τόπου, ἅμα μὲν τῶν ὑγρῶν ἔκκρισις, ἅμα δὲ ἡ τῶν φαρμάκων ἔγχυσις γένηται. Τῷ δὲ Μηνοδώρῳ[2] δοκεῖ ὅλον ἐκκόπτειν τὸ ὀστέον. Ἀρέσκει δὲ κἀμοὶ ὅλον τὸ ἀφεστὸς ὀστέον τὸ παρὰ φύσιν ἔχον ἐκκόπτειν. Εἴωθα δέποτε καὶ τὰ μέσα μέρη κόπτειν, ὅταν δὲ ᾖ τινὰ ἐρρωγότα τῦ κρανίου μέρη ἐπιπολαιότερα, τῆς μήνιγγ@ τοῖς ὀστέοις προσκειμένης, τὰ ὕτως ἔχοντα καταλείπω, χρώμεν@ μετὰ τὴν ἀνάτρησιν τῇ καταλλήλῳ θεραπείᾳ.

Τῆς δὲ ῥωγμῆς πλησίον ῥαφῆς γεγενημένης κατὰ φύσιν ἐχούσης, μόνη ἡ ῥωγμὴ περιτιτράσθω καὶ ἐκκοπτέσθω. Πρὸς δὲ τὴν ἀσφαλῆ ἀνάτρησιν, σίχ@ εὐθὺς τριμάτων διδόσθω μεταξὺ τῆς ῥαφῆς, καὶ τῆς ῥωγμῆς, ἔπειτα ἄλλος ὑπότι ἡμικυκλοειδὴς περιορίζων ἄλην τὴν ρωγμὴν, αὐτῦ παρὰ φύσιν ἔχοντος ὀστέου περιτιτραμένου. Μετὰ δὲ τὴν περίτρησιν δοκιμαζέσθω ἐκκοτὴ, κατὰ τὸν ὑποδεδειγμένον τρόπον. Εἰ δὲ τῆς ῥαφῆς δύο γένωνται ῥωγμαὶ, ἢ μιᾶς γεγενημένης ἓν ἀποσῇ ἡ ῥαφὴ, ἑκατέρωθεν ἐκτιτράσθω[3] ὅλον τὸ ἀφεστὸς ὀστέον, καὶ ἐκκοπτέσθω μετ' ἀσφαλείας, ἵνα μὴ τῇ τῆς ἐκκοπῆς βίᾳ διασῇ ἡ ῥαφή.

ΙΒ. ξ. ΠΕΡΙ Ε'ΓΚΟΠΗΣ.

Ἡ Ε'γκοπη'[4] διαίρεσίς ἐστιν τοῦ κρανίου μετὰ ἀνακλασμᾶ τοῦ πεπονθότος, ἔστιν δὲ ὅτε καὶ μετὰ ἀποθραύσεως τοῦ πεπονθότος ὀσαρίου. Ἐὰν μὲν ὂν ᾖ ἀποτεθραυμένον, ἀπολυτέον τὸ ὀστέον, καὶ μετὰ τὴν τῶν σωμάτων ἀνεσολὴν, δακτύλοις, ἢ ἀθεροlογίῳ κομιζέσθω, καὶ τῷ κατὰ φύσιν ὀστέῳ ἀνώμαλον ὂν ξύσει λειούσθω. Ἐὰν δὲ συνέχηται κατὰ τὴν βάσιν τὸ ἐγκεκομμένον ὀστέον, λεπτῆς μὲν ὕσης τῆς συνεχείας, αὐτόθεν διὰ τῶν σμιλιωτῶν ἐκκοπέων ἡ ἐκκοπὴ γιγνέσθω τοῦ ἀνακεκλασμένου ὀσαρίου. Εὐτόνου δὲ οὔσης τῆς κατὰ τὴν βάσιν συνεχείας, πρότερον αὐτὴ ἡ βάσις ἐκ διασημάτων συμμέτρων τιτράσθω, ἔπειτα διακοπτέσθω τὰ μεταξὺ τῶν τριμάτων διασήματα, τοῖς σμιλιωτοῖς ἐκκοπεῦσιν. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ ὀστέου ἀναίρεσιν ἡ ξύσις πρὸς λειωποίησιν τοῦ κρανίου δοκιμαζέσθω.

placuit, ac praesertim PAREO lib. IX. c. 18. haec scribenti *si in futuram fractura inciderit, ne quidem terebra ipsi apprimenda erit, sed hinc et hinc ad ipsius latera duplex erit admovenda*. FIENVS item libelli *de Trepano* cap VI. pag. 19. ait *Certo tenendum non debere futuras vulnerari, si ergo in futuris est fractum, trepanum est ponendum* VTRINQVE *ad latera futurae*. Quanquam aliter visum fuerit eximio artis magistro Iacobo BERENGARIO Carpensi, qui in libro *de fractura calvae* Bonon. edito MDXVIII c. 84. ait *Possunt reperiri aliqui casus in quibus ita necessaria est ossi amotio in commissura sicut alibi etc.* Additque *Hanc operationem ego feci pluries, nec cognovi differentiam aliquam ab aliis locis, et ita est operandum quia bene succedet.* Cuiusmodi fortasse experimenta in caussa fuere cur CELSVS et GALENVS in vulgatis saltem libris, et PAVLVS diligentissimi rei chirurgicae scriptores a futuris tangendis in terebratione calvariae absterrere neglexerint. Vid. et HEISTERI chirurg. P. II. sect. II. cap. XLI. num 4.

(4) Eadem definitio occurrit apud PAVLVM lib. VI. c. 90. p. 210. v. 47. ubi legitur ἐκκοπή, ut hoc quoque loco codex habet. Sed unius literulae mutatione mendum irrepsisse, scribendumque esse ἐγκοπή patet ex SORANO superius pag. 44. et ex iis quae ibi adnotavimus, tum vero et ex hoc ipso HELIODORI contexto, ubi sic laesum os ἐγκεκομμένον dicitur, et ἐκκοπή distinguitur, quae manu fit curationis gratia.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 131 sur 207

©BIUM

ΙΓ. ξα. ΠΕΡΙ᾽ ΚΑΜΑΡΏΣΕΩΣ.

Η᾽ΚΑΜΆΡΩΣΙΣ διαίρεσις ἐςὶν τοῦ κρανίου μετὰ ὑψώσεως τῶν πεπονθότων ὀςέων, ὥςε τὴν καμάρωσιν ἢ διπλῆν εἶναι ὑψηλοτέραν ἐκκοπὴν, ἢ ῥαγάδα, μετεωρισμένα ἔχουσαν τὰ χείλη. Ο᾽ὅσα τε ἐπὶ τῇ ῥωγμῇ παρήγγειλα ποιεῖν, ταῦτα καὶ ἐπὶ τῆς καμαρώσεως γιγνέσθω.

ΙΔ. ξβ. ΠΕΡΙ᾽ ΕΜΠΙΈΣΜΑΤΟΣ.

Τ᾽Ο᾽ ΕΜΠΙΕΣΜΑ πολυμερὴς ἐςὶ τοῦ κρανίου διαίρεσις κατά τι μέρος, μετὰ τοῦ τὰ κατεαγότα ὀςάρια ὑποκεχωρηκέναι κάτω ὡς πρὸς τὴν μήνιγγα. Τῶν δὲ ὀςαρίων τούτων, ἐὰν μὲν ᾖ τινὰ ἐν μέσῳ ἀπόλυτα ἐμπλέοντα, ἀθερολογίῳ κομιζέσθω, καὶ τὸ γεγυμνωμένον μέρος τῆς μήνιγγος ὀθονίῳ καθαρῷ σκεπέσθω, ἅμα καὶ τῶν ἀνομαλῶν ὀςαρίων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὀθονίου σκεπομένων. Καὶ τότε ἡ ἐπίτρησις τῷ κατάγματος, καὶ ἡ ἀκόλουθος ἐκκοπὴ γιγνέσθω. Ο᾽ταν δὲ συμπεπηγότα μὲν ᾖ τὰ ὄςαρια, κάτω δὲ ὑποκεχορηκότα πρὸς τὴν μήνιγγα, τότε αὐτὸς ὁ κύκλος τοῦ κατάγματος περιτιτράσθω καὶ ἐκκοπέσθω. Α᾽σφαλείας δὲ χρείαν ἔχει τὸ ἔργον διὰ τὴν μήνιγγα.

ΙΕ. ξγ. ΠΕΡΙ᾽ ΕΓΓΕΙΣΏΜΑΤΟΣ.

Τ᾽Ο᾽ ΕΓΓΕΙΣΩΜΑ, διαίρεσις ἐςὶν ὀςέου τοῦ κρανίου μετὰ τοῦ τὸ κατεαγὸς ὀςέον ὑποκεχωρηκέναι κάτω καὶ ὑπεληλυθέναι τὸ κατὰ φύσιν. Δύο δέ εἰσιν τῶν ἐγγεισωμάτων διαφοραὶ, ἢ γὰρ ἀπόλυτον τὸ ὀςέον τὸ κατεαγὸς, ὑπὸ τὸ ἀντικείμενον τὸ κατὰ φύσιν ἔχον χωρεῖ, ἢ κυκλοτερῶς γεγονότος τοῦ κατάγματος, τοῦ ἀπολελυμμένου ὀςέου πλατυτέρου ὄντος κατὰ τὴν βάσιν, στενοτέρου δὲ καὶ τὴν κορυφὴν, τὸ ὑποκεχωρηκὸς εὑρίσκεται συνεχόμενον, καθ᾽ ὅλον τὸν κύκλον ὑπὸ ὀφρυώδους ἐξοχῆς.

Κατὰ μὲν οὖν τὴν προτέραν διαφορὰν, καθ᾽ ὃ μέρος τοῦ πέρατος τοῦ κατάγματος τὸ κατὰ φύσιν ὀςέον, τὸ ὑποκείμενον [1] τῷ παρὰ φύσιν ἐπιτρῆσαι δεῖ καὶ ἐκκόψαι, ἵνα γυμνωθὲν τὸ ἐκκεκομμένον ὀςέον ἀναιρεθῇ. Ε᾽πὶ δὲ τῆς ἑτέρας διαφορᾶς, συνεχομένου ἐγγεισώματος ὑπὸ τῆς κατὰ κύκλον ὀφρυώδους ἐξοχῆς, αὐτὸ τὸ κατὰ φύσιν ἔχον ὀςέον περιτρῆσαι δεῖ καὶ ἐκκόψαι, ἵνα γυμνωθῇ ὅλον τὸ περιερρωγὸς, καὶ τότε τοῖς ἀναβολεῦσιν αὐτὸ μετεωρίσαι πρὸς τὴν κομιδήν.

Κοινότερον δὲ ἐπὶ πάσης ἀνατρήσεως, ἐὰν μὲν ᾖ ἀπόλυτα τοῦ κατάγματος ὀςάρια, αὐτόθεν κομιζέσθω, ἐὰν δὲ συνέχηται πρὸς τὴν μήνιγγα, πρότερον κατὰ ὑποδορὰν μήλης πλάτει, ἢ τυφλαγκίστρῳ ὑποδερέσθω τὸ ὀςάριον, ἵνα χωρισθῇ τῆς μήνιγγος. Δυσχερῶς δὲ ἔσης τῆς ὑποδορᾶς, ἐὰν μηδὲν ἀδικῇ τὴν μήνιγγα, ἕτως ἐάσθω ἕως ἂ τῇ πυώσει ἀπόλυτον γένηται.

Ις. ξδ. ΠΕΡΙ᾽ ΥΠΟΠΥΩΝ Ο᾽ΣΤΈΩΝ.

Τ᾽Ο᾽ ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ ὑπόπυον [2] ὀςέου κατάγματος μὴ ὄντος, ἐν μὲν αὐτῷ τῷ κρανίῳ ἐν διαςολῇ τοῦ ὑγροῦ συλλελεγμένου, περιτρῆσαι δεῖ ὅλον τὸ ἀφεςὸς ὀςέον, καὶ ἐκκόψαι. Ε᾽ν δὲ τῷ περιτρᾶν τῷ ὑγρῷ διὰ τῶν τρημάτων ἀναφερομένου,

ἐπ-

(1) Legendum videtur ἐπικείμενον.

(2) Vitii nomen hoc in oſſibus non agnoſcunt neque STEPHANVS, neque GORRAEVS diligentiſſimi medicinalium vocum collectores. Simile ei eſſe videtur quod CELSVS *cariem* vocat lib. VIII. c. 3. p. 511. v. 20. in quo depreſſum ſpecillum *et renitens aliquid in-*

©BIUM

XIII. LXI. DE CAMERATIONE.

CAMERATIO divisio calvariae est cum laesorum ossium elatione, ita ut cameratio vel duplex altior incisio sit, vel fissura oras habens sublatas. Quae in rima facere praecepi, eadem et in cameratione fiant.

XIV. LXII. DE IMPACTIONE.

IMPACTIO multiplex est in aliqua parte calvariae divisio, ubi comminuta ossicula deorsum ad cerebri membranam desederint. Horum ossiculorum si qua sint in medio soluta fluitantia, lingula eximantur, et membranae pars nudata linteolo puro tegatur, asperis quoque ossiculis eodem linteolo simul opertis, ac perforatio tunc fracturae, et consequens incisio fiat. Vbi vero ossicula coagmentata sint, atque ad cerebri membranam desederint, tum ipse fracturae ambitus circumforatus excidendus est. Sed circumspectionem operatio postulat, ne membrana violetur.

XV. LXIII. DE SVBGRVNDATIONE.

SVBGRVNDATIO divisio est ossis calvariae, ubi fractum os desedit, et naturaliter se habenti subiit. Duo vero sunt subgrundationum differentiae, vel enim solutum os fractum, adverso naturaliter se habenti subit, vel ubi fractura in orbem, solutumque os latius a basi a vertice angustius sit, id quod subiit toto ambitu reperitur a margine extante quasi supercilio contineri.

Sub casu priori, in ipso fine fracturae, naturaliter se habens insidens alteri laeso terebrandum est, et excidendum, ut nudatum os abscisum dematur. Sub altero casu ubi subgrundatio continetur a supercilio in ambitum eminente, idem naturaliter se habens os terebra forandum est, et excidendum, ut id totum quod perfractum est nudetur, et vectibus tunc attolli et auferri debet.

Id in omni terebratione commune est, si fragmenta undique resoluta sint confestim eximere, si cerebri vero membranae inhaereant decorticationis modo specillo primum aversо, vel hamulo osticulum subtus diripere oportet, ut a membrana seiungatur. Vbi huiusmodi decorticatio ex facili fieri non possit, ac membranam nullatenus infestet sic sinere debemus donec suppuratione exsolvatur.

XVI. LXIV. DE OSSIBVS QVIBVS PVS SVBEST.

QVOD DICITVR subtus purulentum os esse sine fractura, humore in ipsa calvaria collecto in interstitio duplicis ossis, terebrandum totum id quod abscessit, et excidendum est. In terebrando si humor e foraminibus

invenit, et madens exit. Si pervium invenit, altius descendent inter os et membranam nihil oppositum invexit, educiturque siccum. non quo non subsit aliqua vitiosa SANIES, *sed quoniam ibi ut in latiore sede diffusa sit.* HEISTERO P. I. lib. V. c. 8. *Caries quoddam velut ossium ulcus videtur.*

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 133 sur 207

©BIUM

fertur, retardandus is eſt carptis linamentis obiectis, humore enim repreſſo, oſſis perforatio ſenſu percipitur, dum pus a terebra urgetur. Vbi vero collectio ſub calvaria, et in inter os et membranam cerebri ſit, ipſa ab oſſe abſcedente, ea facienda ſunt, quae de fiſſuris praecepimus cum abſceſſione membranae incidentibus.

XVII. LXV. DE COLLISIONE.

SI QVANDO calvaria in pueris aliqua parte collidatur preſſione, et nihil inde moleſtum ſuperveniat, conſuevit iterum levari aequata reliquae parti naturaliter ſe habenti, ab ipſa nempe cerebri membrana excitata. In huiuſmodi colliſione nihil operoſius moliri oportet, ſed molli lana oleo tincta caput operire. Licebit vero ubi moram trahat panniculo uti qui reprimere inflammationem valeat. Quod ſi collectio ſub cute facta fuerit, membrana ad calvariam preſſa, cutis inciſione aperiatur ad humoris exitum, deinde inciſione linamentis oppleta conſequens curatio adhibeatur. Vbi vero collectio ſub colliſione fiat, membrana abſcedente nihil aliud facere neceſſe eſt, quam laeſum fragmentum puri incumbens terebrare, et excidere. In quo ipſo ſtudioſe, diligenterque curandum eſt, ne membrana laedatur, et poſt terebrationem exciſio cautiſſime facienda.

XVIII. LXVI. DE SVTVRARVM DISIVNCTIONE.

IN SVTVRARVM diſiunctione a fluxionibus, quas rheumatiſmos vocant, ea primum facienda ſunt, quae de humore intumeſcentibus capitibus, ſeu hydrocephalis tradentur, atque ubi humore diſcuſſo et conſequenti tractatione adhibita ſuturae iterum cohaereant, acquieſcere oportet. Quod ſi oſsium orae vitientur, utrinque terebrari et excidi debent. Vbi diſiunctio ab ictu facta fuerit, confeſtim caput utrinque manibus comprimendum eſt, et oſſa diſiuncta in naturalem ſuturae compagem cogenda. Deinde totum caput deradere, et panniculum imponere qui deprimendi inflammationem et glutinandi vim habeat, atque ea deligatione deligare, quae ſuturarum coniunctionem adiuvare valeat, faſcia nempe quae lepus vocatur, et quotidie reſolvere, vel tertio quoque die, fomentumque ſiccum admovere, eundemque panniculum imponere, et eadem deligatione uti. Hoc modo tractata ſolet oſſium coniunctio firmari. Quod ſi quando ſuturae diſiunctioni pus ſubtus collectum accedat, cutis incidatur cui humor ſubeſt, et poſtquam pus effluxerit, utrinque, ut in rima, orae ſuturae terebrentur, et excidantur.

XIX. LXVII. CVRATIO TEREBRATORVM.

TEREBRATIS ſi profuſio ſanguinis accidat ea protinus admoveri auxilia debent, quae ad ſanguinem ſupprimendum tradentur ubi de eius profuſione ſermo erit. Si ſanguinis profluvium non ſit, eum qui ſu-

(1) GALENVS lib. VI. method. c. VI. t. IV. pag 107. v 47. ubi ait *quaſdam calvariae fracturas* ἄχρι τῆς διπλόης ἰξήκειν *uſque ad diploen pervenire* eandem vim huic vocabulo tribuit, quam habere hic apud HELIODORVM videmus, ſpatium ſcilicet intelligens inter os et cerebri membranam. RIOLANVS *Encheirid. Anat.* l. VI. c. 6. ait GALENVM *contra veterum medicorum opinionem ſecundam et internam laminam cranii* διπλόν *vocaſſe*. Verum hinc potius VERTVNIANI opinio confirmatur *Comment. in* HIPPOC. *de cap. vuln.* pag. 49. Διπλόν *de omnibus dici, in quibus commiſſura facta eſt*. Certe in his chirurgicis et apud HIPPOCRATEM et GALENVM, alioſque διπλόη eſt duplicis cuiuſque rei interſtitium ubi coniunctio fit. Neque aliter CELSVS ini-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 134 sur 207

©BIUM

ἐπέχειν αὐτὸ δεῖ τίλτων μοταρίων ἐντιθεμένων, συνεχομένου γὰρ τοῦ ὑγροῦ αἰσθητὴ γίνεται ἡ περίτρησις ὀστοῦ, πυοῦ ὑπὸ ταῦ τρυπάνου καταβιβαζομένου. Ἐπὶ δὲ τῆς ὑπὸ τὸ κρᾶνιον, καὶ ἐν τῇ διπλόῃ συλλογῆς, τῆς μήνιγγος ἀφεψώσης τὸ ὀστέου, ἔργα δοκιμαζέσθω ἐπὶ τῶν ῥωγμῶν εἰρημένα, τῶν μετὰ ἀποστάσεως τῆς μήνιγγος γεγονυιῶν.

ΙΖ. ξε. ΠΕΡΙ ΘΛΑΣΜΑΤΟΣ.

Ὅταν ποτὲ θλασθῇ τὸ κρᾶνιον ἐπὶ παιδῶν κατά τι μέρος ἐκ παραπιεσμοῦ μηδενὸς ἐπισυμβεβηκότος ὀχληρὸν, εἴωθε πάλιν μετεωρίζεσθαι ἰσθμενον τῷ κατὰ φύσιν, ὑπ' αὐτῆς τῆς μήνιγγος ἀναβιβαζόμενον. Ἐπὶ τῷ τοιούτου θλάσματος οὐδὲν δεῖ περιεργάζεσθαι, ἀλλὰ ἐρίῳ μαλακῷ ἐλαίῳ βεβρεγμένῳ σκέπειν τὸ κεφάλιον. Ἔξεσαι δὲ ὅταν βραδύνῃ, σπληνίῳ χρῆσθαι δυνάμεως ἀφλεγμάντου. Συλλογῆς δὲ γενομένης ὑπὸ τὸ δέρμα, τῆς μήνιγγος τῷ κρανίῳ προσετυπομένης, διαιρέσει ἀναστελλέσθω τὸ δέρμα, πρὸς τὴν τοῦ ὑγροῦ ἔκκρισιν. Ἔπειτα διαμοτούσθω ἡ διαίρεσις, καὶ ἡ ἀκόλουθος θεραπεία ἐγκρινέσθω. Τῆς δὲ συλλογῆς ὑπὸ τὸ θλᾶσμα γεγενημένης, τῆς μήνιγγος ἀφεψώσης, οὐδὲν ἄλλο δεῖ ποιῆσαι ἢ περιτρῆσαι, καὶ ἐκκόψαι τὸ παρὰ φύσιν ὀστάριον τὸ ἐπικείμενον τῷ πυῷ. Γινέσθω δὲ μετὰ σπουδῆς καὶ ἀκριβείας τὸ ἔργον, ἵνα μὴ τρωθῇ ἡ μήνιγξ, μετὰ δὲ τὴν περίτρησιν ἐκκοπὴ γινέσθω μετὰ ἀσφαλείας.

ΙΗ. ξς. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΡΑΦΩΝ ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΣ.

Τῆς τῶν ῥαφῶν διαστάσεως ἐκ ῥευματισμοῦ γεγενημένης, τὰ πρῶτα γινέσθω ὅσα εἰρήσεται ἐπὶ τῶν ὑδροκεφάλων, καὶ μετὰ τὴν παντελῆ τοῦ ὑγροῦ ἔκκρισιν τῆς ἀκολούθου ἀγωγῆς δοκιμασθείσης, συναρμογδσιν αἱ ῥαφαὶ, ἀσμενίζειν δεῖ. Ἐὰν δὲ φθαρῇ τὰ τῶν ὀστέων περάτα, ἑκατέρωθεν περιτιτράσθω, καὶ ἐκκοπτέσθω. Ἐκ πληγῆς δὲ τῆς διαστάσεως γεγενημένης, ἀνυπερθέτως δεῖ ἑκατέρωθεν διὰ τῶν χειρῶν παραπιέζειν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰ διεστάμενα ὀστᾶ συνεισάγειν πρὸς τὴν κατὰ φύσιν τῆς ῥαφῆς συναρμογήν. Ἔπειτα ὅλην τὴν κεφαλὴν ἀποξυρᾶν, καὶ ἐπιτιθέναι σπληνίον δυνάμεως ἀφλεγμάντου κολλητικῆς. Ἐπιδεῖν δὲ ἐπιδέσει τῇ δυναμένῃ συνεργῆσαι τῇ τῶν ῥαφῶν συμβολῇ, τῷ λαγῳῷ ἐπιδέσμῳ, λύειν τε διὰ μιᾶς ἡμέρας, ἢ διὰ δύο, καὶ πυρίαν ξηρὰν προσάγειν, ἐπιτιθέναι τε τὸ αὐτὸ σπληνίον, καὶ ἐπιδέσει τῇ αὐτῇ χρῆσθαι. Ἔωθεν δὲ διὰ τῆς εἰρημένης ἀγωγῆς κρατύνεσθαι ἡ τῶν ὀστέων συμβολή. Ἐὰν δέποτε ὑπόπυον γένηται τὸ τῆς ῥαφῆς διάσημα, διαιρείσθω τὸ ἐπὶ τῷ ὑγρῷ σῶμα, καὶ μετὰ τὴν τοῦ πυοῦ ἔκκρισιν ἑκατέρωθεν ὡς ἐπὶ ῥωγμῆς περιτιτράσθω τὰ τῆς ῥαφῆς πέρατα καὶ ἐκκοπτέσθω.

ΙΘ. ξζ. ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΝΑΤΕΤΡΗΜΕΝΩΝ.

Ἐπὶ τῶν ἀνατετρημένων αἱμορραγίας μὲν οὔσης βοηθήματα πρῶτον ὀφιλεῖ ἐπάγεσθαι πρὸς τὴν τοῦ αἵματος ἐπίσχεσιν τὰ παραδοθησόμενα ἐν τοῖς περὶ αἱμορραγίας. Αἱμορραγίας δὲ μὴ γενομένης, ἠρέμα δεῖ τὸ ἐπικείμενον τῇ μήνιγγι αἰ-

initio lib. VIII. ſententiam HIPPOCRATIS expreſsit *de cap. vuln. ſect.* 2. *Oſſaque eius* (calvariae ſcilicet quae duplex eſt) *ab exterioribus partibus* (ſic eſt in cod.) *dura, ab interioribus quibus inter ſe connectuntur molliora ſunt, interque ea venae diſcurrunt*. Et cap. III. p. 511. v. 26. ait *Altius deſcendens* (ſpeculum) *inter os et membranam nihil oppoſitum invenis*. Quae quidem hic adnotanda duximus, quod nihil de hac notione proferant Graecarum vocum vel ampliſſimi enarratores, et GALENI vulgata interpretatio, quam LINACER fecit loco ſuperius indicato habeat *ſecundam laminam, quam graece Diploen vocant*. Vnde illa fortaſſe fluxit RIOLANI falſa criminatio, et vulgaris loquendi modus.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 135 sur 207

©BIUM

αἷμα ἐρίῳ περὶ μηλωτρίδα ὀξυκράτῳ βεβρεγμένῳ ἀποκαθαίρειν, καὶ τότε ῥόδινον ἔλαιον ἐπιςάζειν τῇ μήνιγγι. Ἔπειτα μοτάρια ῥοδίνῳ βεβρεγμένα ὑπὸ τὰ ἀνεςαλμένα ἐπιτιθέναι, καὶ ἄλλα μοτάρια μακρότερα ῥοδίνῳ βεβρεγμένα διπλᾶ εἰς τὰς διαιρέσεις τῆς ἀνατομῆς [1] τιθέναι. Ἔςωσαν δὲ τούτων αἱ διπλόαι ἔνδον νενευκῆαι, καὶ τὰ πέρατα ἔξωθεν ἐσχηματισμένα, ἵνα μὴ αἱ τῶν ἄκρων ἐξάντεις [2] τῇ μήνιγγι ἐπισύρωνται.

Γενομένων δὲ τούτων, ὅλῳ τῷ κύκλῳ τῆς ἀναςολῆς ἄλλα μόταρια ῥοδίνῳ βεβρεγμένα ἐπιτιθέσθω. Ἐκ δὲ τῆς δηδηλωμένης περιμοτώσεως, εὐρυχωρία γίνεται κοίλη μηνοειδὴς, ἣν καὶ προσαναπληρῶσαι δεῖ τῇ τοῦ ῥοδίνου ἐπιχύσει, καὶ τότε τῷ λεγομένῳ μηνιγγοφύλακι ῥοδίνῳ βεβρεγμένῳ σκεπάσαι τὴν ἀχανείαν. Ὁ δὲ μηνιγγοφύλαξ βύσσινον ἔςω ὕφασμα ἢ ὀθόνιον λεπτὸν καὶ καθαρὸν, κατὰ δὲ τούτου ἔριον λεπτὸν μαλακὸν τῷ ῥοδίνῳ βεβρεγμένον ἐπιτιθέναι δεῖ. Χορηγὸς δὲ λέγεται τοῦτο. Κοινότερον δὲ τῷ χωρηγῷ καὶ τῷ μηνιγγοφύλακι μοτοὶ προσπλάσσονται κεκηρωμένοι ἵνα μείνῃ αὐτῶν ἡ περίτασις. Μετὰ δὲ ταύτην ὅλῃ τῇ κεφαλῇ ἐπιτιθέναι σπλήνιον κεκηρωμένον, ἐκκεκομμένον κατὰ τὴν ἀνάτρησιν, πρὸς τὴν τοῦ ῥοδίνου χωρηγίαν. Καὶ τοῖς σιαγόσι δὲ ἄλλο κεκηρωμένον σπλήνιον προστιθέσθω. Ἔπειτα κατὰ τοῦ σπληνίου τοῦ τῇ κεφαλῇ ἐπικειμένου κύκλος ἐξ ἐρίου περιτίθεται, περιορίζων τὸν τῆς ἀνατρήσεως τόπον. Ὁ δὲ τόπος οὗτος κουφιςὴρ καλεῖται, ἀπὸ τοῦ κουφίζειν τὸ μετ' αὐτὸν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ ἐπιτιθέμενον ἔριον. Δεῖ γάρ μετὰ τὸν κύκλον τὴν ὅλην κεφαλὴν ἐρίῳ σκεπάσαι, προσθῆναι δὲ καὶ τοῖς σιαγόσιν ἄλλο ἔριον.

Πάντα δὲ ταῦτα συνέχεται οὐκ ἐπιδήσει διὰ τὸ βάρος, ἀλλὰ καὶ κρυφάλῳ ἵνα συνέχηται μὲν μὴ βαρύνηται δὲ ἡ μήνιγξ, τοῦ δε [3] κρυφάλου τὸ κατὰ τὴν, ἀνάτρησιν μέρος μέσον ψαλίδι ἐκκόπτεται, ἵνα γένηται ἀχανὲς, καὶ τὸ εἰς τὴν ἀχανείαν ἔριον μαλακὸν ἐςενωμένον κατὰ τὰ πέρατα, καὶ δεδιπλωμένον ῥοδίνῳ, βεβρεγμένον ἐντίθεται. Τὸ δὲ ἔριον τοῦτο λέγεται ἐπιςάκτης, διὰ γὰρ τούτου ἐκ διαςημάτων ῥόδινον ἐπιςάζεται. Γενομένων δὲ τούτων εἰς τοὺς ἀκουςικοὺς πόρους ἐρίδια συνεςραμμένα ἐντιθέναι, καὶ τὸν πάσχοντα κατακλίνειν ἐπὶ μαλακῇ ςρωμνῇ ἐν τόπῳ ἀλεεινῷ. Ἀπεχέσθω δὲ ὁ πάσχων ψυχροῦ ὕδατος, ψυχρῶν πάντων ἐδεσμάτων, οἴνου, οἰνωδῶν.

Τῇ δὲ τρίτῃ θεραπευέσθω, θερμῷ ὕδατι εὐκράτῳ ἐπαντλείσθω αὐτὴ ἡ κεφαλὴ ἅμα περιαλειφομένη χλιαρῷ ἐλαίῳ. Ἐν δὲ τῇ καταντλήσει σκεπέσθω ἡ ἀνάτρησις ἢ σπόγγῳ μαλακῷ ἢ τῇ ἑτέρα χειρὶ τοῦ θεραπεύοντος ἵνα ὑγραίνηται μὲν ἡ μήνιγξ μὴ πλήσσηται δὲ. Εἶτα περισπογγιζέσθω ἡ κεφαλὴ καὶ περιαλειφέσθω, καὶ τὰ αὐτὰ πάντα γιγνέσθω τὰ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένα, καὶ ταῖς ἐξῆς ἡμέραις ὡσαύτως θε-

(1) Sic ſcriptum eſt in codice quod fortaſſe in primo exemplari fuerat ἀναςολῆς.

(2) NICETAE adnotatio huic loco in margine adſcripta eſt Ο'ΓΑΛΗΝΟ'Σ ἐν ταῖς Ι'ΠΠΟΚΡΑ'ΤΟΥΣ ἐξηγήσεσιν, ἐξαςίας φησὶ καλοῦσιν ἔνιοι μὲν τὰ ἐπανιςάμενα ἐπ' ἄκρων τῶν σχισθέντων ὀθονίων λίνα, καὶ ἀπὸ τῶν ῥακῶν τὰ κροκάς. Ἐμοὶ δέ φησιν, καὶ τὰ πρὶν σχισθῆναι προὔχοντα τὸν αὐτὸν τρόπον ὀνομάζειν δοκεῖ. Ἐν δὲ τῷ ὑπομνήματι τοῦ κατ' ἰητρεῖον τμήματι Β φησὶ μήτε τὰς καλουμένας ἐξαςίας, αἵτινες ἐν τοῖς ὑφαινομένοις, ἐνίοτε μὲν ἐξ ἐπίτηδες, ἐνίοτε δὲ ἀκουσίως γίνονται προμήκεις ἐξοχαὶ, ποτὲ μὲν αὐτῆς τῆς κρόκης, ἔςι δ' ὅτε καὶ τῆς πορφύρας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς καλουμένας παρυφὰς ἐκοῦσαι τοῦτο πράττουσιν διὰ παντὸς αἱ γυναῖκες. GALENVS in explanationibus in HIPPOCRATEM ait Ἐξαςίας vocant quidem nonnulli exſurgentia ab extremis linteis ſciſſis lina et a pannis fila, mihi vero ait, et antequam ſcindantur extantia eodem modo appellare videtur. Et in commentario libri de medici officina ſegmento II. ait neque vocatas ἐξαςίας, quae in iis quae texuntur interdum quidem de induſtria, interdum vero invite fiunt praelongae eminentiae, aliquando ex ipſo ſubtegmine, modo etiam

©BIUM

ſuper membranam cerebri eſt, lana ſpecillo advoluta et in poſca tincta, leniter detergere oportet, tum oleum roſaceum membranae inſtillare. Deinde linamenta roſaceo imbuta ſub diductas partes imponenda ſunt, aliaque linamenta longiora in eodem oleo tincta duplicia inter oras inciſae cutis ſuperdanda. Horum autem plicaturae introrſum vergant, finis vero extrorſum, diſpoſiti ſint, ne ſuper membranam extremae fimbriae trahantur.

His factis per univerſum plagae ambitum alia linamenta roſaceo tincta imponantur. Ab huiuſmodi linamentorum iniectu locus cavus fit lunatus, quem roſaceo infuſo implere oportet, tunc eo velamento, qui cuſtos membranae dicitur, hiatum contegere. Cuſtos hic membranae byſſina tela ſit, vel ſubtile purumque linteolum, ſuperque id lana tenuis mollis roſaceo tincta imponi debet, eaque choragus dicitur quaſi ſubminiſtrator. Communiter chorago et membranae cuſtodi linamenta cera oblita applicantur, ut extenta maneant, atque inſuper univerſo capiti panniculus imponi debet cera obductus, exciſus ubi terebratum ſpectat, ut inde roſaceum ſubminiſtretur. Et maxillis alius panniculus inceratus apponatur. Deinde ſuper panniculum capiti impoſitum, circulus e lana datur, locum terebrationis ambiens, levamen id vocatur, quod lanam ſuſtineat, quae deinceps toti capiti imponitur. Oportet enim poſt circulum totum caput lana operire, aliamque lanam maxillis apponere.

Haec autem omnia non faſciis continentur, propter pondus, ſed velamento, ut cohibeantur, neque cerebri membrana gravetur, ac velamenti media pars, quae terebrato reſpondet forfice exciditur, ut apertum fiat, atque in illud ſpatium lana mollis in extremis conſtricta duplex inditur. Lana haec dicitur inſtillans per eam enim roſaceum ſubinde inſtillatur. His factis lanulae convolutae in aurium foramina demittendae ſunt, et homo in molli lecto componendus eſt loco calido, et ab aqua frigida, frigidiſque omnibus cibis, vino, et vinoſis, abſtinere debet.

Tertia vero die curetur, ipſumque caput aqua calida bene temperata perfundendum, ſimulque tepido oleo perungendum erit. In perfuſione pars terebrata vel molli ſpongia, vel altera medici manu tegatur, ut membrana madefiat, minimeque percutiatur, deinde caput ſpongia undique detergatur, et perungatur, eademque omnia fiant, quae paulo ſuperius dicta ſunt, et inſequentibus diebus eodem modo curetur.

li-

etiam ex purpura, ſed et in iis, quas vocant praetextas volentes hoc mulieres perpetuo faciunt. Verba haec tomo v. occurrunt pag. 685. v 25. commentarii II. ſegm. 26. ut nunc diviſio eſt. Vide et noſtram adnotationem ſuperius pag. 63. Hinc vero liquet vel ἐξωσίας hoc HELIODORI loco ſcribendum eſſe, vel ἐξώστας, quod vetus ſcriptura exhibet idem valere.

(3) Adnotatio NICETAE margini adſcripta τετέσθω τῷ γυναικείῳ ἀναδέσμῳ τῷ νῦν καλουμένῳ σουδαρίῳ. *Hoc eſt muliebri redimiculo, quod nunc vocatur ſudarium.* SVIDAE Κεκρύφαλον eſt Σουδάριον. POLLVX lib. VII. ſegm. 71. Καψιδρώτιον ὃ τῶν σουδαρίων διαφέρεται. Sudaria autem lintea fuiſſe patet ex CATVLLI carm. XII. Κρύφαλον agnoſcit quoque HESYCHIVS. Ceterum Κεκρύφαλον PHILOXENO eſt *Reticulum* et POLLVCI lib. VII. 169. Κεκρυφαλοπλόκος, et lib X. 192. οἱ πλέκοντες ταῖς γυναιξὶ τοὺς κεκρυφάλους memorantur, ut plexa, ſeu nexa et reticulata, non texta fuiſſe ea capitis velamenta credibile ſit, quae hic HELIODORVS intelligit

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 137 sur 207

©BIUM

Poterit et emplaſtrum tetrapharmacum liquatum, ceteris eodem modo factis adhiberi. Quod ſi parum pura membrana ſit, capitali medicamento roſa mollito utendum eſt, eadem curatione admiſsa. Vbi iam pura fuerit, carnemque produxerit, vulneri quod aeque planum factum eſt, cicatrix induci debet, vel ſpodio levigato vel molli medicamento, cui purgandi vulnera facultas ſit, quale eſt quod cadmiam habet roſaceo dilutam.

XX. LXVIII. DE CEREBRI MEMBRANAE INFLAMMATIONE.

MEMBRANA cerebri cum primaria pars ſit, ubi inflammatione tentatur maximum periculum affert. Intumeſcit ea per inflammationem cum renixu et rubore, quibus dolor non modo affecti loci, ſed univerſi capitis accedit. Tumet autem uſque eo membrana ut non ſolum terebrati ambitum impleat, ſed ſuper oſſis quoque craſſitiem emineat. Dum vero cohibetur efficaciam pulſui ſimilem amittit qua ſuapte natura praedita eſt, et vehemens febris ſequitur. Inflammationi vero bilis vomitus, mentis inconſtantia, nervorumque diſtentio ſupervenit. Haec pernicioſa oportet non expectare, quae mortem denunciant, ſed protinus ubi accidit, dum obſcurior adhuc inflammatio eſt, aegro auxilium afferre. Quaerendumque in primis quaenam cauſa inflammationis ſit, eique inſiſtendum eſt.

Si ergo, cum non ſatis os exciſum fuerit, aculeus quis eminens membranam pungat, iſque excindi leniter poſſit, diſcutiatur, membranaque illaeſa ſervetur. Vbi vero aſperitas quaedam ſubſit quae laceret, oſſis terebrati orae leventur circum, ne pungant. Haec omnia facienda ſi quidem res utcunque in aperto ſit, quod ſi ab occulta cauſa inflammatio facta ſit, convenientia auxilia ſunt eligenda, primis diebus cibi deductio, deinde tenuia alimenta data, ac perpetuo aquae potus. Quod ſi vehementior inflammatio ſit in iuvene ſucci pleno venae ſectione quoque uti. In auxiliis, quae loco conveniunt, univerſim non confert membranam gravare, ſed eam leve onus mitigat. Convenit autem totum id quod ab inflammatione intumuit linteo tenui molli puro in roſaceo tincto contegere. Deinde exterius toti capiti mitigans cataplaſma imponendum eſt, ut id quod ex meliloto vel lini ſemine farina et oleo paratur, pannoque hoc excipiatur perforato, ad locum ubi os terebratum eſt, inſuperque omnia levi lana operiantur. Inſequentibus diebus perfuſio adhibenda ex foeno graeco vel malva decoctis, oleoque ſimul inſtillato, iterumque eadem curatio eligatur paulo ante propoſita, et in hiſce permanere uſque ad finem ſatis erit.

XXI. LXIX. E LIBRIS GALENI DE FRACTVRIS IN CAPITE.

OMNES oſſium capitis noxae, quas ictibus extrinſecus inflictis patitur quinque numero ſunt, ſedes, colliſio, rima, impulſio, introrſum colliſio.

Se-

(1) CELSVS lib. v. c. XIX. p. 262. v. 12. ſcribit *Habere pares portiones cerae, picis, reſinae, ſevi tauriui, & id non eſt, vitulini.*

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 138 sur 207

©BIUM

θεραπευέσθω. Ἐξέσω δὲ καὶ τῇ τετραφαρμάκῳ [1] ἀνειμένῃ χρήσασθαι, ἵων ἄλλων γινομένων ὡσαύτως. Τῆς δὲ μήνιγγος ἀκαθάρτου ὄσης, κεφαλικῇ δυνάμει ἐξανειμένῃ τῷ ῥοδίνῳ χρήσθω, τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς δοκιμαζομένης. Μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν, καὶ σάρκωσιν, ἰσόπεδον γενόμενον τὸ ἕλκος κατηλῶσαι δεῖ, ἤτοι σποδίῳ λείῳ ἢ τρυφερᾷ δυνάμει καθαρτικῇ, οἵα ἐστὶν ἡ διὰ τῆς καδμίας ἐξανειμένη ῥοδίνῳ.

Κ. ξη. ΠΕΡΙ ΦΛΕΓΜΟΝΗΣ ΜΗΝΙΓΓΟΣ.

Ἡ ΜΗΝΙΓΞ κυρία ὖσα ἐν φλεγμονῇ γενομένη κινδυνωδεστάτη ἐστίν. Διοικεῖται δὲ ἐν τῇ φλεγμονῇ μετ' ἀντιτυπίας, καὶ ἐρυθήματος ἀλγήματός τε ἐπιγινομένου, οὐ μόνου τοῦ τοπικοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης κεφαλῆς. Διοικεῖται δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἡ μήνιγξ, ὥστε μὴ μόνον τὸν τῆς ἐκτρήσεως κύκλον πληροῦν, ἀλλά ποτε καὶ ὑπερέχειν τὸ τοῦ ὀστέου πάχος. Συνεχομένη δὲ ἀποτίθεται τὸ φυσικὸν ἑαυτῆς σφυγματῶδες ἐνέργημα, συμπαρέπεται δὲ καὶ πυρετὸς ὀξύς. Τῇ δὲ φλεγμονῇ ἐπιγίνεται χολημεσία, παρακοπὴ, σπασμός. Οὐ δεῖ δὲ ἀναμένειν ταῦτα ὀλέθρια, θανάτου ὄντα μηνυτικὰ, ἀλλ' ἐν ἀρχῇ τοῦ συμβεβηκότος ἔτι τῆς φλεγμονῆς ἀμυδροτέρας οὔσης ἐπιβοηθεῖν τῷ πάσχοντι. Ἐξετάζειν δὲ δεῖ ἐν πρώτοις τί τὸ τῆς φλεγμονῆς ἐστὶν αἴτιον καὶ τούτῳ ἐνίστασθαι.

Ἐὰν μὲν οὖν ἐλλειπὴς τῆς ἐκκοπῆς γεγενημένης, ὀξεῖα πρὸχυσα καὶ νύσσουσα τὴν μήνιγγα, καὶ δύνηται αὐτὴ ῥέμα ἐκκοπῆναι, ἀποθραυσθήτω, τῆς μήνιγγος ἀπαθὲς τρηθείσης. Ὅταν δὲ ἀνωμαλίας ὄσης ξαίνηται, λειούσθω ὁ τῆς ἐκτρήσεως κυκλὸς, ἵνα μὴ νύσσηται. Ταῦτα δὲ τὰ ἔργα γιγνέσθω ἐὰν ᾖ πως ἡ [2] εὐρυχωρία, ἂν δὲ ἐξ ἀδήλου αἰτίας γεγενημένη μένῃ [3] ἡ φλεγμονὴ, τὰ κατάλληλα βοηθήματα δοκιμαζέσθω, ταῖς πρώταις ἡμέραις ὑποσολὴ, ἔπειτα λεπταὶ τροφαὶ προσαγόμεναι, ἀεὶ δὲ ὑδροποσία. Σφοδροτάτης δ' ὄσης τῆς φλεγμονῆς ἐπὶ νέου ὠολυύλου, καὶ τῇ φλεβοτομίᾳ χρῆσθαι. Ἐν δὲ τοῖς τοπικοῖς βοηθήμασιν τὸ σύνολον ὁ συμφέρει τὴν μήνιγγα βαρύνειν, ἀλλὰ φόρτοις αὐτὴν ἐλαφροῖς παρηγορεῖν. [4] Ἁρμόζει δὲ σκεπάσαι ὅλον τὸν ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς ὄγκον λεπτῷ μαλακῷ καθαρῷ ὀθονίῳ ῥοδίνῳ βεβρεγμένῳ. Εἶτ' ἔξωθεν ὅλη ἡ κεφαλὴ καταπλασσέσθω καταπλάσματι παρηγορικῷ, ὡς τῷ διὰ μελιλώτου, ἢ λινοσπέρμου ἀλεύρου [5], καὶ ἐλαίου σκευαζωμένῳ, τῷ σπληνίῳ ἐκτιτραμένου κατὰ τὸν τῆς ἀνατρήσεως τόπον, καὶ τὰ ἔξωθεν πάντα ἐρίῳ κυφῷ σκεπέσθω. Ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις παραλαμβανέσθω κατάντλησις ἀπὸ τήλεως ἢ μαλάχης ἐψημένων, μετὰ περιχύσεως ἐλαίου, καὶ πάλιν ἐγκρινέσθω ἡ αὐτὴ θεραπεία ἢ μικρῷ πρόσθεν εἰρημένη, τούτοις ἀρκέσει ἐπιμένειν ἕως τοῦ τέλους.

ΚΑ. ξθ. Ἐκ τῶν ΓΑΛΗΝΟΥ περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ κατάγματων.

Πάντα τὰ πάθη τῶν ὀστῶν τῆς κεφαλῆς, ὅσα πάσχει διὰ τὰς ἔξωθεν πληγὰς, πέντε τὸν ἀριθμόν ἐστιν, ἔδρα, θλᾶσις, ῥωγμὴ, ὦσις, εἴσθλασις. Ἔδραν γὰρ

(2) Membranae habent ΗΙΠΟΥΣΗ unde ut aliquem sensum eliceremus iisdem pene literis fecimus tres hasce voculas ᾗ πως ἡ.

(3) Sic est in codice *si ab occulta causa inflammatio sedem permaneat*.

(4) Membranarum scriptura φορτοις αὐτην ἐλαφροις παρηγορειν a qua recessimus ut sensus constaret *Oneribus eam levibus mitigare*.

(5) Vertendum fortasse fuerat *ex meliloti vel seminis lini farina*.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 139 sur 207

©BIUM

καὶ διακοπὴν ταυτὸν εἶναι φησὶν ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ [1], ὠνομασμένην ὕτως διὰ τὴ κατὰ τὴν γενομένην διακοπὴν ἑδράζεσθαί τε καὶ ερίζεσθαι τὸ τιτρῶσκον, ὃ πάντως ὀξὺ μὲν ὑπάρχειν ἀναγκαῖον ἐςὶν ἵνα διακόψῃ, κυφὸν δ' ἵνα μήτε ὀλάσῃ, μήτε κατάξῃ τὸ κράνιον. Ἡ μὲν γὰρ ὄλασις γίνεται διὰ τὸ βάρ@ τῶν πληττόντων, ἡ δὲ διαίρεσις διὰ τὴν ὀξύτητα, συνελθόντων δ' ἐς ταυτὸν ἀμφοτέρων τῶν αἰτιῶν εἰσθλασις γίνεται, τῆς μὲν ὀξύτητος τοῦ πλήττοντος διαιρούσης τὸ ὀςοῦν, τοῦ βάρους δ' ὠθοῦντος εἴσω τὸ διηρημένον. Ἐὰν δὲ βαρὺ μὲν ᾖ τὸ πλῆττον, ὀξύτητα δ' ἔχον οὐδεμίαν, ἤτοιγε ὦσις γίνεται μόνη τοῦ πληγέντος, ἢ καὶ ῥωγμὴ σὺν αὐτῇ, ὦσις μὲν ἐπὶ τῶν μαλακῶν ὀςῶν, ὁποῖα τὰ τῶν παίδων ἐςὶν, ῥωγμὴ δ' ἐπὶ τῶν σκληρῶντε καὶ ξηρῶν, ἐπὶ δὲ τῶν μέσων τὴν φύσιν ἀμφότερα.

Τῶν δὲ ἄλλων παθῶν τῆς κεφαλῆς, ὁ μὲν ἀποσκεπαρνισμὸς ὑπὸ τῶν νεοτέρων χειρυργῶν ὀνομασθεὶς, ἐκ τοῦ τῆς ἕδρας ἐςὶν γένους, τὸ δ' ἐγγείσωμα, καὶ ἡ καμάρωσις ἕτερον, αἱ γάρ τοι γενέσεις αὐτῶν αἵδε εἰσίν. Ὅταν μὲν ὀξὺ τὸ τιτρῶσκον, ἐκ τῶν πλαγίων μερῶν προσπεσὸν τινι τῶν ἐξεχόντων τῆς κεφαλῆς, ἀποκόψῃ σύμπαν αὐτὸ, καλεῖται μὲν ἀποσκεπαρνισμὸς τὸ τοιοῦτον, γίνεται δὲ κατὰ ψιλὴν καὶ μόνην διαίρεσιν, ὥσπερ ἡ ἕδρα. Τῷ δ' εἶναι κυρτὸν τῷ σχήματι τὸ διακοπτόμενον μέρ@, ἐκ πλαγίων τε μερῶν ἐμπεσεῖν αὐτῷ τὸ τιτρῶσκον, ὐδὲν ὑπολίπεται τῷ τρωθέντος ἀπαθὲς, ὡς εἴγε ὑπολιφθείη, γένοιτ' ἂν ἕδρα τηνικαῦτα σαφὴς καὶ ἀναμφισβήτητ@.

Ἡ ῥωγμὴ δὲ συνεχείας ἐςὶ λύσις, τῶν ὀςῶν μενόντων κατὰ τὴν ἰδίαν χώραν τῶν μερῶν τῷ ῥαγέντος ὀςοῦ, ὡς ὅταν γε μείναντα πρὸς τὸ βάθ@ εἴσω χώρης ᾖ. Σύνθετον ἤδη γίνεται τὸ πάθ@, ἤτοι περιῤῥήξεως μόνης προσερχομένης, ἢ καὶ τῆς θλάσεως, ἅμ' αὐτῇ. Καλοῦσιν ὡς εἴρηται τὸ τοιοῦτον πάθ@ ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ἐγγείσωμα. Πολλάκις δὲ τὰ οὕτως ἀπορῥαγέντα τῶν συνεχῶν, ἐπὰν ὑπὸ τῆς τῷ πληξάντος ὁρμῆς ὠσθῇ πρὸς τὸ βάθ@, ἐπανέρχεται σὺν αὐτῷ πρὸς τοὐκτὸς, εἰς ὕψος ἐξαιρόμενα, ταῖς ὀνομαζομέναις [2] καμάραις ὡσαύτως, ὅθενπερ καὶ τὄνομα αὐτῷ καμάρωσιν ἔθεντο.

Λοιπὸν δὲ τὸ κληθὲν ὑπ' αὐτῶν ἀπήχημα [3] ῥωγμή τις ἐςὶν, ἡ κατὰ τὸ πληγὲν μέρ@, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ γιγνομένη, ὁμοίως τῷ κατὰ κεράμεα τῶν ἀγγείων, ὅσα κατ' ἄλλο τι μέρ@ πληγέντα, κατ' ἄλλο τὴν ῥωγμὴν ἔσχεν. Καὶ γίγνεσθαι τὸ τοιοῦτον εἰκὸς ἐςὶν, ὅταν ἰσχυρὸν μὲν ᾖ καὶ πυκνὸν ἡνωμένον τε πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ μορίοις τὸ πληγὲν, ἀσθενὲς δὲ τὸ ῥαγέν. Πληττόμενον δὲ τὸ τῆς κεφαλῆς ὀςοῦν ὑπό τινος τῶν ἔξωθεν, ῥωγμὴν μόνην οὐ δύναται παθεῖν, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης σύνεςι τῇ ῥωγμῇ καὶ θλᾶσις. Ἕδρα μέντοι καὶ θλᾶσις ἅμα δύναται γενέσθαι χωρὶς ῥωγμῆς, εἴσθλασις δὲ οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ῥωγμῆς, ἀναγκαῖον γάρ ἐςιν, κύκλῳ περιῤῥήγνυσθαι τὸ ὀςοῦν ἵν' ἔσω χωρήσῃ.

Αἱ

(1) HIPPOCRATES de cap. vuln. segm. IX. et XIV ed. Lind p. 694. n. 8. et 696. n. 7. Διακοπὴ γὰρ καὶ ἕδρη τ' αὐτό ἐςιν. Omnia haec sumpta esse videntur e GALENI commentariis in librum HIPPOCRATIS de vulneribus capitis qui inrerciderunt, ut superius adnotavimus p. 87. Quare hae saltem hic ab ORIBASIO servatae reliquiae libenter accipiendae sunt, si totam GALENI explanationem non nihil faciendam fuisse putemus, quam VIDIVS initio sui in eundem librum commentarii scribit *Tanto hominum detrimento nullam extare*. Severius paullo iudicium BOTALLI est in fine commentarii in cap. ultimum libri VI. methodi censentis *longe clariorem fructuosiorem et breviorem esse* HIPPOCRATEM *hoc praesertim tractatu, quam ipsum* GALENVM, sed nescio an haec excerpta id subire debeant, quae illi saltem non lecta fuere.

(2) NICETAE adnotatio margini adscripta Ὅτι ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ ἐν τοῖς Καρικοῖς φησὶν κατὰ Κάρων διάλεκτον κάμαρα λέγεσθαι τὰ ἀσφαλῆ. Διὰ τοῦτο οὖν καὶ τὰς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καλουμένας ψαλίδας, ὡς ἀσφαλεῖς ὕσας οἰκοδομὰς, καμάρας λέγομεν, ὡς φησὶν καὶ ὁ ΓΑΛΗΝΟΣ ἐν τῷ Η τῆς περὶ χρείας μορίων, λέγων ὅτι τὰ τοιαῦτα τῶν οἰκοδομημάτων ἔθος ἐςὶ τοῖς ἀρχιτεκτονικοῖς καμάρας τε καὶ ψαλίδας ὀνομάζειν. Ψαλίδας δὲ αὐτὰς φασιν διὰ τὸ ἐοικέναι τῇ κάτω μέρει τῆς

©BIUM

Sedem enim et diſsectionem idem eſſe dicit HIPPOCRATES, ita vocatam eo quod cum diſsectio fit, inſideat et inhaereat id quod vulnus facit, quod omnino quidem acutum eſſe neceſſe eſt, ut diſcindat, at vero leve ne calvariam contundat vel diffringat. Quippe contuſio a pondere fit percutientium corporum, diviſio vero ab eorum acie, atque ubi ambae cauſae concurrunt, introrſum contuſio fit, percutientis acie os dividente, pondere autem introrſum pellente quod diviſum eſt. At ſi grave quidem percutiens ſit, aciem vero nullam habeat, vel ſola ſaltem impulſio percuſſi fit, vel ſimul quoque fiſſura. Impulſio in mollibus oſſibus qualia puerorum ſunt, fiſſura in duris et ſiccis, et utrumque in iis quae mediae naturae ſint.

Aliarum calvariae noxarum, dedolatio quae a recentioribus chirurgis vocatur, ſedis genus eſt, ſubgrundatio vero et cameratio ab ea differunt, harum enim ortus hi ſunt. Vbi quidem acutum vulnerans a latere incidens in partem aliquam eminentem calvariae eam omnino abſcindat, hoc dedolatio vocatur, ac per nudam ſolamque diviſionem fit ut ſedes. Eo quod autem gibbae figurae ſit pars diſciſſa, et a latere vulnerans in eam inciderit, ideo nihil integrum relinquitur eius quod vulneratum eſt. Quod ſi relinqueretur manifeſta, tunc ſedes nullatenus dubia fieret.

Rima vero continui ſolutio eſt, oſſibus remanentibus eodem loco, qui proprius eſt partium ipſius fracti oſſis, ut ſaltem introrſum firmae in ima ſede ſint. Compoſitum iam id malum fit, cum vel penitus oſſa tantummodo perfringuntur, vel una ſimul contunduntur. Hanc noxam, ut dictum eſt, recentiorum medicorum nonnulli ſubgrundationem vocant. Saepe vero continua oſſa, quae hoc modo perfracta ſunt, ubi a percutientis impetu in profundum adacta fuerint, redeunt cum illo extrorſum, et ſurſum extolluntur, ſimilitudine quadam cum cameris quas vocant, unde et ei noxae nomen camerationem impoſuere.

Ceterum quae ab ipſis dicitur reſonantia, rima quaedam eſt, quae non quo fuit ictus, ſed adverſo loco fit, ſimili ratione ac in vaſis fictilibus, quae altera parte percuſſa, in altera rimam accipiunt. Atque fieri id credibile eſt ubi robuſtum ac denſum omnibuſque ſuis partibus compactum ſit quod percutitur, debile vero quod frangitur. Calvariae os extrinſecus aliquo telo percuſſum rimam tantummodo pati non poteſt, ſed colliſio rimae neceſſario accedit, ſedes tamen et colliſio una eſſe poſſunt ſine rima, impulſio vero introrſum ſine ea fieri nequit, neceſſe enim eſt os in ambitu perfringi ut introrſum cedat.

τῆς ψαλίδος, ὅπερ ἐστὶν καμαροειδὲς, ὡς καὶ τοῦτο ἱστόρησι φησὶν ὁ ΓΑΛΗΝΟΣ. APOLLONIVS *in Caricis ait Carum lingua camara dici quae firma ſunt. Ideo igitur et fornices, a Graecis ψαλίδας vocatas, quod firma aedificia ſint camaras dicimus, ut et* GALENVS *auctor eſt in* VIII. *de uſu partium, ubi ait huiuſmodi aedificationes mos eſt architectis camaras et fornices nominare. Ipſas vero fornices ψαλίδας dicunt, quod ſimiles ſint inferiori forſicis ψαλίδος parti, quae arcuata vel concamerata eſt, ut et hoc alibi teſtatur* GALENVS. APOLLONIVS Aphrodiſienſis pontifex et hiſtoricus qui Carica ſcripſit memoratur SVIDAE, quorum librum XVIII. citat STEPHANVS Byzantinus in χαλὸν τεῖχος. Locus prior GALENI lib. VIII. de uſ. part. occurrit t. I. p. 459. v. 28. alter vero de forſicum cruribus fornicatis fortaſſe fuit in libro de machinamentis deperdito.

(3) In codicis contexu eſt ἀποκόπημα recentiore atramento mutatum in ἀπόχημα, quae nomina VIDIVS hinc admiſiſſe videtur in commentarium ſuum in HIP. de vuln. cap. p. 69. v. 38. *huiuſmodi fracturam* ait *graece* ἀπόχημα *ſive* ἀποκόπημα *nominatur*. Quae cum a librariorum errore manaverint, ut recte iudicat GORRAEVS, indicio eſſe poſſunt VIDII codicem veterum horum chirurgorum a noſtro exſcriptum faiſſe.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 141 sur 207

©BIUM

Simplices igitur rimae, quae uſque ad medium ſpatium duplicis oſſis fiſſae ſunt, radulas quae nunc dicuntur, anguſtas poſtulant. Eas autem numero multas eſſe oportet, magnitudine inaequales, ne unquam deſit quae operi aptiſſima ſit. Deinde ubi laeſum os conſueto modo nudatum fuerit, latior primum adhibenda eſt, tum proxime anguſtior, ac deinceps aliae uſque ad anguſtiſſimam. Hac vero utendum eſt in ipſo duplicis oſſis medio, deinde curare protinus oportet, et uſque ad finem, ſiccioribus medicamentis, quae ſcilicet ipſam hanc ob rem capitalia appellantur. Conſtant autem ex iride Illyrica et erui farina, turiſque fuligine, et ariſtolochiae panaciſque radicis cortice, et ex omnibus univerſim, quae purgandi, non autem rodendi facultatem habent. Ipſa enim, quae ſubnaſcitur caro naturae opus eſt, ut nihil in ea re aeger medicinae indigeat. Carnem vero natam concreſcere, et undique oſſium partibus adglutinari, inde maxime eveniet, quod nulla ſordes, nullaque iis inſit oleoſa pinguitudo. Hoc igitur eſt in quo aegri a medicis adiuvantur in carne producenda, ut ſiccus locus totus, et laeſorum oſſium pars quaeque omnino puriſſima ſit,

In iis quae uſque ad cerebri membranam diviſa ſunt, ſi rima ſola ſit, iisdem radulis utendum, ſi colliſio aliqua una ſit, terebris excindere colliſum oportet ſcalpris adhibitis. At ſaepe accidit, ut terebrae repente adactae, ob naturalem perforatorum oſſium debilitatem vel tenuitatem, membranam ſauciarent. Igitur ea de cauſa recentiores ſcalpros cavos invenere, coeliſcos vocant, ſcalprorum genus quoddam in extremo excavatum, iiſque uti optimum eſt, prima quidem aggreſſione latioribus, deinceps anguſtioribus donec ad craſſam membranam perveneris. Non undique tamen in ambitu omne quod excidendum eſt aperire cavis illis ſcalpris oportet, ſed ea tantum parte qua fractura violentior fuit, nam praeter alia, membrana etiam citiſſime ab oſſibus abſcedit, quae valide laeſa fuere, ut nullum ſit periculum eius tangendae, quae iam receſſit. Vbi ſemel unam quandam partem aperueris ſcalpro ſubmiſſo, qui lenti ſimile quid in extremo extans, obtuſum ac leve, quaſi lenticulam habeat, aciem vero in longum arrectam, poſtquam latam lenticulae faciem ad membranam obfirmaveris, malleolo pulſans, ſic dividere calvariam debes. Hac perforandi ratione non eſt ut alia, quae minus periculi habeat, quaeque rem celerius perficiat poſſit inveniri.

Sed et hoc modo tractata incommodum quid habent, in iis quibus nulla oſſis laeſi pars alicubi plane abrupta ſit, cogimur enim longiore tempore paulatim latius id aperire, ſaepe ſcalpros pulſantes adeo, ut cerebrum totum permoveatur. Quapropter nonnulli, qui nunc ſunt medicorum ſe ad terebras con-

(1) Methodi lib. VI. cap. VI. t. IV. p. 104. v. 49.

(2) NICETAS in margine ἀντὶ τοῦ διεγκάτων καὶ διελυθότων. *Ideſt quae diſſiderunt vel pervaſerunt.*

(3) Fortaſſe et haec ſunt e comment. in HIP. de cap. vuln.

(4) Κυλισκας eſt in codice ſed legendum videtur κοιλίσκας. HESYCHIVS, κοίλισκον κοῖλον. Hinc fortaſſe ſuſpicari liceat lib. VI. methodi c. 6. ubi impreſſus liber t. IV. p. 104. v. 46. habet τῶν κοίλων ἐκκοπίων οὓς καὶ κυκλίσκους ὀνομάζουσι ſcribendum fuiſſe ΚΟΙΛΙΣΚΟΥΣ, atque inde apud omnes qui eandem vocem exſcripſere. In codice item ſcribitur εἶδος τυκκολλασμένου nullo ſenſu. Legimus itaque parva eaque probabili mutatione ἐγκοιλασμένου a verbo ἐγκοιλαίνειν, quod eſt *incavare*.

Αἱ μὲν οὖν ἁπλαῖ ῥωγμαὶ [1] μέχρι διπλόης διασχῶσι τῶν νῦν εἰρημένων ξυσήρων χρήζουσι τῶν κενῶν, εἶναι δὲ αὐτὸς χρὴ πολλὸς μὲν τὸ πλῆθ@, ἀνίσους δὲ τὸ μέγεθ@, ὡς μηδέποτε ἀπορεῖν τοῦ χρησιμωτάτου τῷ ἔργῳ. Κἄπειτα γυμνωθέντος κατὰ τὰ εἰθισμένα τοῦ πεπονθότος ὀστοῦ, χρῆσαι πρῶτον μὲν τῷ πλατυτέρῳ, δευτέρῳ δὲ τῷ μετ' αὐτὸν κενοτέρῳ, κἄπειθ' ὕστερος ἐξῆς τοῖς ἄλλοις ἄχρι τοῦ κενοτάτου. Τούτῳ δὲ χρηστέον ἐπ' αὐτῆς τῆς διπλόης, εἶτ' ἰάσασθαι καὶ ξηροτέροις φαρμάκοις αὐτίκα τε καὶ μέχρι τέλους, ἃ δὴ δι' αὐτὸ τοῦτο προσαγορεύεται κεφαλικά. Σύγκειται δὲ διὰ τῆς Ἰλλυρίδ@ ἴριδ@, καὶ τοῦ τῶν ὀρόβων ἀλεύρου, καὶ μάννης, ἀριστολοχίας τε καὶ πάνακος ῥίζης φλοιῷ, καὶ πάντων ἁπλῶς ὅσα ῥύπτειν πέφυκεν ἄνευ τοῦ δάκνειν. Αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ γεννωμένη σὰρξ ἔργον τῆς φύσεώς ἐστιν, ὥστε οὐδὲν εἰς τοῦτο τῆς ἰατρικῆς ὁ κάμνων δεῖται. Τὸ δὲ τὴν γεννωμένην συμφύεσθαί τε καὶ συμπεριφύεσθαι πᾶσιν τοῖς τῶν ὀστῶν μέρεσιν, ἐκ τοῦ μήτε ῥύπου ἐν αὐτοῖς εἶναι μήτ' ἐλαιώδη τινὰ λιπαρότητα, γίγνοιτ' ἂν μάλιστα. Τοῦτο οὖν ἐστὶν ὃ παρὰ τῶν ἰατρῶν οἱ κάμνοντες ἴσχουσιν εἰς τὴν σάρκωσιν, ὡς ξηρὸν μὲν ἅπαν εἶναι τὸ χωρίον, ἕκαστον δὲ μέρ@ τῶν πεπονθότων ὀστῶν ἀκριβῶς καθαρόν.

Τῶν δὲ ἄχρις μήνιγγ@ διασχόντων [2] εἰ μὲν εἴη μόνη ῥωγμὴ, τοῖς εἰρημένοις ξυσῆρσιν χρηστέον, εἰ δὲ μετὰ θλάσεως τινὸς, ἐκκόπτειν χρὴ τὸ τεθλασμένον, διὰ τρυπάνων τοῖς ἐκκοπεῦσιν χρωμένους. Ἀλλὰ πολλάκις [3] ἀθρόως κατενεχθέντα, διὰ φυσικὴν ἀσθένειαν ἢ λεπτότητα τῶν ἀνατιτραμένων ὀστῶν ἔτρωσεν τὴν μήνιγγα, διὰ τοῦτ' οὖν οἱ νεώτεροι τοὺς κοιλίσκους [4] ἐξεῦρον, καλοῦσιν δ' ὕστερος ἐκκοπέων εἶδ@ τι ἠγκοιλασμένον ἐπὶ τῷ πέρατι, καὶ χρῆσθαι τούτοις ἄριστον [5], κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἐπιβολὴν τοῖς πλατυτέροις, ἔξῆς δ' αὐτῶν τοῖς κενοτέροις, ἄχρι περ ἂν ἐπὶ τὴν παχείαν μήνιγγα κατέλθῃς. Οὐ μὴν οὐδὲ ἐν κύκλῳ πᾶν ὅσον ἐκκοπῆναι χρὴ τοῖς κοίλοις [6] γυμνωτέον, ἀλλὰ κατ' ἐκεῖνο μάλιστα τὸ μέρ@, ἔνθα τὸ κάταγμα βεβαιότερον ἑαυτοῦ γέγονεν, πρὸς γὰρ αὖ τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ μήνιγξ ἀφίσταται τάχιστα τῶν ἰσχυρῶς παθόντων ὀστῶν, ὡς' οὐδεὶς ἐστι κίνδυν@ ἅψασθαι τῆς ἀφεσώσης ἤδη. Ἢν δὲ ἅπαξ ἔν τι γυμνώσῃς μέρ@, ὑποβαλὼν ἐκκοτέα, τὸ μὲν φακοειδὲς ἐπὶ τῷ πέρατι προῦχον ἀμβλὺ καὶ λεῖον, ὡς φακὸν ἔχοντα, τὸ δ' ὀξὺ κατὰ τὸ μῆκος ὄρθιον, ὅταν σηρίξῃς κατὰ τῆς μήνιγγος τὸ πλατὺ τοῦ φακοειδοῦς, ἐπικρούων τῇ μικρᾷ σφύρᾳ, διαιρεῖν οὕτω τὸ κράνιον. Τούτου τοῦ τρόπου τῆς ἀνατρήσεως ὕστ' ἀκινδυνότερον, ὅτε θᾶττον ἐνεργοῦντα δυνατὸν εὑρεῖν.

Ἀλλὰ καὶ ὕστως [7] ἔχει τι μοχθηρὸν, ἐφ' ὧν οὐδαμόθι κατ' οὐδὲν μέρος ἀποτέρηκται [8] σαφῶς τὸ πεπονθὸς ὀστοῦν, ἀναγκάζονται γὰρ ἐν πλείονι χρόνῳ κατὰ βραχὺ πλατύνειν αὐτὸ, πολλάκις πλήττοντες τὰς ἐκκοπέας, ὡς διακινεῖσθαι τὸν ὅλον ἐγκέφαλον. Ὅθεν ἔνιοι τῶν νῦν ἰατρῶν ἀφισάμενοι τῶν κοιλίσκων, ἐπὶ τὰ τρυ-

BOTALLVS *de vulner. sclopet. cap.* XVII. *segm.* 12. *Scalprorum aliqui adiguntur, quos coelos appellabimus, aliqui trahuntur, et hos scalpros rasorios appellabimus. Coelorum igitur aliqui plani sunt, aliqui vero concavi, hos* GALENVS *cyclisços appellavit. Adiguntur hi malleolo vel manu.* At minus recte planos, coelorum, ideſt cavorum genus eſſe dixit, mendoſumque cycliſcorum nomen retinuit, eorumque formam inconcinnam appinxit.

(5) Haec iterum e lib. VI. meth. t. IV. p. 105. v 16. ad 27.

(6) Sic ſcriptum eſt in manuſcripto, in impreſſo κυκλίσκοις, quare niſi legendum ſit κοιλίσκοις, hinc patet κοῖλον quoque fuiſſe inſtrumenti chirurgici nomen, id eſt ἐκκοπέα ſcalprum cavum, quod et Latini coelum dixere.

(7) Haec ſunt fortaſſe ex eodem illo commentario deperdito in ΠΕΡΙ de vuln. cap.

(8) Sic habent membranae non ἀπέβηκται

©BIUM

τρύπανα παραγίνονται, μᾶλλον τ' αὐτῶν ἐπισάμενος ἑλέσθαι δύναται καθ' ἑκάστην διαφορὰν κατάγματος, τὸν ἐπιτηδειότατον ἑαυτῷ τρόπον εἰς τὴν χειρουργίαν.

Εἰ δὲ καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ῥαφὴν [1] εἴη τὸ πάθος, ἐκ τοῦ πέριξ ἐκεῖθεν ἄρχεσθαι τοῦ πεπονθότος τῆς ἐξαιρέσεως, ἐν γὰρ τοῖς κατὰ τὰς ῥαφὰς χωρίοις αἱμορραγίαι τε γίγνονται καὶ συμπάθειαι μείζους, ἐπειδὴ κοινωνία δι' αὐτῶν ἐστὶν τοῖς ἔξωθεν τοῦ κρανίου σώμασιν, πρὸς τὴν παχεῖαν μήνιγγα δι' ὑμένωντε καὶ φλεβῶν. Ἀλλὰ [2] καὶ διὰ τῆς ὀστάγρας ἀνατείναντες ἢ ἀνακλάσαντες ἔνια τῶν ἰσχυρῶς συντετριμμένων ὀστῶν, κατ' ἐκεῖνο μάλιστα τὸ μέρος ὑποδύναι τῷ φακωτῷ παρασκευάσομεν. Τὸ μὲν οὖν ἰσχυρῶς συντριβὲν ὅλον ἐξαιρεῖν χρὴ, εὖ εἰδότας ὡς ἐδὲν βλάβος ἀκολουθήσει διὰ τοῦτο, τῶν ἄλλων ἁπάντων ὀρθῶς πραχθέντων.

Ἐπὶ μενοῦν τῶν ἄλλων καταγμάτων ἡ ἐπίδεσις ὅταν ὀρθῶς γένηται, τοσοῦτο δεῖ περιττὴν ὑγρότητα συγχωρεῖν ὑποτρέφεσθαι κατὰ τὸ πεπονθὸς ὀστοῦν, ὥστε καὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἰσχνότερον ἀποφαίνειν τὸ χωρίον. Ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς ὁ μὲν διὰ τῆς ἐπιδέσεως τρόπος οὐχ οἷός τ' ἐστὶν ξηραίνειν τό, τε κατεαγὸς ὀστοῦν αὐτὸ, καὶ τὰ πέριξ, ὡς μήτε φλεγμῆναι, μήθ' ὅλως ἐργάσασθαί τινα ἰχῶρα. Φαρμακὸν δ' οὐδὲν οὐδ' ἐπὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἄνευ τῆς ἐπιδέσεως ἱκανὸν εἰς ὅσον εἰρῆσθαι ξηρὸν καὶ ἀπέριττον ἐργάσασθαι τὸ κατεαγός. Ἀναγκαῖον οὖν ἡμῖν γίγνεταί γυμνοῦν τι τοῦ κατάγματος, ἵν' ἔχωμεν ἀπομάττειν καὶ ἀποπλύνειν ἀπὸ τῆς μήνιγγος τοὺς ἰχῶρας, ὡς εἴγε μηδεὶς ἐκ τῶν πεπονθότων ἰχὼρ ἔντος ἕρρει, περιττὸν ἦν ἐκκόπτειν ὀστοῦν, πωρῶσθαι δυνάμενον ὁμοίως τοῖς ἄλλοις. Εἰ δ' ἀπ' αὐτοῦ [3] τινὲς ἐπιπλέον ἐκτείνοιντο ῥωγμαὶ, ταύταις ἕπεσθαι μέχρι πέρατος οὐ χρή.

Δεῖ δὲ πρὸς τὴν διάθεσιν ἀποβλέποντας ποιεῖσθαι τὴν χειρουργίαν, συντεθλασμένης μὲν γὰρ ἰσχυρῶς τοῦ ὀστοῦ, καί ποτε καὶ βαρυνομένης ἢ νυττομένης τῆς παχείας μήνιγγος ἐκ τῆς ἔσω ῥοπῆς αὐτοῦ, καὶ δῆλον ὅτι πρὸς αὐτῇ τῇστ' ὑποκειμένης αὐτῇ τῆς λεπτῆς, καὶ προσέτι τῷ ἐγκεφάλῳ, προσήκει κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἐκκόπτειν τὸ πεπονθὸς ὀστοῦν, εἰ καὶ μὴ πᾶν, ἀλλὰ τό γε κατεπεῖγον, καὶ μάλιστα ἐν ὥρᾳ θερινῇ, κατὰ ταύτην γὰρ ἀναβάλλεσθαι τὴν χειρουργίαν οὐ χρὴ, διότι θᾶττον ἴσμεν ἐν ταῖς θερμαῖς ὥραις σηπόμενα πάντα.

Μηδενὸς δὲ τοιούτου γενομένου τὴν τρίτην ἡμέραν ἀναμένειν, πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ παύσασθαι τὴν ἐκ τῆς τομῆς αἱμορραγίαν ἅπασαν, ἔπειτα δὲ ἵνα τὸ ὑποκείμενον ὀστοῦν τῇ τομῇ τὸ γεγυμνωμένον, ἀπολυθὲν τῆς πρὸς τὰ πλησιάζοντα κοινωνίας, καὶ διὰ τοῦτο ξηρότερον ἑαυτοῦ γινόμενον, ἀκριβέστερον ἡμῖν ἐνδείξηται τὴν διάθεσιν. Δεῖ δὲ μηδέποτε τὴν τρίτην ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἡμέραν ὑπερβῆναι, ἀλλ' εἶναι τοῦτον ὅρον ἐξωτάτω, τοὺς πλείους δὲ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν χειρουργεῖν.

Φαρμάκοις [4] δὲ χρῶνται καὶ ὅλῃ μετὰ τὴν ἀνάτρησιν ἀγωγῇ οἱ μὲν πλείστοι τῇ πραοτάτῃ τε καὶ παρηγορικωτάτῃ. Αἷμα [5] γοῦν περισπᾶς καταχέουσιν τῆς πα-

(1) Dicta haec a GALENO fuisse videntur ad HIPPOCRATIS praeceptum explicandum de cap. vuln. segm. xvi. pag. 698. ed. Lind. n. 5. ὃ χρὴ αὐτὰς τὰς ῥαφὰς περῖσιν. *Ipsas futuras perforare non oportet.* Qua de re non memini alibi in editis GALENI scriptis quidquam me legisse.

(2) Methodi lib. vi. c. 6. p. 105. v. 32. ad 34. et v. 38. ad 55. omissis tamen ac permutatis nonnullis.

(3) Seiuncta haec a superioribus recte fuisse videntur cum

convertunt. Quicunque peritior eſt, in omni fracturae differentia commodiſſimam ſibi manu curandi rationem eligere poteſt.

Si autem in ipſa futura noxa ſit, inde in ambitu laeſi oſſis detractionem incipere debemus, in locis enim quae in futuris ſunt, ſanguinis profuſiones fiunt, et aliarum partium conſenſus maior, cum per eas corpora extra calvariam ſita cum craſſa membrana pelliculis et venis communicent. Sed et per vulſellam aliqua e valde comminutis oſſibus ſuſtollentes, et reflectentes, ea maxime parte ſubire ſcalpro lenticulam habente conabimur. Igitur quod vehementer confractum eſt, id totum eximere oportet, bene ſcientes nullum inde malum eſſe conſecuturum, ceteris omnibus rite peractis.

Vinctura quidem in aliis fractis ubi recte fiat, tantum abeſt ut ſuperfluum humorem ad os laeſum ſuccreſcere ſinat, ut locum quoque graciliorem efficiat eo qui naturaliter ſe habet. In capite vero deligandi ratio par non eſt ſiccandis tum fracto oſſi, tum circumpoſitis, ut neque inflammentur, neque ullam omnino ſaniem faciant. Neque medicamentum ullum eſt in aliis quoque partibus, ſine faſciis quod valeat quantum diximus fractum os ſiccum purumque praeſtare. Neceſſarium ergo fit fracturam aliquantulum aperire, ut ſaniem a membrana detergere et abluere queamus, adeout ſi modo nulla intro ſanies flueret, ſupervacaneum eſſet os excindere, quod pariter atque alia callo glutinari poteſt. Quod ſi ab ipſo rimae quaedam longius extendantur, eas perſequi uſque ad finem non oportet.

Curationem vero quae manu fit adhibere debemus, conditionem ſpectantes, oſſe enim valde comminuto, ubi craſſa membrana premitur vel pungitur ab ea parte, quae introrſum deſedit, atque una ſimul tenuis membrana quae illi ſubeſt, et cerebrum etiam urgetur, prima die expedit laeſum os excindere, etſi non totum, id ſaltem quod infeſtat, ac praeſertim aeſtate, illo enim anni tempore curatio quae manu fit non eſt procraſtinanda, quod calida tempeſtate citius omnia corrumpi notum ſit.

Quod ſi nihil huiuſmodi acciderit, tertium diem expectare utile eſt, primum quidem ut omne ſanguinis profluvium ab inciſione reprimatur, deinde ut ſubiectum os, quod ſectione nudatum fuit, a circumſtantium oſſium communione reſolutum, ideoque et aridius factum mali conditionem nobis planius oſtendat. Nunquam tamen tertia ab initio dies praetereunda eſt, ſed hic terminus ſupremus eſto, ac pleroſque poſtridie curare melius eſt.

Medicamentis multi utuntur, et tractatione poſtquam oſſa terebrata ſunt quam leniſſima, et quae mitigare maxime valeat. Sanguinem igitur co-

cum quibus occurrunt in impreſſis pag. 105. v. 38. ſententiam ibi nonnihil turbantia.

(4) Sunt haec fortaſſe e commentario in HIP. de cap. vuln. deperdito.

(5) Hiſce nonnihil ſimilia ſunt, quae extremo lib. VI. methodi legnntur tom. IV. p. 106. v. 13.

(6) Eadem pene verba occurrunt libro X de ſimpl. med. fac. tomo II. 131. v. 41. ad 54. et 57.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 145 sur 207

©BIUM

columbae infundunt craſſae membranae, quidam vero palumbi, aliique turturis. Sed EGO inumeros vidi, qui terebrati fuerant, nullumque ab uſu roſacei detrimentum ceperant. Id vero calidum eſſe expedit aeque ac ſanguis columbae, qui fortaſſe modico illo ad tactum calore prodeſt, non praecipua aliqua et ignota facultate. Pauci quidam contrariam prorſus rationem adhibent per medicamenta validius ſiccantia, ut et quod ISIS vocatur emplaſtrum protinus nudatae membranae, et ſuper id acetum melle temperatum imponant. Nihil profecto mirum eſt ſi craſſa membrana antequam admodum inflammetur, medicamentis validiſſimis gaudeat, utpote quae ſua natura ſicca eſt.

Plerique omnes non alia vinctura terebratos deligant, ſed ſola redimiculi circumductione contenti ſunt, quin etiam ipſa quoque ulcera extra terebrationem, quoad fieri poteſt conari debemus ſine faſciis curare, non modo quia gravantur compreſſis iis quae ſub vinculis impoſita ipſis fuerant, verum etiam quia plus quam par eſt calefiunt. Etenim quod in aliis partibus vinctura, id in capite poſitio praeſtabit, ideoque deligare ſupervacaneum erit, quin et pondus moleſtius afferet, quae autem per verticem faſciae tranſeunt tum gravant, et calefaciunt, praetereaque genas amplectuntur, adeout ob eam rem infeſtae fiant, et anxietatem ferant.

Quaecunque vero ubi ictum accepere laxe tumida fiunt, opus item non eſt deligare, ſed et ipſius tumoris gratia ſpongiam mollem in aceto aqua temperato tinctam imponimus, ſuperque eam faſciae medio iniecto, ita deinceps eam vincturam facimus, quae duorum capitum vocatur. Vbi ſine alia noxa ulcus in capite ſit, id ob orarum averſionem deligamus, ſi ambae quidem id paſſae fuerint, faſciam parantes duorum capitum, deligare incipimus ab oppoſita ulceri parte, itaut faſciae crura ad ulcus mutuo ſibi occurrant. Quod ſi altera duntaxat ulceris ora averſa ſit, faſciam unius capitis convolutam adhibentes, protinus incipiemus ab ea parte, qua ulceris ora averſa fuerit, tres aut quatuor digitos ab ipſo ulcere, ut urgente faſcia alteri orae adducatur ea quae averſa fuerat.

XXII. LXX. EX HELIODORI LIBRIS DE CALVARIAE TEREDINE.

CALVARIAE aliorumque oſſium corruptionem vel cariem medici uſitato more teredinem appellavere, differentiae vero teredinum hae ſunt. Vel enim inflatur aut rareſcit corruptum os nigritie ſuffuſum, vel exeſum in foſſulam cavatur. Novi enim et in ambitu cariem, in qua medio oſſe naturaliter ſe habente, quod circumpoſitum eſt corrumpitur. Quoad altitudinem, vel os pingue fit ubi vitium futurum eſt, vel in ſummo ca-

(1) Tom. IV. 106. v. 25. quibus idem liber VI. methodi clauditur.

(2) Haec quoque eſſe eiuſdem commentarii deperditi in HIP. de vuln. cap. fragmenta crediderim.

(3) NICETAE interpretatio margini adſcripta ἀντὶ τοῦ βλαβεραὶ καὶ δύσφοροι. *Id eſt noxiae et aegre tolerabiles.*

(4) Superius vidimus pag. 87. HELIODORI *chirurgica* τὰ χειρουργούμενα in adnotatione NICETAE memorata, e quibus haec quoque excerpta ab ORIBASIO fuiſſe credibile eſt.

(5) NICETAE adnotatio margini adſcripta Ὅτι κατὰ μεταφορὰν τερηδόνων τῶν προσιζουσῶν τοῖς πλοίοις εἴρηται τὸ πα-

παχείας μήνιγγος, τινὲς δὲ τὸ τῆς φάτνης, καὶ ἄλλοι γε τρύγονος. Ἐγὼ δὲ μυρίως εἶδον τῶν ἀνατρηθέντων μηδὲν βλαβέντας ἐπὶ τῇ τοῦ ῥοδίνου χρήσει, θερμὸν δ' εἶναι αὐτὸ προσῆκεν οὕτως ὡς τὸ τῆς περιτεραᾶς αἷμα, καὶ ἴσως γε τῷ συμμέτρῳ τῆς κατὰ τὴν θίξιν θερμασίας ὀφέλιμόν ἐστιν, ὑκ ἐξαιρέτῳ τινὶ καὶ ἀγνώστῳ δυνάμει. Ὀλίγοι δέ τινες τῇ ἐναντιωτάτῃ, διὰ τῶν ἰσχυρότερον ξηραινόντων φαρμάκων, ὡς καὶ τὴν ΙΣΙΝ ὀνομαζομένην εὐθέως ἐπιτιθέναι γυμνωθείσῃ τῇ μήνιγγι, καὶ ταύτης ἔξωθεν ὀξύμελι. Καὶ θαυμαστὸν ὐδὲν [1] εἰ ἡ μήνιγξ ἡ παχεῖα πρὶν ἀξιολόγως φλεγμῆναι τοῖς ἰσχυροτάτοις χαίρει φαρμάκοις, ὡς ἂν φύσει ξηρὰ τὴν ὐσίαν ὑπάρχουσα.

Πάντες [2] δὲ σχεδὸν ἐπὶ ταῖς ἀνατρήσεσιν ὑδενὶ ἑτέρῳ ἐπιδύσιν, ἀλλ' ἀρκοῦνται μόνῃ τῇ τῦ κροκυφάντυ περιβολῇ, καὶ τὰ χωρὶς ἀνατρήσεως δὲ ἕλκη, καὶ αὐτὰ καθόσον οἷόντε, πειρᾶσθαι χρὴ θεραπεύειν ἄνευ ἐπιδέσμων, ὧ μόνον ὅτι βαρύνεται πιλυμένων ὑπὸ τῆς ἐπιδέσεως τῶν ἐπιτιθεμένων αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ διότι περαιτέρω τῦ προσήκοντος θερμαίνεται, καὶ γὰρ ὅπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἡ ἐπίδεσις, τῦτ' ἐπὶ τῆς κεφαλῆς θέσις παρέξει. Διόπερ ἡ ἐπίδεσις ἐκ περιττῦ παραληφθήσεται καὶ βάρος παρέξει λυπηρότερον, αἱ δὲ κατὰ τῦ βρέγματος ἐπιδέσεις πρὸς τὸ βαρύνειν τε καὶ θερμαίνειν, ἔτι τὰς γένυς συμπεριλαμβάνυσιν, ὥςε καὶ διὰ τῦτ' ὀχληραὶ [3] καὶ ἀσώδεις ἀποτελοῦνται.

Ὅσα δ' ἅμα τῷ πληγῆναι μετ' οἰδήματος γίγνεται χαυνοῦ, ταῦτ' οὐδ' αὐτὰ χρήζει τῆς ἐπιδέσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ οἴδημα, καὶ διὰ τοῦτο, μαλακὸν σπογγὸν ὀξυκράτῳ βρέξαντες ἐπιτίθεμεν, ἄνωθεν δ' αὐτοῦ τὴν μεσότητα τοῦ ἐπιδέσμου θέντες, ἐφεξῆς ἕτως τὴν ὀνομαζομένην ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν ἐπίδεσιν ποιούμεθα. Χωρὶς δ' ἄλλης διαθέσεως ἕλκος ἐν κεφαλῇ διὰ τὴν ἐκτροπὴν τῶν χειλῶν ἐπιδῦμεν, εἰ μὲν ἀμφότερα τῦτο πεπόνθοι, παρασκεύαζοντες μὲν ἐπίδεσμον ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν, ἀρχόμενοι μὲν τῆς ἐπιδέσεως ἐξ ἀντικειμένης ὕτω χώρας, ὡς ἀπαντῆσαι τὰ σκέλη τῦ ἐπιδέσμυ κατὰ τὸ ἕλκος ἀλλήλοις. Εἰ δὲ τὸ ἕτερον μόνον ἐκτεταμμένον εἴη, ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς εἰλημμένῳ τῷ ἐπιδέσμῳ χρώμενοι, τὴν πρώτην εὐθέως ἐπιβολὴν ποιησόμεθα κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, ἔνθα τὸ χεῖλος ἐκτέτραπται, τρεῖς ἢ τέτταρας δακτύλυς ἀπέχυσαν τῦ ἕλκυς, ὡς ἐπαγομένυ τῦ ἐπιδέσμυ προσάγεσθαι θᾶττον χείλει τὸ ἐκτεθραμμένον.

ΚΒ. ō. Ἐκ τῶν Ἡλιοδώρου * περὶ τερηδονισμοῦ κρανίου.

Τὴν τοῦ κρανίου φθορὰν καὶ τῶν ἄλλων ὀστέων συνήθως οἱ ἰατροὶ τερηδόνα προσηγόρευσαν. [5] Διαφοραὶ δὲ τερηδόνων εἰσὶν αἵδε. Ἢ γὰρ χαυνῦται ἢ ἀραιῦται μελαινόμενον τὸ φθειρόμενον ὀστέον, ἢ ἀναβιβρωσκόμενον βοθρῦται. Ἰσθμὸς γὰρ καὶ κυκλοτερὴ τερηδὼν, ἐφ' ἧς τῦ μέσυ ὀστέυ κατὰ φύσιν ἔχοντος, φθείρεται ὁ κύκλος, παρὰ δὲ τὸ βάθος ἢ λιπαίνεται τὸ ὀστέον μελλῦσης γίγνεσθαι τῆς φθορᾶς, ἢ φθείρεται κατὰ

[1] πάθος, ὡς ΑΥΤΟΣ φησιν. Ὥσπερ γὰρ ἐκεῖναι διασθίουσι τὸ ξύλον, οὕτω καὶ τὸ πάθος φθείρει τὰ ὀστέα. Ὁ δὲ ΓΑΛΗΝΟΣ ἐν τῷ περὶ αἰτίας νοσημάτων φησὶν, Τὸ δὲ τῆς τερηδόνος ὄνομα πλεονάζειν πῶς δοκεῖ τῷ Ε γεγράφθαι, παρὰ γὰρ τὸ τρῆμα συγκεῖσθαι πεπίστευται, καθάπερ τρηδών τις οὖσα. *Translatione a teredinibus, quae navibus inhaerent, vitium hoc nominatur, ut* IESE *dicit, quemadmodum enim illae lignum exedunt, sic vitium hoc ossa corrumpit. At* GALENVS *in libro de morborum causis ait* τερηδόνος *teredinis nomen abundare quodammodo videri* E *littera, creditur enim a voce* τρῆμα, *ideſt foramen, derivari, quasi foratrix quaedam sit.* Indicatus GALENI locus est libri illius cap. XI. ed. Baſ. t. III. p. 211. v. 32.

©BIUM

τὴν ἐπιφάνειαν τερηδονιζόμενον, ποτὲ δὲ ἐπιπλεῖον κακοήθως τῆς σήραγγος κατὰ φύσιν ἐχούσης, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ αὐτὴ ἡ σήραγξ φθείρεται, τοῦ πλείονος πάχους τοῦ ὀστέου τερηδονιζομένου. Ὅλου δὲ δι' ὅλου τοῦ πάχους τοῦ κρανίου τερηδονισθέντος ἡ μήνιγξ ἀφίσταται ὑγρῷ συλλελεγμένου, καί ποτε μὲν ἀφίσταται κατὰ φύσιν ἔχουσα, ὡς ἐπὶ τοῦ ὑποπύου γενομένου κρανίου, ποτὲ δὲ καὶ αὐτὴ φθείρεται.

Σημεῖα δὲ τερηδόνων τάδε. Ἐπὶ πάσης τερηδόνος τὸ ἕλκος γίνεται πλαδαρὸν, σαρκῶδες, ἀκάθαρτον, ῥευματιζόμενον ἰχῶρι λεπτῷ. Ἐὰν δὲ ἐπὶ φαγεδαινικῷ ἕλκει, ἢ ἄλλως κακοήθει, ἢ κηρίῳ, ἢ σύριγγι γίγνεται τὸ πάθος, μετὰ τῶν ἑκάστῳ πάθει συνεδρευόντων σημείων, καὶ τὰ τῆς τερηδόνος συνεδρεύει. Διὰ δὲ τῆς μηλώσεως γιγνώσκεται, λιπασμῷ μὲν ὄντος, καθεθεῖσα ἡ μηλωτρὶς ἀντιτύπῳ τῷ ὀστέῳ ἐπιβαίνει, ἧς παραφερομένης αἰσθήσεται ὁ σημειούμενος ἐπιλιπεῖς οὐσίας, τῆς τῷ ὀστέῳ προσκειμένης.

Τερηδόνος δὲ ὕσης ἐπιπολαίου, χαῦνον τῇ ἐπερείσει ὑποπεσεῖται τὸ ὀστέον, καὶ μᾶλλον ἰχωροῦν τὸ ἕλκος φανήσεται, ἰχῶρι λεπτῷ ὑγραινόμενον. Βαθυτέρας δὲ ὕσης τῆς τερηδόνος ἕως τῆς σήραγγος, καὶ χαυνουμένου τοῦ ὀστέου, τῆς δὲ σήραγγος κατὰ φύσιν ἐχούσης, τραχύτερον ὑποπεσεῖται τὸ ἐφαρμόζον ὀστέον, ἐὰν μὴ μᾶλλον κεχαυνωμένον τῷ ῥεύματι, ὁμῶς τῇ τῆς ἐπερείσεως βίᾳ ἡ μηλωτρὶς εἰς αὐτὸ τὸ ὀστέον ἐμπαγήσεται. Εἴωθε δέποτε διὰ τοῦ κεντήματος ἐκ τῆς σήραγγος παρὰ τῆς διπλόης ἀναφέρεσθαι αἷμα. Τὰ δὲ ἀλγήματα σφοδρότερα παρακολουθήσει ἢ τὰ πρότερα. Κατὰ δὲ τὸ πλεῖον πάχος, ἢ δι' ὅλου τοῦ πάχους ἐτερηδονισμένου τοῦ κρανίου, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο τῆς μήνιγγος προσαφισαμένης, ὑγροῦ ὑπὸ τὸ κράνιον συλλελεγμένου, σημεῖα συνεδρεύει, τὰ ἐπὶ τῶν ὑποπύων ὀστέων ῥηθησόμενα.

Ἐὰν δὲ καὶ αὐτὴ ἡ μήνιγξ κακωθῇ, ἅτε δὴ κυρίου συγκρίματος φθειρομένου, τὰ ὀλέθρια σημεῖα συνεδρεύει, ὧν τὴν παράδοσιν ἐν τοῖς ἐχομένοις ποιήσομαι. Ἐπὶ δὲ τῆς κατ' ἀνάβρωσιν τερηδόνος, ἐν τῇ μηλώσει, ἀπὸ στερεοῦ κύκλου εἰς τὸ μέσον κείλωμα, εἰς τὸ βεβρωμένον χώρημα κενεμβατήσει ἡ μελωτρὶς, τὰ δ' ἄλλα πάντα ὅσα ἐπὶ τῶν τερηδόνων εἴρηται, καὶ νῦν συνεδρεύει. Ἡ δὲ κυκλοτερὴς τερηδὼν τότε μάλιστα γιγνώσκεται, ὅταν ἡ τῶν σωμάτων γένηται ἀναζολή. Ἀπαγορευέσθω δὲ τερηδὼν, ἡ δι' ὅλου τοῦ πάχους, τῆς μήνιγγος ἀφισαμένης καὶ φθειρομένης, ᾗ συνεδρεύει τὰ ὀλέθρια σημεῖα, συνεγγίζει γὰρ ἐπ' αὐτῆς ὁ θάνατος. Δυσίατος δέ ἐστιν τερηδὼν ἡ διὰ πάχους γεγονυῖα, τῆς μήνιγγος κατὰ φύσιν ἐχούσης, ἐπὶ γὰρ ταύτης δοκιμασθῆναι ὀφείλει ἡ ἀνάτρησις. Ὁ δὲ λιπασμὸς, καὶ ἡ ἐπιπόλαιος τερηδὼν κἂν ἕως τῆς διπλόης γεγενημένη, αὐτῆς κατὰ φύσιν ἐχούσης, ἐμφανίζουσιν τὴν εὐθεράπευσιν.

Ἐπὶ πάσης τερηδόνος ἀναζεῖλαι δεῖ τὰ σκέποντα τὸ ὀστέον σώματα, ἵνα καταφανὴς γένηται ἡ τοῦ ὀστέου φθορά. Δεῖ δὲ ἅμα μὲν περισαρκίσαι, ἅμα δὲ διελεῖν ἐν τῷ διαξέλλειν, ὡς ἂν ἀπαιτῇ ἡ ἐγχείρησις. Ἀναζαλέντων δὲ τῶν σωμάτων τὰ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς τερηδόνος ἔργα δοκιμαζέσθω. Λιπάσματος μὲν οὖν ὄντος ἢ ἐπιπολαίας φθορᾶς, ἐγκρινέσθω ξύσις,

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 148 sur 207

©BIUM

carioſum corrumpitur, interdum latius cum cavernoſa pars maligne ſe habet naturali modo, aliquando vero eadem quoque corrumpitur, carie altius deſcendente. Quod ſi caries totum calvariae os perruperit, cerebri membrana ſeiungitur, humore ſub oſſe collecto, nonnunquam et naturaliter ſe habens recedit, quomodo ubi pus ſub calvaria ortum eſt, ſed et interdum ipſa etiam corrumpitur.

Cariei vero hae notae ſunt. In omni carie ulcus fit flaccidum, fungoſum, impurum, ac tenui ſanie madens, quod ſi ulceribus cancro occupatis, vel alias malis gravibuſque, aut favo, aut fiſtulae id vitium accedat, cum notis quae ſingulis ineſſe ſolent, cariei quoque indicia apparent. Expedita per ſpecillum cognitio eſt, ubi quidem pingue os fuerit, demiſſum ſpecillum renitenti oſſi occurrit, idque ſi dilabitur, qui pertentat ſubpingue aliquid oſſi adiectum ſenſu percipiet.

Si caries in ſummo ſit laxum os ſub illiſu concidet, et ulcus humidius, tenui ſanie madens apparebit. Quod ſi caries altius deſcenderit uſque ad cavernoſam partem, oſſe quidem laxe tumefacto, cavernoſa vero parte naturaliter ſe habente, corruptum os aſperius deprehendetur, et quamquam ab adfluente humore magis mollitum ſit, niſus tamen vi ſpecillum in ipſum os impinget. Cruor quoque interdum, per punctum locum e cavernulis ab interſtitio duplicis oſſis ferri conſuevit, doloreſque prioribus graviores inſequentur. Vbi calvariae os vel maiorem partem, vel per totum caries perruperit, atque ea de cauſa membrana receſſerit, humore ſub calvaria collecto, notae adſunt, quae explicabuntur ubi de pure ſub oſſibus collecto ſermo erit.

Si vero ipſa membrana laedatur, primaria nempe parte corrupta, ſigna pernicioſa inſident, quae continuo tradam. In carie quae os exederit, ſi ſpecillum demittatur a ſolido ambitu in medium cavum, in ſinu exeſo ſpecillum nihil oppoſitum inveniet, ceteraque omnia, quae de carie dicta ſunt, nunc quoque concurrunt. Caries in circulum diffuſa, tunc maxime dignoſcitur cum inciſa cute os detegitur. Curationem omnino non recipit caries totum os perrumpens, ubi cerebri quoque membrana abſceſſerit et corrupta fuerit, in proximo enim mors eſt. Difficilem vero curationem recipit caries, quae totum os tranſit, membrana naturaliter ſe habente, in ea enim terebra res agenda eſt. Pingue os, et quod in ſummo carioſum eſt, etſi ad interſtitium duplicis oſſis vitium deſcendat, ubi id integrum ſit facilem curationem oſtendunt.

In omni carie aperire oportet corpora os tegentia, ut vitium undique pateat. Subſecanda quidem caro, ac dum diducitur ſimul excindenda eſt, prout opus poſtulat. Carne remota, cetera quae cariei conveniunt facienda ſunt. Vbi os pingue eſt, vel in ſummo vitiatum, radere expedit, non modo ut

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 149 sur 207

©BIUM

id quod pingue est adimatur, sed ut pertinaci rasura superius calvariae os absumatur, nam carnis solida glutinatio a cavernulis subnascitur. Consuevi interdum postquam os nudatum est, et superficies primum rasa, ad curationem exsiccantem properare per arida, vel emplastra, quae capitibus fractis maxime conveniunt, ut squama secedente vitiatum os ab integro seiungatur.

Vbi aeger dolorem qui radendo fit ferre non valeat, atque ubi carie exedente cavata calvaria sit, oportet item carne semota excisoriis scalpris simile quid rasurae facere, et eadem pariter tractandi ratione uti, per arida, vel emplastra capitalia. Vbi vero tota ossis crassities vitio corrupta fuerit, terebrationem aggredi oportebit. Vbi caries est in circulum fusa, in qua ambitu corrupto os remanet naturaliter se habens, postquam nudatum est, si caries in summo sit, radere oportet, et cum vitiato integrum una absumere, si altius descendat, ad corrupti ossis excisionem accedere, ac duos foraminum ordines in ambitum dare, alterum extra, intus alterum, et vitiosum simul sanumque eximere. Terebratione constituta consequens curatio eligatur, de qua dicetur ubi de calvariae fracturis sermo erit, quod si radendum potius videatur, exsiccantibus res agenda erit.

XXIII. LXXI. E LIBRIS ARCHIGENIS DE SANGVINE SVBTERCVRRENTE.

CONCVRSIO sanguinis subterlabentis, quae quidem sub superiore duplicis ossis parte fit, ut sub unguibus manifesta est, sanguis autem tempore in pus conversum os livens ostendit. Sed hanc et cognoscere, et curare perforando duntaxat, atque humore emanante, facilius est. Quae vero super cerebri membranam fit, utraque ratione difficilis est, nam ex laesis membranis apparet, ideo enim febres cum horrore accedunt, faciei rubor, et calor longe maior, quam pro febris modo, somnique tumultuosi, oculi subpingues et gramiosi et rubentes, ulcus neque alitur, neque pus maturat, et sordidum fit. Nonnullis et in lingua pustula oboritur. His ubi cito manus admoveatur, spes aliqua subest salutis, ubi serius plerique omnes moriuntur.

XXIV. LXXII. DE NIGRITIE.

NIGRITIES quam malum medicamentum fecit facile cognoscitur, tum ex natura ossis quod celeriter album fit, tum ex sanie non graviter olente, et carnis capillorumque in ambitu firmitate, ac radendo facile tolli potest. Ea vero a causis in corpore propter corruptionem oriri intelligitur, ubi

(1) ARCHIGENES Apamensis e Syria nobilis medicus Romae artem factitavit regnante TRAIANO, saeculo totius Romani imperii felicissimo, utilioribusque disciplinis erudito. Eius quidem scripta periere, quae multa fuisse testatur SVIDAS, sed ipsorum fragmenta non pauca occurrunt apud AVRELIANVM, GALENVM, AETIVM, PAVLVM, omnia solertiam illius viri egregiam ostendentia, ut gratissima doctis futura quoque sint, quae hic ORIBASIVS profert, e libris fortasse de locis affectis, quorum tertium citat GALENVS t. III p. 251. v. 37.

(2) Vetus adnotatio codicis margini adscripta Γρ. ΒΑΙΜΙΟΔΕΣ (lego βλιμώδες) καὶ δηλοῖ τὸ ἄγριον καὶ ὑβρι-

ἐχ ἵνα μόνον ἡ ἐπιλιπὴς ὐσία ξυσθῇ, ἀλλ' ἵνα τῇ ἐπιμόνῳ ξύσει καὶ ἡ πυκνὴ ἐτιφάνεια τοῦ κρανίου δαπανηθῇ, ἡ γὰρ σάρκωσις ἐκ τῆς σήραγγος γίνεται. Εἴωθα δέ ποτε μετὰ τὴν ἀναςολὴν καὶ τὴν πρώτην ξύσιν τῆς ἐτιφανείας, ἐπὶ τὴν ἀναξηραίνουσαν θεραπείαν ὁρμᾶν, τὴν διὰ τῶν κεφαλικῶν ξηρῶν, ἢ ἐμπλάστρων, ἵνα κατὰ λεπίδος ἀπότασιν χωρισθῇ τὸ ἠλλοτριωμένον ὀςέον ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς.

Ὅταν τὴν ξύσιν ἐπώδυνον ὖσαν μὴ δύνηται ὑπομένειν ὁ πάσχων, ἐπὶ δὲ τῆς κατ' ἀνάβρωσιν τερηδόνος βεβοθρισμένου τοῦ κρανίου, πάλιν δεῖ μετὰ τὴν τῶν σωμάτων ἀναςολὴν, ὅμοιόν τι ξύσει θρᾶσαι διὰ τῶν σμηλιωτῶν ὀνυχίων, καὶ πάλιν τῇ αὐτῇ ἀγωγῇ τῆς θεραπείας χρήσασθαι, ἢ διὰ τῶν κεφαλικῶν ξηρῶν ἢ ἐμπλάστρων. Ὅταν δὲ ὅλον τὸ πάχος, τοῦ ὀςέου φθαρῇ, ἐπὶ τὴν ἀνάτρησιν ὁρμῆσαι δεήσει. Ἐπὶ δὲ τῆς κυκλικῆς τερηδόνος, ἐφ' ἧς κυκλοτεροῦς ὔσης τῆς φθορᾶς, τὸ μὲν ὀςέον ἔμεινεν κατὰ φύσιν ἔχον, μετὰ τὴν τῶν σωμάτων ἀναςολὴν, ἐπιπολαίως μὲν ὔσης τῆς τερεδόνος, τὴν ξύσιν δοκιμάζειν δεῖ, καὶ δαπανᾶν μετὰ τοῦ σιναροῦ τὸ ὑγιὲς, βαθείας δὲ, ἐπὶ τὴν ἔκκρισιν τοῦ πεπονθότος ὀςέου ὁρμᾶν, καὶ διδόναι δύο σίχους τρημάτων κυκλοτερεῖς, τὸν μὲν ἔξω, τὸν δὲ ἔνδον, καὶ συναναιρεῖν τὰ καλὰ φύσιν τῷ παρὰ φύσιν. Ἀνατρήσεως δοκιμασθείσης ἡ ἀκόλουθος ἐπιμέλεια ἐγκρινέσθω ἡ ῥηθησομένη ἐν τῷ περὶ τῶν τοῦ κρανίου καταγμάτων λόγῳ, ξύσεως δὲ, ἡ ἀναξηραίνουσα θεραπεία ἐγκρινέσθω.

ΚΓ. ϙα. ΕΚ ΤΩΝ ΑΡΧΙΓΕΝΟΥΣ ΠΕΡΙ ΥΠΟΔΡΑΜΟΝΤΟΣ ΑΙΜΑΤΟΣ.

Ὑποδρομὴ δὲ αἵματος ἡ μὲν ὑπὸ διπλόῃ δήλη, ὡς καὶ ὑπὸ ὄνυξι, χρόνῳ δὲ μεταβαλλόμενον εἰς πύον τὸ αἷμα μηλίζον ἀποδείκνυσιν τὸ ὀςοῦν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ γνῶναι, καὶ ἁπλῶς ἐκτρήσαντα, κομισαμένου τε τοῦ ὑγροῦ θεραπεύειν ῥᾴδιον. Ἡ δὲ ἐπὶ μήνιγγι, ἑκατέρως ἐςὶν χαλεπὴ. Ἐκ τοῦ παθεῖν γὰρ μήνιγγας διαφαίνεται, διὰ τοῦτο ἄρα οἱ πυρετοὶ μετὰ φρίκης ἐπιγίνονται, ἔρευθος προσώπου, καὶ περισσὴ ἡ θερμὴ, ἢ κατὰ τὸν πυρετὸν, παραχώδεις τε ὕπνοι, ὀφθαλμοὶ ὑπολίπαροι καὶ λημώδεις καὶ ἔρυθροι, ἄτροφόντε τὸ ἔλκος καὶ ἀνεκπύητον καὶ βληχώδες. [2] Ἔςιν δ' οἷς καὶ ἐπὶ γλώσσῃ φλυκτὶς, ἅτοι ταχέως μὲν χειρισθέντες ὑπάνοιαν ἔχουσι σωτηρίας, βραδέως δὲ ὡς ἐπίπαν τελευτῶσιν.

ΚΔ. οβ. ΠΕΡΙ ΜΕΛΑΝΙΑΣ.

Μελανίας δὲ τὰς μὲν ὑπὸ κακότητος φαρμάκου γινομένας, καὶ τῇ φύσει τοῦ ὀςοῦ ῥᾴδιον γνῶναι, ταχὺ γὰρ λευκαίνεται, ἔτι καὶ τῷ μὴ δυσώδη τὸν ἰχῶρα εἶναι, ςερεάν τε τὴν σάρκα καὶ τὴν περιξ τρίχωσιν, ξύσις δὲ ἐπ' αὐτῆς δυνατὴ τὸ μελανθὲν αἱρῆσαι. Τὰς δὲ ὑπὸ τῶν ἐν τῷ σώματι αἰτιῶν κατὰ δια-

ὕβρισικόν. Παρὰ δὲ ΓΠΠΟΚΡΑΤΕΙ τὸ λελασισμένον (lege λελασασμένον) δηλοῖ. *Scribendum* ΒΛΙΜΩΔΕΣ *quod ferum et molestum significat. Apud* HIPPOCRATEM *vero valet unguinosum.* Similia hisce habet HESYCHIVS, v. Βληχῶδες, cuius tamen locum EPICLIS auctoritate ab EROTIANO citati emendandam recte censet FOESIVS Oecon. Hip. v. βληχῶδες. Fuerit ergo βλιμώδης a βλίμη quod eidem HESYCHIO est προπλακισμός, ὕβρις. *Contumelia, iniuria.* Plus tamen placet βλιχώδης, quod EROTIANVS apud HIPPOCRATEM legit, ubi alia exemplaria habent γλισχρώδες. Locus est libelli de capitis vulneribus particula XVI. ed. LIND. p. 705. v. 3. ubi plura sunt eiusdem fere sententiae, quae hic ab ARCHIGENE explicatur.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 151 sur 207

©BIUM

διαφθορὰν γινομένας, ἔκ τε τῆ μαδᾶν τὴν τρίχα, δυσώδη τε τὸν ἰχῶρα εἶναι, ἄνικμόν τε τὸ ὀστοῦν, καὶ μήτε ἀνιέναι πρὸς τὴν ξύσιν, μήτε λευκαίνεσθαι, ἀλλὰ μένειν πέλιον, πυρετόν τε ἔχειν, γλῶσσαν ξηρὰν, κροιάφων ὀδύνην, καὶ παρὰ τὸν τόπον δὲ χαλεπότερα γίνεται, ὡς καὶ τὰ παρὰ μασσητῆρσι καὶ ἰνίῳ, πλὴν συνταχύναντας δεῖ περιτρήσαντας ἀναιρεῖσθαι τὸ μελαινθὲν καὶ τῇ προσηκούσῃ ἐπιμελείᾳ χρῆσθαι. Ἐπὶ δὲ τῶν παρά τινας προφάσεις ψιλωθέντων ὀστῶν, δύναται μὲν καὶ ξύσις ἄχρις ἂν ἐφαιμάσσεται, μάλιστα δὲ ἁπλῶς τρῆσις ἐκ διασημάτων μέχρι διπλόης. Ἔπειτα δὲ ἴρις ξηρὰ, ἢ ἀριστολοχία σὺν μύτοις, οὕτω γὰρ ἐκπληροῦται συντόμως ὑπὸ σαρκὸς ὁ τόπος, ἥτις ἐπ' ὕλην ἀχθεῖσα σκεπάζει τὸ ὀστοῦν.

ΚΕ. νγ. ΠΕΡΙ Τ'ΠΕΡΣΑΡΚΩ'ΣΕΩΣ.

Σα'ρκωσιν δὲ περισσὴν καὶ τῶν ὀστῶν ὑπερέχουσαν ἐκ τοῦ πλαδαρὰν καὶ ἄτονον καὶ μηδὲν τῶν φλεγμονῆ παρεπομένων ἔχειν γνώσῃ. Ἔ"στιν δὲ αὐτὴν καὶ σηπτῷ φαρμάκῳ καὶ σμηλίῳ ἀφέλκειν, καὶ ἀπεδίσαντας [1] περιφειδομένως τοῦ μὴ ἐπιπλέον ἢ δεῖ, τὸ γὰρ ἐπιλιπὲς ἐστιν καὶ αὖθις τοῖς φαρμάκοις ἀποτῆξαι. Μετὰ δὲ γύμνωσιν μήνιγγος χρηστέον ῥοδίνῳ λευκῷ προυποτιθέντας ὀθόνιον λεπτὸν, εἶτα μοτοὺς καταβρόχους καὶ κηρωτὴν, κατ' αὐτὴν ἐρίων τε κύκλους καταδεῖν. Ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐπιτετμημένου τοῦ σπληνίου, ἐγχυματιστέον ῥοδίνῳ, πολλὰ τοῖς καταλαλῆσιν τοῦ μυροῦ χαίρειν λέγοντας, ἢ μελικράτῳ χρηστέον ἀντὶ τοῦ μυροῦ. Ταῖς δ' ἐπιούσαις καὶ τὰ χείλη μᾶλλον ἐπικλιτέον ἐντὸς ἀναπλάσσοντας, ἵν' ὡς χρὴ ἐπιστρέφοιντο, [2] πολλῷ τε καταντλητέον ὕδατι θερμῷ, καὶ θερείας μὲν δὶς, ἅπαξ δὲ χειμῶνος θεραπευτέον.

Ἀρχομένης δὲ σαρκοῦσθαι τῆς μήνιγγος, ἐπιξύσαντας τὸ ὀστοῦν, ὡς ἤδη εἴρηται, ἐπισυντιθέναι τὰ χείλη, σαρκοκόλλῃ τε πειρᾶσθαι ἑνοῦν. Κατάκλισις δὲ καὶ θεραπεία ἐν σκεπινῷ τόπῳ, ἀκάπνῳ, ἀνόσμῳ, τροφῆς δὲ κανονιζέσθω δόσις ὥρᾳ, ἡλικίᾳ, πάθους κατασκευῇ, ἕξει, ἔτι τε τοῖς συγχρονοῦσιν. Καὶ μᾶλλον ἐπὶ τὰς ἁπλᾶς, καὶ εὐδιοικήτους τρέπειν, ἢ ἐπὶ τὰς ἐναντίας, καὶ ὑπάνεσιν μὴ πυρετῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀδύνης μετὰ θεραπείαν. Μετὰ δὲ τὴν ἑβδόμην εὐχωρούντων προσθετέον καὶ ταῖς τροφαῖς. Ἐκκλιτέον οἶνον, γάλα, ὄξος, ἐγκαύσεις, περιψύξεις, πλαρμοὺς, ὁμιλίας, τάτε βηχὰς ἐγείροντα, μέχρι δὲ παντελοῦς κατηλέσεως καὶ ἀφροδισίων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῆς ἀποθεραπείας τρόποι, ἐκ ἐν ἀδήλῳ τοῖς ἐπὶ ποσὸν ἰατρικῆς ψαύσασιν.

Κς. οδ. ΕΚ ΤΩΝ Α'ΡΧΙΓΕ'ΝΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ Ρ'ΑΦΩΝ ΔΙΑΣΤΑ'ΣΕΩΣ ΕΤΕ'ΡΩΣ ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΩΝ. [3]

Του'ς δὲ περισωθησομένους ἢ ἀπολουμένους ἐκ τούτων τεκμαρτέον, τὸ μὲν πλέον ἐκ τοῦ τραύματος, ἔπειτα καὶ τοῦ ἄλλου σώματος. Οἱ μὲν γὰρ σωτηρίως ἔχοντες ἐκ τοῦ τὸ μὲν ἕλκος ἄπονον εἶναι, μήνιγγας δὲ διαφυλάσσειν τὸ κατὰ φύσιν χρῶμα καὶ τὸ κίνημα, καθαίρεσθαί τε μετ' ἐκπύησιν τὸ ἕλκος, πυὸν

(1) Membranae habent ἀποδήσαντας inepte, leviſſima mutatione ſcribendum duximus ἀπεδίσαντας. HESYCHIVS verbum Ἀπιδίζειν exponit Ὁμαλίζειν, quod eſt *coaequare*, vel *complanare*.

(2) Alia lectio margini antiqua manu adſcripta eſt Γρ. ὡς μὴ ἐπιστρέφοντο, *Ne divertant*.

(3) Tria haec poſtrema verba margini antiquitus adpoſita ſunt quae cum veriorem inſcriptionem faciant recipienda in contextum duximus. Additur ibi haec adnotatio Διάστασις ἐστὶ ὁ τῶν κατὰ ῥαφὰς ἢ κατὰ σύμφυσιν συγκειμένων ὀστῶν χωρισμὸς, ἢ διάστασις ἀλλήλων. *Diſtantia eſt oſſium vel futuris vel concretione coniunctorum ſeceſſio, vel mutua diſiunctio.*

ubi capillus defluit, ſanieſque male olet, os humore caret, neque radendo remittit, neque album fit, ſed lividum permanet, febris adeſt, lingua arida temporum dolor, et praeter locum affectum, alia quoque male ſe habent, ut ad maxillas, et ad cervicem, attamen celeriter oportet foraminibus in ambitu factis, vitiatum os auferre et convenienter tractare. In oſſibus vero ex aliqua cauſa nudatis radere valet, donec iam aliquid cruoris oſtendatur, ac maxime denique foramina facere paulum diſtantia uſque ad medium duplicis oſsis ſpatium, ac deinde iridem ſiccam, vel ariſtolochiam cum linamentis imponere. Ita enim ab increſcente carne locus brevi completur, quae cicatrice obducta os contegit.

XXV. LXXIII. DE CARNE SUPERCRESCENTE.

CARNEM nimiam et ſuper oſſa eminentem cognoſces ex eo quod mollis humida et flaccida ſit, nihilque habeat eorum quae inflammationem conſequi ſolent. Eam vel exedente medicamento, vel ſcalpello demere poſſumus, complanantes, parcenteſque ne plus quam par eſt id fiat, quod enim relinquitur, et iterum conſumi medicamentis poteſt. Poſtquam cerebri membrana nudata fuerit, roſaceo albo utendum eſt, tenui linteolo antea ſuppoſito, deinde linamenta madefacta iniicere, et ceratum, et praeterea laneos circulos deligare oportet. Interim vero per inciſum linteum infundendum roſaceum eſt, multum valere iuſſis qui unguentum vituperant, vel melle aqua temperato in unguenti vicem utendum. Inſequentibus autem diebus orae introrſum inclinandae magis et conformandae ſunt, ut quemadmodum expedit convertantur, multaque calida aqua perfundendum vulnus, et bis aeſtate, hieme ſemel curandum quotidie eſt.

Vbi membrana carnem producere incipit, oſſe prius ut iam dictum eſt raſo, oras componemus, et ſarcocolla glutinare tentabimus. Collocandus et curandus is eſt loco opaco non fumoſo, non odorato, cibique modus pro anni tempore, aetate, affectus natura, conſuetudine, et pro omnibus quae una incidunt ſumendus eſt, et ad ſimplices et qui facile digeruntur, magis quam ad eos qui contrarias proprietates habent propendere decet, et remiſſionem non febrium modo, ſed et doloris poſt curationem expectare. Poſt diem ſeptimum ſi res bene cedat adiiciendum cibis aliquid eſt. Vitanda tamen erunt vinum, lac, acetum, aeſtus, frigora, ſternutamenta, collocutiones, et quaecumque tuſſim excitant, et uſque ad perfectam cicatricem venereis etiam rebus abſtinendum. Reliqua vero curationis abſolvendae ratio eos non latet qui medicinam vel minimum attigerunt.

XXVI. LXXIV. E LIBRIS ARCHIGENIS DE SVTVRARVM DISTANTIA ALITER DE SIGNIS.

QVI faneſcere poſsunt vel perituri ſunt ex his coniicere eſt, plurimum quidem ex ipſo vulnere, deinde et ex reliquo corpore. Salubriter ſe habentium notae ſunt ulcus non dolens, cerebrique membrana naturalem colorem ac motum ſervans, et ulcus poſt ſuppurationem

im-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 153 sur 207

©BIUM

imminui, pus album aequale modice craſsum, non male olens. Vlcus quod initio album apparuit poſt aliquod tempus rubeſcere, carnem milio ſimilem producere, ſquamulaſque ſuis temporibus emittere, ſine perturbatione ſomnum capere, ſine febre eſſe, cibum appetere, aſſumpta digerere, aequas excretiones fieri, glandulas quae primis diebus apparuerant, vel eryſipelas cito diſſolvi.

Eos qui periclitantur cognoſcere licet tum aſpectu, tum ex iis quae vulneri, ceteroque corpori accidunt, et iis quae excernuntur. Color igitur plerunque languidus et permanens periculoſus, oculique concavi et perverſi et extantes, ac torpore correptum, neque interdiu, neque noctu ſe recipere, et per corpus reſolvi. Vlcus dolere magis interdiu, retorridum fieri, atque omni plerunque humore carere, vel ſaniem manare tenuem, ac male olentem, oraſque ſecrae carnis admodum rubras et flaccidas eſſe, atque ubi magis reflexae ſint, tunc abſcedere cutem ab oſſe moleſtum eſt, membranamque vulneratam immobilem eſſe, exalbidam, vel lividam apparere, vel nigram, vel plurimum inflammatam aut procidentem, purgatamque iterum ſponte non ab aliqua re externa ſordeſcere.

Os aridum, vel lividum, vel nigrum, vel pallidum eſse, et futuras curationis tempore diſiungi grave eſt. Cervix immobilis, et quae dolenter una trahitur, capitis incontinentia, dum id ſuſtollitur vertiginem tenebraſque etiam afferens, ac praeter animi ſententiam lacrimari, vel pituitoſos oculos apparere, lumenque fugere, et eorum alba rubra, aut livida fieri, et dum palpebrae committuntur aliquatenus conſpici. Sonos vel bombos in auribus eſſe, et nihil audire. Viſum obtundi, maxillas ſtringi, vel tremere, vel reſolvi. Dentium vehemens dolor, incidens vocis exiliſſimae obſcuritas, ſermo barbarus et inſuetus. Somni plus quam par eſt, vigilia, et dolor revertens. Febres nihil remittentes, et quae in dies magis augentur. Partes ſubtus purulentas fieri, ſudores copioſe manare, et pus per nares, vel aures mali odoris ferri. Tremor, continua palpitatio, digitorum dolor, et motio. Moleſtum eſt per alvum, vel bilioſa, vel nigra, vel cruda excerni. Vrinae tenues multae, vel craſſae, vel quales iumentorum ſunt, et praeter voluntatem manus ad vulnus admovere, floccos legere, exſurgere, extremis partibus frigere, mediis exuri, pulſum inordinatum eſſe, aegre ſpiritum ducere, frigidum halitum efflare.

XXVII. LXXV. E LIBRIS ANTYLLI DE CAPITIBVS HVMORE INTVMESCENTIBVS.

QVOD HVMOREM in caput contrahit, hydrocephalon appellant, morbi genus innaſcitur, ubi durius illud comprimitur ab obſtetricibus, dum tenelli adhuc infantes ſunt. Accidit hoc morbo correptis, tumor ingens in capite, non levem deformitatem praebens. Differentiae tumorum huiuſmodi ſunt tres, vel enim inter cutem fit, et membranam quae calvariam tegit, vel inter hanc ipſam membranam et os, vel inter os et cerebri membranam, nam contrahi humor inter membranam et cerebrum non poteſt, prius enim

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 154 sur 207

©BIUM

πυὸν λευκὸν ὁμαλὸν, ἡσυχῇ παχὺ, μὴ κάκοσμον, τὸ γοῦν κατ' ἀρχὰς λευκὸν φανὲν μετὰ χρόνον ἐρυθραίνεσθαι, σάρκα κεγχρώδη προσβάλλειν, λεπίδας τε πρὸς τοῖς ἰδίοις ἀποβάλλειν χρόνοις, ἀταράχως ὑπνοῦν, ἀπυρέτους εἶναι, ὀρέγεσθαι, τὸ λαμβανόμενον διοικεῖν, ἀναλόγως τὰς ἀποκρίσεις γίνεσθαι, ἀδένας ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἢ ἐρυσιπέλας φανὲν συντόμως λύεσθαι.

Τοὺς δὲ κινδυνεύοντας ἔκ τε τῆς ὄψεως, καὶ τῶν περὶ τὸ τραῦμα καὶ τὸ ἄλλο σῶμα γεινομένων, καὶ τῶν ἀποκρινομένων. Χρῶμα γοῦν ἐπιπλέον ἀνατραπὲν καὶ μεῖναν κινδυνώδες, ὀφθαλμῶν κοιλότης, καὶ διαφροφὴ, καὶ ἐκφροφὴ, καὶ τὸ καταληφθέντα ἐφ' ἡμέραν καὶ νύκτα μὴ ἀνενεγκεῖν, παραλυθῆναί τε τῶ σώματος, ἀλγεῖσθαι τὸ ἕλκος ἐφ' ἡμέραν μᾶλλον, κατάξηρον ἀνίκμοντε γίγνεσθαι ἐπιπλέον, ἰχωρῥοεῖν λεπτῷ καὶ δυσώδει, τότε χείλη ἐξέρυθρα τῆς τομῆς εἶναι καὶ πλαδαρὰ, καὶ ἢν μᾶλλον ἐπικαμπῇ, τό, τε προσαφιεσθαι τὸ δέρμα τῶ ὀσέω μοχθηρὸν, μήνιγξ τε τρῶσθαι ἀκίνητον, ἔκλευκον ἢ πελίαν φαίνεσθαι, ἢ μέλαιναν, ἢ φλεγμαίνουσαν ἐπιπλέον, ἢ προσπίπτουσαν, καθαιρομένην τε ἐπιρυπαίνεσθαι, μὴ ὑπό τινος τῶν ἔξωθεν.

Οἷς κατάξηρον ἢ πέλιον, ἢ μέλαν, ἢ χλῶρον εἶναι, τό, τε τὰς ῥαφὰς ἐν τῷ χρόνῳ τῆς θεραπείας διίσασθαι μοχθηρὸν, καὶ τένων ἀκίνητος, ἐπιπόνως συνελκόμενος, ἀκράτεια κεφαλῆς, κἂν τῷ δὲ βαρυκτεῖναι σκοτώδινον ἐπάγουσα, ἀπροαιρέτως τε δακρύειν, ἢ λημώδεις ὀφθαλμὸς φαίνεσθαι, καὶ τὸ φεύγειν τὴν αὐγὴν, ἔρυθρά τε ἢ πέλια τὰ λευκὰ γίγνεσθαι, ὑποσημαίνειν τε συμβαλλομένων τῶν βλεφάρων τὰ λευκὰ, ἠχὼς ἢ βομβὸς ἐν τοῖς ὠσὶν εἶναι, καὶ μηδὲν ἀκούειν. Ἀμαυροῦσθαι τὴν ὅρασιν, δεδέσθαι σιαγόνας, ἢ τρέμειν, ἢ παρεῖσθαι. Πόνος τῶν ὀδόντων ἄθρους ἐμπίπλων, φωνῆς ἰσχνοτάτης ἀσάφεια, βάρβαρος καὶ ἀσυνήθης ὁμιλία. Τύπος πλείων τοῦ δέοντος, ἀγρυπνία, καὶ πόνῳ ἐπανάγων. Πυρετοὶ μηδὲν μὲν ἀνιέντες, ἐφ' ἡμέραν δὲ ἐπιτείνοντες. Τύποι μέρη γιγνόμενα, ἱδρώτων πολλὴ ῥύσις, καὶ πύον διὰ ῥινὸς ἢ ὤτων δυσῶδες φερόμενον. Τρόμος, παλμὸς συνεχὴς, δακτύλων ἄλγος, κίνησις. Μοχθηρὸν κατὰ κοιλίαν ἢ χολώδες ἢ μέλαν ἢ ὠμὸν φέρεσθαι. Οὖρα λεπτὰ πολλὰ ἢ παχέα, ἢ ὑποζυγίοις ὅμοια, καὶ τὸ ἀπροαιρέτως φέρεσθαι τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸ τραῦμα, κροκυδίζειν, ἐξανίσασθαι, περιψυχόμενον τὰ ἄκρα, τὰ μέσα ἐκπυρῶσθαι, ἄτακτον εἶναι σφυγμὸν, δυσπνοεῖν, ψυχρὸν ἐκπνεῖν.

ΚΖ. ρλε. ΕΚ ΤΩΝ ΑΝΤΥΛΛΟΥ ΠΕΡΙ ΥΔΡΟΚΕΦΑΛΩΝ. [1]

Τὸ ΥΔΡΟΚΕΦΑΛΟΝ γίνεται πάθος, ἀφυοῦς τῆς κεφαλῆς θλιβομένης ὑπὸ τῶν μαιῶν, ἔτι νεογνῶν ὄντων τῶν παιδίων. Παρακολουθεῖ τοῖς ἐν τῷ πάθει ὄγκος πολὺς προμήκης περὶ τὴν κεφαλὴν, αἰσχος οὐκ ὀλίγον παρεχόμενος. Διαφοραὶ δὲ τῶν ὑδροκεφάλων εἰσὶν τρεῖς, ἢ γὰρ μεταξὺ τοῦ δέρματος καὶ τοῦ περικρανίου, ἢ μεταξὺ περικρανίου καὶ τοῦ ὀστοῦ, ἢ μεταξὺ τοῦ ὀστοῦ καὶ μήνιγγος, μεταξὺ γὰρ μήνιγγος καὶ ἐγκεφάλου συστῆναι ὑγρὸν ἀδύνατον, φθαρείη γὰρ

(1) Antylli veteris medici scripta periisse dolemus, quorum fragmenta aliquot de variis adversae valetudinis auxiliis iam edita occurrunt in libris oribasii, aetii, pavli, et stobaei, e quibus colligere licet methodicorum instituta eum secutum fuisse, quae secta cum fere galeni aetate desierit, antiquiorem illum credere par est, cum praesertim ea tantummodo quae ad artem attinent fuse ac diligentissime tractasse videamus, et inani loquacitate abstinuisse, quae deinde medicinam aliquatenus conturbavit. Novum hoc est fragmentum e libris ipsius chirurgicis depromtum, quorum nullae antea reliquiae extabant. De eodem argumento leonidae sententiam protulit aetivs lib. vi. c. 1 cuius collatione nostri dilucidior et amplior doctrina apparebit.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 155 sur 207

©BIUM

γὰρ ἂν πρότερον ὁ τοῦτο παθὼν πρὶν τὸ ὑδροκέφαλον συστῆναι πάθῳ. Σημεῖα δὲ τῶν μεταξὺ τοῦ δέρματος καὶ περικρανίου τὸ ὑγρὸν ἐχόντων, τοιαῦτα ἐστίν. Ὄγκος εὐαφὴς, ὁμόχρους, ἀναλγὴς, εἰς ὕψος κεκυρτωμένος, ἠρέμα δι' ὀλίγου σώματος ὑποπίπτων, κατὰ τὴν ὑπέρεισιν τῶν δακτύλων ῥαδίως ὑπείκων τε καὶ ἀντιμεθιστάμενος.

Εἰ δὲ μεταξὺ περικρανίου καὶ ὀστοῦ συσταίη τὸ ὑγρὸν, τὰ μὲν ἄλλα ὁμοίως παρακολουθήσει, ἀλγημάτων δὲ μᾶλλον ἀντιλήμψονται οὗτοι, καὶ ὄγκος αὐτοῖς ἧσσον διαυγήσει, καὶ ἀντιμεταστήσεται βραδύτερον, καὶ τὰ ἐπεσορεσμένα σώματα πολλὰ τοῖς ἐπαφωμένοις ἀπαντήσηται. Εἰ δὲ μεταξὺ μήνιγγος καὶ ὀστέου τὸ ὑγρὸν συσταίη, ὄγκος μὲν ἔσται, τὸ γὰρ ὀστοῦν ἔτι ἀταγὲς ἐπὶ τῶν νηπίων ἐστὶν, καὶ εὐκίνητον καὶ εὔθλαστον ὂν ἐπεκταθήσεται ῥαδίως, καὶ σφερὸς ὄγκος εὑρηθήσεται, καὶ ἐπώδυνος, καὶ ἐς ὀξὺ μᾶλλον ἀνηγμένος. Οἱ τόποι δέτοι κατὰ μέτωπον, καὶ προτάφους σφενδονοειδεῖς ἢ κατὰ λόγον τῷ σώματος εὑρεθήσονται, συναγομένων τῶν ἐνταῦθα μερῶν, διὰ τὴν εἰς ὕψος ἀνάτασιν, περί τ' ὀφθαλμοὺς μαρμαρυγαὶ, καὶ σκαρδαμυγμοὶ [1] τούτοις παρακολουθήσουσιν.

Εἰ δὲ συσταίη μεταξὺ μήνιγγός τε καὶ ὀστέου τὸ ὑγρὸν, μὴ προώσειεν δὲ μηδὲ κυρτώσειεν τὸ ὀστοῦν, ἀλλὰ διασήσειεν τὰς ῥαφὰς, ἀνελεύσεται μὲν τὸ ὑγρὸν, καὶ εὑρεθήσεται μεταξὺ περικρανίου καὶ ὀστοῦ. Σημεῖα δὲ τὰ μὲν ἄλλα παρέψεται τὰ αὐτὰ, ἅπερ εἶχεν ἡ μεταξὺ περικρανίου καὶ ὀστοῦ σύστασις, τὰ δὲ ἀλγήματα τούτοις, ὧν αἱ ῥαφαὶ διέστασιν, μείζω παρακολουθήσει. Γ'διαι δὲ καὶ ἐξαίρετα ἐπὶ τούτων εὑρηθήσεται σημεῖα δύο, τό, τε θλιβομένου πάντοθεν τοῦ ὄγκου τὸ ὑγρὸν ἔλασσον φαίνεσθαι, ὡς ἂν καταδυόμενον διὰ τῆς διαστάσεως τῶν ῥαφῶν, εἰς ἐκεῖνο τὸ χωρίον ὅθεν ἐπανῆλθεν, καὶ τὸ τὴν χεῖρα ὁμαλῶς παραγομένην ἐπὶ τῷ ὄγκου κατά τινα μέρη οἷον κενεμβατεῖν, τοῦτ' ἔστιν κατ' ἐκεῖνα, καθ' ἃ διέστασιν αἱ ῥαφαί. Εἰ μὲν οὖν μεταξὺ δέρματός τε καὶ περικρανίου τὴν σύστασιν λάβοι τὸ ὑγρὸν, εἰ μὲν σύμμετρον εἴη τῷ πλήθει, καὶ μικρὸς ὄγκος τυγχάνοι, μίαν διαίρεσιν κατὰ μέσου ἐμβλητέον, σύμμετρον τῷ μεγέθει πρὸς τὸν ὄγκον. Οὕτως δὲ ἐμβλητέον τὴν διαίρεσιν, ὥστε τὴν ἐξ αὐτῆς γινομένην οὐλὴν, ὑπὸ τῆς ἐπιπτώσεως τῶν τριχῶν σκέπεσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἔκκρισιν τοῦ ὑγροῦ, τὸν κόλπον δεῖ ὁμοίαις ἀγωγαῖς ἀποθεραπεύειν, αἷς καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἀποσημάτων κόλπους ἰώμεθα. Εἰ δὲ μείζων ὁ ὄγκος εἴη δύο καὶ πλείους διαιρέσεις ἐμβαλοῦμεν, καὶ καθόλου μετοίσομεν ἐμβαῦθα πᾶσαν τὴν ἀτὸ τῶν ἀποσημάτων χειρουργίαν.

Εἰ δὲ μεταξὺ περικρανίου καὶ ὀστέου γένοιτο ὑγρὸν, ὁ μὲν αὐτὸς τρόπος τῆς χειρουργίας παραλημφθήσεται, φυλαξόμεθα δὲ τοὺς ἐμπίπτοντας μῦς, οἷον τοὺς τῶν κροτάφων, καὶ οὐ κατ' αὐτοὺς, ἀλλὰ παρ' αὐτοὺς τὰς διαιρέσεις δόσωμεν. Ἐκκριθέντος δὲ τοῦ ὑγροῦ, τῆς ψιλώσεως ἐπιμελησόμεθα τῆς κατὰ τὸ ὀστοῦν, ὅπερ τρόπον ἐπὶ τῶν συρίγγων ἐλέγομεν. Εἰ δὲ ὑπὸ τὸ ὀστοῦν συμβαίη τὸ ὑγρὸν, εἴτε σὺν διαστάσει ῥαφῶν, εἴτε ἄνευ διαστάσεως, ἀπαγορεύομεν τὴν χειρουργίαν, τήνγε γὰρ μή-

(1) Adnotatio margini antiquitus adscripta Σπαρδαμύττειν ἐστὶ τὸ πυκνὰς μύσεις καὶ ἀναβλέψεις τοῖς ὄμμασιν. *Nictare est frequenter oculis connivere et aspicere.* Verba fere sunt HESYCHII nisi quod ille habet καταμύσεις, ubi

enim periret qui sic affectus esset, quam eius caput ea de causa intumesceret. Eorum qui humorem inter cutem, et membranam contegentem habent hae notae sunt. Tumor mollis, eiusdem cum reliqua cute coloris, non dolens, in altum erectus, modice ob tenue corpus subsidens, digitorum pressioni facile cedens et contra se restituens.

At si inter membranam quae calvariam cingit, et os humor contineatur, alia quidem pariter consequentur, sed hi magis dolores sentient, iisque tumor minus perlucebit, ac lentius se restituet, et tangentibus multa superstrata corpora ostabunt. Si vero inter cerebri membranam et os humor contrahatur, tumor quidem aderit, os enim nondum in infantibus concrevit, et cum paulo momento moveri et contundi possit, facile distendetur, solidusque tumor deprehendetur, et dolens, ac magis in acutum adactus. Loci quoque ad frontem et tempora angustiores quam pro corporis ratione erunt, partibus ibi coactis, propter illam in altum elationem, et ob oculos iis fulgores et nictationes consequentur.

Quod si inter cerebri membranam et calvariam humor consistat, neque os protruderit neque curvaverit, sed futuras disiunxerit, humor exibit et inter membranam, quae calvariam cingit, et os invenietur. Signa quidem alia sequentur eadem, quae collectio habuit inter membranulam cingentem et os, sed dolores his acriores erunt, quibus futurae secesserint. Propriae vero et eximiae in his duae notae deprehendentur, et compresso undique tumore humoris minus apparere, utpote qui per distantes futuras in eundem locum delabatur unde prodierat, et manum aequabiliter admotam supra tumorem alicubi quasi in vacuum ferri, qua nempe futurae mutuo secessere. Vbi igitur inter cutem et membranam quae calvariam cingit, humor colligitur, si quidem copia modica sit, ac tumor non admodum elatus, unica incisio per medium facienda est, quae magnitudine tumori respondeat. Ita vero cutis incidenda est, ut quae inde fiet cicatrix, super incidentibus capillis contegatur. Postquam humor effluxerit, sinus simili ratione tractandus et curandus est, qua sinubus post abscessus remanentibus medemur. Quod si tumor amplior sit, duas vel plures incisiones faciemus, et universim curationem omnem abscessibus convenientem huc transferemus.

Vbi autem inter membranulam quae calvariam cingit, ipsumque os humor contrahatur, eandem curandi rationem adhibebimus, cavendo tamen musculos occurrentes, ut illi temporum sunt, neque in ipsis, sed iuxta illos sectiones dabimus. Humore effuso nudatum os nobis curae erit, eo modo quem de fistulis diximus. Si vero sub osse humor incidat, vel cum distantia futurarum, vel sine ea, manus curationem interdicimus, fieri enim nequit, ut cerebri membrana hu-

ubi hic est μώσιν, quod quamvis levica praetereant, mendosum tamen esse non videtur, idem valens ac μοῖσιν, litera ν interiecta, ut in similibus usitatum est. Vide HESYCH. v. Μύσγοι.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 157 sur 207

©BIUM

humore demerſa non male ſe habeat, neque curationem recipit futurarum diſtantia. Si os intumeſcat ſine diſiunctione inutilis tamen manus eſt, perforantes enim humorem quidem educemus, deformitatem vero ab elato oſſe factam quomodo quis reprimere poterit? Quod ſi quis velit os totum quod extat excidere, membranam cerebri omnem nudabit, et nervorum diſtentioni aegrum prodet.

XXVIII. LXXVI. E LIBRIS HELIODORI DE OSSE EX CRESCENTE.

OS EXCRESCERE in omni quidem corporis parte accidit, plerunque vero in capite, maximeque iuxta tempora. Vbi duo huiuſmodi accretiones temporibus proximae fiant, cornua haec nonnulli nominare conſueverunt, atque ſic affectos homines DIONYSIACOS quidam appellavere. Vitium deprehenſu facile eſt, adeſt enim tumor reſiſtens concolor, non dolens prorſuſque renitens, utpote ab oſſe, immobilis, ex ipſo enim oſſe naturaliter ſe habente oritur oſſea accretio. In aliis quidem partibus capitis, ſectione uti decet literae H ſimili, ut ablato oſſis incremento, cutis partes coniunctae, cum aequalis latitudinis ſint facilius glutinentur, ſuper muſculum vero cutem decuſſare melius eſt, nam is multifariam patefactus conſenſu minus laeditur. Poteſt autem ubi incrementum parvum eſt, diviſio per ſummum tumoris apicem ſatis eſſe, ac deinde hamulis oras diducere, et quod accrevit os excidere. In muſculo vero non omnino opus eſt carnem decuſſare, ſed maiori tamen inciſione uti, congruenter paulum obliqua, ut maior eius pars ſecetur, atque ob diviſionis amplitudinem, adnatum os nudetur.

Id totum a fundamento excidendum eſt, ut loco exaequato naturalis forma reſtituatur. Si igitur laxum, et cavernoſum incrementum illud ſit, exciſoriis illico ſcalpris tollatur, omne funditus deletum. Quod ſi denſum ſit, et oſſeum, in ambitu primum eius ima pars terebretur, terebrae cuſpide tranſverſa oblique appoſita, atque ita exciſio fiat. Vbi adnatum os exemtum fuerit, quod naturaliter ſe habet radula radatur, ut complanetur, ac diducta tum corpora iungantur, et ad glutinationem conſuantur. Quandocunque vero glutinationi obſiſtant, linamentis vulnus oppleatur, et curatio puri movendo apta uſque adhibeatur.

XXIX. LXXVII. E LIBRIS HELIODORI DE AREA GLABRA QVAE ALOPECIA NOMINATVR.

AREA glabra ſive alopecia, quae permagna eſt, curationem non recipit, mediocriter latae, difficilis medicina eſt. Quae tempora occupat, et

(1) Vetus adnotatio marginis a manu fortaſſe ipſius NICETAE Κέρατα μὲν λέγεται ἀπὸ τῆς τῶν κεράτων ἐκφύσεως, τῶν γινομένων τοῖς ἀλόγοις ζώοις. Διονυσιακὰς δὲ αὐτὰς προσαγορεύουσιν, ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν θεὸν ὁμοιότητος· ὡς ΑΥΤΟΣ φησιν ἐν τοῖς χειρουργουμένοις *Cornua dicuntur a cornuum exortu, quae beſtiis quibuſdam dedit natura. Dionyſiacos vero ſeu Bacchicos hos vocarunt ob ſimilitudinem, quae illis cum deo eſt, ut* IPSE *ait in libris chirurgicis.* Scriptori definitionum medicarum inter opera GALENI tom. IV. p. 401. v. 1. Διονυσιακοί minus proprie quaſi Bacchuli vocantur ipſae oſſeae eminentiae prope tempora exortae. Niſi locum illum ex hoc HELIODORI emendantes legere malimus, Διονυσιακοί εἰσιν αἱ ὀστώδεις ὑπερογκαὶ ἐγγὺς κροτάφων γίγνονται. *Dionyſiaci ſunt quibus oſſeae eminentiae ad tempora naſcuntur.*

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 158 sur 207

©BIUM

μήνιγγα ἀμήχανόν ἐςιν μὴ ὀχὶ κακῶς ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ περιπλεομένην διακεῖσθαι, ἥτε διάςασις τῶν ῥαφῶν ἀθεράπευτος ἐςίν. Εἰ δὲ χωρὶς τῆς διαςάσεως ἐξογκωθείη τὸ ὀςοῦν, καὶ ὡς ἀνωφελὴς ἡ χειρουργία, ἀνατρήσαντες γὰρ, τὸ μὲν ὑγρὸν κομισόμεθα, τὴν δὲ ἀμορφίαν τὴν γεγονυῖαν ἐκ τῆς ἐπαναςάσεως τοῦ ὀςοῦ καταςεῖλαι πῶς ἄν τις δυνηθείη; Εἰ δέ τις πᾶν ἐθέλοι τὸ ἐπανεςηκὸς ὀςοῦν ἐκκόπτειν, γυμνώσει τὴν μήνιγγα πᾶσαν, καὶ σπασμῷ τὸν κάμνοντα παραδώσει.

ΚΗ. ος. ΕΚ ΤΩΝ ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ ΠΕΡΙ ΟΣΤΩΔΟΥΣ ΕΠΙΦΥΣΕΩΣ.

ΟΣΤΩΔΗΣ ἐπίφυσις ἐν παντὶ μὲν γίγνεται μέρει τοῦ σώματος, πλεοναζόντως δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ, μάλιςα δὲ πλησίον τῶν κροτάφων. Ὅταν δὲ δύο ἐπιφύσεις γένωνται πλησιάζουσαι τοῖς κροτάφοις, κέρατα ταῦτά τινες εἰώθασιν ὀνομάζειν, ἔνιοι δὲ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΥΣ [1] τοὺς οὕτω πεπονθότας ἀνθρώπους προσηγόρευσαν. Ἔςιν δὲ τὸ πάθος εὐκατάληπτον, συνεδρεύει γὰρ ὄγκος ἀντίτυπος, ὁμόχρους, ἀναλγὴς, ἀντίτυπος δὲ ἄγαν, ὡς ἀπὸ ὀςέου, ἀμετακίνητος, ἐξ αὐτοῦ γὰρ τοῦ κατὰ φύσιν ὀςέου γίγνεται ἡ ὀςώδης ἐπίφυσις. Δεῖ δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων τῆς κεφαλῆς μερῶν ἀναςολῇ χρήσασθαι, ἐμφερεῖ τῷ Η ςοιχείῳ, ἵνα μετὰ τὴν τῆς ἐπιφύσεως ἀναίρεσιν ἰσοπλάτη ὄντα τὰ συναγόμενα σώματα ῥαδίως κολλήσῃ. Ἐπὶ δὲ τοῦ μυὸς τῷ χιεσμῷ, πολυμερῶς γὰρ ὁ μῦς διαςελλόμενος ἀσυμπαθὴς μένει. Ἔξεςι δὲ μικρᾶς μὲν οὔσης τῆς ἐπιφύσεως, διαιρέσει ἀρκεσθῆναι κατὰ τὴν τοῦ ὄγκου κεφαλὴν, ἔπειτα διαςεῖλαι τοῖς ἀγκίςροις τὰ χείλη, καὶ τὴν ἐπίφυσιν ἐκκόψαι. Ἐπὶ δὲ τοῦ μυὸς οὐ πάντως δεῖ χιέζειν τὸ συγκριμα, ἀλλ' ὡς δὲ μείζονι χρῆσθαι διαιρέσει συμμέτρως ὑπολόξῳ, ἵνα τὸ πλεῖον αὐτοῦ μέρος τέμνηται, καὶ τῷ μεγέθει τῆς διαιρέσεως γυμνωθῇ ἡ ἐπίφυσις.

Ὅλη δὲ ἐκ βάσεως ἐκκοπτέσθω, ἵν' ὁμαλισθέντος τοῦ τόπου ἡ φυσικὴ εὐπρέπεια γίγνηται. Ἐὰν οὖν χαύνη ἢ σηραγγώδης ἡ ἐπίφυσις, αὐτόθεν τοῖς σμηλωτοῖς ἐκκοπεῦσιν ἐκκοπτέσθω, ὅλη ἐκ τῆς βάσεως ἀναιρουμένη. Ἐὰν δὲ ᾖ πυκνὴ ἢ ὀςώδης, πρότερον περιτιτράσθῳ ἡ τοῦ ὄγκου βάσις, τῆς τοῦ τρυπάνου ἀκμῆς πλαγίας ὑπολόξου προςιθεμένης, καὶ οὕτως ἡ ἐκκοπὴ γιγνέσθω. Μετὰ δὲ τὴν τῆς ἐπιφύσεως ἀναίρεσιν, τὸ κατὰ φύσιν ὀςέον ξυςῆρι ἐπιξυέσθω, ἵνα ὁμαλισθῇ, καὶ τότε τὰ ἀνεςαλμένα σώματα ἐπαγέσθω, καὶ ῥαπτέσθω πρὸς κόλλησιν. Ὅταν δὲ ἀντιβαίνῃ τῇ κολλήσει, διαμοτούσθω ἡ ἀναςολὴ, καὶ δι' ὅλου ἡ πυοποιὸς ἐπιμέλεια ἐγκρινέσθω.

ΚΘ. οζ. ΕΚ ΤΩΝ ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ ΠΕΡΙ ΑΛΩΠΕΚΙΑΣ [1]

ΤΗΣ ΑΛΩΠΕΚΙΑΣ ἡ ὑπερμεγέθης ἀθεράπευτός ἐςιν, ἡ δὲ ἁπλῶς μεγάλη δυσίατος, καὶ ἡ παρὰ κροτάφοις συςᾶσα, καὶ ἡ χρονία δυσίατος ὁμοίως. Ἐν δὲ τῷ

τῆς

(2) Margini haec adnotata sunt antiqua scriptura. ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὅτι οἱ πρὸ τοῦ ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ χειρουργοὶ οὕτως τὸ πάθος ὠνόμασαν, κατὰ μετάφοραν τὴν ἀπὸ τοῦ ζώου, ὡς γὰρ ἡ ἀλώπηξ καρπῶν ἐςὶν ἀφανιςικὴ, καὶ τὸ πάθος τῶν τριχῶν, ὡς ΛΥΤΟΣ φησιν. Οἱ δέ φασιν ὡς ἡ ἀλώπηξ χνοώδεις ἔχει ὑπότι χαλκιζούσας τὰς τρίχας, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ πάθους γίνεται. Ὁ μέντοι ΓΑΛΗΝΟΣ ἐν τῷ πρώτῳ τῆς κατὰ τόπους, οὕτως ὠνόμασαί, φησιν διότι συνεχῶς γίνεται τοῖς ἀλώπηξιν. INTERPRETATIO, *Qui ante HELIODORVM fuere chirurgi sic morbum nominaverunt, translatione a vulpe, quae bestia ἀλώπηξ graece dicitur, quemadmodum enim vulpes fruges labefactant, sic morbus hic capillos, ut IPSE ait. Alii vero dicunt ut vulpes lanuginosos pilos habet, colore aliquantulum aeneos, ita in hoc morbo fieri. At GALENVS libro primo de medicamentis secundum loca sic dictam refert, quod frequentissime vulpibus accidat.*

©BIUM

τῆς θεραπείας καίρῳ ξυρᾶν δεῖ τὴν ἀλωπεκίαν, ἵν' ἐρεθισθῇ ἐπιφάνεια, καὶ ὀθονίῳ τραχυτάτῳ τὸν τόπον ἀνατρίψαντα, κατασχᾶν ἐπιτολαίοις ἀμύχαις, πρὸς ἔκκρισιν τῶ τῆς ψιλώσεως αἰτίω. Εἶτα ἐπιθεῖναι φάρμακον ἑλκυστικὸν, οἷόν ἐστιν τυτί. Φλοίου καλάμου κεκαυμένου τέφραν, καὶ νίτρου, καὶ καρδάμου, πεφωγμένων ἴσα λεῖα ἀναλάμβανε ὑγρᾷ πίσσῃ, ἵν' ἐμπλαστρῶδες γένηται, ποιήσας τε στλημνίον ἀφλεγμάντου δυνάμεως, κατὰ πὴν μεσότητα ἔκκοπτε, ἀναλόγως τῷ τῆς ἀλωπεκίας μεγέθει, ἵνα τὰ μὲν πλησίον μέρη σκεπασθῇ, γυμνὸς δὲ μένῃ ὁ τῆς ἀλωπεκίας τόπος. Καὶ τότε πλάτυσμα τῶ φαρμάκω ἐπιτίθει κατὰ τῆς ἀλωπεκίας, χαρτίῳ σκεπάζων αὐτὸ, καὶ οὐκ ὀθονίῳ, ἵνα μὴ διὰ τῶν ἀραιωμάτων ἐκρεύσῃ τὸ φάρμακον, ἔπιδεσίν τε ἣν οἰκείαν παραλαμβάνεται. Καὶ τῇ τρίτῃ λύσας, ἐὰν μὴ φανῇ φλύκταινα γεγονυῖα μεγάλη, πάλιν ἐπίτιθει τὸ αὐτὸ φάρμακον, τῇ δὲ τετάρτῃ ἢ τῇ πέμπτῃ, τῆς φλυκταίνης φανείσης, τοῖς δακτύλοις ἀποδερεῖν, καὶ τοῦ ὑγροῦ ἐκκριθέντος, προσάμυσσε τὸν τόπον φαρμάκῳ τινὶ, οἷόν ἐστιν τὸ ἀφοδευμάτων μυῶν σὺν λιβανωτῷ καὶ ὄξει. Ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις, ἐὰν μὲν ἐπιπόλαιος ᾖ σα ἡ ἕλκωσις, ταχέως φαίνηται ἐπουλωμένη, τοῖς αὐτοῖς ἐπίμενε, εἰ δὲ βραδύνοι, κερωτῇ χρῶ δι' ἐλαίου καὶ ψιμυθίου ἐσκευασμένῃ, ἅμα γὰρ κατουλωθῇ ὁ τόπος, χνοώδεις ἀραιαὶ φαίνονται φυόμεναι τρίχες, ἃς δεῖ συνεχέσατα ξυρᾶν, πράως ἀνατρίβοντα τὸν τόπον. Βραδυνούσης δὲ τῆς τριχοφυΐας, τοῖς εἰρημένοις φαρμάκοις πάλιν χρηστέον. Κροκοδείλου χερσαίου [1] τὸ δέρμα καὶν ἀναισθήτως ποιεῖ τοὺς μέλλοντας τέμνεσθαι.

ΤΕΛΟΣ.

ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΓΜΑΤΩΝ ΛΟΓΟΥ.

(1) DIOSCORIDES de medica materia lib. II. c. 71. ed. SARACENI Ἔστι δὲ (Σκίγκος) κροκόδειλος χερσαῖος. *Est vero (scincus) crocodilus terrestris.* PLINIVS nat. hist. lib. XXVIII. cap. 8. *Ex eadem similitudine est scincus quem quidam terrestrem crocodilum esse dixerunt.* GALENVS quoque de simpl. med. lib. X. t. II. p. 140. v. 40. meminit τῶν χερσαίων κροκοδείλων τινῶν τῶν μικρῶν καὶ χαμαιριπῶν. *Terrestrium crocodilorum horum exiguorum et humi*

et quae diuturna fuit vix item ſanabilis erit. Vbi curatio tentatur, radere oportet, ut ſuperficies irritetur, et linteo aſperrimo locum perfricatum ſcarificare, ut ſumma pellicula exciſa, educatur id quod pilum naſci prohibet. Deinde medicamentum ad extrahendum induci debet, cuiuſmodi hoc eſt. Corticis calami uſti cinerem, et nitri et cardami toſtorum, pondera paria contrita, excipe liquida pice, ut emplaſtri formam obtineant, pannoque ex eo illito qui reprimere inflammationem valeat, medium excinde ut areae glabrae amplitudini reſpondeat, adeout vicinae quidem partes tegantur, area vero ipſa nuda maneat. Tum pannum medicamento illitum impone, prout ea dilatatur, chartula illum operiens, non linteo, ne medicamentum per raritudinem effluat, et faſcias quas commode recipit iniicito. Vbi deinde tertia die ſolveris, niſi puſtula apparuerit magna oborta, idem medicamentum iterum impone, quarta vero vel quinta die, puſtula exiſtente, digitis pelliculam detrahere oportet, et humore qui ſubeſt effuſo, locum lacera aliquo medicamento, quale eſt e ſtercore murino cum ture, et acero. Inſequentibus vero diebus, ſi quidem ulceratio, cum ſit in ſumma cute, in cicatricem celeriter coire videatur, iiſdem inſiſte, ſi lentius vero procedat cerato utitor ex oleo et ceruſſa parato, ſimul enim ac locus cicatricem recepit, lanuginoſi rari ſubnaſcentes apparent capilli, quos frequentiſſime radere oportet, leniter locum perfricando. Vbi tarde pilus naſcitur, medicamentis iam dictis iterum uti debemus. Crocodili terreſtris corium uſtum, facit ut ſenſu doloris careant, qui incidendi ſunt.

FINIS

LIBRI DE FRACTVRIS.

humi reptantium. Sed poſtrema haec vana et inepta adeo ſunt, ut HELIODORO abiudicanda videantur, quae a margine fortaſſe antiquioris exemplaris exſcriptor aliquis inconſiderate in contextum traduxit; cuiuſmodi quiſquiliis oppletas extremas paginas veterum codicum ſaepe vidimus.

©BIUM

FINIS

LIBRI DE FRACTURIS.

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ

ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΑΓΩΓΗΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

ΠΕΡΙ ΕΞΑΡΘΡΗΜΑΤΩΝ.

ORIBASII

COLLECTIONIS MEDICINALIS

LIBER QVADRAGESIMVS SEPTIMVS

DE ARTICVLIS EXCIDENTIBVS

E MEMBRANIS MEDICEIS FLORENTINIS

DESCRIPTVS ET CONVERSVS

AB A. COCCHIO MVCELLANO.

©BIUM

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΕΞΑΡΘΡΗΜΑΤΩΝ

ΛΟΓΟΣ ΜΖ. [1]

Α. ο̅η̅. Ε'Κ ΤΩ̃Ν ΓΑΛΗΝΟΥ̃ [2]

Τῶν δ' Ἐξαρθρημάτων τινὰ μὲν ἐξαιφνιδίους τε καὶ σφοδρὰς ἔχει προηγουμένας κινήσεις, τινὰ δὲ ἀμετρίᾳ τῆς ἐν τοῖς ἄρθροις ὑγρότητος γίγνεται, τεγγούσης μὲν τοὺς συνδέσμους, καὶ χαλώσης, ὀλισθερὰν δὲ τῇ γλισχρότητι τὴν ὅλην διάρθρωσιν ἐργαζομένης. Ἐνίοις δὲ τῶν ἀμφὶ τὰς κοτύλας ὀφρύων περιθραυσθεισῶν, ἑτοίμη ταῖς κεφαλαῖς τῶν κώλων ἡ παράλλαξις γίγνεται, τισὶν δ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὕπτιαί τε καὶ προπετεῖς εἰσὶν, καὶ παντάπασιν ἐπιπολῆς αἱ κοτύλαι.

Ὅταν οὖν [3] διά τινα τῶν εἰρημένων αἰτίαν ἐκπέσῃ τῆς οἰκείας ἕδρας τὸ διηρθρωμένον ὀστοῦν, ἡ κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, εἰς ὃ τὴν ἔκπτωσιν ἐποιήσατο καταπεφυκυῖα τελευτὴ τοῦ μυὸς, ὡς ἂν εἰς ἑαυτὸν ὅλου συντρέχοντος αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν ἑλκομένου κεφαλὴν, ἀνασπᾷ τὸ συμφυὲς αὐτῷ τοῦ κώλου μόριον, ὅπερ ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τοῦ κατὰ τὴν διάρθρωσιν ὀστοῦ, ταύτης δὲ ἀνασπωμένης συνανασπᾶται καὶ τὸ σύμπαν ὀστοῦν. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ παθήματι συμβαίνει, τὴν κεφαλὴν τοῦ παπεινοτέρου κατὰ τὴν διάρθρωσιν ὀστοῦ, ἀρχαίας θέσεως ὑψηλοτέραν γίγνεσθαι, ὡς' ἀδύνατον ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς τὴν οἰκείαν ἕδραν, πρὶν κατατείνοντα τὸ σύμπαν ὀστοῦν μεταστῆσαι κάτω τοσοῦτον, ὅσον ὑψώθη παρὰ φύσιν.

Ποιησαμένους οὖν [4] τὴν ἀντίτασιν, ἐπὶ τἀναντία μέρη τῆς ἐκπτώσεως ἀπωθεῖσθαι προσήκει τὸ ἐκπεπτωκὸς ἄρθρον. Ἔνθα δ' ἐμβαλλόντων, ἐξοχή τις ὀστοῦ προμήκης ἐστὶν, ὑπεραιωρήσαντας τὸ ἐμβληθησόμενον ὀστοῦν, κατατάξαι δεῖ τὸ ἄρθρον ἀπωθοῦντας εἰς τὴν πρόσω χώραν.

Σκέπτου τοίνυν [5] ἐφ' ἑκάστης ἐξαρθρώσεως, ὁπόθεν μὲν ἤρξατο τῆς μεταστάσεως τὸ ἄρθρον, ὅπως δὲ προελθὸν, ὅποι τήν τελευτὴν ἐποιήσατο, δεήσει γάρ σε τὴν μὲν τελευτὴν τὴν μεταστάσεως, ἀρχὴν τῆς ἐπανόδου ποιήσασθαι, προελθεῖν δ' ἐντεῦθεν ἀνάπαλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκπτώσεως.

B.

(1) Haec duo verba λόγος μζ, codicis margini antiquitus adposita, satis indicare visa sunt, hunc septuaginta llibrorum magnae ORIBASII collectionis quadragesimum septimum fuisse, unde et reliquorum quos nostrae membranae servaverunt ordinem coniecimus.

(2) Quae in his e GALENO profert ORIBASIVS desumsit praecipue e commentariis in HIPPOCRATIS libros de fractis et de articulis, ea optimo consilio praetermittens quae illi minus ad rem medicam facere visa sunt. Nos edenda haec esse duximus, quamvis GALENI commentarii illi

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 164 sur 207

©BIUM

ORIBASII

DE ARTICVLIS EXCIDENTIBVS

LIBER XLVII.

I. LXXVIII. E LIBRIS GALENI

RTICVLI quidam ſuis ſedibus excidunt repentinis validiſque motibus expulſi, alii ob nimium humorem, qui nervos comprehendentes imbuit et infirmat, lubricamque lentore totam iuncturam facit. Nonnullis cum ſinuum margines comminuti fuerint promta fit capitibus artuum prolabendi occaſio, aliis reſupini illi margines et deiecti, et ſinus prorſus patuli ab ipſo ortu ſunt.

Vbi igitur ob aliquam e dictis cauſſis articuli os ſua ſede exciderit, muſculi extremum illi parti adnatum in quam prorupit, cum nempe is totus in ſe coeat et in ſuum caput contrahatur, retrahit membri partem, quae ipſi coaluit, caput ſcilicet oſſis articulum conſtituentis, quo capite retracto una et os totum trahitur. Atque id ubi incidit, protinus caput oſſis quod in articulo inferius fuerat, ſupra priſtinam ſedem fertur, ut compelli in ſuum locum nequeat, priuſquam tantundem totum os extenſum deorſum reducatur, quantum praeter naturam ſublatum fuit.

Extenſum ſic articulum qui exciderat, propellere decet in contrariam partem eius in quam prolapſus fuerat. Vbi vero in reponendo, extremitas oſſis aliqua ſit in longum protenta, ſuſtollere os quod reſtituere tentamus, et dirigere articulum debemus in locum ulteriorem impellentes.

In unoquoque ergo articulo, qui excidit, perpende unde nam initium elabendi cepit, quomodo promotus eſt, et quo finem prolabendi fecit, oportebit enim te finem hunc reſtitutionis principium facere, atque inde rurſum procedere ad locum unde initium excidendi fuit.

illi pene integri ſuperſint, vulgatique ſint, tum ne ulla parte ipſa ORIBASII excerpta mutilaremus, tum maxime quod hinc emendari ac reſtitui eorundem commentariorum loci non pauci, et qui aliunde perierant ſuppleri poſſe videantur. Capitis huius initio ſimilia ſunt quae leguntur commentario de artic. l. 6. t. V. ed. Baſil. p. 580. v. 43. ubi eadem ſibi dicta quoque fuiſſe memorat in commentario de fractis, quae cum ibi fruſtra quaeſiverimus, partem fuiſſe ſuſpicati ſumus illius enarrationis, quae in extremo commentario tertio deſideratur pag. 575. ubi HIPPOCRATIS ſententiae ſatis poterant congruere.

(3) Comm. I. de fract. t V. p. 525. v. ult. non ſine mendis quae nunc tolli poſſunt Cl. VII ed. Iunt. 224. B.

(4) Comm. III. de fract. t V. p. 575. v. 26. cl. VII. Iunt. 250. A. ubi vulgatam ſcripturam, ac proinde interpretationem nonnihil mendoſam eſſe nunc apparebit.

(5) Comm. I. de artic. c. 7. t. V. p. 581. v. 13. Cl. VII. 252. G.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 165 sur 207

©BIUM

II. LXXIX. DE MAXILLA.

CONCVTERE prius, et laxare nervos et musculos oportet, deorsum trahendo maxillam, et a superiori quantum permittit abducendo, tum subito et simul exadversum sedi naturali articulus admovendus est, ibique sistendus, et illico iterum impellendus retrorsum, hominique imperandum ut os comprimat, antea enim illum aperire id oportuit, laxam maxillam praebentem, hoc est nullum musculum intendentem, hoc enim maxime confert ad nervos musculosque dimovendos, adducendamque subito maxillam perversam in naturalem positum, et in posteriorem partem compellendam. Nunc vero quando iam utrumque maxillae extremum recta adversum suam sedem est, conducit musculos temporum agentes eam totam ad se trahere, agent vero illi ubi aeger comprimere os et claudere nitatur.

Continere autem aliquis caput debet dum maxilla dimovetur, ac modice deorsum agitur, ne illam sequatur, hoc enim commune praeceptum est in omnibus positionibus, quae in partes mutuo contrarias fiunt. Quod si maxilla utroque articulo exciderit magis in exteriorem partem promovetur, quam ubi altero duntaxat, magisque a superiori osse malarum abscessisse apparet, non tamen distrahitur neque pervertitur, non inclinatum situm secundum naturam servans. Dignosces id a dentium positu ubi nempe inferiores superioribus, secantes, et canini, et molares, suis paribus respondeant.

Primo quoque tempore ea reponenda est priusquam ob intentionem musculorum cerebrum in consensum veniat. Sed reponendi modus, quem diximus ubi altera duntaxat parte excidit, non omnino idem convenire nunc MIHI videtur, tunc enim maxilla paulum in obliquum propulsa fuit, nunc aequaliter propendet, itaut satis sit concussam, et deorsum tractam, adeout extremum acuti processus infra os iugale ducatur, sic totam maxillam introrsum utrinque compellere, una iubentes hominem os claudere.

Periculo quidem non caret neque si altera duntaxat parte excidat, sed utrumque articulum prolabi duplo gravius est, cum musculos omnes maxillam continentes intendat, qui nervos a cerebro habent illudque citissime in consensum trahunt.

III. LXXX. DE SVMMO SCAPVLARVM OSSIS PROCESSV DIDVCTO.

CARTILAGINOSVM est os summum humeri, quod acromium dicunt, superiectum iuncturae iuguli, et lati scapularum ossis membranas habens enatas qui-

(1) Comm. de artic. II. 17. t. V. p. 602. v. 12. Cl. VII. 426. C.

(2) Vetus adnotator margini adscripsit Ἀντὶ τοῦ χαίνειν *Dictum hoc pro* χαίνειν, quasi verbum illud HIPPOCRATI usitatum χάσκειν, insolentius iam vel obsoletum fuerit, quamvis utrumque eandem habeat originem χάω, idemque valeat, nempe *os aperire*, ut indicat EVSTATHIVS p. 1909. v. 54.

(3) Comm. II. de artic. cap. 18. t. V. 602. 21.

(4) Ibi v. 34. Class. VII. 264. E.

(5) Ibi v. 41. cap. 20. Adscriptaque hic est in margine codicis vetus adnotatio. Ὅτι εἰ μὴ θεραπευθῶσιν οἱ τοιοῦτοι, περὶ τὴν δεκάτην αὐτοὺς ΦΗΣΙΝ τελευτᾶν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. *Quod nisi curentur hoc modo affecti circa decimum diem plerunque eos mori* DIXIT nempe HIPPOCRATES.

(6) Eiusd. comment. cap. XXI. t. V. 602. 47. ubi minus apte scribitur ἡ δὲ κατ' ἄμφω διάπλασις ἐστι χαλεπωτέρα quod VIDIVS vertit *aegrius restituitur*. Sed rei convenientius nostrae membranae habent διπλασίω χαλεπωτέρα, sequentia enim ostendunt GALENI sententiam fuisse, alterum casum, quo uterque maxillae articulus loco motus est suo, maius duplo periculum habere.

(7) Comment. de artic. I. 62. t. V. p. 594. v. 45. cl. VII. 260. C. Quod GALENVS hic, et de usu partium libro XIII. cap. XI. sine ulla haesitatione comminiscitur ter-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 166 sur 207

©BIUM

Β. οθ. ΠΕΡΙ ΓΕΝΤΟΣ.

ΠΡΟΔΙΑΚΙΝΗΣΑΙ [1] καὶ προμαλάξαι δεῖ τὰ νεῦρα καὶ τοὺς μῦας, ἕλκοντα κάτω τὴν γένυν, ἀπάγοντα δὲ καθόσον ἐνδέχεται τῆς ἄνω, προσήκει παράγειν τε ἐξαίφνης καὶ ἀθρόως εἰς τὸ κατ' εὐθὺ τῆς κατὰ φύσιν χώρας τὸ ἄρθρον, ἐν τούτῳ τε κατασήσαντα, παραχρῆμα πάλιν ὠθεῖν εἰς τοὐπίσω, κελεύσαντα τῷ πάσχοντι συναγάγειν τὸ σόμα, πρότερον μὲν γὰρ αὐτὸν χάσκειν [2] δεῖ, χαλαρὰν παρέχοντα τὴν γένυν, ὅπερ ἐστὶν μηδένα τῶν μυῶν τείναντα. Τοῦτο γὰρ δὴ συμφορώτατον, εἴς τε τὸ διακινῆσαι τὰ νεῦρα καὶ τοὺς μῦς, ἐξαίφνης τε παράγειν ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν τὴν παρεσραμμένην γένυν, ἀπώσασθαί τε πρὸς τοὔπίσω. Νυνὶ δ' ὅταν ἤδη κατ' εὐθὺ τῶν ἰδίων χωρῶν ἑκάτερον τῶν ἄκρων τῆς γένυος γένηται, συμφέρει τοὺς κροταφίτας ἐνεργήσαντας ἐπισπᾶσθαι πρὸς ἑαυτοὺς ὅλην αὐτήν. Ἐνεργήσουσι δὲ προθυμηθέντος τοῦ κάμνοντος συναγαγεῖν τε καὶ κλεῖσαι τὸ σόμα.

Προσκατέχειν [3] δέ τινα τὴν κεφαλὴν ἐν τῷ διακινεῖν τὴν γένυν, ἀπάγειν τε μετρίως εἰς τὸ κάτω δεῖ, χάριν τοῦ μὴ συνακολουθεῖν αὐτὴν τῇ κάτω γένυι, τοῦτο δὲ κοινὸν ἐπὶ πασῶν ἀντιθέσεων ἐστὶν τὸ παράγγελμα. Ἐὰν δὲ [4] κατ' ἀμφοτέρας τὰς διαρθρώσεις ἡ ἔκπτωσις γένηται, μᾶλλον μὲν εἰς τὸ πρόσω χωρεῖ νῦν ἡ κάτω γένυς, ἥπερ ὅτε κατὰ θάτερον μέρος ἐκπεπτώκει, καὶ πλέον ἀφεστηκυῖα φαίνεται τῆς ἄνω γένυος, ἃ μὴν παραστᾶταί γε, ὐδὲ διαστρέφεται φυλάσσουσα τὸ κατὰ φύσιν ἀδιάστροφον. Διαγνώσῃ δὲ τῇ τῶν ὀδόντων εὐθυωρίᾳ, τοῦτ' ἔστιν ὅταν οἱ κάτω τοῖς ἄνω κέωνται κατ' εὐθύ, τομεῖς μὲν τομεῦσιν, κυνόδοντες δὲ κυνοδοῦσιν, μύλαι δὲ ταῖς μύλαις.

Τάχιστα δ' ἐμβαλεῖν [5] συμφέρει, πρὶν διὰ τὴν τῶν μυῶν τάσιν εἰς συμπάθειαν ἀφίκεσθαι τὸν ἐγκέφαλον. Ὁ δὲ τρόπος ἐμβολῆς, ὃν ἐπὶ τῆς κατὰ τὸ ἕτερον μέρος ἐξαρθρήσεως εἴπομεν, οὐ κατὰ πᾶν ὁ αὐτός ΜΟΙ δοκεῖ νῦν γίγνεσθαι προσήκειν, τότε μὲν γὰρ εἰς τὸ πλάγιον ἡ γένυς ἀτρέμα παρῆκτο, νυνὶ δὲ ἰσόρροπός ἐστιν, ὡς' αὐτάρκες διακινήσαντα, καὶ πρὸς τὰ κάτω τὸ ὀξοῦν ἑλκύσαντα, χάριν τοῦ τὸ πέρας τῆς κορώνης κατωτέρω γενέσθαι τοῦ ζεύγματος, ἕως ἤδη πρὸς τὴν ἔσω χώραν ὠθεῖν ἑκατέρωθεν ὅλην τὴν γένυν, ἅμα τῷ κελεῦσαι τῷ κάμνοντι κλείειν τὸ σόμα.

Οὐκ ἀκίνδυνος [6] μὲν οὖν ὐδὲ ἡ κατὰ τὸ ἕτερον μέρος ἐξάρθρησις, ἡ δὲ κατ' ἄμφω διπλασίως χαλεπωτέρα, πάντας τοὺς ἀνέχοντας τὴν κάτω γένυν ἐντείνουσα μῦας, ἔχοντας ἀπὸ ἐγκεφάλου τὰ νεῦρα, καὶ τάχιστα εἰς συμπάθειαν ἄγοντας αὐτόν.

Γ. π. ΠΕΡΙ Α'ΚΡΩΜΙΟΥ Α'ΠΟΣΠΑΣΘΕ'ΝΤΟΣ.

ΧΟΝΔΡΩΔΕΣ ἐστὶν [7] ὀξοῦν τὸ ἀκρώμιον, ἐπικείμενον τῇ ξυζεύξει τῆς κλειδὸς καὶ τῆς ὠμοπλάτης, ὑμένας ἐκπεφυκότας ἔχον, οἷς συνδεῖται τὰ

tertium os ſuperpoſitum iuncturae iuguli, et ſcapulae, id libello de oſſibus cap. XIV. ex aliorum duntaxat auctoritate memorat, quaſi et ipſe dubitaverit an re vera exiſtat. Sed cum nullum huiuſmodi os ibi eſſe oſtenderit vulgatiſſima nobis ars incidendi corpora mortuorum hominum, quod illi, et pleriſque veterum ſapientum nefas fuiſſe videtur, ſequitur ut antea deceptum ab EVDEMO credamus, antiquiſſimo illo fortaſſe Chio, quem THEOPHRASTVS laudat, cuius figmentum refert RVFVS *oſſiculum exiguum* ὀστάριον μικρὸν quod ἀκρώμιον *eſſe dixit*. Verborum vis prohibet ne hoc de cartilagine intelligamus, qua tegitur extrema appendix ſpinae ſcapulae, ſeu proceſſus eius ſuperior, ſummus humerus dictus, et ἀκρώμιον, quo iugulo iungitur, vel de exili quadam alia cartilagine, quae in ea commiſſura aliquando intercedit, neque hoc fert ipſius HIPPOCRATIS ſententia, ſi recte illum interpretari velimus. Deceptum ergo olim GALENVM cum haec ſcriberet, ac deinde aliquid erroris ſuſpicatum fuiſſe, ſatius eſt dicere, quam excuſatione minus idonea defendere, quod tamen viri doctiſſimi facere conati ſunt, EVSTACHIVS *Oſſ. exam. p.* 175. atque RIOLANVS *Comment. de oſſib. p.* 503.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 167 sur 207

©BIUM

τὰ πέρατα τῶν ὀστῶν. Ἀποσπασθέντι δὲ αὐτῷ καὶ ἡ κλεὶς εἴωθεν συνέπεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐπανόρθωσις γίνεται, καταναγκαζομένης εἰς τὸ κάτω τῆς κλειδὸς, ὡς ἀποτελεῖσθαι τινὰ κυκλοτερῆ κάμπην αὐτῆς ἐνταῦθα. Διὸ καὶ τοῖς νεωτέροις ἡ καταναγκασις αὕτη μᾶλλον ἐπιτυγχάνεται, ὅσῳ γὰρ ἡ ἡλικία προέρχεται, ξηρότερα ἡμῶν τὰ σώματα ἀποτελεῖται. Καθάπερ οὖν τὰ ξηρὰ ξύλα πρὸς τὰς κάμπας ἐστὶν ὐκ ἐπιτήδεια, τὰ δ' ὑγρὰ καὶ χλωρὰ ῥαδίως πάσχει τοῦτο, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ τῶν ἔτι αὐξανομένων ζώων ὀστᾶ κάμπτεσθαι δύναται καταναγκαζόμενα, καὶ πολὺ μᾶλλον ὅταν ᾖ χαῦνα καὶ συριγγώδη, καθάπερ καὶ ἡ κλεὶς ἐστίν.

Καὶ Ε''ΓΩΓ' ἐπειράθην αὐτὸς ἐπ' ἐμαυτοῦ καμπτομένης αἰσθανόμενος τῆς κλειδὸς, ἔσφυζε γὰρ διὰ βάθους, ἱπότε σφοδρῶς καταναγκάσθην τῷ βιαίῳ τῆς ἐπιδέσεως. Γίνεται δὲ τοῦτο μέχρι τεσσαρακοστῆς ἡμέρας, ἐν αἷς οὕτω προσήχθη τῇ κεφαλῇ τὸ βραχίονος ἡ κλεὶς, ὥστε τοὺς μὲν νῦν ὁρῶντας ἀπιστεῖν, εἰ ἀπεσπάσθη ποτὲ, τοὺς δὲ ἰδόντας ὁπόταν ἀπεσπάσθη, τριῶν δακτύλων διάστημα τὸ μεταξὺ γενόμενον, ὑπερθαυμάζειν τὸ πρᾶγμα.

Ἐπὶ δὲ μειρακίων [1] καὶ μᾶλλον ἐπὶ παιδίων ἑτοιμότερον ἡ ἐπίδεσις καταναγκάζει τὸ ὀστοῦν, ΕΜΟΙ μὲν γὰρ ἔτος ἄγοντι πεμπτὸν καὶ τριακοστὸν, ὕστερον παθεῖν ἐν παλαίστρᾳ συνέβη. Οὐ μὴν ἀλλ' ὅ γε τινὰ τῶν ἤδη τελείων ἡδυνήθην ὁμοίως ἰάσασθαι, διὰ τὸ μὴ φέρειν αὐτοὺς τὸ βίαιον τῆς ἐπιδέσεως. Ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς ἠσθανόμην ψυχρῷ τῷ χωρίῳ πάντως, ὡς ἀναγκάζεσθαι δι' ὅλης ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἔλαιον καταντλεῖν θερμὸν, ὑποβεβλημένου δέρματος ὅλῳ τῷ σώματι, γυμνὸς γὰρ ἐπ' αὐτοῦ κατεκείμην [2]. Ὑποκειμένης οὖν κατὰ τὸ πρὸς τῶν ποδῶν μέρος λεκάνης κενῆς, ἐσχημάτιστο κατὰ τοῦτο πρὸς ἔκρουν ἐπιτηδείως τὸ δέρμα, πάλιν τε τὸ ἀθροισθὲν ἐν τῇ λεκάνῃ, μεταβάλλοντες εἰς λέβητα κατὰ πυρὸς ἐπικείμενον ἐθέρμαινον, ἐντεῦθεν τε λαμβάνοντες ἀπήντλουν τῷ πεπονθότι χωρίῳ παντί. Καὶ εἰ βραχύ ποτε διέλιπον ἠσθανόμην τάσεως εὐθέως τῶν κατὰ τὸν τράχηλον μυῶν, ὡς εἶναι δῆλον ὅτι σπασμὸς ἀκολουθήσει ῥαθυμησάντων περὶ τὴν κατάντλησιν.

Οἱ πολλοὶ [3] δ' αἱροῦντο τὴν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐκ τοῦ πάθους ἔχειν δυσχέρειαν, ὑπὲρ τοῦ μὴ πονῆσαι μέχρι τεσσαράκοντ' ἡμερῶν. Οὐ γὰρ ἡγοῦμαι θᾶττον δύνασθαι τῶν τοσούτων ἀκριβῶς καμφθῆναι τὸ τῆς κλειδὸς ὀστοῦν.

Δ. τα. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΩΜΟΝ ΕΞΑΡΘΡΗΜΑΤΩΝ.

Ἐπὶ τῶν τῷ βραχίονος [4] ἐξαρθρημάτων μέγιστόν τε καὶ ῥᾷστον εἰς διάγνωσίν ἐστιν, ὄγκος στρογγύλος καὶ σκληρὸς ἐν τῇ μασχάλῃ φαινόμενος, ὃ γὰρ ἐνδέχεται γενέσθαι τοῦτο, χωρὶς τοῦ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἐκπεσοῦσαν τῆς διαρθρώσεως, εἰς τὸ τῆς μασχάλης ἐνεχθῆναι χωρίον, ὡς' εἰ καὶ μόνῳ τις τούτῳ τῷ σημείῳ πιστεύσειεν, οὐκ ἂν ἁμάρτοι, καὶ μέντοι καὶ ῥᾴστην ἔχει τὴν διάγνωσιν. Ἐνθεῖναι γὰρ χρὴ μόνον εἰς τὴν μασχάλην τοὺς δακτύλους ὡς ψαῦσαι τὴν ἐξοχὴν, καὶ φαίνηται σαφῶς ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἐνταῦθα.

Πυκνῶς

(1) Tom. V. p. 595. v. 1.

(2) Vetus adnotatio margini adscripta Φησὶν γὰρ ὅτι συνέβη τοιοῦτο εἶναι τὰ ὑπὸ κύνα καύματα, καὶ διὰ τοῦτο γυμνὸς κατέκειτο. *Dicit enim accidisse, ut tunc esset aestus ca-*

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 168 sur 207

©BIUM

quibus extrema ossium colligantur. Eo recedente iugulum una sequi consuevit, quapropter et restitutio fit iugulo deorsum adacto, ut eius flexio quaedam ibi incurva fiat. Idcirco iunioribus hoc felicius succedit, quo longius enim progreditur aetas, eo sicciora nobis corpora fiunt. Quemadmodum igitur arida ligna minus flexibilia sunt, humida vero et viridia facile curvari patiuntur, sic animalium adhuc crescentium ossa vi flecti possunt, ac multo magis ubi rara sunt et fistulosa, sicut et iugulum est.

Et EGO expertus id in me ipso sum iugulum incurvari sentiens, introrsum enim alte pulsabat, quum valida vinctura vehementer comprimerer. Pertuli vero hoc diebus quadraginta, quibus ita iugulum ad humeri caput adductum fuit, ut qui nunc intuentur non credant unquam recessisse, quique viderunt trium digitorum intervallum factum fuisse tunc quum recessit, rem maxime admirentur.

In adolescentibus vero, magisque in pueris, os vinctura compellitur, MIHI enim annum quintum et trigesimum agenti id pati in palaestra accidit. Sed nulli tamen ex iam aetate provectis, eodem modo potui medicari, quod vincturae vim minime ferrent. Verum et EGO quoque locum omnino frigidum sentiebam, ut cogerer interdiu noctuque perpetuo oleum calidum perfundere, toti corpori pelle subiecta, nudus enim in ea iacebam. Supposita igitur ad pedes vacua pelvi, ibi commode pellis ad effluvium aptabatur, et quod in pelvi collectum fuerat iterum in lebetem infundentes, cui ignis suberat, calefaciebant, atque inde sumentes affectum locum totum perfundebant. Quod si vel modicum aliquando intermitterent, sentiebam continuo musculos ad collum distendi, sic ut aperte constaret, nervorum distentionem secuturam esse cessantibus iis, qui perfusionem curabant.

Sed plerique malebant in posterum ex malo habere molestiam, quam ad quadraginta dies dolere, non enim hoc spatio citius existimo iuguli os apte posse incurvari.

IV. LXXXI. DE HVMERO EXCIDENTE

VBI humerus excidit, maxima ac facillima ad dignoscendum nota est, tumor orbiculatus ac durus in ala apparens, id enim accidere non potest quin humeri caput ab articulo delapsum in alae locum impellatur, adeout si quis vel huic uni notae crediderit, non aberrabit, atque etiam facillimum dignoscendi modum praebet, digitos enim in alam immittere tantummodo opus est, ut eminentia tangatur, ibique humeri caput se prodit.

Fre-

caniculae, idesque nudus iacebat. Verba GALENI hic praetermissa ab ORIBASIO sunt Ὡς ἂν καὶ τῶν ὑπὸ κύνα καυμάτων ὄντων p. 595. v. 5.

(3) Pag. 595. v. 24.

(4) Fuerunt et haec fortasse depromta ab extremo commentario III. de fractis, qua enarratio deficit.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 169 sur 207

©BIUM

Frequenter vero hic articulus excidit levi occaſione, vel ob cavum minime profundum, et in ſuperciliis depreſſum, vel ob humorem partium articulo circumiacentium, quo laxae ſunt ac facile extenduntur. Hiſce igitur de cauſis huiusmodi articuli facile reponuntur.

Ideoque ſeorſum a medicis hoc ab ipſis aegris efficitur, alterius manus pugno in alam coniecto, articuloque ſurſum impulſo, cubitoque ad pectus adducto, qui quidem primus et facillimus reponendi humeri modus eſt.

Alter vero ubi medicus aliquis digitos manus ſub humeri caput adigit in pugnum compreſſos, non temere, ſed ab interiori parte ſic, ut humerum deorſum primum removeat, deinde ſurſum ita impellat, dirigatque ad cavum excipientem, inde enim iam et muſculi articulum circumcingentes ſubſerviunt, atque operam conferunt, humeri caput trahentes.

Reſtitutio etenim tres actus habet. Primo articulus in priorem partem impellitur, altero ſurſum, tertio retrorſum. Hos quippe actus neceſſe eſt perficiat qui reponit, quocunque modo reſtitutionem aggrediatur.

Vbi igitur humeri caput ex ſua ſede in priorem partem recedens, deorſum quidem primum pondere fertur, ac deinde retrorſum ad latus a muſculis in ſe recurrentibus retrahitur, neceſſe eſt ut reditus in naturalem ſitum incipiat a poſteriori parte, tum vero in priorem partem primum, deinde ſurſum procedat, et poſteaquam recta adverſum ſuum cavum iam fuerit, e duobus alterum faciendum eſt, vel muſculis res tota committenda, vel una cum iis impellendum eſt. Vbi muſculis rem commiſeris, inferiorem locum incuſtoditum ne relinquas, ſubſtineri enim aliquantulum ibi humerum oportet, ne muſculis illum retrahere non valentibus, inferius potius ferri quam in ſuam ſedem accidat. Cum tria igitur haec itinera ſint, optimum quidem eſt unumquodque recta linea, primum prorſum, alterum ſurſum, tertium rurſum facere.

Saepe non hoc modo ſed circumverſo humeri capite ad ſcapulae collum reponimus. Et primus quidem modus, quo vel ab ipſo laeſo homine, vel a medicis humerus digitis reponitur, huius generis eſt, qui ſuccedere ſine noxa ſolet ubi articulus nullam praelongam eminentiam habet, neque in humeri capite, quod exquiſite rotundum eſt, neque in ſuperciliis cavi illud recipientis. Quibus itaque frequenter excidit, neceſſe eſt et ipſum articulum laxum eſſe, et cavum habere brevia ſupercilia, ideoque facile ſibi articulum reponunt, qui ſic inſtructi ſunt, digitos illeſae manus in pugnum complicatos in alam coniicientes, ita ſcilicet, ut inter ca-

(1) Comment. I. de artic. c. 6. tom. V. p. 580. v. 43. (2) Pag. 580. v. 50. verbis HIPPOCRATI admixtis.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 170 sur 207

©BIUM

Πυκνῶς δὲ [1] ἐκπίπτει τὸ ἄρθρον ἐπὶ μικραῖς προφάσεσιν, ἤτοι διὰ τὸ τῆς κοιλότητος ἀβαθές τε ἅμα, κἂν ταῖς ὀφρύσιν ὕπτιον, ἢ διὰ τὴν ὑγρότητα τῶν περικειμένων τῇ διαρθρώσει σωμάτων, δι' ἣν χαλαρά τ' ἐςὶ, καὶ ῥαδίως ἐκτεινόμενα. Διὰ τοσαύτας οὖν αἰτίας καὶ ἐμβολαὶ τῶν τοιούτων ἄρθρων εἰσὶν ῥᾴδιαι.

Καὶ διὰ τοῦτο [2] χωρὶς ἰατρῶν ὑπ' αὐτῶν τῶν πασχόντων γίγνονται, τῆς ἑτέρας χειρὸς ἐντιθέντων τοὺς κονδύλους εἰς τὴν μασχάλην, ἀναγκαζόντων τε εἰς τὸ ἄνω τὸ ἄρθρον, τόν τε ἀγκῶνα παραγόντων παρὰ τὸ ςῆθος. Ὁ μὲν οὖν πρῶτος τε καὶ ῥᾷςος τρόπος τῆς ἐμβολῆς οὗτος ἐςίν.

Δεύτερος δὲ ὁ τοιοῦτος, ὑποβάλλοντος ἰατροῦ τινὸς ὑπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος τοὺς κονδύλους τῆς χειρὸς, οὐχ ἁπλῶς ἀλλ' ἐκ τῶν ἔνδον μερῶν, ὥςε ἀποςῆσαι κάτω πρῶτον, εἶθ' οὕτως εἰς τὴν ἄνω χώραν ἀπώσασθαι, καὶ κατ' εὐθὺ ποιῆσαι τῆς ὑποδεχομένης αὐτὸν κοιλότητος. Ἐντεῦθεν γὰρ ἤδη καὶ οἱ περικείμενοι τῇ διαρθρώσει μῦες ὑπηρετοῦσιν τε καὶ συμπράττουσιν ἀνασπῶντες αὐτήν.

Σύνθετος γάρ ἐςιν [3] ἐκ τριῶν ἐνεργειῶν ἡ ἐμβολή. Πρώτης μὲν καθ' ἣν εἰς τὸ πρόσω τὸ ἄρθρον ἄγεται, δευτέρας δὲ καθ' ἣν ἄνω, καὶ τρίτης καθ' ἣν ὀπίσω. Ταύτας γὰρ ἀναγκαῖον ἐργάσασθαι τὸν ἐμβάλλοντα, δι' οὗπερ ἂν ἐπιχειρεῖ τρόπου τὴν ἐμβολὴν ποιήσασθαι.

Ὅταν οὖν [4] εἰς τὴν πρόσω χώραν ἀπὸ τῆς οἰκείας ἕδρας ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἀποχωρήσασα, κάτω μὲν πρῶτον ἐνεχθῇ τῷ βάρει ῥέψασα, μετὰ ταῦτα δὲ ὀπίσω πρὸς τὰς πλευρὰς, ὑπὸ τῶν μυῶν εἰς ἑαυτοὺς συντρεχόντων ἀνασπασθῇ, τὴν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάνοδον ἄρξασθαι μὲν ἀπὸ τῆς ὀπίσω χώρας ἀναγκαῖον ἐςὶν, ἐντεῦθεν δὲ πρόσω μὲν πρῶτον, εἶτ' ἄνω παραγενέσθαι. Κἀπειδ' ἂν ἤδη κατ' εὐθὺ τῆς κοιλότητος ᾖ, δυοῖν θάτερον, ἢ τοῖς μυσὶν ἐπιτρέψαι τὸ πᾶν, ἢ καὶ συνεπωθεῖν αὐτόν. Ὅταν δ' ἐπιτρέψῃς τοῖς μυσὶν, μὴ καταλίπῃς τὴν κάτω χώραν ἀφρούρητον, ἀποκεῖσθαι γὰρ ἐπὶ τινὸς ἐνταῦθα χρὴ τὸν βραχίονα, μήπως ἠτονηκότων τῶν μυῶν ἀνασπᾶν αὐτὸν, ἐνεχθῆναι κάτω φθάσῃ, πρὶν ὑπ' ἐκείνων εἰς τὴν οἰκείαν ἐνεχθῆναι χώραν. Οὐσῶν οὖν τριῶν τούτων ὁδοιποριῶν, ἄριςον μέν ἐςιν ἑκάςην ποιεῖσθαι κατ' εὐθείαν γραμμὴν, πρώτην μὲν τὴν πρόσω, δευτέραν δὲ τὴν ἄνω, καὶ τρίτην τὴν ὀπίσω.

Πολλάκις δ' οὐχ οὕτως, ἀλλὰ περικυλινδουμένης τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος τῷ τῆς ὠμοπλάτης αὐχένι τὴν ἐμβολὴν ἐργαζόμεθα. Καὶ ὅγε πρῶτος τρόπος ὁ διὰ τῶν δακτύλων, ὑπό τε τοῦ πάσχοντος αὐτοῦ, καὶ τῶν ἰατρῶν γινόμενος, ἐκ τούτου τοῦ εἴδους ἐςὶν, ἐπιτυγχανόμενος ἄνευ βλάβης ἐν τῇ κατ' ὦμον διαρθρώσει μηδεμίαν ἐξοχὴν ἐχούσῃ προμήκη, μήτε κατὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος, ἀκριβῶς γάρ ἐςιν περιφερὴς, μήτε κατὰ τὰς ὀφρύας τῆς ἐπιδεχομένης αὐτὴν κοιλότητος. Οἷς μὲν οὖν ἐκπίπτει πυκνῶς, ἀνάγκη τήν τε διάρθρωσιν εἶναι χαλαρὰν, καὶ τὴν κοιλότητα βραχείας ἔχειν τὰς ὀφρῦς, καὶ διὰ τοῦτο ῥαδίως ἐμβάλλουσιν ἑαυτοῖς τὸ ἄρθρον, οἱ οὕτως κατασκευασμένοι, τοὺς κονδύλους τῶν δακτύλων τῆς ἀπαθοῦς χειρὸς ἐπιθέντες εἰς τὴν μασχάλην, ὡς μεταξὺ δῆλον ὅτι

S τὴν

(3) Pag. 581. v. 1.

(4) Pag. 581. v. 17.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 171 sur 207

©BIUM

τὴν ἔνθεσιν αὐτῶν γενέσθαι, τῆς τε κεφαλῆς τῦ βραχίονος, καὶ τῶν πλευρῶν. Γίγνονται γὰρ ἀντὶ μοχλῦ τηνικαῦτα τῆς χειρὸς οἱ δάκτυλοι, τελευτώντων μὲν εἰς ὀξὺ πέρας τῶν δακτύλων, ὥσπερ εἰς τρίγωνον κορυφὴν, [1] αὐτῇ δὲ ταύτῃ ἴῃ κορυφῇ παρεισερχομένων ῥαδίως εἰς τὴν μεταξὺ χώραν, τῆς κεφαλῆς τῦ βραχίονος καὶ τῶν πλευρῶν, ἣν δ' ἅπαξ ὑπ' αὐτῆς εἰσδεχθῶσιν, ῥαδίως τῆς ἐμβολῆς γιγνομένης, διὰ τὴν ὑγρότητα πάντων τῶν κατὰ τὴν διάρθρωσιν σωμάτων. Οἱ μὲν δάκτυλοι παραδεχθέντες εὐθέως ἐν αὐτῷ τύτῳ τὸ ἄρθρον, εἰς τὸ πρόσω μέρος ἀπεςάλκασιν τῶν πλευρῶν, ὁ δ' ἀγκὼν [2] ὑπὸ τὸν ὦμον τοῦ κάμνοντος ἔςω, χάριν τῦ κατ' εὐθὺ γενέσθαι τὸν βραχίονα τῆς ἰδίας ἕδρας. Εἴρηται γὰρ ΗΜΙΝ ἤδη πολλάκις, ὡς ὅταν ἔν τύτῳ κατας ῇ τὸ ἐμβαλλόμενον ἄρθρον, ἑτοίμην ἴσχει τὴν ἔμπλωσιν, εἰ μὴ καὶ συνεπωθοῖμεν ἡμεῖς, τῶν μυῶν ἐργαζομένων τὸ δέον.

Λέγει δὲ [3] καὶ ἄλλον τρόπον ἐμβολῆς ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ κατὰ τήνδε τὴν λέξιν. Χρὴ δὲ τὸν μὲν ἄνθρωπον χαμαὶ κατακλίναι ὕπτιον, τὸν δ' ἐμβάλλοντα χαμαὶ ἵζεσθαι, ἐφ' ὁπότερα ἂν τὸ ἄρθρον ἐκπεπλώκῃ, ἔπειτα λαβόμενον τῇσι χερσὶ τῇσι ἑωυτῦ τῆς χειρὸς τῆς σιναρῆς, κατατείνειν αὐτὴν, τὴν δὲ πτέρναν ἐς τὴν μασχάλην ἐμβάλλοντα ἀντωθεῖν, τὴν μὲν δεξιὴν εἰς τὴν δεξιὴν, τὴν δὲ ἀριςερὴν εἰς τὴν ἀριςερήν. Δεῖ δὲ εἰς τὸ κοῖλον τῆς μασχάλης ἐνθεῖναι τρογγύλον τι ἐναρμόσσον, ἐπιτηδειότατον δὲ πάνυ σμικραὶ σφαῖραι σκληραὶ, οἷαι ἐκ τῶν πολλῶν σκυτέων ῥάπλονται. [4] Ἐνίυς δὲ φησιν καὶ ὑπέρῳ ἀναγκάζειν.

Μᾶλλον δὲ [5] τῶν ἔμπροσθεν ἐμβολῶν ἐπαινεῖ τὴν διὰ τῦ κλιμακίυ, καὶ ἔτι μᾶλλον ταύτης τὴν διὰ τῆς ἄμβης. Χρὴ μέντοι φησὶν καὶ ἐπὶ τῷ κλιμακτῆρι [6] ἐπιδεδέσθαι τρογγύλον τι ἄνωθεν ἐναρμόσσον εἰς τὸ κοῖλον τῆς μασχάλης, ὅπως διαναγκάσῃ τὴν κεφαλὴν τῦ βραχίονος εἰς τὴν φύσιν ἀπιέναι. Ξύλον γὰρ τοιῦτον ἐξέχον εὐθὺς ἀπαρχὴν γίγνεσθαι κατὰ τὸ μηχανικὸν κλιμάκιον, ᾧ καὶ ΗΜΕΙΣ συνήθως χρώμεθα, παραπλήσιον τῷ ξύλῳ τῷ τὴν ἄμβην ἔχοντι κατὰ τὸ πέρας. Ὅλον δὲ τὸ ξύλον οἱ ἰατροὶ προσαγορεύυσιν ἄμβην, ἐκ τῆς κατὰ τὸ πέρας ἐπικειμένης ὀφρύος ἀμβῶνι παραπλησίας. Τοιαύτη δ' ἔςιν ἡ ὀφρὺς, οἵα καὶ κατὰ τὸ τῶν λοπάδων πέρας τὸ ἄνω γίγνεται, πρὸς τὴν ἐκτὸς ἐσραμμένην κοιλότητα. Ἐπιτηδειότατον δ' ἔςιν τῦτο τῷ παραδύναι μεταξὺ τῆς κεφαλῆς τῦ βραχίονος καὶ τῶν πλευρῶν. Καὶ μέντοι καὶ μοχλεύοντι χρησιμώτατον, ἀσφαλῶς ἐπιλαμβάνον τὴν κυρτότητα τῆς κεφαλῆς τῦ βραχίονος.

Οἱ μὲν οὖν ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ [7] εἰς μασχάλην μόνον ἐωρακέναι φησὶν ὀλισθάνοντα βραχίονα, τῶν δὲ μετ' αὐτὸν ἰατρῶν ἔνιοι καὶ ἄλλας ἐκπτώσεις ἔγραψαν, ὡς ἰδόντες αὐτοὶ, καὶ ΗΜΕΙΣ δὲ μέχρι δεῦρο πεντάκις ἴδομεν. Ἐγένοντο δὲ ἐκπτώσεις ἅπασαι ἐν τῇ πρόσω χώρᾳ, διέφερον δ' ἀλλήλων ἐν τῷ πλησιέστερον ἢ πορρώτερον εἶναι τῆς διαρθρώσεως, κατά τε τὸ μῆκος τῦ κώλου, καὶ τὸ πλάτος.

Ἡ δ' ὧν ἐμβολὴ καὶ [8] τύτων τῶν ἐξαρθρημάτων τοῖς αὐτοῖς ὑπάγεται σκόποις, ἀντιτάσει τε, καὶ μοχλείᾳ, καὶ ἀποθέσει. Προσήκει δ' ὐχ ὡς ἐπὶ τῆς εἰς μα-

(1) Sic melius in codice quam in vulgatis libris p. 581. v. 32. ὥσπερ ἡ κάτω κορυφή.
(2) Adfuta haec a pag. 583. v. 39.
(3) Pag. 582. v. 36.
(4) Emendanda hinc vulgata ſcriptura in HIPPOCRATIS libris ἐπιτηδειότατοι ΔΕ ΑΙ τῶν σμικραὶ σφαῖραι καὶ σκληραὶ, οἷαι ΠΟΛΛΑΙ ἐκ τῶν σκυτίων ῥάπτονται. Quae ſententiam minus eſſe planam facit.

(5)

©BIUM

caput humeri et coſtas eorum poſitio ſit. Vectis enim vice tunc manus digiti funguntur, in acutum finem quaſi in triangulum apicem deſinentes, et hoc ipſo apice locum inter humeri caput et coſtas facile ſubeuntes, qua ubi ſemel recepti fuerint prompta fit reſtitutio, quod omnes partes articulo adiacentes humidae ſint. Digiti quidem recepti continuo eodemque momento articulum a coſtis in priorem partem abducunt, cubitus vero ſit ſub humero laeſi hominis, ut ipſe humerus recta adverſum ſuam ſedem ſiſtatur, dictum enim NOBIS iam ſaepius eſt, ubi ſic articulus reponendus conſtituitur, expeditam reſtitutionem habere, etſi iam nos una non impellamus, muſculis quippe agentibus quod opus eſt.

Et aliam quoque reponendi rationem his verbis tradit HIPPOCRATES. Hominem oportet humi reſupinare, reponentem vero humi ſedere, qua parte articulus exciderit, deinde ſuis manibus prehenſam laeſam manum extendere, et calce in alam coniecto impellere, dextro quidem in dextram, ſiniſtro in ſiniſtram. Imponendum vero eſt in alae cavum aliquid rotundum congruens, aptiſſimaeque omnino ſunt parvae pilae durae, quales e pluribus coriis conſuuntur.

Verum prae his reponendi rationibus laudat eam quae per ſcalam, ac magis eam quae per ſpatham ligneam, cui capitulum eſt rotundum et leviter cavum, inſtituitur. Oportet autem ait et ſuper ſcalae gradum quiddam globoſum deligare ſuperne conveniens alae cavo, ut caput humeri compellat in ſuam ſedem reverti. Lignum enim huiuſmodi extans protinus ab initio parvae ſcalae aptatur, quae inſtrumenti genus eſt, et qua NOS quoque uti conſuevimus, ſimile lignum ei in quo ſummo capitulum ſeu umbo eſt, totumque lignum umbonem medici appellant, a ſupercilio quod illius extremo ineſt umbonem ſimulante. Huiuſmodi ſupercilium eſt quale et in patinarum margine ſuperiori, qua pars cava extrorſum ſpectat. Id maxime idoneum eſt ad ſubeundum inter humeri caput et coſtas, et impellenti quidem utiliſſimum, firmiter excipiens gibbum capitis humeri.

At HIPPOCRATES in alam duntaxat ſe vidiſſe ait humerum prolapſum, et medicorum qui poſt illum fuere nonnulli in alias quoque partes excidiſſe, utpote a ſe viſum ſcripſere, NOS quoque ipſi quinquies adhuc vidimus. Omnibus tamen his caſibus in priorem partem prolapſus fuerat, differebant vero quod vel propius vel longius humerus ab articulo diſtaret, per longitudinem vel latitudinem membri.

Reſtitutio autem et in his caſibus ad eoſdem fines redigitur, extendendi nempe, et impellendi, et reponendi. Non ſic tamen impellere nunc decet

(5) Pag. 384. v. 8.

(6) Vetus adnotatio margini adſcripta Καὶ ἐνταῦθά τι ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟΝ ῥητὸν καὶ τὴν ἐξήγησιν αὐτοῦ τίθησιν, κλιμακτῆρα δὲ φησι τὸ πλάγιον ἐν τῇ κλίμακι ξύλον, ὅπερ νῦν βαθμὸν ὀνομάζομεν. *Hic quoque HIPPOCRATIS verba et enarrationem ponit. Κλιμακτῆρα vero, ideſt gradum, vocat tranſverſum in ſcala lignum, quod nunc* Βαθμὸν *nominamus.*

(7) Pag. 585. v. 21.

(8) Pag 586. v. 9.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 173 sur 207

©BIUM

quemadmodum ubi in alam excidit. Ibi enim neceſſe erat os in priora primum reducere, tum ſurſum attollere, donec recta adverſum ſuum cavum fuiſſet, nunc quoniam omnino in priori parte iuncturae eſt, et vel extrorſum vel introrſum incumbit, muſculis infixum, adigere ipſum oportet, in contrariam muſculi partem compellendo.

Sed dum hoc efficitur, periculum eſt ne os in inferiorem locum prolapſum, trahentibus muſculis in alam feratur. Quod ne accidat contra extendendo potiſſimum prohibetur, nec ullatenus deterius cedit dum extenditur, ſi locus ad alam munitus ſit, ut Smyrnae fecimus, cum humerus hoc modo excidiſſet, in palaeſtra enim cuidam accidit, brachio illi a luctante duplicato, qui modus praecipue in priorem partem expellere articulum valet.

Supino homine collocato, extendimus ſimili ratione, atque ubi id calce fit, miniſtro poſt caput ſedere iuſſo, et habena alae circumdata, et aliquo antea ei ſubiecto, quod cavum oppleret. Nos vero ut dixi cum os a circumcingentibus muſculis abduxerimus, intentione deinde remiſsa, muſculis in ſe concurrentibus retrahendum reliquimus, et in ſuum cavum compellendum. Hoc igitur facile et illico ſucceſſit, ſatiſque fuit laeſum brachium a NOBIS metipſis extendi, quemadmodum ubi calce reponitur. Alias et laqueo ad extendendum uſi ſumus; ſed laqueum oportet eſſe ex iis qui aequaliter intenduntur, qualis eſt et duplex carcheſius, et qui ex duobus adverſis loris plicatur. Interdum ubi aliquandiu loco ſuo motus humerus fuit neceſſe habuimus ſcamno HIPPOCRATIS uti.

V. LXXXII. DE IIS QVAE IN CVBITO.

IN CVBITO ſi quid dimovetur curatio facilis eſt, oportet enim brachio porrecto humerum contra cubitum extendere, ut communis ratio fert omnis articuli reponendi, quo promtius manibus noſtris impellentibus os motum obſequatur. Totum vero articulum non excidiſſe, indicio eſt ſi loco ſuo maneat poſterior extans cubiti vertex. Vbi enim hic ſubſiſtit, etſi reliquus articulus aliquatenus motus fuerit, nondum tamen plane excidiſſe dici poteſt. Hoc dimoveri vocat HIPPOCRATES, inciditque proceſſibus humeri in ſinum cubiti ſubeuntibus, quem media imi humeri rotunditas antea obtinebat, quam trochleae ſimilem appellant. Dignoſcitur vero eo quod rugoſior locus appareat a quo proceſſus receſſit, et qui contra eſt tumorem habeat. Vbi ergo humerus ad interiorem partem promotus fuerit, et a ſinu cubiti receſſerit, non abſurde hunc excidendi modum ſigmoidem nominant, quod ſigmatis literae ſimilitudinem referat.

Quemadmodum vero ad reponendum, impellere mutuo opus eſt utrumque hu-

(1) Pag. 589. v. 14. verba aliquot in impreſſis libris male praetermiſſa hinc ſuppleri poſſunt. Eadem et in ALDI editione deſiderantur, quem tamen defectum ſtellula ibi marginiadpoſita fortaſſe indicare voluit. Integriori uſus exemplari ma-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 174 sur 207

©BIUM

μασχάλην ἐκπτώσεως, ὅτως καὶ νῦν μοχλεύειν, ἐπ' ἐκείνης μὲν γὰρ ἔδει πρόσω πρῶτον, εἶτ' ἄνω τὸ ἄρθρον ἄγειν, ἄχρι ἂν ἐπ' εὐθείας γένηται τῇ κοιλότητι. Νῦν δ' ἐπειδὴ πάντως μὲν ἐν τοῖς πρόσω μέρεσιν τῆς διαρθρώσεως ἐστὶν, ἤτοι δ' ἐγκέκλιται πρὸς τὴν ἔξω ἢ ἔνδον χώραν, ἐσφηνωμένον ἐν τοῖς μυσὶν, ὠθεῖν αὐτὸ χρὴ, πρὸς τὴν ἐναντίαν χώραν ἐμβάλλοντα τῶν μυῶν.

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ ἔργῳ [1] κίνδυνος εἰς τὴν κάτω χώραν ὀλισθῆσαν αὐτὸ πρὸς τῶν μυῶν ἀνασπασθὲν εἰς τὴν μασχάλην ἐνεχθῆναι. Μάλιστα μὲν οὖν ὅτε ἀντίτασις ἐᾷ γενέσθαι τοῦτο, καὶ κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἀντίτασιν οὐδὲν χεῖρόν ἐστιν ἠσφαλεῖσθαι τὸ κατὰ τὴν μασχάλην χωρίον, ὡς ἐπράξαμεν ἐν Σμύρνῃ περὶ τὸ γενόμενον οὕτως ἐξάρθρημα, κατὰ παλαίστραν μὲν γάρ τινι συνέβη, διπλωθείσης τῆς χειρὸς ὑπὸ τοῦ συμπαλαίοντος, ὅστις μάλιστα τρόπος εἰς τὸ πρόσω δύναται μεταστῆσαι τὸ ἄρθρον.

Ὕπτιον δὲ κατακλίναντες τὸν πεπονθότα, τὴν ἀντίτασιν ἐποιησάμεθα τῇ διὰ τῆς πτέρνης παραπλησίαν, ὄπισθεν μὲν καθίσαντές τινα, περιβάλλοντες δὲ τὴν μασχάλην πλατεῖ ἱμάντι, προϋποβεβλημένου τινὸς εἰς τὸ κοῖλον ἐκπληρώματος. Αὐτοὶ δὲ ὡς ἔφην ἔξω τῶν περισφιγγόντων τὸ ἄρθρον μυῶν ἀπώσαντες, εἶτ' ἀνέντες τὴν κατάτασιν, ἐπετρέψαμεν ἀνασπασθῆναι πρὸς τῶν μυῶν εἰς ἑαυτοὺς συντρεχόντων, ἐμβληθῆναι τε τῇ κοιλότητι. Τοῦτο μὲν οὖν εὐκόλως ἐνέπεσεν, καὶ παραχρῆμα, καὶ ἤρκεσέ γε τῆς πεπονθυίας χειρὸς ἡ κατάτασις ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν γενομένη, καθάπερ ἐπὶ τοῦ διὰ τῆς πτέρνης τρόπου. Ἄλλοτε δὲ καὶ διὰ βρόχου τὴν κατάτασιν ἐποιησάμεθα. Χρὴ δὲ ἰσότονον εἶναι τὸν βρόχον, οἷός ἐστιν ὅ τε διπλοῦς καρχήσιος, ὅ τε ἐκ δυοῖν διανταίων. Ἄλλοτε δὲ κεχρονισμένου τοῦ ἐξαρθρήματος ἐδεήθημεν τοῦ Ἱπποκρατείου βάθρου.

Ε. πϛ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΓΚΩΝΑ,

Ἡ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΓΚΩΝΑ [2] διακινημάτων θεραπεία ῥάστη, χρὴ γὰρ ἀποτεταμένης ὅλης τῆς χειρὸς, ἀντιτείνεσθαι τῷ πήχει τὸν βραχίονα, κατὰ τὸ κοινὸν ἁπάσης ἐμβολῆς, ὅπως ἑτοιμότερον ὑπακούσῃ ταῖς χερσὶν ἡμῶν ἀπωθούσαις τὸ παρηλλαχὸς ἄρθρον. Γνώρισμα δὲ τοῦ μὴ πᾶν τὸ ἄρθρον ἐκπεπτωκέναι, τὸ κατὰ χώραν μένειν τὴν ὄπισθεν κορώνην τοῦ πήχεος, μενούσης γὰρ ταύτης, εἰ καὶ παραλλάττοι κατά τι τὸ λοιπὸν τῆς διαρθρώσεως, οὔπω τέλειόν ἐστιν ἐξάρθρημα. Καλεῖται δὲ ὑφ' Ἱπποκράτους διακινήματα τὰ τοιαῦτα, καὶ γίνεται τῶν κονδύλων τοῦ βραχίονος εἰς τὴν βαθμίδα τοῦ πήχεως ἐμβαινόντων, ἣν τέως ἡ μέση περιφέρεια κατειλήφει τοῦ κάτω πέρατος τοῦ βραχίονος, ἣν τροχιλλώδη προσαγορεύουσιν. Δῆλον δὲ ὅτι ῥυσότερον μὲν φαίνεται τὸ χωρίον, ὅθεν ἀπεχώρησεν ὁ κόνδυλος, ὄγκον δ' ἴσχει τὸ ἐναντίον. Ὅταν οὖν ὁ βραχίων πρὸς τὴν ἔσω χώραν μεταστῇ, τῆς τοῦ πήχεος κοιλότητος ἀποστὰς, εἰκότως τὸν τοιοῦτον τρόπον τοῦ ὀλισθήματος ὀνομάζουσιν σιγμοειδῆ, διότι τῷ σῖγμα στοιχείῳ προσέοικεν.

Ὥσπερ οὖν ἀντωθεῖν ἀλλήλοις προσήκει κατὰ τὴν ἐμβολὴν τό τε τοῦ βραχίονος καὶ

manuscripto VIDIVS, sententiam totam recte potuit interpretari. Ed. Iunt. Cl. VII. 256. B.

(2) Fuerunt haec fortasse a parte commentarii tertii de fractis deperdita tom. V. pag. 575. v. 32. vel potius a cap. I. comment. II. de articulis p. 598. v. 44. ubi ἐξήγησις λείπει.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 175 sur 207

©BIUM

καὶ τὸ τῦ πήχεος ὀςῦν, ἵνα θᾶττον εἰς τὴν οἰκείαν χώραν ἐπανέλθῃ τὸ γιγγλυμοειδὲς[1] τῦ βραχίονος, οὕτως καὶ πρὸς τὴν ἔσω χώραν ἐπισροφὴ τοῦ πήχεως ὁ βραχύ τι συντελέσει, σρεφομένης ἤδη τηνικαῦτα τῆς σιγμοειδοῦς κοιλότητος, ἀπαντώσης τε τῷ πρὸς αὐτὴν ἀγομένῳ πέρατι τῦ βραχίονος.

Οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῆς εἰς τὴν ἔσω χώραν γιγνομένης παραρθρήσεως ἐπισρέφεσθαι χρὴ τὸν πῆχυν, ὡς ἐπὶ τὸ πρανὲς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀντικειμένης αὐτῇ τῆς ἐπὶ τὸ ἔξω μέρος. Ἐμβαλλόντων γὰρ ταύτην ἐπιτήδειόν ἐσιν ὑπτίαν πως ἐπισρέφειν τὴν χεῖρα, πρὸς τὸ καὶ νῦν ἀπαντῆσαι τὴν σιγμοειδῆ κοιλότητα, τῇ πρὸς αὐτὴν ἀγομένῃ τροχιλλώδει κοιλότητι τοῦ βραχίονος. Τὸ δὲ μεταςῆναι τὸ κατ' ἀγκῶνα πρὸς τεῦ βραχίονος, ἢ ἔνθα ἢ ἔνθα, καταλιπὸν τὴν βαθμίδα τῦ πήχεως, ὀλιγάκις εἴωθεν συμβαίνειν, οὐχ ὥσπερ τὰ πρόσθεν εἰρημένα πολλάκις, ἐφ' ὧν εἴπομεν φυλάττεσθαι τὴν ὀπίσω διάρθρωσιν. Ἀλλ' ἐν οἷς τελέως ὑπερέβη τὰ τῦ πήχεως ὀςοῦν ὁ βραχίων, ὡς ἐκ πλαγίων αὐτῷ παρακεῖσθαι κατὰ τὴν ἔξω χώραν, τὴν κατάτασιν ὃ χρὴ ποιεῖσθαι τῆς ὅλης χειρὸς ἐκτεταμένης, ἀλλὰ κατὰ τὸ καλούμενον ἐγγώνιον σχῆμα. Δεήσει γὰρ ἐκ τῶν πλαγίων μερῶν παρακείμενον τὸν βραχίονα τῷ πήχει, μετεωρίσαι τε, καὶ ὑψιλότερον ἐργάσασθαι τῆς κατὰ τὸν πῆχυν βαθμίδος, ἐκπλαγίων γὰρ αὐτῇ παρακείμενος οὐκ ἂν ἐμβαίη πρὶν ὑπεραιωρηθῆναι.

Τῆς οὖν κατατάσεως ἡμᾶς ἀναμιμνήσκεσθαι χρὴ τῆς γεγραμμένης ἔμπροσθεν, ἡνίκα περὶ τῶν τῦ βραχίονος ἐδιδάσκομεν ἐξαρθρημάτων, ὅταν γὰρ ἐκ τῆς εἰρημένης ἀντιτάσεως ὁ βραχίων ὑψωθῇ τοσῦτον, ὡς ὑπεραιωρηθῆναι τῆς ὑποδεχομένης αὐτὸν χώρας, ἕτοιμον ἤδη καὶ ῥᾴδιόν ἐσιν καταντῆσαι τὴν διάρθρωσιν ὅλην εἰς τὸ κατὰ φύσιν, ἀπωθυμένην τοῖς ῥέναρσιν τῶν χειρῶν.

Ἡ δὲ εἰς τὸ πρόσθεν ἔκπτωσις κατὰ τὰς ἀμέτρους ἐκτάσεις γίνεται, καθάπερ καὶ τὸ ἐναντίον ἐν ταῖς βιαίαις τε καὶ ἀθρόαις κάμψεσιν, ἐκτεινόντων μὲν γὰρ τὴν χεῖρα συμβαίνει, τὴν ὀπίσθιον κορώνην ἐν τῇ τῦ βραχίονος ἐδράζεσθαι κοιλότητι, τῆς προσθίας ἐπιπλεῖσον ἀπωσαμένης ἀπὸ τῆς οἰκείας ἑαυτῇ βαθμίδος, ὡς κινδυνεύειν ὀλίγου δεῖν ἔξαρθρον εἶναι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τὸν βραχίονα. Πάλιν δ' αὖ καμπτόντων ὀλίγου δεῖν ἔξαρθρος γίνεται κατὰ τὴν ὀπίσω χώραν ὁ βραχίων, ἔμπαλιν δὲ τηνικαῦτα τὸ πρόσθιον κάρωνον τοῦ πήχεος ἀσφαλῶς ςηρίζεται κατὰ τῆς προσθίας τῦ βραχίονος βαθμίδος.

Εἰκότως οὖν ὑπ' ἐπὶ πλεῖσον ἐκτεινόντων ὑπερβῆναι δύναται πρὸς τὴν ὀπίσω χώραν ὁ βραχίων, ἐγκαταβαινούσης αὐτῇ τῇ κοιλότητι τῆς ὀπισθίας τοῦ πήχεως κορώνης, ὑπ' ἐπὶ πλεῖσον καμπτόντων, εἰς τὰ πρόσω παραρθρῆσαι, κωλύει γὰρ καὶ ταῦθ' τὸ πρόσθιον κόρωνον τοῦ πήχεως, ἐν τῇ προσθίᾳ βαθμίδι τῦ βραχίονος ςηριζόμενον. Ὥςε καὶ ἡ ἐμβολὴ κατὰ τὸν οἰκεῖον τρόπον ἑκατέρα γίνεται τῆς ἐξαρθρήσεως, ἐπειδ' ἂν μὲν ὀλισθῇ πρόσω τὸ ἄρθρον, ἀθρόως καὶ βιαίως καμπτόντων, ἐπειδ' ἂν δὲ ὀπίσω, βιαίαν καὶ ἀθρόαν ἔκτασιν ποιουμένων.

Χρὴ

(1) Vetus adnotatio margini codicis adscripta Γιγγλυμὸς μὲν κυρίως ὁ σρεφόμενος γόμφος ἐπὶ τῶν θυρῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ θώρακος οἱ τροφεῖς. Ὁ μέντοι ΓΑΛΗΝΟΣ ἐν τῷ τριήματι Α τοῦ περὶ ἀγμῶν, ἄρθρον καλῶν φησὶν τὸν ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ γιγγλυμοὺς πάσας τὰς κοιλότητας, αἷς ἐμβαίνουσιν ἐξοχαὶ τῶν ὀςῶν. Ἐπειδὴ καὶ οἱ γιγγλυμοὶ τὰ μὲν τινα μέρη κοῖλα, τὰ δ' ἐξέχοντα κεκτημένοι, τοῖς μὲν κοίλοις ὑποδέχονται τὰς ἐξοχὰς τῶν πλησιαζόντων, τοῖς δ' ὑπερέχουσιν κοιλότητας, ὥσπερ τὸ τοῦ βραχίονος κάτω ἐμβαῖνον εἰς τὴν πήχεως κοιλότητα. Ἀλλὰ καὶ τῆς κεφαλῆς ῥαφαὶ ὕτως κληθεῖσαι, ἐπειδὴ κατὰ πρωτοειδεῖς ἀντιμβάσεις σύγκεινται.

Gin.

©BIUM

humeri et cubiti os, ut celerius pars humeri inferior cardini ſimilis in ſuam ſedem revertatur, ita et cubiti converſio retrorſum non parum conferet, quod eius ſinus curvus, quem ſigmoidem item vocant, tunc ſimul vertatur, et extremo humeri ad ipſum adacto occurrat.

Non ſolum vero ubi introrſum excidit humerus, convertere cubitum parumper oportet ad partem pronam, ſed in contrario quoque caſu ubi extrorſum movetur, reponentibus enim opportunum eſt, ſupinam aliquanto manum vertere, ut nunc quoque ſinus ſigmoides cubiti occurrat ſinui humeri trochleae ſimili. Sed dimoveri humeri extremum ad cubitum hinc vel inde, ut ſedem cubiti deſerat, raro ſolet accidere, non quemadmodum alii caſus ſaepe, antea memorati, in quibus diximus poſteriorem articuli poſitum ſervari. Sed quibus humerus cubiti os omnino tranſcenderit, ut oblique illi ab exteriori parte adiaceat, extendere non oportet brachio toto porrecto, ſed ad habitum, quem angularem vocant compoſito. Nam neceſſe erit humerum ſic oblique adiacentem cubito attollere, ſublimioremque ipſius cubiti ſinu conſtituere, in quem introire nequaquam poſſet, tranſverſe eidem adhaerens, niſi prius ſublatus fuerit.

Memoria igitur repetendus nobis eſt extendendi modus antea deſcriptus, cum de humero excidente docebamus, ubi enim ſic extendendo humerus adeo ſublatus fuerit, ut loco qui eum recipere debet immineat, promtum iam et facile eſt articulum totum in ſedem naturalem incidere manuum volis impulſum.

In priorem vero partem cubitus per immoderatas intentiones prolabitur, contrariumque evenit in violentis ac repentinis flexionibus, brachium enim extendentibus accidit poſteriorem cubiti verticem in ſinum humeri infigi, priori plurimum a ſuo cavo recedente, ut periculum prope ſit hac parte humerum ab articulo diſiungi. Contra vero flectentibus parum abeſt, quin humerus in poſteriorem partem prolabatur, tunc enim viciſſim prior cubiti vertex in priore humeri ſinu innititur.

Non mirum ergo ſi nec plerumque extendentibus tranſcendere humerus poſſit in poſteriorem partem, cum eius ſinum intret poſticus cubiti vertex, neque plerumque in priora prolabatur flectentibus, prohibet enim et hic prior cubiti vertex antico humeri ſinui infixus. Adeo ut reponendi quoque modum utrique caſui aptare debeamus, cum ſcilicet in priorem partem os exciderit, repente ac valide flectentes, cum vero in poſteriorem, vehementem item ſubitamque intentionem adhibentes.

Ne-

Ginglymus, ideſt cardo, proprie clavus eſt verſatilis in foribus, et verticula in lorica. At GALENVS commentario I. de fractis, articulorum cardines ab HIPPOCRATE vocari dicit ſinus omnes, quos ineunt quaedam oſſium eminentiae. Quoniam et cardines aliis partibus cavis aliis extantibus praediti, cavis quidem eminentias, extantibus vero ſinus recipiunt eorum quae illis appropinquant, quemadmodum extremum humeri inferius, cubiti ſinum intrat. Sed et calvariae futurae poſſent ſic appellari, quandoquidem per mutuos introitus in ſerrae modum iunguntur. Prima huius adnotationis verba ab HESYCHIO ſunt, GALENI vero locus occurrit comment. I. de fract c. 10 t. V. p. 529. v. 9.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 177 sur 207

©BIUM

Neceſſe vero eſt, ubi humerus in priorem partem a cubito excidit, tranſverſum aliquod linteum durum quaſi cuneum adiicere, una dum reponitur humeri extremum retrorſum impellendo. Manifeſtum quippe eſt, ei qui locum mutavit, reditum in naturalem ſitum eſſe oportere eadem via, non eodem tamen modo ſed contrarie incedenti. Incederet vero contrarie, ſi cum prolabendo in priorem partem venerit, nunc reponentibus nobis retrorſum procederet. Hoc igitur ubi fieri poteſt, manus noſtrae perficiunt, os reponendum propellentes, ubi id fieri nequit, manuum vice quiddam aliud molimen, ut faſcia nunc tranverſa, adhibetur. Cum enim noſtrae manus dum flectunt, humerum una retrorſum impellere nequeant, flexionem ipſam impedire- mus illis humero cubitoque interiectis, ideo faſciae illa molitio et impulſio excogitata fuit. Quam interea ab aliquo continendam ex utraque parte eſſe plane apparet, dum is qui reponit cubitum repente ac violenter flectit, ut humeri proceſſibus firmiter innixus, compellere eum in poſteriorem partem valeat. Neque faſciae duntaxat capita ex utraque parte continere praecipio, ſed retrorſum ſimul quammaxime compellere, dum brachium homo flectit.

In hoc autem reponendi modo fieri nequit, ut palma noſtrae manus uſi caput humeri retrorſum impellamus, res enim non fert, ut una homini imperemus ut cubiti articulum flectat, ipſique manum flexui mediam interponamus. Quod ſi porrecto brachio articulus ſtatuatur, nihil obſtat quo minus noſtra manu humerum retro cogamus, ſimulque cubitum altera manu in priorem partem propellamus, dum ipſius cubiti articulum reponimus.

VI. LXXXIII. DE RADII DISTRACTIONE

Vbi radius qua cubito adiunctus eſt ab eo diſtrahitur, tanto latior totus locus apparet, quanto haec oſſa mutuo receſſere, atque ſi humeri articulus cum cubito inviolatus ſervetur, extendi et recurvari poteſt, et utrunque os opus ſuum omnino perficeret, quantum fert articuli integritas, ſi modo muſculi nihil paſſi fuiſſent. Sed hos neceſſe eſt tantumdem una diſtendi, quantum oſſa mutuo diſiuncta ſunt, quorum diſtractione praeter naturam dolentes extendendi ac recurvandi munus non aeque perficiunt.

Diſtractionem hanc manifeſto dignoſces, ſi locum interiorem ad cubitum tactu exploraveris. Diducta igitur ſic oſſa nunquam rurſus inter ſe iungi poſſunt, ut iterum coaleſcant, at in priſtinum poſitum ſi vinctura omnino cogantur nonunquam revertuntur. Oportet autem in his caſibus deligandi eadem ratione uti quae fractis adhibetur, cubitum exterius, et ab interiori parte ipſius articuli flexum comprehendendo. Idcirco et ab eodem deligandi modo partes ad cubitum aegre mobiles ſaepe fiunt, atque malum patiuntur quod

(1) Vetus adnotatio margini adſcripta. Καταστιστῶν ὀρθῶν ἀπὸ τῆ παρὰ φύσιν τόπε εἰς τὸν κατὰ φύσιν. ὁ ΓΑΛΗΝΟΣ φησιν ἐν τῷ περὶ ὅρων μονοβίβλῳ, Ἕρπται δὲ ἀπὸ τοῦ ἄρτίκ, τετάρτου τοῦ ὑγιῶς. Reſtitutionem ἄπιξ ἄρα καὶ γνήσιόν ἐστιν αὐτοῦ τὸ σύγγραμμα, μετάγεται GALENVS dicit in definitionum libro ſingulari, ſi tamen il-

Χρὴ δ' ἐπὶ τῆς εἰς τὸ πρόσθεν ἐκπτώσεως προσεντιθέναι τι πλάγιον ὀθόνιον σκληρὸν, ὥσπερ τινὰ σφῆνα, συνατώσοντα κατὰ τὴν ἐμβολὴν εἰς τὴν ὀπίσω χώραν τὸ πέρας τῦ βραχίονος. Εὔδηλον γὰρ ὅτι τῷ προσώπῳ μεταξάντι, τὴν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάνοδον χρὴ γίγνεσθαι, κατὰ μὲν τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ἃ μὴν ὡσαύτως γε, ἀλλ' ἐναντίως βαδίζοντι. Βαδίζοι δ' ἂν ἐναντίως εἰ κατὰ τὴν ἔκπλωσιν ἀφικόμενον πρόσω, νῦν ἐμβαλλόντων ὀπίσω προέρχοιτο. Τῦτ οὖν ἔνθα μὲν δυναλὸν ἐστιν αἱ ἡμέτεραι χεῖρες ἐργάζονται, προσωθῦσαι τὸ ἐμβαλλόμενον ὀσοῦν, ἔνθα δ' ἃ δυνατὸν, ἀντὶ τῶν χειρῶν ἄλλο τι μηχάνημα παραλαμβάνεται, καθάπερ ἡ πλαγία νῦν ὀθόνη. Τῶν γὰρ ἡμετέρων χειρῶν ἃ δυναμενῶν ἐν τῷ κάμπτειν διωθεῖν ὀπίσω τὸν βραχίονα, διότι τὴν κάμπλην ἂν αὐτὴν ἐκωλύσαμεν γενέσθαι, μέσων αὐτῶν ἐγκειμένων τοῦ βραχίονος καὶ τοῦ πήχεως, ἡ διὰ τῆς ὀθόνης ἐπενοήθη μόχλευσίς τε καὶ ἄπωσις. Ὥ"στε δῆλον ὅτι κρατεῖσθαι δεῖ, κατὰ τὴν κάμπην αὐτὴν ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν ὑπὸ τινὸς, ἐν τῷ κάμπτειν ἀβρόως τε καὶ βιαίως τὴν χεῖρα τὸν καταρτιζόμενον, [1] ἵν' ἀσφαλῶς ἐρηρεισμένη κατὰ τὰς κονδύλους τῦ βραχίονος, ὠθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν ὀπίσω χώραν δύνηται. Καὶ ἃ μόνον γε τῆς ὀθόνης κρατεῖν τὰ πέρατα κελεύω καθ' ἑκάτερον μέρος, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ὀπίσω χώραν ὅτι μάλιστα συνεπωθεῖν ἐν τῷ κάμπτειν τὴν χεῖρα τὸν κάμνοντα.

Κατὰ μὲν οὖν ταύτην τὴν ἐμβολὴν ἀδύνατον τοῖς ἑναρσιν τῆς ἡμετέρας χειρὸς χρώμενον ὠθεῖν ὀπίσω τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος, ἃ γὰρ οἷόντε κάμπτειν τε ἅμα κελεύειν τὸν κάμνοντα τὴν κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσιν, αὐτόν τε μέσην ἐνθεῖναι τῇ κάμπῃ τὴν χεῖρα. Κατὰ δὲ τὴν ἐντεταμένην τῆς διαρθρώσεως γιγνομένης, ὃν ἀδύνατόν ἐστιν διὰ τῆς ἡμετέρας χειρὸς ὠθεῖν ὀπίσω τὸν βραχίονα, μετὰ τῦ καὶ τὸν πῆχυν ἀπωθεῖν εἰς τὸ πρόσω τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ, κατὰ τὸν ἀγκῶνα τὴν ἐμβολὴν ποιέμενον.

Ϛ. πγ. ΠΕΡΙ ΔΙΑΣΤΗΣΕΩΣ ΚΕΡΚΙΔΟΣ.

Ο"ΤΑΝ ἡ κερκὶς [2] κατὰ τὴν σύμφυσιν ἀποχωρήσῃ τοῦ ἑτέρου ὀστῦ, πλατύτερον τοσῦτῳ φαίνεται τὸ χωρίον ἅπαν, ὅσῳ διέστη ταῦτα, σωζομένης δ' ἀβλαβῦς τῆς τῦ βραχίονος πρὸς τὸν πῆχυν διαρθρώσεως, ἐκτείνειν καὶ κάμπτειν δύναται, κἂν τελέως ἐνήργουν ἑκάτεροι, ὅσον ἐπὶ τῷ τῆς διαρθρώσεως ἀβλαβεῖ, εἴπερ μηδὲν οἱ μῦς ἐπεπόνθεισαν. Νυνὶ δὲ καὶ τούτυς ἀνάγκη συνεπεκτείνεσθαι τοσῦτον, ὅσον ἀλλήλων ἀφίσαται τὰ ὀστέα, διὰ τὴν τούτων οὖν παρὰ φύσιν ἔκτασιν ὀδυνόμενοι, τὰς κατ' ἔκτασιν καὶ κάμψιν ἐνεργείας ἀχ ὁμοίως ἐπιτελῦσιν.

Φανήσεται δέ σοι σαφῶς ἡ διάστασις, ψάυοντι κατὰ τὴν ἔνδον χώραν τοῦ ἀγκῶνος. Εἰς μὲν οὖν τὴν σύμφυσιν ἄγειν τὰ διαστασθέντα τῶν ὀστῶν ἀδύνατον, εἰς δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς θέσιν εἰ πάνυ βιάσαιτο κατὰ τὴν ἐπίδεσιν ἐσθ' ὅτε παραγίνεται. Χρὴ δὲ τὴν ἐπίδεσιν ἐπὶ τῶν τοιούτων παθημάτων γίγνεσθαι καταγματικὴν, καταλαμβανόντων ἡμῶν ἔξωθεν μὲν τὸν ἀγκῶνα, κατὰ δὲ τὴν ἔνδον χώραν τὴν κάμπην αὐτῆς τῆς διαρθρώσεως. Διὸ καὶ δυσκίνητα γίγνεται πολλάκις ἐξ αὐτῦ τῦ τρόπῳ τῆς ἐπιδέσεως τὰ κατὰ τὸν ἀγκῶνα μόρια, καὶ πάσχει πάθημα τὴν καλουμένην

T ἀγκύ-

illius germanum ſcriptum eſt, os traductum a loco qui praeter naturam eſt ad naturalem. Καταρτισμὸν Graeci dixere, quod ille ἄρτιος integer ſit.

(2) Haec quoque ſumpta fuiſſe videntur ab aliqua earum partium, quae in commentariis GALENI de fractis et de articulis deſiderantur.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 179 sur 207

©BIUM

ἀγκύλην. [1] Ἐὰν μή τις αὐτὰ καταντλήσει τε συνεχεῖ τῇ δι' ἐλαίου καὶ ὕδατος μαλάττῃ, καὶ μετὰ τὸ παρελθεῖν τὸν χρόνον τῆς φλεγμονῆς, διακινῇ συνεχῶς, ἐν τε ταῖς κατάντλησιν, καὶ ταῖς δεξαμεναῖς, ὅταν ὁ κάμνων λέηται.

Ζ. πδ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΙΣΧΙΟΝ.

Εἰ δ' ἡ κεφαλὴ [2] τῷ μηρῷ τῆς οἰκείας μετεσᾶσα χώρας, ἐν τοῖς ἔξω μέρεσιν τῆς διαρθρώσεως, ἐν σαρκὶ ἱζάνει, κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ οὕτω παθόντες ὀδυνῶνται τὴν θλιβομένην ὑπ' αὐτῆς σάρκα, τῷ χρόνῳ δὲ τυλοῦται καθάπερ τῶν σκαπτόντων αἱ χεῖρες. Ὅταν δὲ τοῦτο γένηται, παραπλήσιόν τι διαρθρώσει παρασκευάζεται, χρωμένῃ τῷ μηρῷ τῇ γεγενημένῃ τρίβῳ, καθάπερ ἔμπροσθεν ἐχρῆτο τῇ κοτύλῃ τῷ ἰσχίῳ, τά τε γὰρ ἄλλα καὶ ὑγρότης τις αὐτῇ προγίγνεται, καταρχὰς μὲν διὰ τὴν φλεγμονὴν ἀθροιζομένη πλείων, ἐν δὲ τῷ χρόνῳ, τῷ λεπτοτέρῳ τε καὶ ὑδατώδει ἐν αὐτῇ διατμισθέντος, ὑπὸ τῶν ἐπιτιθεμένων ἔξωθεν φαρμάκων, καταλειπομένου τοῦ γλισχροῦ τε καὶ μυξώδους, πρὸς τὴν κίνησιν τῆς κεφαλῆς τῷ μηρῷ, καὶ διὰ ταύτην ὑπ' τὴν ὑγρότητα καθάπερ ἄρθρῳ χρῶνται τῇ τρίβῳ.

Εἰ μὲν οὖν [3] ἀποῤῥαγέντος τοῦ δεσμοῦ τὸν μηρὸν ἐκπεσεῖν συμβαίη, κἂν ἐμβληθῇ παραχρῆμα, μεῖναι κατὰ χώραν οὐ δυνήσεται, κατάντες γὰρ ὕσης τῆς κοτύλης, καὶ μεγάλου βάρους αὐτῇ ἐκκρεμαμένου τοῦ παντὸς σκέλους, ἑτοίμως αὖθις ὁ μηρὸς ἐκπήσεται τῆς οἰκείας χώρας, εἴτις ἐν τῷ βαδίζειν ἐγχειρήσαι βραχὺ ῥᾴτλον, ἢ ὑπερβῆναι τι τῶν ἐν ποσὶν, ὡς εἴγε τις ὀλίγην αὐτοῦ ποιοῖτο κίνησιν ἐφ' ὁμαλοῦ ἐδάφους, ἀεὶ δύναιτ' ἂν οὕτω μόνως φυλάξαι τὴν κατὰ φύσιν θέσιν. Οὕτως μὲν οὖν ἡ φύσις τοῦ πράγματος ἡμᾶς διδάσκει, μὴ δύνασθαι μεῖναι κατὰ χώραν τὸν μηρὸν ἐμβληθέντα, τοῦ συνδέσμου διασπασθέντος. Καὶ γὰρ αὖ κἀκεῖνο προσθεὶς ἄν τις ἀληθέυοι, τῇ μὲν κατὰ γόνυ διαρθρώσει σύνδεσμοί τινες ἔξωθέν εἰσιν νευρώδεις, τῷ μηρῷ δὲ μόνος εἷς ὅτος, οὐδενὸς ἔξωθεν ἄλλου τοιούτου σφίγγοντος τὴν διάρθρωσιν, ὅτι μὴ [4] τῶν μυῶν. Οὐ γὰρ οὖν οὐδὲ παρὰ τούτων ὀλίγη τις ἔστιν βοηθεία πρὸς τὸ μὴ ῥᾳδίως ἐκπίπτειν τὰ ἄρθρα, καὶ μάλιστα ὅταν ὦσιν εὐτραφεῖς τε καὶ σύντονοι καθάπερ εἰσὶν τοῖς γυμνασικοῖς, οἷς καίτοι σφοδροτάτας ἰσχυσι κατὰ παλαίσματα πληγάς τε καὶ πτώσεις καὶ τάσεις καὶ περισροφὰς τῶν ἄρθρων, οὐκ ἐκπίπτει τὰ κῶλα, διὰ τὸ πάντοθεν ἰσχυροῖς καὶ μεγάλοις σφίγγεσθαι μυσίν.

Διαῤῥαγέντος οὖν τοῦ κατὰ τὸν μηρὸν συνδέσμου, μένειν οὐκ οἷόν τε τῷ ἄρθρῳ κατὰ χώραν κἂν ἐμβληθῇ, καὶ μάλις' ἐπὶ τῶν ἰσχνῶν. Εἰ δὲ ὁ σύνδεσμος ἐπιτρέψειεν ἐκπεσεῖν τῷ μηρῷ, κἄπειτα ἐμβληθείη, μενοῦνης μὲν τῆς ὑγρότητος, αὖθις ὡσαύτως ἐκπέσεται, ξηρανθείσης δὲ τὴν κατὰ φύσιν ἀσφάλειαν ἀπολήψεται. Προσήκει δὲ μέχρι πολλοῦ ξηραίνουσι φαρμάκοις περιλαμβάνειν τὴν διάρθρωσιν, ἄχρι [5] ἂν αὐτάρκως ξηρανθῇ τὸ τυνδετικὸν νεῦρον.

Η. πε.

(1) Vetus adnotatio margini adscripta Ὅτι ἐν τῷ προγεγραμμένῳ περὶ ὀρων μοναβίβλῳ, ἀγκύλην φησὶν γίγνεσθαι πάθος περὶ τὰς ἐν τῷ τραχήλῳ, ἢ τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις τένοντας ἐμποδιζομένας τῆς ἐνεργείας. *In libro singulari definitionum antea memorato, ancylem affectum oriri dicit in collo vel in articulis circa tendines in functionibus suis impeditos.* Eadem sententia paulo aliter enunciata occurrit t. IV. p. 401. v. 5.

(2) De articul. comm. III. cap. 93. t. V. p. 633. v. 5. non fine mendis.

(3)

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 180 sur 207

©BIUM

quod ancyle vocatur, nisi quis eas continua perfusione ex aqua et oleo molliat, et postquam tempus inflammationis praeterit, assidue moveat tum in perfundendo, tum in labris quando aeger lavatur.

VII. LXXXIV. DE HIS QVAE AD COXAM

SI CAPVT femoris e sua sede prolapsum in exteriorem articuli partem carni innitatur, iis qui sic affecti sunt initio quidem caro dolet, dum illo osse tunditur, tempore vero occallescit, quemadmodum fossorum manus faciunt. Vbi id incidit simile quiddam articulo fit, cum femur enata ibi trita quadam sede utatur, sicut antea sinu coxae utebatur, nam praeter alia, et humor quidam eo advenit, principio quidem ob inflammationem maiori copia collectus, deinde vero, tenuiori et aquosiori parte ab exterius impositis medicamentis dissipata, atque glutinosa ac mucosa relicta, ad motum capitis femoris accommodata, cuius humoris causa, trita illa sede tanquam articulo utuntur.

Si ergo disrupto ligamento femur elabi accidat, etsi illico repositum fuerit sua tamen sede manere non poterit. Cum enim sinus declivis sit, et ab eo magnum pondus totius cruris pendeat, facile rursus femur suo loco excidet, si quis incedendo gradum tentet nonnihil accelerare, vel quid pro pedibus positum transcendere, adeo ut quis levem tantummodo illi motum afferens in plano pavimento sic duntaxat in naturali positu continere valeat. Id ergo nos rei natura docet, non posse suo loco repositum femur manere, cuius ligamentum abruptum sit, etenim illud quoque praeterea quis vere diceret, in genu quidem articulo nervosa quaedam ligamenta exterius adesse, femori vero unum hoc, nihilque aliud huiusmodi articulum exterius costringere, nisi musculi id facerent, nam neque parum ab his adiumenti est, ne articulorum ossa facile excidant, et maxime si succi pleni sint atque contenti. Cuiusmodi musculos athletae habent, quibus, etsi vehementissimos ictus luctando et casus et contentiones contortionesque articulorum patiantur, artus tamen non excidunt, quod undique magnis validisque musculis constringantur.

Abrupto igitur femoris ligamento, manere articulus in sua sede, etiamsi repositus fuerit, in gracilibus praesertim non potest. Quod si ligamentum sinat femur elabi, idque deinde repositum fuerit, humore remanente rursus erumpet, eo autem siccato naturalem firmitatem recuperabit. Conducit vero siccantibus medicamentis diutius articulum comprehendere, donec nervus ille ligans satis arescat.

VIII.

(3) Comment. IV. de artic. c. 42. tom. V. p. 653. v. 5. mendose.

(4) Impressus liber habet ὅτε τῶν μυῶν, quo mendo VIDIVS deceptus vertit *sed nec musculis etiam* contra GALENI sententiam, atque ipsius rei naturam.

(5) Sic semper scriptum occurrit in his membranis non ἄχρις, ut plerumque habent impressa exemplaria. PHRYNICHVS de dictionibus Atticis p. 8. Μέχρις καὶ ἄχρις σὺν τῷ Σ ἀδύνατα, μίχρι δὲ καὶ ἄχρι λέγε.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 181 sur 207

©BIUM

VIII. LXXXV. DE CRVRIS ARTICVLO AD PEDEM.

VBI in articulo qui ad pedem est os tibiae nudatum exciderit, reponi non debet, propter nervorum distentionem quae oriri solet, satiusque est claudum relinquere. Accidit enim pro affectus varietate musculos alios distendi, alios contineri, atque iuncturam servare. Iis ad principium suum retractis, totum membrum fit brevius, obsequens et una adductum. Quod si quis os quod extat intendens reponat, tum musculis noxam non levem haec intentio afferet, tum longitudo membri simul eos extendens vehementi dolore afficiet, cumque ibi magni musculi sint, nervorum distentio necessario consequetur. Si vero incidat parvos eos esse, quales qui in digitis sunt, et hic nonnullum periculum erit, at si diligenter admodum in tota curatione agatur, horum plerique sanantur.

IX. LXXXVI. DE HIS QVAE AD CALCEM.

DIDVCVNTVR saepe nonnullis qui vehementius saltaverint ossa quae ad calcem sunt, nimirum ligamentis quibus ea coniungebantur abruptis. Hic periculum est ne magni dolores, atque inflammatio non levis insequantur, loca enim ossea sunt, neque ossibus communibus, sed valde duris constructa, ut si vel modica inflammatio oriatur, acerrimi dolores ob attritum superveniant. Et qui calci nectitur tendo cum grandior sit, si inflammatione tentetur, periculum afferet distentionis nervorum, sed et nervi magni eo loco dispositi sunt, qui ossa contingunt.

In aliis igitur quae omnem curationem spectant diligenter agendum est, tum tenui victu, tum multa calidae perfusione, sed et cutis imae partis pedis, quam plantam vocant, moderate scarificare debemus, finem altitudinis in incisione facientes duritiem, obcalleſcit enim quibusdam, ita ut ne paulum quidem sanguis fundat, nisi scalpellum satis profunde quis adigat. Illius igitur partem tantummodo incidere par est, quanta nihil adhuc sanguinis emittit, at ei parcere, quae incisa illico cruentatur, nam haec secta etiam dolet, nec quoquo modo, sed aequaliter incidendum, quod cutis ibi durum est.

Incidendi autem aequaliter tres respectus habeto, ad longitudinem incisionis et altitudinem et ad interstitium. Oportet enim aeque longas atque profundas esse incisuras, et aequali intervallo distare, ut universa planta sine dolore similiter extendatur, ubi adest inflammatio. Concidere quidem cutim cogimur, tum ut sanguinis copiam aliquanto minuamus, quae in inflammatione superat, tum ut spiramenta faciamus, et distentionem praeterea resolvamus inflammationis, quam concepit.

In-

(1) Sunt haec fortasse ab extrema parte comm. IV. de artic. quae periit.

(2) A commentario II. de fractis cap. 16. et 18. ed. Gr. Bas. t. V. pag. 541. v. 56. et 545. 19. Ed. Lat. Iunct. Cl. VII. 234. C. et D. sed emendatior hic in nonnullis est nostri codicis scriptura.

(3) In vulgatis libris est μικρῶν, quod VIDIVM coegit ut verteret *Ossibus valde minutis*, sed GALENI mens fuisse vi-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 182 sur 207

©BIUM

Η. ρε. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΟΔΑ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΝΗΜΗΣ.

Ὅταν [1] τῆς πρὸς τὸν πόδα διαρθρώσεως τὸ τῆς κνήμης ὀστοῦν ἐξαρθρήσῃ γυμνωθὲν, ἀφιστᾶσθαι δεῖ τῆς ἐμβολῆς, διὰ τὸν ἐπιγινόμενον σπασμὸν, καὶ μᾶλλον αἱρεῖσθαι χωλὸν ἐᾶν αὐτό. Συμβαίνει γὰρ κατὰ τὰς διαθέσεις τὸ μέντοι διαστᾶσθαι τῶν μυῶν, τὸ δὲ συνέχεσθαί τε καὶ διασώζειν τὴν ἕνωσιν. Ἀνασπασθέντων αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ἔλαττον γίνεται τὸ κῶλον ὅλον, ἀκολουθοῦν τε καὶ συνανασπώμενον τοῖς μυσίν. Ἐὰν δέ τις κατατείνας ἐμβαλῇ τὸ ἐξέχον ὀστοῦν, ἅμα μὲν ἡ κατάτασις αὕτη βλαβὴν ὐ μικρὰν ἐργάζεται τοῖς μυσὶν, ἅμα δὲ καὶ τὸ μῆκος τοῦ κώλου συναποτείνον αὐτοὺς ὀδυνήσει σφοδρῶς, καὶ κατὰ τοῦτο μεγάλων μὲν ὄντων τῶν μυῶν, ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθήσει σπασμός. Εἰ δὲ μικροὶ τύχοιεν ὄντες, οἷοι κατὰ τοὺς δακτύλους εἰσὶν, οὐδ' ὅτως μὲν ἀκίνδυνον ἔσαι, σὺν ἀκριβείᾳ δὲ πολλῇ τῆς ὅλης θεραπείας, οἱ πολλοὶ τῶν τοιούτων διασώζονται.

Θ. ρσ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΤΕΡΝΑΝ.

Δίστατα [2] πολλάκις πηδησάντων τινῶν ἰσχυρότερον τὰ κατὰ τὴν πτέρναν ὀστᾶ, δῆλον ὅτι τῶν συμφυόντων αὐτὰ συνδέσμων ἀποῤῥηγνυμένων, ἐφ' ὧν κίνδυνός ἐστιν ὀδύνας τε μεγάλας ἀκολουθῆσαι, καὶ φλεγμονὴν ὐ σμικρὰν, ὀχώδη τε γὰρ τὰ χωρία, καὶ οὐδ' ὑπ' ἐκ τῶν ἐπιτυχόντων ὀχῶν, ἀλλ' ὑπ' ἐκ πάνυ σκληρῶν [3] συνηρθρώμενα, ὥστε κἂν βραχεῖα πως γένηται φλεγμονή, μεγάλας ὀδύνας ἔπεσθαι διὰ τὴν θλῖψιν. Ὁ τ' ἐμφυόμενος τῇ πτέρνῃ τένων, ἀξιόλογος ὢν τὸ μέγεθος, εἰ φλεγμήνειεν, κίνδυνον ἔξει σπασμῶν, καὶ μὲν καὶ νεῦρα κατὰ μόριον τοῦτο μεγάλα τέτακται, ψαύοντα τῶν ὀχῶν.

Τάτ' οὖν ἄλλα τῆς θεραπείας ἁπάσης ἠκριβῶσθαι χρὴ, κατά τε τὴν τῆς διαίτης λεπτότητα, καὶ τὸ πλῆθος τοῦ καταντλουμένου θερμοῦ, καὶ μέντοι καὶ τὸ δέρμα τοῦ ποδὸς ὃ προσαγορεύουσιν ἶχνος, ἀμύσσειν χρὴ συμμέτρως [4], ὅρον τοῦ βάθους τῆς τομῆς ποιούμενον τὴν σκληρότητα, τυλοῦται γὰρ ἐπ' ἐνίων ὡς μηδὲ βραχὺ προχεῖν αἵματος, εἰ μὴ μέχρι βάθους ἱκανοῦ καθείη τις τὴν σμίλην. Αὐτὸ δὴ τοῦτο μόνον αὐτοῦ προσήκει τέμνειν τὸ μέρος, ὅσον ὕπω προχεῖ τοῦ αἵματος, ἐκεῖνο δὲ φείδεσθαι καθ' ὃ τεμνόμενον εὐθέως αἱμάσσεται, καὶ γὰρ καὶ ὀδυνᾶται τεμνόμενον ἐκεῖνο [5], τέμνειν δ' οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὁμαλῶς τὸ σκληρὸν τοῦ δέρματος.

Ἔχοις δ' ἂν τρεῖς σκοπὸς τοῦ τέμνειν ὁμαλῶς, ἕνα μὲν τὸ μῆκος τῆς τομῆς, ἕτερον δὲ τὸ βάθος, καὶ τρίτον τὸ μεταξὺ διάστημα. Χρὴ γὰρ ἴσας τῷ μήκει καὶ βάθει τὰς τομὰς ἀλλήλαις τέμνειν, ἴσον τε διεσηκυίας, ὅπως ἅπαν ὁμοίως τὸ ἴχνος ἀλύπως ἐπεκτείνηται κατὰ τὸν τῆς φλεγμονῆς καιρόν. Σχάζειν δ' ἀναγκαζόμεθα τὸ δέρμα, τοῦτο μὲν οὖν κενοῦντές τι τῆς περιουσίας τοῦ κατὰ τὴν φλεγμονὴν αἵματος, τοῦτο δὲ καὶ διαπνοὰς ἐργαζόμενοι, καὶ προσέτι τὴν τάσιν ἐκλύοντες τῆς φλεγμονῆς ἣς ἔσχεν.

Τέ-

videtur, ut illa pedis ossa dura esse sine medulla animadverteret, ut CELSVS quoque facit lib. VIII. c. 1. extremo.

(4) In impresso exemplari p. 545. v. 25. totus hic locus sic se habet sine sensu ἴχνος ἐπὶ πολλῷ χρὴ σύμμετρον δὲ ἐφ' ὧν σκληρὸν ἔῃ, ὅρον etc. VIDIVS vel ingenio vel manuscripto libro fortasse adiutus, sententiam componens non male sic interpretatur. *Cutis incidenda est magna cum moderatione ubi dura est, altitudo etc.*

(5) Emendanda hinc est impressi exemplaris scriptura pag. 545. v. 27. quae sententiam multiplici obscuritate involvit.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 183 sur 207

©BIUM

Τέμνειν μὲν οὖν ὡς εἴρηται τὸ ἴχνος, ἑξῆς δὲ λεπτύνειν. Γένοιτο δ' ἂν τοῦτο τῆς μὲν σκληρότητος μαλαττομένης, τοῦ δὲ πάχους καθαιρομένου, γενήσεται δ' ἄμφω ταῦτα καταντλούντων ἔλαιόν τε καὶ ὕδωρ θερμὸν οὐκ ὀλίγον, εἶτ' ἐπὶ τῇ καταντλήσει πρὸ τῶν ἐπιδέσμων ὑπαλειφόντων ἔλαιον μηδεμίαν ἔχον σύψιν.

Ἐπιδεῖν δὲ [1] προσήκει καὶ ἐπὶ τούτων τῷ καταγματικῷ τρόπῳ, μόνος γὰρ ἐκεῖνος, ὡς πρόσθεν ἔφαμεν, διωθεῖ τὸ αἷμα πρὸς τὰ πλησιάζοντα χωρία, τῆς συνήθους πολλοῖς [2] ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ ποδὸς ἐπὶ τὴν πτέρναν ἐκθλιβούσης τὸ αἷμα. Πρώτην [3] οὖν τὴν πτέρναν ἐπιδήσομεν, καὶ τὰς πλείστας ἐπιβολὰς τῶν ὀθονίων κατ' αὐτὴν ἐπιβαλόμεθα. Δεῖ δὲ μὴ ἰσχυρῶς πιέζειν τοῖς δεσμοῖς, ἀλλὰ πολλοῖς τοῖς ὀθονίοις χρῆσθαι, τὴν γὰρ ἀσφάλειαν τῆς ἐπιδέσεως ἢ τῇ πιέσει ποιητέον, ἢ τῷ πλήθει τῶν ὀθονίων.

Ἐφ' ὧν οὖν [4] δεδοίκαμεν μὴ βραχὺ μᾶλλον ἐρεισάντων γένηται συμπάθεια τῆς τῶν νεύρων ἀρχῆς, ἐπὶ τούτων ἄμεινον τῷ πλήθει τῶν ὀθονίων ἐργάζεσθαι τὴν ἀσφάλειαν, οὐ τῷ τῆς πιέσεως ἰσχυρῷ.

I. πζ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΚΡΟΙΣ ΤΟΙΣ ΚΩΛΟΙΣ ΚΙΝΗΘΕΝΤΩΝ ΟΣΤΩΝ.

Ἐν ἄκροις τοῖς κώλοις ὀστοῦν κινεῖται [5] τῶν συναπτόντων αὐτὰ πρὸς τὰ πλησιάζοντα συνδέσμων ἀποῤῥηγνυμένων, ἀλλ' οὔτε πάντες οἱ περιέχοντες ἐν κύκλῳ σύνδεσμοι τοῦ κινηθέντος ὀστοῦ ἀποῤῥήγνυνται, σπάνιον γὰρ ἱκανῶς τὸ τοιοῦτον, εἰ δέ ποτε καὶ γένοιτο, καταλιπὸν ἅπασαν τὴν αὑτοῦ χώραν τὸ βλαβὲν, οὕτως ἀναπηδᾷ πρὸς τὸ δέρμα, καὶ μάλιστα οἷς ἐστὶν χαλαρὸν, ὡς τό γε σύντονον [6] ἀνθίσταται τῇ πρὸς ἑαυτὸ φορᾷ τοῦ κινηθέντος ὀστοῦ. Διὰ τοῦτο γοῦν οὐδὲ εἰς τὸ κάτω τοῦ ποδὸς εἴωθεν τὰ πολλὰ τὸ κινηθὲν ὀστοῦν ἐξίσχειν, ὅτι σκληρὸν καὶ παχὺ τὸ δέρμα τὸ καλούμενον ἴχνος, ἀλλὰ καὶ διότι τὰ πλήττοντα τοὐπίπαν ἐκ τῶν ἄνω μερῶν ἐμπίπτει τῷ ποδί. Μόνως οὖν οὕτως εἰς τὸ κάτω μέρος ἐκστήσεται τὸ κινηθὲν ὀστοῦν, ὅταν ἀφ' ὑψηλοῦ τινὸς ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ λιθὸν τραχὺν ἐξοχὰς ὀξείας ἔχοντα καταπηδῶν ἐρείσηται.

Τὰ μὲν οὖν πάντοθεν ἀπολυθέντα, καὶ τελέως ἐκστάντα τῆς εαυτῶν χώρας, εἴτε κάτω τοῦ ποδὸς εἴτε ἄνω χωρήσειεν, χαλεπότατόν ἐστιν εἰς τὴν οἰκείαν ἐμβάλλειν χώραν. Εἰ δ' ἄρα καὶ σπανίως εὐτυχηθείη τινὶ τὸ ἔργον, ἀλλὰ τὸ φυλάξαι γε τὴν χώραν ἀεὶ χαλεπὸν. Ἔνθα γὰρ ἂν ὀστοῦν σφοδρότερον κινηθῇ, πάλιν ἐκστήσεται, [7] τοὺς κρατοῦντας αὐτὸ συνδέσμους οὐκ ἔχον. Ἐκ μέρους δέ ἀπολελυμένον, καθ' ἅπερ ἂν ἀποῤῥαγῶσιν οἱ σύνδεσμοι, προκύπτειν εἴωθεν.

Δεῖ δὲ τὴν θεραπείαν τοιαύτην ποιεῖσθαι καὶ νῦν, οἷαν ἐπὶ τῶν καταγμάτων προειρήκαμεν, καὶ γὰρ ἀπὸ διατάσεως ἄρχεσθαι χρὴ, χάριν τοῦ καλῶς διαπλάσαι τὰ διακεκινημένα τῶν ὀστῶν, καὶ μετὰ τὴν διάπλασιν ἐπιδοῦντα τῶν αὐτῶν στοχάζεσθαι σκο-

(1) Pag. 545. v. 52. et p. 546. v. 10. Sententiae partibus longe distantibus coniunctis, verborumque ordine non nihil immutato.

(2) Intellige ἐπιδέσεως.

(3) Pag. 547. v. 15. et 20. et p. 643. v. 7.

(4) Vnde paucula haec sumta fuerint nondum comperi.

(5) E commentario II. de fractis cap. 10. t. V. p. 543. v. 33. In codicis margine vetus hic huiusmodi adnotatio est, Κίνημά ἐστιν τῶν κατὰ γόμφωσιν, ἢ κατὰ ἁρμονίαν συγκειμένων ὀστῶν, ποτὲ μὲν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ παρὰ φύσιν κίνησις, ποτὲ δὲ καὶ εἰς τὸν παρὰ φύσιν τόπον ἔκστασις, ὥσπερ ἐκτοπικοῦ ταρσοῦ ὀσταριδίων καὶ ῥάχεως σπονδύλων εἴωθεν γίγνεσθαι. *Motio est ossium vel infixorum in modum clavorum, vel plana adpositione iunctorum aliquando in eodem loco mo-*

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 184 sur 207

©BIUM

Incidenda igitur planta eſt ut diximus, et continuo extenuanda. Quod fiet ſi durities molliatur, minuaturque craſſitudo, et haec ambo praeſtabimus oleo et aqua calida non pauca perfundentes, deinde poſt perfuſionem antequam faſciae iniiciantur illinentes oleum, quod nonnullam adſtringendi vim habeat.

Deligare autem et in his decet eodem modo qui fractis adhibetur, is enim ſolus ut antea diximus, ad vicina loca ſanguinem diſcutit, cum ea quae multis in uſu eſt vinciendi ratio, ab aliis pedis partibus ſanguinem ad calcem exprimat. Prius igitur calcem deligabimus, plurimiſque linteorum circuitionibus involvemus. Valide tamen faſciis adſtringi non debet, ſed multis linteis uti oportet, firmitas enim vincturae vel adſtringendo vel multiplicibus linteis comparanda eſt.

Vbi vero metus eſt ne paulo plus premendo principium nervorum in conſenſum trahatur, firmitatem in his efficere ſatius eſt linteorum copia, quam validius conſtringendo.

X. LXXXVII. DE OSSIBVS QVAE IN EXTREMIS MEMBRIS LOCO MOVENTVR.

IN EXTREMIS membris os loco movetur ubi ligamenta abrupta fuerint, per quae proximis nectebatur, ſed neque omnia ligamenta moti oſſis abrumpuntur, quae illud in ambitu comprehendunt, id enim ſatis rarum eſt, ſi quando tamen accidat, os laeſum omnem ſuam ſedens relinquens, ita ad cutem proſilit, et maxime quibus ea laxior eſt, ut ſaltem quae contenta ſit moto oſſi reſiſtat, ne in ſe feratur. Hoc quidem in cauſa eſt, cur in imam pedis partem os motum erumpere plerumque non ſoleat, quod cutis dura craſſaque ſit, quae planta vocatur, ſed et quia quae percutiunt ſemper fere a ſuperioribus partibus in pedem incidunt. Hoc igitur uno duntaxat modo os motum in inferiorem partem extabit, cum ex alto aliquo loco homo inſiliens in lapidem aſperum et acutas eminentias habentem veſtigium fixerit.

Quae quidem omnino diſſoluta, et ſuis ſedibus extantia prorſus vel inferne in pede vel ſuperne proruperint difficillimum eſt in proprium locum recondere. Quod ſi quando alicui opus feliciter ſucceſſerit ea tamen ſemper in ſede contineri difficile eſt, nanque ubi hoc vehementius moveatur, rurſus excidet, ligamenta non habens quibus cohibeatur. At ſi ex parte duntaxat ſolutum ſit, eo loco quo ligamenta abrupta fuerint prorumpere conſuevit.

Eadem vero curatio nunc adhibenda eſt quam in fracturis antea tradidimus, ab intendendo enim initium facere oportet, ut oſſa quae loco mota ſunt recte conformentur, et ubi repoſita fuerint, deligando ad eadem con-

motus praeter naturam, alias vero et in locum non naturalem eruptio, ſicut in minutis oſſiculis plantae deturbatae, et in vertebris ſpinae fieri conſuevit.

(6) Vulgata ſcriptura pag. 543. v. 38. ὥστε γε σύντομον ἀνθίσταται τὴν ἑαυτοῦ φορὰν, quam prae oculis habuiſſe videtur VIDIVS ſic vertens a GALENI ſenſu non nihil aberrans, *Ita ut oſſi quod prolabitur parum reſiſtatur* Cl. VII. 233. F.

(7) Emendanda hinc huius loci ſcriptura, quae in impreſſis libris pag. 543. v. 42. occurrit admodum depravata, nec VIDII interpretationem a ſatis integro exemplari fuiſſe credibile eſt.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 185 sur 207

©BIUM

consilia spectare. Volumus enim partem illam sine inflammatione esse, et adstringi, et repositum os fasciis contineri. Vincturam igitur fractis idoneam et nunc fieri praecipimus absque ferulis, quandoquidem partis natura harum impositionem non admittit. Vti vero pluribus linteis pannisque oportet, ideo quod ferulas imponi locus non sinit. Deligare autem non quemadmodum in fractis, ubi si ad dexteram inclinarent in sinistram circumdaremus, si ad hanc, versus dexteram ferremus, sed aequaliter utrinque tendentem vincturam facere, quandoquidem ossa quae in pede loco moventur non in obliquum, sed vel sursum vel deorsum prorumpunt. Vtendum quoque est aquae calidae multa perfusione, laxari enim postulant maxime, quae circa articulos incidunt vitia, tum quod hae partes nervosae magis atque osseae sunt, tum quod ea quae inflammationem recipiunt ab ossibus contunduntur.

XI. LXXXVIII. DE SPINAE VERTEBRIS.

VBI adhaerens vertebris tuberculum oritur, ei elato atque increscenti ad interiores partes, vertebrarum ligamenta obsequi necesse est, et his rursus vertebras ipsas accedere. Itaque si una duntaxat parte tuberculum oriatur, hac introrsum tracta, vertebrarum spinae inflexio incidit, gibbus vero si duabus partibus, intermedio aliquo illaeso loco comprehenso, utroque enim tuberculo continentem vertebram ad se trahente, quae in medio sunt in posteriora curvantur. Neque aliam quidem causam habet spina perversa, sed id fieri accidit, duro et crudo tuberculo alicubi ad latus existente. Haec enim tria vitia ad spinam incidunt in motionibus vertebrarum, gibber, inflexio, distortio. Retrorsum quidem recedentibus gibber, antrorsum prodeuntibus inflexio, in obliquum vero perversis distortio. Praeterea quae concussio vocatur, quartum vitium est vertebrarum spinae, ubi iuncturae quidem dimoveantur, sed vertebrae loco maneant.

Quoniam vero vertebrae cardinatae cohaerent, ubi earum aliqua quocunque modo articulo exciderit, difficillimum est eam reponere, cum multos processus multosque sinus singulae habeant.

XII.

(1) Commentario tertio de articulis capite secundo t. V. 611. v. 8.

(2) Vetus haec supervacanea adnotatio margini codicis adscripta est Δεῖ γὰρ εἰδέναι ὅτι τετραχῶς πάσχει ἡ ῥάχις, ἢ ἐντὸς κύρτωσις τῶν σπονδύλων, καὶ λέγεται λόρδωσις, ἢ εἰς πλάγιον, καὶ λέγεται σκολίωσις, ἢ μόνωσιν ἔχει, καὶ χαυνοῦται οἱ σύνδεσμοι, καὶ λέγεται διάστασις, ἢ ἔξω καὶ λέγεται κύφωσις. *Scire enim opus est quatuor modis affici spinam, vel introrsum vertebris inclinantibus, dicitur que inflexio, vel in obliquum, et dicitur distortio, vel hi manent ac ligamenta laxantur, idque*

©BIUM

σκοπῶν. Ἀφλέγμαντόν τε γὰρ εἶναι βουλόμεθα τὸ μόριον, ἐσφίχθαι τε καὶ κρατεῖσθαι τὸ διαπεπλασμένον ὀςῶν ὑπὸ τῶν ὀθονίων. Τὴν καταγματικὴν οὖν ἐπίδεσιν, καὶ νῦν κελεύομεν ποιεῖσθαι πλὴν ναρθήκων, ἐπειδὴ τῷ μέρει ἡ φύσις οὐ προσίεται τὴν ἐπίδεσιν τούτων. Χρῆσθαι δὲ δεῖ τοῖς ὀθονίοις καὶ τοῖς σπλήνεσιν πλείοσιν, ὅτι τὴν τῶν ναρθήκων ἐπίθεσιν οὐ προσίεται τὸ χωρίον. Ἐπιδεῖν δὲ οὐχ ὡς ἐπὶ τῶν κατεαγότων, ἵν' εἰ μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ ῥέποιεν, εἰς ἀριστερὰ περιτρέποιμεν, εἰ δ' εἰς ἐκεῖνα πρὸς τὴν δεξιὰν χώραν ἐπανάγοιμεν, ἀλλ' ἰσόῤῥοπον ποιεῖσθαι τὴν ἐπίδεσιν, ἐπειδὴ τὰ κατὰ τὸν πόδα τῆς ἰδίας χώρας ἐξισάμενα τῶν ὀςῶν, οὐκ εἰς τὰ πλάγια ποιεῖται τὴν ῥοπὴν, ἀλλ' εἰς τὸν ἄνω τόπον, ἢ κάτω. Χρηςέον δὲ καὶ τῇ τοῦ θερμοῦ ὕδατος καταντλήσει πλέονι, χαλᾶσθαι γὰρ χρήζει τὰ κατ' ἄρθρα μάλιςα παθήματα, καὶ ὅτι νευρωδέςερά τ' ἐςιν, καὶ ὀςωδέςερα ταῦτα τὰ μόρια, θλίβεταί τε ὑπὸ τῶν ὀςῶν τὰ φλεγμαίνοντα.

ΙΑ. π̄η̄. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΡΑΧΙΝ ΣΠΟΝΔΥΛΩΝ.

Ὅταν συνημμένον γένηται [1] τοῖς σπονδύλοις φῦμα, μετεωριζομένῳ τούτῳ καὶ αὐξανομένῳ πρὸς τὴν ἔνδον χώραν, ἀναγκαῖον ἕπεσθαι τοὺς συνδέσμους τῶν σπονδύλων, οἷς πάλιν αὐτοὺς τοὺς σπονδύλους ἀκολουθεῖν. Ἐὰν μὲν οὖν κατὰ μίαν χώραν γένηται τὸ φῦμα, ταύτης ἑλκομένης ἐντὸς, ἡ λόρδωσις συμβαίνει τοῖς τῆς ῥάχεως σπονδύλοις. Ἐὰν δὲ κατὰ δύο, μεταξύ τινος ἀπαθοῦς περιλαμβανομένης χώρας, ἡ κύφωσις. Ἑκατέρα γὰρ τῶν φυμάτων ἕλκοντος πρὸς ἑαυτὸ τὸν συνεχῆ σπόνδυλον, οἱ μέσοι κυρτοῦνται πρὸς τὰ ὄπισω. Οὐ μὴν οὐδ' αἱ σκολιώσεις ἑτέραν ἔχουσιν αἰτίαν γενέσεως, ἀλλὰ καὶ ταύτας γίγνεσθαι συμβαίνει, σκληρῷ καὶ δυσπέπτῳ φύματι ἔν τινι τῶν πλαγίων μερῶν συνισαμένου. Τρία γὰρ ταῦτα πάθη κατὰ τὴν ῥάχιν ἐν ταῖς τῶν σπονδύλων γίγνεται μεταςάσεσιν, κύφωσις, λόρδωσις, σκολίωσις. Ὀπίσω μὲν ἀποχωρούντων ἡ κύφωσις, εἰς τὰ πρόσω δὲ ἰόντων ἡ λόρδωσις, ἐπὶ δὲ τὸ πλάγιον ἐκτρεπομένων ἡ σκολίωσις. Ἔξωθεν δὲ τούτων ἡ σεῖσις καλουμένη, τέταρτον πάθος ἐςὶν τῶν ἐν τῇ ῥάχει σπονδύλων, ὅταν διακινηθῶσιν μὲν αἱ ἁρμονίαι, κατὰ χώραν δὲ μένωσιν οἱ σπόνδυλοι [2].

Ἐπεὶ δὲ [3] γιγγλυμοειδῶς οἱ σπόνδυλοι σύγκεινται, ὅταν τις ἐξ αὐτῶν καθ' ὁντινοῦν τρόπον ἐκςῇ τῆς διαρθρώσεως, χαλεπότατόν ἐςιν αὐτὸν ἐμβιβάσαι, πολλῶν μὲν ἂν ἀποφύσεων οὐσῶν, πολλῶν δὲ κοιλοτήτων ἐν ἑκάςῳ [4].

quod discussio vocatur, vel extrorsum excedunt et gibber dicitur.

(3) Pag. 614 v. 14.

(4) Repetita saepius cadaverum sectio, eorum quibus percussis vertebris mors supervenit in nostro valetudinario nos docuit, fractos semper fuisse posticos processus, adeoque medullam compressam aut ruptam, seu vertebrae manserint, seu loco motae fuerint, eiusque rei curationem non modo difficillimam, ut hic GALENVS ait, sed omnino nullam esse.

Paulo superius pag. 149. v. 21. καὶ μὴν mendose impressum fuit pro καὶ μὲν et v. 24. τοῦ ποδὸς pro τῷ κάτω τῷ ποδός.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 187 sur 207

©BIUM

ΙΒ. π̄θ̄. ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥ ΤΟΥ ΒΙΘΥΝΟΥ. ΟΤΙ ΚΑΙ ΔΙΑ ΝΟΣΟΝ ΧΡΟΝΙΑΝ ΕΞΑΡΘΡΟΙ ΤΙΝΕΣ ΓΙΓΝΟΝΤΑΙ.

Ὅτι χωρὶς φανερᾶς αἰτίας νοσησάντων χρονίως ἐκβαίνει τὰ ἄρθρα, δίδωσιν μὲν καὶ ἱπποκράτης μαρτυρίαν ἐν τοῖς περὶ ἄρθρων, περιπέπλωκα καιρὸν δυσίν. Ἑνὶ μὲν ἐν Παρίῳ, ὃς ὕστε πληγεὶς, ὕστε πεσὼν, ἀλγήσας δὲ τὸ σκέλος ἐξ ἀρχῆς, καὶ κατακλιθεὶς ἐπὶ τρεῖς μῆνας, εἰλκύσθη καὶ ἐξέβαλεν τὴν τῦ μηρῦ κεφαλὴν εἰς τὸ ἔξω, δι' ὑπερβολὴν τῶν ἀλγημάτων τῦτο παθὼν, ὡς νομίζω. Ἑτέρῳ δὲ νεανίσκῳ τραγωδοποιῷ τινὶ, καὶ γὰρ καὶ ὅτῳ ἄνευ φανερᾶς αἰτίας ἐξ ἰσχιάδος ἐξέβαλε τὸν μηρὸν ἔξω, τῆς σαρκὸς διὰ τὴν φλεγμονὴν ἐπισπασαμένης τὸ ἄρθρον, καὶ ἐκ τῆς οἰκείας χώρας ἐκβαλούσης.

ΙΓ. ς̄. ΑΡΧΙΓΕΝΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΦΑΙΡΗΘΗΣΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ.

Ἀφαιρεῖται δέ τινα μέρη τοῦ σώματος, καλὸν γὰρ ἐφ' ἑνὸς τόπου τὸν καθόλου παραδοῦναι λόγον, ἢ διὰ νέκρωσιν, ὡς ἐπὶ γαγγραίνης, ἢ σηπεδόνος, ἢ φαγεδαίνης, καί τινων καρκινωμάτων, καὶ ἐφ' ὧν πλεονάζει τὸ κατὰ φύσιν, τῆς προσηκούσης ἐκβεβηκὲν, καὶ ἐφ' ὧν τύλως ἐκκόψαι βυλώμεθα, ἐφ' ὧν τε γυμνῶσαι θέλωμεν τὰ ὑποκείμενα, καὶ βελῶν χάριν κομιδῆς, ἢ τῶν σὺν τοῖς βέλεσιν ἐνιεμένων.

Ἀπο-

(1) ASCLEPIADES Bithynus et Prusiensis dictus fuit ad urbe Prusiade maritima eius patria, et Cianus quod eadem urbs vetusto nomine Cius vocaretur. Romae summam auctoritatem in medicina obtinuit ante annum V. C. DCLXII. si fides habenda sit L. CRASSI verbis apud CICERONEM l.b. I. de oratore particula 62. *Neque vero ASCLEPIADES, is quo NOS medico amicoque usi sumus, tum cum eloquentia vincebat ceteros medicos, in eo ipso quod ornate dicebat, medicinae facultate utebatur, non eloquentiae*. Eum enim dialogum a viris sapientissimis et omni dignitate principibus habitum fuisse fingit CICERO anno quo L. Marcius PHILIPPVS consul fuit, et M. Livius DRVSVS tribunus plebis, adeo ut praeclarum illud de ASCLEPIADE nostro testimonium non ipsi CICERONI tribuendum videatur, quod plerique fecere, sed CRASSO homini antiquiori, qui paucis diebus post illum sermonem extinctus est, ut idem CICERO narrat initio libri III. de oratore. Cumque illa CRASSI verba ASCLEPIADEM tum vita functum fortasse indicent, quem *suprema in senecta lapsu scalarum exanimatum* dicit PLINIVS lib. VII. c. 37. vix credibile est ill. vel cum CICERONE vel cum POMPEIO consuetudinem fuisse, qui tum puerilia non excesserant, nati anno V. C. anno DCXLVII. ideoque non omnino recte ad aetatem Magni POMPEII retulisse ASCLEPIADEM videtur PLINIVS lib. XXVII c. 3. eo fortasse deceptus quod eius libros nonnullos regi MITHRIDATI inscriptos viderit, quem regem a POMPEIO devictum fuisse sciebat.

Huius igitur vetusti medici, maximis multorum laudibus ornati, cum scripta quae plura fuisse memorantur, malo medicinae fato perierint, eorum fragmenta magni facienda esse non dubitaverit, quicumque ex iis quae CELSVS, PLINIVS, AVRELIANVS, GALENVS, aliique nobis servavere animadverterit, ei plerumque placuisse quae nunc etiam plurimum in arte probantur, postquam literarum disciplina multiplex, rerumque naturae diligentior contemplatio barbariam et inania commenta fallaciasque omnes pene delevit. Dolendum sane est ORIBASIVM, cui scripta ASCLEPIADIS videre contingit, vitio aetatis suae iudicem non satis idoneum, ea plerumque neglexisse, GALENI sui paupere eloquentia contentum. Quod hic habemus ex aliquo commentariorum fuisse videtur quos in HIPPOCRATIS libros nonnullos scripsisse ASCLEPIADEM auctor est ipse GALENVS initio commentarii I. in medici officinam t. V. pag. 662. v. 2.

Parium de quo hic mentio est nobile oppidum fuit ad Hellespontum in Mysia Bithyniae proxima, non longo itinere distans a Cio vel Prusiade. STRAB. XIII p. 588. quare et per ea loca medicinam fecisse ASCLEPIADEM hinc discere possumus, antequam Romam veniret, ut non temere credendum PLINIO sit lib. XXVI. c. 3. paulum ut solet in medicos inique dicenti, ipsum *orandi magistrum, nec satis in arte ea quaestuosum*, ad medicinae tractationem *se repente convertisse*, cum *nec id egisset, nec remedia, nosset*. Hoc ASCLEPIADIS fragmentum antea protuleram specimen additum sermoni cuidam anatomico impresso Florentiae anno MDCCXLV. pag. 90

Vitiatorum sic femorum exempla oppido rara ASCLEPIADEM ostendunt invisendis aegris operam diu dedisse. Nobis semel licuit anno MDCCXLV. cultello corpus aperire hominis tabe ischiadica extincti in quo caput femoris sua sede prolapsum videbatur. Fuit is Dominicus Palatius famulus noster, cui crus dextrum ab ineunte aetate debilius fuerat, et aliquantulum valgius longiusque, ut levissime claudicare videretur. Annum agens XXXIII. ob equi casum cui insidebat femur dextrum ad terram compressum fuit, inde tamen parum doluit, inceptumque iter biduum equitando perficere potuit. Bene valuit duos menses, sed rursus iter faciens mense decembri, cum ex equo descendisset, et aliquot passus cum gravibus ocreis ambulasset, subito dolore, ab ipsius coxae sinu ad ultimum pedem affectus fuit. Qui dolor etsi statim remitteret, nunquam tamen deinde in coxae articulo evanuit, imo sua munia interdiu non aegre obeunti, ad noctem cotidie increscebat, atque una debilitas, ita ut mense demum ianuario stare et ambulare nequiverit. Iacenti nullas ibi tumor apparuit, femur vero attollenti dolor ingens intimus ad

coxam

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 188 sur 207

©BIUM

XII. LXXXIX. ASCLEPIADIS BITHYNI. ET LONGO MORBO NONNVLLIS ARTICVLOS EXCIDERE.

SINE aperta cauſa longo morbo vexatis articulos elabi, dat quidem et HIPPOCRATES teſtimonium in libris de articulis, ſed EGO quoque duobus incidi. Vni Parii, qui neque percuſſus neque alliſus, ſed crus initio dolens, cum decubuiſſet ultra tres menſes, diſtractus eſt, et caput femoris in exteriorem partem eiecit, ob nimiam dolorum violentiam id paſſus, ut ego cenſeo. Alteri vero adoleſcenti cuidam tragoedo, nam et huic ſine manifeſta itidem cauſa ab iſchiade femur extrorſum prolapſum eſt, carne ob inflammationem divellente articulum, atque e ſua ſede expellente.

XIII. XC. ARCHIGENIS DE AMPVTANDIS PARTIBVS.

AMPVTANTVR corporis quaedam partes, decet enim uno loco univerſae rei doctrinam tradere, vel quod emortuae ſint, ut in gangrena, vel in ulcere putreſcente aut erodente, et in quibuſdam cancri ſpeciebus, et in iis quibus aliquid naturale ſuperat, convenientem conſtitutionem excedens, et quibus calloſam duritiem excindere volumus, et in quibus nudare decreverimus ſubiectas partes, et ad tela extrahenda, vel alia quae una cum telis illata intus haeſerunt.

coxam oriebatur. Non defuit illi quidem neque conſilium neque opera chirurgiae principum BENEVOLII atque NANNONII. Sed crus altero longius plus pollice fuit, coxaque admodum gracilior, et attollendi femoris facultas ablata, cum convertendi ſatis integra permaneret, totiuſque corporis macies ſenſim et febricula ſupervenit, et exeunte martio ſub trochantere exteriori tumor latus paulum extans ſine dolore et rubore deprehendi potuit, mollis in cute, materiamque intus mobilem tactu prodens. Quo lente matureſcente quamvis idonea medicamenta impoſita fuerint, extremo aprili cutis ferro aperta puris aliquantum emiſit, tenuis ſublividi inodori. Linamentis iniectis, vel aridis, vel aqua cum melle madefactis, et calidae perfuſione plaga diu nutrita fuit. Cumque ulcus nunc purgari nunc putreſcere, iterumque purum fieri ac ſanari videretur, et movendi, ac levi quoque adiumento ſuſtollendi cruris facultas augeri, febris magna cum horrore et frigore acceſſit, et in inguine totus locus intumuit, coxaque exterior, ulceriſque ima pars quae cava antea fuerat. Intumuit quoque pes, et crus omnino immobile, integro crure nonnihil brevius, cum antea longius et aliquando aequale fuiſſet. A plaga puris copia manavit, unde tumor inguinis minuebatur, ibique corpus globoſum durum non dolens tactu percipiebatur, quod caput femoris extra ſinum coxae promotum eſſe coniecimus. Cotidie tum ſponte tum comprimendo multum puris albi craſſique emiſſum eſt, quo denique imminuto ac tenuato, et ulcere albido atque arido, tabida macie homo conſumptus, et poſtremo brevi pulmonis inflammatione extinctus eſt.

Diſſectum cadaver magnam puris ſubviridis copiam oſtendit, muſculorum interſtitia recti et vaſti exterioris uſque ad genu opplentis, et in ipſum articulum femoris ac tibiae eroſo alicubi ligamento derivati. Muſculi poſtici gluteus magnus praeſertim, parte qua femori accedit, gluteus medius, et minimus, et quidquid carnis eſt a criſta ilii ad femur poſt trochanterem, corrupta omnia in pus verſa fuerant, fibris aliquot ſubnigris confuſis tranſverſis remanentibus, reliquiis muſculorum pyriformis, geminorum, quadrati et obturatoris interioris, ita ut oſſis ilii ſuperficies prorſus nuda, et alicubi eroſa quoque fuerit, pus vero et per interſtitia muſculorum deſcenderat. Ipſum femoris caput extremis muſculorum pſoae et iliaci integris ſed gracillimis appenſum, e ſuo ſinu vel cotyla elapſum iacebat introrſum, paulo ſupra eiuſdem cotylae ſupercilium. Vtrumque ligamentum capſulae ac teres abruptum et in pus diſſolutum fuerat, cartilago tum capitis femoris tum cotylae exeſa, et oſſea utraque ſuperficies carie aſpera erat. Ex quibus omnibus abunde patuit morbi principium ab ipſo coxae ſinu proximaque ei exteriori parte fuiſſe, abſceſſu ibi exorto, vel ab inflammatione ob naturalem illarum partium habitum, vel fortaſſe ab iniuria extrinſecus illata, vaſculis nempe colliſis et ad inflammationem altius movendam, penituſque conditam ſuppurationem faciendam comparatis. Patuit quoque femoris caput nonniſi diſruptis ligamentis, muſculiſque validis abſumptis e ſuo ſinu excidere potuiſſe.

Duos praeterea curationi noſtrae traditos obſervavimus, quibus ab iſchiadico dolore totum crus ſubito immobile, ac tumidum, et brevius varumque factum fuit, aliaeque notae apparuere, quae femori promoto vulgo tribuuntur, qui cum diu quieti iacuiſſent, nulla reſtitutione tentata, moveri denique, claudo tamen aliquantulum pede potuerunt. His ego omnibus valde ſuſpicor femoris caput in cervice fractum in ſinu remanſiſſe, reliquumque os initio divulſum ab eo et dehiſcens fallacia ſigna dediſſe, quaſi totum os elapſum fuerit, idque poſtea obducto callo eidem capiti, etſi minus concinne adglutinatum, corpus ſuſtinere ac ferre valuiſſe.

Appoſite de huiuſmodi caſibus nonnulla animadvertit ſolertiſſimus chirurgus Ioan. Lud. PETITVS libelli de morbis oſſium capite XI. extremo pag. 309. ed. Pariſ. MDCCXII, commodeque rem illuſtrant, quae de ligamento acetabuli interiore caput femoris connectente optima prodidit SCHWENCKIVS addita Sanguinis hiſtoriae impreſſae Hagae MDCCXLIII. pag. 210.

(2) De ARCHIGENE diximus nonnulla ſuperius pag. 126.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 189 sur 207

©BIUM

Abſcindimus item quae naturalibus ligaminibus ſoluta ſunt, ubi initio medicamentis tolli nequeunt, ea quoque de cauſa, ne extrema nervorum contrahantur, alimento carentia, quod et his accidit qui manu tractantur. Quidam vero etiam hoc faciunt ideo ut poſt exſectam vittam, caro ab oſſibus ſuccreſcens pituitae curſum prohibeat, quae oculos infeſtat. Hae quidem cauſae ſunt ob quas ad aliquid praecidendum quis aggredi poſſit.

In primis autem aegri vires ſpectandae ſunt, an curationis propoſitum ſuſtinere valeant, praecidere enim atque urere operum ultima ſunt, tum ordine tum poteſtate. Ordine quidem magnis ſuccedunt, poteſtate vero cetera omnia maxime ſuperant. Recte ergo eius qui curari debet robur expetitur, et alia antequam membrum praecidatur, alia in ipſo opere, aliaque poſtea facienda ſunt.

Laqueo igitur conſtringenda, vel conſuenda vaſa ſunt, ad partem ſecandam ferentia, et in aliquibus totum membrum deligandum eſt, frigidaque aſpergendum, nonnullis et vena ſecanda eſt. Vbi plena fuerint, et ſubiiciendus arcus eſt, et ex ordine, celerius enim abſcinditur, exciſioneſque contra ipſum articulum declinandae ſunt.

Praeterea opus eſt cute ad ſuperiores partes retracta, qua ſana caro eſt, faſcia vel aliquo ſimili in ambitu adſtringendo vincire, iuxta quam vincturam circuitus inciſionis eſſe debet, Id ad multa utile, ſed tum membro praecidendo, tum praecidenti inſtrumento conveniens ſit. Membrum vero a quo praecidendi neceſſitas eſt, ita iaceat, ut inſtrumentum vel carnem circa os ſubſecans, vel praecidens, opus perficere ſine impedimento valeat.

Deinde ab inciſione nervos in circuitu reducere, et abraſis membranulis quae os cingunt, id ſerrula praecidere. Et ubi ſanguinis profluit plus quam par eſt, candentibus craſſiſque ferramentis adurere, duplici linteo iis applicato e quibus ſanguis emanat, cavendo ne nervi tangantur.

Poſtea ſolventes porrum tonſum cum ſale imponere, et loca ſtillantia reprimentibus medicamentis, tendines vero muſculoſque irino cerato, vel multo vetere oleo perungere. Tertio tum quoque die ſolventes ante deſcriptis medicamentis vulnus purgare, ceteraque et cuſtodia et curatione uti, ut MIHI dictum iam fuit.

XIV. XCI. HELIODORI DE EXTREMIS MEMBRIS ABSCINDENDIS.

ABSCINDITVR manus vel pes gangraena ſuborta, vel alia de cauſa extremo aliquo emortuo. Et inferiores quidem extremorum partes tutius praeciduntur, in iis vero quae ſuper cubitum vel genu ſunt id cum pe-

(1) Videtur hic ARCHIGENES indicare, non tamen plane probans, curationem ex manu ad oculorum pituitam, quam CELSVS quoque memorat lib. VII. cap. 7. pag. 435, in Graecia a quibuſdam adhibitam, qui cutem capitis linea in ambitum tranſverſa, aliiſque rectis incidebant, cuiuſmodi et illa ſecandae frontis ratio fuit, in modum vittae vel coronae LEONIDAE Alexandrini et aliorum, quam PAVLVS expoſuit libro VI. cap. 7. περικεφαλισμὸν vocans, et quae merito, utpote ſaeva ac ſupervacua, inter obſoletas capitis chirurgias ab Hieronymo FABRICIO recenſetur Operat. Chirurg. p. 14.

(2) Sic totus hic locus ſcriptus eſt in codice, unde nonniſi obſcuram ſententiam elicere potuimus, legentes tamen ἐμπλέων ὄντων. Videant acutiores quo modo haec ſupplenda vel emendanda ſint.

(3) Vocabulum hoc apud HERACLAM occurrit in principio libelli de laqueis, cuius Latinam interpretationem

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 190 sur 207

©BIUM

Ἀποκόπτομεν καὶ τὰ τῆς φυσικῆς δέσεως λυόμενα, ὅταν μὴ οἷόν τ' ᾖ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ φαρμακείας ἀρθῆναι, καὶ τῷ χάριν μὴ τὰ πέρατα τῶν τόνων ἀτροφοῦντα συνέλκεσθαι, ὁποῖον καὶ ἐπὶ τῶν χειριζομένων γίγνεται. Τινὲς δὲ καὶ τῷ μετ' ἐκτομὴν ταινίας [1], τὴν ἀναβλαστάνουσαν ἐκ τῶν ὀστῶν σάρκα, κωλύειν τὸ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φερόμενον ῥεῦμα. Αὗται μὲν δὴ προφάσεις καθ' ὅσας ἄν τις ἐπὶ τὴν ἀποκοπὴν ἔλθοι.

Δεῖ δὲ πρὸ παντὸς τὴν δύναμιν ἐφορᾶν τῷ κάμνοντι, εἰ οἷά τε ἐστὶν ὑπενεγκεῖν τὸν τῆς θεραπείας σκόπον, ἔσχατον γὰρ ἔργων ἀποκοπή τε καὶ καῦσις, τάξει τε καὶ δυνάμει. Τάξει μὲν ἐπὶ μεγάλα γίνεται, δυνάμει δὲ ἐπὶ πάντων μάλιστα. Εὐλόγως οὖν ἰσχύος τῆς τοῦ θεραπευομένου δεῖ, καὶ ἃ μὲν πρὸ τῆς ἀποκοπῆς, ἃ δὲ κατὰ τὴν ἀφαίρεσιν, ἃ δὲ μετὰ ταύτην ποιητέον.

Ἀποβροχιστέον οὖν ἢ διαῤῥαπτέων τὰ φέροντα τῶν ἀγγείων ἐπὶ τὴν τομὴν, καὶ διαδετέον ἐπί τινων πᾶν μέρος, ψυχρῷ τε προσαιονητέον, ἐνίοις δὲ καὶ φλεβοτομητέον. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐμπλεόντων καὶ ὑποβλητέον τόξον, καὶ ἐπὶ τὴν τάξιν [2] τάχιον γὰρ ἀφαιρεῖται, περικλιτέον τε τὰς κατὰ ἄρθρον ἀποκοπάς.

Δεῖ δὲ ἐπὶ τούτων ἐπιστασάμενον εἰς τοὺς ἄνω τόπους τὸ δέρμα ἐπὶ τὸ ὑγιὲς, καιρίᾳ [3] ἢ τινὶ ἀναλόγῳ κυκλοτέρως ἀποθῆσαι πιεζοῦντα, παρ' ἣν ἀπόθεσιν καὶ ὁ περίδρομος τῆς τομῆς ἔσεσθαι μέλλει. Εἰς πολλὰ δὲ τοῦτο εὔχρηστον, ἀνάλογον δὲ πρὸς τὸ ἀφαιρεθησόμενον μέρος, καὶ τὸ ἀφαιροῦν ἄρμενον ἔσω. Κείσθω δὲ τὸ ἐξ οὗ ἡ ἀφαίρεσις ἐπείγει, ὡς τὸ περιχαράσσον, ἢ τὸ ἀποπρίον ἀνεμποδίστως ἀνύοι τὸ ἔργον.

Εἶτα ἀπὸ τῆς ἀποκοπῆς τὰ νεῦρα κύκλωθεν ἄγειν, ἀποξύσαντας δὲ τοὺς ἐπικειμένους ὑμένας πρίειν. Καὶ πλείονος μὲν φερομένου αἵματος, ἐπιφλέγειν διαφανέσιν καὶ πάχεσιν ἔχουσιν καυτηρίοις, προϋποκειμένου ὀθονίου διπτύχου τοῖς ἐξ ὧν τὸ αἷμα φέρεται, φυλαττομένους τῶν νεύρων ψαύειν.

Εἶτα λύσαντας καταπλάττειν πράσῳ καρτῷ μεθ' ἁλὸς, τὰς δὲ περιῤῥοίας σύφυσιν, τένοντας δὲ καὶ μασητῆρας ἰρίνῃ κηρωτῇ συγχρίειν, ἢ πολλῷ ἐλαίῳ παλαιῷ. Διὰ τρίτης οὖν λύσαντας τοῖς ἤδη προγεγραμμένοις ἀνακαθαίρειν, τῇ δὲ ἄλλῃ προφυλακῇ τε καὶ θεραπείᾳ χρῆσθαι, ὡς ἤδη μοι εἴρηται.

ΙΔ. ϛα. ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ [4] ΠΕΡΙ ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΟΥ.

ΑΦΑΙΡΕΙΤΑΙ

χεὶρ ἢ ποῦς γαγγραίνης γενομένης, ἢ ἐξ ἄλλης αἰτίας νεκρωθέντος ἄκρου τινός. Τὰ μὲν οὖν κάτω μέρη τῶν ἄκρων ἀκινδυνότερον ἀφαιρεῖται, τὰ δὲ ὑπεράνω ἀγκῶνος ἢ γόνατος μετὰ κινδύνου, διὰ τὸν

VIDIVS edidit pag. 467. Chirurgiae e Graeco conversae, et cuius Graecum contextum exhibet noster hic codex cap. XCV. Ἕνεκα τῆς τοῦ ἑρτοῦ βρόχου πλοκῆς ΚΑΙΡΙΑ προσλαμβάνεται διπλᾶ. *Ad nexum laqueum plicandum habena duplex adhibetur.* Vbi in margine haec vetus notatio adscripta est. ΚΑΙΡΙΑΝ οἱ μὲν τὴν λεπτὴν φασκίαν ἔλεγον, παρὰ τὸ κείρεσθαι. Οἱ δὲ πᾶν ὀτιοῦν ὕφασμα κειρίαν. . . . Καῖρον γὰρ τὸν μίτον τινὲς φασι, καιρώματα τὰ διαχωριστικὰ τῶν σημείων πλέγματα, καὶ ἁπλῶς καιρώματα τὴν ὕφην ἔλεγον. Ἐντεῦθεν τὸ Καιροσίων ἡ Ποιητὴς τῶν ὑφασμένων φησίν. Καιροσίων δ' ἀθονίων ἀπελάμπετο ὑγρὸν ἔλαιον. *Καιρίαν quidam tenuem fasciam a κείρεσθαι quod est tondere, alii textum quodcumque tonsum dixere. Sunt enim qui Καῖρον filum vocent, et καιρώματα quae stamina dividunt licia, et universim καιρώματα texturam appellant. Vnde Poeta Καιροσίων dixit textarum. A textis linteis splendebat humidum oleum.* HOMERI versus est Odyss. H. 107. ubi in vulgatis legitur ἀπολείβεται. Vide et HESYCHIVM, καίρωσις.

(4) De HELIODORO diximus nonnulla superius pag. 86.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 191 sur 207

©BIUM

τὸν κατὰ τὸ πλεῖσον ἐν χερσὶν, καθ' αἱμορραγίαν γινόμενον κίνδυνον, μεγάλων ἀγγείων διακοπτομένων. Ἔνιοι μὲν οὖν κενόσωμον τάχος ἐπιτηδεύοντες, κατὰ μίαν ἐπιβολὴν ὅλα τὰ σώματα ἐπιχαράσσουσιν, ἔπειτα ἐκπρίζουσιν τὰ ὀστᾶ. Οὐ γίνεται δὲ ἀκίνδυνος ἡ τοιαύτη ἀφαίρεσις, πολλῶν ἀγγείων κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν αἱμορραγούντων.

Διό μοι δοκεῖ τὰ ἀσαρκότερα μέρη τῶ κώλω πρότερον διελεῖν, ὡς κατὰ τὸ ἀντικνήμιον, ἔπειτα πρίζειν. Καὶ κατὰ τὴν τῶν ὀστῶν πρίσιν, τὰ λοιπὰ σώματα διακόπτειν, πρὸς τὴν τῶ μέρους ἀφαίρεσιν. Εἴωθα δὲ πρότερον ὑπεράνω τῶ πριζομένω μέρους ἐπιδέσει χρώμενος, ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται, εἰς συμπλήρωσιν ἄγειν τὰ ἀγγεῖα, καὶ τότε ἐνεργεῖν ὡς δεδήλωται. Ἐν δὲ τῷ πρίζειν κατ' ἴσον ἀγέσθω ἡ τῶ πρίονος λεπὶς, ἵνα καὶ ἡ τῶν ὀστῶν πρίσις ἴση γένηται.

Πρισθέντων δὲ τῶν ὀστῶν, μετὰ ταῦτα σμιλίῳ ὡς ὅτι μάλιστα διακοπτέσθω τὰ καταλελειμμένα συνεχῆ σώματα, καὶ τότε ἅμα τῇ ἀφαιρέσει προσιθέσθωσαν μοτοὶ μεγάλοι, καὶ ἀντὶ τοῦ μοτοφύλακος παράλληλα πτύγματα. Ἔξωθεν δὲ σπογγοὶ καὶ ἐπίδεσις παραλαμβανέσθω κατὰ πόσον προσπεπιεσμένη. Ἀπὸ δὲ τῆς τρίτης ἢ τετάρτης ἡμέρας, τῆς αἱμορραγίας ἐπισχεθείσης, πυοποιὸς [1] ἐπιμέλεια παραλαμβανέσθω, τῶ ἕλκους ἀεὶ διαμοτωμένου.

ΙΕ. ς̄β. Ἐκ τῶν Ἡλιοδώρου περὶ τῶν κατὰ τοὺς δακτύλους συμβαινόντων.

Ἑξάδακτυλοι γίνονται, ἐκ φύσεως παραφυομένων τῶν περιττῶν δακτύλων, ἢ τῷ μεγάλῳ ἢ τῷ μικρῷ σπανίως, καὶ ἤτοι ἐκ σκυταλίδος ἡ ἔκφυσις γίνεται, ἢ ἀπὸ σαρκός. Ὅταν οὖν ἐκ σαρκὸς ἡ ἔκφυσις γένηται, εὐχερὴς ἡ ἀφαίρεσις γίνεται, δακτυλὶς γὰρ σμιλίῳ ἀποτείνεται καὶ ἐκτέμνεται, εἶθ' ἡ ἕλκωσις βραχεῖα οὖσα οὐλοῦται τάχιστα. Τῆς δὲ ἐκφύσεως ἐκ τῆς ὑποκειμένης σκυταλίδος ὕσης ἐκκοπῇ χρήσασθαι δεῖ, ὁ δὲ τῆς ἐνεργείας τρόπος ἐστὶν οὗτος.

Περιχαράσσεται κατὰ κύκλον ὁ παραπεφυκὼς δάκτυλος πλησίον τῆς βάσεως, ἀπὸ ταύτης τῆς κυκλοτερῦς περιχαράξεως δύο διαιρήσεις δίδονται εὐθεῖαι μία καὶ μία, εἶτα ἀναῤῥέλλεται δύο σώματα. Γυμνωθείσης δὲ τῆς ἐκβάσεως, ὅλος ὁ παραπεφυκὼς δάκτυλος τοῖς σμιλιωτοῖς ἐκκοπεῦσιν ἐκκοπτέσθω, καὶ τότε ἡ ὑποκειμένη σκυταλὶς ξυσῇρι λειοποιείσθω, καὶ τὰ ἀνεσαλμένα σώματα ἐπαγέσθω καὶ ῥαπτέσθω πρὸς κόλλησιν.

Γίνονται δὲ καὶ συμφυεῖς δάκτυλοι ἐκ φύσεως, καὶ χρὴ τὴν σύμφυσιν ἁπλοτομεῖν. Σαρκώδους δέ τινος σώματος μεσολαβημένου, τὸ περισσὸν τῆς φύσεως ἐκτεμνέσθω. Τούτω γενομένου καθ' ἰδίαν ἑκάστου δακτύλου περιμοτωθεὶς, μοτιφύλακι σκεπέσθω, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐπιδέσθω, γινέσθω δὲ τὰ ἀκόλουθα πρὸς τὴν τῶν ἑλκῶν οὔλωσιν.

ΙϚ. ς̄γ. Περὶ τῆς κατὰ τοὺς δακτύλους γαγγραίνης καὶ σηπεδόνος.

Νεκροῦνται δάκτυλοι σηπεδονικῶς ἢ γαγγραινικῶς διατιθέμενοι. Ἡ μὲν οὖν σηπεδονικὴ φθορὰ, λευκαινομένων τῶν νεκρωμένων σωμάτων γίνεται, ἡ δὲ

γαγ-

(1) CELSVS libro ſeptimo extremo *Cetera poſtea debet, praeceptum eſt*. Sic ſcriptum exhibet codex *ſic facienda, ut in vulneribus, in quibus PVS MOVERI* MEDICEVS ubi editiones LINDENIANAE habent *pus*

periculo ſummo fit, quod plerunque in ipſo opere magnis vaſis diſſectis, ſanguinis profuſio ſuperveniat. Quidam igitur inaniter ſedulam celeritatem quaerentes, uno ictu totam carnem ſecant, deinde oſſa ſerrula praecidunt. Sed hoc modo non ſine periculo membrum adſcinditur, multis vaſis eo tempore ſanguinem profundentibus.

Ideo videtur MIHI ſatius eſſe membri partes, quae carne minus abundant prius incidere, ut in priori parte cruris, dein ſerrula deſecare, atque ubi oſſa praeciſa ſunt, reliquas carnes excidere, ut membrum auferatur. Verum ſupra partem ſerra praecidendam vinciens quantum res fert, facere conſuevi ut vaſa repleantur, et tunc opus aggredi, ut propoſitum eſt. In deſecando ſerrae lamina aequaliter agatur, ut oſſium quoque deſectio aequalis fiat.

Praeciſis oſſibus ſcalpello omnino excidantur, quae relictae fuerant continuae carnes, et dum eae auferuntur, linamenta magna imponantur, ac linteoli vice quod iis cuſtodiendis adhiberi ſolet, panniculi complicati adverſi inter ſe obiiciantur, et ſuper ſpongiae deligentur, vincturaque adhibeatur aliquantulum adſtricta. A tertio autem vel quarto die cum iam ſanguinis profuſio deſtitit, curatio adhibeatur puri movendo idonea, ulcere ſemper linamentis contecto.

XV. XCII. EX HELIODORI LIBRIS DE HIS QVAE DIGITIS ACCIDVNT.

SEDIGITI naſcuntur, natura ſupervacuis digitis raro accreſcentibus vel magno, vel parvo, et vel ab oſſe germinatio eſt, vel a carne. Vbi igitur enatum id a carne eſt, auferri facile poteſt, digitulus enim ſcalpello extenditur et excinditur, deinde cum vulnus modicum ſit, cicatrix cito inducitur. Cum vero a ſubiecto oſſe exortus fuerit, praecidere oportet, idque hac ratione efficitur.

Inciditur in ambitu digitus adnatus prope baſim, et ab ea inciſione duabus locis caro hinc et inde recta ſubſecatur, tum ambae eius partes ſuſtolluntur. Fundamento nudato totus adnatus digitus exciſoriis ſcalpris excindatur, et tunc ſubiectum os radula levetur, ac ſublatae carnis partes adducantur et conſuantur, ut glutinatio fiat.

Digiti quoque natura cohaereſcunt, quos opus eſt ſcalpello diducere. Quod ſi carnoſum aliquod corpus in intercapedine accreverit, excindatur quicquid praeter naturam ſupervacaneum eſt. Vbi id factum eſt, uterque digitus ſeparatim linamentis circundatus linteolo contegatur, ac ſeorſum deligetur, ceteraque poſtea facienda, quae cicatricem ulceribus inducere valent.

XVI. XCIII. DE DIGITORVM GANGRAENA ET PVTRI VLCERE.

EMORIVNTVR digiti vel putri ulcere vel gangraena affecti. Corruptio putris fit carne emortua albeſcente, gangraena vero ubi ni-

pus non moveri p. 497. v. 18. Illam vera lectionem eſſe praeferendam locus hic HELIODORI admonet.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 193 sur 207

©BIUM

nigrities adeſt. Ana quidem in his praeſidia alibi praeſcripta ſunt, proprie vero digito emortuo unicum auxilium eſt eum abſcindere, corpus alienum a ſano auferendo. Vbi igitur et abſciſſione et uſtione uti decrevimus, ab articulo praecidere ſatius ducimus, ut oſſiculi frons aduratur, quae denſa cum ſit, carne obduci nequit, eique abſcedere opus eſt. Si ab ipſo loco ubi malum eſt aufero, ſatis habeo abſcindere, et os ſerrula praecido, ut facile carne ſubnaſcente cicatrix inducatur.

XVII. XCIV. DE OBSTRVCTIS ANVLIS.

STRINGIT aliquando anulum digitus, recteque habet ſine cunctatione illum convertere conari, manu ſimul aqua tepida perfuſa, digitoque perunćto. Vbi his non cedat, tum vinctura tentetur, lini craſſioris contorti caput alterum ſeta inſtruitur, ut ſutores facere ſolent, eaque anulus traiicitur, et reliquum filum promiſſum digito obvolvitur. His factis trahitur lini caput ſeta praeditum, ac dum linum revolvitur anulus procedit ut eximi queat.

Quod ſi neque ita cedat ad ſecandum circulum venire opus eſt, limantes lima gladio ſimili, vel exciſorio ſcalpro excindentes. In utraque operatione anuli circulo haſtula hami piſcatorii, vel ſpecillum averſum ſubiicitur. Circulo diſſecto fila vel funiculi anulo circumdantur, quibus circulus diſtractus expanditur, vel utrinque a pala diſcinditur, ut diviſus facillime auferatur.

FINIS ORIBASII

LIBRI XLVII.

DE ARTICVLIS EXCIDENTIBVS.

QVONIAM multa ſunt in his chirurgicis quae illuſtrari concordibus ſententiis medicorum veterum poſſunt quorum e ſcriptis nunc deperditis fortunate ſuum CELSVS de medicina opus conflavit, libet hic corollarium addere varietates ſcripturae totius poſtremi eius libri, qui ad oſſa pertinet, e codice MEDICEO, quem ſuperius pag. 52. diſtincte indicavimus, collato cum impreſſis exemplaribus editionis LINDENII, vel ALMELOVEENII, praeſertim cum edito Patavii anno MDCCXII. Atque ut melius de conſenſu in reliquis conſtaret, ipſa quoque menda repraeſentanda duximus, tum quod inde nonnunquam quae fuerit primi exemplaris ſcriptura coniicere promtum eſt.

In impreſſis igitur pagina 498. v 20. ille titulus LIBER OCTAVVS, in membranis eſt CELSI LIB. VII EXPLICIT INCIPIT LIBER VIII. Verſu 21. CAP I. *De poſitu et figura etc.* Omnia abſunt. V. 32. *extrinſecus : et trinſecus* forte fuerat *et extrinſecus*. Ibi *laevis : levis*.

Pag. 499. v. 3. *eſt* : Antiqua codicis ſcriptura omiſſum, additum vero eſt recentiori, ab emendatore ſcilicet Ioanne Bapt. PALLAVICINIO epiſcopo Regienſi. Nos et antiquae ſcripturae et recentioris varietates diſtincte referemus, quas duo puncta praepoſita indicabunt. Vbi vero huiuſce diſtinctionis nulla mentio facta fuerit, antiqua ſemper ſcriptura intelligenda erit. Eadem pag. 499. *ab exterioribus dura : ab exterioribus partibus dura*. V. 6. *quas his : qua his* Rec. *quas* V. 7. *Raro : rara*, R. *raro* V. 13. *nec locus quidem : ne locus quidem* V. 14. *Super aures*. Sic quoque eſt in antiqua ſcriptura. Recenti *Superiores*. V. 16. *latera : aures*. V. 17. *diducit : deducit*. V. 21. *finitur : finita*, R. *finitur*. V 22. *hae : ea* R. *eae*. V. 24. *extenuantur : extenuatur*. Rec. ut in impreſſo V. 27. *ut veriſimile : uteriſimile* R. ut impr. V 28. *Super hos quoque muſculos qui tempora contegunt : Sub his quoque muſculis qui tempora connectunt*. V. 31. *nareſque tranſverſa : nam quae tranſverſe*. R. ut impr.

Pag. 500. v. 1. *breves : breve*. V. 4. *naribus aut ſuperiorum dentium gingivis : naribus ſuperioribus dentium gingiva*.

R. 9[illegible]

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 194 sur 207

γαγγραινικὴ μελαινομένων. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα βοηθήματα περὶ τούτων ἐν ἄλλοις εἴρηται, ἰδίως δὲ δακτύλῳ νεκρωθέντος κατὰ τὸ τέλειον ἀκρωτηριασμὸς δοκιμάζεται, τῇ ἀλλοτρίᾳ σώματος ἀπὸ τοῦ ὑγιοῦς ἀφαιρεμένῃ. Ὅταν μὲν οὖν ἐγκρίνωμεν καὶ ἀφαίρεσιν καὶ καῦσιν παραλαβεῖν, ἀπὸ τοῦ ἄρθρου τὴν ἐκκοπὴν δοκιμάζομεν, ἵν' ἡ τῆς σκυταλίδος ἀρχὴ ἐπικαίηται πυκνὴ οὖσα, σαρκοῦσθαι μὴ δυναμένη, ἀποφάσεως δεομένη. Ἐὰν δὲ αὐτόθεν ἀφαιρῶ, ἀρκεῖμαι τῷ ἀκρωτηριασμῷ, καὶ τὴν σκυταλίδα πρίζω πρὸς εὐχερῆ σάρκωσιν.

ΙΖ. ϛδ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΣΦΗΝΩΜΕΝΩΝ ΔΑΚΤΥΛΙΔΙΩΝ.

Σφίγγει ποτὲ δακτυλίδιον δάκτυλος, καλῶς δὲ ἔχει ἀνυπερθέτως αὐτὸ δοκιμάζεσθαι κατὰ περιφοράν. ἅμα τῆς χειρὸς καταντλουμένης χλιαρῷ ὕδατι, καὶ τῷ δακτύλῳ λιπαινομένῳ. Ὅταν δὲ μὴ ὑπακούῃ, τότε δοκιμαζέσθω τὸ εἰρόμενον, λίνῳ παχυτάτῳ ἐσραμμένῳ μία ἀρχὴ τριχοῦται ὡς εἰώθασιν ποιεῖν οἱ σκυτορράφοι, καὶ διὰ τοῦ δακτυλιδίου εἴρεται, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ λίνου χάλασμα περιειλεῖται τῷ δακτύλῳ. Τούτου γενομένου ἕλκεται ἡ τετριχωμένη τοῦ λίνου ἀρχὴ, καὶ τοῦ λίνου ἀνειλυμένου προβιβάζεται τὸ δακτυλίδιον πρὸς τὴν ἐξαίρεσιν. Ὅταν δὲ μήθ' οὕτως ὑπακούῃ, ἐπὶ τὴν τοῦ κρίκου διακοπὴν ἔρχεσθαι δεῖ, διαρινήσει χρωμένους, μαχαιροειδεῖ ῥίνῃ, ἢ ἐκκόπτειν σμιλιωτῷ ἐκκοπεῖ. Πρὸς δὲ ἑκατέραν ἐνέργειαν ὑποβάλλεται τῷ κρίκῳ τοῦ δακτυλιδίου δορύδιον τυφλαγκίστρου, ἢ πλάτη μήλης. Διακοπέντος τοῦ κρίκου, λίνα ἢ σπάρτια περιτίθεται τῷ δακτυλιδίῳ, δι' ὧν ἑλκόμενος ὁ κρίκος ἐξαπλῶται, ἢ ἑκατέρωθεν τῆς σφενδόνης διακόπτεσθαι, ἵνα μερισθὲν τὸ δακτυλίδιον εὐχερῶς κομισθῇ.

ΤΕΛΟΣ
ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ
ΤΟΥ ΜΖ. ΛΟΓΟΥ
ΠΕΡΙ ΕΞΑΡΘΡΗΜΑΤΩΝ.

X

R. ut impr. V. 6. *aliaque* : *alia quae*. V. 8. *hae* : *haec*. R. ut imp. V. 10. *deinde narium*, *tum quae in auribus habemus*. *Ex his quae oculorum sunt*. Haec omnia absunt ab antiqua scriptura, sed recenti addita sunt. V. 12. *Simpliciaque* : *simplicia*. R. ut imp. V. 14. *haec primum a supercilliis angulisque* : *hac primum ac supercillus aliguliſque*. R. *haec primum ac supercilium, angulisque* V. 17. *verſa* : *verſe*. R. ut imp. V. 20. *intimas* : *imas*. V. 21 *rurſus* : *rurſum*. V. 24 *tendunt* : *tendent*. Ibi *In ultima* : *Vltima*. Item *tenuia* : *tenua*. R. ut imp. V. 26. *In aure* R. *Item in aure*. Antiqua ut impr. Ibi *primo* : *primum*. V. 28. *ſit* abeſt ab antiqua ſcriptura, recenti additum eſt. Ibi *Quod iuxta* : *Iuxta*. R. *Quod ipſum iuxta*. V. 29 *deducitur* : *deducitur*. V. 29. *per* : abeſt, rec. addit. Ibi *quae* : *quaeque*. R. ut imp. V. 30. *Iuxta ea* : *Visque ea*. R. ut impr.

Pag 501. ζωγῶδες : ΘΙΖΥΓΩΑΕΣ. Sic mendoſe, unde liquet vetuſti exemplaris, quod libri huius MEDICEI ſcriptor repraeſentare voluit, literas fuiſſe antiquo more quadratas, quas nunc maiuſculas vocant, ut fuerit ibi ΘΡΑΕΚΙ ΖΥΓΩΔΕΣ, prima enim noſtri ſyllaba repetita eſt a praecedentis vocabuli poſtrema, et aliqua literarum ſimilitudo cum Latinis mendi cauſſa fuit homini barbaro, ea quae ſcriberet nequaquam intelligenti, quod pluribus locis manifeſtiſſime patet. V. 3. *media et etiam ima pars* : *media pars*. R. ut imp. V. 5. *malae* : *mala*. R. u. i. V. 6. *excipit* : *exigit*. V. 11. *et ſuper id* : *et id*. R. u. i. *illigatur* : *inligatur*. V. 12. *rotundior* : *rutundior*. V. 13. *carnibus modo ſit* : *carnibus modicis ſit*. V. 16. *oſſe* : *oſſei*. R. u. i. V. 17. *ſuperiori* : *ſuperi*. R. u. i. V. 19. τομικοί : ΘΟΜΙΘ. Hinc patet fuiſſe in vetuſto exemplari ΤΟΜΕΙΣ, quod rectum eſt. Rec. *tenici*, unde *temnici* primae editionis aliarumque. V. 22. *quini* : *quaterni*. V. 23. *iis in quibus genuini* : *his ſunt quibus in ultimi*. Rec. *his quibus tres ultimi*. V. 24. *primores* : *priores*. V. 29. *Ex ea* : *Exque eadem*. V. 31. *expellit* : *expelli*. V. 33. *Spina* : *Spinae*. R. u i. V. 34. *vertebris* : *vertebri*.

Pa-

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 195 sur 207

©BIUM

Pagina 502. v. 1. *reliquae : relinquae.*
V. 2. *Hae : eae*
V 4. *mediae perforatae*. R. *media perforata*, Antiqua ſcriptura ut in impreſſo.
V. 6 *latera quoque inter duos proceſſus ; circa quaeque per duos proceſſit*. R. *circa quoque per duos proceſſus.*
V. 7. *pervia : perviae*. Ibi *quae a membrana : quae membrana*. R. ut impr.
V. 10 *parum : paulum*.
V. 11. *deſidentes : deſinentis*. R. *deſinentes*.
V. 15 *caput deorſum parvis tuberibus : ſurſum deorſum verſum tuberibus*.
V. 16 *ſuperioris parti inferiori inſeritur. Quod : ſuperior parte inferiore quod*. R. *ſuperiori parte inferiori, quod*.
V 19 *itaque ſuperior ſecundae : ita ſuperior ei ſummae*.
V. 20. *tertia : tertiam*. R. ut impr.
V. 23. *ne ſuſtinere quidem caput poſſet, niſi utrinque recti valenteſque nervi : ne ſuſtineri quidem caput poſſit ne utrinque recte valentes nervi*. R. ut impr.
V. 25. κηρότας : CEROTAS. Fortaſſe fuerat in exemplari ΚΕΡΟΥΤΙΑΣ, vide HESYCHIVM et veterem ARISTOPHANIS interpretem Πλ. v. 1141. qui κηρωτίων explicat τὴν κεφαλὴν ἀναπλήρων, neque enim ſatisfaciunt, quae CAELIVS Antiquar. lect. II. 43. p. 91. ed. 1516. affert, cum *pro Cerotis publico bonarum literarum emolumento Cerotas aut Caroticos ſufficiendum* putat. Quam lectionem CAESARIVS primus ni fallor admiſit.
V. 26. *alter : ante*. R. ut imp.
V. 29. *excipit : exigit*.
V. 30 *proceſſibus : proceſſus*. R. ut impr. Ibi *inferiores inſinuantur : inferiore ſinuantur*.
V. 34. *pronum : promptum*.
Pag 503. v. 1. *ceteris negociis ; ceteris negatis*, optimo ſenſu, ſed PALAVICINIVS mutavit *negotiis*, quod habent et reliqui codices. Similis concordia in pleriſque obſervari poteſt, ut ſuſpicari liceat alios omnes praeter hunc ab uno eodemque vetuſto exemplari derivatos fuiſſe, huiuſque exemplar primum vetuſtius fuiſſe quam aliorum, quod et aliis argumentis evincitur. Ibi *et rectus : erectus*.
V. 2. *alioqui : aliquid*.
V. 4. *humeros : humerum*. Ibi *ſeptem : undecim*.
V. 5. *haeque : eaque*. Rec. *eaeque*.
V. 7. *tranſverſis : tranſverſaeis*. R. u. i.
V. 8. *ibi ; et ibi*. Eodem verſu *paululum : paulum*. Item *ſinuatis*. Rec, *inſinuatis*. A. ut impr.
V. 9 *lateſcunt : pateſcunt*.
V. 10. *recurvatae : recurvati*. R. u. i.
V. 11. *rurſus in interiora : rurſus interiora*. R. u. i.
V. 12. *flexae : flexa*. R. u. i.
V. 13. *ac : et*.
V. 15. *ipſum quoque cartilagine mollitum terminatur*. Sic habet antiqua ſcriptura, recens vero ; *ipſam quoque cartilaginem emollit et terminat*.
V. 16. *ſuperioribus ; prioribus*.
V. 17. νῶτας ; NOAS. Fuerat ΝΟΘΑΣ, ſcriptor vero ſimilitudine literarum O et Θ deceptus alteram omiſit.
V. 20 *imaque* ſic eſt in A. in R. vero : *unaque*.
V. 24. *ſcutula operta* ; sc . . . . . ſic habet Antiqua ſcriptura cum vacuo ſpatio quinque aut ſex literarum, Recens ; *ſcopiula operta*.
V. 15. ὁμοπλάτας ; *homoplatas*. Ibi *Ea in ſummis ; ea ſummis*. R. ut impr.
V. 26. *triangula : tria angula*. R. u. i.
V. 28. *quaque : quoque*.
V. 30. *parte*. Sic ſcriptum olim fuerat, deinde mutatum antiqua manu *parti*, recenti vero reſtitutum eſt *parte*.
V. 31 *niſi in : niſi vel in*. Ibi *oſſi : uſui*. R. u. i.
Pag. 504. verſu 4. *paululum : paulum*. R. *paulatim*. Ibi *interiora : exteriora*.
V. 5. *protinus* : abeſt ab A. in R. *propius*.
V. 6. *ſuſtinet : ſuſtinens*. Ibi *id : id autem*,
V. 7, *ac inter : ac neque inter*.
V. 10 *paululumque : paulumque*.
V. 12. *cartilagine : cartilagini*. Ibi *connectitur : conectitur*.
V, 16. *cavus in priorem et interiorem, gibbus in poſteriorem et exteriorem partem : gibbus et in priorem et in exteriorem partem* cetera abſunt.
V. 18. *eſt : et*. R. u. i.
V. 19 *ab ſcapulis : a ſcapulis*. Ibi *interior quae ad latus :* A. abſunt. R. addita.
V. 23. *rotundius : rutundius*.
V. 24. *dixi, verticillati : dixi parvo exceſſu verticiliati*. R. diſtinctum, et expuncto *i* emendatum, factumque ; *dixi, parvo exceſſu vertici lati*. Ibi *oſſi : oſſis*.
V. 25. *extra id ſitum : extra ſitum*.
V, 26. *deligatur : delingatur*. R. u. i.
V. 30, *Radius quem* κερκίδα *: radius quam* CERCIDA.
V. 32 *rotundo : rutundo*.
V. 34. *quod ibi : atque ibi*.
Pag. 505. v. 3. *ſinum*. R. *ſinu*. Ant. ut impr.
V. 5. *duo radii et brachii oſſa iuncta paulatim : duobus radiis adiuncta paulatim*. R. *duobus radiis brachii oſſa iuncta paulatim*.
V. 8. *craſſitudinis : craſſitudinum*. R. u. i.
V. 11. *cervicem : verticem*. R. *vertice*. Ibi *inſinuatur ; ſinuatur*. Ibi *rotundus ; rutundus*.
V. 12. *paululum : paulum*.
V 17. *laevi : levi*.
V. 18. *quaedam* : A. abeſt. R. additum.
V. 23. *conectuntur : conectiuntur*.
V. 24. *ſuperior alterius planities ſit : ſuperior alterius angulus alterius planities ſit*,
V. 26. *paululum ; paulum*,
V. 27. *ſinum : ſinus*.
V. 28. *radii : radi*. R. u. i
V. 29. *quinque oſſa recta : recta quinque oſſa*.
V. 32 *os* ; abeſt R. additum.
Pag. 506. v. 3 *At ; ac*.
V. 5. *Ima vero : iam vero*. R. ut impr. Ibi *deſinit : deſedit*. R. *deſidit*.
V. 9. *ideſt in ipſis coxis : id eſt ipſis coxis*.
V. 10 *rotundos : rutundus*. R. u. i.
V. 11. *os : as*. R. *os*,
V. 13. *viris : viribus*,
V. 14. *foeminis ; feminis*. Ibi poſt *prohibeat* ſpatium vacuum eſt fere dimidii verſus.
V. 15. *femina*. R. *faemina*. A. ut impr. Ibi *oriuntur ; ordiuntur*,
V. 19. *medulloſa ; medulloſſa*. R. ut impr.
V. 20. *parte gibba, rurſus ab inferioribus : parte habent rurſus inferioribus*. R. *parte gibba habent rurſus ab inferioribus*.
V. 22. *ſicut* ; R. *ſic ut*, ſeparatim. A. ut impr.
V. 22 *in ea oſſa : in ea coxa oſſaque*. R. ut impr.
V. 23, *coniiciuntur* : R. *coniiciantur*. A. u. i.
V. 24. *tum ; cum*. Ibi *introrſus leviter tendunt ; introrſum leniter intendunt*,
V. 25. *Atque ; at*. R. u. i.
V. 26 *inferiora* ; abeſt.
V. 29. *cartilaginoſo ; cartilaginor*. R. u. i,
V. 30. *nec ; neque*,
V. 32. *omnes ; omnium et*. R. u. i.
V 34 *crus : quis*. R. u. i.
Pag. 507. v. 1. *femur humero ; femorum humero*. R. ut impr. Ibi *crus vero brachio : crus brachio*.
V. 6. *parte ſurae poſitum eſt, quod ; parte ideſt ſupra poſitum quod*.
V. 7 *ſura recte nominatur : ſupra nominatur*. R. *ſupra recte nominatur*.
V. 12 *cum humero cubitus, atque ea quoque* : Abſunt ab antiqua ſcriptura. R. *in humero cubitus* et cetera ut in impreſſo.
V. 15. *oſſe ex tranſverſo ; oſſe tranſverſo*. R. *oſſa ex tranſverſo*.
V. 17. *ſitum : iunctum*.
V. 19. *ut ; et*.

V. 22.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 196 sur 207

©BIUM

V. 22. *repraeſentat* : *repraeſentant*. R. u. i. Ibi *oſſa pedis*, *pedis oſſa*.
V. 23. *inſtructa* : *ſtructa*. R. u. i.
V. 24. *plantae palmis* : *plantae palmae*, forte fuerat *planta palmae*.
V. 26. *CAP. II.* et reliqua tituli illius omiſſa ſunt, imo et ſequens contextus in eodem verſu continuatur, marginique duntaxat adſcriptum eſt *oſſa*, quaſi novi capitis indicium. Sed et omnes interpunctiones verborum, et diſtinctionum notae omnino abſunt ab huius codicis antiqua ſcriptura, adeo ut quae nunc in impreſſis obtinent, ſola recentiorum editorum auctoritate niti credibile ſit, vetuſtiſſima enim exemplaria quorumcunque ſcriptorum iis carere plerunque videmus. Hinc et ea coniectura firmatur quam antea propoſuimus MEDICEVM hunc CELSI codicem ad antiquum aliquod maiorum literarum exemplar deſcriptum fuiſſe a librario indocto extra Italiam ſaeculo inerudito. Quo factum eſt ut mendis plurimis ſcateat, ſed quae ſaepe probae ſcripturae veſtigia criticis indagatoribus oſtendant.
V. 32. *colliditur* : *conliditur*.
V. 33. *aut de loco movetur* : *aut loco movetur*.
Pag. 508. v. 8. *pateſiat* : *pateat*.
V. 10. *ſquama ſecedat* : *ſtatua ſecedati*.
V. 11. *cruoris* : *prioris*. R. u. i.
V. 13. *neceſſe* : *neceſſum*.
V. 16. *relinquitur* : *relinquatur*.
V. 17 *ſive os ſive* : abſunt. R. u. i.
V. 18. *reſpergendum* : Antiqua ut impr. R. *reſpergenda*.
V. 19. *ubi* : *ibi*.
V. 25. *cum vel ad album os* : *cum ad illum os*. R. *cum ad altum os*.
V. 26. *vitium* : abeſt. R. additum.
V. 29. *dictum* : *adiectum*. Ibi *autem altius* : *autem an altius*. Ibi *deſcenderit* : *deſcenderet*. R. u. i.
V. 32. *ſi* abeſt. R. add. Ibi *demittitur* : *dimittitur*.
V. ult. *cariem* : *carium*. R. u. i.
Pag. 509. v. 1. *Colligi idem* : *nigrites colligi quidem*. R. *nigrities c. q.*
V. 5. *deſit* : *deſit*.
V. 6. *urgenda* : *unguenda* : fortaſſe fuerat *urguenda*. Ibi *crebris* : *cervis*. R. u. i.
V. 8. *demittenda* : *dimittenda*.
V. 9. *ſiccum* : R. *in ſiccum* : forte *inde ſiccum*.
V. 10. *et* : abeſt. Ibi. *Solvetur*. A. ut impr. R. *et reſolvetur*.
V. 15. *caries* : *carieſt*. A. u. i.
V. 17. *Idem quoque in carie* : *atque idem in carie quoque*.
V. 19. *vitiatum totum* : abſunt. R. *vitiatum eſt totum*.
V. 22. *ſive pectoris os* : abſunt. R. add.
V. 23. *eſt* : *et*. R. u. i. Ibi *uſtio* : *vitio*. Ibi *ſed* : *et*.
V. 25. *tunc* : *tum*.
V. 27. *omnia* : abeſt. R. add.
V. 30 *pernicioſiſſimum*, *perniciſſimum*. R. u. i.
Pag. 510. *CAP. III. Quomodo os excidatur* etc. tituli omnia abſunt, imo et contextus continuus eſt in eodem verſu cum ſuperioribus.
V. 7. *quem* : *quam*. R *quae*. Ibi χοινίκιον : XOINEIKIA fortaſſe fuit in primo exemplari XOINIKIΔA.
V. 8. *ſpatioſius* : *ſpatioſus*. R. ut impr. Ibi *utrinſque* : *utrius*. R. u. i.
V. 10. *ferratum* : *ferratim* : R. u. i.
V. 12. *demittitur* : *dimittitur*. Ibi *Terebrarum* ſcribitur continuo contextu, ſed in margine idem vocabulum additum fuit eadem manu, quaſi nota novi capitis.
V. 14. *longionis quod ab* : A. abſunt. R. addita.
V. 17. *ſurſum* : *rurſum*.
V. 20. *at* : *et*.
V. 21. *demittitur* : *dimittitur*.
V. 22. *ſit* : *fit*.
V. 24. *delabi* : *dedelabi*. R. u. i. Ibi *deinde* : *dein*. R. u. i.
V. 26 *foretur et circumagatur* : *foretur vagatur*. R. u. i.
V. 28 *movetur* : *movet*. R. u. i.
V. 29. *paululum* : *paulum*
V. 31. *copioſius* : *optuſius*. R. *obtuſius*.
V. 32. *At* : abeſt. R. addit. Ibi *impreſſum* : *preſſum*.
Pag. 511. v. 4. *At* : *et*.
V. 8. *tactus is* : *totus his*. R. *totus is*.
V. 9. *cinctus ſit atque* : *cinctum atque*. R. u. i.
V. 10. *ſcobis* : *ſilipi*.
V. 11. *exciſorius* : *excuſſorius*. R. u. i.
V. 13. *medium eſt* : *medium it*. R. u. i.
V. 14. *Ac ſi* : *ac ſic*.
V. 15. *anguſtiorem orbem* : *anguſtiore orbe*. R. u. i. Ibi *modiolo* : *modio*. R. u. i.
V. 16 *utro modo* : *utrum modo*. R. *Vtrum*. Ibi *circumductum* : *circoductum*. R. u. i. Ibi *eſt* : A. u. i. R. *ſit*. Ibi *idem* : *id eſt*. R. *ideſt an*.
V. 17. *exciſorius* : *excisſorius*. R. u. i. Ibi *et* : omiſſum.
V. 18. *planus* : *plani*. R. u. i. Ibi *ſummam* : *ſumam*. Ibi *laevet* : *laeſit*.
V. 22. *vitii* : *ſignis*.
V. 23. *quod depreſſum* : *qui depreſſus*. Ibi *foramen* : *ferrumen*, ſcriptura atramento recentiori renovata, ut quae antiquitus fuerit non plane dignoſci queat.
V. 24. *infra* : A. u. i. R. *intra*.
V. 25. *renitens* : *ob id retinens*.
V. 28. *ſiccum* : *ſiccus*.
V. 32. *ſive caries* : *ſi vero caries*. R. u. i.
Pag. 512. v. 1. *tam* : *iam*.
V. 2. *nimis* : *minis*. R. u. i.
V. 4. *demittenda* : *dimittenda*.
V. 7. *ſanguis* : *ſanguinis*.
V. 8. *habena* : *habenda* R. u. i.
V. 9. *ſuſpendendaque magis ſiniſtra manus* : *ſuſpendaque manus ſiniſtra*. R. *ſuſpendendaque magis manus ſiniſtra*.
V. 11. *quandocunque os perrumpitur* : *quandoque qui perrumpatur*. R. u. i.
V. 16. *factis foraminibus* : *facti foraminis*.
V. 17. *ſepta* : abeſt. R. *ſaepe*.
V. 20. *immittatur* : *inmittatur*. Ibi μηνιγγοφύλακα : *meninfylacra*. R *meningofylagas*.
V. 21. *lamina autem aenea eſt firma paululum reſima, ab exteriore parte laevis* : *lamina aerea eſt phyrma palum reſina ab interiore parte levis* : R. *lamina aenea eſt phyrma paulum reſima ab interiore parte levis*.
V. 23. *demiſſa*. *Sic*, *ut* : *dimiſſa ſic ut*. R. *Sic demiſſa eſt ut*.
V. 24. *eius*. abeſt. R. add Ibi *ei* : *et*. R. u. i.
V. 28. *ſubinde medicus* : *medicus ſubinde*.
V. 29. *exſciſum undique* : *undique exciſum*.
V. 30. *poſſit* : *poteſt*.
V. 32. *laevandaeque* : *levandaeque*. Ibi *ſunt orae* : *orae ſunt*. Ibi *ſcobis* : *cobis* : R. u. i.
V. ult. *inferior relicta* : *relicta inferior*.
Pag. 513. v. 1 *orae* : R. *ora*. A. u. i. Ibi *laevandum* : *levandum*.
V. 3. *oſſi innaſcens* : *oſſe naſcens*.
V. 5. *Patefacto* : Continuo contextu ſed cum nota marginis addita. *Cerebro patefacto quid faciendum ſit*.
V. 6. *pervenero* : *venero*.
V. 10. *ſuccida* : *ſucida*.
V. 11. *oſſe* : *ore*.
V. 13 *ſi* : *id*. Ibi *os* : abeſt. R. add.
V. 14. *ſubitque* : *ſubique*. R. u. i.
V. 15. *emortuam* : *mortuam* : R. u. i. Ibi *quae*. R. *quoque* : A. u. i.
V. 16. *expellat*. R. *expellit*. A. u. i. Ibi *quia* : *quita*. R. u. i.
V. 17. λεπὶς *ideſt ſquama* : *ſquama id eſt lepis*. R. *ſquama eſt idem lepis*, et in margine alia manu λώπις ſcriptum eſt, fortaſſe pro λεπίς.
V. 21. *tantum* : *tamen*. Ibi *collidatur* : *conlidatur*.
V. 22 *radi* : *radix*. Ibi *laevari* : *levari*.
V. 23. *maxime* : *maximae*.
V. 25. *ſit* : *ſic* R. u. i.
V. 26. *At* : *atque* Ibi *cum ea* : abſunt. R. add.
V. 27 *colliſa* : R. *colliſaque*. A. u. i.
V. 28. *quaſdam* : *quas*. R. u. i.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 197 sur 207

©BIUM

Pag. 514. *CAP. IV.* Ceteraque tituli abſunt, et contextus in eodem verſu continuatur, in margine tamen haec notatio eſt ab antiqua manu *Fractis oſſis et cerebri meninga*.
V. 4. *calvaria percuſſa*: *ea percuſſa*. R. *ea pertuſa eſt*.
V. 5. *is homo*: *homo is*.
V. 17. *et iam poteſt*: *poteſt etiam*.
V. 20. *laevi*: *leni*.
V. 22. *fuit*: *fit*. R. u. i.
V. 25. *demitti*: *dimitti*.
V. 28. *fracti oſſis*: *rationis*. R. *rationis fracti oſſis*.
V. 29. *parvulae rimulae*: *parvolae rimae*. R. ut imp.
V. 30. *laeve*: *leve*.
V. 31. *id*. R. abeſt. A. u. i. Ibi *poteſt ſi quid*: *poteſt nihil ſi quid*.
Pag. 515. v. 1. *ſe deceptum*: *ſedexceptum* mendum a pronunciatione provinciali.
V. 2. *tradidit*: *prodidit*.
V. 3. *fiduciam magnarum rerum*: *fiducia magnas res*: R. ut impr.
V. 11. *alioquin*: *alioqui*.
V. 12. *uti*: *ut*.
V. 14. *quia*: *quae*.
V. 16. *eo nomine*: *nomine*. R. u. i.
V. 18. *ſedes*: *ſedeſt*.
V. 20. *iuxtave*, *iuſtave*. R. u. i.
V. 21. *ſiſsum*: *os ſcum* literis paulum confuſis R. u. i. Ibi *aliquando*: *aliquid*.
V. 22. *fuit*: R. *fuerit*. A. u. i.
V. 24. *At*: *ac*.
V. ult. *diſciſſa*: *diſcuſſa*.
Pag. 516. v. 1. *quis*: *qui*. R. u. i.
V. 3. *reperietur*: *repperietur*.
V. 4. *negocio*: *negotio*. Ibi *etiam ſi fruſtra ſecta eſt*. Sic totidem literis legitur in hoc aliiſque noſtris omnibus codicibus, plano bonoque ſenſu, ut mirum ſit SCALIGERO viſum fuiſſe ſcribi oportere *etiamſi in fruſta deſecta eſt*.
V. 5. *niſi*: *niſi ſi*. R. u. i.
V. 6. *afficit*: *adfici*. R. u. i.
V. 12. *concretus*: *concretum*. R. u. i. Ibi *dolores moveat et oculos quibuſdam obcaecet*: *dolores moveat oculos quibus obcaecet*.
V. 13. *contra id dolor eſt*: ſic A, ſed R. *contrahi dolorem*.
V. 15. *reperitur*: *repperitur*.
V. 16. *curatio*: *ratio*.
V. 22. *haec*: *ea*.
V. 23. *vehementes febres cum inflammationibus*: *vehementer febres cum inflammationes*. R. *vehementer febres cum inflammatione*.
V. 29. *ut deinde a ſingulis procedentibus angulis cutis ſubſecetur*: *cum deinde a ſingulis procedentibus lingulis cutis ſubſecatur*.
Pag. 517. v. 2. *occupanduſque*: *occupanduſque eſt*.
V. 3. *ullum*: abeſt ab antiqua, additum recenti ſcriptura.
V. 4. *niſi*: abeſt. R. add.
V. 6. Ad marginem nota eſt *fracto oſſo*.
V. 10. *aliquod*: *alia quidem*. R. *aliquid*.
V. 14. *ſuccidam*: *ſucidam*.
V. 15. *tunc*: *tum*.
V. 16. *quotidie*: *cotidie*. Ibi *curare uſque*: abſunt a veteri ſcriptura, ſed recenti addita ſunt.
V. 17. *A ſexto die*: *Aut ſexto die*, R. *At ſexto die*.
V. 18. *vapore*: *vaporem*. R. u. i.
V. 19. *caeteraque*: *cetera ex*.
V. 21. *fuerit aut levior*: *erit aut brevior*. R. *erit aut levior*.
V. 22. *ſomni*: *omnia*. R. u. i. Ibi *accedat*: *accedet*. R. *accedit*.
V. 24. *emolliendum*: *emoendum*. R. u. i. Ibi *emplaſtrum*: *emplaſtro*. R. u. i.
V. 25. *quo*: *qua*. R. u. i.
V. 28. *eſtque*: *ex qua*. R. *ex quo*.
V. 29. *fracta*: *facta*. R. u. i.
V. 30. *cohaerebunt*: *cohaerebant*.
V. ult. *iidem*: *idem*.
Pag. 518. v. 7. *findatur*: *findat*. R. u. i.
V. 8 *orae*: *forae*. R. u. i.
V. 10. *rurſus ſe*: *ſe rurſus*.
V. 14. *ſic*: *ſi*. R. u. i. Ibi *irritet*: *inritet*.
V. 15. *At*: *Ad*. R. expunctum. Ibi *os*: abeſt. Ibi *deſedit*: *deſidet*.
V. 16. *membranam urget*: *membranam os urget*.
V. 17. *pungentibus*: *pinguentibus*. R. *punguentibus*.
V. 20. *ora*: *oram*. R. u. i Ibi *inſedit ſatis eſt id quod eminet*: *in ſed.* cetera omiſſa, ſed recenti ſcriptura ſuppleta.
V. 21. *excidere*: *exciderem*. R. u. i.
V. 22. *Si*: abeſt. R. *iam*. Ibi *aliquantum*: *quantum*.
V. 23. *At ſi orae*: *actiorem*. R. u. i.
V. 26. *duabus lineis*: *dumabusonebis*. R. u. i.
V. 27. *ad ſimilitudinem literae* A: *ad ſimilitudinem* C *literae*. Ibi *ſic ut vertex*: *ſic ut vitex*. Ibi *eius*: abeſt R. add.
V. 28. *ad rimam ſit*: *a rima*. R. *ad rimas it*.
V. 31 *latere ſub eo oſſe confractum poteſt*: *late ſine oſſe cavum eſt*. R. *latens in eo oſſe concavum eſt*. Fortaſſe erat in primo exemplari *lateus in eo oſſe cavum eſt*.
V. 33. *os deſedit*: *oſſe ſedit*. R. u. i.
V. ult *eſt*: *ſic*. R. *ſit*.
Pag. 519. v. 6. *facienda*: *addenda*. Ibi *anguſto*: *anguſte*,
V. 7. *patet*: *patent*. R. u. i,
V. 9. *ſic*: *ſit*. R. u. i.
V. 10. *imaque*: *iamque*. R. u. i,
V. 11. *Deinde*: *dein*.
V. 12. *et*: abeſt. R. add.
V. 13. *forcipe ad id facto*: *forfice ad id facta*,
V. 14. *ea quae acuta membranam infeſtant*: *acu quae acutam membranam infeſtent*. R. *ea quae acutam membranam infeſtant*.
V. 17. *et ſuper eam quicquid*: *ut ſuper quicquid*. R. u. i,
V. 18. *eminet*: *eminet et*
V. 19. *excidendum eſt*: *excidatur*.
V. 20 *inſedit attollendum*: *inſidit adtollendum*.
V. 21. *tamen*. R. *tantum* A. u. i.
V. 24. *medicamentis*: *medicamento*. R. *medicamenti*, Ibi *ſpaciumque*: *ſpatiumque*.
V. 25. *illis*: *illam*. R. *illi*.
Pag. 520. v. 2. *illitum*: *inlitum*.
V. 3. *ſuccidam*: *ſucidam*.
V. 4. *loco intepido*: Sic recte habet antiqua ſcriptura, nam vi Latinae compoſitionis intelligendus eſt locus aliquantum tepidus, ut fruſtra manu recenti in hoc ipſo codice mutatum fuerit: *in loco tepido*. Ibi *et*: abeſt. R add. Item *quotidie*: *cotidie*.
V. 11. *anſerino*: *anſerina*. Ibi *cervixque*: *cervique*. R, *cervix*.
V. 14. *emplaſtri et meilis*: *emplaſtro et melli*. R. u. i.
V. 17. *iniiciendum*: *iniciendum*. Ibi *et*: *ut*. R. u. i.
V. 18. *illitum*: *inlitum*.
V. 19. *contegendum*: *continendum*. Ibi *ſatis pura*. A, omiſſa. R. *plus plana*. Cod. NICOLII *plus pura*.
V. 26. *afficitur*: *adficitur*:
V. 27. *ali cibis quoque oportebit*: *ali aliis quoque apparebunt*. R. *ali alicis q. a.*
V. 29. *mandenda*: *medenda*. R. u. i.
V. 30. *ſternutamentum*: *ſternumentum*.
V. ult. *immobilis*: *immobilis*.
Pag. 521. v. 2. *aeris*: *acres*. Ibi *reſolutio*, *ſolutio*. R. u. i.
V. 4. *caetera*: *cetera*. R. *ceteraque*.
V. 5. *puris colorem*: *puri colorem*, ac deinde factum *coloris*. R u. i.
V. 10. *increſcens id quod*: *increſcere atque*. R. *increſcere eaque id quod*.
V. 12. *incidit*: *incidet*.
V. 14. *et cohibeat*: *cohibeatque*. Ibi *eaque*: *ea*. Item *ſuperdanda*: R. *ſuperdando*. A. u. i.
V. 17. *paululum*: *paulum*. Ibi *eſt*: omiſſ. R. add.
V 18. *vix*: *vi*.
V. 21. *erit*: *ſit*,

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 198 sur 207

©BIUM

V. 23. *cicatrix erit, viteutur ſol, ventus, frequens balneum: cicatrix ſolvendus viteutur frequens balineum.* R. *cicatrix erit ſolvenda viteutur frequens balineum.*
V. 25. *CAP. V.* ceteraque tituli abſunt et contextus eſt in eodem verſu continuus, cui ad marginem nota accedit *in naribus.*
V. 29. *et*: omiſſum. R. additum.
V. 30. *adverſa fracta*: *adverſa modo fracta.* R. u. i.
V. 31. *nares*: *nare.* R. u. i.
V. 33. *cavus eſt*; *talis.* R. u. i.
Pag. 522. v. 1. *e cartilagine concidit excitandum*: *in cartilaginem incidit excitando ea.* R. *in cartilagine incidit excitandum.*
V. 2. *ſpecillo*: *ſpeculo.* R. u. i.
V. 3. *compreſſis*: *conprehenſis.*
V. 4. *linamenta*: *lanamenta*, R. u. i.
V. 6. *initicienda*: *adigenda.*
V. 8. *gummi*; *cummi.* Ibi *glutine illita*: *glutinat inlita.*
V. 10. *ſinunt*: *ſinat.*
V. 11. *utraque*: *tritaque.*
V. 12. *id quod inferitur*: abſunt.
V. 14. *tenuius*: *tenus in quod inferitur.* R. *tenuius id quod inſeritur.*
V. 15. *habena*: *habenda.* R. u. i.
V. 16. *medio illita*: *media inlita.* Ibi *ſimila*: *ſimilia.*
V. 18. *agglutinanda*: *adglutinanda.*
V. 22. *ubi interior cartilago.* Hic margini adſcripta nota eſt *cartilago nares.*
V. 23. *exercitatae*: *excitatae.*
V. 25. *quatuordecim*> *quatuordecim.*
V. 26. *eaque tumens*: *ea quae tum is.*
V. 27. *quotidie fovendus eſt*: *cotidie movendus.* R. *cotidie movendus eſt.*
V. 28. *ſin os*: Omiſſum. Ibi *fractum*: *infractum.* R. u. i. Ibi *quoque*: *quo.*
V. 31. *eſt*; Omiſſum. R. add.
V. 33. *deligandum*; *deligatum.* R. u. i.
Pag. 523. v. 1. *a tertio die*: *in tertio die.*
V. 3 *ſanitati*: *ſanitate.* R. u. i.
V. 5. *intrinſecus*: *extrinſecus.*
V. 6. *imp.*: *inp.*
V. 10. *At ſi quod*: *Quod.*
V. 11. *intelligetur*: *intellegetur.*
V. 12. *multus*: *multum.* R. u. i.
V. 13. *vulſella*: *viſella.* R. u. i.
V. 15. *iis*: *his.*
V. 16. *aut oſſi*: *auctoſſi.* R. u. i.
V. 17. *cartilagini*: *carilagine.* R. u. i. Ibi *cutis quoque vulnus acceſſit*: *cutis quoque vulnus quoque acceſſit.* R. u. i.
V. 21. *aliquod*: *aliquando.* R. u. i.
V. 23. *deligandum*: *ligandum.*
V. 24. *CAP. VI.* et cetera tituli abſunt, contextu continuo ac margini adſcripta nota *In aure rumpitur cartilago.*
V. 31. *et*: omiſſum. R. additum.
V. 32. *oportet non quidem*: *oportet quidem.* R. u. i.
V. 33. *cartilaginem*: *carthilaginem.*
Pag. 524. v. 7. *ſanguinem*: abeſt,
V. 9. *tmis*: *dum.* R. u. i.
V. 10. *emplaſtro*: *implaſtro.* R. u. i.
V. 11. *vitetur*: *utitur.* R. u. i.
V. 12. *ſubiic.*: *ſubic.*
V. 13. *leniter ea*: *ea leniter.*
V. 14. *deliganda*: *deligenda.* R. u. i.
V. 15. *ut in naribus*: margini adſcripta nota *in naribus.* Vnde liquet huiuſmodi notationes non ſemper nova capita in hoc codice indicare.
V. 16. *primis temporibus*: *primi temporis.*
V. 19. *CAP. VII.* totuſque titulus abeſt, contextu continuo, margini tantummodo adſcriptum eſt *Maxillam.*
V. 27. *lignum*: *linum.* R. u. i. Ibi *longitudinem*: *longitudine.*
V. 29. *reliquum*: *relicum.*
V. 32. *retuſo*: *rettuſa.*
V. 33 *quoque nervum*: *nervum quoque.*
Pag. 525 v. 4. *vexata*: *veſata.* R. u. i.
V. 7. *a mento*: *ab cute.*
V. 9. *Si* omiſs. R. add. Ibi *maxilla tranſverſa*: *tranſverſa maxilla.* Item *ſub quo*: *ſub qua.*
V. 10. *dens*: *dem.* R. u. i. Ibi *eccidit*: *excidit.*
V. 11. *ea*: *eam.* R. u. i. Ibi *collocata*: *conlocata.*
V. 13. *ſeta*: *ſaeta.* Ibi *id in alio genere fracturae ſupervacuum eſt. cetera eadem facienda*: Omiſſa. R. addita.
V. 16. *ſuperiiic*: *ſuperinic.* Ibi *eſt.* Omiſſum.
V. 17. *cumque eo ſimila et thuris fuligo*: *cum eadem ſimil et fuligine eſt.* R. *cum eadem ſimila, et eadem turis fuligine eſt.* Forte fuerat in primo exemplari: *linteolum — ſuperiniciendum cum eadem ſimila et fuligine eſt.*
V. 18. *faſcia*: *faſcea.* Ibi *medio*: *media.*
V. 21. *ligentur*: *deligentur.*
V. 24. *ſublata*: *latam.*
V. 28. *foverique*: *foveri.* R. u. i. Ibi *ſpongiam*: *ſpongia.* R. u. i.
V. 29. *calidae*: *aquae calidae.* Ibi *foverant*: *fuerunt.*
V. 30. *quinto die*: *die quinto.*
V. 31. *inflammatio*: *inflammatione.* R. u. i.
V. 33. *quod fragmentum*: *quid fractum.* R. u. i. et in margine antiqua manu *fractum.*
Pag. 526. v. 2. *confervent*: *conferunt.* R. *conſeruntur.* Ibi *tranſferint*: *tranſ.* R. u. i.
V. 4. *Fere*: *ferae.* R. u. i. Ibi *inter*: *intra*:
V. 5. *vigeſimum*: *viceſimum.* Ibi *maxilla, malae.* R. *maxillae, ſeu malae.* A. ut impr. Ibi margini adſcripta nota *Membra fracta terminationes habent.*
V. 6. *latum.* R. *latus.* A. u. i.
V. 7 *tali*: *ta.* R. u. i.
V. 8. *Vigeſimum et trigeſimum*: *viceſimum et triceſimum.*
V. 9. *que*: *qui.* R. u. i.
V. 10. *vigeſimum*: *viceſimum.* Ibi *femora*: *femina.*
V. 12. *de*: omiſſum. Ibi *adiicien-*: *adicien.*
V. 13. *aſſu*: *adſu*:
V. 17 *firmaverit*: *firmarit*:
V. 18. *primis utique*: *utique primis.* R. u. i.
V. 20. *CAP. VIII.* et c. tituli omiſſa continuo contextu, cum nota margini eadem manu adſcripta: *iugulum.*
V. 23. *ſi tranſverſum*: *ſit tranſverſum.* R. u. i.
V. 24. *nonnumquam*: *nunquam.*
V. 25. *vinctura*: *oinctura.* R. *iunctura.*
V. 26. *maximeque*; *maxime.* R. u. i.
V. 27. *motum*: *motus.* Ibi *eſt*: omiſſ. R. add. Item *fereque*: *fere.* R. u. i.
V. 28. *ſuper*: omiſſum. R. *ſub.*
V. 30. *quod*: *quae.* R. u. i.
V. 31. *conſiſtente*: *ſubſiſtente*:
V. 32. *ſuper id humerus*: *ſubitomerus.* R. *ſub id humerus.*
Pag. 527. v. 1. *mandaverint*: *mandarint.*
V. 2. *author*: *auctor.*
V. 8. *humerus eſt et illud in priorem*: *humerus et illum in priore.* R. u. i.
V. 11. *eſt*: omiſſ. R. add.
V. 14. *attol.*: *adtol.* Ibi *ſin autem ſuperior*: *ſi cadſuſu ſuperior.* R. *ſi caſu ſuperior.*
V. 15. *implendum*: *implenda.* R. u. i.
V. 18. *et*: omiſſum.
V. 19. *vulnerant*: *vulnera et.* R. u. i. Ibi *precidenda.* R. *praecidenda eſt.* A. u. i. Ibi *retuſa oſſa committenda*: *recuſſa oſſa commiſſa.* R. u. i.
V. 20. *et*: omiſſum.
V. 21. *eſt*: *ei.* Ibi *linteolum*: *linteolum eſt.*
V. 23. *ſunt ex*: *ſunt et ex.*
V. 24. *canaliculo*: *calaniculo.* R. u. i.
V. 25. *diducatur*: *deducatur.*
V. 27. *omnibus fractis.* A. u. i. R. *omnibus oſſibus fractis.*

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 199 sur 207

©BIUM

V. 28. *vero*: omiſſum. R. add.
V. 29. *ad*: omiſs. R. add.
V. 30 *dexteram*: *dextram*.
V. 31 *faſcia dari*: *faſciari*.
V. 33. *deligandum*: *deligandus*.
V. ult. *ſupinuſque homo collocandus*: omiſſa. R. addita. Ibi *caetera*: *cetera*.

Pag. 528. v. 2. *De diverſis oſſium curis*: abſunt, continuo contextu.
V. 3 *immobilia*: *inmobilia*.
V. 5. *colli*: *conli*.
V. 6. *latum* A. u. i. R. *latus*.
V. 7. *coxarum*: *coſtarum*.
V. 10. *quo*: *qua*. R. u i.
V. 11. *foramen*: *fermentum*, R. *ferrumen*.
V. 12. *eſt*: omiſs.
V. 14. *impon*: *inpon*.
V. 16. Hoc loco notatio eſt Bapt. PALLAVICINII, margini adſcripta, *Hinc uſque ad finem huius libri corrigi bene non potuit defectu vetuſtiſſimi ac corruptiſſimi exemplaris*.
V. 17. *CAP. IX.* et c. tituli, omiſſa contextu continuato.
V. 20. *Proprie tamen quaedam de coſtis*: *Quaedam tamen et de coſta*. R. *proprie tamen quaedam et de coſta*.
V. 21. *iuxta viſcera ſunt*: *iuxta viſcera eſt*.
V. 22. *et gravioribus*: *gravioribuſque*.
V. 23. *Coſta igitur*: *haec quoque igitur*. R. *haec igitur*.
V. 26. *totam is caſus*,: *tota is caſu*. R. u. i.
V. 30. *leviter*: *leniter*.
V. 31. *ſed*: omiſs. R. add.
V. ult. *inclinet*: *inclino*: R. u. i. Ibi *ab uno*: *ab tunc*. Sic videtur, antiqua enim ſcriptura recenti atramento obſcurata eſt ut fieret *ab uno*. Ibi *vigeſimo die*: *viginti diebus*. R. u. i.

Pag. 529. v. 7. *ſermo*: *ſtrictior*. R. u. i.
V. 10. *ſpiritum*: *ſpiritus*. R. u. i.
V. 22. *imp*: *inp*. Ibi *lycio*: *lino*.
V. 24. *panni*: *Manni*. R. *Panachi*.
V. 26. *ſuccida*; *ſucida*. Ibi *faſciae*: *faſceae*.
V. 27. *multo*: *multae*. R. u. i.
V. 30. *infeſtabit*: *in eſt*. R. u i.
V. 31. *trixagine*: *trixſagine*. R. u. i.
V. 32. *ſtoechade*: *ſtychade*:
V. 33. *et* A. u. i. R. *vel ex*.
V. ult *urgentibus*: *urgeentibus* Ibi *imp*: *inp*.

Pag. 530. v. 3 *ſuperiacebit*: *ſubiacebit*. R. u: i.
V. 6. *quotidie*: *cottidie*:
V. 7. *poſſimus*: *poſſumus*. R. u. i.
V. 9. *incipiet*: *incipitet*:
V. 11. *ſit qua*: *circum*. Ibi *curatione*: *curatio*.
V. 23. *ſub qua*: *quae*. Ibi *metus*: *medus*. R. *modus*.
V. 19. *virietur*: *urietur*. R. u. i.
V. 18. *demit* --: *dimit* --.
V. 21. *tumor ſe oſtendit*: *caput ſe oſtendet*.
V. 22. *ſubſit*: *ſubit*. Ibi *intelligemus*: *intelligimus*.
V. 23. *illinemus*: *illinimus*.
V. 24. *intus*: *in ea* Ibi *perſeverabit*: *perſeveravit*.
V. 25. *pus*: *plus*. R. u i. Ibi *eoque*: *eaque*.
V. 27. *demittendumque*: *dimittendum erit*.
V. 28. *linamentum*: *liniamentum*.
V. 21. *caeteris*: *ceteris*.

Pag. 531. v. 1. *affecto*: *adfecto*. Ibi *negecto*: *nec lecto*. R. u. i. Ibi *pus*: *opus*: R. u. i.
V. 2. *mucco ſimilis*: *muceis ſimilis*.
V. 5. titulus ille abeſt
V. 7. *Si quid ex vertebra excidit aut aliquo*: *ſi id quod ex vertebra excedit aliquo*.
V. 9. *punctiones*: *lunctiones*.
V 11. *anteriorem*: *interiorem*.
V. 13. *iiſdem*: *iſdem*.
V. 14. *prima*: *plurima*.
V. 16. *CAP. X.* totuſque ille titulus abeſt, contextu continuato, marginique adſcriptum eſt *umeris*.
V. 22. *femoribus*: *femoris*, forte primitus fuit *humeri et femoris*.
V. 24 *femoribus*: *feminibus*.
V. 25. *ea*: *eam*: R. u. i.
V. 26. *at*: omiſſum.
V. 29 *earum*; *ea*. R. *ea at*.
V. 30. *eaque*: omiſs. Ibi *ubi obliqua atque ubi fragmenta*: *ubi multa fragmenta atque ubi obliqua*.

Pag. 532. v. *reſima*: *reſinam*. R. *reſimam*.
V. 4. *et*: omiſs.
V. 7. *latere*: *laterí*. Ibi *eſt*: *ſed*. R. u. i.
V. 9 *depreuſum*; *depreſſum*.
V. 16. *diſtentionem*: *diſtentio*.
V. 17. *certe cum mitiſſime agitur pus*: *certum ut mitiſſime aſatur pus*. R. *certum ut diutiſſime alatur pus*.
V. 16. *poſt eam*: *poſtea*.
V. 20. *Itendere*: *iutendere*. Ibi *quodque*: *quoque*.
V. 13. *dextra*: *dextram*. R. u. i. Ibi *ſiniſtra*: *ſiniſtram*. R. u. i.
V. 24. *membrum*: *membra*. Ibi *eget*: R. *egent*. A. u. i.
V. 28. *lineis faſciis*: *linteis faſceis*.
V. 29. *plures et in*: *plures in*.
V. 30 *vero*: abeſt.
V. 33. *oſſis*: *oſſi*.
V. ult. *At*: *et* Ibi *alteri*: *alteri parti*.

Pag. 533. v. 2. *triplicibuſve pannis in*: *triplicis panni et in*. Ibi *tinctis*: *tinctus*. R. *tinctum*.
V. 3. *lineas*: *linteos*.
V. 4. *faſciis*: *is*. R. *iis*.
V. 5. *fracturam*: *fractura*. R. u. i.
V. 7 *cochleam*: *cochlea*.
V 9. *longior ea quae ſi qua*: *longiore eaque qua*. R. *longior eaque qua*.
V 11. *incipere debet*; *debet incipere*.
V. 12 *ad fracturam reverſa*: *de fractura revera*. R. *de fractura reverſa*
V. 14. *iniiciendum*; *iniciendum*.
V. 17. *ei*: *ea* Ib *obiiciendas*: *obiciendas*.
V. 21. *in inferiore*: *inferiore*.
V. 22. *ſiniant*: *faciant*. Ibi *quia*: *qui*.
V. 33 *adiiciendaque*: *adiciendaque*.

Pag. 534. v. 1. *quinto*: *quinto die*. Ibi *tum ſex faſciis*: *ſexta faſceis*. R. *ſexta faſcia*.
V. 3. *Quoties*: *quoticas*.
V. 5. *eſt*: omiſſum.
V. 6. *diu*: *die* R. u. i.
V. 8. *ab eo*; *adeo*.
V. 9. *tenuius*: *leviut*.
V. 17. *ſuperaccommodandae*: *ſuper ſuperadcommodandae*. R. *ſuperadcommodandae*.
V. 20. *impo*: *ipo*.
V. 21. *circa*: *citra*.
V. 22. *laedant*: *ledant*.
V. 27. *quo os quodque confervet*: *quod quoque os conſervet*.
V. 31. *leniter*: *pleniter*.
V. 32 *ungendum*: *unguendum*.

Pag. 535. v. 2. *quoties*: *quotiens*.
V. 4. titulus nullus, contextu continuato.
V. 8. *collocatur*: *conlocatur*.
V. 9. *autem*: omiſſum.
V. 10. *ex*: *et*.
V. 11. *ſuſtines*: *ſuſtineat*.
V. 13. *humero*: *umero*. Ibi *demittitur*: *dimittitur*.
V. 16 *porrecto*: *correcto*.
V. 18. *ſiniſtro*: omiſs. Ibi *demiſſum*: *dimiſſum*.
V. 21. *plantam iniicit dextram*: *planam inicit dextra*.
V. 22. *curatur*: *ſuratur*. R. *ſumatur*.
V. 25 *faſciis*: *faſceis*.
V. 29. *porrigantur. Protinus*: *porrigantur quae protinus*. R. u. i.
V. 31. *id quod afficitur*: *idque efficit cur*. Ibi *faſciis*: *faſcias*.
V. 32. *figuratum*: *figurandum*. Ibi *ſuſpenſum*: *ſuſpenſam*.
V. 33. *atque*: omiſs. Ibi *humerum*: *umerum*.

Pag. 536. v. 2. *ideoque oſſa ſic ſe habent* et reliqua uſque ad pag. 542. v. 10. *vetuſtae ſedi cogis*, in codice NICOLAI loco non ſuo poſita occurrunt ad libri V, cap. 18.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 200 sur 207

cap. 18. exemplaris impressi Patavini pag. 234. v. 2 post illa verba *subiicienda sunt*, quae sex columnas implesse dicit, in exemplari suo desideratas. Ea descripsisse e nostro hoc codice videtur, adeo in omnibus vel minutissimis concordat, sed quod illis adsuta sint cum quibus male cohaerent, eius qui librum compegit fortasse culpa fuit, hinc tamen conlicere possumus aliud a nostro, sed unum idemque exemplar illud antiquum fuisse, unde MARII et NICOLII et PALAVICINII aliorumque apographa recentiora omnia deducta sunt, adeo illis inter se convenit, ubi ab hoc nostro discedunt.

V. 6. *breviores sed sub*: *brevior esse sub*. Ibi *saepiusque eae*.
V. 9 *efficiatur*: *efficiant*. Ibi *quoties*: *quotiens*.
V. 11. *et*: *est*. R. u. i.
V. 12. *impo-*: *impo-*.
V. 14. *sint*: *sunt*.
V. 15. titulus abest contextu continuato.
V. 17. *utrumque*: *utramque*.
V. 24. *fiant*: *fiat*. R. u. i.
V. 28. *paululum*. *paulum*.
V. 32. *ipsa*: *ipsi*.
V. 33. *iniicitur*: *inicitur*.

Pag. 537. v. 3. titulus abest contextu continuato.
V. 4. *quid fractum*: *id factum*.
V. 7. *occurrendum*: *occursum*.
V. 9. titulus abest contextu continuo.
V. 10. *crure*: *cure*. R. u. i.
V. 13. *coniiciendum*: *coniciendum*.
V. 14 *ab inferiori parte foramina*; *et inferiore parte ferruminali*. R. *et inferiore parte ferri laminam*. Forte fuerat in primo exemplari *foramina aliqua*.
V. 20. *detineant*: *detineat*. Ibi *debet a planta*: *debet planta*.
V. 23 *ei*: *et*.
V. 25. *iusit*: *ait*.
V. 28. *ex quo multa debilitas est foedior tamen ubi*: *sed multo tamen ferior debilitas est ubi*. R. *sed multa tamen femori debilitas est ubi*.
V. 29. *negligentia*: *neglegentia*.
V. 30. titulus abest
V. 32 *deligari post inflammationem*: *post inflammationem deligari*.

Pag. 538 v. 1. titulus abest contextu continuo.
V. 6. *ista*: *illa*
V. 10. *liberale cum ea desit*: *liberare ea desit*.
V. 11. *e liquido*: *et liquido*.
V. 12. *nec*: *neque*.
V. 13. *paulatim*: omiss. Ibi *ad*. omiss. R. addit.
V. 17. *humeri*: *tumori*.
V. 19. *cancros*: *cancres*.
V. 22. *sed*: *si*.
V. 25 *igitur curiosius*; *curiosius igitur*. Ibi *id*. omiss.
V. 26. *et per*: *et musculus quidem per*. Ibi *musculus*: abest.
V. 28. *inedia*: *inaedia*. Ibi *in decimum diem*: absunt.
V. 31. *his*: *is*. R. *iis*.

Pag. 539. v. 1. *minimum laeduntur*: *minime laedunt*.
V. 3. *ex*: *est*.
V. 5. *deliganda fasciis*: *deligandaque fastis*. R. u. i.
V. 6. *laxioribus*: *latioribus*. Ibi *scilicet laxius*: *laxius scilicet*.
V. 7. *quantoque*: *quanto*.
V. 11. *humerove*: *humeroque*.
V. 14. *imp*: *inp*.
V. 19. *fasciis*: *fasceis*.
V. 21 *magisque hoc in principio*: *magisque in prime*.
V. 22. *utendum*: *utendo es alieno*.
V. 23. *est*: omissum.
V. 25. *movendo*: *movenda*. R. u. i.
V. 26. *adhibenda*: *agenda*. Ibi *quotidie*: *cottidie*.
V. 28. *quod*: *quae*. R. u. i.
V. 31 *eius si longius*: *eius longius*.
V. 33. *laevandum*: *limandum*.
V. ult. *vulsella*: *bulsella*.

Pag. 540 v. 1. *iniicienda*: *inicienda*. Ibi *acutae ossis praeminentit cuspidi*: *recte se habenti capiti*.
V. 3. *gibba*: *cibra*.
V. 5. *cingitur*: *cinguntur*.
V. 6. *has*: *ea*.
V. 7. *abscindere*: *abscidere*.
V. 13. *humoris*: *humore*.
V. 17. *quam*: *atque*. Ibi *sequiturque fere*: *sequitur vero*.
V. 19. *aut*: omiss. Ibi *iam ante misera conditio*: *tam misera antea condicio*.
V. 20. *maius diuturniusque faciat*: *manus diutiusque facies*.
V. 21. *etiam*: *enim*. Ibi *cute os*: *curis osse*.
V. 23. *quare*: *quae*.
V. 27. *Interdum fractura*: *nondum interdum fracturam*.
V. 28. *Quo a prurigine et punctionibus cognito*: *quae a prurigini et plictionibus cognitio*.
V. 30. *eosque*: *esque*. R. u. i.
V. 32. *plagam*: omissum.

Pag. 541. v. 1. *brevius*: *brebibus*.
V. 2. *paxillus*: *et paxillus*. Ibi *et*: *quam*.
V. 3. *demitti*: *dimitti*.
V. 4. *paululum emineat*: *paulum supra ulcus emineat*. Ibi *isque quotidie*: *usque cottidie*. R. *isque cottidie*.
V. 7. *vulnusque*: *vulnus*.
V. 8. *vero*: omiss. Ibi *aqua frigida*: *frigida aqua*.
V. 10. *decoctae*: omiss. Ibi *illinendumque*. A. u. i. R. *illiniendumque*.
V. 11. *medicamentum quod*: *medicamentum est quod*.
U. 12. *quiescendum*: *quae secundum*.
V. 13. *quia*: *quae*. Ibi *mota sunt in*: *motu in*.
V. 20. *et*: *ut*. R. u. i.
V. 22. *habita ne nervi*: *habita nervi*: Ibi *laedantur*: *laeduntur*. R. u. i.
V. 24. *decoctum*: *deiectum*. R u. i. Ibi *impo-*: *ipso-*. R u. i. Ibi *idipsum ovi*: *id ipsum corium ovi*.
V 26. *de*: omissum
V. 31. *adversa*: *trane versa*. R. *transversa*.
V, 33. *assidue*: *adsidue*. Ibi *punctuae*: *iunctiones*.

Pag. 542 v. 2. *id membrum*: *membrum id*.
V. 4. *inter*: *et inter*.
V. 5. *diducit*: *deducit*.
V. 6. *compellitque*: *cum pellique*. Ibi *in*. omissum. R. add.
V. 7 *si*: *sic*. R. u. i.
V. 8. *in quam os se inclinat*: *in qua osse inclinatae*.
V. 9 *lana*: *lanam*. Ibi *obiicit*: *obicit*. In codice NICOLII hic finis est foliorum, quae ex hoc ipso libro ut videtur transcripsit, ut sui exemplaris defectum sex columnarum ut ait suppleret.
V. 12. *conferbuerunt*: *coeperunt*.
V. 13 *ideoque*: *ideque* forte fuit *indeque*. Ibi *locus intumuit*: *locus si intumuit*. R. *locus sic intumuit*.
V. 14. *leniterque*: *leviterque*.
V. 18. *oleribusque*: *holeribusque*.
V. 19 *quae*: *que*.
V. 20. *confertque*: *conferique*:
V. 21. *sinapi cum*: *sinapi quod cum*. Ibi *pariter*: *par*.
V. 23. *his*: *is*.
V. 26. CAP. XI. et cetera tituli absunt contextu continuato.
V. 32. *debiscunt*: *hiscunt*.
V. 33. *os scapularum*: *scapularum os*.

Pag. 543. v. 1. *et*: omiss. Ibi *saltu*: *a saltu*.
V. 3. *excidunt*: *excedunt*.
V. 4. *ubi aliquid incidit protinus is locus*: omissa. R. addita sunt, eaque habet et cod. NIC. aliique.
V. 5. *cavus*: *causa*.
V. 7. *in talo praecipue*: *in talis praecipua*.
V. 10. *annectunt*: *adnectunt*. R. *aduectant*.
V. 11. *eadem*: *ea*. R. u. i.
V. 12. *mobilibus laesis*: *mollibus laesis*. R. *mollibus aliquid laesis*: Ibi *atque id*: *aliquid* R expunctum.
V. 13. *his locis*: *is locus*. R. *iis locis*. Ibi *imponenda*. omissum.

V. 15.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 201 sur 207

©BIUM

V. 15. *diductа* : *deductа*.
V. 17. *ſic* : A. u. i. R. *ſit*. Ibi *admittitur* : A. u. i. R. et NIC. *amittitur*.
V. 19. *vertebrae* : *vertebra*.
V. 20. *comprehenduntur* : *comprehendantur*.
V. 21. *excidunt aut vi* : *exciduntur*. R. et NIC. u. i.
V. 22. alterum *vel* ; omiſſum. Ibi *infirmatis* : *infirmantis*. R. u. i.
V. 23. *adoleſcentulis* : *aduleſcentulis*.
V. 25. *in priorem et in poſteriorem in interiorem et in exteriorem* : *in priorem in exteriorem*. R. et N. *in priorem et in exteriorem*.
V. 27. *ſuntque* : A. omittit. R. addit.
V. 28. *propria cuiuſque* : A. *propria ſunt*. R. *propria ſunt cuiuſque*.
V. 29. *tumor eſt* ; *eſt tumor*.
V. 30. *quam* : *qua*.
V. 31. *a qua* : *qua*. R. u. i. Ibi *in omnibus* : *nominibus*. R. u. i.
Pag. 544. v. 5. *reponeretur* : *reponerentur*. R. u. i.
V. 7. *quoque* : *quaque*. R. u. i.
V. 8. *Ac* : *a*. R. *at*.
V. 10. *omniumque quae* : *omnium quaeque*.
V. 11. *caro emacreſcit magiſque* : *caro eam tres magique*. R. *magiſque*.
V. 12. *membro* : *membrum*. Ibi *quam ulteriore*. A. u. i. R. *quam in ulteriore*.
V. 13. *humerus* : *umeri*. R. *umerus*.
V. 14. *macies* : abeſt.
V. 15. *maior in hoc* et cetera quae in impreſſo ſequuntur uſque ad pag. 546. v. 11. *utraque*, verſus ſcilicet LXIV. implenda omiſſa in codice ſunt hoc loco, inferiuſque poſita continuo tamen contextu cum iis quibus male cohaerent, unde patet, antiquius illud exemplar a quo codex hic deſcriptus fuit, extremas plagulas perturbatas habuiſſe, neque id librarium barbarum animadvertiſſe. Quo vitio cum reliqui codices careant, hinc quoque certo colligitur, alterum exemplar, a quo illi fluxere diverſum ab huiuſce exemplari fuiſſe, ita ut duorum tantummodo vetuſtiſſimorum CELSI codicum ſcriptura ad nos pervenerit, quorum illud antiquitate praeſtaſſe, a quo noſter hic codex deſcriptus fuit multis argumentis credibile fit, a nobis ut ſe obtulere indicatis.
V. 15. *manu* : *manu acies*. R. *manus acies*.
V. 17. *eius* : omiſſum.
V. 18. *in eo* : *in e* : R. u. i.
V. 19. *id* : *ind* R. *inde*.
V. 20. *motum* : *malum*. R. u. i.
V. 21. *ſi* : omiſſum, R. add.
V. 22. *laceſſendum non eſt* ; *nunc claſſendum eſt*. R. *tum clace ſſendum eſt*.
V. 23. *finita eſt tentandum eſt* ; *finita temptandum*. R. *finita eſt temptandum eſt*.
V. 26. *tenue ſi humidum* : A. u. i. R. *tenue humidum*.
V. 28. *et multo* : *ut primo*. R. *et primo*.
V. 29. *contraria his* : *contra aliis*. R. *contraria iis*.
V. 32. *ſuccida* : *ſuper ſucida*.
V. 33. *ſuper impoſita* : *impoſita*.
Pag. 545. v. 1. *abſtinere bibere*. A. ut impr. R. *abſtinere debere bibere*.
V. 3. *ſitis finiatur* : *ſitim finiat*.
V. 3. *curioſiuſque* : *cuius ſi uſque*. R. u. i.
V. 6. *die* : *ex die*. Ibi *fovere* : abeſt, R. addit. Ibi *ex* : omiſs.
V. 7. *lana* : *plana*. R. u. i.
V. 10. *adhibere* : *adhibero*. R. u. i.
V. 11. *uſus quoque* : *ſuſu - neque*. R. u. i.
V. 14. *corpori* : *corporis*.
V. 16. *CAP. XII* et cet. tituli omiſſa.
V. 21. *altera* : *alteram*.
V. 22. *partem ipſa* : *partem modo utraque ipſa*. Ibi *mentumque* ; *mentum*. R. u. i.
V. 24. *At* : *ac*.
V. 35. *inclinatur et* : Abſunt.
V. 28. *temporum* : *ſuper*.
V. 29 *tempore homo* : *tempore autem homo*. R. *tempore item homo*. Ibi *collo* - ; *cenlo* - .
V. 30. *poſteriore* : *ſuperiore*. R. u. i.
V. 33. *caput eius*. Antiqua ſcriptura repetit *contineat* et cet. e verſu 31. quae R. recte expuncta ſunt. Ibi *ſcorteo pulvino duro* : A. *ferro opulin*. R. u. i. Ibi *caput per* : *caput et per*. R. u. i.
V. ult. *miniſtrum* : *miniſterium* Ibi *immobilius* : *immobilis*. R. u. i.
Pag. 546. v. 1. *tum* : *cum*. R. u. i. Ibi *medici* : *modici*. R. u. i.
V. 2. *faſciis* : *faſceis*. R. u. i. Ibi *dilabantur* : *delabantur*.
V. 3. *coniiciendi* : *coiciendo*. R. *coiciendi*.
V. 4. *appre* - : *adpre* - .
V. 5. *ſi una parte* ; *aperte*. R. *et aperte*. NIC. u. i.
V. 6. *et* : A. omiſs. R. add.
V. 10. *momento* : *mento*. R. u. i.
V. 11. Quae poſt *utraque* hic ſequuntur in codicis antiqua ſcriptura praepoſtere poſita ſunt poſt *brachio* ſupra pag. 544. v. 14. Recenti vero ad ſuas ſedes revocata, ut in in impreſſis, concordantque alii codices. Ibi *omnia eadem* : *eadem omnia eadem*. R. *eadem omnia*
V. 12. *eſt* omiſſum.
V. 13. *agenda* : *agenda eſt*.
V. 14. *cervicis iſte* : *cervices iſti*. R. u. i.
V. 16. *quorum* : *quoque*. R. *quibus*.
V. 17. *cibus* ; *ſibi*. R. u. i.
V. 18. *quoque frequens* : *quique frequens*. NIC. *quique frequenti*.
V. 19 *temporum* : *per*.
V. 20. *CAP. XIII* et cet. tituli omiſſa contextu continuato.
V. 24. *demiſſis* : *dimiſſis*.
V. 27. *nervi* ; *nervis*.
V. *extendantur* : *ne extendatur*. Ibi *et* ; omiſs.
V. 30. *loqui* : *locus*.
V. 31. *celerrime* : *caelaeprimum*. Ibi *mors* ; *mor*.
V. 32 *credidi* : *credi*. R. u. i.
V. 33. *quo* : omiſs. R. add. Ibi *rei ulla* : *re illu*. R. u. i.
V. ult. *cognoſceretur* : *cognoſcetur*. R. u. i. Ibi *non putarent* : *computarent*. Ibi *ſibi medicum* : *ſibumerum*. R. u. i.
Pag. 547. v. 1. *ſi qui*. A. abeſt. R. add.
V. 2. *perdidiſſent* : *perdidiſſet*. R. u. i.
V. 3. *CAP. XIV.* etc. abſunt contextu continuato.
V. 7 *excidерunt* ; *excident*. R. u. i.
V. 8. *et* : *ei*. R. *ex*.
V. 10, *a lateribus* : *alteribus*. R. u. i.
V. 11. *continent* : *continet*. Ibi *excidunt*. A. u. i. R. *ſi exciduut*.
V. 13 *ſi* : *abeſt*.
V. 14 *utramvis* ; *utramque*. Ibi *exciderint* ; *exciderit*.
V. 15, *tumor* ; *timur*. R. u. i. Ibi *erit* ; *donec*. Ibi *ſuper* : *ſunt*. NIC. *ſuper*.
V. 16. *reſolvantur* : *reſolventur*.
V. 17. *diſtentio nervorum* : *nervorum diſtentio*. Ibi *ſequitur* : *inſequitur*.
V. 18. *urget* : *urgnet*.
V. 19 *ſepto* : *ſedo*. R. u. i. Ibi *femina* : *femina*.
V. 20. *ſupprimitur* : *ſubpremitur*.
V. 22. *quam* : *quamquam*. R. u. i.
V. 23. *nam* ; A. omiſs. R. add.
V. 24. *Hippocrates* : *Hyppocrates*, et margini addita nota *vertebra*.
V. 26. *extendendum* : *exiendendum*. R. u. i.
V. 27. *calce* : *calcem*. R. u. i.
V. 28. *et* : omiſſum. R. *id*.
V. 29. *paululum* : *paulum*.
V. 30. *toto* : A. u. i. R *totae*. Ibi *motae* : *motus*.
V. 31. *imbe* - : *inbe* - .
V. 32. *paululum* : *tantum parvum*. Ibi *tamen in* : *tamen aut in*.
V. 33. *promineat* : *promineant*. R. u. i.
V. ult. *non* : *ne*. R. u. i.
Pag. 548. v. 1. *propelli* : *poſſe*. Ibi *quid* : omiſſum.

V. 3.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 202 sur 207

V. 3. *rarum*: *verum*. R. et Nic. u. i. Ibi *deſtituta*: *reſtituta*. Sic et in cod. Nic.
V. 5. *CAP. XV.* etc. tituli omiſſa contextu continuato,
V. 10 *eſt*: omiſs. R. add. Ibi *ei iunctus*: *et vi victus*. R. *et victus*. Ibi *cubitus*: omiſs.
V. 11. *ſurſumque ad*: *rurſum iuxta*.
V. 13. *longiuſque*: *longius*. reliqua ut impr. Nic. *longiuſque id brachium altero eſt*, Ibi *ſi*. omiſs. R. add.
V. 14. *ſummum*: *ſummam*. R. *ſumma* Ibi *brachium*: A. u. i. R. *brachii*.
V. 16. *priorem*: *primi*. et cet. praepoſtere poſita. R. *pri*. Admonetque ea quae ſequuntur non cohaerere, et interſerenda eſſe quae in codicis charta ſequenti occurrunt *orem partem ec.* Ibi alterum *in*: abeſt.
V. 17. *cubitus*: *cubitum*.
V. 20. *imbecillibus*: *imbecillius*. R. u. i.
V. 21. *colloc*: *conloc*. Ibi *ſedili*: *ſedile*. R. u. i.
V. 22. *imp*: *inp*. Ibi *lati*: *late*.
V. 23. *oſſi*: *oſſious*.
V. 25. *humerum genu*: *renum*. Ibi *cogere*: *coire*.
V. 26. *latum*: *ille*.
V. 28. *corpus*: omiſſ. R. add. Ibi *nervi ve*: *nervi coriuſve*.
V 29. *ſpatha*: *ſpatula*. Ibi *lignea*: *longa*. R. u. i. Ibi *quae et*: *et quae*.
V. 30. *et*: omiſs.
V. 31. *longitudine*: *longitudinem*. R. u. i. Ibi *uſque*: abeſt a R. eſt in A.
V. 52. *rotun*: *rutun*.
V. 23. *et*: omiſſ. R. add. Ibi *cavum*: *calvum*. R. u. i.

Pag. 549. v. 1. *inque*: *in*.
V. 2. *in quae*: A. u. i. R. *inque ea*.
V. 3. *conile*: *conic*.
V. 4. *alam a brachio*: *alam brachio*.
V. 6. *ſubiic*: *ſubic*.
V. 7. 8. *infra humeri caput altero paulum*. A. omiſſa, R. addita, habetque et Nic.
V. 9. *ſupra*: *citra*. Ibi *manum*: *manu*. R. u. i. Ibi *cui rei protinus intervalla tunc*: *curei prounus intervallatim*. R. u. i.
V. 14. *demittitur*: *dimittitur*.
V. 17. *eſſe alias*: *alias eſſe*.
V. 19. *facile*: *ſatis*. Ibi *uno*: *uni*. R. u. i.
V. *inci*. A. u. i. R. *exci*.
V. 22. *collocandus*: *collocandus eſt*. Ibi *faſciaque*: *faſcia quae*.
V. 26. *ut ille*: *utilem*. R. u. i.
V. 27. *extendat*: *extendit*. R. u. i.
V. 28. *ſiniſtra debet repellere*: *ſiniſtrae dextrae pellere*. R. u. i.
V 29. *humero*.: *humore*. R. u. i.
V 32. *ſubiic*: *ſubic*.
V. 33. *in*: omiſs. Ibi *ut*: *et*. R. u. i.

Pag. 550. v. 2. 3. *per pectus*: *perfectus*. R. *profectus*.
V. 5. *ad eandem rationem*: *eadem ratione*.
V. 7. *commodius*: omiſs. R. add.
V. 8. *et ad id*: omiſsa R. *id*.
V. 9 *deligetur*: *deligatur*.
V. 10. *CAP. XVI.* et c. titnli omiſſa contextu continuo.
V. 13. *coire*: *coiere*.
V. 14. primum *et*: omiſſum.
V 16. *intelligi*: *intellegi*. Ibi *ſi*: *ſed*.
V. 18. *adiun*. Recens ſcriptura admonet hic eſſe in codice inſerenda quae ſuperius ſcripta fuerant poſt *utra*. pag. 546. v. 11. Erant igitur antiquiſſimi exemplaris, a quo codex hic deſcriptus fuit, extremae paginae multifariam perturbatae, multiſque locis fortaſſe obſoletae, adeo ut literae perſpicue non apparerent, quod frequentiora in his et monſtroſa plerunque rudis librarii menda indicare videntur. Ibi *diſtrahitur*: *trahitur*.
V. 22 *recurvatur*: *verecuratur*. R. u. i.
V. 23. *vomitumque bilis*: *vomitum biles*. R. u. i.
V. 25. 26 *exteriorem interioremve*: *exterioremve*. R. u. i.
V. 26. *ſed*: omiſſum. R. *ſi*. Nic. *ſed*.
V. 27. *paululum*: *paulum*. Ibi *eam partem*: *ea parte*. R. u. i.
V. 30. *ſed*: *eſt*: R. u. i.
V. 31. *quae*: omiſs. R. add.
V. 32. *teſta iunguntur*: *teſtatur*. R. u. i.
V. 33. *extendere*. A. u. i. R. *extendi debet*.

Pag. 551. v. 1. *quod*. omiſs. R. add.
V. 2. *prolapſum*: *prolapſus*. R. u. i. Ibi *contrarium*: *contrariam*.
V. 4. *prout nervi*: *prout aut nervi*.
V. 5. *huc illucve ſe dederunt*: A. omiſſa. R. *huc illucve ſederunt*.
V. 9. *duas manus*: *duos manibus*.
V. 10. *habenis*: *avenis* R. u. i.
V. 11. *rotundum*: *rutundum*.
V. 12. *et*: *ei*. R u. i. Ibi *id repente*. omiſs. R. add.
V. 13. *humerum*: *humeros*. R. u. i.
V. 15. *humero*: *cubito*.
V. 16. *ſupra*: *ſuper*: Ibi *eſt*: omiſs. R. *ſunt*.
V. 17. *curatio eadem*: *eadem curatio*.
V. 18. *tantum ſaepiuſque*: *tantum eſt ſaepius*. R. *tantum eſt et ſaepius*.
V. 19. *multoque*: *multa*. R. u. i.
V. 20. *et diutius*: *diutius*.
V. 22. *ſive extra remanſit*: omiſſa. R. add.
V. 25. *CAP. XVII.* et c. tituli omiſſa continuo contextu.

Pag. 552. v. 1. *et*: omiſs.
V. 2. *locum autem durum*: *durum locum*.
V. 5. *ſi*: omiſſ. R. add.
V. 6 *ſi in interiorem*. A. omiſſa neque addita R.
V. 7. *ſatis*. omiſs. Ibi *didu*: *dedu*.
V. 8. *ſi*. omiſs.
V. 9. *procidit*: *procedit*. R. *procedi*. Ibi *manibus*. A. u. i. R. *manibus quibus*. ſic et Nic.
V. 10. *priorem poſterioremve*: *prioremve*. R. u. i.
V. 11. *prolapſa*: *lapſa*. R. u. i.
V. 14. *aliquid durum*: *durum aliquid*.
V. 13. *urgendum*: *urguendum*. et Nic. Ibi *quod os vis*: *quod vis*. Nic. *quos vis*.
V. 15. *CAP. XVIII.* etc. tituli omiſsa, continuo contextu.
V. 18. *palma*: *prima*. R u. i. Ibi *quoque*: *quaeque*. Nic. u. i.
V. 19. *promoventur*: *proventur*. R. u. i.
V. 22. *quod*: omiſs. R. add.
V. 23. Poſt *omnium* multa in codice ſequuntur praepoſtere ſcripta, ob eandem ut credibile eſt paginarum primi exemplaris perturbationem, quae recenti ſcriptura, alius vetuſti exemplaris auctoritate ut credibile eſt ſuis locis iamdudum revocata fuerunt.
Ibi *eſt*: omiſs R. add. Ibi *tumor ab*: *tumque*. R. et N. *tumorque*.
V. 24. *ſinus ab ea*: *ab ea ſinu*. R. emend. *ſinus*.
V. 25. *intentione*. A. u. i. Nic. *intento*.
V. 28. *CAP. XIX.* etc. tit. omiſſa, contextu tamen non continuato, ut in aliis, ſed ab alio verſu initio facto.
V. 33. *non aeque*: *novaeque*.
V. ult. *quod*: *quot*.

Pag. 553. v. 1. *tantummodo*: *tummodo*. R. u. i.
V. 3. *vel in poſteriorem*: omiſſa. R. *vel poſteriorem*,
V. 4. *tumque*: *tum iam*. Ibi *ut ita*: *atque ita*. R. *atque id quod*. Ibi *in locum unde lapſus eſt digitus reſtituatur*: *in latus ve lapſum eſt digitis reſtitui*. R. *in latus elapſum eſt digitis reſtitui*.
V. 6. *CAP. XX.* etc. tit. omiſſa contextu continuato.
V. 9. *humeris*: *his*.
V. 11. *ſiquidem in hoc*: *ſiquidem etiam in hoc*.
V. 12. *femori*: *tempori*. R. u. i.
V. 13. *pedi et manui*: *rediet et manui*. R. u. i.
V. 15. *quatuor*: *quattuor*.
V. 19. *valgius*: *varum*. R. *vaſtius*.
V. 21. *in exteriorem*: *interiorem*. R. u. i. Ibi *pes*. omiſs.
V. 22. *calx*: *glans* R. u. i.
V. 23. *contingit*: *contingi*. R. u. i. Ibi *planta ima meliuſque id*: *planta iam melius ſit*. R. u. i.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 203 sur 207

©BIUM

V. 24. *ſuperius corpus*: *ſuperius ſeperiuſque corpus*. R. *ſuperius id corpus*.
V. 25. 26. 27. *crus plicari non poteſt extenſumque alteri cruri ad calcem par eſt*: *crus extenſum eſt implicarique non poteſt alteri cruri ad calcem pars eſt*.
V. 31. *rectuſque*: *totuſque*.
V. 32. *ſi in poſteriorem*: *ſed etſi in priorem*. R. *ſed etſi in poſteriorem*.
V. 33. *eſt*: omiſſum. R. add. Ibi *conſiſtit*: *conſtitit*.
V. ult. *calx*: *cax*.
Pag. 554. v. 2 *vel*: omiſs. R. add. Ibi *repoſitum*: *repoſitam*. R. u. i.
V. 3. *rurſus*: *rurſumſe*. R. *rurſum*. Ibi *ſemper iterum*: *iterum ſemper*.
V. 4. *et*: omiſs.
V. 5. *Philotimus*: *Filotimus*.
V. 6 *authores*: *auctores*.
V. 9 *quoque*: *atque*.
V 11. *Nymphodorus*, *Protarchus*: *Nymfodorus Protharchus*.
V. 12. *faber quoque quidam*: *quid qua vi*. Ibi *repperiſſent*. R. *repperiſſet*.
V: 14. *verum*: *verum eſt*.
V. 16. *ut reponatur*: abſunt.
V. 17. *repoſitum non continere*: *poſtea non contineri*.
V. 18. *Tentandum*: *temptandum*. Ibi *teuerius*: *teuerum*. R. u. i.
V. 20. *ſi*: omiſs. R. add. Ibi *validius*: *vilidius*. R. u. i.
V. 21. *habenas*: omiſſum. R. add.
V. 22. *ad valida bacula*: *ad acula valida*. R. *ad bacula valida*. Ibi *tumque*: *cumque*.
V. 23. *morae*: *more*.
V. 24. *ſuperioreſque*: *ſuperiores*.
V. 25. *traxerint*: A. u. i. R. *traxerunt*.
V. 29. *perſeveraverit*: *perſeravit*. R. u. i.
V. 31. *collocandus*: *conlocandus*.
V. ult *ea*: *et*. R. u. i.
Pag. 555. v. 2. *rottundum*: *rutundum*.
V. 8. *caeteris*: *ceteris*. Ibi *oſſa paululum*: *oſſa paulum*. R. *oſſa pervim paulum*.
V. 11. *contra coxam*: *contra inde coxam*. Ibi *repoſito*: *poſito*.
V. 12. *novi aliud*: *aliud novi*. Ibi *requirit*: *requiret*.
V. 14. *femur fuerit adhuc laxioribus nervis*: *adhuc nervis laxioribus femur fuit*. R. *fuerit*.
V. 15. *Poteſt tamen conditus articulus medius aut ſummus canaliculo aliquo contineri*. Hinc abſunt, inferius poſita ſuo loco ad cap. XXIV. ſicut in ceteris quoque noſtris codicibus.
V. 18. *CAP. XXI.* et reliqua tituli omiſſa contextu continuato.
V. 21. 22. *et in interiorem* omiſſa R. add.
V. 23. *notiſſimum*: *noviſſimum*. R. u. i.
V. 24. *id*: omiſs. R. add
V. 25. *ibidem oppoſita*: *inde impoſita*. R. *inde oppoſita*.
V. 27. *Meges*: *Magis*, quod et Nic. habet, ſed in Cod. IV. cuius margini adſcriptae notae videntur eſſe a manu POLITIANI legitur *Megis*.
V. 28. *excidiſſet*: *excidit*. Ibi *a ſe*: *aſſe*. R. u. i.
V 30. *iiſdem*: *iſdem*.
V. 31. *retuli*: *rettuli*.
V. 33. *rotundo*: ſic recte non *rutundo* ut alibi fere ſemper. Ibi *poplitem*: *oplitem*. R. emend *poplitem*.
V. ult. *impoſito*: *impoſita*. R. em. u i.
Pag. 556. v. 1. *caetera*: *cetera* Ibi *tum*: *dum*. R. u. i.
V. 2. *compelluntur*: *compellentur*.
V. 3. *CAP. XXII* et rel. tit. omiſſa contextu continuo.
V. 6. *quidem*: omiſs.
V. 7. *partem*: omiſs.
V. 8. *ima*: *inima*. R. u. i.
V. 9. *caſus*: *talus*.
V. 10. *eſt*. *At*: *extat*.
V. 11. *prorumpit*: *erumpit*.
V. 12. *nervus durus*: *nervos durus*, antiquo ſcribendi more, ſic et NICOLIVS, qui in his poſtremis paginis antiquam huius codicis ſcripturam omnino vel in ipſis mendis curioſiſſime ſequitur. R. u. i. Ibi *intentus*: *inſanus*. Ibi *ſimuſque iis pes eſt*: *minuſque his opus eſt*.
V. 13. *calx*: *lanx*.
V. 14 *planta*: *plaga*.
V. 15. *is*: *his*. R. u. i.
V. 16 *diductis*: *deductis*.
V. 17. *is*: *his*. R u. i.
V. 19 *confirmatis*: *conprimatis*. R. u. i.
V. 21. *vinctura*: *vinctura*. R. u. i.
V. 23. *CAP. XXIII.* et rel. tituli omiſſa cuntextu continuato.
V. 26. *Plantarum vero*: *plantae*. Ibi *iiſdem*: *iſdem*.
V. 27. 28. *prodeunt iiſdemque*: *prodeunt is iſdemque*.
V. 31. *talus*: *iale*.
Pag. 557. v. 1. *CAP. XXIV.* etc. tit. omiſs. cont. cont.
V. 5. *qui*: *ſani*.
V. 6. poſt *eſt* ea recte ſequuntur quae loco mota in impreſſo leguntur ad finem Cap. XX. pag 555 v. 15. *Poteſt tamen conditus articulus medius aut ſummus canaliculo aliquo contineri*.
V. 7. *CAP. XXV.* etc. tit. om. contextu cont.
V. 12. *ſaepe tamen cum vulnere loco moventur*: omiſſa, neque addita R.
V. 13. *vero*: *quoque*. Ibi *gravius*: *curvius*. ſic et in cod. IV. ſed margini ibi adſcriptum eſt *gravius forſan*, manu ut videtur POLITIANI.
V. 16. *ab humeris*: *numerus*. R. *humeris*.
V. 17. *repoſita oſſa*: *repoſita eſt oſſa*. R. u. i.
V. 18. *repoſitis*: *repoſita*
V. 21. *Nam*. omiſs. Ibi *tuto*: *toto*. R. emend. *tuto*.
V. 22. *manus*: *manum*.
V. 24. *praecipitentur*: *praecipitarent*. Ibi *aegri*: omiſs.
V. 27. *in*: omiſs Ibi *fieri ſolet*: *fuere*.
V. 28. *ſanguinem*: *et ſanguinem*.
V. 31. *aut in*: A. ſic. R. *ante*. Ibi *inflammatione*: *inflammationem*.
V. 32. *ſi*: *ſic*.
V 33. *diſtenduntur*: *diſtendit*. R. legendum admonet vel *nervos diſtendit*, vel *nervi diſtenduntur*.
Pag. 458. v 5 *omni*: *omnique*. Ibi *morbo*: *modo*.
V. 9 *ideo*: *id*.
V. 10. *abſcindendum*: *abſcidendum*. Ibi *impo*: *impo*.
V. 12. *ſaltem*: *ſola*.
V. 14. *tenuis*: *tenuix*
V. 16. poſt *pateat*, quo contextus minoribus literis perſcriptus finitur, additum eſt grandibus ſive quadratis eadem antiqua manu.

CELSI LIBER VIII
EXPLICIT FELICIT.

Recenti vero adſcriptum eſt *Correxi ego et emendavi manu propria quam melius potui B. Marchio Palavicinus Epſ Regienſis*.

Animadvertendum hic quoque putamus, in octo librorum titulis noſtrum hunc codicem CELSI nomen aliter exhibere ac alii omnes, nuſquam enim AVRELII falſum praenomen prodit, quod in illis perpetuo ſcriptum eſt, librariorum inſcitia, quibus inferioris aevi mos fraudi fuit, cum multis tunc nominibus nobiliores uterentur non unico, ut florentis reipublicae et primorum Caeſarum temporibus, adeoque et ipſius CELSI aetate ſolebant. Libro igitur primo eſt rubris grandioribus literis CORNELII CELSI ARTIVM LIB. VI. ITEM MEDICINAE PRIMVS. Libro ſecundo A. CORNELII CELSI, itemque libro tertio. Quod quidem ſatis eſſe videatur ad rite reſtituendum AVLI praenomen, ut iam viri docti fecerunt. Quarto vero nomen omittitur, ſola inſcriptione INCIP. LIB. IIII. Quinto CELSI LIBER IIII. EXPLICIT INCIP. LIB. V. FEL. Sexto CELSI L. V. EXP. INC. L. VI. FEL. Septimo A. CORN. CELS. LIB. VI. EXP INC LIB. VII. FEL. Octavo CELSI LIB VII EXPLICIT INCIPIT LIBER VIII.

In quibus titulis minus a veterum Romanorum conſuetudine deflexiſſe videtur vetuſtius exemplar quodcunque illud

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 204 sur 207

©BIUM

illud fuit unde noſter codex exſcriptus eſt, nunc ſcilicet unico CELSI cognomine indicato nunc, CORNELII nomine addito, aliaſque AVLI quoque praenomine praepoſito, prima ſcilicet litera A ex communi conſenſu notato. Quam liquet nunc integram veramque fuiſſe optimi atque nitidiſſimi Romani ſcriptoris appellationem, qui AVGVSTI ſaeculo proximus vel partim aequalis fuit.

Sed et capitum titulis in unoquoque libro differt hic codex ab aliis omnibus, in quibus ii videntur eſſe notationes potius lectoris non adeo vetuſti, margini antiqui alicuius exemplaris adſcriptae. Alicubi enim SORANVS memoratur, qui CELSO poſterior fuit, ut libro III. eo loco qui impreſſi reſpondet cap. XVIII. pag. 150. v. 28. et in illis codicibus notam habet quinquageſimi, haec fert rubrica. *SORANVS nihil miſceri aquae ſive oleo iubet propter odorum noxam.* Et alibi *SORANVS his repugnat*, et *SORANVS haec matutinis horis fieri iubet*, quae CELSVS veſpere facienda praeceperat, et alias quoque iudicium ſuum videtur hic annotator interponere, ut hoc ipſo capite de inſaniae curatione *Geſtatio omittenda*, quam ſcilicet CELSVS laudaverat, et *Remotis plagis omnia utilia*. Quas quidem omnes notationes et capitum diſtinctiones in omnibus noſtris codicibus praeter primum eodem fere modo occurrentes, FONTIVS neglexit, nova inducta partitione, noviſque titulis appoſitis, in iis CELSI exemplaribus, quae formis aeneis impreſſa primus Florentiae edidit, anno MCCCCLXXVIII. quam diviſionem inſequentes editores minime mutarunt.

Eas igitur etſi ſatis veteres notationes ſeu capitum inſcriptiones cum primus hic noſter CELSI codex non agnoſcat, aliaſque ac longe pauciores habeat, eo credibilius illud fit, quod ſaepe antea innuimus, exemplar ſcilicet unde codex hic deſcriptus fuit, et diverſum, et vetuſtius illo exemplari fuiſſe, unde ceteri omnes codices manarunt, qui cum inter ſe quam maxime conſentiant, cum noſtro plurimis locis aliquantum diſcordant, ita ut de reſtituenda omnino librorum CELSI nativa lectione, quod et medicinae, et latinitatis gratia permagni refert, tum demum ſpes futura ſit, cum tertium quoddam antiquius et emendatius exemplar, ſi quod alicubi latet in apertum proferatur.

Atque hic finem facere neceſſe eſt noſtrae huic primae editioni Collectionis Chirurgicae NICETAE, iis omiſſis, quae iam proſtabant, ceteriſque in tempus aliud commodius dilatis, quorum nunc tamen ſpecimina aliqua ſaltem dare voluimus, cum neſciamus an vita et opes ad haec ſtudia iterum capeſſenda ſuppeditabunt.

Tria igitur reliqua ſunt in eodem NICETAE codice quae porro promenda videntur. Primum ſunt APOLLONII Citienſis Commentarii tres in HIPPOCRATIS librum de articulis, inſcripti PTOLEMAEO cuidam regi, quem eſſe iuniorem illum PTOLEMAEI Auletae Aegypt. regis XI fratrem, cui circa annum ante CHR. LXX. Cypri regnum obtigit, nos iampridem coniecimus, in libello quem de re anatomica Florentiae edidimus anno MDCCXLV. Horum Commentariorum initium in codice ad n. CXCIX. occurrens huiuſmodi eſt mendis manifeſtis quibus ſcatet ſublatis.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΚΙΤΙΕΩΣ τῆς περὶ ἄρθρων πραγματείας τὸ Α

ΘΕΩΡΩΝ φιλιάτρως διακείμενόν ΣΕ βασιλεῦ ΠΤΟΛΕΜΑΙΕ, καὶ ΗΜΑΣ δὲ σπουδῇ προθύμως τὰ ὑπὸ ΣΟΥ προσταχθέντα διαπρασσομένους, τῶν ὑπὸ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ τοῦ θειοτάτου συγγράψαντος περὶ ὀργάνων εἰς ἀνθρώπων βοήθειαν ἐπινοηθέντων, καλῶς ἔχειν ἐνόμιζον τὰ περὶ ἑκαρθρήσεων αὐτῷ συγγραφέντα διέξοδος ἐπιλαβών, καὶ τὰ περὶ ὤμου κατάρτισιν, ὃ κατὰ τὸ παρὸν ἐπέλιπες, μεταδοῦναί ΣΟΙ. Ἐπεὶ γὰρ ἔνιοι δὶ ἀπειρίαν τῶν, ἠχρειώθησαν, οἱ δὲ καὶ πρὸς πολλῶν χρείας εὐθέτοις καθεζῶν τις ἐπικοδίσθησαν τῷ ὀκνῷ ἑαυτῶν διηρμενεῦσαί ΣΟΙ, τινῶν δὲ οὐδὲ παραχρῆμα κατανοησάντων, ἢ συλλογισαμένων τὴν περὶ τῶν ἄρθρων ἔκπτωσίν τε καὶ παράρθρησιν, καὶ παρέλιπον τὴν διὰ τῆς ὀργανικῆς ὕλης ἔντεχνον ἁρμονίαν, τῆς τε κατὰ πλαίσιον γιγνομένης ἀρθρεμβολήσεως, δι' μωδῶς πραστομένης μηδὲ ἑνὸς τῶν τοιούτων διειλημμένου.

Ἵνα δὲ πάνυ εὐπαρακολούθητά ΣΟΙ τὰ παρὰ τοῦτορος κατὰ μέρος γένηται, πρότερον τὰς τοῦ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ λέξεις ἐκθήσομαι, ἑτοιμοτέρως τὰς τρόπας τῶν ἐμβολίων ὑποταξάμενος, οἷον τινὰ ἴχνεσι ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ὡς ἂν τῆς τῶν συμπεριλαμβανομένων ἀνδρῶν ὑπηρεσίας γένωμαι. Ὧν τινὲς μὲν καὶ ΑΥΤΟΣ κατήρτικα, τινὲς δὲ καὶ ΖΩΠΥΡΩι παρηρτικὰς ὁ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΥΣ τεθείρηκα. Ὅτι δὲ ὁ ῥηθεὶς ἀνὴρ ἐπί τε τῶν καταγμάτων καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ἐξαρθρήσεων χειρουργίας κατὰ τὸ πλεῖστον ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙ κατακολουθῶν ἰθεράπευεν μαρτυρήσειν ἂν ΗΜΙΝ ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟΣ τῷ αὐτῷ συνδιατριφὼς ἰατρῷ ὤν. Ἤρκται τοίνυν ὁ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ τοῦ περὶ ἄρθρων βιβλίου τὸν τρόπον τοῦτον. ΩΜΟΥ ΔΕ ΑΡΘΡΟΝ κ. τ. λ.

APOLLONII CITIENSIS
De Articulis liber I

CVM animadvertam rex PTOLEMAEE te medicam artem amare, ſimulque videam NOS, qui tua mandata perficimus, participes eorum eſſe quae divinus HIPPOCRATES in auxilium hominum ſcribens, de inſtrumentis excogitavit, opportunum putavi ea quae ſunt ab ipſo tradita de artitulis excidentibus commode comprehendens, humeri quoque reponendi rationem, quod in praeſens iuſſiſti, TIBI impertire. Quandoquidem nonnulli ob rerum quarundam imperitiam minus idonei fuere, alii vero etſi rerum multarum uſu bene eſſent conſtituti, ſegnitia tamen ſua ne TIBI haec exponerent impediti fuere. Sed quidam neque cum articuli ſuis ſeatibus excidunt, vel cum ea quae iuncta ſunt debiſcunt illico deprehendentes, neque ſubducta ratione colligentes, artificioſos reponendi modos per inſtrumenta omiſere, articulorum vero impulſiones, quae in palaeſtra fiunt et quae populariter exercentur, nullas huiuſmodi obliviſcuntur. Vt autem TIBI facilia intellectu ſint quae HIPPOCRATES de ſingulis tradidit, eius dictata primum exponam, expeditiores reponendi modos ſubiungens, quaſe collationem quandam ab ipſis operibus quae hominum una molientium miniſterio fiunt. Quorum nonnulla et IPSE, perfeci, alia ZOPYRO aſſidens ALEXANDRIAE obſervavi. Hunc autem virum tum in fractis, tum in motis oſſibus, curationes quae manu fiunt, iuxta HIPPOCRATIS plerumque praecepta inſtituiſſe teſtis NOBIS fuerit POSIDONIVS, qui medici eiuſdem conſuetudine uſus eſt. Initium igitur quod fecit HIPPOCRATES libro de Articulis huiuſmodi eſt. HVMERI ARTICVLVM etc.

Deinde ſequitur totus APOLLONII contextus folia codicis implens XLV. cum picturis XXIX. tribus libris et articulis LVI. diſtinctus, cuius hic finis eſt.

ΤΑ μὲν οὖν παρ' ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙ περὶ ἄρθρων καταρτισμῶν διαπεσαφήμεθα, καὶ διὰ τέτων μὲν, καὶ διὰ τῶν πρὸ αὐτοῦδε δύο βιβλίων, διὰ τῶν ὑποδειγμάτων ἐμφανῆ κατεῖδομεν. Λοιπὸν δὲ ἴδιά τινα τῶν κατακεχωρισμένων ἐπιζητῆς, διὰ τὸ τῆς ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ λέξεως ἀσαφῆς τῆς ἐνδεχομένης διαφόλλης τυγχάνει.

EA igitur quae ab HIPPOCRATE de reponendis articulis tradita ſunt, hiſce et duobus libris qui hunc praecedunt appoſitis exemplis manifeſta conſtituimus. Ceterum ſi quicquam in locis, quae ſeiuncta attulimus, ultro quaeras propter minus apertam HIPPOCRATIS dictionem, id quoad eius fieri poteſt explicationem nanciſcetur.

Alterum vero quod praeſtari huius codicis beneficio poterit eſt Graecus contextus librorum ORIBASII de Laqueis et de Machinamentis, quorum Latina duntaxat interpretatio proſtat, iam dudum a VIDIO adornata, quae in nonnullis paulum immutari deberet, ſi quis ſtricte velit exemplar Graecum obſervare. Eorum haec ſint ſpecimina ad articulum noſtri codcis XCV. et CLXIII. occurrentia.

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ ἐκ τῶν ΗΡΑΚΛΑ πῶς πλέκεται βρόχος ὁ Ἑρτός

ΕΝΕΚΑ τῆς τοῦ Ἑρτοῦ βρόχε πλοκῆς καιρία προσλαμβάνεται διπλῆς, ἧς αἱ μὲν ἀρχαὶ τῇ εὐωνύμῳ χειρὶ διακρατοῦνται, ἡ δὲ ἀγκύλη διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ταῖς ἀρχαῖς ἐπιζεύγνυται. Εἶτα διὰ μέσης τῆς ἀγκύλης τὰ

χα-

©BIUM

χηλάσματα τῆς καμψίας, τελείων αἱ ἀρχαὶ συνίχονται. Ἐντοῦθεν γὰρ γίνονται παρὰ μέρος μὲν ἡ τῶ βρόχῳ πλοκή, παρὰ μέρος δὲ αἱ ἀρχαί. Ἐὰν δὲ ὁ βρόχος ἅπτηται τῇ δυνάμει ὁμάτονος καὶ εὔχρηστος, οὐ μόνον πρὸς τὴν τάσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄτηκτα κάλλει ἐν καταρτισμοῖς, καὶ πρὸς σχηματισμοὺς σωμάτων ἐν χρήσει χειρουργίας. κ. τ. λ.

ORIBASII ex HERACLE *Quomodo laqueus plicetur quem Nexum vocant*

Ad Nexum laqueum plicandum fascia adhibetur duplicata, cuius capita sinistra manu prehenduntur, sinus vero dextra capitibus superponitur, deinde per medium sinum fasciae laxamenta id est capita continentur, quo fit ut ex una parte laquei plicatura ex altera capita ferantur. Habet autem hic laqueus facultatem extendendi aequaliter, utilisque est non modo ad tendenda membra, sed etiam ad continendum, ubi quid reponitur, et ad figurandum corpora, ubi ex usu fuerit curationis quae manu fit. et cet.

Libri vero eiusdem hic finis est n. CXII. ΠΩΣ πλέκεται βρόχος ὁ καλούμενος Ὑπέρβατος

Ὁ λεγόμενος Ὑπέρβατος ἐκ τοῦ λεγομένου Ναυτικοῦ γίνεται βρόχος. Πλέκεται γὰρ ὁ Ναυτικὸς βρόχος καὶ περιτίθεται τῷ πήχει, καὶ αἱ μὲν ἀγκύλαι τὸ βρόχου ἀπ' ἀλλήλων διέχονται, αἱ δὲ ἐπὶ τὸν τένοντα ἀμμαντίζονται. Καί οἱ μὲν διὰ τῆς περιοδείας ἐύχρηστοι φανέντες βρόχοι οὗτοί εἰσίν.

QVOMODO plicetur laqueus dictus Hyperbatus vel Transgressus

Laqueus Transgressus ex Nautico fit, siquidem plicatur Nauticus cubitoque obvolvitur, et laquei sinus inter se diducuntur, capita vero ad cervicem deligantur. Atque hi quidem laquei in medicina obeundâ expeditissimi usus esse visi sunt.

Libri autem ipsius ORIBASII de Machinamentis vel de Variis articulos reponendi modis, qui in codice loco CLXIII. occurrit usque ad CXCVIII. ac folia implet XX, huiusmodi initium est.

ΟΡΙΒΑΣΙΟΥ ἐκ τῶν ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ περὶ διαφορᾶς καταρτισμῶν

ΤΡΕΙΣ εἰσὶν καὶ γενικαὶ καὶ ὑπατικὴ ὁλοσχερεῖς διαφοραὶ τῶν καταρτισμῶν. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν λέγονται παλαιστρικοὶ τρόποι, κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ ψιλῶν χειρῶν τελειούμενοι, ἀσθενεῖς ὄντες εὐθετεῖσθαι ἐπὶ τῶν εὐαφῶν σωμάτων παιδικῶν καὶ γυναικείων, ἐπὶ ἀρρενικῶν τε τῶν ἔτι τέλειον ἰσχυροτέρων, ὅταν ἔτι μὴ πρόσφατα ὀλισθήματα. Οἱ δὲ μιθοδικοὶ καταρτισμοὶ διὰ τῶν κοινῶν τοῦ βίου ἐργαλείων συντελούμενοι, τῶν παλαιστρικῶν τρόπων εἰσὶν ἰσχυρότεροι, εὐθετοῦσι δὲ ἐπὶ πάντων ἀνδρῶν, δηλονότι, ἐπ' ἀρρένων τῶν ἤδη ἰσχυροτέρων, ἐπί τε τῶν γυναικῶν σωμάτων καὶ τῶν ἤδη κατὰ πόσον κεχρονισότων ὀλισθημάτων. Οἱ δὲ ὀργανικοὶ καταρτισμοὶ τούτων εἰσὶν πρακτικώτεροι, καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν χρονίων εὐθετοῦσι, καὶ ἐπὶ τῶν ἀθλητικῶν σωμάτων, πάντα τε ὅσα θεραπευτὰ ὀλισθήματα μὴ δύνανται οἱ μιθοδικοὶ τρόποι καταρτίσαι, ταῦτα διὰ τῶν ὀργάνων καταρτίζεται.

ORIBASII e libris HELIODORI *de variis articulos reponendi modis*

TRES sunt generales et quasi summae reponendi articulos differentiae. Alii enim modi dicuntur palaestrici, qui nudis manibus plerumque perficiuntur, cumque imbecilles sint, mollibus corporibus, puerilibus nimirum et muliebribus aptantur, tum masculis quae illis robustiora sint, dummodo recens adhuc vitium fuerit. Methodici reponendi modi qui instrumentis perficiuntur, quorum in communi vita usus est valentiores palaestricis sunt, omnibus idonei, viris, feminis, masculis iam robustioribus, ac iuvenilibus corporibus, atque ubi os aliquandiu e sua sede motum fuerit. Organici modi maius quam hi momentum habent, inveteratis enim conveniunt, et athleticis corporibus, et quaecumque prolapsa curationem recipiunt, sed methodicis modis restitui nequeunt, ea omnia organis reponuntur.

Finis vero sic habet

ΠΕΡΙ ΣΦΥΡΩΝ

ΤΟ σφυρὸν ποτὲ μὲν ἔσω, ποτὲ δὲ ἔξω διαστρέφεται, ἐσθ' ὅτε δὲ ὀπίσω ὑποπηδᾷ. Κωφότερον δὲ ἐπὶ πάσης διαφορᾶς σχηματιζέσθω ὁ πάσχων ὕπτιον ἐκτεταμένος τὸ σκέλος ἔχων, καὶ τότε τῇ κνήμῃ βρόχος ἰσότονος Καρχήσιος περιτιθέσθω, ὃ αἱ ἀρχαὶ ἀγέσθωσαν ὀπίσω κατὰ τοῦ ὑπερκεφαλίου ἄξονος. Τῷ δὲ σφυρῷ βρόχος περιτιθέσθω ὁ καλούμενος Δράκων ἢ τὸ Σανδάλιον, αἷ τε τότε ἀρχαὶ ἀγέσθωσαν κάτω ἐπὶ τὸν ἄξονα, καὶ τότε ἢ κατὰ κράτημα, ἢ κατὰ τάσιν διατινέσθω τὸ μέρος. Τάσεως αὐτάρκους γινομένης αἱ ἀπόλυθοι μοχλεῖαι δοκιμαζέσθωσαν. Ἐπὶ μὲν τῆς ἔσω καὶ τῆς ἔξω διαφορᾶς δοκιμαζέσθωσαν μοχλεῖαι αἱ κατὰ ἀντεπιστροφήν. Ἐπὶ δὲ τῆς ὀπίσω, ἡ κατ' ἐξέλκυσμόν, νυὶ γὰρ διὰ τὸν σχηματισμὸν γίνεται ἡ κατ' ἐξέλκυσμόν. Τὸν δὲ τρόπως τῶν μοχλειῶν τούτων ἐπιμελέστερον ΥΜΙΝ ἐκθήσομαι ἐν τῇ περὶ ὀλισθημάτων πραγματείᾳ.

DE TALIS

TALVS modo in interiorem partem pervertitur, modo in exteriorem, interdum in posteriorem excidit. In quibus omnibus casibus commune est ut homo supinus extento crure ponatur. Tum cruri laqueus aequaliter extendens Carchesius circumdetur, cuius capita postica parte ad axem qui supra caput est adducantur. Talo autem laqueus Draco dictus vel Sandalium apietur, eiusque capita deorsum ad axem ferantur, membrumque tunc diducatur vel continendo, vel in diversa extendendo. Distento quantum satis est impulsiones convenientes adhibeantur, ubi in interiorem vel exteriorem partem eruperit contra cogendo, ubi in posteriorem intus redigendo, nunc siquidem ob eum corporis positum restitutio fit introrsum retrahendo. Hosce autem impellendi modos, in opere de Articulis prolapsis diligentius VOBIS exponam.

Codex quidem habet ἐξελκυσμός, sed scribendum fuisse ἐσέλκυσμός vel ἐσελκυσμός rei natura suadet, tum hoc loco tum et in Definit Med. GALENI operum ed. Bas. tom. IV. pag. 593. v. 19. ubi definitur μεταγωγὴ ὀστοῦ ἢ ἐστῶν ἐκ τῆς ἐπιφανείας εἰς τὸ βάθος. *Traductio ossis vel ossium a superficie in profundum.* Quod et Latinus interpres SYLVIANVS quoque monuit ed. Iuntar. isagogic. fol. 50. D. ideoque VIDIVS hic vertens *extrahendo* et H. STEPHANVS in Vocab. Med. et in Th. L. Gr. idem mendum retinens minus recte fecisse videntur. Dupliciter errat GORRAEVS scribens in Definition. Med. Ἐξολκυσμός.

Tertium quod huius codicis auxilio obtineri fortasse poterit, sunt locorum quorundum emendationes in libris iam vulgatis HIPPOCRATIS, GALENI, ORIBASII, PAVLI, RVFI, PALLADII, qui in superius allato capitum indice pag. 2. et seq. recensentur.

Quae omnia praestare aliquando cogitamus ubi vires suffecerint, atque haec bonis placuisse satis cognoverimus.

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 206 sur 207

©BIUM

FAVTORVM NOMINA
QVI PRETIOANTE PERSOLVTO HOC OPVS ADIVTARVNT.

REGIS FRANCORVM bibliotheca Parisiensis, duorum exemplarium chartae maioris.

Samuel BALLIVS Britannus medicus. Chartae maioris.

Ioannes CALVIVS Cremonensis medicus Mediolani. Chartae maioris.

Alexander CANCELLARIVS Venetus. Ch. maior.

Rodesindus CATENIVS Monachus Camaldulensis.

Io. Baptista CLAVSTRIVS Liburnensis medicus.

Nerivs CORSINIVS S. R. E. CARDINALIS.

Lucas CORSIVS Florentinus I. C.

Ioannes GENTILIVS Florentinus magistratus publ. sanitati Liburni praepositi medicus.

Carolus GVATTANIVS Romanus chirurgus. Ch. maior.

Christoph. MANTELLASSIVS Pisanus pharmacopoeus.

Richardus MEADIVS Londinensis medicus REGIS Magnae Britanniae decem exemplarium chartae maioris et quadraginta minoris.

Georgius MORMORIVS ex insula Cythera medicus. Ch. maior.

Salv. Francisc. MORANDIVS Parisinus chirurgus. Ch. maior.

Angelus NANNONIVS Florentinus chirurgus.

NOSOCOMIVM Florentinum S. MARIAE NOVAE.

Carolus PERTVSATIVS Comes Praefes Senatus Mediolanen. Char. maior

Camillus PLVMBANTIVS Florentinus I. C.

Felix ROSETIVS Neapolitanus.

Natalis SALICETIVS Romanus medicus. Ch. maior.

Curnius SANCTAPALAYVS Parisinus.

Franciscus SERAIVS Neapolitanus medicus.

Rainerius VAMBERTIVS Liburnensis medicus.

Philippus VENVTIVS Ecclesiae Liburnensi Praepositus.

Praeter hos neminis notitia qui pecuniam in hanc rem cuipiam dederit ad editorem pervenit. Propositum quidem illi fuerat librum duplo maiorem conficere, omnibus scilicet quae ex eadem NICETAE *collectione descripserat una prolatis, ea conditione ut adiutores sui, quorum plusculum sibi fore sperabat, tantundem accepto libro solverent, quantum iam in antecessum dederant, sed cum fieri id hoc tempore nequiverit, ignosci sibi ab iisdem rogat, si quod tantummodo potuit in praesentia praestitit, ut de accepta pecunia satisfaceret, non amplius petens, et reliquum operis sine obligatione editurus, ubi id non magnum rei suae familiari detrimentum, nullamque amicis suis molestiam allaturum sit, non enim tanti emendam sibi gloriolam esse existimat.*

Graecorum Chirurgici libri Sorani unus de fracturarum signis, Oribasii duo de ... - page 207 sur 207